

ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์

อรรถัย ชันโท

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

VARIETY OF LINGUISTIC CULTURES PRESENTED IN THAI SOAP OPERA

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Thai
May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์

ของ อรทัย ชันโท

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพียยุระ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรวรรณ ศรีรัมย์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญยงค์ เกศเทศ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ดร. ปาริชาติ โปธิ)

..... คณบดีคณะศิลปศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กาวีระ)

- เรื่อง:** ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์
- ผู้วิจัย:** อรทัย ชันโท, วิทยานิพนธ์: ปริญญาโท (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
- อาจารย์ที่ปรึกษา:** รองศาสตราจารย์ ดร. วรวรรณ ศรีวิทยากัญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ดร.วรัญญา ยิ่งยงค์ดี
- คำสำคัญ:** ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษา, บทละครโทรทัศน์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบทละครไทยโทรทัศน์ และเพื่อศึกษาสัมพันธภาพในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ โดยศึกษาข้อมูลจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน 16 เรื่อง ใช้แนวคิดความหลากหลายของภาษาตัวบท และแนวคิดสัมพันธภาพในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยโดยสรุปแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) ความหลากหลายของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่าในบทละครไทยโทรทัศน์มีความหลากหลายของภาษา 4 ประการ คือ ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ภาษาถิ่นไทย ภาษาเฉพาะกลุ่ม และภาษาเก่าและภาษาใหม่ที่ส่งเสริมทำให้เนื้อเรื่องของบทละครไทยโทรทัศน์ต่าง ๆ มีความน่าสนใจ และตัวละครในเนื้อเรื่องสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้เฉกเช่นเดียวกับผู้คนในสังคม
- 2) สัมพันธภาพของภาษากับวิถีชีวิตไทยจากละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ผลการศึกษาสัมพันธภาพโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ พบสัมพันธภาพโดยกลไกของภาษา 6 ประการ คือ การอ้างถึง การซ้ำ การละ การแทนที่ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม
- 2) ผลการศึกษาสัมพันธภาพในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์ พบสัมพันธภาพในองค์ประกอบ 4 ประการ คือ สัมพันธภาพตัวละคร สัมพันธภาพฉาก สัมพันธภาพบทสนทนา และสัมพันธภาพศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง
- 3) ผลการศึกษาสัมพันธภาพในองค์ประกอบทางสังคมในบทละคร พบสัมพันธภาพในองค์ประกอบสังคม 5 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย ด้านครอบครัวในสังคมไทย ด้านการศึกษาในสังคมไทย ด้านระบบการทำงานในสังคมไทย และด้านความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย โดยลักษณะการใช้ภาษาสัมพันธภาพที่หลากหลายสามารถสะท้อนภาพการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมทางถ้อยคำภาษาให้ผู้ที่ศึกษาได้เข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

Title: VARIETY OF LINGUISTIC CULTURES PRESENTED IN THAI SOAP OPERA

Author: Oratai Khanto, Dissertation: Ph.D. (Thai), University of Phayao, 2022

Advisor: Associate Professor Dr. Warawat Sriyabhaya Co–advisor Associate Professor Dr.Boonyong Ketthet Dr.Warunya Yingyongsak

Keywords: Variety of Linguistic culture, Thai soap opera

ABSTRACT

The purposes of the study were to study the variety of language in Thai soap operas' script and to study the intertextuality in Thai soap operas' script. The researcher analyzed data from sixteen Thai soap operas' script. The concepts and theories utilized in the research were the concept of the variety of language script and the concept of intertextuality in the Thai soap operas' script. The results of the research were summarized into two main aspects: the variety of language in Thai soap operas and the intertextuality in Thai soap operas' script. 1) Language variety in Thai soap operas: it was discovered that there are four types of language variety: sub–languages based on social factors, Thai dialects, jargon languages, and old and new languages, which make the story of Thai soap operas more interesting and allow the characters to express their emotions in the same manner as people in society. 2) The intertextuality in Thai soap operas' script are divided into three primary issues. 1) The intertextuality of language mechanisms in scripts for Thai soap operas revealed six types: reference, repetition, omission, substitution, terminology, and conjunction. 2) The intertextuality in the elements of literature in Thai soap operas' script revealed four elements: character intertextuality, scene intertextuality, dialogue intertextuality, and rhetoric intertextuality. 3) The intertextuality of social elements in the script can be seen in five aspects: culture and tradition in Thai society, family in Thai society, education in Thai society, working system in Thai society, and entertainment in Thai lifestyle. By employing a variety of language intertextuality, it is possible to reflect the way of life and language culture, thereby enabling the learners to comprehend events with greater clarity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการวิเคราะห์งานวิทยานิพนธ์จนกระจ่างแจ้งและลุ่มลึก ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเมตตาเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งส่งกำลังใจยามท้อใจและให้แนวคิดสติปัญญาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรีภัย ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ที่เมตตาชี้แนะแนวทางในการวิจัยเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ให้คำปรึกษาอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรัญญา ยิ่งยงค์ดี ที่เมตตาให้คำชี้แนะแนวทางสำคัญในการทำวิจัย ช่วยเติมเต็มในสิ่งที่บกพร่องทางด้านภาษาศาสตร์ ให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปาริชาติ โปธิ อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาให้คำแนะนำในด้านการศึกษบทละครโทรทัศน์

ขอกราบบูชาพระคุณของคุณแม่จวน ชันโท ผู้ให้กำเนิดอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก คอยให้ขวัญกำลังใจ และอุปการะเลี้ยงบุตรชายทั้งสองด้วยความรักความเมตตา

ขอขอบคุณคุณชีวิตอาจารย์เผิง หลิว ผู้ที่ไม่เคยปริปากบ่น คอยให้กำลังใจและช่วยอุปการะเลี้ยงบุตรทั้งสองด้วยความรักตลอดช่วงระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมอุดมการณ์ อาจารย์บุษราคัม ยอดชะลูด ผู้ให้กำลังใจ ช่วยเหลือทุกอย่างในการทำงาน

ขอขอบคุณเพื่อนอาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนผู้บริหาร คณะมนุษยศาสตร์ ที่คอยให้คำปรึกษา และให้กำลังใจเสมอมา

และสุดท้ายขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อนุเคราะห์ทุนการศึกษาระดับดุสิตบัณฑิต จบจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

อรัญ ชันโท

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้คำและถ้อยคำ	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิต	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76

การวิเคราะห์ข้อมูล	79
บทที่ 4 ความหลากหลายของภาษาในบทธศครไทยทรทัศน์	82
ภาษายอยตามปัจจุัยสังคม	82
ภาษาถิ่นไทย	165
ภาษาเฉพาะกลุ่ม	179
ภาษาเก่าและภาษาใหม่	205
บทที่ 5 สัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทธศครไทยทรทัศน์	221
การอ้างถึง	221
การซ้ำ	250
การละ	260
การแทนที่	266
การใช้ศัพท์	271
การใช้คำเชื่อม	272
บทที่ 6 สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทธศครไทยทรทัศน์	313
สัมพันธบทตัวละคร	313
สัมพันธบทฉาก	343
สัมพันธบทบทสนทนา	364
สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง	375
บทที่ 7 สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมในบทธศครไทยทรทัศน์	401
สัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย	401
สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย	431
สัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย	439
สัมพันธบทระบบการทำงานในสังคมไทย	442
สัมพันธบทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย	448

บทที่ 8 บทสรุป.....	454
สรุปผลการวิจัย	454
อภิปรายผลการวิจัย.....	463
ข้อเสนอแนะ.....	468
บรรณานุกรม	470
ภาคผนวก	480
ภาคผนวก ก เครื่องมือเก็บข้อมูล	481
ประวัติผู้วิจัย	501

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง	85
ตาราง 2 สรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง	88
ตาราง 3 สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง	92
ตาราง 4 สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย	103
ตาราง 5 สรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย	106
ตาราง 6 สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย	110
ตาราง 7 หน่วยบุรุษสรรพนามของสมณเพศ	117
ตาราง 8 การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3	222
ตาราง 9 หน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม	226
ตาราง 10 หน่วยนามเรียกญาติที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม	231
ตาราง 11 หน่วยนามเรียกตำแหน่งที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม	234
ตาราง 12 หน่วยนามเรียกอาชีพที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม	236
ตาราง 13 หน่วยนามเรียกฉายานามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม	238
ตาราง 14 การอ้างถึงบ่งชี้ด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้	243
ตาราง 15 การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ	246
ตาราง 16 ตัวละครฝ่ายดีและตัวละครฝ่ายร้าย	314
ตาราง 17 ฉากในบทละครโทรทัศน์	343

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	13
ภาพ 2 ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลส่วนต้นและส่วนเนื้อหา.....	78
ภาพ 3 แผนภูมิสรุปองค์รวมความหลากหลายของภาษาในบทธะครไทยโทรทัศน์.....	220
ภาพ 4 แผนภูมิสรุปองค์รวมการศึกษาสัมพันธ์ของภาษาในบทธะครไทยโทรทัศน์.....	312
ภาพ 5 แผนภูมิสรุปองค์รวมสัมพันธ์ในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท ในบทธะครโทรทัศน์.....	400
ภาพ 6 แผนภูมิสรุปองค์รวมสัมพันธ์ในองค์ประกอบทางสังคมในบทธะครโทรทัศน์.....	453

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยเริ่มมีวรรณคดีการละครเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายโดยเป็นละครจำสันนิษฐานว่าได้แบบอย่างมาจากประเทศอินเดีย แล้วคนไทยนำมาประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย จนกลายเป็นละครในแบบฉบับมาตรฐานของไทย ละครในได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความบันเทิงให้ความสนุกสนานแก่ชีวิตของผู้คนในอดีต และเป็นส่วนประกอบสำคัญในการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลหรือประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอีกด้วย มีหลักฐานว่า ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ศิลปะการเล่นละครเป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างแพร่หลาย ดังหลักฐานจากจดหมายเหตุของ เมอสิเออร์ เดอลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา ได้เล่าถึงการละเล่นของคนไทยในสมัยนั้นว่ามี โขน ละคร และระบำ โดยนิยมจัดการแสดงในงานสมโภช ตัวละครเป็นชายล้วน ภายหลังเรียกว่า ละครนอก (นิยะดา สาริกภูติ, 2543, หน้า 78-79)

ศิลปะการแสดงละครรุ่งเรืองจนถึงในรัชสมัยธนบุรี หลังจากพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ปราบดาภิเษกใน พ.ศ. 2311 ทรงรวบรวมทั้งบทละครเก่าและได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องสำคัญคือ รามเกียรติ์ ขึ้นอีก 5 ตอน ในสมัยนี้มีคณะละครหลวงและเอกชนเกิดขึ้นหลายโรง เช่น ละครหลวงวิจิตรณรงค์ ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การแสดงละครได้รับการสนับสนุนและทำนุบำรุงจากพระมหากษัตริย์ ทำให้มีการแสดงละครทั้งละครในและละครนอก โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 2 ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ถือเป็นสมัยที่วรรณคดีรุ่งเรืองมากที่สุด มีทั้งบทละครในเรื่องรามเกียรติ์ อุณรุท อิเหนา และดาหลัง บทละครนอก ได้แก่ เรื่องไกรทอง คาวี ไชยเชษฐ์ และสังข์ทอง

ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 การละครเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น มีละครจำแบบใหม่ ละครดึกดำบรรพ์ และในตอนปลายรัชกาลก็มีละครแบบใหม่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคม ทำให้เกิดละครหลายประเภท เช่น ละครร้อง ละครพูด และลิเก และในระยะยุคสมัยต่อไปจึงเกิดละครแนวใหม่เกิดขึ้น คือ ละครเพลง ละครวิทยุ ละครเวที และพัฒนามาเป็นละครโทรทัศน์ ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน ตามกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ละครไทยอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน โดยในปัจจุบันการแสดงละครปรากฏในรูปแบบของละครโทรทัศน์มีหลากหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมทุกเพศทุกวัย

ศิลปะการแต่งบทละครนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้การแสดงละครได้รับความสนใจจากผู้ชม การใช้ถ้อยคำภาษาในการแต่งบทละครจึงต้องประณีตบรรจง ทั้งในส่วนของบทสนทนา และวิธีการบรรยาย เพื่อให้สมบทบาทของตัวละคร และบรรยายบอกเล่าเหตุการณ์เรื่องราว ในท้องเรื่องให้เห็นภาพ การประพันธ์บทละครจึงมีความสำคัญในการแสดงละคร ด้วยบทละครจะเป็นสิ่งบอกให้ผู้ชมทราบความเป็นมาในเนื้อเรื่อง รวมถึงบุคลิกนิสัยของตัวละคร โดยจะสังเกตเห็นว่า ถ้อยคำภาษาใช้สื่อสารในบทละครโทรทัศน์เป็นภาษาสมมติใกล้เคียงกับภาษาใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันจริง จนบางครั้งถ้อยคำภาษาในบทละครกับถ้อยคำภาษาใช้ในชีวิตประจำวัน ต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้พูดนำภาษาพูดในบทละครมาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์นำภาษาพูดในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นบทสนทนาของตัวละครด้วย

ถ้อยคำภาษาใช้ประพันธ์ในบทละคร จัดว่าเป็นเกณฑ์สำคัญในบทละครทำให้ได้รับคัดเลือกเพื่อผลิตเป็นละครโทรทัศน์ โดยการรังสรรค์ถ้อยคำภาษาต้องเป็นเรื่องมีความสนุกสนาน ให้ข้อคิดแก่ผู้ชม และมีความแปลกใหม่น่าสนใจ เป็นเรื่องสอดคล้องกับนโยบายผู้จัด เป็นเรื่องมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาในการออกอากาศ และเป็นเรื่องสอดคล้องกับความนิยมของกลุ่มผู้ชม ในส่วนของช่วงกระแสสังคมและนักแสดง เป็นต้น (อิงปราง บุญยเกตุ, 2548, หน้า 92-93) การเขียนบทละครโทรทัศน์จึงต้องมีการสร้างสรรค์อย่างประณีต อาจดัดแปลงหรือแปรรูปจากวรรณกรรมให้เป็นบทละครโทรทัศน์ อย่างเช่น ละครเรื่องกรงกรรมก็ได้รับการแปรรูปจากนวนิยายชื่อดังของนักเขียนนามปากกา จุฬามณี ผู้การเป็นบทละครโทรทัศน์ได้รับความนิยมมากในปีพุทธศักราช 2562 เป็นต้น

ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความนิยมชมชอบของผู้ชมกลุ่มต่าง ๆ ปัจจุบันรายการโทรทัศน์ออกอากาศทั้งสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 Modern 9, NBT, Thai PBS และ Channel 3 เนื้อหาในบทละครโทรทัศน์แต่ละช่องผลิตจึงคำนึงถึงความบันเทิง และคำนึงถึงเชิงพาณิชย์เป็นหลัก เมื่อแต่ละช่องผลิตละครเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชม ในทำนองเดียวกันผู้ชมก็ได้รับมีอิทธิพลจากการดูละครโทรทัศน์ด้วยทั้ง ด้านความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมต่าง ๆ การได้เห็นภาพ ได้ยินเสียง นอกจากความบันเทิง และยังได้รับความรู้ด้านต่าง ๆ อาจทำให้เข้าใจถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตในสังคมแต่ละยุคสมัยด้วย ละครโทรทัศน์จึงเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ในยุคปัจจุบัน การสำรวจเกี่ยวกับสื่อมวลชน ใน พ.ศ. 2562 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า รายการโทรทัศน์ที่มีผู้ชมมากที่สุด คือ ประเภทบันเทิง (รายการละคร ซีรีส์ และภาพยนตร์) คิดเป็นร้อยละ 81.2 โดยผู้ชมรายการส่วนใหญ่

จะมีอายุอยู่ในช่วง 13-60 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562, หน้า 6, สื่อออนไลน์)

ละครโทรทัศน์มีบทบาทและหน้าที่หลายบทบาท กล่าวคือ ละครโทรทัศน์ช่วยให้ผู้ชมได้ปลดปล่อยอารมณ์ (Emotional release) ละครโทรทัศน์ยังเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เติมเต็มจินตนาการ (Fantasy fulfillment) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในขณะที่โลกที่จริงในชีวิตประจำวันนั้นซ้ำซาก ซัดสีล้น การดูละครโทรทัศน์จึงเป็นเสมือนการเปิดโลกที่มีสีสันแห่งจินตนาการ ให้ผู้ชมได้สัมผัสด้วยประสบการณ์ หรืออาจเรียกได้ว่า การชมละครโทรทัศน์เป็นการลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งละครโทรทัศน์ยังมีส่วนสะท้อนภาพ (Portray/Reflect) วิถีชีวิต (Life style) ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างหรือค่านิยมทางสังคม รวมทั้งความคิด จิตใจ วัฒนธรรม และความเชื่ออันเป็นสาระของคนในสังคม โดยผ่านการดำเนินเรื่องราวของตัวละคร จึงมีการเปรียบเทียบละครโทรทัศน์กับคำอธิบายในโลกแห่งความเป็นจริงว่า เป็นดั่งกระจกส่องทางซึ่งกันและกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, หน้า 74) การดูละครโทรทัศน์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วไป กล่าวได้ว่า คนยุคปัจจุบันไม่ว่าจะชาติใดก็ตาม ต่างได้ยินได้ฟังถ้อยคำภาษาใช้ผ่านสื่อโทรทัศน์มากกว่าได้ยินได้ฟังภาษาที่ใช้โดยผู้คนโดยตรง

การดูละครโทรทัศน์ไทยทำให้ผู้คนเรียนรู้ซึมซับรับเอาถ้อยคำภาษาและวัฒนธรรมค่านิยมจากละครได้อีกทางนอกจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ละครโทรทัศน์จึงเป็นแหล่งในการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมอีกทางหนึ่งของผู้คนทุกเพศทุกวัย ทำให้เข้าใจถึงความคิด ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ผ่านเนื้อหาต่าง ๆ ในเหตุการณ์ สถานที่ ตัวละคร ในบทละคร ในส่วนของรูปภาพในบทละครโทรทัศน์จัดว่าเป็นเครื่องมือสะท้อนรูปการใช้ภาษาที่สร้างขึ้นเพื่อสื่อสารตามวัตถุประสงค์ต้องการสื่อสาร และสะท้อนรูปแบบการใช้ภาษามีอยู่จริงในสังคม หากบทละครโทรทัศน์ที่ผลิตเหมาะสมกับวัยของผู้ชม ย่อมส่งเสริมค่านิยมในการใช้ถ้อยคำภาษาในทางถูกต้อง แต่หากบทละครโทรทัศน์ใช้ถ้อยคำภาษาไม่ถูกต้อง ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ชมเช่นเดียวกัน ธรรมนูญ ปัญญโสภณ (2554, หน้า 17) กล่าวว่า บทละครโทรทัศน์ควรนำเสนอเนื้อหาลดความรุนแรง มีความแปลกใหม่ และหลากหลายในการนำเสนอแก่ผู้ชมที่เป็นคนรุ่นใหม่ เนื้อหาละครสามารถพัฒนาเยาวชนและพัฒนาสังคมได้ สามารถสร้างจินตนาการแนวคิด และวิถีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เช่น บทละครเรื่องซีรียส์ลูกผู้ชายภุมพา ที่ออกอากาศสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 นำเสนอเนื้อหาของภุมพาที่เลือกเกิดไม่ได้ ถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวช่วย แต่เขาก็ไม่ย่อท้อและมุ่งมั่นจะมีอนาคตที่ดี เขาดันรนต่อสู้ไปให้ถึงฝั่งฝัน โดยยึดหลักคำสั่งสอนของอาม่า ดังบทสนทนาว่า

“ไปมเหรีญในท่อมมา แต่วันนี้ชั่วโชคดี ชายโสดได้ตั้งสามกระดิกนะ”

“ดีแล้ว ขยันทำมาหากินต่อไปเอ็งเรียนจบแล้วค้าขายเก่ง ๆ ชีวิตเอ็งจะได้ไม่ลำบาก อย่างอนตั้นสาย”

“อย่าอายทำกิน อย่าหมิ่นเงินน้อย อย่าคอยวาทนา” ภูผาพูดต่ออย่างจำเมนเพราะอำมาสอนทุกวัน

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

เนื้อหาในบทละครจึงมีความสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และแนวคิดที่ดีให้กับผู้ชมได้ นอกจากนี้ถ้อยคำภาษาในบทละครยังมีส่วนทำให้เห็นวัฒนธรรม ความเชื่อบางประการ ดังบทละครเรื่องกรงกรรม นำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ตอนที่นางย้อยนึกถึงการกระทำในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ในขณะที่เป็นลูกสะใภ้ของนางลิ้ม ได้ถูกนางลิ้มโขกสับ ปฏิบัติต่อนางอย่างไร้ความเมตตา ทำให้นางย้อยพลังมือทำให้นางลิ้มเสียชีวิต กลายเป็นตราบาปติดอยู่ในใจนางย้อย เธอจึงกลัวบาปกรรมที่กระทำไว้กับนางลิ้มจะกลับคืนสนอง เมื่อนางย้อยมีสามี ดังบทสนทนาดังนี้

“นางย้อยชนลูกเกรี้ยว นึกถึงนางลิ้มขึ้นมาแล้วรู้สึกเย็นยะเยือก นางย้อยคิดถามในใจว่า บุญจากการบวชลูกชายนั่นไม่ได้ทำให้นางลิ้มลดความอาฆาตพยาบาทเลยรี เพราะมันเป็นตราบาปเดียวที่อยู่ในใจนางย้อย จนรู้สึกหวั่นเกรงลูกสะใภ้แต่ละคนที่กำลังเข้ามาในชีวิต”

“บุญก็อยู่ส่วนบุญ บาปมันก็อยู่ส่วนบาป แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญล้างบาป ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

บทละครจึงมีส่วนส่งเสริมให้ผู้ชมสามารถเกิดความรู้สึกตระหนักในการกระทำ ควรยึดมั่นในคุณงามความดี บทละครไทยนำเสนอในแต่ละเรื่องจึงมีภาพสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวสภาพชีวิตความเป็นอยู่ คติความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีในสังคม และพัฒนาการของการใช้ภาษา ในช่วงเวลานั้นด้วย ดังเช่น บทละครเรื่องวัยสบสาแหรกขาด โครงการ 2 นำเสนอเรื่องราวปัญหาของเด็กและเยาวชน ถ้อยคำภาษาปรากฏในเรื่องทำให้เห็นถึงกระแสความแปลกใหม่ของภาษา ใช้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ดังบทสนทนาว่า

วีนึ่งรับคำแล้วกลับไปห้องเรียน แม่บอกว่าแม่จะรอกลับพร้อมกันนะ วีนึ่ง
ยืมรับคำ แต่พอหันกลับหน้าก็เครียดทันที พอกลับถึงห้องติวเจอโอเอ วีนึ่งเปลี่ยนจาก
เครียดเป็นยิ้ม ถามว่า

“ครูปล่อยแล้วหรือ” โอเอบอกว่ามีแต่คนถามว่าทำไมแกไม่ได้ม่งเลข,
พอถูกถามปมอ่อนไหว วีนึ่งก็น้ำตาไหลพรู
จนโอเอตกใจทั้งขอโทษทั้งปลอบ ตำนิตตัวเองว่าไม่น่าพูดเลย ปลอบว่า
“ช่างม่งเลขไปนะแก แกเก่งจะตาย ไปเอามงอื่นก็ได้...ไม่ต้องร้องแล้ว ฉันจะ
ร้องตามแล้วนะเนี่ย”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นเห็นว่า ฐปภาษา “ม่งเลข” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาใหม่
หมายถึง ตัวเต็งในวิชาเลข

จากตัวอย่างยกมากล่าวในข้างต้น เราจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์
เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ละครมีความน่าสนใจ และเป็นองค์ประกอบสำคัญในสายโซ่ของสัมพันธ์บท
(Intertextuality) ที่ทำให้เห็นถึงภาพสะท้อนของการใช้วัฒนธรรมทางภาษา และวิถีชีวิต คติความ
เชื่อ ความรู้ ความเข้าใจของคนในสังคมที่จำลองในบทละครโทรทัศน์ จากการศึกษาผลงานวิจัย
เกี่ยวกับละครโทรทัศน์ด้านเนื้อหา พบว่า **การศึกษาการใช้ภาษาและคุณค่าที่มีต่อสังคมใน
บทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ** ผลงานของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (2558, หน้า 164–172) เป็น
การศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ผลิตซ้ำ พบมีการใช้คำแสดงอารมณ์ไม่
พอใจ การใช้สำนวนเก่า และการใช้ภาษาพจน์อุปมาอุปไมย ในบทละครไทยโทรทัศน์ที่เสนอฉายใน
พ.ศ. 2542–2551 ส่วนการเรียนรู้วัฒนธรรมในบทละครโทรทัศน์ไทยนั้น ศึกษาจากผลงานของ
JingHong Xu (2558 หน้า, 114–118) ศึกษา**การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านบทละครโทรทัศน์ไทย
ของนักศึกษาจีน** โดยใช้ข้อมูลจากละครโทรทัศน์ ชุด “สุภาพบุรุษจุฑาเทพ” พบว่า เนื้อหาในบท
ละครโทรทัศน์สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทยใน 7 ด้าน ได้แก่ สถาปัตยกรรม การแต่งกาย อาหาร
ค่านิยม ศิลปะการแสดง ภาษา และอุปนิสัยของตัวละคร เมื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณา
จะพบว่า ลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษา และวิถีชีวิตในบทละครมีความสัมพันธ์กัน

จากผลงานวิจัยข้างต้น พบว่า มีการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ในบทละครโทรทัศน์
ในประเด็นนี้ผู้วิจัยของยกตัวอย่างลักษณะการใช้ภาษาแสดงอารมณ์จากบทละครที่มีการบันทึก
เป็นปัจจุบันที่สุดมาประกอบการยกตัวอย่าง ดังบทแสดงอารมณ์โกรธ อาฆาตในเรื่องตุ๊กตาผี

ตอนที่ 2 นวลทิพย์ตัดสินใจแต่งงานกับพิชิต เวลานั้นเป็นแค่ทนายประจำบริษัทเพื่อหลีกเลี่ยงเรื่องวุฒิ แต่ชายหนุ่มเจ้าของบริษัทคู่แข่งก็ไม่ใช่พระตามดื้อเธอไม่เลิก ดังบทสนทนาดังนี้

“ผมรักคุณตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยแต่คุณก็ปฏิเสธผม คุณเลือกแต่งงานกับธาดา...แม้มันตายไปแล้วคุณก็ยังไม่ให้โอกาสผม...คุณเลือกแต่งงานกับไอ้ทนายพิชิต”

“รู้แล้วคุณก็น่าจะเลิกยุ่งกับฉัน”

“เมื่อผมไม่ได้แต่งงานกับคุณก็อย่าหวัง¹ ว่าคุณจะมีความสุข”

เรื่องวุฒิ² อามาต² ที่ทำยากจนจากไป

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพแสดงอารมณ์โกรธ อามาต² ^{อย่าหวัง¹} ในตำแหน่งที่ 1 และอามาต² ในตำแหน่งที่ 2 เป็นบทสนทนายระหว่างเรื่องวุฒิกับนวลทิพย์ เรื่องวุฒิรักและอยากครอบครองนวลทิพย์แต่ก็ผิดหวังเพราะนวลทิพย์ไม่สนใจ และปฏิเสธมาตลอดจึงทำให้เรื่องวุฒิโกรธแค้น ขู่อามาต

จากการศึกษาข้อมูลวัฒนธรรมภาษาในบทละครโทรทัศน์เบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมจากภาษาตัวบทในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม เช่นเดียวกับความต้องการของผู้คนในสังคม นอกจากนี้ในบทละครโทรทัศน์ยังสามารถแสดงถึงลักษณะสัมพันธ์บทในการเชื่อมโยงความในประโยคทำให้เห็นถึงความหลากหลายของการใช้ถ้อยคำภาษา ดังตัวอย่างในเรื่องสารวัตรใหญ่ ตอนที่ 9 ปรากฏการใช้คำศัพท์เชื่อมแสดงจุดจบ ดังบทบรรยายดังนี้

โจ ปีน และเบียร์สมุนของก้านั้นฉลองโชคที่ใส่หมวกพรานหน้าแค่นใจมาก กราดยิงไปทั่วโรงพักอย่างบ้าระห่ำ ก้องกึกกับตำรวจทุกคนหลบซ่อนและคอยหาจังหวะยิงตอบโต้

ในที่สุด¹ คนร้ายทั้งสามก็พากันกลับออกมาด้านนอกที่พวกของมันกำลังปะทะกับใหญ่และพิทยาธร² พวกมันทั้งหมดสู้พละกำลังถอยพละงายเพื่อหนีไปที่รถ โดยมีตำรวจอีกกลุ่มลงจากโรงพักมาช่วยสารวัตรใหญ่กับหมวดพิทยาธรสกัดพวกมัน แต่สามคนซึ่งเป็นกำลังหลักของก้านั้นฉลองโชคหนีรอดไปได้ เหลือเพียงปลาชีวปลาสร้อยที่โดนตำรวจยิงตาย

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา สุตท้าย ในตำแหน่งที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงในประโยคบอกจุดจบของเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

จากการศึกษาข้อมูลบทละครโทรทัศน์ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาถ้อยคำภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์เป็นเรื่องน่าสนใจ เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพการศึกษาเกี่ยวกับบทละครโทรทัศน์ในภาพรวมแล้ว เห็นว่าแบ่งการศึกษาได้ 4 กลุ่ม (รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล, 2558, หน้า 4-5) กล่าวคือ 1) การศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับชมละครโทรทัศน์และพฤติกรรมการเลียนแบบ 2) การศึกษาประโยชน์ที่ผู้ชมได้รับจากละครโทรทัศน์ 3) การศึกษาปัจจัยการผลิตละครโทรทัศน์ และ 4) การศึกษาเนื้อหาบทละครโทรทัศน์ เป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์นั้น เป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจศึกษา ทว่ายังไม่มีผู้ศึกษาในเชิงลึกในช่วงเวลาที่ผ่านมา อีกทั้งการศึกษาเกี่ยวกับถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์ในช่วงที่ผ่านมาล้วนเป็นการศึกษาข้อมูลบทละครโทรทัศน์ในอดีต

ผลงานการวิจัยดังกล่าว ได้แก่ การศึกษาของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (2558) เรื่อง **บทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำเพื่อศึกษาการใช้ภาษาและคุณค่าที่มีต่อสังคม** ในบทละครไทยโทรทัศน์ที่เสนอฉายใน พ.ศ. 2542-2551 พบว่า ลักษณะการใช้ภาษาในบทละครที่ผลิตซ้ำมีการใช้คำแสดงอารมณ์ไม่พอใจ การใช้สำนวนเก่า และการใช้ภาพพจน์ปฏิกูจจา ผลงานการศึกษาของ ศิริริภา พรหมคำ (2535) ศึกษาเรื่อง **รูปแบบการใช้ภาษาพูดในละครโทรทัศน์ไทยโดยใช้กฎทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม** ในการวิจัยพบว่า คำเรียกที่พบในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ คำที่ใช้เรียกตนเอง และคำที่ใช้เรียกผู้ที่พูดด้วย ตัวแปรมีผลต่อคำเรียก ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และความสัมพันธ์ของคู่สนทนา นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยความสนิทสนมของคู่สนทนา

ในแง่มุมของการศึกษาถึงความสัมพันธ์สัมพันธ์บทผ่านกลไกภาษาจะมีการเชื่อมความในประโยคและข้อความ จากการศึกษ พบว่า เป็นการศึกษาข้อมูลจากตัวบทที่เป็นเอกสารข้อมูลวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ดังผลงานวิจัยของ วรวรรธน์ ศรียาภัย (2552) เรื่อง **รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองไทย** โดยศึกษาข้อมูลจากวรรณคดีไทย ผลการศึกษาพบลักษณะกลไกทางภาษาที่อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ หน่วยสรรพนาม และหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนสรรพนาม การศึกษาของ สุภาพร งามประดิษฐ์ (2540) ศึกษาเรื่อง **การเชื่อมโยงความในรายงานข่าวทางโทรทัศน์: ข่าวอ่านกับข่าวสดแบบไม่มีบท** พบว่า ข่าวอ่านและข่าวสดใช้กลไกการเชื่อมโยงความที่เหมือนกัน 4 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การเชื่อมโยง

ความทางรูปแบบ การเชื่อมโยงความทางคำศัพท์และการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม เป็นต้น

ด้วยเหตุผลและข้อมูลที่กำลังมาข้างต้นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทละครโทรทัศน์ ในช่วงที่ผ่านมาเป็นการศึกษาอย่างกว้างขวางตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทว่าการศึกษเกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาจากบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจแต่ยังมีการศึกษาไม่กว้างขวาง อีกทั้งลักษณะการศึกษาถึงความสัมพันธ์การเชื่อมความในประโยคเป็นการศึกษาในตัวบทอื่น แต่ยังไม่มีการศึกษาในบทละคร ก่อให้เกิดคำถามว่า ความหลากหลายของภาษาตัวบทในบทละครไทยโทรทัศน์มีความหลากหลายในการใช้ภาษาอย่างไร สัมพันธบทที่เป็นองค์ประกอบหนึ่ง ทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันมีลักษณะอย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภาษาใดเมื่อปรากฏในบทละครโทรทัศน์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาปรากฏในตัวบทละคร ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารความหมายอันสะท้อนความคิด ทศนคติ ค่านิยมประเพณีในถิ่นที่อยู่ รวมถึงเห็นถึงความงดงามของการใช้ภาษาในตัวบทที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์ผลงานบทละครด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาในตัวบทละครไทยโทรทัศน์
2. เพื่อศึกษาสัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์

สมมติฐานของการวิจัย

1. วัฒนธรรมภาษาจากบทละครโทรทัศน์ไม่แตกต่างจากวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน เพราะวัฒนธรรมภาษาในละครโทรทัศน์มีความหลากหลาย สามารถสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้เสมือนสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. สัมพันธบทของภาษาที่ประกอบสร้างขึ้นจากตัวบทละครโทรทัศน์สามารถบอกความเชื่อมโยงบริบททางภาษาตลอดจนวัฒนธรรมทางภาษาในสังคมได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านข้อมูล ขอบเขตด้านแนวคิด และขอบเขตด้านเวลา แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

การคัดเลือกข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมถ้อยคำจากบทสนทนาในละครไทยโทรทัศน์เพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบท และเพื่อศึกษาสัมพันธบทในตัวละครไทยโทรทัศน์รายละเอียดดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกละครไทยโทรทัศน์

1.1.1 เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล 2 ประการ คือ เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลบทละครโทรทัศน์ไทย และเกณฑ์การคัดเลือกถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครโทรทัศน์ไทย ทั้งนี้รายละเอียดข้อกำหนดเฉพาะของเกณฑ์ดังกล่าวจะแสดงไว้ในบทที่ 3 ว่าด้วยวิธีดำเนินการวิจัย

1.1.2 เกณฑ์การคัดเลือกถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครโทรทัศน์ไทย การคัดเลือกถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่ใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกข้อมูลแบบเจาะจง คือ ละครไทยโทรทัศน์ที่มีการปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้วิธีการดาวน์โหลดบทละครแต่ละเรื่องจากเว็บไซต์ นำมาวางในโปรแกรม Microsoft Word การศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบท และศึกษาสัมพันธบทในตัวละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยเลือกข้อมูลจากบทละครไทยโทรทัศน์ ทั้งตัวบทสนทนาและบทบรรยายประกอบเนื้อเรื่อง เพื่อให้เห็นภาพของวิถีชีวิตจากละครไทยโทรทัศน์

1.2 ข้อมูลใช้ในการวิจัย จากเกณฑ์ใช้ในการคัดเลือกบทละครไทยโทรทัศน์ซึ่งเลือกมาใช้ในการวิจัยข้างต้น ได้บทละครไทยจำนวน 16 เรื่อง จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ 2 ช่อง คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เอชดี มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 บทละครโทรทัศน์จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 จำนวน 9 เรื่อง ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2562 ได้แก่ กรงกรรม, ตักดาผี, วัยแสนสาหัสรักษา โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย บัณฑ์, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, บ่วงนฤมิต, เพชรกลางไฟ และแรงเงา 2

1.2.2 บทละครโทรทัศน์จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 7 เอชดี จำนวน 7 เรื่อง ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2562 ได้แก่ ตะกรุดโทน, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พชรมนตรา, พรายพิฆาต, ไฟหิมะ, มธุรสโลกจันทร์ และสรวัดไร่ใหญ่

จากข้อมูลบทละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่องข้างต้น ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มข้อมูลโดยยึดลักษณะของเนื้อหาเพื่อเป็นทิศทางในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ โดยรายละเอียดของการจำแนกกลุ่มข้อมูลจะแสดงในบทที่ 3 ว่าด้วยวิธีดำเนินการวิจัยเช่นเดียวกัน

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

เมื่อผู้วิจัยได้ถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่คัดเลือกภาษาตัวบททั้งบทสนทนาทั้งหมดและบรรยายพรรณนา จึงนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามแนวคิดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดความหลากหลายของภาษา

2.1.1 ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม

2.1.2 ภาษาถิ่นไทย

2.1.3 ภาษาเฉพาะกลุ่ม

2.1.4 ภาษาเก่าและภาษาใหม่

2.2 แนวคิดสัมพันธ์บทในวรรณกรรมตัวบท

2.2.1 แนวคิดสัมพันธ์บทโดยกลไกของภาษา

1) การอ้างถึง

2) การซ้ำ

3) การละ

4) การแทนที่

5) การใช้ศัพท์

6) การใช้คำเชื่อม

2.2.2 แนวคิดสัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท

1) ตัวละคร

2) ฉาก

3) บทสนทนา

4) ศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

2.2.3 แนวคิดสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคม

1) วัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย

2) ครอบครัวในสังคมไทย

3) การศึกษาในสังคมไทย

4) ระบบการทำงานในสังคมไทย

5) ความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเวลา 2 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาของการรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ระยะเวลาของการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย 2 ปี อยู่ในช่วงเดือนมกราคม 2563–เดือนธันวาคม 2565

3.2 เวลาของการดำเนินงานวิจัยอยู่ในช่วงปีการศึกษา 2563–2565 ตามปฏิทินการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา รวมเป็นเวลา 2 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหลากหลายของภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ปรุงแต่งในบทละครไทยโทรทัศน์ซึ่งมีลักษณะแตกต่างและหลากหลาย

วัฒนธรรมภาษา หมายถึง ถ้อยคำภาษาแสดงวิถีชีวิตไทยของผู้ใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น ความคิด ความเชื่อ ประเพณี วิธีการกิน การแต่งกาย การอยู่ร่วมกัน และการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันในบทละครไทยโทรทัศน์

วิถีชีวิตไทย หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยจากละครไทยโทรทัศน์จากสถานีวิทยุไทยโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เอชดี ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ทางโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 16 เรื่อง ทั้งด้านวิถีการดำรงชีวิต ด้านความแตกต่างของคนในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และด้านพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์

บทละครไทยโทรทัศน์ หมายถึง ตัวบทละครโทรทัศน์ของประเทศไทย จากสถานีวิทยุไทยโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เอชดี ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและเผยแพร่ทางโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย

สัมพันธ์บทในบทละครไทยโทรทัศน์ หมายถึง การใช้ภาษาแสดงการเชื่อมโยงความแสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบของตัวบท และแสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบทางสังคมในบทละครไทยโทรทัศน์

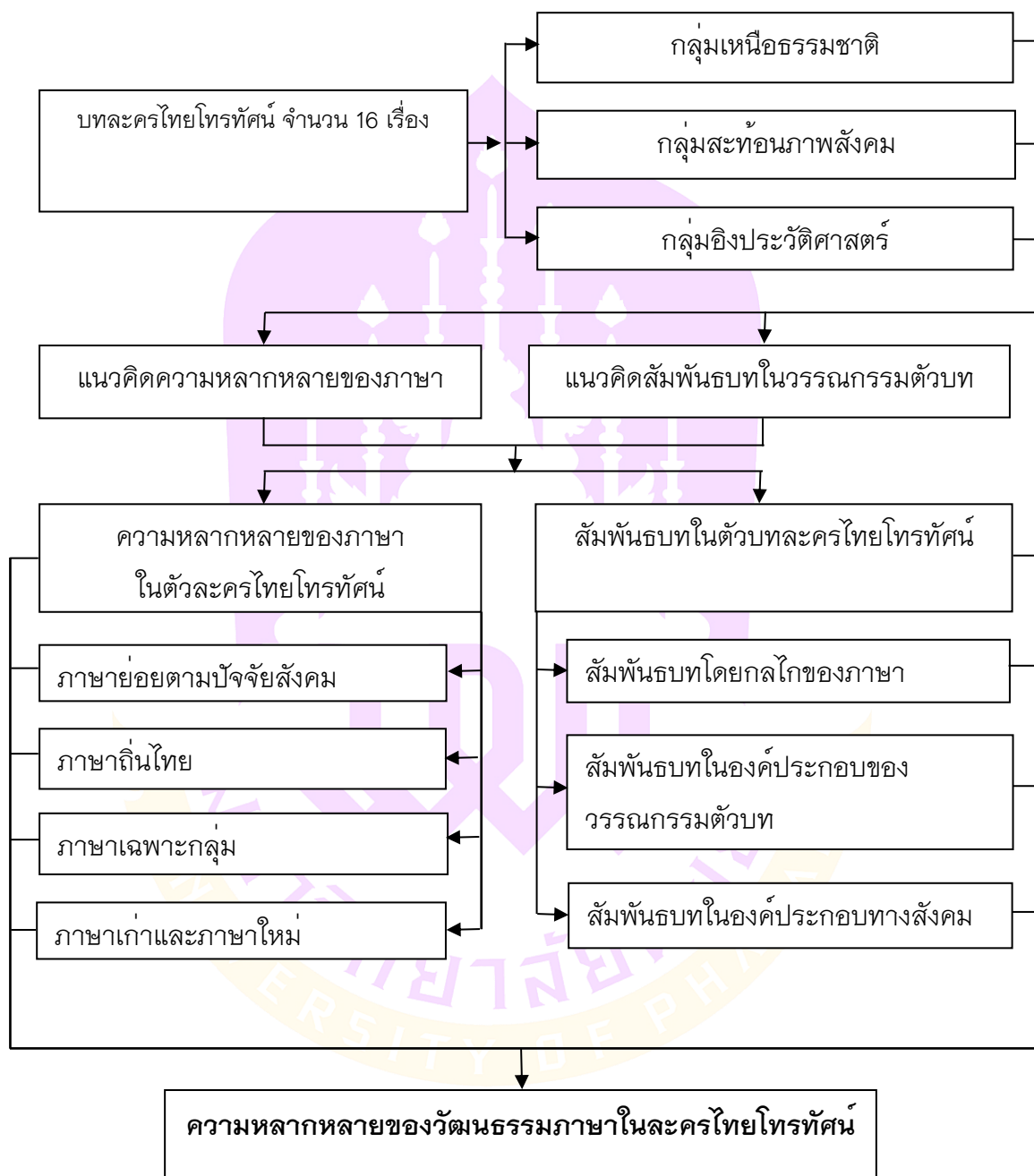
ตัวบท หมายถึง ตัวเรื่องบทละครไทยโทรทัศน์จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ เรื่อง กรงกรรม, ตักดาผี, วยสเสสาแหกรขาด โครงการ 2, ซีรียลผู้ชาย ภูผา, ซีรียลผู้ชาย ปัทม์, ซีรียลผู้ชาย เพชร, บ่วงนฤมิต, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2, ตะกรุดโทน, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พชรมนตรา, พรายพิฆาต, ไฟหิมะ, มธุรสโลกันตร์ และสารวัตรใหญ่

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบลักษณะความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครโทรทัศน์
 2. ทำให้ทราบลักษณะการใช้ภาษาที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตไทยจากละครโทรทัศน์ในบริบทสังคมไทยในช่วงเวลาปัจจุบัน
 3. ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัมพันธทโดยกลไกของภาษา สัมพันธทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท สัมพันธทในองค์ประกอบทางสังคมในตัวบทละครไทยโทรทัศน์
 4. เป็นแนวทางในการศึกษาความหลากหลายของภาษาในข้อมูลตัวบทประเภทอื่น ๆ
- ต่อไป

กรอบความคิดและการวิเคราะห์ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในบทละคร
ไทยโทรทัศน์

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลละครไทยโทรทัศน์ อันจะส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูล บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้ผลการวิจัยที่มีความลุ่มลึกทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้คำและถ้อยคำ

1.1 มโนทัศน์การใช้คำและถ้อยคำ

1.1.1 การใช้คำและถ้อยคำตามวัตถุประสงค์

1.1.2 การใช้คำตามระดับของคำ

1.1.3 การใช้ภาษาตามระดับภาษา

1.1.4 การใช้ภาษาตามภาระหน้าที่

1.1.5 การใช้ภาษาตามเจตนาในการสื่อสาร

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำ

1.2.1 กลุ่มศึกษาการใช้คำ

1.2.2 กลุ่มศึกษาการใช้ถ้อยคำ

1.2.3 กลุ่มศึกษาการเชื่อมโยงความ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิต

2.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย

2.1.1 แนวคิดวิถีชีวิตไทย

2.1.2 แนวคิดความแตกต่างของคนในสังคมไทย

2.1.3 แนวคิดพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย

2.2.1 กลุ่มศึกษาวิถีชีวิตไทย

2.2.2 กลุ่มศึกษาความแตกต่างของคนในสังคมไทย

2.2.3 กลุ่มศึกษาพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์

3.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์

- 3.1.1 ความหมายของละครไทยโทรทัศน์
- 3.1.2 พัฒนาการของละครไทยโทรทัศน์
- 3.1.3 ความสำคัญของละครไทยโทรทัศน์
- 3.1.4 ประเภทของละครไทยโทรทัศน์
- 3.1.5 องค์ประกอบของละครไทยโทรทัศน์
- 3.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย
- 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครไทยโทรทัศน์
 - 3.2.1 กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษาและภาษาศาสตร์
 - 3.2.1 กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำ

การใช้คำและถ้อยคำผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำและถ้อยคำ 2 ประเด็นคือ 1) มโนทัศน์การใช้คำและถ้อยคำ และ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำ โดยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. มโนทัศน์การใช้คำและถ้อยคำ

การศึกษาการใช้คำและถ้อยคำเพื่อการสื่อสารถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สื่อสารความรู้สึนึกคิดและความต้องการของกันและกันได้ตรงกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำใน 5 ประเด็นคือ 1) การใช้คำและถ้อยภาษาตามวัตถุประสงค์ 2) การใช้คำตามระดับของคำ 3) การใช้ภาษาตามระดับภาษา และ 4) การใช้ภาษาตามภาระหน้าที่ 5) การใช้ภาษาตามเจตนาของผู้พูดในการสื่อสาร โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 การใช้คำและถ้อยภาษาตามวัตถุประสงค์ มนุษย์ใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การสื่อสารของบุคคลจึงมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นหรือของตนเอง การใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์มีผู้ศึกษาให้แนวคิดไว้ดังนี้

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2558, หน้า 6-8) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์ไว้ในหนังสือภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยอธิบายว่า วัตถุประสงค์ในการสื่อสารของผู้ส่งสารคือ จุดมุ่งหมายว่าผู้ส่งสารต้องการอะไร เช่น เพื่อทักทาย เพื่อบอกเล่า เพื่อบุญเสธ เพื่อถาม เพื่อโน้มน้าว เพื่อขอบคุณ เป็นต้น ในการสื่อสารทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร

ระหว่างบุคคล การสื่อสารในกลุ่ม หรือการสื่อสารมวลชน ผู้ส่งสารต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร และผู้ส่งสารจะต้องเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ

รูปแบบการใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน อาจเป็นวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษานั้น หรืออาจมีลักษณะเป็นสากล คือ คนไทยจะเรียนรู้รูปแบบการใช้ภาษาเพื่อทักทาย เพื่อบอกเล่า เพื่อปฏิเสธ เพื่อสั่ง เพื่อกถาม เพื่อบอมน้าว เพื่อขอบคุณ ในวัฒนธรรมไทย

การเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์นั้น ในบางกรณีรูปประโยคที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ อาจสื่อความหมายไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการจะสื่อสาร และอาจทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้ กล่าวคือ ผู้ส่งสารอาจเลือกใช้รูปประโยคบอกเล่าเพื่อสื่อความหมายในเชิงขอร้อง เช่น ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารเปิดหน้าต่างให้เพราะรู้สึกอบอ้าว และเลือกใช้ประโยคว่า “ห้องนี้อบอ้าวจังเลย” ผู้รับสารอาจจะเข้าใจว่าผู้ส่งสารต้องการบอกเล่าเท่านั้น โดยไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้ส่งสาร เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารจึงทำให้เกิดทำเนียบภาษา หรือภาษาที่แตกต่างกัน โดยการใช้ภาษา เช่น ภาษาวิทยาศาสตร์ ภาษาโฆษณา ภาษากฎหมาย เป็นต้น

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร คือ ใช้ภาษาเพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) การบอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสารเรื่องราว เหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารรับทราบ ใช้ภาษาเพื่อสอนหรือให้การศึกษา (Teach or Education) เป็นการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้หรือเรื่องราวเชิงวิชาการ เพื่อให้ผู้รับสารเพิ่มพูนความรู้ ใช้ภาษาเพื่อสร้างความพอใจหรือความบันเทิง (Please of Entertain) เป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจ หรือให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร ใช้ภาษาเพื่อเสนอหรือชักจูง (Propose or Persuade) เป็นการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ หรือชักจูงใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารมีความคิดคล้อยตาม หรือยอมรับปฏิบัติตามการเสนอแนะของผู้ส่งสาร การใช้ภาษาเพื่อเรียนรู้ (learn) วัตถุประสงค์นี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้รับสาร การแสวงหาความรู้ ของผู้รับสาร โดยอาศัย ลักษณะของสาร ในกรณีนี้มักจะเป็นสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาความรู้ เป็นการหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาของสารที่ผู้ทำการสื่อสารถ่ายทอดมาถึงตน เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (dispose or decide) ในการดำเนินชีวิตของคนเรามี สิ่งหนึ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอก็คือ การตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจ นั้นอาจได้รับการเสนอแนะ หรือชักจูงใจให้กระทำอย่างนั้นอย่างนี้จากบุคคลอื่นอยู่เสมอ ทางเลือกในการตัดสินใจของเราจึงขึ้นอยู่กับข้อเสนอแนะนั้น

ส่วน สมพร สุทัศน์ (2544, หน้า 294) ได้ให้แนวคิดวัตถุประสงค์ในการสื่อสารไว้ว่า ในการติดต่อสื่อสารผู้ทำการสื่อสารควรเลือกใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร คือเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่แสดงข้อเท็จจริงเมื่อต้องการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การใช้ถ้อยคำภาษาให้ข้อเท็จจริงนั้น ไม่ว่าจะอธิบายด้วยวาจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาเย็นเยือก แต่ควรเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่กระชับและให้ความหมายชัดเจน รวมทั้งเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่กระตุ้นและโน้มน้าวจิตใจ เมื่อต้องการให้ผู้รับสารปฏิบัติตามหรือทำตาม การกระตุ้นให้คนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ต้องมีศิลปะในการใช้ภาษา บางครั้งต้องใช้ถ้อยคำภาษาที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติของบุคคลด้วย

จากความเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การใช้คำและถ้อยคำภาษาตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร หมายถึง ผู้ส่งสารเลือกใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อแสดงความต้องการไปยังผู้รับสาร เช่น เพื่อทักทาย เพื่อบอกเล่า เพื่อบริการ เพื่อถามเพื่อโน้มน้าว เพื่อขอบคุณ เพื่อแจ้งให้ทราบ เพื่อสอนหรือให้การศึกษา เป็นต้น การสื่อสารแต่ละครั้ง ผู้ส่งสารจะต้องเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ

1.2 การใช้คำตามระดับของคำ การใช้คำเพื่อการสื่อสารในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยนั้น จะต้องเข้าใจเรื่องระดับทางสังคมของผู้ใช้ภาษาด้วยว่าอยู่ในระดับใด นอกจากนี้กาลเทศะหรือโอกาสของการใช้ภาษา ก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคำนึงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะระดับฐานะทางสังคมและกาลเทศะเป็นปัจจัยกำหนดการใช้คำหรือภาษาเพื่อการสื่อสารที่แตกต่างกัน

ระดับของคำในภาษาไทยจำแนกตามการใช้สื่อสาร โดยใช้เกณฑ์ฐานะทางสังคมของผู้ใช้ภาษา และกาลเทศะหรือโอกาสการใช้ภาษา แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ (วรวรรณ ศรียาภัย, 2557, หน้า 11) ดังนี้

1.2.1 ระดับคำตามฐานะทางสังคมของผู้ใช้ภาษา คำว่า “ระดับ” แบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง ระดับต่ำ เมื่อพิจารณาในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย ในมิติมหภาคหรือองค์กรรวมของสังคมจะเห็นได้ว่า ระดับสูง อาจประกอบด้วย กลุ่มพระราชวงศ์และข้าราชการระดับสูง ระดับกลาง อาจประกอบด้วยข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป ส่วนระดับต่ำ อาจเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าผู้พูดหรือเขียน ส่วนในมิติจุลภาคระดับครอบครัว ระดับสูง ได้แก่ ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ระดับสามัญ ได้แก่ พี่ และระดับต่ำ คือ น้องหรือหลาน

คำที่ใช้สื่อสารไม่ว่าจะพูดหรือเขียนก็ตาม หากจัดแบ่งตามระดับฐานะทางสังคมของผู้ใช้ภาษา จะแบ่งได้ 3 ระดับ ได้แก่ คำระดับสูง คำระดับสามัญ และคำระดับต่ำ ดังนี้

คำระดับสูง คำที่จัดว่าอยู่ในระดับสูง ได้แก่ คำราชาศัพท์และคำสุภาพ คำราชาศัพท์ จะใช้กับพระเจ้าแผ่นดิน พระบรมวงศานุวงศ์ และพระภิกษุ ส่วนคำสุภาพ จะใช้กับบุคคลที่มีฐานะทางสังคมสูง เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นักธุรกิจระดับผู้บริหาร และครูอาจารย์

คำระดับสามัญ เป็นคำสุภาพและคำสามัญที่ใช้สื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน เป็นคำที่สามัญชนผู้มีการศึกษาใช้กัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นคำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรมก็ได้ เช่น นั่ง นอน เดิน ไปเที่ยว ไปซื้อของ ตำรวจ ทหาร ประชาชน สำนักงาน บริษัท

คำระดับต่ำ คือคำที่มักใช้กับผู้ต่ำกว่าหรือเสมอกัน อาจใช้สื่อสารในสถานการณ์ปกติเพราะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน หรือใช้ในสถานการณ์เชิงลบ เช่น ต่ำ หรือบริภาษ มีหลายลักษณะ เช่น คำนาม ได้แก่ ตีน กบาล ขี ฉะเยว เกือก คำสรรพนาม ได้แก่ กู มึง เอ็ง ข้า อ้าว ลื้อ

1.3 การใช้ภาษาตามระดับภาษา ผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นนี้ คือ ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ (2552); อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540); สุนิต ยมาภัย (2543) โดยมีการเสนอแนวคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาตามระดับภาษา ดังนี้

ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ (2552, หน้า 13-14) กล่าวถึง การใช้ภาษาตามระดับภาษาตามสาขาภาษาศาสตร์สังคม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามหนังสือของมาร์ติน โจส (Loos 1961) เรื่อง **The Five Clocks** มาร์ติน โจส เรียกระดับภาษาว่า styles หรือ วัจนลีลา ซึ่งเรียงลำดับจากที่เป็นทางการมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ 1) วัจนลีลาตายตัว 2) วัจนลีลาทางการ 3) วัจนลีลาหารือ 4) วัจนลีลาตนเอง 5) วัจนลีลาสันทสนม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัจนลีลาตายตัว (frozen style) วัจนลีลาตายตัวเป็นระดับของภาษาที่ใช้พูดถึงหรือพูดกับบุคคลที่เป็นที่เคารพสักการะสูงสุด เช่น พระมหากษัตริย์ และใช้ในเวลา สถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ในพิธีทางศาสนา หรือที่เป็นพิธีการมาก ๆ เช่น ในศาล ในที่ประชุมรัฐสภา ลักษณะของภาษามีความเด่นตรงความอลังการ ความซับซ้อน และความเป็นภาษาเก่าที่ใช้มาเป็นเวลานานในสังคม

2. วัจนลีลาทางการ (formal style) วัจนลีลาทางการเป็นระดับของภาษาที่ใช้ในโอกาสสำคัญใช้พูดกับบุคคลที่มีฐานะสูงกว่า และใช้พูดเรื่องสำคัญที่ผู้พูดรู้สึกเอาจริงเอาจัง เช่น การเขียนบทความวิชาการ การกล่าวสุนทรพจน์ การบันทึกรายงานการประชุม การเขียน

จดหมายราชการ วัจนลีลาที่มีความอลังการน้อยกว่าวัจนลีลาตายตัว แต่มีรูปแบบที่ซับซ้อนและสมบูรณ์ตามกฎไวยากรณ์ของภาษา

3. วัจนลีลาหารือ (consultative style) เป็นวัจนลีลาที่อยู่กึ่งกลางของระดับภาษาทั้ง 5 ระดับ ใช้ในการติดต่อสื่อสารธุรกิจ การทำงาน การซื้อขาย การประชุมปรึกษาหารือที่ไม่เป็นทางการ หรือกิจการอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะทางภาษาของวัจนลีลาหารือ คือ มีโครงสร้างที่หลวม และไม่สมบูรณ์ตามกฎไวยากรณ์ มีการละคำ มีการใช้คำภาษาต่างประเทศปนอยู่บ้าง และประโยคมีความซับซ้อนน้อยกว่าวัจนลีลาเป็นทางการ

4. วัจนลีลากันเอง (casual style) เป็นระดับภาษาที่ใช้พูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ ไม่มีพิธีรีตอง เช่น ในงานเลี้ยง โรงอาหาร สนามเด็กเล่น ใช้พูดกับบุคคลที่เท่าเทียมกัน หรือคุ้นเคยกันพอสมควร ผู้พูดรู้สึกสบาย ๆ ไม่ตึงเครียด ลักษณะของภาษาที่ใช้อาจออกเสียงไม่ชัดเจน มีการกร่อนคำ ใช้คำย่อ ใช้คำสแลง และคำลงท้าย เช่น นะ ชี เกอะ รูปประโยคไม่ซับซ้อน และมีการละคำมากกว่าในวัจนลีลาหารือ

5. วัจนลีลาสนิทสนม (intimate style) เป็นระดับภาษาที่ใช้พูดกับคนที่สนิทที่สุด เช่น บุคคลในครอบครัว ระหว่างพี่น้อง สามียภรรยา ใช้พูดเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องที่รู้กันเป็นอย่างดีในหมู่หรือกลุ่มสนทนา ลักษณะของภาษาอาจแยกจากวัจนลีลาเป็นกันเองได้ยาก แต่อาจสังเกตได้จากการกร่อนคำ การละคำ การใช้คำย่อ คำเฉพาะกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปในการเลือกใช้ภาษาแต่ละระดับ จะเห็นได้ว่า วัจนลีลาตายตัว และวัจนลีลาทางการใช้พูดกับบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่าและไม่ใกล้ชิดกับผู้พูด วัจนลีลาหารือ ใช้พูดกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้พูดในด้านการงานและธุรกิจ วัจนลีลากันเอง ใช้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่าเทียมและมีความคุ้นเคยกับผู้พูด ส่วนวัจนลีลาสนิทสนม ใช้พูดกับคนที่ใกล้ชิด ซึ่งวัจนลีลาทำให้ภาษาไทยมีการใช้ภาษาที่หลากหลายระดับ บางระดับภาษาอาจไม่สมบูรณ์ตามตำราไวยากรณ์ เช่น มีการละคำ กร่อนคำ ใช้คำสแลง คำย่อ ซึ่งไม่ใช่รูปแบบที่เป็นมาตรฐาน

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาตามระดับของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 103-126) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษานั้นย่อมสัมพันธ์กับสถานการณ์ของการสื่อสาร ซึ่งสถานการณ์ของการสื่อสารนี้เกิดจากปัจจัย 4 ประการรวมกัน คือ กาลเทศะ เรื่องที่พูด ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และทัศนคติของผู้พูด โดยความแตกต่างของสถานการณ์ในการสื่อสารทำให้ผู้สื่อสารต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม จึงจะทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

การใช้ภาษาตามระดับภาษาอธิบายตามความรู้ในสาขาวัจนลีลา แบ่งวัจนลีลาเป็น 2 ระดับ คือ วัจนลีลาเป็นทางการ (ระดับสูง) และวัจนลีลาไม่เป็นทางการ (ระดับต่ำ)

ซึ่งการใช้ภาษาตามการจำแนกดังกล่าวโยงกับสถานการณ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า วัจนลีลาเป็นทางการใช้ในโอกาสที่เป็นทางการ เช่น การประชุมของราชการหรือหน่วยงาน เรื่องที่พูดเป็นเรื่องวงการวิชาการ ธุรกิจหรือกิจกรรมที่ต้องการรัดกุมของการสื่อสาร ซึ่งทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ไม่แสดงความสนิทสนมหรือความเป็นกันเอง ในส่วนทัศนคติของผู้ส่งสาร ภาษาระดับทางการจะปรากฏเมื่อผู้พูดมีความรู้สึกเอาจริงเอาจัง ต่อเนื้อหามากกว่ารู้สึกผ่อนคลาย

ส่วนวัจนลีลาไม่เป็นทางการขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้ง 4 ในทางตรงกันข้าม นอกจากนี้ยังอาจแบ่งการใช้ภาษาตามระดับภาษาเพิ่มเติมเป็นประเภทกึ่งทางการ คือระดับที่อยู่ระหว่างวัจนลีลาทั้งสองระดับที่กล่าวไปแล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาตามระดับภาษาของ สวณิต ยมาภัย (2543, หน้า 53-54) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาตามระดับภาษาควรลดหลั่นของถ้อยคำและการเรียบเรียงถ้อยคำที่ใช้ตามโอกาส กาลเทศะ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยแบ่งระดับภาษา เป็น 5 ระดับด้วยกัน คือ 1) ภาษาระดับพิธีการ 2) ภาษาระดับทางการ 3) ภาษาระดับกึ่งทางการ 4) ภาษาระดับสนทนา 5) ภาษาระดับปากหรือภาษาระดับกันเอง ดังนี้

1. ภาษาระดับพิธีการ เป็นภาษาที่ใช้ในโอกาสที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น ในงานพระราชพิธีหรือรัฐพิธี ในการชี้แจงเรื่องราวที่มีความสำคัญแก่กิจการบ้านเมือง ภาษาที่ใช้ในคำประกาศที่สำคัญ เช่น ประกาศพระบรมราชโองการ ประกาศเฉลิมพระยศเจ้านาย เป็นต้น

2. ภาษาระดับทางการ เป็นระดับภาษาที่มีแบบแผนลดหลั่นลงมาจากระดับพิธีการ เช่น ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาการ ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการประชุมที่มีแบบแผนและระเบียบพิธี ภาษาในหนังสือราชการ ภาษาที่ใช้ในคำสั่งหรือประกาศเพื่อให้สาธารณชนทราบ ภาษาที่ใช้ในการปาฐกถาและอภิปรายอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

3. ภาษาระดับกึ่งทางการ เป็นระดับภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันด้วยความรวดเร็ว ลดความเป็นระเบียบแบบแผนลงไปจากระดับทางการ เช่น ภาษาในหนังสือราชการ ภาษาที่ใช้ในระหว่างประชุมปรึกษาหารือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในบางโอกาส การพูดในสาธารณะที่มุ่งหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว การพูดทางวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ ที่มีกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายเป็นบุคคลทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะบุคคลในวงการใดวงการหนึ่ง

4. ภาษาระดับสนทนา เป็นระดับภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ยังไม่ถึงขั้นสนิทสนม เช่น การพูดจากันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนที่มาติดต่องาน หรือการแนะนำตัวในงานสังคมโดยที่บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ภาษาที่ใช้

ในระดับนี้ มักจะนำไปใช้ถ่ายทอดในงานเขียนเรื่องบันเทิงคดี เช่น บทสนทนาในนวนิยาย หรือเรื่องสั้น ภาษาที่ใช้ในระดับนี้แม้จะเพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่ก็ถือว่าบุคคลอื่นอาจร่วมฟังด้วยได้ ไม่ถึงกับเป็นการเสียมารยาท กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ที่ใช้ภาษาระดับนี้ไม่ต้องใช้ความระมัดระวังที่จะให้รับรู้กันเฉพาะคู่สนทนาเท่านั้น

5. ภาษาระดับปากหรือภาษาระดับกันเอง การใช้ภาษาระดับนี้ใช้กับบุคคลที่สนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นพิเศษ เช่น ระหว่างเพื่อนสนิท ระหว่างบุคคลในครอบครัว สื่อสารกันในเนื้อหาที่รับรู้กันเฉพาะคู่สนทนาเท่านั้น จึงอาจใช้คำที่ฟังดูแล้วไม่สุภาพสำหรับสาธารณะชน อาจใช้คำคะนองหรือคำที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม

ตามที่กล่าวถึงแนวคิดการใช้ภาษาตามระดับภาษาข้างต้น พอประมวลได้ว่าระดับภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสื่อสาร เพราะถ้าใช้ภาษาผิดระดับอาจทำให้การสื่อสารขาดประสิทธิภาพ การใช้ภาษาตามระดับภาษาจำแนกออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ ภาษาระดับแบบแผน ภาษากึ่งแบบแผน และภาษาปากที่ใช้พูดกันในกลุ่มผู้ที่สนิทสนมกันในชีวิตประจำวัน โดยการเลือกใช้ภาษาในแต่ละระดับภาษานอกจากเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับระดับภาษาแล้ว ต้องคำนึงถึงการเลือกคำให้เหมาะสมกับฐานะบุคคล โอกาสต่าง ๆ และกาลเทศะด้วย เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพต่อทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

1.4 การใช้ภาษาตามภาระหน้าที่ การใช้ภาษาตามภาระหน้าที่ มีผู้เสนอแนวคิดในเรื่องนี้ คือ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2517) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2545) ดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2517, หน้า 5-8) ได้เสนอแนวคิดเรื่องการใช้ภาษาตามภาระหน้าที่ไว้ในหนังสือพื้นฐานของการใช้ภาษา โดยอธิบายว่า การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบด้วยบุคคลสองฝ่าย คือ ฝ่ายส่ง ได้แก่ ผู้เขียน ผู้พูด กับฝ่ายรับ ได้แก่ ผู้อ่าน ผู้ฟัง การใช้ภาษาจึงเป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยภาระหน้าที่ของภาษาชั้นพื้นฐานมี 3 ประการ คือ 1) หน้าที่ให้ข้อเท็จจริง 2) หน้าที่แสดงความรู้สึก และ 3) หน้าที่แนะ ดังนี้

1. ภาษาทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง คือ ทำหน้าที่บอกหรือยืนยันว่าอะไรเป็นอะไร สิ่งที่ยืนยันอาจเป็นจริงหรือเท็จก็ได้ โดยภาษาที่ทำหน้าที่เช่นนี้คำนึงถึงเนื้อหาของคำพูด ไม่คำนึงถึงความรู้สึก เป็นภาษาชนิดที่ใช้ในการอ้างเหตุผล อธิบาย และให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2. ภาษาทำหน้าที่แสดงความรู้สึก ดังเช่นภาษาที่ใช้ในคำประพันธ์ หรือภาษาโฆษณา อันเป็นภาษาประเภทเร้าอารมณ์ โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายจะให้ข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ แต่มีจุดมุ่งหมายในทางเร้าอารมณ์ผู้อ่าน ผู้ฟัง ให้เห็นคล้อยตาม และเกิดอารมณ์อย่างเดียวกับผู้พูดหรือผู้เขียน หรือเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3. ภาษาทำหน้าที่แฉะเพื่อให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือไม่ให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การใช้ภาษาออกคำสั่งหรือคำขอร้อง ภาษาที่ทำหน้าที่เช่นนี้ มิได้เป็นการบอกข้อเท็จจริงแต่อย่างใด ไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุผลหรืออธิบายเหตุผล แต่จุดประสงค์ของคำสั่งหรือคำขอร้องก็คือ แฉะให้อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องทำ ซึ่งอาจต้องการแฉะหรืออาจไม่จำเป็นต้องเป็นคำสั่งหรือคำขอร้องโดยตรงก็ได้

ส่วน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของภาษาในสังคม หรือการที่คนในสังคมใช้ภาษาต่าง ๆ ทำกิจกรรมอะไร ภาษาต่าง ๆ ในสังคมหนึ่ง อาจจำแนกตามหน้าที่ของภาษาในสังคมได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. ภาษาราชการ (official language) ภาษาราชการเป็นภาษาที่ใช้ในกิจกรรมระดับชาติ เช่น ในการประชุมรัฐสภา การประกาศทางราชการ ในวงการต่าง ๆ ของรัฐ ในหนังสือราชการที่เป็นทางการต่าง ๆ และในสื่อมวลชนทุกประเภท ในสังคมไทยภาษาที่ทำหน้าที่เป็นภาษาราชการ ได้แก่ ภาษามาตรฐาน

2. ภาษาเมืองหลวง (capital language) ภาษาเมืองหลวงเป็นภาษาที่ใช้ในอาณาบริเวณเมืองหลวงของประเทศ ไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาเดียวกับภาษาราชการ ในสังคมไทย ภาษาเมืองหลวง ได้แก่ ภาษาไทยกรุงเทพ ซึ่งเป็นภาษาที่เป็นพื้นฐานของภาษาไทยมาตรฐาน หลายคนเข้าใจว่าภาษากรุงเทพ กับภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาเดียวกัน เมื่อพิจารณา ลักษณะเนื้อหาของภาษาทั้งสองแล้ว จะเห็นได้ว่าแทบเป็นสิ่งเดียวกัน แต่จะกล่าวว่าภาษากรุงเทพ กับภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาเดียวกันก็ไม่สมบูรณ์นัก นักภาษาศาสตร์จึงใช้ชื่อทั้งสองสำหรับการมองภาษาที่เหลื่อมล้ำกันจากสองมิติ คือ ในแง่พื้นที่ เรียกว่า ภาษาไทยกรุงเทพ แต่ในแง่บทบาทประจำชาติ ความยอมรับหรือความสำคัญ เรียกว่า ภาษาไทยมาตรฐาน

3. ภาษาภูมิภาค (provincial language) ภาษาภูมิภาคคือ ภาษาระดับภาคที่ใช้ในต่างจังหวัด ซึ่งไม่ใช่เขตเมืองหลวง หลายประเทศที่เป็นสังคมหลายภาษา มักมีภาษาหลายภาษาที่ทำหน้าที่เป็นภาษาภูมิภาค ซึ่งแตกต่างจากภาษาเมืองหลวง ในสังคมไทยภาษาภูมิภาค ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ระดับจังหวัดก็จัดให้อยู่ในประเภทนี้ด้วย

4. ภาษานานาชาติ (international language) ภาษานานาชาติ เป็นภาษาที่ทำหน้าที่เป็นภาษากลาง (lingua franca) สำหรับสื่อสารกับประเทศอื่น ๆ หรือชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศ แทบจะกล่าวได้ว่าทุกสังคมในโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ รวมทั้งสังคมไทยด้วย

5. ภาษากลางในประเทศ (local lingua franca) ภาษากลางในประเทศไทย คือ ภาษาที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารภายในประเทศ ในสังคมไทยภาษาที่ทำหน้าที่นี้ได้แก่ ภาษามาตรฐาน ซึ่งทำหน้าที่คล้ายภาษาอังกฤษ แต่เป็นภาษาระดับภายในประเทศ กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์ใด หรือมาจากท้องถิ่นใด เมื่อมาประชุมกัน หรือติดต่อค้าขายกันโดยไม่รู้ลึกภาษาของกันและกัน โดยจะใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพื่อสื่อความกัน

6. ภาษาเฉพาะกลุ่ม (group language) ภาษาเฉพาะกลุ่ม คือ ภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน โดยเฉพาะภายในบ้าน หรือภายในชุมชน ภาษาไทยถิ่นทุกภาษา ภาษาย่อยของภาษาไทยต่าง ๆ และภาษาชนกลุ่มน้อยทั้งหลายทำหน้าที่นี้ทั้งสิ้น เช่น ภาษาจีนของชาวเขา เช่น ม้ง เย้า ลีซอ กระเหรี่ยง เป็นต้น

7. ภาษาการศึกษา (education language) คือ ภาษาที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน ที่โรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในสังคมส่วนใหญ่ภาษาที่ทำหน้าที่เป็นภาษาการศึกษา กับภาษาราชการมักเป็นภาษาเดียวกัน เช่น สังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ทำหน้าที่ทั้งสองอย่าง แต่บางสังคมอาจเป็นคนละภาษาก็ได้ เช่น ในประเทศมาเลเซีย ภาษาการศึกษาอาจเป็นภาษามาเลย์ ภาษาอังกฤษหรือจีน แล้วแต่สถาบัน แต่ภาษาราชการต้องเป็นภาษามาเลย์

8. ภาษาสอนเป็นวิชา (school-subject language) ภาษาสอนเป็นวิชา คือ ภาษาที่สอนในโรงเรียนหรือสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนเป็นภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ในสังคมไทยภาษาสอนเป็นวิชามีหลายภาษา ทั้งภาษาไทยมาตรฐานเอง และภาษาตะวันตกกับภาษาตะวันออก เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน โปรตุเกส รัสเซีย ญี่ปุ่น จีน เกาหลี เวียดนาม มาเลย์ เขมร บาลี และสันสกฤต

9. ภาษาศาสนา (religions language) ภาษาศาสนา คือ ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมทางศาสนา ในสังคมไทยภาษาศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ใช้ในกิจกรรมพุทธศาสนา เช่น พิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นทางการ ภาษาไทยมาตรฐานก็ทำหน้าที่นี้ด้วย แต่ไม่เป็นทางการเท่าภาษาบาลี ภิกษุมักใช้ภาษาไทยในการเทศน์สั่งสอนฆราวาส นอกจากนั้น ภาษาอังกฤษ ภาษาฮีบรู และภาษาจีน อาจทำหน้าที่เป็นภาษาศาสนาได้ด้วย

10. ภาษาวรรณกรรม (Literary language) ภาษาวรรณกรรมเป็นภาษาที่ใช้เขียนวรรณกรรม หรือผลงานที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐานทำหน้าที่นี้ ภาษาอังกฤษก็ทำหน้าที่นี้ด้วย ในวรรณกรรมบางประเภท ภาษาประจำภาค เช่น ภาษาอีสาน ก็อาจทำหน้าที่นี้ด้วย เช่น วรรณกรรมท้องถิ่นของอีสาน เป็นต้น จากการศึกษพบว่าภาษาทั้งหมดในสังคมไทย

ภาษาไทยมาตรฐานทำหน้าที่มากที่สุด โดยเฉพาะหน้าที่สำคัญ เช่น เป็นภาษาราชการ ภาษาการศึกษา ภาษากลางในประเทศ และภาษาวรรณกรรม

1.5 การใช้ภาษาตามเจตนาในการสื่อสาร ในการใช้ภาษาสื่อความคิดออกมาเป็นประโยค ประโยคแต่ละประโยคย่อมแสดงเจตนาของผู้ส่งสารทุกประโยค โดยประเภทของประโยคตามเจตนาในการสื่อสาร สามารถแบ่งได้ 9 ประเภท ได้แก่ ประโยคบอกให้ทราบ ประโยคเสนอแนะ ประโยคสั่ง ประโยคห้าม ประโยคชักชวน ประโยคขู่ ประโยคขอร้อง ประโยคคาดคะเน และประโยคถาม (วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ และคณะ, 2552, หน้า 112-116) มีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ประโยคบอกให้ทราบ คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารต้องการบอกว่าหรืออธิบายเรื่องราวให้ผู้รับสารทราบ ตัวอย่างเช่น กระผมดำเนินการให้แล้วครับ, คุณแม่ไปตลาดคะ

1.5.2 ประโยคเสนอแนะ คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารต้องการเสนอข้อคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับสาร อาจให้ปฏิบัติ โดยมีกริยานำ ลอง หรือกริยาตาม ดู คำช่วยกริยาควร หรือคำลงท้ายบอกมาลาหรือความรู้สึก นะ ซิ ซี้ ซี่ ซี้ ตัวอย่างเช่น น่าจะลองมาทำงานแต่เช้าดูนะ, เธอควรขยันกว่านี้นะ

1.5.3 ประโยคสั่ง คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม มักมีคำกริยาช่วย จง คำกริยานำ ต้อง คำลงท้าย ซิ, นะ ตัวอย่างเช่น จงนั่งนิ่ง ๆ พนักงานต้องเคร่งครัดในระเบียบ

1.5.4 ประโยคห้าม คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารต้องการสั่งไม่ให้ผู้รับสารไม่ให้อำนาจ มักมีคำช่วยกริยา อย่า, ห้าม และคำลงท้าย นะ ปรากฏอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น สิ้นค้านี้ห้ามแกะกล่องก่อนได้รับอนุญาต, ห้ามเล่นไลน์ขณะครูสอน

1.5.5 ประโยคชักชวน คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารมีเจตนาชวนให้ผู้รับสารทำตามความคิดของตน อาจมีคำวิเศษณ์ กัน คำลงท้าย นะ เอะ เอะนะ ปรากฏอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมปีใหม่นี้ทุกฝ่ายจัดรวมกันนะ, เย็นนี้ไปดูหนังกับผมเถอะ

1.5.6 ประโยคขักจูง คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารมีเจตนาชักจูงให้ผู้รับสารทำตามด้วยการบอกผลของการไม่ทำตามไว้ด้วย โดยอาจมีคำเชื่อม ถ้า หาก ปรากฏอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น หากพนักงานคนใดมาสายจะถูกหักเงินเดือน, ถ้าเธอไม่คุยกันครูจะเลิกสอนเร็ว

1.5.7 ประโยคขอร้อง คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารมีเจตนาให้ผู้รับสารช่วยสงเคราะห์ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจมีคำกริยานำ ช่วย กรุณา วาน โปรด หรืออาจมีคำวิเศษณ์ ด้วย ที่ หน่อย หรือคำลงท้าย เอะ นะ นะ ตัวอย่างเช่น ขอได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ด้วย, โปรดให้ฉันยืมเงินหน่อย

1.5.8 ประโยคคาดคะเน คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารมีเจตนาแสดงความคาดหวังว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้ว โดยอาจมีคำกริยาช่วยปรากฏอยู่ด้วยคือ คง อาจ อาจจะ เห็นจะ น่ากลัว คำลงท้าย กระมัง ละซิ ตัวอย่างเช่น หนังสือตอบรับฝ่ายเจ้าหน้าที่คงจัดส่งไปแล้ว, ดูท่าเธอจะไม่ผ่านวิชานี้

1.5.9 ประโยคถาม คือ ประโยคที่ผู้ส่งสารมีเจตนาถามผู้รับสาร โดยปรากฏคำแสดงการถามอยู่ด้วย คือ ใคร อะไร อย่างไร ไหน เท่าไร ทำไม เหตุใด เมื่อไร ตัวอย่างเช่น เห็นควรให้ดำเนินการอย่างไร, ใครมาสายยกมือขึ้น

จากการศึกษาโดยสรุปจากการศึกษาเอกสารข้างต้นทำให้เกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้คำและถ้อยคำ การใช้ภาษาเป็นทักษะสำคัญที่ผู้ทำการสื่อสารต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร การใช้ถ้อยคำภาษาในระดับต่าง ๆ การคำนึงถึงภาระหน้าที่ของภาษา ซึ่งองค์ประกอบของการใช้ภาษาเหล่านี้ หากใครไม่มีทักษะการใช้ภาษาที่ดีเพียงพอ การสื่อสารอาจไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ นอกจากนี้ในการใช้ภาษาควรคำนึงถึงโอกาส ความถูกต้อง และความไพเราะสละสลวยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีระหว่างผู้สื่อสาร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำและถ้อยคำ ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น คือ 1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำ และ 3) กลุ่มการศึกษาการเชื่อมโยงความ ตามลำดับดังนี้

2.1 กลุ่มศึกษาการใช้คำ การศึกษาการใช้คำพบมีผู้สนใจศึกษา ได้แก่ Nguyen Thi Thuy Chau (2560); อุดมลักษณ์ ระพีแสง (2550) รายละเอียดดังนี้

ผลงานการศึกษาของ Nguyen Thi Thuy Chau (2560) ศึกษาเรื่องการใช้คำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของคำเรียกบุคคลและลักษณะทางสังคมกับวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม โดยเก็บข้อมูลคำเรียกบุคคลจากบทสนทนาในนวนิยายไทย และเวียดนาม ระหว่างปี 2553 ถึง 2558 จำนวน 12 เรื่อง และวิเคราะห์รูปแบบคำเรียกบุคคลตามความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง รวมทั้งวิเคราะห์ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำเรียกบุคคลในภาษาทั้งสอง ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบคำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม มีจำนวนทั้งหมด 42 และ 30 รูปแบบ ตามลำดับ โดยมีจำนวนรูปแบบคำเรียกบุคคลที่เหมือนกันในภาษาทั้งสอง ทั้งหมด 22 รูปแบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ คำเรียกบุคคลที่มีส่วนประกอบเดียว กลุ่มที่ 2 ได้แก่

คำเรียกบุคคลที่มีส่วนประกอบตั้งแต่ 2 ส่วนขึ้นไป รูปแบบคำเรียกบุคคลที่แบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง ที่มีการนิยมใช้มากที่สุดเหมือนกันในภาษาทั้งสองดังกล่าว ได้แก่ คำเรียกญาติ ชื่อ อาชีพ/ตำแหน่ง สรรพนาม คำนาม กลุ่มคำ [คำนำหน้า + ชื่อ] และ [คำเรียกญาติ + ชื่อ] นอกจากนั้นคนไทยยังนิยมใช้รูปแบบคำเรียกบุคคลที่เป็น ยศ [อาชีพ/ตำแหน่ง + ชื่อ] [คำนำหน้า + คำเรียกญาติ] [กลุ่มคำ + สรรพนาม] [ชื่อ + สรรพนาม] และ [คำนาม + สรรพนาม] ในขณะที่คนเวียดนามนิยมใช้รูปแบบ [คำนำหน้า + กลุ่มคำ] และ [คำนำหน้า + คำวิเศษณ์] ในขณะที่สนทนา การใช้คำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนามได้สะท้อนลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน 5 ประการ ได้แก่ ลักษณะทางสังคมแบบระบบเครือญาติ การยกย่องให้เกียรติและเคารพผู้อาวุโส การประนีประนอมเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น รวมทั้งสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมสมัยใหม่นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางด้านประเพณีวัฒนธรรมและความคิดของคนในสองประเทศ อาทิ คนไทยเห็นความสำคัญกับเรื่องอายุและความสนิทสนมเป็นกันเอง ในขณะที่คนเวียดนามเห็นความสำคัญกับเรื่องศักดิ์ของญาติ

ผลงานการศึกษาของ อุดมลักษณ์ ระพีแสง (2550) ศึกษาเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงสุนทราภรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2482-2524 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในบทเพลงสุนทราภรณ์ระหว่างปี พ.ศ. 2482-2524 อัลบั้มบันทึกประวัติศาสตร์ของบทเพลงสุนทราภรณ์ใน 6 ยุคสมัย จากมาสเตอร์แผ่นเสียงต้นฉบับเดิม พ.ศ. 2482-2524 จำนวน 96 เพลง โดยมุ่งศึกษา 4 ประเด็นได้แก่การใช้คำ ไวยากรณ์ ภาพพจน์ รูปแบบการประพันธ์และแนวคิด ผลการศึกษาพบว่า เพลงสุนทราภรณ์ มีลักษณะการใช้คำดังนี้ คือ มีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้าน ใช้คำราชาศัพท์ ใช้คำซ้อน คำซ้ำ เพื่อบ่งชี้ความรู้สึกและความหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการใช้คำภาษาถิ่น การใช้ไวยากรณ์ภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ มีหลายลักษณะ เช่น อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ ลมพจนัย หรืออนุมาณนัย นามนัย ปฏิวาทะ ปฏิภาคพจน์ อาวตพจน์ อติพจน์ ปฏิรูปพจน์ บุคลาธิษฐาน และปฏิพจน์ ส่วนลักษณะรูปแบบการประพันธ์ส่วนใหญ่ใช้แบบคงฉันทลักษณ์เดิม รองลงมา มีลักษณะคล้ายกลอนสุภาพ คล้ายกลอนหก คล้ายกาพย์ยานี ส่วนลักษณะ แนวคิด พบว่ามีการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการสรรเสริญพระมหากษัตริย์ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงกระทำด้านชีวิตความเป็นอยู่ ความรัก ผู้หญิง เป็นบทเพลงที่แสดงแนวคิดสะท้อนสภาพสังคมให้เห็นความเป็นจริงทุกด้าน และเป็นคติสอนใจหญิง

2.2 กลุ่มศึกษาการใช้ถ้อยคำ การศึกษาเรียนรู้เรื่องการใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามกาลเทศะและฐานะของบุคคล เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทย จากการศึกษางานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำ พบมีผู้สนใจศึกษา อาทิ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2537); สมชาย ลำเนียงงาม (2545); อริยานุวัตน์ สมาชญกุล และวรวรรณ ศรียาภัย (2560) รายละเอียดดังนี้

ผลงานการศึกษาของ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2537) ศึกษาเรื่องการใช้ภาษาของสื่อมวลชนโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคม และวาทกรรมวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการศึกษา และการวิเคราะห์ลักษณะภาษา ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะเด่นของภาษาที่ใช้ในรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ มีลักษณะดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างภาษาที่ใช้ในรายการต่าง ๆ ภาษาที่ใช้ในแต่ละรายการมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันเพราะมีจุดประสงค์และสภาพการใช้ภาษาที่ต่างกัน 2) ความแตกต่างของภาษาในรายการประเภทเดียวกัน มีความแตกต่างด้านเสียงเฉพาะเรื่องการออกเสียง “ร” “ล” และเสียงควบกล้ำ ไม่มีผู้ใช้ภาษาในรายการใดและผู้ใดออกเสียงดังกล่าวได้สม่ำเสมอ ถูกต้อง เหมือนในภาษาเขียน และมีความแตกต่างด้านการใช้คำในรายการเดียวกัน โดยการใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง ผู้ร่วมรายการประเภทต่าง ๆ ทั้งในรายการการศึกษา และในรายการบันเทิง ถ้าเป็นผู้เยาว์มักประสบปัญหาการเลือกใช้คำแทนตัวเอง โดยเฉพาะผู้ร่วมรายการที่เป็นผู้หญิง และการใช้คำต่างระดับกันในการสนทนาเรื่องเดียวกันในรายการบันเทิง ส่วนใหญ่พิธีกรมักเป็นผู้ใช้คำสูงหรือคำสุภาพ และผู้ร่วมรายการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักแสดงวัยรุ่นมักใช้คำที่แสดงความคุ้นเคยหรือเป็นกันเอง

ผลงานการศึกษาของ สมชาย ลำเนียงงาม (2545) ศึกษาเรื่องลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย โดยการวิเคราะห์รูปคำและความหมายของชื่อคนไทยในกลุ่มอายุต่าง ๆ รวมทั้งเปรียบเทียบความเชื่อดังกล่าวในชื่อคนไทยภาคต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณี โดยแสดงออกทั้งทางรูปคำและความหมายของชื่อทางรูปคำนั้นพบว่า มีการใช้รูปคำที่เป็นสิริมงคลตามตำราทักษาซึ่งเป็นตำราโหราศาสตร์ที่นิยมใช้เป็นหลักในการตั้งชื่อ คือ เลี่ยงการใช้อักษรกาลกิณีประจำวันเกิด เลือกอักษรเดชหรืออักษรศรีนำหน้าชื่อ และตั้งชื่อให้มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ ส่วนทางความหมายของชื่อนั้นพบว่า มีการเลือกใช้ ความหมายของคำที่เป็นสิริมงคล 12 กลุ่มความหมาย ที่เด่นมากที่สุดได้แก่ ความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความรู้ความสามารถ เกียรติยศและอำนาจ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทยนั้น ผู้ศึกษาวิเคราะห์จากชื่อคนไทยกลุ่มอายุต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นตัวแทนของชื่อที่ต่างสมัยกันได้ทางด้านรูปคำ พบว่า ชื่อคนกลุ่มอายุ 81 ปีขึ้นไป หรือชื่อคนสมัยก่อน สะท้อนความเชื่อ

ดังกล่าวน้อยกว่าชื่อคนกลุ่มอายุอื่น และมีแนวโน้มว่าชื่อของคนในกลุ่มอายุที่ลดลงจะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีมากขึ้น โดยจะใช้ชื่อที่เลี่ยงอักษรกาลกิณีและมีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่มากขึ้น ทางด้านความหมาย พบว่า ชื่อคนในสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อว่า กิริยาอาการและคุณสมบัติของเจ้าของชื่อถือเป็นสิริมงคลมากที่สุด ในสมัยต่อมาถือว่าความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองเป็นสิริมงคลมากที่สุด และในชื่อคนกลุ่มอายุ 1-20 ปี หรือชื่อคนสมัยปัจจุบัน เปลี่ยนมาเป็นความรู้ความสามารถที่ถือว่าเป็นสิริมงคลมากที่สุด ในการวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อคนไทยภาคต่าง ๆ นั้น พบว่า ชื่อคนกลุ่มอายุ 81 ปีขึ้นไป สะท้อนความเชื่อดังกล่าวโดยแสดงออกทางการตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ และการเลือกใช้ความหมายแตกต่างกันตามภาค แต่การเลี่ยงอักษรกาลกิณีไม่แตกต่างกันตามภาค คือ ทุกภาคสะท้อนความเชื่อในระดับน้อยเท่า ๆ กัน ส่วนชื่อคนกลุ่มอายุ 1-20 ปี พบว่า มีการเลี่ยงอักษรกาลกิณี การใช้ชื่อที่มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ และเลือกใช้ความหมายของชื่อแตกต่างกันตามภาค

ผลงานการศึกษาของ อริยานุวัตน์ สมาชญกุล และวรวรรณ ศรียาภัย (2560) ศึกษาเรื่อง**กลวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจ** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ที่มาของสำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจ โดยการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจจำนวน 7,936 สำนวน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามแนวคิดของ มิเชล พูโกต์ ได้ 1,326 สำนวน ผลการวิจัย พบว่า 1) สำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจที่เกี่ยวกับความเป็นไปของสังคมพบเพื่อเชิงอำนาจจำนวน 888 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 66.96 จำแนกได้ 9 ประเด็น คือ (1) หน้าที่การงาน (2) การติดต่อสื่อสาร (3) การคมนาคม (4) การติดสินบน (5) การกลั่นแกล้ง (6) การทรยศคดโกง (7) การดำรงชีวิตของคนในสังคม (8) การทำมาหากิน (9) ข้อคิดข้อเตือนใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต 2) สำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจที่มีมาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีพบเพื่อเชิงอำนาจจำนวน 273 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 20.58 จำแนกได้ 6 ประเด็น คือ (1) วัฒนธรรมประเพณี (2) ความเชื่อทางศาสนา (3) ด้านไสยศาสตร์ (4) การปกครองคน (5) การแบ่งชนชั้น (6) หลักกฎหมาย 3) สำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจที่มีมาเกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติพบเพื่อเชิงอำนาจจำนวน 165 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 12.44 จำแนกได้ 2 ประเด็น คือ (1) อุปนิสัยใจคอ (2) ความประพฤติของคนทั่วไปในสังคม

2.3 กลุ่มการศึกษาการเชื่อมโยงความ การศึกษาการเชื่อมโยงความเป็นการศึกษาการใช้ภาษาแสดงการเชื่อมโยงเรื่องราวในตวับทต่าง ๆ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ พบมีผู้สนใจศึกษา อาทิ วรวรรณ ศรียาภัย (2544); สุนีย์ สีลาพรพินิจ (2547); นภัสกร อาธิ์พรพรณ (2552) และภัทรวิทย์ อุทธา (2555) รายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาของ วรวรรธน ศรียาภัย (2544) ศึกษาเรื่อง**การเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี 6 ลักษณะ คือ การอ้างถึง การซ้ำ การแทน การละ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง มี 3 ประเภท คือ การอ้างถึงโดยสรรพนาม รูปภาษาที่แสดงการอ้างถึง ได้แก่ คำสรรพนามทั้ง 3 บุรุษ คำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม ได้แก่ คำเรียกญาติ คำเรียกชื่ออาชีพ คำเรียกตำแหน่ง และคำเรียกชื่อเฉพาะบุคคล และรูปศูนย์ การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ มี 2 ชนิด คือ การบ่งชี้ด้วยคำสรรพนาม และการบ่งชี้ด้วยคำคุณศัพท์ และการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ เป็นการซ้ำหน่วยภาษา 3 ชนิด คือ หน่วยนาม หน่วยกริยาและหน่วยคำเชื่อม การเชื่อมโยงความโดยการแทนรูปภาษาที่ใช้แทน คือ รูปแทนบ่งชี้ การเชื่อมโยงความโดยการละ พบว่ามี 3 ลักษณะ คือ การละหน่วยนาม การละหน่วยกริยา และการละหน่วยประโยค การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ พบว่ามี 3 ประเภท คือ การใช้ศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน การใช้ศัพท์ลูกกลุ่ม และการใช้ศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยสัมพันธ์กันในเรื่องความต่อเนื่อง มี 2 ลักษณะ คือ ความต่อเนื่องของรูปภาษา และความต่อเนื่องของความหมาย

การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พิจารณาถึงการแสดงความสัมพันธ์ โดย การใช้คำเชื่อม หน้าที่ของคำเชื่อม และการปรากฏของคำเชื่อม การแสดงความสัมพันธ์โดยการใช้คำเชื่อม พบว่ามี 14 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตาม ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแจกแจง ความสัมพันธ์แบบตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบให้เลือก ความสัมพันธ์แบบแสดงตัวอย่าง ความสัมพันธ์แบบแสดงเวลา ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดสิ้นสุด และความสัมพันธ์แบบแสดงการอ้างถึงคำพูด ส่วนหน้าที่ของคำเชื่อม จำแนกได้ 5 ประเภท คือ คำเชื่อมนามกับนาม กริยากับนาม ประโยคกับประโยค นามกับประโยคย่อย และกริยากับประโยคย่อย สำหรับการปรากฏของคำเชื่อม ซึ่งปรากฏได้ 4 ตำแหน่ง คือ ต้นประโยค ต้นและกลางประโยค กลางประโยค และท้ายประโยค

ผลการศึกษาของ สุนีย์ สิลาพรพิณิจ (2547) ศึกษาเรื่อง**ลักษณะการเชื่อมโยงความในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มี 5 ประเภท ได้แก่

การอ้างถึง การแทนที่ การละ การใช้คำเชื่อม และการซ้ำ ประเภทราก การเชื่อมโยงความ โดยการอ้างถึง พบ 2 ลักษณะ คือ การอ้างถึงหน่วยนามและการอ้างถึงหน่วยประโยคหรือข้อความ โดยการอ้างถึงหน่วยนามนี้ปรากฏรูปภาษาที่ใช้ 4 ประเภท ได้แก่ คำสรรพนาม นามที่ใช้เป็นสรรพนาม หน่วยนามที่มีส่วนขยาย และคำบ่งชี้ ส่วนการอ้างถึงหน่วยประโยคหรือข้อความนั้น ปรากฏเพียงรูปภาษาเดียว คือ คำบ่งชี้ ประเภทที่สอง การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ พบ 2 ลักษณะ คือ การแทนที่หน่วยกริยาและการแทนที่หน่วยประโยคหรือข้อความ ประเภทที่สาม การเชื่อมโยงความโดยการละ พบ 2 ลักษณะ คือ การละหน่วยนาม และการละหน่วยประโยคหรือข้อความ ประเภทที่สี่ การเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อม พบ 2 ลักษณะ คือ คำเชื่อมมหภาค หรือคำเชื่อมระหว่างตอน และคำเชื่อมจุลภาคหรือคำเชื่อมภายในตอน ประเภทยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ พบ 2 ลักษณะ คือ การซ้ำระดับมหภาคและการซ้ำระดับจุลภาค โดยการซ้ำระดับมหภาคนี้มี 2 ประเภท คือ การซ้ำหน่วยนามและการซ้ำหน่วยประโยคหรือข้อความ ส่วนการซ้ำระดับจุลภาค พบ 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำหน่วยนาม การซ้ำหน่วยกริยา การซ้ำหน่วยประโยคหรือข้อความ และการซ้ำโครงสร้าง

ผลที่ได้จากการเชื่อมโยงความทั้ง 5 ประเภทข้างต้นนั้น มี 2 ประการ คือ ผลต่อสำนวนภาษาและผลต่อการเข้าใจวรรณกรรม โดยประการแรก กลวิธีการเชื่อมโยงความ ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สำนวนภาษาในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มี 4 ลักษณะ ได้แก่ ใช้สำนวนสั้นกระชับ ใช้คำน้อยแต่สื่อความลึกซึ้ง ใช้คำหลากหลายแต่มีเอกภาพ และใช้สำนวนที่มีสัมผัสภาพ ประการที่สอง กลวิธีการเชื่อมโยงความดังกล่าวจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจวรรณกรรมมากขึ้น ทั้งในด้านกลวิธีการนำเสนอ ลักษณะการดำเนินเรื่อง ตัวละคร และแนวคิด

ผลการศึกษาของ นภัสกร อาธิรพรณ (2552) ศึกษาเรื่องกลไก การเชื่อมโยงความในการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน กรณีศึกษาในเว็บไซต์ hi5 โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ ศึกษากลไกการเชื่อมโยงความในการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันในระบบคอมพิวเตอร์ และศึกษาความแตกต่างในการใช้กลไกการเชื่อมโยงความ ระหว่างการสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน และการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ผลการศึกษา พบว่า การใช้กลไกการเชื่อมโยงความในการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน 6 ประเภท ได้แก่ กลไกการอ้างถึง กลไกการละ กลไกการแทนที่ ดัชนีปริจเฉท กลไก การเชื่อมโยงคำ และกลไกการใช้คำเชื่อม โดยพบว่า การสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ในเว็บไซต์ hi5 กับการสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันในห้องสนทนามีความคล้ายคลึงกัน

หากแต่มีความแตกต่างในเรื่องของเวลาในการสนทนา โดยประเด็นสำคัญที่พบ คือ การปรากฏใช้กลไกการอ้างถึงมากที่สุด ในการสนทนาทั้งสองประเภท

ผลงานการศึกษาของ ภัทรวดี อุทธา (2555) ศึกษาเรื่อง **การเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่อง ชูฉันทอ้าว** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่อง ชูฉันทอ้าว ผลการศึกษา พบว่าการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 3 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงโดยการใช้สรรพนาม การอ้างถึงโดยใช้คำบ่งชี้ และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่พบการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่หน่วยอนุพจน์หรือประโยค การเชื่อมโยงโดยการละพบการละคำในหน่วยนาม 2 ประเภท ได้แก่ การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน และการละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ พบการซ้ำ 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำรูปและการซ้ำโครงสร้าง การเชื่อมโยงความโดยการเชื่อมโยงคำศัพท์ พบการเชื่อมโยงความโดยการเชื่อมคำศัพท์ 5 ประเภท ได้แก่ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำจากกลุ่ม การใช้คำแสดงองค์ประกอบย่อย การใช้คำตรงกันข้าม และการใช้คำเข้าชุดกัน การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม 5 ประเภท ได้แก่ การคล้องยตามกัน การขัดแย้งกัน การแสดงเหตุผล การแสดงเวลา และการแสดงทางเลือก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำรงชีวิต

เอกสารและงานวิจัยในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกผลงานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) มโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตไทย ตามลำดับดังนี้

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย

การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยเป็นการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมโดยการสะท้อนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรมและคุณธรรม ซึ่งเป็นแบบแผนที่สำคัญในการดำรงชีวิตของผู้คน ดังนั้น การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีชีวิต ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความหมายของวิถีชีวิต การเกิดและการตาย การทำงานในสังคมไทย การศึกษา การเจ็บไข้ได้ป่วย ครอบครัวไทย ความบันเทิงในวิถีชีวิต ดังที่ผู้วิจัยจะได้แสดงรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวคิดวิถีชีวิตไทย การศึกษาวิถีชีวิตมีนักวิชาการได้ให้คำนิยามความหมายของวิถีชีวิตได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 1075) ให้ความหมายของคำว่า วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2557, หน้า 383–410) กล่าวว่า วิถีชีวิตไทย คือ แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีไทยจึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณีปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ณัฐวดี สภาพรต (2553, หน้า 17) กล่าวว่า วิถีชีวิตไทย หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย จึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณี การปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

นันทพร ศรีสุทตะ (2544) ได้สรุปความหมายของวิถีชีวิต หมายถึง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เป็นนิสัย ซึ่งจะสะท้อนทัศนคติ และวัฒนธรรมของบุคคล เป็นเอกลักษณ์แต่ละบุคคลในเรื่องที่อยู่อาศัย ลักษณะครอบครัว ขนบธรรมเนียม ประเพณี การดูแลสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพของบุคคลนั้น จะได้รับอิทธิพลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างของรายได้ การศึกษา อาชีพ ความเชื่อของบุคคล จะเป็นตัวกำหนดให้เกิดความแตกต่างของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ส่วน พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล (2544) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต (Way of life) ไว้ว่า วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำไม่ว่าจะเป็นการแปรงฟัน สวมใส่เสื้อผ้า เครื่องประดับ ตลอดจนการเล่นกีฬา ดูโทรทัศน์ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของครอบครัว เศรษฐกิจ การปกครอง การศึกษา ศาสนา เป็นต้น วัฒนธรรมจะกำหนดว่า สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด รวมทั้งเป้าหมายในชีวิตว่าควรเป็นอย่างไรระนั้น กิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการกิน การดื่ม การพูด การอ่าน การเขียน การคิด การทำงาน การเล่น การติดต่อสัมพันธ์ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิถีชีวิตไทย เป็นการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งด้านความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่อ การศึกษา รวมไปถึงระเบียบมารยาทต่าง ๆ ล้วนเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม โดยแนวคิดวิถีชีวิตไทย มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การเกิดและการตาย พุทธศาสนิกชนคนไทยส่วนมากโดยเฉพาะชาวบ้าน มีความคิดเห็นว่า การเกิดการตายเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่างกายเท่านั้น คนทั่วไป

ยอมรับเกิดกับตายเป็นของคู่กัน และในช่วงเวลาระหว่างเกิดกับตาย คนเราจะต้องผ่านความสุข ความทุกข์ ความเจริญ และความเสื่อมของชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ การเกิดการตายมาจากสาเหตุและอิทธิพลภายนอกบางประการ ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องเข้าควบคุมและเอาชนะเพื่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์ เช่น การเกิดจากการกระทำของผีของเทวดา หรือมาจากกำหนดของดวงดาว เป็นต้น จึงมีประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นสอดคล้องกับความเชื่อดังกล่าว เช่น พิธีทำขวัญผูกขวัญเด็ก การทำบุญต่ออายุ และการบังสุกุลเป็น เป็นต้น แนวคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของชาวบ้านพุทธศาสนิกชนต่อการเกิดการตาย (ภัทรพร สิริกาญจน, 2562, หน้า 10-11) ดังนี้

ชาวไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเกิดและตาย ในทางรูปธรรมมากกว่านามธรรม เกิด จึงหมายถึง การคลอดออกมาจากครรภ์มารดา และตาย หมายถึง การสิ้นชีวิต การกลายเป็นศพ เมื่อเข้าใจว่า เกิด และตาย ในความหมายที่เฉพาะและแคบ ดังกล่าว คนทั่วไปจึงต้องการเกิดให้ดีที่สุด เช่น เกิดเป็นเศรษฐี เป็นต้น และต้องการตายให้ช้าที่สุด เพราะไม่ต้องการพลัดพรากจากญาติมิตรที่ตนรักใคร่คุ้นเคย ดังนั้นทำให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยส่วนใหญ่พยายามเอาชนะธรรมชาติหรือสิ่งที่ตนคิดว่าเป็นภัยต่อการดำรงชีวิต และพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ชาวบ้านเป็นผู้นับถือผีสังเทวดา โดยเหตุที่พุทธศาสนิกชนคนไทยพยายามที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของตนอย่างเร่งรัด ทำให้การนับถือผีสังเทวดาสามารถแทรกซึมเข้ามาในพุทธศาสนาได้โดยง่าย ทำให้พุทธศาสนามีลักษณะผสมผสานรวมเอาลัทธิความเชื่อหลากหลายและการใช้เวทมนต์คาถาแบบไสยศาสตร์ไว้ด้วย ความเชื่อแบบวิญญาณนิยมจึงทำให้พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ยอมรับว่าภูตผีปีศาจมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย จะเห็นได้จากความเชื่อพื้นบ้านบางอย่าง เช่น ความเชื่อในแม่ซ้อซึ่งเป็นผีติดตามประจำตัวเด็ก รวมทั้งความเชื่อในการดำรงอยู่ของวิญญาณหลังความตายทางร่างกาย กล่าวถึงแม้บุคคลจะสิ้นชีวิตเป็นศพไปแล้ววิญญาณยังคงอยู่สถิตในที่ต่าง ๆ วนเวียนอยู่ใกล้ญาติมิตรอันเป็นที่รัก ทำให้เกิดความเชื่อประเพณีปฏิบัตินานาประการ เช่น ความเชื่อผีบรรพบุรุษ ประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย พิธีศพ เป็นต้น

ชาวบ้านเป็นผู้ที่เชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ โสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถา และอำนาจเหนือธรรมชาติมากกว่าปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ โดยความเชื่อดังกล่าวเป็นอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ ที่มีความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์พระผู้เป็นเจ้าที่สามารถกำหนดและเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ได้ เมื่อศาสนาพราหมณ์เข้ามาในสังคมไทย ทำให้ปรากฏการประกอบ

พิธีกรรมหลายประการ เช่น ประกอบพิธีขอฝน พิธีต่ออายุ สวดคาถา ไส้ผีและสร้างวัตถุมงคลต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ปัญญาชนคนไทยในปัจจุบันมีทัศนคติในเรื่องเกิดและตายที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ชาวไทยยอมรับความจริงของชีวิตว่า ทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายเป็นธรรมดา ทำให้เป็นเครื่องเตือนสติให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาทและไม่หวาดกลัว ความตายจนเกิดเหตุ นอกจากนี้ปัญญาชนยังถือว่า เกิดและตาย เป็นเรื่องกฎแห่งกรรม มีผลให้ชาวไทยในยุคปัจจุบันที่เชื่อแนวทางดังกล่าวพยายามทำความดี และสร้างบุญกุศล เพื่อให้เกิดในภพภูมิที่ดีและตายตามอายุขัย

1.1.2 การทำงานในสังคมไทย คนไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อแนวคิดในเรื่องการเลือกการเลือกงานทำ จากหลักธรรมคำสอนเรื่องสัมมาอาชีวะ ทำให้คนไทยมีแนวคิดในการทำงานจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับงานอาชญากรรม เช่น การรับจ้างฆ่าคน ฆ่าสัตว์ การปองร้าย การทำร้ายผู้อื่น การลักขโมย ปล้น แย่งชิง การทำผิดทางเพศ การโจรกรรม การข่มขืน หลอกลวง การค้าของมีนเมา เป็นต้น คนไทยจึงมักประกอบอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม คนไทยในปัจจุบันมีค่านิยมการทำงานที่เปลี่ยนไปประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีความต้องการมากยิ่งขึ้น แนวคิดในการทำงานในปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม คือ เริ่มนิยมทำงานมีอาชีพที่มีรายได้ดีและไม่ผิดกฎหมาย

อดุล วิเชียรเจริญ (2562, หน้า 205) กล่าวว่า ค่านิยมในการทำงานของสังคมไทย มีลักษณะหนึ่ง คือ มีค่านิยมการเล็งผลปฏิบัติ คือ การยึดตนเองเป็นใหญ่ และแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่มุ่งสนองความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ คนไทยจะไม่ค่อยเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ และกฎหมายบ้านเมืองเท่าที่ควร คนไทยยอมรับอุดมการณ์ หลักการ และกฎหมาย แต่จะไม่ปฏิบัติตาม ถ้าสิ่งเหล่านั้นขัดกับประโยชน์ส่วนตัว ถ้าการทำสิ่งเหล่านั้นเป็นไปโดยเสริมประโยชน์ตนเองแล้ว ก็มักจะทำผู้ที่สามารถหลีกเลี่ยงกฎหมายได้โดยไม่ถูกลงโทษ ถือว่าเป็นคนเก่ง แต่คนที่พยายามทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบและกฎหมาย บางครั้งกลายเป็นคนโง่ คนซื่อ หรือคนเถรตรง ดังนั้นในการทำงานใด ๆ คนไทยจะทำโดยคำนึงถึงการเอาตัวรอดไว้ด้วยเสมอ

1.1.3 การศึกษา การศึกษาเล่าเรียนของคนไทยในอดีต แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) การศึกษาเล่าเรียนในวัด โดยมีมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ในวิชาหนังสือและวิชาศาสนา ตลอดจนฝึกอบรมคนให้ประพฤติดีอยู่ในกรอบเพื่อออกเป็นพลเมืองดี และเพื่อ

รับราชการหรือประกอบอาชีพของตระกูลต่อไป 2) การศึกษาในวัง มุ่งหมายฝึกฝนให้พระโอรสและบุตรหลานของพระราชวงศ์และข้าราชการให้มีความรู้ในข้าราชการ เพื่อรับราชการต่อไป ส่วนธิดาของข้าราชการจะสอนในเรื่องวิชาหนังสือและการบ้านการเรือนเพื่อครองเรือนเมื่อแต่งงานแล้วต่อไป 3) การศึกษาในสำนักเรียนและครัวเรือน มีจุดมุ่งหมายเพื่อจรรโลงอาชีพของตระกูลต่อไป

การศึกษาในยุคสมัยเริ่มระบบโรงเรียนมุ่งเน้นการเรียนรู้หนังสือเพื่อประโยชน์การผลิตกำลังคนเพื่อรับราชการเป็นหลัก และต่อมาขยายการศึกษาเพื่อประชาชนทั่วไป โดยการจัดการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนอกจากระบบราชการ

แนวคิดของการศึกษาในยุคปัจจุบันบุคคลทั่วไปผู้เรียนมีความเกี่ยวพันกับการมีงานทำผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสมีงานทำดีกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ (ภัทรพร สิริกาญจน, 2562, หน้า 446-467)

1.1.4 การเจ็บไข้ได้ป่วย เรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ในระดับปัญญาชน แนวคิดเรื่องสุขภาพสามารถอธิบายลักษณะของอาการเจ็บป่วยด้วยทฤษฎีโรค (Disease Theory System) หรือทฤษฎีทางการแพทย์ ทำให้ทราบวิธี การดูแลรักษาโรคต่าง ๆ ได้ ในระดับปัญญาชนการดูแลรักษาและการวินิจฉัยโรคจึงมีความซับซ้อนและเป็นระบบ ในขณะที่ประชาชนโดยทั่วไปในอดีตอาจอธิบายความเป็นไปของโรคต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมา

ในอดีตแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพและการเจ็บไข้ได้ป่วยในสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องธาตุ แนวคิดเรื่องไสยศาสตร์ และแนวคิดเรื่องโหราศาสตร์ ซึ่งแต่ละแนวคิดนั้น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความเชื่อ หากมีความเข้าใจในวัฒนธรรมความเชื่อ ก็จะสามารถอธิบายโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ เช่น แนวคิดเรื่องธาตุ หากเกิดการแปรปรวนของธาตุทั้ง 4 ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของร่างกายมนุษย์ อาจเกิดความเจ็บไข้ได้ป่วยได้ แนวทางในการรักษาคือการบำบัดรักษาปรับธาตุให้เกิดดุลยภาพกัน เป็นต้น

เมื่อสังคมไทยรับแนวคิดเรื่องการแพทย์จากตะวันตกมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ทำให้ปัจจุบันเกิดการผสมผสานระหว่างแนวคิดความเชื่อดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีการปรับใช้แนวคิดโดยมิได้ถือว่าเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกัน โดยสังคมไทยถือว่าแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วยสามารถเสริมซึ่งกันและกันในกระบวนการแก้ปัญหา (กิ่งแก้ว อุตถาการ และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์, 2562, หน้า 595-610)

1.1.5 ครอบครัวไทย โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 22 (2548, หน้า 204-213) กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไทยไว้โดยสรุป ดังนี้

ครอบครัวและเครือญาติ หมายถึง ระบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสายเลือดหรือการแต่งงาน การจะนับว่าใครเป็นญาติของเรานั้นขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม เนื่องจากระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นระบบความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่สุดในสังคมและมีความสำคัญมากในการเข้าใจสังคมไทย ครอบครัวไทยในที่นี้จึงจะเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับสังคมหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งครอบครัวและเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตชุมชนหมู่บ้าน

กฎเกณฑ์ในการตั้งบ้านเรือนในสังคมไทยโดยทั่วไปทุกภาคนิยมให้หนุ่มสาวที่เพิ่งแต่งงานใหม่อาศัยในบ้านบิดามารดาของฝ่ายหญิง โดยมีแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันในอดีตคือ หนุ่มสาวจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงสักระยะหนึ่ง โดยฝ่ายชายจะช่วยพ่อตาทำนาถือเป็นการให้แรงงานแก่ฝ่ายเจ้าสาว ซึ่งมีลักษณะคล้ายสินสอดที่มอบให้พ่อแม่เจ้าสาว แต่เป็นการให้จากฝ่ายชายไปสู่ฝ่ายหญิงในรูปของแรงงาน ซึ่งเป็นทางหนึ่งเพื่อตอบแทนบรรพบุรุษของฝ่ายหญิง ที่ให้ความคุ้มครองดูแลมาจนเติบโต เมื่อลูกสาวคนที่สองแต่งงานและพาสามีเข้ามาอยู่ในบ้าน ลูกสาวคนโตและลูกเขยคนโตจะย้ายออกไป ซึ่งอาจจะ “ออกเรือน” ไปสร้างบ้านใหม่อีกหลังต่างหาก แต่อยู่ในบริเวณเดียวกันกับบ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิง หรืออาจจะเปลี่ยนไปอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านของพ่อแม่ฝ่ายชาย หรืออาจจะไปตั้งบ้านเรือนอยู่ใหม่ต่างหากเดี่ยว ๆ ในหมู่บ้านเดิมหรือที่อื่น เมื่อลูกสาวคนที่สามแต่งงานลูกสาวคนที่สองและเขยคนที่สองก็จะทำเช่นเดียวกัน ตามธรรมเนียมไทยเมื่อลูกสาวคนเล็กแต่งงานและพาเขยเล็กเข้ามาอยู่ในบ้าน ลูกสาวคนเล็กมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่า และจะอยู่กับพ่อแม่จนพ่อแม่เสียชีวิตและบ้านก็จะตกเป็นของลูกสาวคนเล็กและสามี

สืบเนื่องจากกฎเกณฑ์คนไทยที่นิยมตั้งบ้านเรือนค่อนข้างมาทางครอบครัวของฝ่ายหญิง และฝ่ายชายนิยมแต่งงานออกไปอยู่ที่อื่น ซึ่งถ้าที่ใดนิยมแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้านจะมีผลให้หมู่บ้านหนึ่ง ๆ เป็นที่รวมของครอบครัวและเครือญาติของฝ่ายหญิง เด็กที่เติบโตมาจะใกล้ชิดสนิทสนมกับยายมากกว่าย่า และสนิทกับน้าซึ่งเป็นน้องของแม่มากกว่าอา ซึ่งเป็นน้องของพ่อ จึงเป็นลักษณะของเครือญาติที่เน้นมาทางมารดา ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ จึงมักจะพบลักษณะการตั้งบ้านเรือนที่มีบ้านที่ประกอบด้วย พ่อตาแม่ยาย ลูกสาวคนเล็กและลูกเขยคนเล็ก และหลาน ในบริเวณเดียวกันอาจจะมีบ้านของลูกสาวคนโตและลูกสาวคนรอง ทำให้กลุ่ม

ของบ้านมีลักษณะการรวมกัน โดยมีฝ่ายหญิงเป็นหลัก เพราะฉะนั้นหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านก็จะประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ของบ้านที่เป็นครอบครัวเครือญาติกัน

กลุ่มครอบครัวเครือญาติที่มีประกอบด้วย ครอบครัวของพี่สาวน้องสาว อย่างน้อย 2-4 ครอบครัวนั้น มักจะมีบทบาทช่วยเหลือพึ่งพากันในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนมาทำเกษตรกรรมเพื่อขายหรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า การ “เอาแรง” ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงแรงงานในการดำนา เกี่ยวข้าว มักกระทำกันระหว่างครอบครัวของพี่น้องกลุ่มครอบครัวเครือญาติ จึงถือว่าเป็นแหล่งแรงงานที่ให้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน นอกจากการช่วยเหลือกันในการทำนาแล้วยังมีการช่วยเหลือกันในกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ อีก เช่น ถ้าพี่น้องคนใดจะปลูกบ้านใหม่ก็มีการเอาแรงไปช่วยกันปลูกบ้านให้ หรือถ้าบ้านใดมีงานไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ สมาชิกในกลุ่มเครือญาติเดียวกันก็จะมาช่วยกัน ซึ่งอาจจะรวมตั้งแต่ช่วยทำอาหาร ช่วยจัดงาน ช่วยรับแขก ในยามทุกข์ยากกลุ่มครอบครัวเครือญาติสนิทนี้ก็จะเป็แหล่งที่พึ่งพาช่วยเหลือทางการเงินกันด้วย จึงนับว่ากลุ่มครอบครัวเครือญาติเป็นหลักประกันสังคมที่สำคัญในวิถีชีวิตของชาวนาไทยโดยเฉพาะในอดีต

เนื่องจากความผูกพันของคนในสังคมไทย จึงทำให้มีคำสรรพนามใช้เรียกญาติขึ้น คำเรียกญาติเป็นคำที่แต่ละสังคมวัฒนธรรมกำหนดขึ้นมาแล้วใช้เรียกผู้ที่มีความสัมพันธ์กันโดยทางสายเลือดและการแต่งงาน ในแต่ละวัฒนธรรมก็มีระบบของคำเรียกญาติต่างกันไป ซึ่งจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมนั้น ๆ คำเรียกญาติเป็นคำที่บอกลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล การใช้คำเรียกญาติเพื่อเรียกคนที่ไม่ได้เป็นญาติ จึงเป็นการเจตนาสร้างความสัมพันธ์ให้ผู้ฟังรู้สึกถึงภาระหน้าที่บางประการที่พึงมีต่อผู้พูดหรือที่พึงมีซึ่งกันและกัน การเรียกคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติว่าเป็นญาติเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย เพื่อต้องการสร้างความสนิทสนม และเพื่อลดช่องว่างและความห่างเหินกับบุคคลที่เรากำลังพูดด้วย นอกจากนี้ ความเป็นญาติยังแสดงถึงความรักความไว้วางใจและไม่เอาเปรียบ จึงพบว่าในสังคมไทยนิยมใช้คำเรียกญาติกับคนรู้จัก ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน เพื่อนของพี่ เพื่อนรุ่นพี่ ซึ่งเป็นการบอกลักษณะความสัมพันธ์ว่า มีความใกล้ชิดไว้วางใจกันได้ ให้อภัยให้ช่วยเหลือกันได้ ซึ่งเราอาจเรียกคนที่ไม่ใช่ญาติในรุ่นราวคราวเดียวกับเราว่าพี่หรือน้อง และเรียกคนที่รุ่นราวคราวเดียวกับพ่อแม่เราว่า ลุงป้า หรือน้า ในกรณีที่เป็คนแก่มาก ๆ เราอาจเรียกว่าตาหรือยาย

1.1.6 ความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย วัฒนธรรมความบันเทิงมีวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสังคม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และรสนิยมด้านความบันเทิง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยและแตกต่างกันไป

ตามสถานะของคนในสังคมแต่ละภูมิภาค โดยความบันเทิงในวิถีชีวิตไทยที่พบเห็นในปัจจุบัน ปรากฏในรูปแบบการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละภูมิภาคมีการละเล่นที่แตกต่างกัน ดังนี้

ผกา เบญจกาญจน์ (ม.ป.ป., หน้า 9) ให้ความหมายของคำว่า การละเล่น ไว้ว่า หมายถึง การเล่นเพลงของประชาชนในชนบทประกอบบ้าง การแสดงออกของชาวบ้าน ที่แสดงออกมาในรูปแบบของการละเล่นนั้นถือว่าเป็นธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่งของเราก็ได้ เพราะในการแสดงนั้นได้แทรกประเพณีความเชื่อ ตลอดจนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่อยู่อาศัย การดำรงชีพ ตลอดจนการทำมาหากิน สิ่งเหล่านั้นเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2540) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการละเล่นในคำนำเสนอเรื่อง การละเล่นของไทยว่า การละเล่นยุคแรก ๆ มิได้มีมาเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ หรือเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างเดียว เพราะผู้เล่นและผู้ร่วมการละเล่นต่างมีความมุ่งมั่น หรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกัน เช่น ร่วมกันจัดให้มีการละเล่นเพื่อความอุดมสมบูรณ์ หรือเพื่อความมั่งคั่ง และความมั่นคง ทั้งในแง่ส่วนบุคคลและแง่ส่วนรวมระดับชุมชน การละเล่น มักจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่ออันศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนหรือสังคมส่วนรวม ต่อมาภายหลังเมื่อ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมค่อย ๆ คลี่คลาย ลดลักษณะพิธีกรรมลงเรื่อย ๆ การละเล่นก็จะค่อยปรับเปลี่ยนเป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ไปเรื่อย ๆ ด้วยเมื่อนาน ๆ เข้าก็จะหลงลืมเค้าเดิม และอาจไม่เหลือร่องรอยว่าสิ่งเหล่านั้นเคยมีความหมาย อันขลังและศักดิ์สิทธิ์มาก่อน การละเล่นบางอย่างกลายเป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนาน อย่างเดียว การละเล่นที่สำคัญที่มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละภาค อันเป็นความบันเทิง ในวิถีชีวิตไทย ได้แก่ โขน ซึ่งเป็นการละเล่นของภาคกลาง, กลองสะบัดชัย เป็นการละเล่น ของคนภาคเหนือ, โปงลาง เป็นการละเล่นของคนภาคอีสาน และหนังตะลุง เป็นการละเล่น ของคนภาคใต้

1.2 มโนทัศน์เกี่ยวกับความแตกต่างของคนในสังคมไทย

1.2.1 เพศหญิงและชาย สังคมไทยมีคติมุมมองเรื่องเพศชายกับหญิงในลักษณะ ที่แตกต่างกัน โดยสังคมและวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดลักษณะการแสดงออกและพฤติกรรม พื้นฐานของความเป็นชายและหญิง ทำให้บทบาทและหน้าที่ของชายและหญิงจึงแตกต่างกัน ตามความเหมาะสมแต่ละเพศ โดยในอดีตรัฐให้ความสำคัญกับเพศชาย ต้องรับผิดชอบในภารกิจ ทุกชนิด จึงยกย่องรับรองสถานภาพผู้ชายมากเป็นพิเศษ ส่วนภาระหน้าที่ของผู้หญิงเป็นหน้าที่ ดูแลกิจกรรมของครอบครัว แต่ปัจจุบันจากอิทธิพลของตะวันตกทำให้มีระบบความคิดค่านิยมใหม่

หรือที่เรียกว่า “สากลนิยม” ทำให้ความเป็นชายในปัจจุบัน นอกเหนือจากความเป็นผู้นำแล้ว สังคมคาดหวังให้ผู้ชายมีความเป็นสุภาพบุรุษ ให้เกียรติผู้หญิง ความเป็นหญิงในปัจจุบัน สังคมคาดหวังว่าผู้หญิงควรมีความเป็นกุลสตรี และมีความสามารถ เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่น และอิสระเสรี ในด้านการงานมีความเท่าเทียมกันในการประกอบอาชีพ ส่วนหน้าที่ของสามีและภรรยาในปัจจุบัน มีหน้าที่ในครอบครัวค่อนข้างเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี มีคุณภาพ ซึ่งพ่อแม่สมัยใหม่จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม (นิตยา มาตะวิสุทธิ และคณะ, 2562, หน้า 396-403)

1.2.2 ความเป็นอาวุโสและเด็กกับผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เริ่มต้นที่สถาบันครอบครัว ครอบครัวในอดีตเดิมเป็นครอบครัวที่อบรมเพราะมีทั้งพ่อแม่ปู่ย่าตายาย และพี่น้องอาศัยอยู่ด้วยกัน ทุกคนในครอบครัวจะอยู่กันอย่างใกล้ชิด โดยมีผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้อาวุโส ซึ่งจะมีอำนาจและมีบทบาทในการดูแลครอบครัว ผู้ใหญ่จะมีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองดูแลเด็กตั้งแต่เมื่อทราบว่าอยู่ในครรภ์ กระทั่งคลอด หลังจากนั้นก็คอยอบรมเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ โดยผู้ใหญ่จะอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักวิธีอยู่ในสังคม และปลูกฝังให้เกิดบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามค่านิยมในสังคมไทย ส่วนเด็กมีหน้าที่สำคัญ คือ ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่ต้องการและจะต้องคอยตอบแทนพระคุณด้วยความกตัญญูจึงจะเป็นเด็กดีที่ผู้ใหญ่รักใคร่

ส่วนครอบครัวในปัจจุบัน เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ครอบครัวในปัจจุบันเริ่มมีลักษณะเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก เป็นครอบครัวขนาดเล็ก พ่อแม่ยังเป็นผู้อาวุโสของลูกเหมือนเดิม สิ่งที่เปลี่ยนคือ ทั้งพ่อและแม่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว เวลาที่มีให้กับลูกจึงลดน้อยลง ทำให้บางครอบครัวไม่ใกล้ชิดกันเหมือนครอบครัวในอดีต แต่เด็กก็ยังคงมีหน้าที่เชื่อฟังผู้ใหญ่เหมือนเดิม เพียงแต่ในปัจจุบันเด็กมีโอกาสดูแลความคิดเห็นมากขึ้น มีอิสระมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าความเชื่อเป็นกลไกในการสั่งสอนอบรมเด็กตามคติไทย เพื่อการควบคุมพฤติกรรมของเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งความเชื่อที่น่าเสนอเป็นเพียงความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม และแฝงคติไทยที่น่าสนใจเท่านั้น ในปัจจุบันความเชื่อเด็กและผู้ใหญ่ลดบทบาทไปอย่างมาก เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง การสอนให้เด็กเชื่อและกระทำใดต้องใช้เหตุผลมากขึ้น

เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2562, หน้า 78-83) กล่าวถึง สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในการศึกษา การศึกษาเป็นสถาบันที่เด็กจะต้องสัมผัสด้วยต่อจากสถาบันครอบครัว การศึกษาในอดีตสถานที่เรียนคือ วัดกับวัง ครู คือ พระภิกษุหรือเจ้านายในวัง ครูจึงเป็นผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นปुरुषนิยบุคคล ที่ทำหน้าที่สั่งสอนวิชาความรู้แล้ว ยังอบรมดูแลศิษย์อย่างใกล้ชิด ยิ่งในสมัยก่อนผู้เรียนน้อย ครูจึงมีโอกาสดูแลใส่ใจฝึกฝนศิษย์อย่างเต็มที่ ศิษย์มีหน้าที่เรียนด้วยความตั้งใจและเชื่อฟังครูในสิ่งที่ครูสอน โดยไม่มีการซักถาม วิธีสอนก็ใช้การท่องจำเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ของครูและศิษย์มีความรักใคร่ผูกพันกันเหมือนเป็นลูกเป็นหลาน

ส่วนการศึกษาในปัจจุบัน ครูในปัจจุบันเป็นฆราวาสที่มีความรู้ในสิ่งที่ตนสอนโดยตรง หรือสำเร็จการศึกษาทางด้านการเรียนการสอนมาโดยตรง ครูจึงมีหน้าที่ให้ความรู้โดยตรง พยายามอบรมสั่งสอนด้วย แต่เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นและภาระหน้าที่ด้านอื่น ๆ ของครู อาจทำให้ไม่สามารถดูแลศิษย์ได้เท่ากับครูสมัยก่อน ศิษย์มีหน้าที่เรียนด้วยความตั้งใจ และสามารถจะซักถามครูได้เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจ วิธีสอนไม่เน้นท่องจำ แต่เน้นให้นักเรียนเข้าใจและนำไปใช้ได้ ความสัมพันธ์ของครูกับศิษย์นั้นมีความรักและผูกพันกันน้อยกว่าในอดีต

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในการทำงาน ในการทำงานเรื่องของอาวุโสมีบทบาทที่สำคัญ การทำงานในอดีตลักษณะการทำงานผู้ใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเรื่องงานอย่างเต็มที่ เด็กมีหน้าที่ทำงานตามผู้ใหญ่มอบหมายให้เรียบร้อย การทำงานจึงมีระบบเครือญาติมาเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่คงอยู่ในลักษณะเด็กต้องให้ความเคารพยำเกรงต่อผู้ใหญ่ และเชื่อฟังในเรื่องของการทำงาน ส่วนผู้ใหญ่คงจะวางตนให้เป็นที่นับถือของเด็กในเรื่องการทำงาน

ส่วนการทำงานในปัจจุบันดูเหมือนว่าจะยอมรับความสามารถของเด็กมากขึ้น แต่ระบบอาวุโสก็ยังมีส่วนอยู่ ในการทำงานเด็กอาจจะมีโอกาสได้เป็นหัวหน้าหรือรับหน้าที่สำคัญ แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นระบบพวกพ้องยังเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน การแข่งขันในการทำงานไม่สามารถจะขึ้นอยู่กับความสามารถเพียงอย่างเดียว ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในการทำงานอาจมีหลายลักษณะ คือ ต่างฝ่ายต่างยอมรับความสามารถของกันและกัน ความสัมพันธ์ก็จะเป็นไปได้อย่างดี แต่หากผู้ใหญ่เป็นฝ่ายอนุรักษนิยม ย่อมขัดแย้งกับเด็กที่มีความคิดแบบใหม่ หรือเด็กที่ก้าวร้าวเกินไป หรือถือดีในความสามารถมากเกินไป ก็อาจจะสร้างความไม่พอใจแก่ผู้ใหญ่ได้

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในการคบหาสมาคม ในอดีตการคบหาสมาคมระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่จะมีข้อปฏิบัติกล่าวคือ ส่วนใหญ่เด็กจะต้องแสดงความเคารพยกย่อง

นอนบ่นอ้อมถอนต่อผู้ใหญ่ คอยระวังทั้งกิริยามารยาท ความประพฤติและคำพูดให้สุภาพเหมาะสม ส่วนผู้ใหญ่จะคอยจับตามองว่าเด็กวางตนได้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เมื่อเห็นเด็กปฏิบัติได้ถูกต้องก็จะชื่นชม เอ็นดูเมตตาต่อเด็ก

ส่วนการคบค้าสมาคมในปัจจุบันเนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในสังคมไทย ทำให้การคบหาสมาคมนั้นลดเรื่องของการประพฤติปฏิบัติแบบไทย ๆ ลงไปหันมาแสดงกิริยามารยาทแบบสังคมตะวันตก เด็กบางคนก็ไม่ทราบวิธีมารยาทแบบไทย แต่เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก จากการเห็นจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ความรู้สึกที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็กก็คือ จะเห็นว่าเด็กไม่ค่อยมีมารยาท ใช้คำพูดไม่เหมาะสม ไม่รู้จักเด็กผู้ใหญ่ ส่วนความรู้สึกเด็กที่มีต่อผู้ใหญ่จะมองว่าผู้ใหญ่คอยจับผิด และรู้สึกรำคาญเมื่ออยู่ใกล้ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ หากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีลักษณะอนุรักษนิยม เด็กจะเลียงไม่ค่อยมาใกล้ ส่วนผู้ใหญ่ที่มีความคิดสมัยใหม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ เด็กจะอยากเข้าใกล้และกล้าพูดด้วย แต่อาจจะแสดงกิริยาไม่สมควร เพราะถือสิทธิก็เป็นได้

ระบบการปกครองในสังคมไทย ความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทยดั้งเดิมแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ปกครอง ได้แก่ เจ้านาย ขุนนาง และผู้อยู่ใต้การปกครอง ได้แก่ ไพร่ ทาส กลุ่มคนทั้งสองกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบอุปถัมภ์ เกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยสถาบันที่สำคัญในระบบศักดินา คือ สถาบันกษัตริย์ สถาบันผู้ปกครอง สถาบันผู้อยู่ใต้ปกครอง และยังมีพระภิกษุสงฆ์ ชาวต่างชาติ อยู่นอกกระบวนศักดินาของสังคมไทย ต่อมาเมื่อสังคมไทยรับอิทธิพลจากตะวันตก ที่เน้นเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิมนุษยชน ทำให้ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงประกาศยกเลิกระบบไพร่ ทาส ทำให้เกิดการปฏิรูประบบสังคมไทย อิทธิพลจากตะวันตกนี้ทำให้มีคนไทยเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนสำเร็จใน พ.ศ. 2475 มีการปรับปรุงระบอบราชการสมัยใหม่ แต่ถึงกระนั้นในปัจจุบันระบบ “เจ้าไพร่นายทาส” ก็ยังอยู่ในสังคมปัจจุบัน คือเรื่องอำนาจนิยม เรื่องการอุปถัมภ์ และเรื่องความกตัญญู ก็ยังปรากฏในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนระดับชาติ

1.3 มโนทัศน์เกี่ยวกับพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์

1.3.1 พุทธศาสนาของคนไทย ศาสนาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ศาสนาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชนชาติที่นับถือ มีความเชื่อในศาสนานั้น ศาสนาช่วยหล่อหลอมให้วัฒนธรรมนั้นดีงามและมีความเจริญงอกงาม ซึ่งศาสนาเป็นหลักและแนวทางแห่งวิถีชีวิตของชาติที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมชาวไทยก็เช่นเดียวกัน ศาสนาพุทธจัดเป็นศาสนาส่วนใหญ่ที่ชาวไทยนับถือ ดังนั้นศาสนาพุทธจึงเป็นศาสนาประจำชาติของชาวไทยมาช้านาน ศาสนาพุทธจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชาวไทย

เป็นอันมาก ทั้งวัฒนธรรมทางคติธรรม เนติธรรม และสัทธรรม ครอบคลุมเข้าถึงคติความเชื่อถือชนบทรณนิยมประเพณี วรรณคดี จรรยา มารยาท ความประพฤติ กฎหมาย และการตัดสินใจดั้งเดิมนั้นชาวไทยนับถือผีสางเทวดา และบรรพบุรุษ มีความเชื่อและนับถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติ จะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต รวมทั้งผู้ที่ตายไปแล้วก็ตาม ล้วนมีอำนาจ มีจิตวิญญาณที่มีพลังสามารถบันดาลโชคดีหรือโชคร้าย และเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ แม้ชาวไทยจะยอมรับนับถือพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตาม ชาวไทยที่เป็นชาวพุทธก็ยังคงมีความเชื่อดังกล่าวที่ฝังแน่นอยู่ในขณะเดียวกันก็นับถือครุฑศาสนาพุทธอย่างมั่นคงด้วย (นงเยาว์ ชำญณรงค์, 2542, หน้า 65)

เสฐียรโกเศศ (2510, หน้า 113) กล่าวว่า วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ มักสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาดังที่ กล่าวไว้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชนชั้นชาวบ้านมีศรัทธาความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาและการทำบุญทางพุทธศาสนา

การทำบุญทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญเลี้ยงพระหรือตักบาตร เกิดจากชาวไทยได้รับพระพุทธศาสนาเป็นสรณะที่พึ่งยอมนับถือผู้ทรงศีลว่า เป็นคนละบุคคลพิเศษควรได้รับการบูชาอย่างยิ่ง ในทำนองเดียวกับลัทธิศาสนาอื่นอีกประการหนึ่ง อาจสันนิษฐานได้ว่าสามัญสำนึกของมนุษย์อาจมีความหวาดหวั่นต่อภัยอันตราย หรืออาจมีความปรารถนาต่อสิ่งที่เป็นมงคล ดังนั้นจึงขอให้พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาช่วยหาทางสงเคราะห์เพื่อปกป้องภัยอันตรายหรือแสวงหาสิริมงคลให้แก่ตนบ้าง พระสงฆ์มีความกรุณาจึงคิดวิธีสวดพระปริตรขึ้นให้สมประสงค์ของประชาชนจึงเกิดการสวดมนต์ขึ้น (เสฐียรโกเศศ, 2546, หน้า 3)

สมทรง ปุณฺณฤทธิ (2544, หน้า 74-76) อธิบายความหมายและความเป็นมาของการทำบุญตักบาตร ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การทำบุญตักบาตรคือ การที่พุทธศาสนิกชนนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระสงฆ์โดยใส่ลงในบาตรของท่าน การทำบุญตักบาตรนี้เป็นพุทธปฏิบัติของพระพุทธเจ้ามาแต่ครั้งพุทธกาล พระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นพุทธสาวกจะดำรงชีพอยู่ได้ด้วยอาหารที่ชาวพุทธนำมาถวายอาหารเหล่านั้น เท่ากับเป็นการให้เลือดเนื้อแก่พระสงฆ์ ช่วยให้ท่านมีกำลังกายแข็งแรง สามารถศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าไว้ได้ แล้วนำมาสั่งสอนแก่ปวงชน การทำบุญใส่บาตรพระสงฆ์จึงนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะธำรงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนทั้งยังเป็นการสร้างสมบุญบารมีเฉพาะตนให้พอกพูนมากขึ้นอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีคำกล่าว แต่โบราณว่า ในสังคมไทยการทำบุญตักบาตรที่วัดกับบ้านขาดกันไม่ได้

วัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนไทยในอดีต เสฐียรโกเศศ (2510, หน้า 128-129) แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของวัดไว้ว่า นอกจากเรื่องบุญกุศลวัดยังเป็นสถานที่สำหรับได้ชุมนุมกันในทางสังคม เป็นที่อาศัยพักแรมของผู้เดินทางไกล โดยปรกติเฉพาะพระและเณร ยิ่งกว่านี้วัดยังเป็นสถานศึกษาอันเป็นแหล่งที่เกิดศิลปวิทยาของคนแต่ก่อนด้วย

เพราะฉะนั้น วัดมีบทบาทสำคัญในชีวิตสังคมชาวไทยสมัยก่อนไม่น้อย เมื่อสร้างวัดเสร็จและมีพระสงฆ์ประจำอยู่แล้ว ชาวบ้านบางคนมีลูกหลานที่เป็นชาย ต้องการให้ลูกหลานเหล่านั้นมีโอกาสได้ศึกษาบวชเรียน

1.3.2 คติความเชื่อและประเพณี สังคมไทยมีความเชื่ออยู่หลายประการ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของพิธีกรรมประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ สามารถแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) ความเชื่อเรื่องกรรม 2) ความเชื่อในพิธีกรรม 3) ความเชื่อในวิถีชีวิต และ 4) ความสามารถกับโชควาสนา ตามลำดับดังนี้

1) ความเชื่อเรื่องกรรม ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2538, หน้า 18) อธิบายลักษณะของความเชื่อเรื่องกรรมว่า ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาของพุทธศาสนา ว่าเราเกิดมาในภพภูมิที่ดีบ้างไม่ดีบ้างตามกฎแห่งกรรมที่ทำไว้ จิตที่ได้รับการอบรมแล้วถ้าสิ้นกิเลสก็ย่อมนำไปเกิดในภพภูมิที่ประณีต มีความสุข ความเจริญประเสริฐและสูงขึ้น แต่ถ้าจิตไม่ได้รับการอบรมปล่อยไว้ตามสภาพที่มันเป็น ปล่อยให้สกปรกเศร้าหมอง เพราะตกเป็นทาสของกิเลสก็จะก่อให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมในชาตินี้ และถ้าอยากหลุดพ้นจากกรรมไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวงจรนี้ก็ต้องปฏิบัติดี คิดดี และพูดดี อันเป็นหลักธรรมของผู้ครองเรือน

นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อเกี่ยวกับนรกและสวรรค์อย่างจริงจัง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหนังสือเรื่องไตรภูมิพระร่วง ซึ่งกล่าวถึงผู้ประกอบกรรมชั่วในโลกมนุษย์ เมื่อตายไปแล้วจะตกไปอยู่ในขุมอบายหรือจตุรบาบ ประกอบด้วย อสุรกาย ตีรจฉานภูมิ เปเรตภูมิ และนรกภูมิ ตามความหนักเบาแห่งการกระทำของตนในอดีตผู้ที่ทำบาปหนักหรือมีบาปหนาจะตกไปสู่ นรกภูมิ ซึ่งเป็นภูมิที่ต่ำที่สุดในบรรดาอบายภูมิทั้ง 4

พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตมักสอดแทรกความเชื่อของคนไทย เพราะเชื่อว่าถ้าปฏิบัติเช่นนั้นจะทำให้พิธีราบรื่นและเกิดสิริมงคลในชีวิต ความเชื่อในประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ความเชื่อในพิธีบวช พิธีแต่งงาน

ความเชื่อในพิธีบวช สอดคล้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2528, หน้า 35-48) กล่าวถึงความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับการบรรพชาอุปสมบท โดยสรุปว่า คนไทยเชื่อว่าการบรรพชาอุปสมบทลูกหลานถือเป็นกุศลผลบุญแก่บิดามารดาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะถ้าได้บวชก่อนมีครอบครัว ช่วงนี้เป็นช่วงที่บิดามารดา และญาติพี่น้องร่วมกันปลอบปล้ำที่ได้มีโอกาสบวชลูกหลานของตน

เสฐียรโกเศศ (2539, หน้า 55-161) กล่าวถึงความเชื่อของคนไทยในพิธีแต่งงาน โดยสรุปว่า คนไทยเชื่อว่าการจัดพิธีแต่งงานตามธรรมเนียมที่ถูกต้อง ช่วยทำให้

ชีวิตครอบครัวมีความสุข เพราะพิธีแต่งงานถือว่าเป็นการเริ่มต้นการสร้างครอบครัว คนไทยจึงให้ความสำคัญกับพิธีนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งมีความเชื่อต่าง ๆ เช่น วันแต่งงานต้องดูฤกษ์ยามที่เหมาะสม แต่คนไทยนิยมแต่งงานในเดือนคู่ เดือนที่นิยมใช้แต่งงาน คือ เดือน 2 4 6 9 และ 12 แต่ห้ามแต่งงานในเดือนที่มีจันทร์คราส ส่วนวันที่ห้ามแต่งงาน คือ วันพุธ วันอังคาร และวันเสาร์ ก็ไม่ควรแต่ง เพราะถือว่าสองวันนี้เป็นวันกล้าแข็ง และมักใช้เป็นวันที่เกี่ยวกับเรื่องปลุกเสกเครื่องราง ถ้าใช้เป็นวันแต่งงานอาจเกิดทะเลาะวิวาทได้ ในงานทำบุญตักบาตรบ่าวสาว การจับทักพี ถือว่าเป็นเรื่องเสี่ยงทาย ถ้าเจ้าบ่าวจับบนคันทักพี เจ้าบ่าวจะมีอำนาจเหนือเจ้าสาว ถ้าเจ้าสาวจับบนจะมีอำนาจเหนือเจ้าบ่าว

2) ความเชื่อในพิธีกรรม ความเชื่อในพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่า ครอบคลุมพิธีกรรมเกือบทั้งหมดในสังคมไทยทีเดียว เพราะพิธีกรรมที่มีความหมาย และมีความสำคัญต่อชีวิตของคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ชาวนานั่นที่สำคัญที่สุดก็คือ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมและการเพาะปลูก

เสฐียรโกเศศ (2546, หน้า 118-166) กล่าวถึงความเชื่อในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำนา สามารถสรุปได้ว่า ชาวนาไทยเชื่อว่า การทำนาจำเป็นต้องพึ่งพิงกับธรรมชาติดินฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน และมนุษย์ไม่สามารถจะควบคุมได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องอาศัยอำนาจลึกลับไสยศาสตร์ เรียกผีสงเทวดาให้มาช่วยปัดเป่าขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ และวิธีการที่ทำกันก็คือ พยายามเอาอกเอาใจด้วยการเลี้ยงดูเอาใจ เช่น การไหว้ภูตผีหรืออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ จึงเกิดเป็นพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้าว ซึ่งมักเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องแม่โพสพ โดยเชื่อว่าเป็นเทพที่คอยดูแลรักษาพืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ ให้อุดมสมบูรณ์ แม่โพสพก็เหมือนกับมนุษย์ ที่ต้องการความเอาใจใส่เหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป มนุษย์ต้องคอยดูแลแม่โพสพเหมือนดูแลตัวเอง ต้องมีความกตัญญู ต้องเคารพนับถือ มีกิริยาที่สุภาพเรียบร้อย จะพูดจาหยาบคายหรือพูดเสียงดังไม่ได้ แม่โพสพเป็นคนขี้ญ่อ้น เพราะถ้าเกิดไม่พอใจจะหนีไปเลย และตามประวัติเคยหนีไปหลายครั้งด้วยความน้อยใจเวลามีคนพูดเสียงดัง พอหนีไปที่ก็อดอยากกันเป็นพันปี เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังมากเวลาติดต่อกับแม่โพสพควรใช้ความสุภาพอ่อนโยนและความกตัญญูทักท้วงอย่างสูงที่สุด โดยบูชาพระแม่โพสพทุกขั้นตอนของการทำนาด้วยเครื่องบวงสรวง อันได้แก่ อาหารและผลไม้เล็ก ๆ น้อย ๆ นอกจากนี้ยังจัดผ้าถุง แป้ง น้ำอบน้ำหอม และหวี วางใส่พานถวายไว้เพื่อเป็นเครื่องแต่งตัวให้พระแม่โพสพด้วย

3) ความเชื่อในวิถีชีวิต คนไทยมีวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายที่แฝงไปด้วยความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีเอกลักษณ์โดดเด่นแตกต่างจากชาติอื่น ๆ ทั้งนี้

ความเชื่อยังใช้เป็นกุศโลบายในการสอนทางอ้อมได้อีกด้วย ความเชื่อในวิถีชีวิตคนไทยที่เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายนี้ (เพ็ญศรี คูก, 2530, หน้า 91-119) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นความเชื่อถือในสิ่งลึกลับที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ธรรมดา โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีอำนาจสามารถบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมหัศจรรย์คนไทยเชื่ออำนาจของสิ่งเหล่านี้มากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ได้แก่ เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หรือเทวดาต่าง ๆ สังเกตได้จากการสร้างศาลพระภูมิหรือการตั้งศาลในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มาช่วยปกป้องสถานที่และทำให้ผู้อยู่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นมีความสุข

นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อเบ็ดเตล็ดที่อยู่ร่วมกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น ห้ามนั่งคาบ้นไต่หรือนั่งคาประตู่ เพราะจะทำให้เกิดความทุกข์ในครอบครัว ถ้าเป็นหญิงห้ามนั่งคาบ้นไต่ เพราะจะคลอดลูกยาก ห้ามเหยียบธรณีประตูเพราะถือว่ามีผีธรณีอยู่และห้ามเล่นบนบันไดเพราะผีบันไดจะผลัดตก ห้ามนอนกินข้าวเพราะเชื่อว่าจะเกิดมาชาติหน้าจะเป็นงูเหลือม ห้ามนอนเวลากลางวันจะตะวันตกดินและห้ามนอนใต้ขอเพราะผีจะอำ ห้ามเคาะจานชามด้วยข้อนิ้วเวลากินข้าวเพราะถือว่าจะร้อนถึงแม่โพสพทำให้แม่โพสพตกใจ นอกจากนี้ยังห้ามซ้อนชามเวลากินข้าวเชื่อว่าจะใช้หนี้ใช้สินไม่หมด คู่รักจะมีขู่ว่าจะมีรักซ้อน

อาจกล่าวได้ว่า สังคมไทยซึ่งเป็นสังคมพุทธศาสนา มีความเชื่อนับถือและปฏิบัติตามระบบความเชื่อ 2 ระดับ คือ พุทธศาสนาเถรวาทแบบปรัชญาและพุทธศาสนาระดับชาวบ้านที่ผสมผสานความเชื่อเรื่องผี อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ปะปนกันไป โดยสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องผีที่ดำรงอยู่คู่กับพุทธศาสนา เพราะทั้งพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องผีต่าง ๆ ทำหน้าที่ในสังคม 4 ประการ คือ อธิบายปรากฏการณ์หรือข้อสงสัยของมนุษย์, ให้การสนับสนุนสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัวจะมีพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งทางพุทธศาสนาและทางความเชื่อเรื่องผีภายในครอบครัว, สนับสนุนและให้พลังใจแก่มนุษย์ และสร้างเอกภาพให้สังคม จัดความแตกแยกทางเชื้อชาติ ภาษาออกไป รวมกันภายใต้ความเชื่อและศาสนาเดียวกัน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ทั้งพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องผี ทำหน้าที่สนับสนุนเกื้อกูลกัน จึงทำให้ความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อต่าง ๆ ดำรงอยู่กับสังคมไทย

นอกจากนี้ นงเยาว์ ชาญณรงค์ (2542, หน้า 310-314) กล่าวถึงความเชื่อในศาสนาพุทธ อย่างหลากหลาย ได้แก่ เชื่อเรื่องบุญ บาป ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดหากบุคคลใดยังไม่อาจหลุดพ้นจากกิเลสตัณหา ก็จะอยู่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสาร ความเชื่อเรื่อง “อนิจจัง” คือ ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนทุกสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่และดับไป จึงไม่ควรประมาท ความเชื่อเรื่อง “อนัตตา” ความไม่มีตัวตนไม่ถาวรมั่นในสิ่งใด ความเชื่อเรื่อง

“การไม่จองเวร” ความเชื่อว่าทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันจะต่างกันก็ตรงกรรมที่สั่งสมมา ดังนั้นจึงปฏิเสธเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะของมนุษย์ เพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นสิ่งสมมุติทั้งสิ้น คุณภาพของคนอยู่ที่ความดี และความเชื่อเรื่องกรรมลิขิตเชื่อว่าทำกรรมดีย่อมได้ผลดีทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่ว ในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อศรัทธาต่าง ๆ นั้น ชาวพุทธมีเสรีภาพในการเชื่อและศรัทธา แต่ควรเชื่ออย่างมีเหตุผลควรคิดพิจารณาตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อในกาลามสูตรว่า พวกท่านทั้งหลายอย่าเชื่อถือโดยฟังตามกันมา, โดยปฏิบัติสืบต่อกันมา, โดยฟังข่าวลือ, โดยอ้างตำรา, โดยนึกเอาเองโดยคาดคะเนเอาเอง, โดยคิดเอาตามอาการที่เป็นไป, โดยชอบใจว่าถูกต้องตามลัทธิของตน, โดยเชื่อว่าผู้พูดควรเชื่อได้, และโดยนับถือว่า “ท่านเป็นครูอาจารย์อย่าเชื่อ อย่างมงาย ให้ใช้ปัญญาพิจารณาควบคู่ไปกับศรัทธาและความเชื่อ”

4) ความสามารถกับโชควาสนา คนไทยมีความเชื่อเรื่องโชควาสนาเพื่ออธิบายเหตุที่บุคคลคนหนึ่งประสบความสำเร็จในการงาน เจริญรุ่งเรืองในชีวิตต่อเมื่อบุคคลนั้นไม่ได้แสดงความสามารถในเชิงประจักษ์ให้เห็นเด่นเป็นพิเศษมากกว่าผู้อื่น อย่างไรก็ตามผู้ที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยโชควาสนาแต่อย่างเดียวย่อมมีอยู่น้อย ถ้าบุคคลนั้นมีทั้งโชควาสนาและความสามารถด้วย ก็ย่อมจะเจริญรุ่งเรืองได้ดีกว่าผู้ที่มีแต่ความสามารถหรือโชควาสนาเพียงอย่างเดียว

ปัจจัยที่ทำให้เกิดโชควาสนาขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการด้วยกัน คือ ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลคนนั้น ได้แก่ บุญบารมี และกรรม ซึ่งเป็นความเชื่อทางพุทธศาสนาและปัจจัยที่เกิดจากสิ่งที่ยอยู่นอกตัวบุคคล ได้แก่ พรหมลิขิต การโคจรของดวงดาว ฤกษ์ยาม ความเชื่อในเรื่องการสร้างมงคลและสิริ การตั้งชื่อเพื่อเอาเคล็ด และอำนาจของผีสิงเทวดา

จึงกล่าวได้ว่าทางพุทธศาสนามีความเชื่อเรื่องกรรม และการสร้างสมบุญบารมี ส่วนในทางศาสนาพราหมณ์ เชื่อว่า ดวงชะตา ดวงดาว ฤกษ์ยาม สามารถช่วยสร้างโชควาสนาได้ ดังนั้น คนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันจึงมีความเชื่อเรื่องความสามารถว่าปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จึงมีวิธีการเสริมสร้างความสามารถของตนในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งถึงแม้คนไทยจะเชื่อความสามารถ แต่ประสบการณ์ในชีวิตจริงทำให้ต้องยอมรับว่าโชควาสนาน่าจะมีบทบาทสำคัญไม่น้อยกว่าความสามารถ จึงต้องมีมาตรการที่จะควบคุมและเปลี่ยนแปลงโชควาสนาเพื่อให้อำนวยประโยชน์สุขแก่ตนเองและครอบครัวมากที่สุด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตไทย

ผลงานการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มศึกษาวิถีชีวิตไทย 2) กลุ่มศึกษาความแตกต่างของคนในสังคมไทย 3) กลุ่มศึกษาพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มศึกษาวิถีชีวิตไทย การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีนักวิชาการที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างหลากหลาย และมีผลงานวิจัยที่น่าสนใจ อาทิ อาริยา หุตินทะ (2539); สืบพงศ์ ธรรมชาติ (2539); อัญชลี พล ส่งแสง (2545)

ผลงานการศึกษาของ อาริยา หุตินทะ (2539) **เรื่องภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสันไทยร่วมสมัยระหว่างพุทธศักราช 2534–2536** พบว่า ภาพลักษณ์สังคมเมืองที่ปรากฏในเรื่องสันร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2534–2536 เป็นภาพลักษณ์ในเชิงลบทุกด้าน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน สภาพจิตใจ และสภาพปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเมือง เรื่องสันสะท้อนให้เห็นว่าสังคมเมืองเป็นสังคมไม่น่าอยู่ เพราะสภาพแวดล้อมที่แออัดไปด้วยตึกรามบ้านช่อง มีความแออัดและเสื่อมโทรม วิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองเต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน ทำให้จิตใจคนเกิดความตึงเครียด ไร้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และในบางขณะก็ทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกแปลกแยกต่อสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบทยังมีลักษณะไม่เท่าเทียม กล่าวคือ เมืองใช้ความเป็นศูนย์กลางดูดซับทรัพยากรจากชนบทเข้ามาพัฒนาเมืองอยู่ฝ่ายเดียว ความเป็นศูนย์กลางทำให้คนอพยพเข้าเมืองเป็นจำนวนมาก ในเมืองจึงเต็มไปด้วยปัญหาสังคมมากมาย โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม

ในผลงานของ สืบพงศ์ ธรรมชาติ (2539) เรื่อง **วิถีชีวิตชาวไทยภาคใต้จากเพลงกล่อมเด็ก อำเภอลำชะชัน จังหวัดพัทลุง** มีวัตถุประสงค์มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่มีในเพลงกล่อมเด็กอำเภอลำชะชันจังหวัดพัทลุง วิถีชีวิตที่ได้จากการวิจัยพบมี 3 ด้าน คือ วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการทำมาหากินและเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตในด้านนี้มีหลากหลาย เพื่อให้เกิดสิ่งที่ต้องการในการดำรงอยู่ นั่นคือ การทำงานการประกอบอาชีพให้มีรายได้อันส่งผลต่อการอยู่กินอย่างปรกติสุข วิถีชีวิตเพื่อการพัฒนาตนและสังคม การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมเป็นไปตามหลักของสังคม อันช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก การไม่ปฏิบัติตามหลักสำคัญของสังคมจะทำให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคม และวิถีชีวิตเพื่อการบริโภคการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม ในด้านนี้มีผลสมกลมกลืนกันไปทั้งด้านกายและจิตใจ ซึ่งทำให้ไม่เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตที่มีในเพลงกล่อมเด็กอำเภอลำชะชันจังหวัดพัทลุงทำให้เห็นสังคม วัฒนธรรมของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้และชาวไทยภาคใต้ อันจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและการส่งเสริมฟื้นฟูวัฒนธรรมในภาคใต้

นอกจากนี้การศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ยังพบได้ในผลงานการศึกษาของ อัญชลี พล ส่งแสง (2545) เรื่องภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นระหว่างพุทธศักราช 2538–2542 มีวัตถุประสงค์ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นในด้านเนื้อหาและรูปแบบ รวมถึงบริบททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องสั้นในช่วงเวลาดังกล่าว จากการศึกษาพบว่า เรื่องสั้นในช่วงปีพุทธศักราช 2538–2542 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมใหญ่ ๆ คือ ปัญหาครอบครัว เด็กและคนชรา โสเภณี อาชีพการงานของคนในสังคม วิถีชีวิตในเมืองหลวง ความยากจน ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การทำงานรับราชการ การทำธุรกิจ และปัญหาเศรษฐกิจ

ด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ พบว่า การใช้สัญลักษณ์สะท้อนค่านิยมและความเชื่อที่สร้างผลกระทบต่อครอบครัว รวมทั้งความเชื่อท้องถิ่นที่ถูกคุกคาม และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมที่ขาดอิสรภาพ การเสนอเรื่องด้วยฉากสะท้อนสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยแสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัวและความรุนแรงในสังคมที่คุกคามเด็ก และสะท้อนสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของคนในท้องถิ่นต่อความเจริญ การตกเป็นทาสของวัตถุ และความเจริญกอบโกยทรัพยากรจากท้องถิ่น การเสียดสีสะท้อนระบบราชการที่ล่าช้าและค่านิยมการรับราชการ อีกทั้งสะท้อนวิถีชีวิตในเมืองที่ยากลำบาก ไร้แรง นิยมวัตถุและภาวะตกลาน นอกจากนี้ยังสะท้อนวิถีชีวิตในชนบท โดยเสียดสีความเจริญที่เข้ามาสู่ชนบท อีกทั้งสะท้อนความยากจน มุมมองคนร้ายวยต่อคนจน และการทำลายสิ่งแวดล้อม

2.2 กลุ่มศึกษาความแตกต่างของคนในสังคมไทย การศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างของคนในสังคมไทย มีนักวิชาการที่ให้ความสนใจศึกษา อาทิ เกตุวดี บัวตูม (2554) เกตุวดี บัวตูม (2554) เรื่องวิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2545–2552 มีวัตถุประสงค์ศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิง ภายใต้บริบทสังคมกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาวิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมรูปแบบนวนิยาย จำกัดขอบเขตการศึกษาในนวนิยายร่วมสมัยของไทยในช่วง พ.ศ. 2545–2552 จำนวน 10 เรื่อง เพื่อมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงในสังคมเมืองกับบุคคลรอบตัว รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษา พบว่า วิถีชีวิตของตัวละครหญิงที่ปรากฏในนวนิยายร่วมสมัยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้านของเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ดึงดูดให้คนจำนวนมากเข้ามาอยู่รวมกันในเมือง ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์แบบคนเมืองที่ซับซ้อน ค่านิยมและวิถีชีวิตในแบบเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง ภาพของตัวละครหญิงที่อยู่ในนวนิยายร่วมสมัยจึงมีลักษณะเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่ทันสมัย มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม รับรู้และเข้าใจ

ในคุณค่าของตัวเอง มีความตั้งใจในการประสบความสำเร็จในชีวิต ได้รับอิทธิพลจากบริโภคนิยม และค่อนข้างเสรีจากการอุปประเพณี โดยผู้ประพันธ์นำเสนอให้เห็นถึงค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่ง สังคมเมืองจึงเป็นภูมิหลังของเรื่อง ที่สร้างโอกาสให้ชีวิต หรือทำลายชีวิตก็ได้

2.3 กลุ่มศึกษาพลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์ การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พลังอำนาจที่ควบคุมชีวิตมนุษย์ พบมีนักวิชาการที่มุ่งศึกษาในด้านนี้ อาทิ ธนพร แดงขาว (2548) และวรรณ ปูบิ่ง (2546)

ผลงานการศึกษาของ ธนพร แดงขาว (2548) เรื่อง **การศึกษาวิถีชีวิต และความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา** มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยวิถีชีวิต และความเชื่อของชาวล้านนาที่ปรากฏในจารึก ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ล้านนา โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากจารึกล้านนาที่มีการจารึกตั้งแต่ พ.ศ. 1822 จนถึง พ.ศ. 2538 จำนวน 186 หลัก ที่พบบริเวณ 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัด พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ น่าน ลำปาง ลำพูน แพร่ และแม่ฮ่องสอน วิถีชีวิตของชาวล้านนา ที่ปรากฏในจารึกเป็นวิถีชีวิตการทำบุญของคน 2 สังคม คือ

วิถีชีวิตของสังคมอาณาจักร คือ การทำบุญของชนราชวาสกษัตริย์เมืองเชียงใหม่ พระราชมารดา เจ้าเมือง ขุนนางและชาวบ้าน โดยกษัตริย์เมืองเชียงใหม่พระราชมารดามีสิทธิ์ ในการถวายที่ดินให้แก่วัด สำหรับเจ้าเมืองต่าง ๆ ขุนนางชาวบ้านหรือกลุ่มคนอื่น ๆ ในอาณาจักร ไม่มีสิทธิ์ในการถวายที่ดิน ยกเว้นแต่ต้องขอพระบรมราชานุญาตจากกษัตริย์และพระราชมารดา เมืองเชียงใหม่ก่อนทุกครั้ง นอกจากนั้นแล้วยังมีการทำบุญถวายคนให้ดูแล้ววัดถวายทรัพย์สิน เงินทอง รวมถึงการสร้างบูรณปฏิสังขรณ์วัด วิหาร พระธาตุ และพระพุทธรูป เป็นต้น

วิถีชีวิตของสังคมพุทธจักร คือ การทำบุญของพระสงฆ์ชาวดหรือข้าพระ คือ คนหรือครอบครัวที่ถูกถวายให้ดูแล้ววัดและพระสงฆ์โดยอาศัยอยู่ในวัดมีการแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ ในการดูแลภายในวัด และได้รับสิทธิ์โดยไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานให้แก่ราชการชาวดหรือข้าพระ มีสาเหตุหลายประการที่มาเป็นคนของวัด เช่น การถูกซื้อตัวถูกไถ่ตัวหรือคนเหล่านั้นติดหนี้วัด แล้วไม่มีเงินมาใช้จึงมาเป็นชาวดหรือข้าพระวัด ยังเป็นสถานศึกษาถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้านการเรียนภาษาบาลี การเรียนตัวอักษรฝักขาม อักษรธรรมล้านนา การเรียนวิธีการประพันธ์ ร้อยแก้วและร้อยกรอง การเรียนวิธีจารคัมภีร์ใบลาน และการช่างฝีมือให้แก่สังคมในอาณาจักร ล้านนา ความเชื่อของชาวล้านนาที่ปรากฏในจารึก พบว่า ชาวล้านนาผูกพันกับพุทธศาสนา เป็นอย่างมาก มีความศรัทธาและความเชื่อต่อพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดการทำบุญทำกุศล ซึ่งการทำบุญนี้เป็นผลมาจากความเชื่อในกฎแห่งกรรมนิพพานอายุของพระพุทธศาสนา 5,000 ปี พุทธศาสนายุคพระศรีอาริยมตไตรย พระธาตุเทวดาพุทธและการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล

ทั้งให้แก่คนที่เสียชีวิตไปแล้วและคนที่ยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์อีกด้วย

วรรณา ปู๋ปึง (2546) เรื่อง **ศึกษาวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชจากบทหนังตะลุง** การศึกษาวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชจากบทหนังตะลุง งานวิจัยนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณี โดยศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมหนังตะลุงเรื่อง **กรรมของแม่**

ผลการศึกษา พบว่า วรรณกรรมบทหนังตะลุงเรื่อง “กรรมของแม่” ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราช ด้านสังคมให้เห็นหลายด้าน เช่น ด้านบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมด้านความรักพ้องรักศักดิ์ศรีไม่ยอมอ่อนข้อให้ผู้อื่น ด้านความเป็นอยู่อาหารการกินที่เรียบง่ายตามแบบชาวชนบทภาคใต้ทั่วไป ส่วนวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจได้สะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจว่า ชาวนครศรีธรรมราชนั้นมีทั้งคนจนและคนรวย ในด้านการเมืองและการปกครองได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวนครศรีธรรมราชมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่มีทัศนคติไม่ไว้วางใจต่อข้าราชการ

สำหรับวิถีชีวิตด้านความเชื่อวรรณกรรมบทหนังตะลุง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อแบบดั้งเดิมหลายประการ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาอารักษ์ พระภูมิเจ้าที่ และไสยศาสตร์ นอกจากนี้วรรณกรรมบทหนังตะลุงยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในคติทางพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เช่น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมความเชื่อในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตลอดจนความเชื่อเรื่องบาปบุญว่า การทำบุญสร้างกุศลสามารถผ่อนบาปที่หนักให้เบาลงได้ ในด้านค่านิยมของชาวนครศรีธรรมราช วรรณกรรมบทหนังตะลุงได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ การยกย่องผู้อาวุโส และค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน ส่วนวิถีชีวิตด้านประเพณีนั้น วรรณกรรมบทหนังตะลุงเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นน้อยมาก คือ สะท้อนให้เห็นประเพณีการอุปสมบทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องละครไทยโทรทัศน์

การศึกษาเกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์เป็นการศึกษาประเด็นถ้อยคำภาษาไทยและวิถีชีวิตไทยจากละครไทยโทรทัศน์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) มโนทัศน์เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ มีรายละเอียดดังนี้

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์

ละครไทยโทรทัศน์ถือเป็นรายการบันเทิงรูปแบบหนึ่งของรายการโทรทัศน์ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ชม เป็นสื่อให้ข้อมูลข่าวสาร สารบันเทิงในการรับชม การนำเสนอวิธีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา รวมทั้งเป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนค่านิยม จริยธรรม ดังนั้น การศึกษามโนทัศน์ของละครไทยโทรทัศน์ ผู้ศึกษาจึงควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนิยาม ความหมายของละครไทยโทรทัศน์ พัฒนาการของละครไทยโทรทัศน์ ความสำคัญของละครไทยโทรทัศน์ ประเภทของละครไทยโทรทัศน์ องค์ประกอบของละครไทยโทรทัศน์ และความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของละครไทยโทรทัศน์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 996) ให้ความหมายของละครโทรทัศน์ว่า การแสดงประเภทหนึ่ง ผู้แสดงเรียกว่า ตัวละคร มีเวทีหรือสถานที่ใช้ในการแสดง มีบทให้ตัวละครแสดงตามเนื้อเรื่อง โดยมากมีดนตรีประกอบ มีลักษณะแตกต่างกันออกไปหลายชนิด

นพมาศ ศรีกายะ (2525) ละคร เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์แบบที่สุดที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้น เพื่อจะบันทึกเรื่องราวความสลับความคักดีสิทธิ จุดประสงค์กับแบบแผนของชีวิตมนุษย์ตลอดสมัยต่าง ๆ มาเรื่อยอย่างตรงเป้าหมายและละเอียดลออในทุก ๆ ด้าน มันเคยถูกเรียกว่าเป็น “จิตสำนึกของมนุษย์” ที่พูดกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

องอาจ สิงห์ลำพอง (2557, หน้า 3) กล่าวว่า ละคร หมายความว่า ละคร หมายถึงความกว้างครอบคลุมถึงการแสดงบทบาทเป็นเรื่องราวทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงสด ถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์หรือบันทึกลงหน่วยความจำในรูปแบบฮาร์ดดิสก์ เช่น ละครประวัติศาสตร์ ละครวรรณคดี ละครสืบสวนสอบสวน ละครตลกชวนหัว ละครชีวประวัติ ละครเพลง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ละครโทรทัศน์ หมายถึง การแสดงเป็นช่องทางของการสื่อสาร เป็นการให้ความรู้ข่าวสารผ่านการกระทำหรือการแสดง (Action) เป็นรูปแบบของการสื่อสารประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย โดยทำให้เห็นเป็นรูปธรรมที่เป็นเรื่องราว และการกระทำ ผู้ชมจะได้รับประสบการณ์ร่วมจากการดูละคร เป็นการพัฒนาทักษะในด้าน การรับรู้ ด้านศิลปะ จินตนาการ และการสื่อสาร

1.2 พัฒนาการของละครไทยโทรทัศน์ พัฒนาการของละครโทรทัศน์ไทย ละครโทรทัศน์ เป็นรายการบันเทิงซึ่งเป็นหัวใจหลักของรายการทางโทรทัศน์ที่มีผู้ชมให้ความสนใจมากที่สุด โดยละครโทรทัศน์ของไทยนั้นเกิดขึ้นเมื่อสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ของบริษัทไทยโทรทัศน์ ได้ออกอากาศละครโทรทัศน์ไทยเรื่องแรกชื่อ “สุยานีไม่ยอมแต่งงาน” (2499) เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2499 ของนายรำคาญ (ประหยัด ศ. นาคะนาท)

การผลิตละครโทรทัศน์ระยะแรกเป็นการนำการแสดงในรูปแบบละครเวทีที่เคยได้รับความนิยมมาแสดงสดในโทรทัศน์ โดยนำเรื่องราวมาจากละครเสภา ละครอิงประวัติศาสตร์ หรือละครพูด พระราชชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยจะถ่ายทำกันในห้องส่งที่มีอยู่เพียงห้องเดียว เป็นการแสดงกันสด ๆ ยังไม่มีการบันทึกเทป ทั้งผู้ผลิตและผู้แสดงละครในยุคแรกจึงทำงานกันด้วยความมานะพยายามและอดทน เพราะไม่มีเทคโนโลยีช่วย และไม่มีผู้กำกับการแสดงโดยนักแสดง จะแสดงกันเอง ช่วยกันกำกับเอง มีการบอกบทละครซึ่งละครในยุคนั้นมีทั้งละครชีวิต ละครพันทาง ละครตลกชวนหัว

ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2499 ละครแนวชีวิตของช่อง 4 ได้พัฒนาไปมากมาย เนื่องจากได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ชม เนื้อหาของละครชีวิตก็ถูกพัฒนาขึ้นไปจากละครชีวิตเล็ก ๆ ก็ได้เต้ามาถึงระดับละครชีวิตหนัก ๆ ที่มีคุณภาพ และได้นักแสดงจากภายนอกเข้ามาร่วมงาน ละครโทรทัศน์ ในสมัยแรกจะแสดงกันเดือนละครครั้งต่อคณะ ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดีถ้าใครเล่นดีหรือไม่ดี ผู้ชมก็จะโทรศัพท์มาให้ข้อคิดเห็นและปรับปรุง ทำให้ละครเริ่มพัฒนาขึ้นหนึ่งอย่าง มีมาตรฐาน ละครโทรทัศน์บางเรื่องทางสถานีไม่ต้องการผลกำไรมากมาย ผลิตขึ้นมาเพียงเพื่อให้ผู้ชมได้มีโอกาสดูละครดีที่มีคุณภาพ ทั้งการผลิตและนักแสดง อีกทั้งมีคณะละครได้เวียนกันมาแสดงกันอีกหลายคณะ

ต่อมาได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการนำละครเก่ามาเล่นเริ่มหันไปทำละครโทรทัศน์ ที่มาจากนวนิยายที่แต่งโดยนักประพันธ์รุ่นหนุ่มสาวในยุคนั้น เช่น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ซึ่งทุกเรื่องของศรีฟ้าจะเป็นละครฟอร์มใหญ่ เนื่องจากเมื่อคู่แข่งทางโทรทัศน์มากขึ้น ละครเล็กเริ่มถดถอยลงไปจึงทำให้คณะละครเปลี่ยนไปทำละครฟอร์มใหญ่แทน เริ่มมีการไปตั้งกองถ่ายทำนอกสถานที่ ทุกคนได้ปรับปรุงละครและตื่นตัวพัฒนาละครให้อยู่ในความนิยมสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งนอกจากจะเพื่อแย่งชิงคนดูแล้วยังต้องแข่งขันกันเองในช่อง 4 ด้วย โดยมีนโยบายการผลิตละครทางโทรทัศน์เพื่อให้ผู้ชมได้มีโอกาสดูละครดี ดังนั้นการหารายได้เข้าสถานีโทรทัศน์จึงมีได้อยู่ที่รายการบันเทิง ภาคสุดท้ายจึงให้ผู้ผลิตที่เลือกแล้วว่ามีความเหมาะสมทำละครโทรทัศน์โดยคิดค่าเช่าเวลาสถานีในราคาถูก เพื่อให้ผู้ผลิตมีงบประมาณมากเพียงพอในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ให้มีคุณภาพ

ต่อมาเมื่อไทยทีวีสีช่อง 9 เปลี่ยนเป็น อ.ส.ม.ท ก็ได้เปิดละครโทรทัศน์ภาคเด็ก ความยาว 1 ชั่วโมง โดยผู้จัดละครทั้งหลายจัดให้กับสถานีโทรทัศน์โดยตรงมีเรื่อง “ผู้ชนะสิบทิศ” (2514) หลังจากนั้นละครโทรทัศน์ภาคเด็กก็ย้ายมาแสดงตอนหลังข่าว คือ 2 ทุ่มครึ่ง แต่ทำได้ไม่นานก็เลิกผลิต เนื่องจากหาผู้สนับสนุนรายการไม่ได้ ละครโทรทัศน์เริ่มเป็นที่นิยมอีกครั้งเมื่อเทปโทรทัศน์เข้ามามีบทบาท และทางสถานีโทรทัศน์ก็ให้ความสำคัญกับรายการประเภทนี้

เพิ่มมากขึ้น หลังจากทีสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เริ่มแพร่ภาพออกอากาศ การผลิตรายการเองโดยเฉพาะรายการโทรทัศน์นั้นยังมีน้อย ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ก็เริ่มผลิตละครอย่างจริงจัง โดยมอบหมายให้ ภัทรวดี มีชูธน (ศรีไตรรัตน์) เข้ามาจัดละครโดยใช้เทคนิคการบันทึกเทปละคร การสร้างฉาก การกำกับการแสดงด้วยความพิถีพิถัน ทำให้ละครโทรทัศน์ที่ผลิตออกมามีความติดตามมากยิ่งขึ้น ผู้ชมเริ่มกลับมาสนใจละครโทรทัศน์ ทำให้เกิดการแข่งขันกันในการผลิตละครโทรทัศน์อีกครั้ง (องอาจ สิงห์ลำพอง, 2557, หน้า 13)

1.3 ความสำคัญของละครไทยโทรทัศน์ เพาวิภา ภมรสติธย์ (2528, หน้า 16)

ได้ศึกษาบทบาทสำคัญของละครโทรทัศน์ต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยละครโทรทัศน์นับตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากกว่าละครรำในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์หรือละครร้องและละครพูดในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงหลังสงครามโลก ในปัจจุบันถึงแม้พระมหากษัตริย์จะไม่ทรงให้ความสำคัญกับละครมากเหมือนพระมหากษัตริย์องค์ก่อน ๆ และละครโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมของชนชั้นสูงเหมือนในอดีตแล้ว แต่ละครโทรทัศน์มีแพร่หลายไปถึงผู้ชมจำนวนมากกว่าละครสมัยก่อน

ละครโทรทัศน์ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด โดยละครโทรทัศน์สามารถให้ความบันเทิงให้กับคนทุกชั้นในสังคม จากสถิติการสำรวจเวลาในการดูโทรทัศน์ของประชาชนทั่วไปในกรุงเทพมหานครพบว่า ประชาชนทั่วไปสนใจชมรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เป็นช่วงเวลาในทุกสถานที่มีละครโทรทัศน์เสนอ

นอกจากละครโทรทัศน์จะมีบทบาทในด้านของความบันเทิงแล้ว ละครโทรทัศน์ยังถือว่าเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่สังคมและประเทศชาติ เพราะละครโทรทัศน์เป็นธุรกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายวงการ ตั้งแต่วงการโฆษณา เครื่องแต่งกาย การซื้อขาย บทประพันธ์ ตลอดจนต้องเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการบริหารงานวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

รวมไปถึงละครโทรทัศน์ยังทำให้เกิดอาชีพขึ้นในสังคม เพราะละครโทรทัศน์เป็นความบันเทิงที่ต้องอาศัยนักแสดงบดละครที่ดี นักแสดงที่มีความสามารถ และบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่ในการจัดนำเสนอ ทำให้เกิดกลุ่มศิลปินเฉพาะอาชีพขึ้นในสังคม เช่นเดียวกับนักแสดงจิตรกร ฯลฯ ละครโทรทัศน์จึงช่วยให้คนที่มีพรสวรรค์และความสามารถทางด้านนี้มีทางประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ตามความถนัดของตน อาชีพนี้จึงถือว่ามีความสำคัญต่อสังคมอาชีพหนึ่ง

ละครโทรทัศน์และศิลปินที่เกี่ยวข้องกับการแสดงจึงถือว่าเป็นผู้ช่วยสืบทอดและส่งเสริมศิลปะของชาติไทย ทำให้คนไทยเห็นความสำคัญและหาความบันเทิงจากศิลปะ

ที่เกิดจากความสามารถของคนไทยด้วยกัน นอกจากนี้เนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์มักจะแฝงคติสอนใจ และการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา ทำให้ผู้ชมได้แง่คิดจากละครไม่เพียงแต่เท่านั้น คนดูยังได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เรียนรู้ชีวิตแบบใหม่จากละครโทรทัศน์ เพราะละครโทรทัศน์เป็นการแสดงเรื่องราวและชีวิตของคนที่ต้องมาเกี่ยวข้องกันไปตามเหตุการณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ ละครโทรทัศน์ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และช่วยรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยอีกด้วย การที่ทุกสถานีให้ความสำคัญกับละคร ประกอบกับคนไทยก็นิยมดูละครโทรทัศน์ ทำให้โอกาสที่คนไทยจะรับและหยิบยืมวัฒนธรรมจากต่างประเทศจากการดูภาพยนตร์ต่างประเทศก็มีน้อยลง โดยโอกาสที่จะรับศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติไทยก็มีมากขึ้น

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2545) กล่าวว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลด้านวัฒนธรรมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น เนื่องจากโทรทัศน์เป็นแหล่งที่อบรุมบ่มเพาะ มีอิทธิพลในแง่การปลูกฝังความคิด ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก รวมถึงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การสืบทอดรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีอยู่ การสืบทอดระบบค่านิยมของสังคม การส่งเสริมและสร้างเงื่อนไขสำหรับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม การดัดแปลงวัฒนธรรมของสังคมและการสร้างใหม่ทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้สื่อโทรทัศน์มีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อกลุ่มผู้ชมที่รับชมรายการต่าง ๆ จากโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์มีลักษณะที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทศนคติของคนในสังคมไทย ดังนี้

ละครโทรทัศน์ช่วยให้ผู้ชมได้ปลดปล่อยอารมณ์ (Emotional release) ผ่านการดำเนินเรื่องและการกระทำของตัวละครทำให้ผู้ชมได้หัวเราะร้องไห้แปลกใจตื่นเต้นกับเหตุการณ์ที่พลิกผันอย่างเหนือความคาดหมาย

ละครโทรทัศน์ได้ให้โอกาสผู้ชมได้เติมเต็มจินตนาการ (Fantasy fulfillment) ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในขณะที่โลกที่เป็นจริงขาดสีสัน การนั่งดูละครโทรทัศน์จึงเป็นเสมือนการเปิดโลกที่มีสีสันสดใสแห่งจินตนาการให้ผู้ชมได้สัมผัสด้วยตนเอง

ละครโทรทัศน์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ค้นหาข้อมูลและคำแนะนำจากตัวละครที่ชื่นชอบ นอกจากนี้สื่อละครโทรทัศน์ยังถูกจัดเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นช่องทางการสื่อสาร และเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ตามหน้าที่ของสื่อสารมวลชนแก่คนในสังคม รวมถึงถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นไปของสังคม สื่อละครโทรทัศน์ยังสามารถถ่ายทอดเจตนารมณ์และอุดมการณ์สู่ผู้รับสาร ในลักษณะเป็นเครื่องดึงดูดใจผู้รับสารได้มากกว่านวนิยายในแง่การสื่อสารเพื่อจูงใจ (Persuasive Communication)

นอกจากนี้ ณาภรณ์ อัจฉริยะกุล (2539, หน้า 14-17) กล่าวถึง ความสำคัญ ของละครโทรทัศน์ต่อการดำเนินงานของสถานีและต่อผู้รับชม นอกจากนี้ยังมีความสำคัญต่อ รัฐบาล และธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งกล่าวโดยสรุปไว้ 4 ประการ คือ

1. ละครโทรทัศน์มีความสำคัญต่อการบริหารงานของสถานี การจัด รายการโทรทัศน์ต้องมีการวางแผนการออกอากาศที่แน่นอน เพื่อให้สถานีสามารถเตรียม รายการล่วงหน้าได้ตรงตามเป้าหมาย เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินการ เปรียบเหมือนทางลัดหรือ ที่คอยควบคุมให้หลงทางและไปสู่จุดมุ่งหมายได้ตามจุดประสงค์ และประการสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การจัดรายการโทรทัศน์เปรียบเสมือนกรอบให้แก่สถานีในการจัดรายการให้เป็นไปตาม ความต้องการของผู้ชม

2. ละครโทรทัศน์มีความสำคัญต่อผู้รับชมรายการ หากสถานีไม่มีการจัด รายการไว้ ผู้ชมไม่มีโอกาสได้รู้ล่วงหน้าว่า วันหนึ่ง ๆ จะมีรายการละครโทรทัศน์ใดออกอากาศ ผู้ชมก็จะไม่มีโอกาสเลือกชมหรือติดตามรายการโทรทัศน์ที่สนใจได้

3. ละครโทรทัศน์มีความสำคัญต่อการส่งเสริมธุรกิจอุตสาหกรรม การจัด รายการโทรทัศน์ยิ่งมีมากเท่าไร โอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารก็ย่อมมีมากขึ้น โอกาสที่จะสร้างความพอใจแก่สาธารณชนก็มีมากขึ้นด้วย คนก็จะซื้อสินค้ามากขึ้น เศรษฐกิจ ก็ดีขึ้นไปด้วย

4. ละครโทรทัศน์มีความสำคัญต่อรัฐบาล การจัดรายการโทรทัศน์เปิดโอกาส ให้เกิดความเสมอภาคทางการเมือง และทำให้ประชาชนรู้ความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหว ของรัฐบาล ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับประชาชนมากขึ้น

จากการศึกษาที่กล่าวมา ละครโทรทัศน์ถือเป็นสื่อที่มีความสามารถในการรุก ถึงตัวผู้ชม เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เสพความสนุกสนานเป็นประจำ และเนื้อหาที่ส่งผ่านละครโทรทัศน์ ยังสามารถผสมผสานความจริงกับเรื่องแต่งตามจินตนาของผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนบทละคร ทำให้ละครโทรทัศน์มีอิทธิพลในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและอุดมการณ์ทางสังคมได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ตลอดจนละครโทรทัศน์มีส่วน ส่งเสริมภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และทำให้ประชาชนเข้าใจการเมืองมากยิ่งขึ้นด้วย

1.4 ประเภทของละครไทยโทรทัศน์ การศึกษาประเภทของละครไทยโทรทัศน์ สามารถจำแนกได้หลากหลายประเภทตามที่นักวิชาการได้ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการจำแนกประเภท ของละครไทยโทรทัศน์ จากผลการศึกษาพบว่ามี นักวิชาการที่สนใจมุ่งศึกษาประเภทของละครไทย โทรทัศน์ ตามรายละเอียดดังนี้

กุลหาบ มัลลิกะมาส (2542) อธิบายประเภทของละครโทรทัศน์ไทย ตามเค้าโครงเรื่องมาจากนวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล ประกอบด้วย ละครพาฝัน (Romantic Drama), ละครอิงประวัติศาสตร์ (Historical Drama), ละครสะท้อนการเมือง (Politics Drama), ละครลูกทุ่ง (Peasant Drama), ละครฉากต่างแดน (Exotic Drama), นวนิยายแนวจิตวิทยา (Psychological Drama), ละครแนวสังคม (Social Drama), ละครชีวประวัติ (Biographical Drama), ละครแนวสืบสวนสอบสวนและอาชญากรรม (Detective and Crime Drama), ละครวิทยาศาสตร์ (Science Drama), ละครตลกขบขัน (Humour Drama), ละครผจญภัย (Adventure Drama), ละครแนวมหัศจรรย์ชวนฝัน (Fantasy Drama), ละครราชสำนัก (Royal Drama), ละครอิงศาสนา (Moral Drama), ละครครอบครัว (Family Drama) ส่วน ปมุข ศุภสาร และพิไลพรรณ ปุกหุด (2539, หน้า 274-276) ได้กล่าวถึงประเภทของรายการละครโดยใช้ประเภทของเรื่องราว หรือเนื้อหาเป็นเกณฑ์ ได้จำแนกประเภทของละครไว้ 8 ประเภท ประกอบด้วย ละครแนวอิงเรื่องจริงหรือประวัติศาสตร์ ละครแนวชีวิต ละครแนวตลก ละครแนวอาชญากรรมสืบสวนสอบสวน ละครแนวลึกลับ ละครแนวผจญภัย ละครแนวเพ้อฝันมหัศจรรย์ ละครแนวนิทานพื้นบ้านและวรรณคดี

จากความคิดเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ละครไทยโทรทัศน์ สามารถจำแนกได้หลากหลายประเภท อย่างไรก็ตามเนื้อเรื่องของละครไทยโทรทัศน์ที่ออกอากาศในปัจจุบัน พบว่า เป็นละครแนวเรื่องจริงอิงประวัติศาสตร์ ละครแนวชีวิต ละครแนวตลก ละครแนวอาชญากรรม ละครแนวลึกลับ ละครแนวผจญภัย ละครแนวเพ้อฝันมหัศจรรย์ ตลอดจนละครแนวนิทานพื้นบ้านและวรรณคดี

1.5 องค์ประกอบของละครไทยโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์จัดเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนสร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้ความบันเทิงและแง่คิดต่าง ๆ ในการสร้างบทละครโทรทัศน์ ผู้เขียนจึงต้องมีการกำหนดองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ ตามรายละเอียดดังนี้

องอาจ สิงห์ลำพอง (2557, หน้า 98-100) กล่าวว่า บทละครโทรทัศน์ถือเป็นองค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของละครโทรทัศน์ ซึ่งองค์ประกอบสามารถแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ เค้าโครงเรื่อง ตัวละครและการวางนิสัยตัวละคร ความคิด การใช้ภาษา เพลง และภาพ

จากความเห็นของนักวิชาการที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของละครไทยโทรทัศน์ ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร ความคิด การใช้ภาษา เพลง และภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

เค้าโครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผล และมีจุดมุ่งหมายปลายทาง เค้าโครงเรื่องที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง มีความยาวพอเหมาะ ประกอบด้วย ตอนต้น กลาง และจบเหตุการณ์ทุกตอน

ตัวละครและการวางนิสัยตัวละคร (Character and Characterization) ซึ่งหมายรวมถึง พัฒนาการของนิสัยของตัวละครด้วย ตัวละคร คือ ผู้กระทำและผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครที่มีลักษณะเป็นแบบตายตัว (Typed Character) หมายถึง ตัวละครที่สามารถมองเห็นได้แต่เพียงด้านเดียว และมักมีลักษณะนิสัยตามแบบฉบับที่นิยมใช้กันในบทละครทั่วไป เช่น พระเอก นางเอก ผู้ร้าย ตัวโกง ตัวอิจฉา เป็นต้น และตัวละครที่เห็นได้รอบด้าน (Well-Rounded Character) หมายถึง ตัวละครประเภทที่มีความลึกซึ้งและเข้าใจได้ยากกว่าตัวละครประเภทแรก มักมีลักษณะคล้ายชีวิตของคนจริง ๆ ซึ่งอาจมองเห็นได้โดยรอบด้าน มีทั้งส่วนดีส่วนเสีย และต้องศึกษาอย่างละเอียดจึงจะเข้าใจได้

ส่วนการวางลักษณะนิสัยตัวละคร คือ การที่ผู้เขียนบทละครกำหนดให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยตามความเหมาะสมของเรื่องราวที่น่าเสนอ ส่วนพัฒนาการของนิสัยตัวละครนั้น หมายถึง การที่นิสัยใจคอหรือทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตของตัวละคร มีพัฒนาการหรือเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่มากระทบวิถีชีวิตของคน

ความคิด (Thought) ความคิดที่อยู่ในบทละครนั้นคือ ข้อเสนอที่ผู้เขียนพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงจากเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละคร กล่าวคือ หลังจากที่ได้ชมละครเรื่องนั้น ๆ ไปแล้ว ผู้ชมจะได้รับแง่คิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารต่อผู้ชม

“ความคิด” ที่อยู่เบื้องหลังในละครก็คือ จุดมุ่งหมายหรือความหมายของบทละครเรื่องนั้น ในปัจจุบันมักมีผู้นิยมใช้คำว่า “แก่น” (Theme) ของเรื่องซึ่งหมายความว่าละครเรื่องนี้พูดถึงอะไร และพูดถึงเรื่องนั้นว่าอย่างไร

ความคิดที่อยู่ในบทละครจะต้องมีความกลมกลืนเป็นโครงเรื่อง และตัวละครอย่างที่จะแยกจากกันไม่ได้ วิธีการแสดงความคิดของผู้เขียน ก็คือ แสดงผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และมีความเหมาะสมทั้งในแง่ของโครงเรื่องและตัวละคร หลักของการให้ “ความคิด” ที่ถูกต้องจะต้องเป็นการให้ความคิดอย่างแนบเนียน โดยที่ผู้ชมจะได้รับความคิดจากประสบการณ์จากการติดตามเรื่องราวในละคร ความคิดเบื้องหลังบทละครจะต้องเป็นสิ่งที่เหตุการณ์ในละครพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นความจริงจากการกระทำของตัวละคร และจากผลที่ตัวละครได้รับจากการกระทำอันนั้น

การให้ภาษา (Diction) หรือบางตำราใช้ว่า “Dialogue” หมายถึง ศิลปะของการถ่ายทอดเรื่องราว และความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาทางคำพูดของตัวละครหรือบทสนทนา

การเขียนบทเจรจาที่ดีผู้เขียนบทละครจะต้องสามารถเขียนให้เหมาะสมกับประเภทของบทละคร ลักษณะนิสัยของผู้พูดและเหตุการณ์แต่ละตอนในละคร และยังจะต้องมีความกระจำเพียงพอ ที่ผู้ชมฟังแล้วจะสามารถเข้าใจและติดตามเรื่องราวได้โดยตลอดด้วย นอกจากนี้บทเจรจาที่ดีนั้น ควรจะแสดงลักษณะนิสัยความคิดอ่านความเห็นความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ของผู้พูด ภายใต้อำพุดที่นำไปสู่การแสดงออกของตัวละครในแง่ของการกระทำ ตลอดจนมีผลเกี่ยวเนื่องในการดำเนินเรื่องอีกด้วย

เพลง (Song) หมายถึง ศิลปะการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ ออกมาทางบทเพลงที่ตัวละครขับร้อง ปัจจุบันบทละครโทรทัศน์ได้มีเพลงทุกเรื่อง แต่ก็สามารถใช้บทเพลงให้เป็นส่วนหนึ่งของบทละครได้ และบทเพลงในละครโทรทัศน์เรื่องนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กัน

ภาพ (Spectacle) เนื่องจากบทละครไม่ได้เขียนขึ้นมาสำหรับการอ่าน แต่เป็นการเขียนขึ้นเพื่อนำมาแสดงความดีเด่นของบทละคร มิได้อยู่ที่คำพูดของตัวละครที่พิมพ์ไว้บนหน้ากระดาษแต่เพียงอย่างเดียว เช่น บทบาทของตัวละครที่จะสามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ด้วยใบหน้า ท่าทาง และจังหวะ การเคลื่อนไหวที่แนบเนียนจะช่วยเพิ่มพูนรสชาติให้แก่ละครเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างมาก บทละครที่ดีเด่นมักจะเต็มไปด้วยจุดต่าง ๆ ที่นักแสดง ผู้กำกับการแสดง ผู้ออกแบบและสร้างสรรค์ทางด้านต่าง ๆ จะสามารถนำมาตีแผ่ความหมายและการแสดงออกในแง่ของภาพที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมได้อย่างมีศิลปะ ชวนให้ติดตาม

ส่วน นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล และพิไลพรรณ ปุกหุด (2539, หน้า 589-599) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของละครโทรทัศน์ไว้ 3 ส่วน คือ เรื่องราวของละครโทรทัศน์ การดำเนินเรื่องของละครโทรทัศน์ และการสร้างตัวละครและการสร้างบรรยากาศของละครโทรทัศน์ รายละเอียดตามลำดับดังนี้

เรื่องราวของละครโทรทัศน์ คือการบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละครต่าง ๆ การเขียนเรื่องราวนั้นเป็นการสร้างโลกหนึ่งในมโนภาพของผู้เขียน เรื่องราวเป็นการเคลื่อนไหวจากอุบัติการณ์อย่างหนึ่งไปสู่อุบัติการณ์อีกอย่างหนึ่ง โดยมีบุคคลผู้เกี่ยวข้อง มีวิธีการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกสร้างขึ้น เป็นลักษณะนิสัยประจำตัวละคร เรื่องราวประกอบด้วย โครงเรื่อง และแก่นของเรื่องเป็นสำคัญ

การดำเนินเรื่องของละครโทรทัศน์ ประกอบด้วย การลำดับเรื่องหรือการผูกเรื่อง การขัดแย้ง จุดสุดยอดของปัญหา การคลี่คลายปัญหา การจบของเรื่อง และสิ่งสำคัญที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างมีรสชาติ คือ บทสนทนา

การสร้างตัวละครในละครโทรทัศน์ สามารถสร้างได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ได้แก่ ตัวละครติดออกแบบ ตัวละครตามแบบธรรมเนียมนิยม ตัวละครแบบมิติสมบุรณ์ และตัวละครแบบคงที่ตลอดกาล ส่วนการสร้างบรรยากาศของละครโทรทัศน์นั้น การใช้เทคนิคทางแสง สี และเสียง การใช้ฉาก ใช้เครื่องแต่งกาย และการใช้ภาษา เป็นส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศ เพื่อให้เหมือนจริงมากที่สุด

จากการประมวลความเห็นของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปเกี่ยวกับ องค์ประกอบของละครโทรทัศน์นั้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์แต่ละเรื่อง จะมีองค์ประกอบที่สำคัญหลัก ๆ ได้แก่ 1) โครงเรื่อง หมายถึง เค้าโครงเรื่องที่นำมาแสดง รวมถึง แก่นของเรื่องที่เป็นสาระสำคัญของเรื่อง 2) วัตถุประสงค์ของเรื่อง หมายถึง การกำหนดประเภท ของเรื่องที่แน่ชัด เช่น เป็นเรื่องรัก เรื่องชีวิต เรื่องลึกลับ หรือตลก เป็นต้น 3) ฉาก คือ การแสดงสถานที่หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 4) เวลา หมายถึง ยุคสมัย หรือแม้แต่วิถีเวลาในอนาคต 5) ภาษา หมายถึง การใช้ภาษาในละคร รวมถึงลีลา ไหวพริบ การสร้างภาพพจน์ การสร้างความหมายให้เกิดขึ้นในอารมณ์ของผู้ชม 6) ตัวละคร หมายถึง การสร้างตัวละครในการดำเนิน เรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งประกอบด้วย ตัวละครหลัก และตัวละครรอง องค์ประกอบที่สำคัญดังกล่าว จะทำให้ละครมีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมตลอดทั้งเรื่อง

1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่าง ละครโทรทัศน์กับสังคมไทยว่า นับตั้งแต่ละครโทรทัศน์เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ละครโทรทัศน์ มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากกว่าละครเวทีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หรือละครร้องและละครพูดในสมัยรัชกาลที่ 5 และละครได้แพร่หลายไปถึงผู้ชมจำนวนมาก ในสมัยปัจจุบัน ทำให้ละครโทรทัศน์มีบทบาทต่อสังคมในแต่ละด้าน ดังนี้

ละครโทรทัศน์ให้ความบันเทิง ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับคนทุกชั้น ในสังคม ละครโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเครื่องแบ่งชนชั้นดังเช่นละครในสมัยก่อน ผู้ชมทุกเพศทุกวัย จึงสามารถเข้าถึงการรับชมละครโทรทัศน์ได้

ละครโทรทัศน์ถือเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่สังคมและประเทศชาติ เพราะละคร โทรทัศน์ เป็นธุรกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายวงการ ตั้งแต่การโฆษณา เครื่องแต่งกาย การซื้อขายบทประพันธ์ ตลอดจนต้องเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการบริหารงานวิทยุและโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย ทำให้เกิดธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่องค์กรหลายฝ่าย

ละครโทรทัศน์ทำให้เกิดอาชีพขึ้นในสังคม เพราะละครโทรทัศน์เป็นความบันเทิง ที่ต้องอาศัยนักเขียนบทละครที่ดี นักแสดงที่มีความสามารถ และบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่

ในการจัดเสนอ ละครจึงช่วยให้กลุ่มศิลปินที่มีความสามารถทางด้านนี้มีทางประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตามความถนัดของตน

ละครโทรทัศน์ให้คติสอนใจและแนวทางดำเนินชีวิต เนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์ มักจะแฝงคติสอนใจและการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา ทำให้ผู้ชมได้แง่คิดจากละคร ไม่เพียงแต่เท่านั้น คนดูยังได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เรียนรู้วิถีชีวิตแบบใหม่จากละครโทรทัศน์ เพราะละครโทรทัศน์เป็นการแสดงเรื่องราวและชีวิตของคนที่ต้องมาเกี่ยวข้องกันไป ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ

ละครโทรทัศน์ถือเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองให้ประชาชนรับรู้ เรื่องราว นโยบายเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ (เพาวิภา ภมรสถิตย์, 2528, หน้า 16-18)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สภาพสังคม การเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต โดยสภาพสังคมเป็นตัวกำหนด รสนิยมในการดูของคนดู และสภาพสังคมเป็นแหล่งข้อมูลให้กับนักเขียนในการนำมาเป็นเรื่องราว ในละครโทรทัศน์ ทำให้ละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยในทุก ๆ ยุคสมัย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครไทยโทรทัศน์

การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์ พบว่า ในปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษา เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ละครไทยโทรทัศน์ใน 2 ประเด็น คือ 1) กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษา และภาษาศาสตร์ และ 2) กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม รายละเอียด ดังนี้

2.1 กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษาและภาษาศาสตร์ การศึกษา ละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษาและภาษาศาสตร์ พบมีนักวิชาการที่ศึกษา ได้แก่ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (2557); จักรสุรักษ์ จันทรวงศ์ (2549); ปัญจพร สีสาวสิทธิ์ (2549)

รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (2557) ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างการนำเสนอ ของวรรณกรรมต้นฉบับและโครงสร้างการนำเสนอของบทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ การใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ที่และคุณค่าที่มีต่อสังคม จากวรรณกรรมต้นฉบับและบทละคร โทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ จำเลยรัก ดาวพระศุกร์ ปัญญาชนก้นครัว สวรรค์เบี่ยง และสุดแต่ใจจะไขว่คว้า ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักระหว่างชายหญิง และผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างของบทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำทั้ง 5 เรื่อง ยังคงใช้แก่นเรื่องและโครงเรื่องเดิม ของบทประพันธ์ นวนิยายที่เป็นต้นฉบับ ลักษณะการใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ มีการใช้คำแสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น การใช้คำแสดงอารมณ์ไม่พอใจ คำแสดงอารมณ์สังเวชใจ

การใช้คำแสดงน้ำเสียงอ่อนโยน การใช้คำเสียงจริงจัง การใช้คำแสดงอารมณ์ขัน ล้อเลียน เป็นต้น ส่วนการใช้สำนวน มีการใช้สำนวนเดิมหรือสำนวนเก่าที่แพร่หลายแล้ว และมีสำนวนใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำที่ ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ และการใช้ภาพพจน์ มีการใช้อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และประพจน์ ส่วนคุณค่าที่มีต่อสังคมไทยของบทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ พบว่า บทละครโทรทัศน์ให้คุณค่าทางอารมณ์มากที่สุด ซึ่งคุณค่าในด้านอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการชมละครโทรทัศน์ เช่น อารมณ์โศก อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ เคียดแค้น เป็นต้น นอกจากนี้การชมละครโทรทัศน์ผู้ชมยังได้รับความคิด ความรู้เพิ่มขึ้น ความรู้เท่าทันคน ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่องยังให้ข้อคิดแก่ผู้ชม ขยายทัศนคติให้กว้างขึ้น เช่น การดูละครเรื่องปัญญาชนก้นครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของคนรับใช้ในแง่มุมที่สนุกสนาน ทำให้เกิดความเข้าใจคนรับใช้ในฐานะเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นต้น ดังนั้นการเลือกละครโทรทัศน์จึงส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้ชมด้วย นำมาสู่การพัฒนาจิตใจของคนในสังคมไทยให้เป็นคนดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

จักรสุรภัย จันทรวงศ์ (2549) ได้ศึกษาการดัดแปลงเรื่องอิเหนาเป็นบทละครโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบตัวบทแบบดั้งเดิมกับตัวบทบาทใหม่ และเพื่อศึกษาวรรณคดีในรูปแบบบทละครโทรทัศน์ ซึ่งเป็นพัฒนาการรูปแบบหนึ่งของวรรณคดีมรดกเรื่องอิเหนา บทละครโทรทัศน์ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นสำนวนของบริษัททีวีสแควร์ จำกัด เป็นบทสำหรับแสดงละครโทรทัศน์ ซึ่งแพร่ภาพทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ใน พ.ศ. 2546 ดัดแปลงจากบทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

จากการศึกษา พบว่า บทละครโทรทัศน์เรื่องอิเหนา มีการดัดแปลง 4 หัวข้อ ได้แก่ เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก และภาษา ในด้านเนื้อเรื่องมีการตัดตอน การเพิ่มเติม และการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ด้านตัวละคร มีลักษณะตัวละครที่ต่างจากฉบับเดิม ตัวละครที่สร้างใหม่และตัวละครที่ตัดออกไป ด้านฉาก มีการเพิ่มฉากและการตัดฉาก ด้านการใช้ภาษามีบทสนทนาที่แต่งใหม่และบทสนทนาที่นำมาจากสำนวนอื่น อย่างไรก็ตาม บทละครโทรทัศน์ได้รักษาโครงเรื่องหลัก เนื้อหาสำคัญ ลักษณะตัวละครบางตัว และความงามทางภาษา จึงคงคุณค่าในฐานะวรรณคดีดัดแปลงที่มีต่อสังคมเช่นเดียวกับสำนวนพระราชนิพนธ์ ได้แก่ คุณค่าทางวรรณศิลป์ คุณค่าทางปรัชญา และคุณค่าทางศิลปะการแสดงอย่างครบถ้วน

ผลงานการศึกษาของ ปัญญพร สีสาวลิทธิ (2549) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปริศนารายการโทรทัศน์ “หัวหมอกจ้อขาว” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการผลิตและกลวิธีทางภาษาในปริศนารายการโทรทัศน์ “หัวหมอกจ้อขาว” ข้อมูลที่ใช้

ศึกษา ได้จากสำเนาแถบวิดิทัศน์การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ ในรายการโทรทัศน์ “หัวหมอกจ้อขาว” ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 จำนวน 26 เรื่อง รวมเป็นระยะเวลาประมาณ 650 นาที

ผลการศึกษาเรื่องโครงสร้างและการผลิตของปริเฉทการสนทนาในรายการโทรทัศน์ “หัวหมอกจ้อขาว” พบว่า สามารถแบ่งองค์ประกอบของโครงสร้างออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ปรากฏตายตัว และองค์ประกอบที่ปรากฏไม่ตายตัว 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ปรากฏตายตัว ได้แก่ การเล่าประเด็นข่าวที่นำมาจากหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการเข้าโฆษณา 3) ส่วนท้าย ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ปรากฏตายตัว และองค์ประกอบที่ปรากฏไม่ตายตัว ส่วนเรื่องผลการสนทนา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผลการสนทนาที่มีการวางแผน ซึ่งได้กำหนดหน้าที่หลักของผู้ดำเนินรายการแต่ละคนให้ดำเนินผลิตในองค์ประกอบโครงสร้างแต่ละส่วน การศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษา พบว่า มีการเลือกใช้กลวิธีทางภาษา เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของปริเฉท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ จุดประสงค์ในเชิงการสื่อสารและจุดประสงค์ในเชิงพาณิชย์ การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเรียงตามลำดับการปรากฏจากมากไปหาน้อย มี 11 กลวิธีดังนี้ 1) การใช้ภาษาไม่เป็นทางการ 2) การขยายความ 3) การสมมติ 4) การอ้างอิง 5) การหักมุม 6) การใช้ถ้อยคำโน้มน้าวหรือเชิญชวนอย่างตรงไปตรงมา 7) การใช้คำเลียนเสียง 8) การใช้คำขยายกริยาเกินจริง 9) การเล่นคำ 10) การบริภาษ 11) การหยอกเย้า

2.2 กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม มีการศึกษาหลายลักษณะด้วยกัน เพื่อให้ประโยชน์ต่อการศึกษาวิถีชีวิตไทยจากละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยแบ่งผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยในสังคมจากละครโทรทัศน์ และการศึกษาสังคม วัฒนธรรม คุณค่าจากละครโทรทัศน์ ตามลำดับดังนี้

2.2.1 การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยในสังคมจากละครโทรทัศน์

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยในสังคมจากละครโทรทัศน์ พบมีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ (2535); พนิดา หันสวัสดิ์ (2544); อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547); ปานรัตน์ นิมิตสูง (2549)

ผลงานการศึกษาของ จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง **อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์** โดยอาศัยแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของ

สื่อมวลชนในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศช่วงหลังข่าว ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน 2532 จำนวน 10 เรื่อง

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพบริการ ซึ่งได้แก่ อาชีพแม่บ้าน คนรับใช้ เลขานุการ ประชาสัมพันธ์โรงแรม แม้จะมีตัวละครหญิงประกอบอาชีพระดับบริหารในระดับผู้จัดการบริษัท และระดับกรรมการผู้จัดการโรงแรม แต่ก็เป็นตัวละครหญิงบทบาทสมทบ ที่ไม่มีความสำคัญกับโครงเรื่อง นอกจากนี้ยังถูกนำเสนอในลักษณะที่ไม่ปรารถนา คือ เป็นหญิงเจ้าอารมณ์ จุกจิกจู้จี้ เมื่อเทียบกับละครชายไม่ว่าจะเป็นตัวละครบทบาทหลักหรือบทบาทสมทบ ล้วนเป็นอาชีพที่มีเกียรติภูมิสูง ได้แก่ อาชีพแพทย์ เจ้าของเหมือง เจ้าของไร่ ข้าราชการระดับสูง ฯลฯ อาชีพสตรีในละครโทรทัศน์จึงมีประเภทอาชีพที่จำกัด (limited) และตายตัว (stereotype) ซึ่งเมื่อเทียบกับความเป็นจริงที่สตรีทำงานหลากหลาย ในทุกประเภทเคียงบ่าเคียงไหล่กับชายแล้ว การนำเสนอละครโทรทัศน์ในช่วงที่ศึกษา จึงเป็นการเดินตามหลังความจริง

ผลงานการศึกษาของ พนิดา หันสวัสดิ์ (2544) ได้ศึกษาผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมตามแนววัฒนธรรมศึกษา แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอำนาจของ Foucault แนวคิดการสอดส่องดูแลและการจ้องมองของ Denzin และแนวคิดการครอบงำ (hegemony) ของ Gramsci เป็นแนวทางในการศึกษา จากการศึกษาภาพยนตร์กรณีศึกษาที่ออกฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งตลอดปี พ.ศ. 2542 จำนวน 9 เรื่อง อันได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง “สวัสดิ์บ้านนอก” “ลาระเปิดเมือง” “ก้าแพง” “แดกสี่ รัก โลก โกรธ เลว” “นางนาก” “ดอกไม้ในทางปิ่น” “โคลนนิ่ง คนก๊อปปีคน” “เรื่องตลก69” และ “คนจร ฯลฯ”

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ทุกเรื่องมีการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยในรูปแบบอุดมคติทั้งสิ้น

นอกจากนี้ผลงานการศึกษาของ อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547) ได้ศึกษากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์ มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบสองด้านในกระบวนการสื่อสาร นั่นคือ “ตัวบทละครโทรทัศน์” (content analysis) และ “ผู้รับสาร” (audience analysis) เพื่อตอบคำถามสองประการ ประการแรก คือ ละครโทรทัศน์สร้างความหมายหรือความเป็นจริงทางสังคมว่าด้วย “นางร้าย” อย่างไร โดยอาศัยทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชน (social construction of reality) และแนวคิดเรื่องความเบี่ยงเบน (deviance) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมายของนางร้ายในตัวบท (text) ละครโทรทัศน์ ประการที่สอง คือ ผู้ชมสตรีรับรู้ความหมายและสร้างความเป็นจริง

ต่อภาพ “นางร้าย” อย่างไร โดยอาศัยแนวคิดเรื่องความเบี่ยงเบน (deviance) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (depth-interview) จากผู้ชมสตรีที่ติดตามชมละครโทรทัศน์มาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 8 คน มาเป็นแนวทางวิเคราะห์การถอดรหัสความหมายของผู้รับสาร

ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์สื่อความหมายให้นางร้ายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน 4 ประการ อันได้แก่ บรรทัดฐานทางเทคนิค (technical norms) วิถีประชา (folkways) ประเพณี (mores) และกฎหมาย (laws) อย่างครบถ้วน โดยวิธีที่ละครโทรทัศน์ นำมาใช้ในการสื่อสารความเบี่ยงเบนนั้น เป็นการลงรหัสออกมาเป็นภาพ (visualised) ให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนถูกสื่อออกไปในความหมายมิติต่าง ๆ นอกจากนี้ ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังลงรหัสให้นางร้ายมีจุดจบอันทุกข์ทรมาน เช่น เสียชีวิต ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน ฯลฯ การสื่อสารความหมายเช่นนี้ เป็นการชี้ให้ผู้ชมว่า สุดท้ายแล้วผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะต้องมีจุดน่าเวทนา สำหรับในประเด็นเรื่อง “การถอดรหัส” ของผู้รับสารนั้น พบว่า ผู้รับสารใช้เกณฑ์หลากหลายในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย แต่โดยภาพรวมผู้รับสารจะใช้บรรทัดฐาน กรอบทางศีลธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์พิจารณา แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมละครโทรทัศน์ยังคงใช้บรรทัดฐานและกรอบแห่งศีลธรรมเป็นแนวทางในการนิยามความเบี่ยงเบนของนางร้าย

ผลงานของ ปานรัตน์ นิมตลุง (2549) ได้ศึกษา**ละครโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี** ศึกษาสตรีที่ผ่านประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว และเคยใช้บริการกับมูลนิธิเพื่อนหญิง มุ่งศึกษาความเข้าใจความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีจากประสบการณ์จริง และความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ทั้งสามเรื่อง ได้แก่ ละครเรื่องวีระบุรุษทองหยด เมื่อวันฟ้าเปลี่ยนสี และเลดี้เยาวราช และศึกษาว่า ละครโทรทัศน์ดังกล่าว สร้างความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิให้แก่สตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงหรือไม่อย่างไร โดยอาศัยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) แบบเฉพาะกรณี (Case Study) จำนวน 5 ราย ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริง และที่ปรากฏในละครโทรทัศน์มีรูปแบบและสาเหตุที่คล้ายกัน จำแนกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ความรุนแรงทางตรงมีรูปแบบ ได้แก่ ความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ และการปิดกั้นทางสังคม ประเภทที่สอง คือ ความรุนแรงทางวัฒนธรรม มีสาเหตุการกระทำ ความรุนแรงด้วยตัวบุคคล และด้านสังคมวัฒนธรรมครอบครัวเป็นสำคัญ มีข้อค้นพบความเข้าใจความรุนแรงในครอบครัวจากประสบการณ์ว่า การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีเป็นกระบวนการที่มีการสื่อสารอย่างมีนัยและความหมายสร้างความเข้าใจของแต่ละครอบครัวโดยเฉพาะ เมื่อสตรี

เผชิญกับความรุนแรงระยะหนึ่ง จะถึงจุดเปลี่ยนที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการแก้ไข ปัญหา มองเห็นทางเลือกใหม่ในการดำเนินชีวิต โดยอาศัยศักยภาพในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมจากภายนอก ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะมูลนิธิเพื่อนหญิง ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิแก่สตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงจากละครโทรทัศน์ทั้งสามเรื่อง พบว่า นำเสนอความรู้เพียงบางตอน ในส่วนของเนื้อหาความรู้และวิธีปฏิบัติเพื่อการพิทักษ์สิทธิแก่สตรี ขณะที่มิได้ข้อคิดเห็นว่าละครมุ่งเน้นการสร้างเสริมศีลธรรมมากกว่าการพิทักษ์สิทธิแก่สตรี

2.2.2 การศึกษาด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตไทย และคุณค่าจากละคร

โทรทัศน์

ผลงานการศึกษาด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตไทย และคุณค่าจากละครโทรทัศน์ จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เพาวิภา ภมรสติธย์ (2528); บงกช เศรษฐามร์ (2533); กรรณิการ์ เวียงเพิ่ม (2539); รัชญา กัลยาณมิตร (2554); และ Jinghong Xu (2558)

เพาวิภา ภมรสติธย์ (2528, หน้า 130-134) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในช่วง พ.ศ. 2498-2516 พบว่า ตลอดช่วง 19 ปี สถานีโทรทัศน์ของประเทศไทย ทั้ง 4 สถานี มีละครโทรทัศน์มีการนำเรื่องมาแสดง 1,151 เรื่อง โดยมีทั้งละครสั้นจบในตอน ละครสั้นชุด ละครยาวหลายตอนจบ ส่วนเนื้อเรื่องที่นำมาแสดงเป็นละครนั้นระยะแรกเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ และเรื่องของรัชกาลที่ 6 เรื่องจากนวนิยายมีน้อยมาก หลังจากปี พ.ศ. 2502 เริ่มมีละครยาวหลายตอนจบ นวนิยายถูกนำมาทำเป็นละครมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เป็นนวนิยายของ ยาวชอบ ไหมเมืองเดิม ดอกไม้สด ก.สุรางคนางค์ และช่วงหลังปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา เนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์นำมาจากนวนิยายแทบทั้งสิ้น โดยตลอดระยะเวลา 19 ปี ละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับสังคมไทย ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการจัดทำซึ่งมีผลต่อรูปแบบ และเนื้อหาของละครมากกว่าจะสัมพันธ์กับสังคมในลักษณะที่ละครโทรทัศน์เป็นเครื่องสะท้อนภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย และการที่ละครโทรทัศน์ไม่สามารถจะให้ภาพของสังคมตามที่เป็นอยู่ได้นั้นก็เนื่องมาจากละครโทรทัศน์ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการประชาสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ให้กับประชาชน โดยรัฐบาลได้ใช้ละครโทรทัศน์เป็นสื่อระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ยังสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์รายการเป็นตัวกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของละครโทรทัศน์ เพราะคณะละครจัดทำละครได้ต้องอาศัยเงินทุนจากผู้อุปถัมภ์รายการ ดังนั้นคณะละครจะจัดละครประเภทใดจึงขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการ

ในด้านสังคมสภาพสังคมยังเป็นตัวกำหนดธรรมเนียมในการดูแลครอบครัวของประชาชน เพราะสภาพสังคมเป็นแหล่งข้อมูลให้กับนักเขียนในการนำมาเป็นเรื่องราวของละครโทรทัศน์ได้ เพราะฉะนั้นนักเขียนโดยทั่วไปจะเขียนเรื่องราวตามสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ดังนั้นในช่วงเวลาที่ผ่านมากการจัดทำละครโทรทัศน์จึงเป็นละครที่มีแนวเรื่องเกี่ยวกับความรัก ออกอากาศมากทุกยุคทุกสมัย รองลงมา คือ ละครแนว Morality theme ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ให้คนประพฤติตัวในทางที่ดี อยู่ในศีลธรรมและละเว้นจากอบายมุข ทั้ง 5 ซึ่งละคร Morality theme ในด้านนี้ถือว่ามีส่วนช่วยลดปัญหาสังคมไทยในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านอาชญากรรม โสเภณี สิ่งเสพติด และยังมีผลให้ประชาชนนำเอาหลักคำสอนไปแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในการดำเนินชีวิตทางสังคม ตลอดช่วงระยะเวลา 19 ปี ละครโทรทัศน์ได้มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยในลักษณะที่รูปแบบและเนื้อเรื่องของละครสะท้อนนโยบายของผู้ปกครองประเทศ มากกว่าสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย แต่ละครก็ได้ช่วยผู้ชมในด้านจิตใจให้ความเพลิดเพลิน และช่วยสังคมในด้านศีลธรรมจรรยา และสร้างความรู้สึกรักชาติให้แก่คนในสังคม

ผลงานการศึกษาของบงกช เศวตามร์ (2533) เรื่อง **การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะเบี่ยงเบน ปี พ.ศ. 2528-2530** มีวัตถุประสงค์ 2 ประเด็น คือ 1) อธิบายลักษณะตัวละครหญิงที่เบี่ยงเบน (Non-conventional) อันได้แก่ แม่ เมียน้อย หญิงขายบริการทางเพศ และผู้หญิงแกร่ง และ 2) เปิดเผยทัศนคติและคลังแห่งความรู้ของสถาบันภาพยนตร์ไทยที่มีต่อผู้หญิงโดยศึกษาด้วยมานุษยวิธี (Ethnography) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของตัวละครหญิงทั้ง 4 กลุ่ม มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างไปจากแบบฉบับเดิม คือ มีการศึกษาและประกอบอาชีพที่ชัดเจนและหลากหลาย ความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นในการคิด การตัดสินใจ และการกระทำ ความสัมพันธ์กับผู้ชายไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเป็นที่รักเสมอไป เป็นต้น แต่ในส่วนทัศนคติต่อชีวิตและต่อตนเอง รวมทั้งการตัดสินใจแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยส่วนมาก ยังคงมีความคิดอยู่ในกรอบเดียวกับแนวคิดของตัวละครแบบฉบับ เช่น ผู้หญิงต้องอ่อนแอกว่า ด้วยความสามารถว่า และต้องพึ่งพาผู้ชาย ผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอ ในความสัมพันธ์กับผู้ชายผู้หญิงต้องยอมสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อแลกกับความสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง ผู้หญิงไม่มีความสามารถในการปกครองหรือเป็นผู้นำ

ผู้ศึกษาแสดงทัศนะต่อปรากฏการณ์นี้ว่า คลังแห่งความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงของสถาบันภาพยนตร์ไทย มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แม้จะได้เปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อให้เข้ากับสมัยนิยมแล้วก็ตาม ผู้ผลิตยังคงเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายผู้หญิงยังคงต้องด้อยกว่า

อ่อนแอกว่าและเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ยังคงต้องการให้บทบาททางสังคมของผู้หญิงเป็นเช่นเดิม คือ แม่ควรให้ความสำคัญกับลูกมากกว่าตนเอง ภรรยาไม่ว่าภรรยาหลวงหรือภรรยาน้อย ต้องยอมอยู่ในอาณัติของสามี และไม่เป็นฝ่ายเรียกร้อง หญิงขายบริการทางเพศยังคงภาพพจน์เป็น “หญิงคนชั่ว” ซึ่งจะลงเอยด้วยความทุกข์เสมอ ส่วนผู้หญิงแกร่งต้องไม่เก่งเป็นชายหรือฝ่าฝืน มติของสังคมซึ่งกำหนดโดยผู้ชาย ไม่เช่นนั้นจะถูกกำจัดออกจากสังคม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ได้แสดงให้เห็นว่า คลังแห่งความรู้ของภาพยนตร์ไทยได้ขยายขอบข่ายกว้าง ออกไปในเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง แต่ผู้ผลิตยังต้องมีความไวในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อการเสนอภาพผู้หญิงอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ กับสังคมมากขึ้น

ผลงานการศึกษาของ กรรณิการ์ เวียงเพิ่ม (2539) เรื่อง **การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์แบบ Situation Comedy เรื่องคู่ขึ้นขลุ่ย** มีวัตถุประสงค์ศึกษาประเด็น ปัญหาชีวิตครอบครัว วิธีการแก้ปัญหา กลยุทธ์การนำเสนอ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่าง ประเด็นปัญหาชีวิต กับรูปแบบ Situation Comedy ของละครโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตด้านครอบครัว มี 3 ประเด็น ได้แก่

1. ประเด็นปัญหาชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจ และบุคคลทั้งภายในและภายนอกครอบครัว โดยใช้เหตุการณ์ช่วยคลี่คลาย ปัญหาไปเอง หรือบุคคลอื่นเข้ามาช่วยแก้ปัญหา และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยตนเอง
2. กลยุทธ์การนำเสนอ มีการกำหนดโครงเรื่องหลักเพียงประเด็นเดียว คือ ปัญหาชีวิตครอบครัวของคนรุ่นใหม่ในสังคมเมือง มีการนำเสนอเป็นละครจบในตอน โดยมีการจำกัดตัวละครและฉากประจำการ
3. ความสัมพันธ์ที่ปรากฏในเรื่อง เป็นการสร้างเนื้อเรื่องให้เกิดความตลกขบขัน สถานการณ์ที่มักเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถเกิดขึ้นได้จริงในสังคมอันช่วยให้ผู้ชมรายการสามารถซึมซับเนื้อหาสาระและแง่คิดไปโดยไม่รู้ตัว พร้อมทั้งได้รับความบันเทิงควบคู่ไปด้วย

ผลงานของ รัชญา กัลยาณมิตร (2554) ศึกษาเรื่อง **ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอทางละครโทรทัศน์** มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอทางละครโทรทัศน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2550 โดยเจาะจงคัดเลือกเฉพาะบทประพันธ์ที่มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทย ในด้านต่าง ๆ มาจำนวน 10 เรื่อง เพื่อศึกษาภาษาในด้านต่าง ๆ ทั้งการใช้คำศัพท์ การใช้สำนวน และด้านเนื้อหา โดยผู้ศึกษาใช้แนวคิดการวิเคราะห์วัฒนธรรมและลักษณะการใช้ภาษาด้าน คำศัพท์ของ ประภาศรี สีหอำไพ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยด้านการใช้คำศัพท์

ที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอทางละครโทรทัศน์ พบคำศัพท์ 8 ประเภท โดยเรียงลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย ได้แก่ คำศัพท์ประเพณีไทย คำศัพท์สถาปัตยกรรมไทย คำศัพท์มารยาทไทย คำศัพท์สังคมหรือดนตรีไทย คำศัพท์นาฏศิลป์ไทย และคำศัพท์ศิลปกรรมไทย มีการใช้จำนวนคำเท่ากัน คำศัพท์จิตรกรรมไทยและคำศัพท์ประติมากรรมไทยเป็นประเภทที่มีการใช้น้อยที่สุด

ด้านการใช้สำนวนที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอทางละครโทรทัศน์ พบ 6 ชนิด โดยเรียงลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย ได้แก่ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ การกระทำความประพฤติดของคน ประเพณีต่าง ๆ ในสังคม ศาสนาหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ และลำดับสุดท้ายที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ เหตุการณ์ในนิทานตำนานวรรณคดีหรือประวัติศาสตร์ ส่วนด้านเนื้อหาที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอทางละครโทรทัศน์ พบ 5 ด้าน โดยเรียงลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมด้านวัตถุวัฒนธรรม ด้านจารีตขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ด้านสุนทรียะและวัฒนธรรม ด้านจิตใจ มีการใช้เท่ากัน และอันดับสุดท้ายที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ วัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณคดี

ผลงานของ Jinghong Xu (2558) เรื่องการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านละครโทรทัศน์ไทยของนักศึกษาจีน กรณีศึกษานักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมผ่านเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย และศึกษาผลการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยผ่านละครโทรทัศน์ไทย ส่วนแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ แนวคิดด้านความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) และแนวคิดด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์ชุดดังกล่าว มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทยใน 7 ด้าน ได้แก่ สถาปัตยกรรม การแต่งกาย อาหาร ค่านิยม ศิลปะการแสดง ภาษา และอุปนิสัยตัวละคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับชมละครโทรทัศน์ชุดนี้ เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในระดับที่แตกต่างกันไปตามพื้นฐานของแต่ละคน ซึ่งการรับรู้วัฒนธรรมไทยที่ปรากฏอยู่ในละครชุดนี้มีอิทธิพลทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดทัศนคติใน 3 ด้าน ได้แก่ มีความเข้าใจและชื่นชอบวัฒนธรรมไทย การยอมรับวัฒนธรรมไทย และเกิดความสนใจอยากไปสัมผัสวัฒนธรรมไทยด้วยตนเอง ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกนี้ได้นำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่แตกต่างกันตามมา เช่น มีการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม มีการเรียนภาษาไทยมากขึ้น มีการวิพากษ์วิจารณ์ละครโทรทัศน์ และเกิดการเลียนแบบการกระทำ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเนื้อหาของละครโทรทัศน์ในแง่มุมต่าง ๆ โดยการศึกษาผ่านตัวละคร และศึกษาผ่านผู้ชมว่า ละครโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อสังคมในด้านใดบ้าง ตลอดจนเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย จากการศึกษาดังกล่าวและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจโน้ตทัศน์ของละครไทยโทรทัศน์และเป็นแนวทางในการศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบท และเพื่อศึกษาสัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา

การคัดเลือกข้อมูลตัวบทละครไทยโทรทัศน์เพื่อความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษา โดยอาศัยหลักเกณฑ์ 2 ประการ มาพิจารณา ดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกบทละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกละครในละครไทยโทรทัศน์ จากช่องสถานีที่ได้รับความนิยมในการรับชมมากที่สุด คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เอชดี (ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ปีพุทธศักราช 2560) ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกบทละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาตั้งแต่ 20.00-22.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ชมรายการเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงอายุ 23 ปีขึ้นไป ติดตามรับชมมากที่สุด โดยเลือกข้อมูลบทละครจากสถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศในปี 2562 ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันมากที่สุด

1.2 เกณฑ์การคัดเลือกถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์ การคัดเลือกถ้อยคำภาษาไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่ใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกข้อมูลแบบเจาะจง คือ ละครไทยโทรทัศน์ที่มีการปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร คัดเลือกข้อมูลจากบทละครโทรทัศน์เป็นตัวแทนของข้อมูลใช้วิธีการดาวน์โหลดบทละครแต่ละเรื่องมาจากเว็บไซต์ จากนั้นนำบทละครทั้งเรื่องมาวางในโปรแกรม Microsoft Word แล้วจึงเก็บข้อมูลทั้งตัวบทสนทนาและบทบรรยายประกอบเนื้อเรื่อง เพื่อให้เห็นภาพของวัฒนธรรมภาษาจากบทละครไทยโทรทัศน์

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

บทละครไทยโทรทัศน์ จำนวน 16 เรื่อง สามารถจำแนกประเภทของบทละครได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง บทละครสะท้อนภาพสังคม กลุ่มที่สอง บทละครเหนือธรรมชาติ และกลุ่มที่สาม บทละครอิงประวัติศาสตร์ รายละเอียดดังนี้

2.1 บทละครไทยโทรทัศน์ประเภทสะท้อนภาพสังคม จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม, วัยแสนสาหัสกรงขาด โคตรการ 2, ซีรียูถูกผู้ชาย ภูผา, ซีรียูถูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรียูถูกผู้ชาย เพชร, แรงเงา 2, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, ไฟหิมะ, สารวัตรใหญ่ และพรายพิฆาต

2.2 บทละครไทยโทรทัศน์ประเภทเหนือธรรมชาติ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ตึกดาผี, บ่วงนฤมิต, ตะกรุดโทน, พชรมนตรา และมธุรสโลกันตร์

2.3 บทละครไทยโทรทัศน์ประเภทอิงประวัติศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เพชรกลางไฟ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัย และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัย

การศึกษาเรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากตัวบทละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง มีการจัดเก็บข้อมูลในการศึกษา 2 ขั้นตอน คือ การสร้างเครื่องมือ และการประเมินคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประเด็น คือ ความหลากหลายของภาษาตัวบท และสัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 เครื่องมือเก็บข้อมูลความหลากหลายของภาษาในบทธศรไทย

โทรทัศน ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม แบบบันทึกข้อมูลภาษาถิ่นไทย แบบบันทึกข้อมูลภาษาเฉพาะกลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลภาษาเก่าและภาษาใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

1) แบบบันทึกข้อมูลภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทธศรตอนที่ และบทธศรทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 5 ประเด็น ได้แก่ ภาษาเพศ, ภาษาอายุ, ภาษาชนชั้นสังคม, ภาษาอาชีพ และภาษาสื่อสัมพันธ์ รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

2) แบบบันทึกข้อมูลภาษาถิ่นไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทธศรตอนที่ และบทธศรทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ ภาษาตระกูลไทย-กะได และภาษาตระกูลอื่น รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3) แบบบันทึกข้อมูลภาษาเฉพาะกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทธศรตอนที่ และบทธศรทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ ภาษาสื่อสารทั่วไป, ภาษาเชิงธุรกิจ และภาษาเชิงวิชาการ รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

4) แบบบันทึกข้อมูลภาษาเก่าและภาษาใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทธศรตอนที่ และบทธศรทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ ภาษาเก่าและภาษาใหม่ รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.1.2 เครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทในด้วบทธศรไทยโทรทัศน

เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง ประกอบด้วยเครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทโดยกลไกทางภาษา เครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมด้วบท และเครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

1) **เครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทโดยกลไกทางภาษา** ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลการอ้างถึง แบบบันทึกข้อมูลการซ้ำ แบบบันทึกข้อมูลการละ แบบบันทึก

ข้อมูลการแทนที่ แบบบันทึกข้อมูลการใช้ศัพท์ และแบบบันทึกข้อมูลการใช้คำเชื่อม มีรายละเอียดดังนี้

1.1) แบบบันทึกข้อมูลการอ้างถึง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ และการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.2) แบบบันทึกข้อมูลการซ้ำ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ การซ้ำรูปภาษา การซ้ำโครงสร้างภาษา และการซ้ำความหมาย รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.3) แบบบันทึกข้อมูลการละ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ การละรูปหน่วยนามวลี และการละรูปหน่วยกริยาวลี รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.4) แบบบันทึกข้อมูลการแทนที่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 1 ประเด็น ได้แก่ การแทนที่ด้วยหน่วยกำหนดเฉพาะ รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.5) แบบบันทึกข้อมูลการใช้ศัพท์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 1 ประเด็น ได้แก่ คำลูกกลุ่ม รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.6) แบบบันทึกข้อมูลการใช้คำเชื่อม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้รับสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็นแบบเก็บข้อมูล 14 ประเด็น ได้แก่ คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข

คำเชื่อมแสดงเหตุ คำเชื่อมแสดงผล คำเชื่อมขยายความ คำเชื่อมแจกแจง คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมให้เลือก คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คำเชื่อมแสดงเวลา คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด และคำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

2) เครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรม

ตัวบท ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทตัวละคร แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทฉาก แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทบทสนทนา และแบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

2.1) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทตัวละคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดี และสัมพันธบทตัวละครฝ่ายร้าย รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

2.2) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทฉาก แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้าและอื่น ๆ สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสัมพันธบทฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

2.3) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทบทสนทนา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาได้แก่ 3 ประเด็น ได้แก่ บทสนทนายาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว บทสนทนายาระหว่างบุคคลในที่ทำงาน และบทสนทนายาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

2.4) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ โวหารในการดำเนินเรื่อง และรสทางวรรณคดี รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3) เครื่องมือเก็บข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม

ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย แบบบันทึกข้อมูลครอบครัวในสังคมไทย แบบบันทึกข้อมูลการศึกษาในสังคมไทย แบบบันทึกข้อมูลระบบการทำงานในสังคมไทย และแบบบันทึกข้อมูลความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย มีรายละเอียดดังนี้

3.1) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว และประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม อันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3.2) แบบบันทึกข้อมูลครอบครัวในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ ครอบครัวดั้งเดิม และครอบครัวผสมผสาน รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3.3) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาสมัยก่อน และการศึกษาสมัยปัจจุบัน รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3.4) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทระบบการทำงานในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม และการทำงานที่เล็งผลประโยชน์ส่วนตน รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

3.5) แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ข้อมูลด้านซ้ายให้ระบุ ชื่อเรื่อง บทละครตอนที่ และบทละครทางช่อง ตอนที่ 2 ข้อมูลส่วนเนื้อหาสำหรับเก็บข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ ความบันเทิงจากการแสดงต่าง ๆ ความบันเทิงจากดนตรี และความบันเทิงจากกีฬา รายละเอียดตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์จะแสดงไว้ในภาคผนวก

1.2 การประเมินเครื่องมือ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย และวัดและประเมินผล จำนวน 2 ท่าน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์รวี แพทย์พิทักษ์ คุณวุฒิ ศศ.ด.(ภาษาไทย) อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

1.2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชศรีณย์ จิตคงคา คุณวุฒิ ศศ.ด.(ภาษาไทย) อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1.2.3 ดร.ก่องพงศ์ นามวัฒน์ คุณวุฒิ ปร.ด.(ภาษาไทย) รองอธิการบดีฝ่ายวิทยบริการ จังหวัดศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.2.4 อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิเวรัตน์ คุณวุฒิ กศ.ด.(การทดสอบและวัดผล การศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัย วัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

1.2.5 อาจารย์ ดร.ยุทธศิลป์ ชุมณี คุณวุฒิ กศ.ด.(การทดสอบและวัดผล การศึกษา) รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การประเมินคุณภาพเครื่องมือ โดยการพิจารณาเครื่องมือแบบบันทึกข้อมูลทั้ง 19 ชุด และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ แบบบันทึกข้อมูลทั้งหมดสามารถใช้เก็บข้อมูล ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ โดยผู้วิจัยควรสร้างเครื่องมือในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้มีความยืดหยุ่นและใช้เก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ มีกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยอ่านบทละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่องโดยละเอียด โดยใช้กระบวนการอ่าน คัดวิเคราะห์ข้อมูลบทละครไทยโทรทัศน์แต่ละเรื่อง

2. เก็บข้อมูลจากตัวบทที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ โดยใช้เครื่องมือแบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษาตัวบท และเครื่องมือแบบบันทึกข้อมูลสัมพันธ์ในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ เก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลส่วนต้นและส่วนเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

แบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษา	
ชื่อเรื่อง กรงกรรม	
บทละครตอนที่ 1	
บทละครทางช่อง 3	
ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม	
ภาษาเพศ	เรณู₁ไม่กลัวคำขู่ของเขาเลยสักนิด เขากับเรณู₁บอกว่า แม่ของเขานั่นร้ายถึงเพียงไหน...แต่เรณู₁หาได้หัวนเกรง หญิงสาวบอกกับเขาว่า พร้อมรบเพื่อความรัก เพื่อลูกในท้องที่กำลังจะลืมตาดูโลก “ไม่กลับ หนู_{1.1} ไม่กลับ หนูจะอยู่ที่นี้ กับพ่อของหนู” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)
ภาษาอายุ	“ไม่ต้องกลัว เอ็งลองจับให้ได้สิไอ้หนู_{1.1}” ไม่ต้องรอนานเด็กชายภูผา₁ก็จับยามพระไบนั่น เหล็กไหลหยุดสั่นและนิ่งสงบในมือ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)
ภาษาชนชั้นสังคม	“เสด็จพ่อ₁ หญิงขอประทานอภัยพะคะ หญิงได้ยินมาว่ามีหมอฝรั่งชำนาญการรักษาโรคไต จึงลองไปหาดู ไม่คิดว่าพระอาการเสด็จพ่อ...” อรุณดีพูดไม่ออกร้อง (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)
ภาษาอาชีพ	หมอลันตี₁ ที่ติดตามอาการ_{1.1} ของบุคคลิบายให้อลินกับปราชญ์แม่ฟังว่า “ปัญหาเด็กติดเกมก็เหมือนยอดภูเขาน้ำแข็ง สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่เห็นอาจจะแค่นิดเดียว คือลูกเอาแต่นั่งเล่นเกม ไม่ยอมไปโรงเรียน” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)
ภาษาสื่อสัมพันธ์	“จะ แตฉันเชื่อว่าในเมื่อพี่เป็นคนดี สวรรค์ก็ต้องตอบแทนความดีให้พี่” “แล้วถ้าสวรรค์ไม่เห็นใจพี่ล่ะ” “พี่ก็มีฉันไง ที่พร้อมจะเป็นครอบครัวใหม่ให้พี่” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

ภาพ 2 ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลส่วนต้นและส่วนเนื้อหา

3. รวบรวมข้อมูลแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้อย่างละเอียด ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลผลการวิเคราะห์ครบถ้วนทุกประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว บันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft word)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ใช้กระบวนการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) สรุปผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดระบบข้อมูล

ศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงสร้างเครื่องมือการวิจัยแล้วจึงจัดระบบข้อมูล ได้ข้อมูล 2 ชุด ได้แก่

1.1 ข้อมูลความหลากหลายของภาษาตัวบท จัดระบบข้อมูลได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1.1.1 กลุ่มข้อมูลภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ได้แก่ ภาษาเพศ ภาษาอายุ ภาษาชนชั้นสังคม ภาษาอาชีพ ภาษาสื่อสัมพันธ์

1.1.2 กลุ่มข้อมูลภาษาถิ่นไทย ได้แก่ ภาษาตระกูลไท-กะไต และภาษาตระกูลอื่น

1.1.3 กลุ่มข้อมูลภาษาเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ภาษาสื่อสารทั่วไป ภาษาเชิงธุรกิจ และภาษาเชิงวิชาการ

1.1.4 กลุ่มข้อมูลภาษาเก่าและภาษาใหม่ ได้แก่ ภาษาเก่าและภาษาใหม่

1.2 ข้อมูลสัมพันธ์บทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ จัดระบบข้อมูลได้เป็น 3กลุ่ม คือ สัมพันธ์บทโดยกลไกของภาษา สัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท และสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคม คือ

1.2.1 กลุ่มข้อมูลสัมพันธ์บทโดยกลไกของภาษา ได้แก่ การอ้างถึง การซ้ำ การละการแทนที่ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม

1.2.2 กลุ่มข้อมูลสัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท ได้แก่ สัมพันธ์บทตัวละคร สัมพันธ์บทฉาก สัมพันธ์บทบทสนทนา และสัมพันธ์บทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

1.2.3 กลุ่มข้อมูลสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคม ได้แก่ สัมพันธ์บทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย สัมพันธ์บทครอบครัวในสังคมไทย สัมพันธ์บทการศึกษาในสังคมไทย สัมพันธ์บทระบบการทำงานในสังคมไทย และสัมพันธ์บทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวคิดความหลากหลายของภาษาตัวบท และแนวคิด สัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ โดยผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ตัวบทละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็น

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคมประยุกต์ใช้แนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 1-9); หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ(2518, หน้า 51-55); ราชบัณฑิตยสถาน (2559, หน้า 381-473); สมเกียรติ วัฒนาพจนานุกรม และเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2563, หน้า 1-26); วรวรรณ ศรียาภัย (2549, หน้า 83-84)

2.1.2 การวิเคราะห์ภาษาถิ่นไทย ประยุกต์ใช้แนวคิดของ วรวรรณ ศรียาภัย (2565, หน้า 53-57)

2.1.3 การวิเคราะห์ภาษาเฉพาะกลุ่ม ประยุกต์ใช้แนวคิดหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518, หน้า 52)

2.1.4 การวิเคราะห์ภาษาเก่าและภาษาใหม่ ประยุกต์ใช้แนวคิดของ วรวรรณ ศรียาภัย (2565, หน้า 32) วิเคราะห์ความรู้ในตัวบท แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ตั้งชื่อว่า “ความหลากหลายของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์”

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลสัมพันธบทโดยกลไกทางภาษา สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท และสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม ดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์สัมพันธบทโดยกลไกทางภาษา ประยุกต์ใช้แนวคิดของ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, หน้า 118-136); วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ (2552, หน้า 117-144); วรวรรณ ศรียาภัย (2563, หน้า 6-58) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล สัมพันธบทโดยกลไกทางภาษา ในบทที่ 5 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตั้งชื่อว่า “สัมพันธบทโดยกลไกของภาษา” ในบทละครโทรทัศน์

2.2.2 การวิเคราะห์สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท ประยุกต์ใช้แนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2552, หน้า 263-286); กุสุมา รักษมณี (2549, หน้า 124-129); วรวรรณ ศรียาภัย (2565, หน้า 113) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สัมพันธบท

ในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท ในบทที่ 6 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตั้งชื่อว่า “สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท” ในบทละครโทรทัศน์

2.2.3 การวิเคราะห์สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของ ภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 10-11); อดุล วิเชียรเจริญ (2562, หน้า 205); (ภัทรพร สิริกาญจน, 2562, หน้า 446-467) นำเสนอผล การวิเคราะห์สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม ในบทที่ 7 ตั้งชื่อว่า “สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม” ในบทละครโทรทัศน์

บทที่ 4

ความหลากหลายของภาษาในบทธศครไทยโทรทัศน์

ถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารในบทธศครไทยโทรทัศน์เป็นภาษาสมมติที่ผู้ประพันธ์บทธศครไทยโทรทัศน์ นำภาษาพูดในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นบทธศครของตัวละคร ซึ่งลักษณะของภาษาที่ใช้สื่อสารในบทธศครต่างมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับตัวละครในบทธศครมีภูมิลำเนาอยู่ในภูมิภาคใดของสังคมไทย ลักษณะการใช้ภาษาในแต่ละบริบทพื้นที่ยอมแสดงให้เห็นถึงเชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ สภาพความเป็นอยู่ ความคิด คติความเชื่อ ศาสนาของผู้คนในบทธศครที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดลักษณะความหลากหลายของภาษาในบทธศคร

ความหลากหลายของภาษาบทธศครไทยโทรทัศน์เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อแรก ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ความหลากหลายของภาษาบทธศครไทยโทรทัศน์ 2 ประเด็น คือ การวิเคราะห์ความหลากหลายของภาษาย่อยในสังคมไทยระดับคำ ประโยค และข้อความ ภาษาไทยถิ่น และวิเคราะห์ความหลากหลายของรูปภาษาตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร โดยปรับประยุกต์ให้แนวคิดในการศึกษาภาษาย่อยสังคมไทยของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 1-9) แนวคิดในการวิเคราะห์รูปภาษาตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518, หน้า 51-55); ราชบัณฑิตยสถาน (2559, หน้า 381-473) โดยวิเคราะห์ข้อมูลบทธศครจากบทธศครไทยโทรทัศน์ จำนวน 16 เรื่อง ที่ออกอากาศและปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ในปี 2562 ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันมากที่สุด

ผลการวิจัยลักษณะความหลากหลายของภาษาในบทธศครไทยโทรทัศน์ไทย จำแนกความหลากหลายบทธศครได้ 4 ประเด็น ได้แก่

1. ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม
2. ภาษาถิ่นไทย
3. ภาษาเฉพาะกลุ่ม
4. ภาษาเก่าและภาษาใหม่

ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม

ภาษาไทยมีภาษาย่อยในสังคมหลากหลายประเภท แตกต่างกันไปตามปัจจัยทางสังคมที่สำคัญในสังคม ปัจจัยที่เป็นตัวก่อให้เกิดความหลากหลายของภาษาย่อย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 58-68) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ภาษาย่อยมีความแตกต่างกัน คือ ลักษณะทางสังคม

ของผู้พูด ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นทางสังคม ชาติพันธุ์ อาชีพ และการศึกษา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดภาษาย่อยที่เรียกว่า ภาษาย่อยตามเพศ ภาษาย่อยตามอายุ ภาษาย่อยตามชั้นทางสังคม ภาษาย่อยอาชีพ และภาษาสือสัมพันธ์ ซึ่งลักษณะการเลือกใช้ภาษาย่อยที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สังคมกลายเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษา ภายใต้ปฏิสัมพันธ์และวัฒนธรรมร่วมกัน การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของคนในสังคมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสาร และเข้าใจข้อมูลที่ต้องการในการสื่อสาร ตัวบทที่นำมาศึกษาเป็นบทละครโทรทัศน์มีจำนวน 16 เรื่อง คือ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรีย่ลูกผู้ชาย บั๊ม, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาดี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เป็นข้อมูลทางภาษา ในการวิเคราะห์ความหลากหลายของภาษาย่อยในสังคม ได้ปรับประยุกต์ใช้แนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) และหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ ในการศึกษาวิเคราะห์จำแนกภาษาย่อยในสังคมได้ 5 ลักษณะ คือ 1) ภาษาเพศ 2) ภาษาอายุ 3) ภาษาชนชั้นสังคม 4) ภาษาอาชีพ และ 5) ภาษาสือสัมพันธ์

1. ภาษาเพศ

เพศ เป็นรูปแสดงให้รู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552, หน้า 801); อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 61) อธิบายว่า เพศเป็นลักษณะทางสังคมอีกประการหนึ่ง มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา ผู้พูดภาษาเพศชายย่อมใช้ภาษาต่างจากผู้พูดเพศหญิง โดยความแตกต่างทางเพศในสังคม ทำให้เกิดความหลากหลายในการใช้ภาษา โดยความหลากหลายทางเพศจะเห็นได้จากคำสรรพนามที่ใช้เรียกตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โสมพิทยา คงตระกูล (2539) ศึกษาจำแนกความแตกต่างตามเพศในการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และคำลงท้ายบอกความสุภาพของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาแยกตามเพศแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง ผลการศึกษากลุ่มเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง มีการใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายที่ต่างกัน โดยเพศชายใช้คำสรรพนามบอกเพศชาย ได้แก่ ผม และคำลงท้ายบอกเพศชาย ได้แก่ ครับ เพศหญิงใช้คำสรรพนามบอกเพศหญิง ได้แก่หนู ดิฉัน และใช้คำลงท้ายบอกเพศหญิง ได้แก่ ค่ะ คะ ขา จ๊ะ จ้า และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงใช้ทั้งคำสรรพนามและคำลงท้ายบอกเพศชายและหญิง โดยใช้คำสรรพนาม ผม หนู และคำลงท้าย ครับ ค่ะ ฮะ นอกจากนี้ทั้ง 3 กลุ่ม มีการใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายไม่บอกเพศอยู่ด้วย โดยกลุ่มที่พบว่าใช้คำไม่บอกเพศมากที่สุด คือ กลุ่มเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง อีกทั้งยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายของกลุ่มเพศชาย เพศหญิง

และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง คือ บทบาทของผู้พูดและผู้ฟังที่มีความสัมพันธ์กัน และความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

การศึกษาลักษณะของความหลากหลายของภาษาเพศจากการวิเคราะห์ พบลักษณะความหลากหลายของรูปภาพที่ใช้แทนเพศ จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษาเพศหญิง 2) ภาษาเพศชาย และ 3) ภาษาเพศพิเศษ

1.1 ภาษาเพศหญิง เพศของผู้ใช้ภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นตัวกำหนดการใช้ภาษาให้แตกต่างกัน ถ้อยคำภาษาที่แสดงความเป็นเพศหญิง จะเห็นได้จากการใช้คำสรรพนามเรียกตนเอง และการใช้คำลงท้าย เช่น ดิฉัน, ฉัน, หนู, หญิง, สตรี, คุณหญิง, คุณหนู, แม่, มารดา, ย่า, ยาย และมีการใช้คำลงท้าย คะ, ค่ะ, ขา, จ๊ะ, จำ ทั้งนี้ความหลากหลายของการใช้หน่วยบุรุษสรรพนามนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม 3 ประการ คือ ความสนิทสนมมากหรือน้อยของคู่สนทนา ฐานะทางสังคมสูงกว่า ต่ำกว่า หรือเท่าเทียมกัน (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2543, หน้า 65–66) ปัจจัยความแตกต่างดังกล่าวทำให้เกิดความหลากหลายในการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาบ่งบอกเพศหญิง

จากการการศึกษความหลากหลายของการใช้ภาษาเพศหญิงจากบทละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง พบว่า คำและถ้อยคำภาษาที่ใช้แสดงเพศหญิง จำแนกได้ 5 ลักษณะ โดยใช้ในการสนทนาทั้งตัวละครเพศหญิงทั้งที่เป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบหญิง ลักษณะรูปภาพแสดงเพศหญิงทั้ง 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยบุรุษสรรพนาม 2) คำลงท้าย 3) คำซ้ำเน้นความเข้มข้น 4) คำอุทาน และ 5) ถ้อยคำบริภาษ

1.1.1 หน่วยบุรุษสรรพนามเพศหญิง หน่วยบุรุษสรรพนามเพศหญิง หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้ระบุแทนเพศหญิง เพื่อบอกว่าเป็นผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย หรือผู้ที่กล่าวถึง (วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ, 2552, หน้า 23) ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 บุรุษ คือ บุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูด เช่น ฉัน ดิฉัน อีฉัน แม่ เจ้ และหนู บุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย เช่น เธอ ป้า ย่า ยาย แม่ ม้า คุณหญิง คุณนาย คุณหนู ท่านหญิง เจ้า หม่อม เจ้ ซ้อ ส่วนบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่พูดถึง เช่น คุณหญิง ท่านหญิง คุณนาย ผู้สาว ม้า ย่า ยาย แม่ คุณหนู นัง หล่อน ยัย เป็นต้น จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาบทละครไทยโทรทัศน์เกี่ยวกับการใช้หน่วยบุรุษสรรพนาม พบว่าในบทละครไทยโทรทัศน์มีการใช้หน่วยบุรุษสรรพนามเพศหญิงในการแทนตัวละครทั้งในบทบรรยายความของเนื้อเรื่องและบทสนทนา เพื่อให้เกิดความหลากหลายไม่ใช้หน่วยคำเดิมซ้ำทำให้เกิดความไพเราะเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ลักษณะหน่วยบุรุษสรรพนามเพศหญิงที่ใช้ในบทละครไทยโทรทัศน์ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 2) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 และ 3) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3

หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อตัวเอง ในขณะสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ที่ศึกษาผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 เพื่อให้เกิดความหลากหลายไม่ต้องกล่าวซ้ำหน่วยนามเดิม หรือชื่อเดิมของตัวละคร ทำให้เกิดความไพเราะ

จากการศึกษาลักษณะการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ในบทละครโทรทัศน์ พบว่า มีการใช้หน่วยสรรพนามแทนตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่อง ได้แก่ ตัวละครเอก และตัวละครรอง ตัวอย่างคำและถ้อยคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศหญิง เช่น ฉัน ดิฉัน อีฉัน แม่ เจ้ หนู เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งขอสรุปเป็นตารางให้เห็นดังต่อไปนี้

ตาราง 1 สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1
1	ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	เรา, เฮา, ซิไล, ข้อย, กู, ฉัน
2	สาววัดใหญ่	ข้า, ดิฉัน, ผม, พวกเรา, ฉัน, หนู
3	กรงกรรม	หนู, พี่, โยม, อ้าว, กู
4	มธุรสโลกินทร์	ฉัน, ข้า, กู, หนู, เฮา, เจ้
5	ตุ๊กตาผี	ฉัน, น้า, ป้า, เรา, ดิฉัน, แม่
6	วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2	ดิฉัน, ฉัน, หนู, อาม่า, เรา
7	ตะกรุดโทน	ฉัน, ข้า
8	พชรมนตรา	ฉัน, ดิฉัน, หนู, เรา, ข้า
9	ชีรียลลูกผู้ชาย เพชร	เจ้, ฉัน
10	ชีรียลลูกผู้ชาย ปัทม์	ฉัน, เรา, เจ้, หนู
11	ชีรียลลูกผู้ชาย ภูผา	เรา, อาม่า, มา, เจ้
12	บ่วงนฤมิต	ดิฉัน, ฉัน, เจ้, เรา, ลูก
13	เพชรกลางไฟ	ข้า, หม่อมฉัน, ฉัน, อีฉัน, กู, หญิง, ข้า
14	แรงเงา 2	ฉัน, หนู, เรา
15	พรายพิฆาต	ฉัน
16	ไฟหิมะ	ฉัน, หนู

จากตารางข้างต้นหน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้แทนเพศหญิงในบทละครโทรทัศน์สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

“ดิฉัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 1** กรได้เชิญครูพรณี ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มาที่ห้องทำงานเพื่อแจ้งเรื่องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแบบยืดติดกับการวัดผลด้วยคะแนน เป็นการเรียนการสอนแบบไม่เน้นสอบ ซึ่งครูพรณีไม่เห็นด้วยในการเปลี่ยนแปลง ทำให้กรและครูพรณีโต้แย้งกันด้วยเหตุผลทางการศึกษา จนครูพรณีพูดถึงเหตุผลในการมาช่วยงานที่โรงเรียนนี้ว่า

พรณี₁ โต้แย้งพูดเหตุผลทางการศึกษาแล้วเห็นกรนิ่ง พรณีพูดถึงเหตุผลที่มาช่วยงานที่นี้ว่า

...“**ดิฉัน_{1.1}** ยอมลาออกจากโรงเรียนเก่าเพื่อมาช่วยงานที่นี้เพราะคุณแม่คุณขอรับรอง เห็นว่าคุณยังใหม่เพิ่งขึ้นมาเป็น ผอ. ดิฉันมาเพราะเคารพนับถือแม่คุณ แต่สิ่งที่คุณทำมันคือการข้ามสายงานและไม่ให้เกียรติดิฉัน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “พรณี” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “ดิฉัน_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศหญิง

“หนู”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรรม ตอนที่ 1** ย้อยแม่ของดีใหญ่ลูกชายคนโต ได้กล่าวไล่ให้เรณูออกไปจากชีวิตของดีใหญ่ เนื่องจากรังเกียจที่เรณูเคยทำงานขายบริการ แต่เรณูไม่กลัวกลับตอบกลับไ้ว่า

...**เรณู₁** ไม่กลัวคำขู่ของเขาเลยสักนิด เขาบอกกับเรณูเสมอว่า แม่ของเขานั่นร้ายถึงเพียงไหน...แต่เรณูหาได้หวั่นเกรง หญิงสาวบอกกับเขาว่า พร้อมรบเพื่อความรัก เพื่อลูกในท้องที่กำลังจะลืมตาจู่โลก

“ไม่กลับ **หนู_{1.1}** ไม่กลับ หนูจะอยู่ที่นี้ กับพ่อของหนู”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “เรณู₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “หนู_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศหญิง

“ฉัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 4** น้ำเพชรรู้สึกหวาดกลัวชาวบ้านในซุ้มเสือเป็นอย่างมาก เนื่องจากภูผาได้ขู่ว่า หากทำให้ชาวบ้านไม่พอใจอาจถูกจับกินได้

...เพชรน้ำผึ้ง₁ หวาดระแวงบรรยากาศรอบตัวเกาะแขนขาแน่น

“อย่าทิ้งฉัน_{1,1} ไฉน พวกนั้นจะฆ่าฉัน”

“พวกเราเป็นคนไม่ใช่เผ่ากินคน”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “เพชรน้ำผึ้ง₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ “ฉัน_{1,1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศหญิง

“เรา”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 1** หลังจากที่เสือผ่นช่วยเนตรทรายได้ทันเวลาจากการถูกเสือในป่ากัดระหว่างเดินทางกลับซุ้มใจรักก็เจอกับสยุมภูได้รับบาดเจ็บนอนสลบอยู่ จึงช่วยกันนำกลับมาที่ซุ้มใจด้วย เนตรทรายเห็นว่าสยุมภูสลบไปนานยังไม่ฟื้นจึงได้ถามเสือผ่นว่า

เนตรทราย₁ ถามพ่อว่า “เรา_{1,1} จะทำยังไงกับมันที่ยังนอนไม่รู้สีกตัว” เสือสักว่า “คงต้องรอให้ฟื้นก่อนค่อยไต่สวน” มองหน้าสยุมภูบอกว่าเซ็ดหน้าเซ็ดตาแล้วค่อยดูดีหน่อย เนตรทรายชวนพ่อกินข้าวกัน เสือสักทำท่าอ่อยบอกว่ากำลังหิวเลยเห็นมีไก่ต้มด้วย (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “เนตรทราย₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ “เรา_{1,1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่กำลังสนทนากับพ่อโดยใช้รูปภาพ เราแทนตัวผู้พูด

หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 2 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อผู้ที่พูดด้วย เพศหญิง ในขณะสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แทนเพศหญิง พบว่า ผู้ประพันธ์ใช้รูปภาพที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความไพเราะงดงาม รูปภาพที่ใช้ เช่น เธอ คุณหญิง คุณนาย คุณหนู ท่านหญิง เจ้า หม่อมเจ้ ซ้อ การศึกษาหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 สรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง

ลำดับที่	ชื่อตัวละคร	หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 2
1	ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	แก, เรา, อ้าย, เธอ, หนู, คุณ, ท่าน, เจ้า, พวกเรา, มึง
2	สาววัดใหญ่	มึง, เธอ, พวกเรา, หนู, คุณ, เรา, ลี้อ, ท่าน
3	กรงกรรม	แก, ม้า, โยมแม่, เจ้, มึง, พวกเรา, ลี้อ, ซ้อ
4	มธุรสโลกันตร์	เธอ, เอ็ง, คุณท่าน, ลูก, คุณ อี, เจ้, น้า, เอ็ง, คุณหญิง
5	ตุ๊กตาผี	คุณหนู, เธอ, หนู, อีตัวดี, ลีกา
6	วัยแสบสาแหรกขาด	เรา, หนู, เมีย, เธอ, แก, หนู, ลูกสาว, คุณ
	โครงการ 2	
7	ตะกรุดโทน	ลูก, เธอ, คุณ, แก, เอ็ง, คุณ
8	พชรมนตรา	เธอ, แก, หนู, คุณ, ลีกา
9	ซีรียส์ลูกผู้ชาย เพชร	ย่า, หนู, เจ้, พวกหล่อน, น้อง
10	ซีรียส์ลูกผู้ชาย ปัทม์	ฉัน, กู, เจ้, อี, เธอ, หนู
11	ซีรียส์ลูกผู้ชาย ภูผา	พี่สาว, เธอ, ลูกสาว, เจ้, หนู
12	บ่วงนฤมิต	ยัย, เธอ, เจ้, ลูกผู้หญิง, หญิง, นังนี้, คุณนางเอก
13	เพชรกลางไฟ	หนู, เจ้า, คุณท้าว, เธอ, คุณ, นัง, อี, มึง, หม่อม, เสด็จป้า, ฝ่าบาท, คุณหญิง
14	แรงเงา 2	แก, คุณ, ยัย, หนู, เธอ, คุณ
15	พรายพิฆาต	ฉัน, แก
16	ไฟหิมะ	คุณ, คุณท่าน, คุณหนู, ยัย

จากตารางข้างต้นหน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้แทนเพศหญิงในบทละครโทรทัศน์เห็นได้ว่า ภาษาร่วมกันโดยส่วนใหญ่ในสรรพนามบุรุษที่ 2 ได้แก่ เธอ คุณ มัน สามารถยกตัวอย่าง มาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

“เธอ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 3

ปราบคุยกับอลินเรื่องการเล่นเกมของลูกชาย เธอได้ห้ามไม่ให้ลูกเล่นเกม ซึ่งดูเหมือนว่าลูกชายจะไม่เชื่อฟัง โดยปราบกล่าวกับอลินว่าคิดมากเรื่องลูกติดเกม จนเกินไป ทำให้เกิดอาการเครียด

อลิน₁ บอกว่า “พรุ่งนี้จะไปเยี่ยมยายที่พิจิตรสองสามวัน มีอะไรก็โทรแล้ว อย่าเล่นเกมมากนัก อย่างอนดึกด้วย” บุ๊คตอบอย่างรำคาญ

“รู้แล้วนา!!!”

“มันจะหงุดหงิดอะไรนักหนา ตอนเด็ก ๆ ไม่เคยเป็น”

“นี่...” ปราบเดินกลับมาพูดต่อ

“ฉันว่าเธอ_{1.1} เครียดมากเกินไปแล้ว ลูกมันไม่ได้แยะอะไรขนาดนั้น อะ...ลองคิดดู ตั้งแต่เธอพาครุมาคุยกับลูกครั้งนั้น บุ๊คมันก็ไม่ค่อยอยู่น้ำคอมฯ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “อลิน” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “เธอ_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แทนเพศหญิง

“คุณ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องแรงเงา 2 ตอนที่ 11 มุนินทร์กับวิกิจแสดงบทว่ากำลังทะเลาะกันอย่างรุนแรงเพื่อตอบตารัชนก

วิกิจแสร้งตีหน้าบึ้งไม่สบอารมณ์ โพล่งเสียงห้วน

“มันทำให้คุณขยะแขยง จะอาเจียน ถึงขั้นขอแยกห้องนอนกับผม ไม่ให้ผมยุ่งเกี่ยวกับ...บนเตียง”

“คุณก็จ...อย่าโกรธนะ ฉันไม่รู้ว่าทำไมฉันมีอาการแบบนี้”...

“หรือว่า...คุณไม่ต้องการมีลูกกับผม” **มุนินทร์₁** ตีบทแตกละล้าละลักปฏิเสธ วิกิจก็เช่นกันทำเหมือนน้อยใจตัดพ้อ “คุณ_{1.1} อาจปฏิเสธแต่จิตใต้สำนึกคุณอาจคิดอย่างนั้น คิดมานานแล้วด้วย คุณถึงจินตนาการถึงตาห้ามไม่ให้มีลูกกับผม!”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “มุรินทร์” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “คุณ_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงความหลากหลายของภาษาสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่กำลังสนทนากับคุณกิจ โดยทั้งคู่กำลังมีปากเสียง ทะเลาะกันเรื่องที่มุรินทร์ไม่ยอมให้คุณกิจมายุ่งด้วย

“มัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 3** หลังจากที่มารีสาได้รับเชิญเข้ามาอยู่ในบ้านของประพจน์ จันซึ่งมาอยู่ก่อนแล้วจึงรู้สึกไม่พอใจ และกล่าวหาว่ามารีสาไม่ได้เป็นลูกของวาโพด้วจริงดังบทสนทนาว่า

มารีสา₁ งง ๆ แต่ก็อ้าปากตามที่จันสั่ง

...“เห็นไหมคะ อ้าปากก็เห็นลิ้นไก่แล้ว นี่มัน_{1.1} ลิ้นไก่โจรชัด ๆ”

“แล้วใจคะเนี่ย เรื่องนี้มันจะจบยังไง” นันทาเสียงขุ่นไม่พอใจ แต่ประพจน์ถอนใจบอกว่า เรื่องนี้เพิ่งจะเริ่มต้นต่างหาก... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “มารีสา₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “มัน_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่กำลังสนทนากับจัน โดยจันกล่าวหาว่ามารีสาโกหกเรื่องเป็นลูกสาวดร.อมร

“คุณหญิง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกัณฑ์ ตอนที่ 14** น้ำค้างกำลังคุยกับหมวดเผ่าเทพที่บ้านพักตำรวจ จู่ๆ คุณหญิงและคุณชาย พ่อแม่ของเพชรน้ำผึ้งก็มาพอดี ทำให้น้ำค้างตกใจกลัวว่า

“คุณชาย! คุณหญิง!”

“เป็นอะไรไปจะแม่ น้ำค้าง เห็นพวกฉันแล้วทำไมต้องตกใจขนาดนั้น”

“คือ...สวัสดิ์คะ น้ำค้างตกใจไปหน่อยคะ ไม่คิดว่าคุณหญิง_{1.1} กับคุณชายจะมากะทันหันแบบนี้”

“ฉันทนคิดถึงน้ำผึ้งไม่ไหวแล้วนะสิ แล้วยังไง โทรเลขที่เผ่าเทพส่งไปบอกว่าเธอไปเที่ยวเชียงใหม่กับน้ำผึ้งไม่ใช่เหรอ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “คุณหญิง₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ “คุณหญิง_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงความหลากหลายของภาษาสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่สนทนากับน้ำค้าง ซึ่งเป็นเด็กที่คุณหญิงรับมาเลี้ยงดูเพื่อให้เป็นพี่เลี้ยงของน้ำผึ้ง โดยในการสนทนาน้ำค้างตกใจที่จู่ ๆ คุณชายกับคุณหญิงก็มาที่ไพร่वार

“หม่อม”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 1** หม่อมต่วนให้คนงานมาก่อกำแพงกันระหว่างตำหนักกับเรือนปั้นหย่าของอูรวดีกับหม่อมแม่ สร้างความไม่พอใจให้กับอูรวดีเป็นอย่างมาก ดังบทสนทนา

อูรวดีเหลืออดโมโหที่หม่อมต่วนคิดจะกันกำแพงกีดกัน หม่อมสวลย์จับแขนลูกกลัวมีเรื่อง แล้วบอกหม่อมต่วน₁ ว่า

...“สุดแต่แต่หม่อม_{1.1} เกิดคะ เสด็จท่านยกตำหนักนี้ให้หม่อมแล้ว จันทน์กับพี่เรียมก็พอใจกับเรือนที่อยู่แล้วเช่นกัน ลาละคะ”

หม่อมต่วนยิ้มสะใจ อูรวดีมองแม่ที่ยอมทำเดี๋ยวไม่คิดสู้ ถอนใจเดินออกมาอย่างไม่พอใจ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “หม่อมต่วน₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ “หม่อม_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงให้เห็นถึงการเรียกคู่สนทนาซึ่งมีฐานะที่เหนือกว่าโดยในเนื้อเรื่องหม่อมต่วนมีศักดิ์เป็นหม่อมใหญ่หรือภรรยาหลวงของเสด็จในกรมฯ ส่วนคู่สนทนา คือ หม่อมสวลย์เป็นภรรยารอง ยามสนทนาจึงให้เกียรติหม่อมใหญ่โดยเรียกว่า หม่อม

หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึงขณะสื่อสาร จากการศึกษาถ้อยคำภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์เกี่ยวกับการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 พบว่า ผู้ประพันธ์มีการใช้หน่วยสรรพนามที่ 3 แทนเพศหญิงที่หลากหลาย เช่น คุณหญิง ท่านหญิง คุณนาย ผู้สาว คุณหนู นัง หล่อน ยัย แทนตัวละครในบทละครโทรทัศน์เพื่อให้ไม่ต้องกล่าวถึงรูปภาพเดิมซ้ำทำให้เกิดความสมจริงของเนื้อเรื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ขอสรุปเป็นตารางให้เห็นภาพรวมดังต่อไปนี้

ตาราง 3 สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศหญิง

ลำดับที่	ชื่อตัวละคร	หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 3
1	ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	ผู้สาว, พวกมัน, ท่าน, คน, ผู้คน, เธอ, ตัวเอง, ตน, เขา, ผู้สาว, นังนี่, มัน, เพื่อน, พวกเขา
2	สารวัตรใหญ่	เธอ, ท่าน, มัน, พวกเขา, คุณ, เขา, แก, หญิงสาว, หญิงสาว, นาย, พวกมัน, ผู้คน, เจ้าตัว, น้องเขา, หญิงคนหนึ่ง, หญิงคนนั้น
3	กรงกรรม	เขา, เธอ, มัน, เจ้าหล่อน, ท่าน, พวกมัน, อี, หญิงสาว, แม่, อีเวอร์, นังนี่,
4	มธุรสโลกันตร์	อีนั่น, เขา, เธอ, อี, นังกระเช้า
5	ตุ๊กตาผี	ยัย, แก, นังเด็ก, เธอ
6	วัยแสบสาแหรกขาด	น้อง, พวกเธอ, นังนั่น
	โครงการ 2	
7	ตะกรุดโทน	เธอ, คุณท่าน, คุณหนู, หนู, คุณผู้หญิง, นังนี่
8	พชรมนตรา	เขา, หนู, มัน, นัง
9	ซีรียส์ลูกผู้ชาย เพชร	เธอ, หนู, นังเด็กนั่น, เจ
10	ซีรียส์ลูกผู้ชาย ปัทม์	เอ็ง, แก, เธอ, น้องหนู
11	ซีรียส์ลูกผู้ชาย ภูผา	ผู้หญิง, ป้า, หนู, ยัย, คุณ
12	บ่วงนฤมิต	เขา, ยัยขวัญ, คุณนาย
13	เพชรกลางไฟ	หญิงหลวง, คุณหญิง, เจ้าคุณ, นังเด็กคนนั้น, นัง, อีนังนั่น, น้องหญิง, หม่อมใหญ่
14	แรงเงา 2	ยัย, เขา, ผู้หญิง
15	พรายพิฆาต	เธอ, แก, นังนี่
16	ไฟหิมะ	อีนี่, นาง, อีแก

จากตารางข้างต้นหน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้แทนเพศหญิงในบทละครโทรทัศน์เห็นได้ว่า
 รูปภาพที่ใช้ร่วมกันโดยส่วนใหญ่ในสรรพนามบุรุษที่ 3 ได้แก่ หญิง น้อง เธอ คุณ มัน อาม่า
 สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

“หญิง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรรกรรม ตอนที่ 1** เรณูซึ่งได้อินคำค่าคุดหมื่นคุณแคลน และไล่ให้ไปจากดีใหญ่ ก็ไม่หวาดกลัว กลับแสดงสีหน้าไม่สนใจ

พอได้อินวาจาของ**หญิงวัย 40 กว่า ๆ_{1.1}** หญิงสาวที่ยืนด้านหลังชายหนุ่มก็เบะปาก... เซ็ดหน้าที่แดงแถมสีสันสะดุดตาขึ้น...เมื่อเห็นกิริยาทำท่ายำนาจของตนอย่างโจ่งแจ้ง **นางย้อย₁** ที่นั่งอยู่หลังโต๊ะบัญชีก็ผุดลุกขึ้น (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “นางย้อย₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “หญิงวัย 40_{1.1}” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงความหลากหลายของภาษาสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่สนทนากันระหว่างนางย้อยกับเรณู

“น้อง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**มธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 2** พลอยน้ำค้างที่นั่งฟังคุณหญิงกับคุณท่านเรื่องการจะไล่ล่าเสือผา เพื่อตามเพชรน้ำผึ้งกลับมาให้ได้อยู่ด้วยสะดุ้งเฮือก เผาเทพสงสารช่วยพูดแก้ต่างให้

...“คุณหญิงอย่าโกรธคุณน้ำค้างเลยครับ **น้องน้ำผึ้ง₁** สารภาพความจริงกับผมว่า แจ้งคุณน้ำค้างอย่างนั้นเพราะถ้าบอกว่าไปไพร่वारิคุณหญิงคงไม่อนุญาต”...(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “น้องน้ำผึ้ง₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา “น้องน้ำผึ้ง” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงความหลากหลายของภาษาสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่สนทนากันระหว่างหมวดเทพกับคุณหญิงเรื่องที่น่าผึ้งหญิงสูงส่งราชินิกุลได้หายตัวออกจากบ้านไป

“อาม่า”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 4** ทอรุ่งเดินไปด้อม ๆ มอง ๆ ที่ร้านโชคดี เพื่อจะถามว่า เจอภูผาหรือยัง เดือนเห็นจึงเรียกทอรุ่งออกไปและบอกเบา ๆ ว่า ภูผายังไม่กลับบ้าน อาม่า ก็เป็นห่วง และบอกว่าภูผาไปอยู่ที่บ่อน และฝากทอรุ่งว่าหากมีโอกาสเจอภูผาให้บอกด้วยว่า เตี้ยโกรธ และอาม่าเป็นห่วง ดังบทสนทนาดังนี้

“ภูผาไปอยู่ที่บ่อน...ถ้าหนูบังเอิญเจอบอกด้วยนะว่าเตี้ยรู้แล้วและโกรธมาก และถ้าไม่ อยากให้**อาม่า₁** รู้ และเสียใจก็ให้ออกมาเสีย”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “อาม่า” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนเพศหญิง ซึ่งเป็นย่าของภูผา

“ป้า” และ “พี่สาว”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีวิตลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 4** ภูผาพาเรือมาขายขนมปลากริมให้อาม่า แต่เจอพวกนักเลง กำลังทำร้ายสมคิดเพื่อนที่โรงเรียน จึงหยุดเรือ รีบไปช่วยสมคิดหนีจากพวกนักเลง และพาสมคิดไปคลินิกเพื่อรักษาบาดแผล แล้วจะรีบกลับไปเรือ ทอรุ่งซึ่งอยู่ที่คลินิกเห็นภูผา จึงรีบตามภูผาไปที่เรือ โดยบอกว่าจะไปซื้อขนมปลากริมที่ภูผาขาย

...“ผมต้องรีบไปครับ เป็นห่วงเรือ”

ทอรุ่งหายไปครู่หนึ่งก็หิ้วหม้อใบเล็กจ้ำตามภูผาไปร้องบอกให้รอดด้วย ภูผาถามว่าตามมาทำไม

“ซื้อขนมหน่อย อยากให้ป้า กับพี่สาวฉันลองชิม...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ป้า” และ “พี่สาว” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ซึ่งเป็นคำแทนสรรพนามแทน โดยเป็นคำเรียกญาติ

“ยาย”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสนสาครหาโครงการ 2 ตอนที่ 4** ในขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรมกับครูพี่เลี้ยงอยู่นั้น พี่ทวยวายไม่พอใจรู้สึกเบื่อไม่ยอมทำกิจกรรม จึงร้องหาตาและยาย

...“พี่จะหาตา พี่จะหายาย...”

“พี่จะกลับบ้าน” แล้วลงไปชักดินชักอ พี่ทวยศจนพี่เลี้ยงต้องกันเด็กอื่นที่ตกใจ และเริ่มร้องให้ตามออกห่างและเข้าไปปลอบพี่ท (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ยาย” เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนเพศหญิง ซึ่งเป็นยายของพี่เด็กนักเรียนที่ร้องไห้ทวยวาย

1.1.2 คำลงท้ายเพศหญิง คำลงท้าย หมายถึง คำลงท้ายหรือคำที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค หรืออาจจะปรากฏในตำแหน่งท้ายส่วนของประโยคมีลักษณะพิเศษ คือ แต่ละคำอาจจะมีหลายรูป เช่น คะ ค่ะ ถือเป็นคำเดียว ต่างกันที่เสียงวรรณยุกต์ จ๊ะ จั๊ ถือเป็นคำเดียวกัน ต่างกันที่เสียงวรรณยุกต์ เป็นต้น เมื่อใช้คำคำเดียวกันแต่ต่างรูปกันอาจทำให้ความหมายของทั้งประโยคเปลี่ยนแปลงไป คือ ทำให้เป็นประโยคคนละชนิด เช่น เป็นประโยค

คำถาม บอกเล่า คำสั่ง อ่อนวอน ปราบชุ่ เป็นต้น (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2536, หน้า 51-56) นอกจากนี้ ภาษาแสดงการลงท้าย ถือเป็นกระบวนการปิดการสื่อสารครั้งนั้น การลงท้ายมีลักษณะเช่นเดียวกับการเริ่มต้น กล่าวคือ มีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา วัจนภาษาที่ใช้ เช่น สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ ขอขอบคุณครับ ขอขอบคุณค่ะ ไปก่อนครับ ไปก่อนนะคะ โปะนะ โปะละ โชคดีนะ และ แล้วเจอกันใหม่ อาจใช้ควบคู่กับอวัจนภาษา เช่น การไหว้ การโค้งคำนับ หรือการโบกมือลา (วรวรรณ ศรียาภัย, 2563, หน้า 6-39) คำลงท้ายจึงเป็นลักษณะของภาษาที่สามารถบอกลักษณะเพศของผู้พูดได้ ตัวอย่างคำและถ้อยคำลงท้ายเพศหญิง ได้แก่ ค่ะ, ค่ะ, จ๊ะ, จ้า, ย่ะ, ขา สามารถยกตัวอย่างประกอบกรอการอธิบายตามลำดับดังนี้

“ค่ะ”

เป็นคำลงท้ายเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 4** วิสูตราตาเดินทางกลับมาถึงบ้าน ก็ร้องเรียกหาน้ำเพชรลูกสาวสุดที่รัก ด้วยความคิดถึงดังบทสนทนาว่า

วิสูตราตา พ่อแท้ ๆ ของ **เพชรน้ำผึ้ง_{1.1}** นั่นเองที่เพิ่งกลับมาจากดูงานที่ต่างประเทศ ราชินิกุลหนุ่มอ้าแขนกว้างกอดตอปลูกสาวคนเดียวที่วิ่งมาต้อนรับเขาถึงหน้าประตู ...“คุณพ่อกลับมาแล้ว คิดถึงคุณพ่อที่สุดในโลกเลย **ค่ะ₁**”
“พ่อก็คิดถึงลูก....สุดดวงใจของพ่อ” (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “**เพชรน้ำผึ้ง_{1.1}**” เป็นหน่วยภาษาหลัก โดยมีการใช้คำลงท้ายเสริมความสุภาพ ด้วยหน่วยภาษา “**ค่ะ₁**” เมื่อกำลังสนทนากับบิดา

“จ๊ะ”

เป็นคำลงท้ายเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในตัวอย่างข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 4** ในห้วงใจเสื้อผ้ามมีการจัดงานแต่งงานของภูผากับเพชรน้ำผึ้ง กระเช้าซึ่งชอบภูผามาตั้งแต่เด็กก็เสียใจ และยังตัดใจจากภูผาไม่ได้จึงคิดว่าจะไม่ไปร่วมงานแต่งงานด้วย

กระเช้าตัดใจจากภูผาไม่ได้แต่งตัวสวยมาร่วมงานด้วย ลำเจียกเห็นแล้วอดเตือนไม่ได้

“**กระเช้า₁**...เอ็งแต่งตัวยังกะเป็นเจ้าสาวเสียเอง จะทำอะไรเกรงใจพ่อผ่นบ้าง”

“ฉันเกรงใจพ่อ^{จะ_{1.1}}” กระเช้าพูดพลางยกมือไหว้พ่อฉัน “พ่อ^{จา_{1.2}}...ฉันรู้อยู่แล้วว่ามัน
ไม่ยากเป็นเมียพี่ผา ไม่นั่นคงไม่หนีพี่สีกายให้พี่ผางปล้ำหรือก ป่านนี้มันยังไม่มา
มันคงผูกคอตายตาย ฉันกลัวพี่ผาของฉันจะเป็นมายางนแต่ง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น กระเช้า₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ซึ่งกำลังสนทนากับ
ลำเจียกเรื่องการแต่งงานที่ไม่เหมาะสม โดยมีหน่วยภาษาคำลงท้ายแสดงความสุภาพ ^{จะ_{1.1}}
และ ^{จา_{1.2}}

1.1.3 คำซ้ำเน้นความเข้มข้น การใช้คำซ้ำเพื่อเน้นความเข้ม เป็นลักษณะของ
การใช้คำอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการเลือกใช้คำ โดยการใช้คำซ้ำ
เพื่อเน้นความเข้ม เป็นลักษณะของการพูดของผู้หญิง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540, หน้า 61-62)
เช่น เกลี้ยด เกลี้ยด ต้า ต้า เป็นต้น ดังผลการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

“เกลี้ยด เกลี้ยด”

เป็นคำซ้ำเพื่อเน้นความเข้มข้นเพื่อแสดงความรู้สึก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 3** ม่านฟ้าย้ายเข้ามาอยู่บ้านของนวลทิพย์กับพิชัย
เธอได้เจอกับแป้งร่าซึ่งเป็นลูกของเมียเก่าของพิชัย ม่านฟ้าไม่ชอบแป้งร่าเพราะเธอแตร้องให้
ส่งเสียงดังตลอดเวลา

...“นังเด็กบ้านนั้นแหกปากอยู่ได้ คุณไม่คิดจะทำอะไรบ้างเลยหรือคะ”

พิชิตถอนใจ ปลอดภัยแบบขอไปที “ทนหน่อยเถอะ”

“จะให้^{ฟ้า₁} ทนเพื่ออะไรคะ จริง ๆ คุณน่าจะโง่งนมันมาให้หมด นังเด็กประสาท
จะได้ไม่ต้องมาที่นี่อีก...อีกทั้งนังธิดามันจะได้อ้างสิทธิ์อะไรไม่ได้ ฟ้าบอกตรง ๆ
ฟ้าเกลี้ยดเกลี้ยด_{1.1} ชี้น้ำมันคะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ฟ้า₁” เป็นหน่วยภาษาหลัก ซึ่งกำลังสนทนากับพิชัย
เรื่องไม่พอใจที่แป้งร่าส่งเสียงดัง อยากไล่ให้พ้นบ้านไป ซึ่งก็จะทำให้นังธิดาไม่ต้องมาเรียกร้องสิทธิ์
อะไรในสมบัติ อีกทั้งฟ้าได้บอกถึงความรู้สึกโดยใช้หน่วยคำซ้ำเน้นความรู้สึก “เกลี้ยด เกลี้ยด_{1.1}”

“ตาย ตาย”

เป็นคำซ้ำเพื่อเน้นความเข้มข้นเพื่อแสดงความรู้สึก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องพชรมนตรา ตอนที่ 6 นันทาโกรธมารีสาจนตัวสั่น เพราะมารีสาไม่เชื่อฟัง ไม่ทำตามคำสั่งของนันทาเมื่อได้เข้ามาอยู่ในบ้านของประพจน์ นันทาโกรธตำหนิมารีสา จังหวะนั้นจันเข้ามาเห็นเหตุการณ์พอดี จึงเข้ามาพูดเสียดสี อยากรู้เรื่องที่ทั้งสองคนคุยกัน นันทาขบเคี้ยวฟัน โกรธแล้วเดินกระแทกไหล่จันออกจากห้องไป จันจึงพูดกระทบกระเทียบมารีสา เพื่อให้มารีสาขอบคุณที่ไล่จันออกจากห้องไปได้ ดังบทสนทนาดังนี้

“อ๊า” นันทาด่าจัน

“คุยกันต่อสิคะ ไม่ต้องเกรงใจจันหรอก คิดซะว่าจันไม่ได้ยืนอยู่ตรงนี้”

นันทาขบเคี้ยวฟัน มองค้อนมารีสาอีกทีแล้วเดินกระแทกไหล่จันออกห้องไป

“โอ้ย...อ๊า” จัน โวยเสียงแหลมแล้วหันมาที่มารีสา “ไม่ต้องขอบอกขอบใจจันหรอก ที่ช่วยไล่ป๊าไปให้”

“ฉันก็ได้คิดจะขอบคุณอะไรอยู่แล้วนี่”

“ตาย ตาย_{1.1} เนรคุณกันเหิน ๆ จันฉันไปก็ได้”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น จัน เป็นหน่วยภาษาหลัก ซึ่งกำลังสนทนากับมารีสา โดยจันได้กล่าวคำซ้ำเน้นความเข้มข้น ตาย ตาย_{1.1}

1.1.4 คำอุทาน การใช้คำอุทาน หมายถึง การใช้คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก การใช้คำอุทานสามารถแสดงอารมณ์เชิงบวกและเชิงลบได้ ซึ่งลักษณะการใช้คำอุทานของผู้ทำการสื่อสารสามารถบ่งบอกเพศของผู้สื่อสารได้ พิจารณาได้จากผลการวิเคราะห์ดังนี้

“อู๋”

เป็นคำอุทานเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในตัวอย่างข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 3 ม่านฟ้าเข้ามาตรวจการผลิตเฟอร์นิเจอร์ในโรงงาน ได้เจอกับอดีตزوج จึงแสดงจริตมารยาตกใจ และให้การสนับสนุนความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอดีต

...“คือผมอยากปรึกษาคุณฟ้าว่า ถ้าจะเพิ่มคลิสต์ลเข้าไปในชิ้นงานจะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น...จะยากต่อการทำตลาดหรือเปล่าครับ หรือจะให้ผมปรับลดลง”

ใบหน้าหล่อเหลาของอดิรุจที่เธอติดใจตั้งแต่แรกเห็น ทำให้มันฟ้าถือโอกาส
ดวงแขน ที่สายตาอย่างเชิญชวน

“อู๋_{1.1}...ไม่ต้องหรรอกคะ ฟ้า₁ อยากให้คุณรุจใสเไเดียวเต็มที่ ส่วนเรื่องการ
ขายเชือมือฟ้าเถอะคะ...ฟ้าถนัด”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลือออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ฟ้า₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ซึ่งกำลังสนทนากับอดิรุจ
เรื่องการเพิ่มเไอเดียใสในงานเฟอร์นิเจอร์ตัวใหม่ ฟ้าซึ่งรู้สึกชอบอดิรุจตั้งแต่แรก จึงได้แสดงจริต
มารยาตกใจ ว่า “อู๋”

“เไอ”

เป็นคำอุทานเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง
พชรมนตรา ตอนที่ 6 นันทาโกรธมารีสาจนตัวสั่น เพราะมารีสาไม่เชื่อฟัง ไม่ทำตามคำสั่ง
ของนันทาเมื่อได้เข้ามาอยู่ในบ้านของประพจน์ นันทาโกรธดำทอมารีสา จังหวะนั้นจันเข้ามา
เห็นเหตุการณ์พอดี จึงเข้ามาพูดเสียดสี อยากรู้เรื่องที่ทั้งสองคนคุยกัน นันทาขบเคี้ยวฟัน โกรธ
แล้วเดินกระแทกไหล่จันออกจากห้องไป จันจึงพูดกระแทกกระเทียบมารีสาเพื่อให้มารีสาขอบคุณ
ที่ไล่นันทาออกจากห้องไปได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“อึบ้า” นันทาด่าลั่น

“คุยกันต่อสิคะ ไม่ต้องเกรงใจจันหรรอก คิดซะว่าจันไม่ได้เียนอยู่ตรงนี้”

นันทาขบเคี้ยวฟัน มองค้อนมารีสาอีกทีแล้วเดินกระแทกไหล่จันออกจากห้องไป

“เไอ_{1.1}...อึบ้านี้” จัน₁ โวยเสียงแหลมแล้วหันมาที่มารีสา “ไม่ต้องขอบอกขอบใจ
จันหรรอก ที่ช่วยไล่ป้าไปให้”

“จันก็ไม่ได้คิดจะขอบคุณอะไรอยู่แล้วนี่ ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลือออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น จัน₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ซึ่งกำลังสนทนากับมารีสา
โดยจันได้กล่าวคำอุทาน เไอ_{1.1} เพื่อแสดงอารมณ์ไม่พอใจที่ภูกันทาเดินมากระแทกไหล่
ออกจากห้องไป

“พุทโธ”

เป็นคำอุทานเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 7** พอหม่อมสุรคมรู้ว่าหม่อมเอื้อนไปรับของไหว้จากหม่อมต่วน และได้กราบเรียนเสด็จแล้ว ก็โกรธมากประกาศจะไม่รับรู้เรื่องการหมั้นหมายใด ๆ โดยสุรคมกล่าวว่า แม้เป็นคนสร้างปัญหาที่ต้องแก้ไขเอง แล้วเดินไป หม่อมเอื้อนอยากร้องไห้หันมามองหม่อมเมรากับหม่อมเรียม ทำนองของความช่วยเหลือ แต่กลับถูกหม่อมเมรากล่าวว่าหม่อมเอื้อนใจเร็ว ด่วนได้เกินไป ดังบทสนทนาดังนี้

หม่อมเอื้อน, อยากร้องไห้หันมามองเมรากับหม่อมเรียมทำนองขอความช่วยเหลือ
เมรายิ้ม

...“หม่อมใจเร็วด่วนได้เกินไปค่ะ ที่นี้พอชายสุรคมไม่ยอมก็ยิ่งเลยเถิดกลายเป็นเสียมากกว่าได้”

“พุทโธ^{1.1} ท่านหญิงเพคะ จะให้หม่อมฉันทำยังไง ก็หม่อมสรวยอ้อฉางเสียขนาดนั้น ใครจะรับเข้าไป”

“หม่อมฟังความข้างเดียว หม่อมต่วนชังหน้าหม่อมสรวยมาแต่ไหนแต่ไร แล้วก็เลยพูดเกินจริง หม่อมสรวยมีผิวใหม่แต่ก็หลังเสด็จสิ้นพระชนม์ จะถือว่าคบซู้ไม่ได้หรอกค่ะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หม่อมเอื้อน, เป็นหน่วยภาษาหลัก กำลังสนทนากับหม่อมเมรารื่องที่ไปหมั้นหมายหม่อมอรุณวาลี ทั้งที่หม่อมสุรคมไม่ได้พอใจอยากจะหมั้นหมายหรือแต่งงานด้วย ทำให้หม่อมเอื้อน อุทานเมื่อหม่อมเมรากล่าวว่า หม่อมเอื้อนใจเร็ว ด่วนตัดสินใจไป

1.1.5 ถ้อยคำบริภาษเพศหญิง ถ้อยคำบริภาษเป็นถ้อยคำภาษารูปแบบหนึ่ง ที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ที่สร้างขึ้น เพื่อสร้างสีสันให้ตัวละครมีความรู้สึกราวมนต์ที่หลากหลาย นำไปสู่การดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ ชวนติดตาม โดยทางวรรณคดีไทยเรียกถ้อยคำบริภาษว่า พิโรธวาทัง คือ การกล่าวแสดงความโกรธ ตัดพ้อ ต่อว่า กระทบกระเทียบเปรียบเปรย (สมเกียรติ รัชมณี, 2551, หน้า 112) หรือเป็นการใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นด้วยคำหยาบช้าเลวทราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 402) ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความหมายกระทบอารมณ์ความรู้สึก สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิด การรับรู้ ที่สัมพันธ์กับค่านิยมทางสังคมด้วย นอกจากนี้ กุหลาบ มลลิกะมาส (2524 หน้า 43) ได้กล่าวว่า การบริภาษ

มีจุดมุ่งหมายที่แฝงอยู่ คือ เพื่อเปิดเผยจุดอ่อน ความเขลา ความหลงผิด ตลอดจนความชั่วร้าย มหันต์ของคน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านการเมืองหรือด้านจริยธรรม จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษ ของตัวละครเพศหญิงในบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษ 2 ลักษณะ คือ 1) ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ และ 2) ถ้อยคำบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า มีรายละเอียดดังนี้

1) ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ ถ้อยคำบริภาษที่แสดง

นามธรรมเชิงลบของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ ปรากฏใช้ถ้อยคำบริภาษในการสนทนา ทั้งจากตัวละครดำเนินเรื่องและตัวละครประกอบ โดยเป็นการกล่าวให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึก ในด้านลบ ด้วยถ้อยคำแสดงความเลียด, ความเหลว, ความเห็นแก่ตัว, ความรู้สึกไม่ละอาย, ความโง่เขลา, ความน่าเกลียด น่าสมเพช ได้แก่ หนาดาน, ตอแหล, ไร้ยางอาย, โง่ พิจารณา ได้จากตัวอย่างดังนี้

“หนาดาน”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่ใช้ว่ากล่าวคู่สนทนาเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 1 ในตอนดีใหญ่ลูกของนางย้อย ซึ่งเป็นพลทหาร ได้กลับมาเยี่ยมบ้านพร้อมกับพาหญิงสาวนามว่าเรณูมาด้วย เพื่อแนะนำให้นางย้อยได้รู้จักว่าเป็นภรรยา ซึ่งกำลังตั้งครรภ์อยู่ พอกลับมาถึงบ้านได้พบนางย้อย นางย้อยก็แสดงความรังเกียจ ไม่ยอมรับเรณูอย่างเห็นได้ชัด และได้ไล่ให้เรณูกลับไป โดยนางย้อยได้กล่าวถ้อยคำบริภาษเรณู ดังนี้

...“ไม่กลับ ฉันไม่กลับ ฉันจะอยู่ที่นี้กับตัวของฉัน”

“หนาดาน₁”

“พี่ใช้ บอกแม่พี่ไปสิว่าฉันท้อง ฉันท้องกับพี่เขาแล้ว ฉันจะกลับไปได้อย่างไร”

“อะไรนะ แก่ท้อง”

“มา, ผมทำเรณูท้อง เรณูท้องได้สองเดือนแล้ว”

“ตาย อีผู้หญิงใจง่าย อี...อี...ดูสิ ดูแต่งเนื้อแต่งตัว ถ้ามจริง แก่ทำงานทำการอะไร...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อบนไลน์)

จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้เห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำ
 บริภาษ ที่แสดงนามธรรมเชิงลบ โดยใช้ถ้อยคำ “หน้าด้าน” และกล่าวถ้อยคำบริภาษเรณูเป็น
 ผู้หญิงใจง่าย ว่า “อีผู้หญิงใจง่าย”

ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบจากบทละครไทยโทรทัศน์
 เป็นกลุ่มถ้อยคำที่ผู้กล่าวถ้อยคำบริภาษต้องการแสดงความโกรธ บั่นดาลโทสะ ความไม่พอใจ
 หรือความรู้สึกในเชิงลบต่อคู่สนทนา เพื่อให้คู่สนทนายรู้สึกเจ็บช้ำน้ำใจ อับอาย เสียหาย
 ทั้งนี้พบลักษณะของถ้อยคำบริภาษแสดงความเลว ชั่วช้า เช่น สารเลว และใช้ถ้อยคำบริภาษ
 แสดงพฤติกรรมกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม เช่น ดอแหล, หน้าด้าน, ทุเรศ, โรคจิต, ไร้ยางอาย,
 ซื่อป้อ, เห็นแก่ตัว, ลำส่อน, ปอดแหก นอกจากนี้ยังพบมีการใช้ถ้อยคำแสดงความไม่รู้ ไม่ฉลาด
 เช่น โง่

1.2) ถ้อยคำบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า ถ้อยคำบริภาษที่แสดง
 ความด้อยคุณค่าของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นการว่ากล่าวคู่สนทนาของตัวละคร
 ให้เกิดความรู้สึกไร้คุณค่า ต่ำต้อย โดยการใช้โวหารเอาคนไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ได้แก่
 นังโสเภณี, นังพวกบ้านนอก, ตัวซวย, อีผู้หญิงใจง่าย และกะหรี เป็นต้น พิจารณาได้จากตัวอย่าง
 ดังนี้

“อีกะหรี”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าปรากฏใช้ทั่วไปในด้นบท
 ข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรรม ตอนที่ 14** ตีมตั้งใจมาหาพิไลที่บ้านนางย้อยเพื่อมาสะสาง
 ความคับแค้นในใจที่พิไลเคยให้น้ำเช็ดไปรุ่มทำร้ายร่างกายจนเจ็บสาหัส เมื่อตีพบกับพิไล
 จึงเกิดโต้เถียงบริภาษกัน ดังนี้

...“ไม่ใช่ อีณูไม่เกี่ยว กรรมที่มึงทำกับกู แรงแค้นที่กูมีกับมึงหрок ที่ตึงให้ไอ้ใช้
 ต้องไปอยู่ที่ตาคลี เมื่ออีณูมันปรารถนาในตัวไอ้ใช้ กูก็แค่ให้มันทำตามความต้องการ
 ของหัวใจมันเท่านั้น แล้วมันก็ได้ผลอย่างที่คุณต้องการจริงๆ” ว่าแล้วตีก็หัวเราะ
 ยั่วอารมณ์

“อีเวอร์ อีฉิบหาย อีกะหรี”

“มึงด่ากูไปเถอะ กูไม่เจ็บหрок” ตีมเช็ดหน้าขึ้น นางย้อยเห็นดังนั้นจึงจะปรี
 เข้าไปตบเพื่อระบายความคับแค้นใจ แต่ว่ากมลกับประสงค์รีบวิ่ง

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทละครตอนที่ตัวละครทะเลาะกัน ฝ่ายพิไล
โกรธแค้นดื่มที่เป็นต้นเหตุให้ตนไม่ได้แต่งงานกับพีใช้ เมื่อทราบความจริง จึงใช้ถ้อยคำบริภาษ
“อีกะหรี่”

“นังโสเภณีชั้นต่ำ”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าปรากฏใช้ทั่วไปในตัวบท
ข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 11** ธนภพกำลังคลอเคลียกับ
มิลค์ก็อยู่ในห้องทำงาน ขณะนั้นฉายมณีได้เข้าบริษัทเพื่อมาหาสามีเนื่องจากรู้สึกไม่ไว้วางใจ
ในตัวธนภพ เธอจึงตั้งใจมาดูสามี ขณะนั้นเมื่อเปิดประตูเข้าไปในห้องก็สังเกตเห็นเมียน้อย
แอบอยู่ใต้โต๊ะ เธอจึงบันดาลโทสะบริภาษฝ่ายตรงข้ามและทำร้ายร่างกาย ดังนี้

ฉายมณีไม่เชื่อ เดินตรงไปที่ประตู เลขารีบแจ้งเจ้านาย เมื่อฉายมณีเข้ามาในห้อง
จึงเห็นสามีอยู่คนเดียว เพราะมิลค์ก็หลบใต้โต๊ะทำงาน แต่ฉายมณีก็ตาไวเห็นเข้าจนได้
เรื่องเลยบานปลายใหญ่โต

...“คิดว่าจะตบตาฉันได้หรือ **นังโสเภณีชั้นต่ำ**”

มิลค์ก็ถูกฉายมณีลากออกมาตบไม่ยั้งแล้วจิกหัวลากออกไปหน้าห้อง โล้ตะเพิด
อย่างเกรี้ยวกราดจนพนักงานแตกตื่น

“ไปให้พ้นหน้าเลยนะ ถ้าฉันเห็นหน้าแกมาวุ่นวายกับสามีฉันอีกล่ะก็...นรกแน่!”...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทละครดังกล่าวเห็นได้ว่า ตัวละครเกิดความรู้สึกโกรธ
แค้นที่สามีนอกใจ อยู่กับเมียน้อย เมื่อมาเห็นด้วยตาตัวเอง จึงใช้ถ้อยคำบริภาษ “นังโสเภณี
ชั้นต่ำ”

1.2 ภาษาเพศชาย กลุ่มคำที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาเพศชาย
ที่ชัดเจนมาก คือ คำบุรุษสรรพนาม ซึ่งเป็นคำที่ใช้แทนคำนามในการสื่อสารระหว่างกัน คำบุรุษ
สรรพนามในภาษาไทยมีลักษณะเด่นที่มีคำให้เลือกใช้จำนวนมาก โดยเฉพาะคำบุรุษสรรพนาม
บุรุษที่ 1 ที่เรียกแทนผู้ส่งสารและสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่เรียกแทนผู้รับสาร โดยการเลือกใช้คำ
ต้องคำนึงฐานะระหว่างคู่สนทนา โดยความหลากหลายของการใช้หน่วยบุรุษสรรพนามนี้
ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม 3 ประการ คือ ความสนิทสนมมากหรือน้อยของคู่สนทนา ฐานะทาง
สังคม ฐานะทางสังคมสูงกว่า ต่ำกว่า หรือเท่าเทียมกัน (วิจิตร ณ ภาณุพงศ์, 2543 หน้า 65-66)
ปัจจัยความแตกต่างดังกล่าวทำให้เกิดความหลากหลายในการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาบุรุษสรรพนาม

บอกเพศที่แตกต่างกัน ลักษณะของหน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้แทนเพศชาย จำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยบุรุษสรรพนาม 2) คำลงท้าย 3) คำอุทาน และ 4) ถ้อยคำปริภาษ

1.2.1 หน่วยบุรุษสรรพนามเพศชาย หน่วยบุรุษสรรพนามเพศชาย หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้ระบุแทนเพศชาย เพื่อบอกว่าเป็นผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย หรือผู้ที่กล่าวถึง (วิจิตรนัฏพงศ์ และคณะ, 2552 หน้า 23) ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 บุรุษ คือ บุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูด เช่น ผม, ข้า,กู, เฮา และช้อย บุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย เช่น ท่าน, เรา, เธอ, มึง, พวกเรา, ลื้อ, คุณ, มัน, เอ็ง, นาย, ไอ้, พวกแก, เจก, อา และคุณ บุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่พูดถึง เช่น เขา, พวกเขา, เขา,ชายหนุ่ม, เจ้าตัว, ตน, มัน, เพื่อน และนาย จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาบทละครไทยโทรทัศน์ เกี่ยวกับการใช้หน่วยบุรุษสรรพนาม พบว่า ในบทละครไทยโทรทัศน์มีการใช้หน่วยบุรุษสรรพนามเพศชายในการแทนตัวละคร ทั้งในบทบรรยายความของเนื้อเรื่องและบทสนทนา เพื่อให้เกิดความหลากหลายไม่ใช้หน่วยคำเดิมซ้ำ ทำให้เกิดความไพเราะเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ลักษณะหน่วยบุรุษสรรพนามเพศชายที่ใช้ในบทละครไทยโทรทัศน์จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 2) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 และ 3) หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3

หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 คำแทนบุรุษหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศชาย ใช้แทนชื่อเพศชายในขณะพูด การศึกษาบุรุษสรรพนามแทนเพศชายมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศชาย
1	ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์	เฮา, ช้อย, ฉั่น, พี่, อีว, พวกเรา, ข้า, เรา, ผม, อ้าย, กู
2	สารวัตรใหญ่	ข้า, ผม, พวกเรา, อาตมา, ฉั่น
3	กรงกรรม	พี่, ผม, โยม, อาตมา, อีว, กู
4	มธุรสโลกันตร์	ผม, ข้า, อาตมา
5	ตุ๊กตาผี	ผม, กู, ฉั่น
6	วัยแสบสาแหรกขาด	ผม, ฉั่น, เรา
	โครงการ 2	
7	ตะกรุดโทน	ผม, อาตมา, ข้า

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	หน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 แทนเพศชาย
8	พชรมนตรา	ผม, ฉัน, อาตมา
9	ชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร	ผม, ญ, อีว
10	ชีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม์	ข้า, ญ, ผม, ฉัน
11	ชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา	อีว, ผม, ฉัน
12	บ่วงนฤมิต	ผม, ฉัน
13	เพชรกลางไฟ	ผม, กระหม่อม, ชาย, ฉัน, ข้า
14	แรงเงา 2	ผม, ฉัน
15	พรายพิฆาต	ผม, ฉัน
16	ไฟหิมะ	ผม, ฉัน

จากตารางข้างต้น พิจารณารูปภาษาหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้แทนเพศชาย ดังตัวอย่าง

“เรา”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 1** เปิดเรื่องด้วยฉากทศพลจับไมโครโฟนบ่าวประกาศให้ชาวบ้านในตลาดฟังถึงกิจกรรมงานฝังลูกนิมิตที่วัด ดังบทสนทนาดังนี้

“กราบบบบบ...” **ทศพล**, ถือไม้ค้ำไหวก้มหัวแทบติดเข้า

“สวัสดีครับพ่อแม่พี่น้องชาวตลาดบางกะปิทุกท่าน อย่าลืมนะครับ คำคีนี่**เรา**_{1,1} มีนัดกันกับงานฝังลูกนิมิตที่วัด...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **ทศพล**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา**เรา**_{1,1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของการใช้สรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวทศพลซึ่งกำลังพูดเชิญชวนให้ชาวบ้านที่ตลาดมาร่วมงานฝังลูกนิมิตที่วัด

“อีว”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 2** ภูผาไปรับจ้างขายไอดีมมา ขากลับได้ทำเงินเหรียญตกใน

ท่อน้ำ ต้องมเก็บอยู่นานกว่าจะได้ เมื่อกลับมาถึงบ้านพบอำมา อำมาจึงถามภุฟา ดังบทสนทนา ดังนี้

อำมารีบบอกว่าอย่าเอา ชีตละตั้งหกสลึง ภุฟา₁ บอกว่าวันนี้อ้าว_{1.1} รวยมาชอกกิน ชักพวงนำอำมา อำมาบอกว่ารวยก็เก็บไว้ทำอย่างอื่น แล้วลากให้กลับบ้าน อำมา มองสภาพมอมแมมของภุฟา ถามว่าไปทำอะไรมา

...“ไปมเหริยญในท่อมมา แต่วันนี้อ้าวโชคดี ขายไอดิมได้ตั้งสามกระดิกนะ”

“ดีแล้ว ขยันทำมาหากินต่อไปเอ็งเรียนจบแล้วค้าขายเก่ง ๆ ชีวิตเอ็งจะได้ ไม่ลำบาก อย่างอนตั้นสาย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ภุฟา₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาอ้าว_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนาม บุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวภุฟาซึ่งกำลังสนทนากับ อำมา เรื่องที่ไปขายไอดิมหมดได้เงินมา

“ผม”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 4** พิชิตให้อาจารย์หมอมผีมาตรวจดูวิญญาณผีธาดาที่บริษัท แต่อาจารย์ หมอมผีจับสัมผัสถึงพลังของวิญญาณไม่ได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผม_{1.1} เห็นมันแถว ๆ นี่แหละครับ”

“มันไม่ได้อยู่แถวนี้ ผมไม่สัมผัสมันเลย”

“บางคืนมันก็ไปหาผมถึงห้องนอน...ผมเกือบตายเพราะมันหลายหนแล้วครับ อาจารย์...หรือมันอาจจะสิงอยู่ที่...”

พิชิต₁ ยิ้มร้ายเพราะเพิ่งคิดได้ว่าผีธาดาอาจสิงรูปถ่ายที่พวกพนักงานชอบไป จดรูปไหว้เพื่อขอหวย แล้วก็จริงดังคาด...ผีธาดารอเขาอยู่แล้วในสภาพร่างซิกเลียด!

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พิชิต₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ผม_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนาม บุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนพิชิตซึ่งกำลังสนทนากับ หมอมผีที่มาไล่ผีธาดา

“ข้า”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง หนานเอ็มผู้คุมกำลังคุมชาวบ้านให้ทำงาน แพ็คยาเสพติด เครียวเป็นเด็กในหมู่บ้านที่ถูกบังคับให้ร่วมทำงานด้วย เครียวแอบนำมือถือเข้ามา ขณะทำงาน ทำให้ถูกจับได้ ดังบทสนทนาดังนี้

“ข้า_{1.1} บอกแล้วใช่ไหมว่าห้ามเอามือถือเข้าหมู่บ้าน”

“คือว่า...” เครียวอีกอึก

หนานเอ็ม₁ ไม่รอช้าเปิดดูภาพในโทรศัพท์พบว่า เป็นภาพแอบถ่ายสิ่งต้องห้าม ก็ยิ่งหัวเสียถึงกับด่าลั่น

“ไอ้เด็กเวอร์...นี่คิดจะหักหลังข้าจริงหรื”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หนานเอ็ม₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ข้า เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงความหลากหลายของการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวหนานเอ็ม ซึ่งได้รับคำสั่งให้จับกุมเด็กชายเครียว

หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 2 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อของหน่วยที่เราพูดด้วย ไม่ว่าจะเป็นคนเพศชาย สัตว์ และสิ่งของ การศึกษาหน่วยบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 5 สรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย

รูปภาษาที่เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แทนเพศชาย		
การใช้กับเหนือกว่า	การใช้กับผู้เท่าเทียมกัน	การใช้กับผู้ต่ำกว่า
ท่าน, เจ้า, คุณ, เฮีย, พวกเรา, จัน, พี่ชาย, พี่, แก, อ้าย, คุณ	เรา, เชอ, มึง, พวกเรา, ลี้อ, คุณ, มั่น, เอ็ง, นาย, ไอ้, พวกแก, เจก, อา, คุณ	มึง, เชอ, ไอ้, นาย
นาย, คุณพิชิต, อาจารย์, ลุง, คุณอา, พี่	คุณ, ที่รัก, นาย, พวกแก, ลุง, ไอ้, พวกคุณ, มึง, พี่, ไอ้เริงวุฒิ	ไอ้, แก, ลี้อ

จากตารางข้างต้น หน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่พูดด้วยเพศชายในบทละครโทรทัศน์สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

“แก”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 6** นลินกำลังกล่าวว่ารินทร์หาเงินเลี้ยงดูหิน ซึ่งกำลังตกงานจากการถูกไล่ออกจากตำรวจ ดังบทสนทนาดังนี้

“แก_{1.1} เลี้ยงมันหรือมันเลี้ยงแก” รินทร์มองอย่างไม่เข้าใจ

“โธ่ไอ้...ฉันว่าแกเป็นอีตัวเลี้ยงไอ้แมงดาเพชรนั่น หรือไอ้เศษสวะนั่นมันต้องหาเงินเลี้ยง อีตัวอย่างแก” รินทร์ถามว่าคุณเมายาหรือเมาเหล้าถึงมาระรานกันแบบนี้

“ไม่ต้องมาเสแสร้งพูดดีทรอกหน้า แกมันก็แค่ผู้หญิงชั้นต่ำ ก็เหมาะกับคนชั้นต่ำแบบไอ้เพชร แต่บางทีของเน่า ๆ ต่ำ ๆ มันก็น่าลองเหมือนกันนะ ไป ฉันเหมา แกจะคิดเท่าไร”...

เมื่อหินปลอบใจนลินจนมีกำลังใจ สัญญาจะสู้ไม่ถอยอีก เธอก็ให้กำลังใจหินกลับ

“พี่หินเองก็เหมือนกัน อย่าสิ้นนะคะ เรื่องงานใหม่ ถ้าสนใจยังงั้นบอกพี่ดิ้มให้ช่วยหาได้เลยคะ”...

“สินตั้งใจทำงานนะ สู้ต่ออย่าท้อ” หิน₁ เหนใจกำชับให้สู้

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หิน₁ เป็นรูปภาษาหลักที่กำลังสนทนากับนลินและรินทร์ หินถูกปรักปรำว่าเป็นแมงดาที่ให้ผู้หญิงหาเงินมาเลี้ยงดู

“คุณ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 3** วีระกำลังสนทนากับวิทย์เรื่องที่เป็นการเดินทางไปจัดการฆ่าฉนดลที่อยู่ในป่า ดังบทสนทนาดังนี้

...“นายหน้าคุณเคยติดต่อให้ผมจัดการกับคนชื่อฉนดลในป่า”

“แต่นายก็ทำไม่ได้นี่ แล้วจะมาอะไรกับฉันอีก”

“คุณ_{1.1} จ้างคนคอยอีกชุดมาจัดการปิดปากทุกคนที่ไปกับขบวนของฉนดล”

วีระชะงักเพราะที่วิทย์₁ พูดมาคือความจริง แต่ปกปิดโยนความผิดไปให้คนอื่น (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น วิทย์₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ คุณ_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนาม บุรุษที่ 2 ใช้เรียกแทนบุคคลเพศชายที่ร่วมสนทนาด้วยเพื่อเป็นการแสดงความให้เกียรติกับบุคคลที่มีฐานะทางการงานที่ดีกว่า

“คุณชาย”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 14** หมวดเผ่าเทพกำลังสนทนากับคุณชายธาดา บิดาของหม่อมน้ำผึ้ง ซึ่งคุณชายได้ให้กรมพลตหมวดเผ่าเทพออกจากภารกิจทำลายล้างชุมเสือ แต่หมวดเผ่าเทพขอโอกาสเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังบทสนทนาดังนี้

“ผมขอรองละครับ **คุณชาย_{1.1}** ขอโอกาสให้ผมได้แก้ไขปัญหานี้ด้วยเถาะครับ”

เผ่าเทพกับพลช่วยกันอธิบายจนคุณชายโอนอ่อน

“ฉันเข้าใจแล้วเผ่าเทพ ระหว่างที่เธอไปตามล่าเสือผา ฉันก็เพิ่งได้รับข้อมูลจากผู้ใหญ่ในกรมมา หลังจากที่ฉันตามให้ผู้การสมยศกลับมาจัดการปัญหาที่นั่นแทนเธอ”

“ข้อมูลอะไรครับท่าน”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คุณชาย₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ คุณชาย_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้เรียกแทนบุคคลเพศชายที่มีฐานะทางสังคมที่สูงกว่า ซึ่งเป็นราชินิกุล

“สื่อ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ซีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 1** เส็งไม่พอใจภูผาที่นำเงินมาให้ผิดจังหวะ เพราะกำลังถูกทวงเงินยืม ดังบทสนทนาดังนี้

เส็งจ้องหน้าภูผาแล้วมองเงินในมือ แต่ไม่ทันจะทำอะไร มือของเด็กหลักก็ยื่นเข้ามาคว้าเงินไปบอกว่า

...“ยังขาดอีก 10 บาท **สื่อ_{1.1}** ค้างค่าน้ำตาลอ้วมานาน แล้วนะ **อาเส็ง₁** จ่ายมาซะดี ๆ ”

เส็งพยายามต่อรองขอเอาเงินไปซ่อมร้านก่อน

“พุงนี้ลื้อต้องมาจ่ายให้อัว ไม่งั้นอัวจะไม่ขายน้ำตาลให้ลื้อ ลื้อจะได้ขายกาแพ
จิต ๆ เมียลื้อก็จะได้ขายขนมจิต ๆ แน่” ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น อาเล้ง, เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ลื้อ_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนาม
บุรุษที่ 2 แสดงความหลากหลายของการใช้ภาษาแทนตัวผู้ร่วมสนทนา

“มึง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย
เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 3** กำนันได้นำลูกน้องมาจับกุมคัตนานต์ และสั่งให้คัตนานต์
ลดปืนลง ก่อนจะจับตัวคัตนานต์ไว้ได้สร้างความไม่พอใจแก่คัตนานต์ที่มีความแค้นก่อนหน้านี้
เป็นอย่างมาก ดังบทสนทนาดังนี้

กำนันหันไปส่งสัญญาณให้ลูกน้องลดปืน **คัตนานต์**, ไม่พอใจที่กำนัน, หนีเอาตัวรอด
กลับเข้าร้านพร้อมลูกน้อง นวคุณมีลูกน้องมากกว่าจึงเป็นต่อ เข้ามาปลดปืนจากมือ **คัตนานต์**,
ที่จำใจยอมเพราะยืนอยู่ท่ามกลางปืนนับสิบกระบอก

...“ถ้า **มึง**_{1.1} ยังไม่ยอมตาย ก็กราบดินขอโทษกูซะ แล้วกูจะไม่เอาเรื่อง” ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คัตนานต์, เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษามึง_{1.1} เป็นหน่วย
สรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงความหลากหลายของการใช้ภาษาแทนตัวผู้พูด

หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 3 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึงเพศชาย
ในขณะสื่อสาร ในบทละครโทรทัศน์ที่ศึกษาผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 3
อย่างหลากหลายเพื่อไม่ให้กล่าวซ้ำหน่วยนามเดิม หรือชื่อเดิมของตัวละคร ทำให้เกิดความ
ไพเราะ จากการศึกษาลักษณะการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 พบว่า มีการใช้หน่วยสรรพนาม
บุรุษที่ 3 แทนตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่อง ได้แก่ ตัวละครเอก และตัวละครรอง
ตัวอย่างถ้อยคำบุรุษสรรพนามที่ 3 แทนเพศชาย เช่น เขา, ท่าน, ตัวเฮีย, คุณ, ชายหนุ่ม,
เจ้าตัว, มัน, นาย และพวกมัน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ขอสรุปเป็นตาราง
ให้เห็นดังต่อไปนี้

ตาราง 6 สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่ใช้เรียกแทนตัวละครเพศชาย

รูปภาษาที่เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนเพศชาย		
การใช้กับเหนือกว่า	การใช้กับผู้เท่าเทียมกัน	การใช้กับผู้ต่ำกว่า
คน, ผู้คน, ตัวเอง, เขา, ทาน, ตัวเฮีย, คุณ, พวกเขา, ผู้คน, หลวงพ่อ, หลวงปู่, ตา, พี่เลี้ยง, ชายหนุ่ม, เจ้านาย, คุณ	เขา, พวกเขา, ชายหนุ่ม, เจ้าตัว, ตน, มัน, พี่น, นาย, พวกมัน, เจ้า, ไอ้	น้อง, มัน, พวกมัน, พวกเขา, น้องเขา, แก, เขา, หลานชาย, นาย, แก, พวกแก, ลูกน้อง

จากตารางข้างต้น หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึงเพศชายในบทละครโทรทัศน์ สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

“เขา”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึงเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 2** ฅนพบกับฉายมณีกล่าวอย่างอ่อนโยนกับชิลธรเรื่องที่หากพ่อแม่ของเธอยังอยู่คงจะภูมิใจในตัวชิลธรเป็นอย่างมาก ดังบทสนทนาดังนี้

ฅนพบกับฉายมณีต่างยิ้มอบอุ่นเอ่ยอ่อนโยนว่าถ้า**สุชาติกับพรรณี**₁ ยังยืนอยู่ตรงนี้อาเชื่อว่า**เขา**_{1,1} ต้องภูมิใจในตัวชิลแน่ บอกว่าผู้ถือหุ่นมารอบพหุกันนานแล้ว (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **สุชาติกับพรรณี**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา**เขา**_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงความหลากหลายของการใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้ที่กล่าวถึง

“ท่าน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึงเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 3** ที่โรงพยาบาลรองผู้กำกับกับการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้บังคับบัญชาเก่าของคุณใหญ่ได้เดินทางมาเยี่ยมสารวัตรใหญ่ที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกคนร้ายยิงขณะปฏิบัติหน้าที่ พ่อของคำแพงภรรยาของสารวัตรใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นใคร จึงได้ถามบุตรสาว ดังบทสนทนาดังนี้

...“**รองมิตร**₁ นี่ใครกัน” มานะถามลูกสาว “**ท่าน**_{1,1} เคยเป็นรองผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นผู้บังคับบัญชาเก่าของคุณใหญ่ (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **รองมิตร**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา**ท่าน**_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงความหลากหลายของการใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้ที่กล่าวถึง

“น้ำ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ถูกกล่าวถึงเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย บทที่ 7** ปัทมตัดสินใจจะย้ายไปอยู่กับน้ำพร หลังจากน้ำพรได้สูญเสียครอบครัวไป ซึ่งก็เหลือแต่ปัทมคนเดียว ปัทมจึงไปบอกครูอัญเรื่องจะย้ายไปอยู่กับน้ำพรดังบทสนทนาดังนี้

แต่คืนก่อนที่ปัทม₁ จะไปกับสมพร ปัทมขอบคุณกับครูอัญบอกครูว่าตนตัดสินใจจะไปอยู่กับน้ำพร ครูอัญถามว่าแล้วงานที่สมัครไว้ละ

...“ผมปฏิเสธไปแล้วครับ ผมคิดดูดี ๆ แล้วผมทิ้งน้ำพร_{1.1} ให้อยู่คนเดียวไม่ได้จริง ๆ” ครูอัญถามว่าคิดดีแล้วใช่ไหม “ใช่ครับ...ครูครับ ผมยังไม่กล้าบอกหนูต๋น ผากครูบอกหน่อยนะครับ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปัทม₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีการใช้รูปภาษาน้ำพร_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่แสดงการกล่าวถึง

“คุณ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ถูกกล่าวถึงเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 2** ฉัตรเข้ามาคุยกับแม่เรื่องที่ชอบพอกับคุณใหญ่ โดยฉัตรขอให้แม่เห็นใจในความรักของทั้งสอง ดังบทสนทนาดังนี้

“แม่คะ...คุณใหญ่_{1.1} บอกว่าจะแต่งงานกับฉัตร” แม่ถามว่าแล้วพ่อแม่เขาละ “คุณใหญ่บอกว่ากำลังค่อย ๆ คุยกับพ่อแม่ของเธอ ความรักของเราคงไม่ได้ลงเอยอย่างง่าย ๆ ฉัตร₁ รู้ค่ะ แต่ฉัตรก็รู้ด้วยว่าฉัตรรักคุณใหญ่ และคุณใหญ่ก็รักฉัตร เรารักกันค่ะแม่ ฉัตรอยากให้แม่ช่วยพรให้ความรักของเราสมหวัง”

“อานุภาพของความรัก ไม่มีอะไรทดแทนได้จริง ๆ” นวลอนงค์ใจอ่อนกับความรักของลูก จากความรักของตอนที่เคยผ่านมา แต่ก็ป็นห่วงอนาคตของลูกมาก

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ฉัตร₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีการใช้รูปภาษาคุณใหญ่_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่ต้องการกล่าวถึง

“พวกมัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ถูกกล่าวถึงเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 2** หลังจากคุณทิพย์เสียชีวิตได้มีการเปิดพินัยกรรม และได้ยกทรัพย์สินให้ธิดากับแบ่งร่ำเป็นส่วนใหญ่ สร้างความไม่พอใจให้พิชิตซึ่งเป็นสามีของคุณนวลทิพย์เป็นอย่างมาก ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่จริง! พวกมันรวมหัวกันโกงสมบัติคุณทิพย์” ธิดาหมั่นไส้แกั่งพูดยั่วพิชิต
“เรายังไม่ได้เปิดพินัยกรรมของนาทิพย์เลยนะคะ...จะรู้ได้ยังไงว่าใครโกงใครไม่โกง”

“พวกมัน^{1.1} กลัวคุณทิพย์จะยกทุกอย่างให้ฉันเลยรวมหัวกันทำพินัยกรรมปลอมขึ้นมา ฉันไม่หลงกลพวกแกหรอก”...

พิชิต₁ เงียงไม่ลดละ ประสานเห็นท่าไม่ดีรีบเอ่ยถึงหลักฐานอีกอย่างเตรียมไว้
(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พิชิต₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาพวกมัน^{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงความหลากหลายของการใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้ที่กล่าวถึง

1.2.2 คำลงท้ายเพศชาย คำลงท้ายเพศชาย หมายถึง คำลงท้ายหรือคำที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค การลงท้ายมีลักษณะเช่นเดียวกับการเริ่มต้น กล่าวคือ มีการใช้ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา วจนภาษาที่ใช้ เช่น สวัสดีครับ ขอขอบคุณครับ ไปก่อนครับ ไปนะ ไปละ โชคดีนะ และ แล้วเจอกันใหม่ อาจใช้ควบคู่กับอวจนภาษา เช่น การไหว้ การโค้งคำนับ หรือการโบกมือลา (วรวรรณ ศรียาภัย, 2563, หน้า 6-39) คำลงท้ายจึงเป็นลักษณะของภาษาที่สามารถบอกลักษณะเพศของผู้พูดได้ ตัวอย่างคำและถ้อยคำลงท้ายเพศชาย ได้แก่ ครับ, ครับผม และวะ เป็นต้น สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายตามลำดับดังนี้

“ครับ”

เป็นหน่วยคำลงท้ายเพศชายใช้ลงท้ายในประโยคสื่อสาร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** สารวัตรใหญ่บุกจับแก๊งค์ยาบ้าช่วยชีวิตคนในหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย จนได้รับบาดเจ็บถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เมื่อคำแพ่งภรรยาทราบจึงได้บอกพ่อกับแม่และพากันมาดูแลที่โรงพยาบาล ดังบทสนทนาดังนี้

...“ขึ้นรถเลยลูก เดี่ยวพ่อไปส่ง...พ่อโทร.ไปถามหมวดชาติแล้ว พ่อใหญ่
เสียเลือดมากก็เลยช็อกสลบไป ตอนนีพวก ดชด.กำลังแหไปบริจาคเลือดให้อยู่”

“รีบไปเถอะพ่อ พังแล้วใจคอไม่ดีเลย” บุญศรีเร่งสามี่

เมื่อไปถึงโรงพยาบาล สามคนพ่อแม่ลูกเร่งรีบไปทางห้องผ่าตัด พอตี ๓.๐๐
เปิดประตูสวนออกมา

“คุณเป็นญาติคนไข้หรือครับ^{1.1}”

“ดิฉันเป็นภรรยาคะ แล้วนี่ก็พ่อกับแม่ของดิฉัน”

“ไม่ต้องเป็นห่วงนะครับ ผมผ่าตัดเอากระสุนออกแล้ว คนไข้แข็งแรงดีมาก
ตอนนี้กำลังให้เลือด ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หมอ¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาคำลงท้าย
ครับ^{1.1} เป็นหน่วยภาษาคำลงท้ายประโยคเพศชาย

“ครับผม”

เป็นหน่วยคำลงท้ายเพศชายใช้ลงท้ายในประโยคสื่อสาร ปรากฏใช้ทั่วไป
ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 1 หลังเสร็จภารกิจฝึกซ้อมช่วยเหลือตัวประกัน
จากคนร้าย รองผู้กำกับจึงเข้ามาดูการทำงานของหน่วยพิชิตไฟรี และได้ชมการปฏิบัติการกิจว่า
ทำงานได้ดีมาก และได้ให้ความสนใจหนุ่มหล่อคมเข้ม จึงได้ถามชื่อ ดังบทสนทนา ดังนี้

...รองผู้กำกับเดินมาหยุดตรงหน้าหนุ่มหล่อคมเข้ม “นี่คงเป็นมือดีที่สุดในทีม
สินะ ยิ่งป็นแมนเหมือนจับวาง ลังจุดไหนได้จุดนั้น”

“หน่วยพิชิตไฟรีทำงานเป็นทีม ทุกคนล้วนมีศักยภาพดีเยี่ยมครับท่าน”
สารวัตรกล่าวเสียงดังฟังชัด แต่รองผู้กำกับยังให้ความสนใจหนุ่มหล่อคมเข้ม ถามเขาว่า
ชื่ออะไร

“ร้อยตำรวจเอกหิมาลัย สุริยศักดิ์, ครับผม^{1.1}”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ร้อยตำรวจเอกหิมาลัย สุริยศักดิ์¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก
มีรูปภาษา คำลงท้าย ครับผม^{1.1} เป็นหน่วยภาษาคำลงท้ายประโยคเพศชาย

“วะ”

เป็นหน่วยคำลงท้ายเพศชายใช้ลงท้ายในประโยคสื่อสาร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 2** เพชรเห็นชายฉกรรจ์กำลังถูกระชากลากเด็กหญิงไป แล้ววิ่งลัดตัดไปอย่างชำนาญเส้นทาง จึงตะโกนบอกคนแถวนั้นให้แจ้งตำรวจ และรีบตามไปช่วย ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไอ้พวกสารเลว เอ็งวิ่งตามมันไม่ทันหรอก...” เอเข้าไปกระชากลูกออกจากมอเตอร์ไซด์ “ไปเพชร ไปกระที่บไอ้พวกเดนนรกพวกนั้นด้วยกัน”

เพชรโตะช้อนท้ายมอเตอร์ไซด์ทันที **วะ**, ที่นั่งกองอยู่กับพื้นลูกไม่ทัน ได้แต่ตะโกนโหวกเหวก

“ไอ้เอ รกฏ...รงค์ ไอ้เอมันเกี่ยวอะไรด้วยวะ...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **วะ** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาคำลงท้าย **วะ_{1.1}** เป็นหน่วยภาษาคำลงท้ายประโยคเพศชาย

1.2.3 คำอุทาน การใช้คำอุทานของเพศชาย หมายถึง การใช้คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกตกใจ ซึ่งคำอุทานสามารถแสดงอารมณ์เชิงบวกและเชิงลบได้จากการศึกษาคำอุทานของตัวละครเพศชายในบทละครไทยโทรทัศน์ เช่น เฮ้ย เป็นต้น พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“เฮ้ย”

เป็นหน่วยคำอุทานเพศชายใช้ลงท้ายในประโยคสื่อสารเมื่อเกิดอาการตกใจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 2** วุฒกำลังคุยอยู่กับเอ เรื่องการตัดหน้าทำงานผิดกฎหมาย แต่ระหว่างพูดคุยเพชรก็โผล่เข้ามาแย่งรถมอเตอร์ไซด์เพื่อขับไปช่วยเด็กหญิงที่ถูกถูกระชากไป ทำให้วุฒตกใจร้องอุทาน ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไอ้เอ อย่าคิดว่ากูไม่กล้านะมึง...ไอ้รูธ¹”

ณรงค์หันไปเรียกกูธที่ยืนอยู่ใกล้ ๆ วูธโวยอย่างรู้ทันว่ากูไม่เกี่ยว มึงอยากได้ก็เข้าไปเอาเองสิวะ ณรงค์คำราม “มึง” จ้องหน้าวูธ ต่างมองเกี่ยงกัน

เอมองทั้งสองอย่างดูถูกแล้วหมุนตัวออกไปก็ต้องตกใจร้องเฮ้ย!^{1.1}

เมื่อถูกเพชรที่วิ่งตะปิงมาชนอย่างจัง จนกระเด็น

“ไอ้เพชร อะไรของเอ็งวะ”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ไอ้รูธ¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาคำอุทาน เฮ้ย!^{1.1} เป็นหน่วยภาษาคำอุทานแสดงอาการตกใจอย่างไม่ทันได้ตั้งตัว

1.2.4 ถ้อยคำบริภาษเพศชาย ถ้อยคำบริภาษเป็นถ้อยคำภาษารูปแบบหนึ่งที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความโกรธ ดัดพ้อ ต่อว่า กระทบบกระเทียบ เปรียบเปรย (สมเกียรติ รัชมณี, 2551, หน้า 112) จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษของตัวละครเพศชายในบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษ 2 ลักษณะ คือ 1) ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ และ 2) ถ้อยคำบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า มีรายละเอียดดังนี้

1) ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ ปรากฏใช้ถ้อยคำบริภาษในการสนทนาทั้งจากตัวละครดำเนินเรื่องและตัวละครประกอบ โดยเป็นการกล่าวให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกในด้านลบด้วยถ้อยคำแสดงการดูถูกทางชาติพันธุ์ และกล่าวหาว่าเป็นโจร เป็นต้น พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ไอ้ปากปลาร้า” และ “ไอ้โจรห่าร้อย”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่ใช้ว่ากล่าวคู่สนทนาเพศชาย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่เตอร์ ตอนที่ 2** ทศพลได้มาเยี่ยมบ้านพลที่บ้านของชโลธร เมื่อชโลธรกลับมาบ้านพบทศพลจึงว่ากล่าวด้วยถ้อยคำบริภาษอย่างไม่พอใจดังบทสนทนาดังนี้

...ชโลธรเห็นจำได้ว่าเป็นไอ้ปากปลาร้า_{1,1} นี่เอง ถามว่ามาที่นี้ได้ไง ทศพล₁ ลังให้แก่เชือกหมอนั่นก่อนตนมีเรื่องส่วนตัวกับเขา เดี่ยวเราค่อยคุยกัน ชโลธรว่า ต้องเป็นพวกเดียวกันแน่ ค่ะ

“ไอ้โจรहार้อย_{1,2}” อาฆาตว่าใครทำตนต้องโดนคืนไปพันเท่า แล้วหลับหูหลับต่ายังทันที ลูกปืนเฉี่ยวทศพลไปเส้นยาแดงเดียว...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างตามที่กล่าวมานี้เห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ โดยใช้ถ้อยคำ “ไอ้ปากปลาร้า” และ “ไอ้โจรहार้อย”

2) ถ้อยคำบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า ถ้อยคำบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นการว่ากล่าวคู่สนทนาของตัวละครให้เกิดความรู้สึกไร้คุณค่า ต่ำต้อย โดยการใช้โวหารเอาคนไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ เสงช่วย และไอ้เด็กเวอร์ เป็นต้น พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“เฮงช่วย”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าปรากฏใช้ทั่วไปในตัวบทข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 2 นางย้อยเดินทางไปหาพิไลที่บ้านชุมแสงเพื่อบอกให้ทราบเรื่องที่ตีใหญ่มีภรรยาแล้ว และได้ว่ากล่าวลูกชายของตนเอง ดังบทสนทนาดังนี้

“...เรื่องอาใช้₁ คู่หมั้นของหนูพิไลนั่นแหละ...ฉันรีบมาจากชุมแสงเพราะร้อนใจ กลัวทางนี้จะหาว่าฉันกับเฮีย สมรู้ร่วมคิดกับไอ้ลูกเฮงช่วย_{1,1} นั้น”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทละครตอนที่ตัวละครนางย้อยโกรธลูกชายที่พาภรรยามาที่บ้าน ทั้ง ๆ ที่มีคู่หมั้นอยู่แล้ว ทำให้ต้องมาบอกฝ่ายคู่หมั้นด้วยอารมณ์ขุ่นมัว จึงได้ใช้ถ้อยคำบริภาษลูกชายว่า “ไอ้ลูกเฮงช่วย_{1,1}”

“ไอ้เด็กเวอร์”

เป็นถ้อยคำบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าปรากฏใช้ทั่วไปในตัวบทข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องสารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1 หมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติด หนามเฒ่าผู้คุมเห็นเครือวแอบเอาโทรศัพท์มาถ่าย จึงได้ตำหนิ ดึงบทสนทนานี้

...“ข้าบอกแล้วให้มียว่าห้ามเอามือถือเข้าหมู่บ้าน”

“คือว่า...” เครียว₁ อึกอัก หนามเฒ่าไม่รอช้าเปิดดูภาพในโทรศัพท์พบว่า เป็นภาพแอบถ่ายสิ่งต้องห้ามก็ยิ่งหัวเสียตึงกับด่าลั่น

“ไอ้เด็กเวอร์_{1.1}...นี่คิดจะหักหลังข้าฉันรี” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เครียว₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ไอ้เด็กเวอร์_{1.1} เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงบริภาษ

1.3 ภาษาเพศพิเศษ เพศพิเศษ คือ กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ คนในสังคมดั้งเดิมแบ่งเป็นเพศหญิง เพศชาย ครั้นเมื่อแต่ละบุคคลอยู่ในสังคมต่างแสดงบทบาทที่แตกต่างกันออกไป เพศชายบางคนเลือกที่จะมีสถานภาพเป็นสมณเพศ อีกทั้งเมื่อสังคมพัฒนาเข้าสู่สมัยใหม่ คนในสังคมมีความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น เพศหญิง เพศชาย ก็ยังคงมีอยู่ แต่มีคนอีกกลุ่มเพศหนึ่ง คือ เพศทางเลือก ซึ่งเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือมีรสนิยมทางเพศแตกต่างออกไป เรียกว่า แอลจีบีทีคิวพลัส (LGBTQ+) เป็นกลุ่มคนมีความหลากหลายทางเพศ (วรวรรณ ศรีราษฎร์, 2565, หน้า 66–67) จากการการศึกษาความหลากหลายของการใช้ภาษาเพศพิเศษ จากบทละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง พบว่า ถ้อยคำภาษาเพศพิเศษ จำแนกได้ 2 กลุ่ม กล่าวตามลำดับได้ดังนี้ 1) ภาษาสมณเพศ และ 2) ภาษาเลสเบี้ยน

1.3.1 ภาษาสมณเพศ สมณเพศ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสงบกิเลสแล้ว และบุคคลที่แสดงสภาพทางร่างกายและจิตใจไม่ตรงกับเพศสภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, หน้า 2546–1125) และมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 7 หน่วยบุรุษสรรพนามของสมณเพศ

เพศพิเศษ	หน่วยบุรุษสรรพนาม ที่ 1	หน่วยบุรุษสรรพนาม ที่ 2	หน่วยบุรุษสรรพนาม ที่ 3
สมณเพศ	อาตมา, พระอาจารย์	โยม, หลวงปู่, หลวงพ่อ, ท่านเจ้าคุณ	หลวงปู่, หลวงพ่อ

จากตารางข้างต้น หน่วยบุรุษสรรพนามที่ใช้สมณเพศในบทละครโทรทัศน์ สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยสรรพนามตามลำดับต่อไปนี้

หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนสมณเพศ หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทน สมณเพศ ในขณะสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ จากการศึกษาลักษณะการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนสมณเพศในบทละครโทรทัศน์ พบว่า มีการใช้หน่วยสรรพนามแทนตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่อง ได้แก่ ตัวละครรอง ตัวอย่างถ้อยคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนสมณเพศ เช่น อาตมา และ

พระอาจารย์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งขอยกตัวอย่างประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“อาตมา”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนสมณเพศ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 8** หมวดเผ่าเทพตั้งจิตอธิษฐานระลึกถึงหลวงปู่ เพียงชั่วจิตใจหลวงปู่ก็ปรากฏตัว ดังบทสนทนาดังนี้

หลวงปู่₁ ยอมปรากฏตัวจิตใจต่อมา เผ่าเทพก็มาราบด้วยพลังศรัทธาแรงกล้า

“ผมต้องกราบขอขมาหลวงปู่ที่มารบกวนยามวิกาลเช่นนี้ แต่ผมมีความจำเป็นที่...”

“อาตมา_{1.1} รับรู้ถึงความตั้งใจของโยม ไม่ได้รบกวนอะไรหรอก เป็นอย่างที่ว่าอาตมาคิดว่าโยมต้องกลับมาแน่”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้น หลวงปู่₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาอาตมา_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงแทนตัวบุคคลที่กำลังพูด

“พระอาจารย์”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนสมณเพศ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 2** พรานบุญใช้บ่วงครุฑาปักขาอัคคีคลั่งคอพญานาค พญานาคร้องอย่างเจ็บปวด พระอาจารย์ตกใจ พระอาจารย์จึงพูดกับพรานบุญให้ปล่อยพญานาคไปดังสนทนาดังนี้

พรานบุญสั่งให้พญานาคตามตนไปในเมืองโดยดี

...“โยมจะพาพญานาคไปไหน”

“ฉันจะพาพญานาคไปในเมือง เพราะพญานาคตอนนี้ทำเงินให้ฉันมหาศาล”

“พระอาจารย์₁ ขอบิณฑบาตได้ไหม”

“ปล่อยไปก็เท่ากับฉันปล่อยเงินหลุดลอยไปนะสิ ฉันว่าหลวงพ่อยู่ส่วนหลวงพ่อก็เยอะ หลับตาซะอย่ามารู้เห็นเรื่องของฉันเลย”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้น พระอาจารย์ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา พระอาจารย์ เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่สนทนากับนายพรานที่กำลังจับพญานาคได้

หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 2 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนสมณเพศที่พูดด้วยในขณะสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แทนสมณเพศ พบว่า ผู้ประพันธ์ใช้รูปภาษา เช่น พระคุณเจ้า, หลวงพ่อ, หลวงปู่ การศึกษาหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้แทนสมณเพศในบทละครโทรทัศน์ สามารถยกตัวอย่างมาประกอบ การอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“พระคุณเจ้า”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนสมณเพศที่พูดด้วย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 3** ผีนวลทิพย์ถูกทำร้ายจึงหนีมาพึ่งบารมีที่วัด หลวงพ่อ จึงถอดจิตมาเทศธรรมสั่งสอนให้ผีนวลทิพย์ฝึกปฏิบัติธรรม ดังบทสนทนาดังนี้

“สมาธิจิตของโยมดีขึ้นมาก...จำไว้ว่าต่อให้อยู่ในรูปกายใดก็สามารถเข้าถึงสิ่งที่ พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ได้ถ้าตั้งมั่นอยู่ในการปฏิบัติธรรมละแล้วซึ่งกิเลสตัณหา”

หลวงพ่₁ เกลี่ยกล่อมให้ผีสาวจำวัดและบำเพ็ญเพียรต่อ แต่ผีนวลทิพย์อดหวัง ธนิกากับแบ่งรำไม่ได้

...“**พระคุณเจ้า_{1.1}** เจ้าขา...โยมขอบพระคุณท่านที่ช่วยโยม แต่โยมอยู่ปฏิบัติธรรม ไม่ได้เจ้าคะ...โยมยังมีห่วงผูกคอกอยู่”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้น หลวงพ่₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา พระคุณเจ้า_{1.1} เป็นหน่วย สรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงถึงการกล่าวถึงบุคคลที่สนทนาธรรมด้วย

“หลวงพ่”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนสมณเพศที่กล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 3** แทนเดินอยู่กับพระธุดงค์ในป่า จู่ ๆ พระก็ทรุดลง แทนจึงเข้าไปประคองจึงรู้ว่าท่านตัวร้อนมาก แทนกล่าวว่าถ้าออกจะป่าได้จะรีบหาไปหาหมอ แต่พระธุดงค์กล่าวว่าปล่อยให้เป็นไปตามบุญกรรมเถอะ แต่แทนกล่าวอย่างหนักแน่นว่าจะพา พระธุดงค์ไปด้วย ดังบทสนทนาดังนี้

...“อาตมาไม่เป็นอะไรหรอก ทั้งอาตมาไว้นี้แหละ ปล่อยไปตามบุญกรรม ให้โยมไปต่อเถอะ”

แทนบอกว่าตนทำไม่ได้หรอก ท่านถามว่าโยมเป็นห่วงอาตมาหรือ

“ก็นิดนึ่ง แต่ที่สำคัญผมก็ไม่รู้จะไปไหน จะออกจากป่าไปยังไง ยังไงผมก็ต้องพา หลวงพ่อ₁ ไปเป็นเพื่อน”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หลวงพ่อ₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาหลวงพ่อ₁ เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 โดยที่แทนตัวละครในเรื่องเป็นคนกล่าวสื่อสารด้วย

หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนสมณเพศ หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนสมณเพศที่กล่าวถึงขณะสื่อสาร จากการศึกษาถ้อยคำภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์เกี่ยวกับการใช้หน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนสมณเพศ พบว่า ผู้ประพันธ์มีการใช้หน่วยสรรพนามที่ 3 แทนสมณเพศ เช่น หลวงพ่อ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

“หลวงพ่อ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนสมณเพศใช้แทนสมณเพศที่ถูกกล่าวถึง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 5** ขณะที่หมวยสู้กับมะสาแหวดด้วยมีดสั้น โดยที่มะสาแหวดมือเปล่าแต่ก็สามารถสยบหมวยสู้ได้ ทันใดนั้นแทนก็เข้ามาช่วยหมวยสู้ไว้ได้ทันเวลา มะสาแหวดจึงได้ต่อสู้กับแทน มะสาแหวดชักปืนมายิงแทนจนกระเด็นไปติดต้นไม้ หมวยสู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ตกใจวิ่งไปหาแทน แต่แทนกลับไม่มีเลือดไหลออก แทนจึงนึกถึงหลวงพ่อที่ได้ให้กำจัดไว้ป้องกันตัว ดังบทสนทนาดังนี้

...หมวยสู้รีบไปประคองแทนขึ้นมาในอ้อมอก แต่ไม่เห็นเลือดสงสัยว่าถูกยิงยังงี้ ไม่มีเลือด พอมองหน้าแทนลืมตาอืมหวาน มือกดหมวยสู้กระชับ

“ไ้บ้” หมวยสู้ดาเชิน แทนดูงำกำจัดในมือพื้มพำอย่างพอใจ

“จริงอย่างทีหลวงพ่อ_{1.1} พูดจริง ๆ งำกำจัดป้องกันภัยได้”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หลวงพ่อ₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา หลวงพ่อ_{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่กล่าวถึง

1.3.2 ภาษาเลสเบี้ยน เลสเบี้ยน หมายถึง ผู้หญิงที่มีรสนิยมทางเพศกับผู้หญิงด้วยกัน และมีเพศย่อย คือ ทอม ดี และเลส ซึ่งมีภาษาเฉพาะกลุ่มในการสื่อสารบางคำ เช่น สะ เป็นคำลงท้ายที่เลสเบี้ยนตอบรับเมื่อสื่อสารกับผู้อื่น พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ฮะ”

เป็นหน่วยภาษาคำลงท้ายของทอม ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 2** อาทิตย์เกิดอาการป่วยกะทันหันต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล ณฑลและเพชรซึ่งอยู่ด้วยกัน จึงปรึกษารื้ออาการของอาทิตย์กับหมอ ดังบทสนทนาดังนี้

หมอออกจากห้องไปแล้ว ณฑลถามความเห็นว่าจะเอาอย่างไรดี เพชร₁ ให้เชื่อหมอ เพราะอาการเพื่อนของเขาตอนนี้ก็เป็นอย่างที่ผมบอกจริง ๆ

“...แต่เมื่อตอนอยู่ที่หมู่บ้านแกก็เห็น...แล้วนี่แกหิวมันยังไม่ได้กินอะไรเลยนี่ ตั้งแต่เช้า”

“ไม่ฮะ_{1.1} อยากเข้าห้องน้ำมากกว่า”

“เออ...ไปเหอะ เดี่ยวฉันเฝ้าเอง...”

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้น เพชร₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่มีลักษณะทางเพศไม่ตรงกับใจ มีการใช้รูปภาษา ฮะ_{1.1} เป็นคำลงท้ายซึ่งแสดงให้เห็นถึงเพศทอม

“วะ”

เป็นหน่วยภาษาคำลงท้ายของเลสเบี้ยน ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 20** ไออุ่นขอบคุณแอนเน่ที่ช่วยตนให้รอดพ้นจากรุ่นพี่ข่มขืน โดยแอนเน่ได้กล่าวเตือนไออุ่นคราวหลังอย่าได้ประชดโดยการดื่มเหล้าอีก และบอกไออุ่นว่าดีใจที่เคลียร์ใจกับป้าเรื่องที่ป้าทอม อย่างไม่กังวัลอีก ดังบทสนทนาดังนี้

...“อยากให้ป้าฉันไปคุยกับครูทรายบ้างจ๊ะ ถ้าไม่มีครูทราย จะมีใครมาช่วยเราอีกไหมอะแก”

“ไม่รู้วะ₁” ไออุ่นและแอนเน่มองหน้ากันแข็ง ๆ ต่างก็คิดถึงครูทราย (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏคำลงท้าย วะ₁ เป็นภาษาทอมที่ใช้ในการสื่อสารกับเพื่อนสนิท

2. ภาษาอายุ

สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล และเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2563 หน้า 1-25) กล่าวว่า อายุของผู้ใช้ภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้ภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่เน้นความสำคัญของอายุ ปัจจัยทางสังคมด้านอายุทำให้ผู้ใช้ภาษาเดียวกัน

ใช้ภาษาในการสื่อสารสิ่งเดียวกันในรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ยังสื่อความหมายเหมือนกัน อีกทั้งวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างกันในสังคมไทย อาทิ ความมีอาวุโสถือเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญในแทบทุกวงการ ผู้มีอายุมากกว่ามักได้รับความเคารพ เกรงใจและเชื่อฟังจากผู้มีอายุน้อยกว่า ดังจะเห็นได้จากกลุ่มผู้สูงวัยจะใช้คำว่า ลูกป๊ะแจ ตะพาน ไปกินเลี้ยง ในขณะที่กลุ่มวัยอื่นใช้คำว่า ลูกกุญแจ สะพาน ไปงาน อาจกล่าวได้ว่า การใช้ภาษาที่แตกต่างกันทำให้สังคมมีภาษาเด็ก ภาษาวัยรุ่น ภาษาของคนรุ่นใหม่ ภาษาของคนรุ่นเก่า (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540, หน้า 61) จากการศึกษาพบลักษณะภาษาตามอายุ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาเด็กและเยาวชน 2) ภาษาผู้ใหญ่วัยทำงาน และ 3) ภาษาวัยชรา

2.1 ภาษาเด็กและเยาวชน ธรรมชาติของคนตลอดช่วงอายุชัย แบ่งช่วงวัยได้หลายช่วงแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้แบ่ง โดยทั่วไปแบ่งเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา การใช้ภาษาก็ปรับเปลี่ยนให้สัมพันธ์กับช่วงวัย วัยเด็กจะมีการใช้คำนำหน้านามว่า เด็กชาย เด็กหญิง คุณหนู หรือหนู จนอายุครบ 15 ปี คำนำหน้าก็จะเปลี่ยนไปหรือการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนชื่อตนเองภาษาเด็กและภาษาวัยรุ่นจะเรียกชื่อเล่นแทนตนเอง ส่วนผู้ชายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะใช้ภาษาวัยรุ่นว่า ผม เป็นต้น (วรวรรธน์ ศรียาภัย, 2565, หน้า 65–66) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบการใช้ภาษาเด็กในบทละครเรื่อง ตะกรุดโทน มธุรสโลกันตร์ วัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 พิจารณาการใช้ภาษาเด็ก เยาวชนได้จากตัวอย่างดังนี้

“ฉัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนวัยเด็กและเยาวชนหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 13** คีร์พุดคุยกับโอเอ เรื่องการสอบ Pre-test วันพรุ่งนี้ ว่าตนรู้สึกกดดันกลัวสอบไม่ผ่าน วิหนึ่งนั่งอ่านหนังสืออยู่ใกล้ ๆ ได้ยินคีร์พุดถึงกับเจ็บจี๊ดขึ้นสมอง โพล่งไล่ให้ไปคุยกันที่อื่นตนจะอ่านหนังสือไม่รู้เรื่องแล้ว วิหนึ่งเหมือนคุมตัวเองไม่อยู่ ปากแห้ง เหงื่อซึม ใจสั่นบอกเพื่อน ๆ ดังบทสนทนาดังนี้

“ฉัน_{1.1} ...ฉันไปอ่านที่อื่นนะ”

“โอ้วี...มันเป็นไรวะ”

“นั่นคืออยู่ ๆ ก็หัวร้อนเลย”

“ก็พวกแกนั่นแหละ มัวแต่เมาท์กันอยู่ได้” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปภาษา ไอ้วี₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ปรากฏคำบุรุษสรรพนามที่ 1 ฉัน_{1.1} แทนตัวผู้พูด ซึ่งกำลังสนทนากับกลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จึงใช้คำว่า “ฉัน” แทนตัวเอง ซึ่งในการออกเสียงพูด จะออกเสียงว่า “ฉัน” ก็ได้

“ไอ้หนู”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนเด็กชายที่พูดด้วยซึ่งเป็นหน่วยภาษาเด็กและเยาวชน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 3 เด็กชายได้พบกับพระธุดงค์ในป่า พระธุดงค์ทราบว่าภูผาเป็นผู้มีบุญเป็นเจ้าของเหล็กไหล จึงให้ภูผาลองจับเหล็กไหลที่อยู่ในถ้ำยาม ดังบทสนทนาดังนี้

เด็กชายภูผา₁ อึ้งมาก มองยามพระที่สั่นพับ ๆ อีกครั้ง พระธุดงค์เห็นดังนั้นก็เอ่ยด้วยน้ำเสียงมีเมตตา

“...ไม่ต้องกลัว เอ็งลองจับให้ได้สิไอ้หนู_{1.1}”...ไม่ต้องรอนานเด็กชายภูผาก็จับยามพระใบนั้น เหล็กไหลหลุดลั่นและนิ่งสงบในมือทันที (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษาเด็ก ไอ้หนู_{1.1} เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 2 แทนเด็กชาย ภูผา ที่กำลังสนทนากับพระธุดงค์

“ไอ้พวกเด็ก”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนวัยรุ่นชายที่พูดด้วย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 10 ผจกพลาดท่าเสียทีให้กับเสือเทพ จนถูกมัดแขวนที่กลางหลัง แล้วเสือเทพจึงกล่าวว่า ผจกยังเป็นเด็กที่ยังมีประสบการณ์ไม่เท่ากับตน สุดท้ายก็ต้องตายคามือตน ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไอ้พวกเด็ก_{1.1} ปากไม่ลั่นกลืนน้ำนมอย่างเอ็ง สุดท้ายกลายเป็นศพคามือข้าทั้งนั้นโว้ย”

เสือเทพยิ้มสะใจจ้วงแทงผจก₁ ทันที ผจกรีบเอามือรับแล้วสะดุ้งเหวี่ยงดาเหลือกลาน ท่ามกลางเสียงกรีดร้องของกระซ้าที่ตกใจสุดขีด... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง รูปภาษา ผจก₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ปรากฏการใช้รูปภาษาไอ้พวกเด็ก_{1.1} เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 2 แทนผจกที่มีอายุน้อยกว่า

“น้องเด็ก”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนวัยเด็กและวัยรุ่นหญิงที่กล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 8 น้ำผึ้งฉวยโอกาสตอนที่เสือผ่น

ใช้ให้ภูผาไปปล้นในเมืองกับผจง แอบหนีออกจากหมู่บ้าน แต่แม่ของภูผามาเห็นเข้าเสียก่อน จึงได้กล่าวเตือนสติ หากหนีไปก็ทำให้ภูผาเดือดร้อน ดังบทสนทนาดังนี้

...“จันทน์เป็นไปได้อย่างเดียว น้ำผึ้ง, หนีไปแล้วจริง ๆ”

“**นังเด็ก_{1.1}** โง่เอ๊ย...ทำแบบนี้มีแต่จะทำให้ไอ้ผามันตกที่นั่งลำบาก”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง รูปภาพ น้ำผึ้ง, เป็นหน่วยภาษาหลัก ปรากฏคำบุรุษสรรพนามที่ 3 **นังเด็ก_{1.1}** กล่าวถึงน้ำผึ้ง ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น จึงใช้คำว่า “นังเด็ก” แทนน้ำผึ้งที่ถูกกล่าวถึง

“หนู”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนวัยเด็กและวัยรุ่นหญิงที่กล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 12** ที่โรงพยาบาลทรายเห็นทุกคนเครียดเรื่องที่วิหนึ่งเข้าโรงพยาบาล จึงชวนไปคุยกันที่หน้าห้องบอกว่าตนจะประสานกับหมอและจิตแพทย์ให้ ก๊วแล้วถึงถามอาการของวิหนึ่งจากหมอ ดังบทสนทนาดังนี้

“**หนูวิหนึ่ง₁** ต้องอยู่ที่นี้อีกนานไหมคะ”

“ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองด้วยค่ะ วิตกกันตัวเองเพราะความกดดันสะสม ต้องอาศัยความเข้าใจจากครอบครัว การดูแลจากโรงพยาบาล และข้อมูลจากโรงเรียน ทุกฝ่ายต้องช่วยกัน...น่าจะไม่นานค่ะ” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปภาพ หนูวิหนึ่ง₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก ที่เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่ถูกกล่าวถึง โดยวิหนึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเรื่องความกดดันในชีวิตจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล

2.2 ภาษาผู้ใหญ่วัยทำงาน ภาษาผู้ใหญ่วัยทำงาน หมายถึง ภาษาของกลุ่มวัยที่ไม่บรรลุนิติภาวะต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงเป็นภาษาของกลุ่มคนที่หาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ภาษาของผู้ใหญ่วัยทำงานจึงมีลักษณะเป็นแบบแผน การสื่อสารจึงเกี่ยวข้องกับการงานอาชีพที่รับผิดชอบ การใช้หน่วยบุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูด หรือผู้ฟังของกลุ่มดังกล่าว จึงเปลี่ยนเป็นภาษาทางการ เช่น ตอนเป็นวัยรุ่นใช้ภาษาว่า ฉัน เมื่อเข้าสู่วัยทำงาน จึงเปลี่ยนมาใช้ภาษาวัยทำงานว่า ดิฉัน ฉัน และผม จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบลักษณะภาษาผู้ใหญ่วัยทำงาน พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ผม”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดกลุ่มวัยทำงาน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรัยลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 16** เพชรคุยกับเฮียตง เฮียตงเล่าอย่างแค้นใจที่ตนให้เพชรไปคุยกับไอ้โรเบิร์ตเรื่องอดีตเซ่นเตอร์ที่เพชรคิดโครงการนั้น มันขโมยความคิด

ของเพชรไปทำเองแล้ว แต่เพชรก็บอกเสียว่าไม่เป็นไร การทำงานมีคู่แข่งจะทำให้เราต้องทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเพชรกล่าวถึงแนวคิดในการทำงานกับเสียตง ดังบทสนทนาดังนี้

“...จะเป็นเจ้าแรกหรือเจ้าสุดท้ายก็ไม่สำคัญเท่ากับเราจะเป็นเจ้าที่ดีและลูกค้าไว้วางใจมากที่สุดนะครับ เพราะถ้าเราเป็นแบบนี้ได้ ต่อให้เราอยู่ลำดับที่เท่าไร ยังไงลูกค้าก็ต้องมาตามที่คุณย์บริการของเรา ผม_{1.1} คิดแบบนี้ครับ”...

เสียตงชื่นชมวิธีคิดของเพชร ชมเพชรว่าแกร่งดี แล้วหยิบเอกสารรายชื่อติดต่อกับอะไหล่เจ้าอื่น ๆ ให้ บอกให้เพชรว่าไปทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากบทสนทนาข้างต้น จะเห็นว่าการสื่อสารของเพชรเป็นการสื่อสารวัยทำงานที่สื่อสารเรื่องแนวคิดในการทำงานของตนให้เสียตงรับฟัง

“ดิฉัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดเป็นกลุ่มวัยทำงานเพศหญิง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องสารวัตรใหญ่ ตอนที่ 5 กำนันฉลองโชคกับลูกน้องสองคนกลับออกไปจากคาเฟ่ก่อนหน้านี้ เพราะกำนันมีนัดกับเสียน้อยที่ร้านผัดเจ๊โภชนาการ ใหญ่ขับรถผ่านมาทางนี้ เห็นรถคันนี้จอดซ้อนคันทำให้เสียช่องทางจราจร และรถติดขัดมากจนชาวบ้านพากันบ่น ใหญ่จึงเข้ามาถามหาเจ้าของรถก็ได้รับคำตอบว่าอยู่ในร้าน ใหญ่จึงเดินเข้าไปในร้านและกล่าวแสดงตนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้เจ้าของรถที่จอดซ้อนคันขยับรถ ดังบทสนทนาดังนี้

“สวัสดีคะ ดิฉันอรไท เป็นผู้จัดการร้านนี้คะ”

“สวัสดีครับ ผมพันตำรวจตรีใหญ่ เวโรจน์ สารวัตรประจำสถานีตำรวจพระลาน พอดีผมอยากรบกวนขอให้เจ้าของรถที่จอดซ้อนคันอยู่ตรงหน้าร้านช่วยขยับรถหน่อยครับ ไม่ทราบเป็นรถของใครครับ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปแบบการหักทลายแบบเป็นทางการและการแนะนำตนแบบเป็นทางการในระหว่างการปฏิบัติงานของสารวัตรใหญ่

“พวกคุณ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยกลุ่มวัยทำงาน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องซีรีส์ลูกผู้ชายภูผา ตอนที่ 8 ผอ.ทินราช ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

พูดคุยแนะนำแผนกศัลยกรรมของโรงพยาบาล และให้แนวคิดในการทำงานกับนักศึกษาแพทย์ฟัง
ดังบทสนทนาต่อไปนี้

“ขอให้พวกคุณพึงระลึกว่าตอนนี้คุณไม่ใช่นักศึกษาแพทย์อีกต่อไปแล้ว
แต่พวกคุณคือแพทย์เต็มตัว คุณต้องลงมือทำการรักษาเอง จะไม่มีอาจารย์หมอ
คอยประกบเหมือนเมื่อก่อน”

พอถึงหน้าแผนกศัลยกรรมก็หยุด

“แผนกศัลยกรรมคือแผนกที่พวกคุณเลือกใช้ไหม ขอให้สนุกนะ”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการของวัยทำงาน
โดยในเนื้อเรื่องเป็นการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ให้แนวคิดในการทำงานเป็นแพทย์

2.3 ภาษาวัยชรา หมายถึง ภาษาของผู้ที่มีวัยวุฒิมาก ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ
ในชีวิตมามากแล้ว จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้ภาษาวัยชรา ได้แก่
ใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ย่า, อาม่า, ตา, ยาย และคนชรา
พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ย่า”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดกลุ่มวัยชรา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 1** เพชรไปมีเรื่องชกต่อยกับนักเลง เมื่อกลับ
มาถึงบ้านจึงถูกย่าต่อว่า ลงโทษ แต่ย่าก็เสียใจจนโทษตัวเองที่ดูแลเพชรไม่ดีพอ เพชรร้องไห้
ขอโทษย่า ย่าจึงสั่งสอนเพชรดังบทสนทนาดังนี้

ย่าบอกว่าที่พวกนั้นมาทำกับย่าเขาก็ทำตามหน้าที่ ย่าผิดสัญญากับเขาเอง...
ก็สมควรแล้วที่เราจะต้องโดนลงโทษจากสิ่งที่เราทำโดยไม่มีสิทธิ์โกรธหรือแค้นใคร
ทั้งนั้น เพชรมองหน้าย่าอย่างไม่ค่อยเข้าใจ

“...เอาเถอะ วันนี้ยังไม่เข้าใจต่อไปเอ็งจะเข้าใจที่ย่าๆ พูด แต่จากวันนี้ย่าขอเถอะ
นะเพชร เอ็งต้องอดทน อดกลั้นและใช้สติควบคุมชีวิตให้ดีกว่านี้ ถือว่าเป็นคำขอร้อง
ของย่าได้ไหมลูก”

“จะย่า”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ย่ำ, หน่วยภาษาหลัก เป็นคำบุรุษสรรพนาม ที่ 1 ที่ใช้แทนเป็นคำเรียกตัวเองในการสื่อสารกับบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า

“อ๊ว”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดกลุ่มวัยชรา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีริย์ลูกผู้ชายภูผา ตอนที่ 8** เล็งเดินมาที่บ้านเก่าพบว่าเป็นอาม่าที่เป็น คนมาเช่าบ้านอยู่กับภูผา เล็งบอกว่าตนจะขาย อาม่าหัวเราะเยาะบอกว่าผันไปเถอะ ตราบใดที่ตน ยังไม่ตาย ก็จะไม่ยอมโดนด่าใครไม่ให้ใครขายเด็ดขาด เวหาซึ่งตามเล็งมากล่าวหาว่าภูผา หัวงอยากได้สมบัติของอาม่า อาม่าจึงบอกว่าจะยกสมบัติให้ใครก็เป็นสิทธิ์ของตน ไม่จำเป็นต้องบอก เล็งจึงอ้างว่าตนเป็นลูกย้อมมีสิทธิ์ อาม่าจึงตอบกลับไปยังบทสนทนาดังนี้

“...ลูกที่ปล่อยให้อ๊ว, ไปอยู่บ้านพักคนชราแล้วไม่เคยไม่ดูแลเลยนะเธอ มีแต่ อาภุณคนเดียวกี่ไปรับอ๊วกลับ ลือคิดว่าอ๊วควรจะยกสมบัติให้ใครหาอ๊วเล็ง...” (สถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาของวัยชราที่สื่อสารกับลูกหลาน โดยมีการกล่าวถึง หน่วยภาษา อ๊ว, ทำให้ทราบว่าผู้ทำการสื่อสารอยู่ในวัยชรา

“ตา”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดกลุ่มวัยชรา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 4** ในห้องเรียนที่คุณครูกำลัง สอนเด็ก ๆ ระดับอนุบาล อย่างสนุกสนานในหน่วยการเรียนรู้เรื่องประโยชน์ของไข่ ตากับยายพิท มาส่งพิทเข้าห้องเรียน แต่ยังไม่ยอมกลับรอดูพิทเรียนในห้องเรียน เมื่อครูเริ่มสอน พิทไวยวายทันที ร้องจะเอาขนม และบอกว่าไม่อยากเรียน ซ้ำยังหยิบไข่นิโตะปาแตก ทำเอาเพื่อนนักเรียน และครูตกใจ เมื่อตาเห็นสถานการณ์เริ่มไม่ค่อยดีจึงเข้าไปปลอบหลาน ดังบทสนทนาดังนี้

...“ครูไม่ให้ไม่เป็นไร เดี่ยวตา, ซื้อมาให้เอง เราไปกินเถอะ”...

ว่าแล้วตานะจูงพิทออกไปเลย ครูบ่อยากจะทำกั๊ว ญักยายขัดทันที่ว่า คุณครูมีอะไรก็โทรไปคุยกับแม่มันเองก็แล้วกัน แล้วตากับยายก็จูงหลานเทวดาออกไปหน้าตาเฉย (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ตา, เป็นหน่วยภาษาหลัก แทนสรรพนาม บุรุษที่ 1 ของผู้ทำการสื่อสารโดยสามารถบ่งบอกถึงวัยของผู้ทำการสื่อสารว่าอยู่ในวัยชรา

“เสด็จ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้พูดกลุ่มวัยชรา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 3 ในห้องบรรทม เสด็จพระองค์หญิงลูกจากเตียงสีหน้าบิดเบี้ยวด้วยโรคปวดข้อ และมักจะเจ็บป่วยบ่อย ๆ เป็นสาเหตุให้อารมณ์เสื่อง่าย อรุณศรีนำสำอวยกถาดสำหรับอาหารเข้ามา สำอวยจัดสำหรับเสด็จก็คลานเข้าออกไป เสด็จถามเสียงดูวันนี้เป็นเวรอรุณวาสีทำไมไม่มา ดังบทสนทนาดังนี้

...“พี่หญิงเล็กไม่สบายเพคะ”

“แล้วแม่นางงามสามโลกละ”

“ใครกันคะนางงามสามโลก”

“ก็แม่หญิงกลางนะสิ อาไรพี่สาวตัวเองแท้ ๆ ไม่รู้ว่าชื่อมีที่มาอย่างไร...”

อรุณศรีเข้าใจแล้วหลุดคำ เสด็จฯ มองอย่างไม่พอใจ ท่านหญิงหน้าเสียขอประทานอภัย เสด็จทิ้งค้อนขยับจะไปเสวย หน้าเหี่ยวด้วยเจ็บปวด อรุณศรีเป็นห่วงขอช่วยพยุงกลับโดนเหน็บ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษาที่เป็นบทสนทนายระหว่างเสด็จจ้า ซึ่งอยู่ในวัยชรา มีอาการเจ็บปวดด้วยโรคปวดข้อกระดูกเสื่อม ทำให้เวลาสนทนามักจะมีอารมณ์ฉุนเฉียว

3. ภาษาชนชั้นสังคม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540 หน้า 63) กล่าวว่า ความแตกต่างทางชั้นทางสังคมเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา ในสังคมตะวันตกการแบ่งชนชั้นทางสังคมใช้รายได้ส่วนบุคคลเป็นเกณฑ์ ผู้ที่มีรายได้สูงจะอยู่ในชั้นทางสังคมสูง ปานกลางอยู่ในชั้นกลาง และรายได้ต่ำอยู่ในชั้นต่ำ หรือชั้นแรงงาน ในสหรัฐอเมริกา มีผู้พบว่า ชั้นทางสังคมมีอิทธิพลต่อการออกเสียงตัว /r/ ท้ายสระ เช่นคำว่า four, car, third, art คนที่อยู่ในสังคมยิ่งสูงจะยิ่งออกเสียง /r/ ในความถี่สูง ดังนั้นการออกเสียง /r/ ในภาษาอังกฤษของคนอเมริกันจึงกลายเป็นรูปที่ศักดิ์ศรี (prestigious form)

ศักดิ์ศรี (prestige) คือ สิ่งที่เป็นที่ยอมรับ เป็นที่นิยม และสังคมให้คุณค่า ศักดิ์ศรีในสังคมอาจแสดงออกในการใช้ภาษา รูปแบบการใช้ภาษาที่มีศักดิ์ศรีก็จะเป็นสิ่งที่ผู้พูดให้คุณค่า เห็นว่าเป็นรูปแบบที่น่าเอาเยี่ยงอย่าง ในสังคมไทยตัวอย่างของรูปแบบภาษาที่มีศักดิ์ศรี ได้แก่ การออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ให้ชัดเจน ถ้าผู้ใดออกเสียง คำว่า กราบ เปลี่ยน ความ เป็น “กาบ”

“เปี่ยน” และ “ฟาม” จะถูกสังคมดูถูก เพราะลักษณะการพูดเช่นนั้นเป็นลักษณะภาษาของคนที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งในสังคมไทยถือว่าเป็นชั้นทางสังคมที่ต่ำ การไม่ออกเสียงควบกล้ำจึงเป็นรูปไรต์คัคคีรี (stigmatized form) ซึ่งหมายถึงรูปแบบของภาษาที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ถือว่าผิด และไม่ควรรเอาเยี่ยงอย่าง

การแบ่งชั้นในสังคมไทยในสมัยก่อนต่างจากสังคมตะวันตกมาก เกณฑ์ที่ใช้ไม่ใช่รายได้ แต่เป็นชาติตระกูล ในปัจจุบันการแบ่งชั้นมีความคล้อยคลึงกับสังคมตะวันตก แต่ก็ไม่ได้ใช้รายได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมการศึกษาและอาชีพด้วย จากการพิจารณาการใช้ภาษาชนชั้นในสังคมจากบทละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง พบลักษณะภาษาชนชั้นสังคม 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาของบุคคลชั้นสูง 2) ภาษาของบุคคลชนชั้นสามัญชน

3.1 ภาษาของบุคคลชั้นสูง ภาษาของคนชั้นสูง หมายถึง ภาษาของกลุ่มบุคคลที่สืบเชื้อสายราชวงศ์พระมหากษัตริย์ เจ้าฟ้า พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า และหม่อม จากการพิจารณาบทละครโทรทัศน์พบการใช้ภาษาของคนที่อยู่ในตระกูลชั้นสูงในบทละครโทรทัศน์เรื่อง มธุรสโลกันตร์ เพชรกลางไฟ บ่วงนฤมิต ได้แก่ ใช้คำสรรพนามว่า หม่อมฉัน คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ว่า คุณชาย, คุณหญิง, เชื้อเจ้าเชื่อนาย, เสด็จพ่อ และใช้คำลงท้ายว่า เพคะ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“หม่อมฉัน”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูดที่เป็นบุคคลสูงศักดิ์ ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 8** วันนี้นะฉัตรชนกเอากะเป๋าค้างคืนมาที่บ้าน นวลอนงค์ลงจากรถแล้วให้นายสุขกลับไปเลย เอะใจเมื่อเห็นรถของท่านชายจอดอยู่จึงเดินเข้าไปไต่ยืนท่านชายกำลังคุยกับแม่อย่างตึงเครียด ดังนี้

...“นวลอนงค์ แกบอกให้ฉันรู้หน่วยซี แกหนีออกจากวังโสภณมาทำไม”

นวลอนงค์ตัดลิ้นใจบอกท่านชายว่าฉัตรชนกไม่ใช่ลูกของท่าน เป็นลูกของตนคนเดียว และเมื่อออกมาแล้ว ก็รอมมาถึงสี่สิบกว่าปี รอคำถามนี้จากท่านแต่ก็ไม่เคยได้ยินจนเดี๋ยวนี้ไม่อยากได้ยินแล้ว พูดทั้งน้ำตาว่า

“ถ้าเคยเชื่อตลอดมาว่า **หม่อมฉัน**, หนีตามไ้บุญมา ก็คิดจะว่ามันเป็นอย่างนั้นต่อไป ป่านนี้แล้วฉัตรคงไม่ต้องการพ่อที่ไม่เคยดูดำดูดีมันหรอก”

“ฉันไม่เคยรู้ว่าแกท้อง” บอกแล้วท่านชายถามว่าเช่นนี้จะให้ดูดำดูดีได้ยังไง มีอะไรที่ฉันไม่รู้อีก

“วันที่คุณนวลจะหายไป หม่อมฉันเห็นหม่อมมยุพาสั่งนั่งแหมะอะไรสักอย่าง และคืนนั้นนั่งแหมะก็แอบเข้าไปในห้องของคุณนวลก่อนที่คุณนวลจะเข้าไป”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา หม่อมฉัน₁ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวบุคคลที่มีฐานะต่ำกว่า กำลังสื่อสารกับบุคคลที่สูงศักดิ์กว่า

“คุณชาย และ คุณหญิง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยที่เป็นบุคคลชั้นสูง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกินทร์ ตอนที่ 13** คำวันเดียวกันที่บ้านพักของเผ่าเทพ... พลอยน้ำค้างกำลังทำอาหารเพื่อรอเผ่าเทพกลับมากินพร้อมกัน เสียงรถดังหน้าบ้านทำให้คิดว่า เผ่าเทพกลับมาแล้ว ปรากฏว่าเป็นคุณชายและคุณหญิง ทำให้พลอยน้ำค้างตกใจ ดังบทสนทนา ดังนี้ “คุณชาย! คุณหญิง!”

“เป็นอะไรไปจะแม่น้ำค้าง เห็นพวกฉันแล้วทำไมต้องตกใจขนาดนั้น”

“คือ...สวัสดีค่ะ น้ำค้างตกใจไปหน่อยค่ะ ไม่คิดว่าคุณหญิงกับคุณชายจะมา กะทันหันแบบนี้”... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา คุณชาย! คุณหญิง₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก แทนบุรุษสรรพนามที่ 2 แทนตัวผู้ฟังซึ่งมีฐานะอันดรศักดิ์เป็นหม่อมราชวงศ์ ภาษาที่ใช้สื่อสาร เรียกบุคคลจึงใช้สรรพนามว่า คุณชายคุณหญิงตามยศศักดิ์

“หม่อมหลวง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยที่เป็นบุคคลสูงศักดิ์ ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่อง **มธุรสโลกินทร์ ตอนที่ 1** หม่อมหลวงเพชรน้ำผึ้งรู้สึกดีใจที่ราชินิกุล ผู้เป็นบิดา ซื้อหนังสือแปลชุดใหม่มาฝากจากต่างประเทศและถือโอกาสชวนพ่อไปร้านหนังสือโปรด แต่ก็ต้องผิดหวัง เมื่ออรพินทรำไพมารดาไม่อนุญาต ดังบทสนทนาดังนี้

...“แม่ไม่อนุญาต! ลูกโตแล้วจะมัวเล่นจนเป็นเด็ก ๆ ไม่ได้ ลูกต้องวางตัว ให้เรียบร้อยสมกับเชื้อเจ้าเชื่อนาย”

“คำนำหน้าชื่อลูกแค่หม่อมหลวง₁ เทียบเท่าสามัญชนแล้วนะคะแม่ อีกร่าง ลูกอายุแค่สิบเจ็ด ตามกฎหมายยังไม่บรรลุนิติภาวะยังเป็นผู้เยาว์ แสดงว่ายังเป็นเด็ก เด็กอยู่ก็แปลว่าชนได้และยังไม่ต้องแต่งงาน”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เชื้อเจ้าเชื่อนาย₁ ซึ่งบ่งบอกถึงรูปภาษาที่ใช้สื่อสารกับบุคคลทั่วไปต้องใช้ภาษาระดับสูง

“เสด็จพ่อ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้พูดด้วยที่เป็นบุคคลชั้นสูง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 1 อุรวดีนั่งนึกถึงวันที่เสด็จพ่อป่วยหนัก เธอรีบเข้าไปหา ทุกคนอยู่พร้อมหน้ากันก่อนหน้า ใบหน้าท่านซูบเซียว คู่อ่อนเพลีย ตีโลดตมา และอธิการค่อนขอตัวไม่รู้กาลเทศะถึงมาสาย อุรวดีกล่าวคำประทานอภัยต่อเสด็จพ่อ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เสด็จพ่อ₁ หญิงขอประทานอภัยเพคะ หญิงได้ยืนมาว่ามีหมอฟรังชำนาญการรักษาโรคไต จึงลองไปหาดู ไม่คิดว่าพระอาการเสด็จพ่อ...” อุรวดีพูดไม่อกร้องไห้ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เสด็จพ่อ₁ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 แทนบุคคลที่สูงศักดิ์ในบทสนทนาเป็นการสนทนาของบุคคลที่อยู่ในตระกูลเชื้อพระวงศ์ จึงปรากฏการใช้คำราชาศัพท์ในการสื่อสาร

“เพคะ”

เป็นคำลงท้ายที่ใช้สื่อสารกับบุคคลสูงศักดิ์ ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องบ่วงนภมิต ตอนที่ 7 นวลอนงค์ยืนคอยฉัตรชนก เมื่อปภาคินพาฉัตรชนกออกมาจากพิธีแต่งงานทั้งดีใจและอัดอั้นจนทำอะไรไม่ถูก เสียงศักดิ์นัยที่คุ้นหูก็ประชดขึ้น ดังบทสนทนาดังนี้

“สบายใจได้แล้วสินะ ได้ดองกับตระกูลมรณฤดี” เสียงศักดิ์นัยที่คุ้นหูประชดขึ้น

“เพคะ₁ ดีใจมาก”

นวลอนงค์ตั้งสติอย่างพร้อมจะตอบโต้

“แกนี่มันมักใหญ่ใฝ่สูงไม่เคยเปลี่ยนเลยนะนางนวล”

“เพคะ₁ หม่อมฉันเป็นบ่าว ยังได้ผู้ชายสูงศักดิ์อย่างท่านชายมาเป็นผัว พอมีลูก มันก็ได้อย่างใจจับคนรวย ๆ ได้ แหม...มันเลือดเย็น...มันก็คงจะเหมือนพ่อของมัน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เพคะ₁ เป็นคำลงท้ายที่ใช้สื่อสารกับบุคคลสูงศักดิ์ ในบทสนทนาเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลชนชั้นสามัญชนสื่อสารกับบุคคลที่เป็นเชื้อราชวงศ์ จึงปรากฏการใช้คำราชาศัพท์

3.2 ภาษาของบุคคลชนชั้นสามัญชน ภาษาของบุคคลชนชั้นสามัญชน หมายถึง การใช้ภาษาของบุคคลทั่วไป ซึ่งพฤติกรรมภาษาของชนชั้นทั่วไป มีลักษณะการใช้รูปภาษาตามปกติ อาจจะมีการพูดแบบระมัดระวัง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541, หน้า 71-73) จากการศึกษารูปภาษาของชนชั้นสามัญชนในบทละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง มีลักษณะการใช้รูปภาษา พิจารณาได้จากตัวอย่างบทละครต่อไปนี้

“คุณพ่อคุณแม่”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนบุคคลชนชั้นสามัญชนทั่วไป ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนภมิต ตอนที่ 7** ปภาคินเห็นทุกคนอยู่พร้อมหน้าในห้องนั่งเล่น จึงบอกพ่อกับแม่พร้อมเรื่องจะขอแต่งงานกับฉัตรชนก ทำให้คุณแม่ไม่พอใจเพราะได้ทาบทามจนเกินไปแล้ว ดังบทสนทนาดังนี้

...“คุณพ่อคุณแม่₁ ครี๊ว ลูกจะแต่งงาน”

“ดีเลย แม่จะได้ไปสู้ออกกับน้ากานต์ ทาบทามเขาไว้บ้างแล้ว” ปฐมา₁ ดีใจมาก

“แม่ครับ ผมรักฉัตรชนกจะไม่แต่งงานกับใครนอกจากฉัตรชนก”

ปภาคินไม่อ้อมค้อม ทำเอาปฐมาชักสีหน้าไม่พอใจบอกว่าแม่อุตส่าห์ทาบทามจนเกินไปแล้ว เพราะเหมาะสมกันทั้งชาติตระกูล หน้าตาแกก็น่ารัก

“การที่เราแต่งงานกับใครหมายความว่าเรารักเขาและต้องการอยู่กับเขาไปชั่วชีวิต สำหรับผมผู้หญิงคนนั้นคือฉัตรชนกเพียงคนเดียว”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ปฐมา₁ เป็นรูปภาษาหลัก มีรูปภาษา คุณแม่_{1,1} เป็นบุรุษสรรพนามที่ 2 แทนตัวผู้ฟัง ในเรื่องปภาคินเป็นบุตรได้สื่อสารกับคุณพ่อและคุณแม่ด้วยภาษาสุภาพ ให้ความเคารพจึงให้สรรพนามเรียกบิดาและมารดาว่า คุณพ่อคุณแม่ เพื่อเป็นการให้เกียรติ

“คุณ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนบุคคลชนชั้นสามัญชนทั่วไป ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 16** ชโลธรกลับมาที่บริษัทอีกครั้ง หลังจากบริษัทได้ถูกขายกิจการให้เดวิด ชโลธร มาเพื่อเจรจาธุรกิจร้อยล้านพันล้าน บรรยากาศในห้องประชุมค่อนข้างตึงเครียด ทุกคนเฝ้าจับจ้องการตัดสินใจของเดวิดที่กำลังหารื้อกับผู้ช่วย โดยเดวิดขอบคุณกับชโลธร ดังบทสนทนาต่อไปนี้

...“คุณเดวิด, ยอมขายหุ้นคืนให้ในราคาที่เราเสนอไป เท่ากับฉันได้หุ้นบริษัทคืนแล้ว”

“ขอบคุณคุณมาก ที่เข้าใจและเห็นความตั้งใจของพวกเรา”

“ครับ ปัญหาร้อยล้านพันล้านกับปัญหาห้าบาทสิบบาทมันก็มีทางแก้ไม่ต่างกัน ผมเองก็เคยเป็นเด็กกำพร้า โตมาแบบไม่มีใครรอบครัว พอได้เห็นครอบครัวรักกันช่วยเหลือกันแบบนี้ บอกตรง ๆ นะครับ ผมอยากมีครอบครัวแบบนี้บ้าง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ คุณเดวิด เป็นหน่วยภาษาหลัก เป็นบุรุษ สรรพนามที่ 2 แทนบุคคลคู่สนทนา แสดงให้เห็นถึงระดับการใช้ภาษาแบบเป็นทางการ เรื่องการเจรจาต่อรองการขายหุ้นบริษัทของตัวละคร ทำให้เห็นว่าทั้งสองฝ่ายต่างมีความระมัดระวังในการสื่อสารต่อรองธุรกิจ

“ขอขอบคุณ”

เป็นหน่วยคำกริยา ใช้แทนกล่าวแสดงความรู้สึกขอบคุณที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลชนชั้นสามัญชนทั่วไป ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 16** วันถัดมาที่ห้องประชุมในกรมตำรวจ ท่านอธิบดี ผู้การนภดล สารวัตรดำเกิง และหมวดสุมัญญ์อยู่ฝั่งหนึ่ง ฝั่งตรงข้ามมีแทน กร มะฮาแว ลิน และเนตรทราย ท่านอธิบดีกล่าวปิดคดีต่อหน้าทุกฝ่าย ดังบทสนทนาดังนี้

“...ปิดคดีเสียที ผม**ขอขอบคุณ** ทุกคน ที่ช่วยเหลือราชการในครั้งนี้ ผมสอบถามทางอัยการแล้ว เขาบอกว่ามันมีเหตุบรรเทาโทษได้มากจนอาจจะไม่มีการลงโทษก็ได้ แต่ถึงยังไงทุกคนยังเป็นผู้ต้องหา ซึ่งทางเราจะให้ทุกคนประกันตัวได้”

ท่านอธิบดีกล่าวจบ มะฮาแว ลินน้ำยังหม่นหมองคิดถึงเพื่อน ถามว่า

“ผมก็มีโอกาสล้างมลทินให้ไข้อยู่กับอุสมานใช้ไหมครับ”

“แน่นอน” ผู้การนภดลตอบหนักแน่น

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ผม₁ ซึ่งเป็นการกล่าวขอบคุณแบบเป็นทางการ ในการสื่อสารครั้งนี้เป็นการสื่อสารในที่ประชุมของหน่วยงานราชการ จึงปรากฏ

รูปภาพของกลุ่มชนชั้นกลางที่ทำงานในหน่วยงานราชการสื่อสารระหว่างกัน ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาระดับทางการที่มีการระมัดระวังในการสื่อสาร

“เพื่อนมนุษย์”

เป็นหน่วยภาษาแสดงความเป็นทางการในการสื่อสารทั่วไปของบุคคลชนชั้นสามัญชน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น เรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 11** ศรุตพามุนินทร์ไปสถานที่พักฟื้นของเขาหลังจากนั้น บรรยายภาคเติม ๆ ทำให้ศรุตคิดถึงอดีต ทุกอย่างเป็นบทเรียนราคาแพงที่เขาต้องแลกมาด้วยชีวิตของอารยาภรรยาสุดที่รัก และวันนี้เขาได้ไถ่บาปด้วยการช่วยเหลือคนอื่น ศรุตจึงกล่าวกับมุนินทร์ดังบทสนทนาดังนี้

“...ทั้งยาและการดูแลของคุณหมอบวกกับการศึกษาธรรมะและจิตวิทยาผมถึงเข้าถึงสัจธรรมการชีวิต ผมเลิกจมปลักกับความทุกข์และเริ่มมองเห็นแสงสว่าง ผมตั้งปณิธานว่าจะดำเนินชีวิตต่ออย่างมีคุณค่า ไม่ใช่เพื่อตัวเองแต่เพื่อผู้อื่น คนที่ต้องการความช่วยเหลือ คนที่มีบาดแผลมีความผิดพลาดเหมือนผม หรือที่เคยพลาดและหาทางเริ่มใหม่ไม่ได้”

“ก็เลยเป็นคุณศรุตวิทยากรมาถึงทุกวันนี้”

“ใช้ครับ...ผมบอกคุณอย่างไม่เสแสร้งเลยนะ ยิ่งผมช่วยเหลือ **เพื่อนมนุษย์** มากเท่าไร ผมก็มีความสุขเท่านั้น”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อสารของชนชั้นกลางที่สื่อสารกันเรื่องการเข้าถึงสัจธรรมของการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งจะเห็นรูปภาพที่ใช้ในการสื่อสารเป็นรูปภาพที่มีศักดิ์ศรี มีการเลือกสรรการใช้ถ้อยคำที่มีความเป็นทางการ ดังเช่นคำว่า เพื่อนมนุษย์, แทนคำว่าบุคคลหรือคน เป็นต้น

4. ภาษาตามอาชีพ

อาชีพของผู้ใช้ภาษาเป็นปัจจัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การใช้ภาษาต่างกันอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษา ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดอาชีพดังกล่าว การใช้ภาษาจึงแปรไปตามการประกอบอาชีพของผู้ใช้ภาษา อาทิ เรื่องการออกเสียง /ร/ และ /ล/ ก็จะทำให้ทราบว่าเป็นอาชีพผู้ประกาศข่าวและครูภาษาไทยเป็นอาชีพที่ออกเสียง /ร/ และ /ล/ ได้ถูกต้องมากกว่าอาชีพตำรวจ หมอหรืออาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางภาษาอย่างลึกซึ้ง และการใช้คำศัพท์ก็จะเปลี่ยนไปตามอาชีพได้เช่นกัน คำศัพท์คำเดียวกัน เรียกสิ่งเดียวกัน ผู้ประกอบอาชีพใด

อาชีพหนึ่งโดยเฉพาะก็จะเรียกอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งต่างจากผู้ที่ได้ไม่ประกอบอาชีพดังกล่าว เช่น บุคคลทั่วไปเรียกว่า “ตึกผู้ป่วยนอก” ส่วนแพทย์หรือพยาบาล เรียกว่า “โอพีดี (OPD)” ซึ่งแพทย์และพยาบาลส่วนใหญ่จะใช้คำทับศัพท์เพื่อเรียกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน ทั้งนี้ ทุกอาชีพจะมีคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะอาชีพนั้น (สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล และเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล, 2563, หน้า 1-26) ดังนั้น ปัจจัยทางอาชีพจึงส่งผลให้เกิดความหลากหลายในการใช้ภาษาของผู้ประกอบอาชีพต่างกัน จากการศึกษาพบว่า การใช้ภาษาแสดงอาชีพในบทละครโทรทัศน์ จำแนกได้ 3 คือ 1) อาชีพผู้ประกอบวิชาชีพ 2) อาชีพกึ่งวิชาชีพ และ 3) อาชีพไม่ใช่วิชาชีพ

4.1 การใช้ภาษาของอาชีพผู้ประกอบวิชาชีพ

วิชาชีพ (Profession) หมายถึงวิชาที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 1073) อาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพ จากการศึกษาผู้ประกอบวิชาชีพ จากการพิจารณาบทละครโทรทัศน์ จำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) แพทย์ พยาบาล 2) นักการศึกษา 3) ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย 4) ทนายความ 5) นักวิทยาศาสตร์ และ 6) ตำรวจ รายละเอียดดังนี้

4.1.1 การใช้ภาษาของแพทย์ พยาบาล ผู้ประกอบอาชีพ หมอ พยาบาล หมายความว่าไปถึงผู้ช่วยพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สื่อสารเกี่ยวกับการแพทย์ จากการศึกษาพบลักษณะของภาษาของหมอ พยาบาล ในบทละครโทรทัศน์ เรื่องวัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2, ตักดาผี, ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์ ได้แก่ ติดตามอาการ, หมอ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ติดตามอาการ”

เป็นหน่วยภาษาทางการแพทย์ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 5 หมอสันติได้เข้ามาติดตามอาการป่วยของบ๊ว ซึ่งมีปัญหาติดเกม และอธิบายให้คุณพ่อคุณแม่ฟัง ดังบทสนทนาดังนี้

หมอสันติ, ที่ติดตามอาการ_{1.1} ของบ๊วอธิบายให้อลินกับปราชญ์แม่ฟังว่า

...“ปัญหาเด็กติดเกมก็เหมือนยอद्यูเขาน้ำแข็ง สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่เห็นอาจจะแค่นิดเดียว คือ ลูกเอาแต่นั่งเล่นเกม ไม่ยอมไปโรงเรียน ไม่รู้จักควบคุมเวลา แต่ปัญหาที่ไม่สามารถมองเห็น มันยังมีอีกเยอะ และเป็นปัญหาสะสมมานาน จนเด็กไม่รู้จะแก้ยังไงเลยใช้เกมเป็นทางออก”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง หมอสนธิ¹ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงอาชีพแพทย์ มีการใช้รูปภาษา ติดตามอาการ^{1.1} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแพทย์

4.1.2 การใช้ภาษาของนักการศึกษา ผู้ที่ประกอบอาชีพนักการศึกษา หมายถึง ครู อาจารย์ นักวิชาการการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มของกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ จะใช้สื่อสารในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาของนักการศึกษา จำแนกได้ 2 ลักษณะ กล่าวตามลำดับดังนี้ 1) นักการศึกษาระดับผู้บริหาร และ 2) นักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน

1) การใช้ภาษาของนักการศึกษาระดับผู้บริหาร การใช้รูปภาษาของอาชีพนักการศึกษาระดับผู้บริหาร หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้สื่อสารกันในกลุ่มอาชีพนักการศึกษาในตำแหน่งบริหารงาน เช่น ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ในบทละครจะปรากฏรูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้ จากการศึกษาการใช้ภาษาของนักการศึกษาระดับผู้บริหาร พบในบทละครเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ผู้อำนวยการ” และ “รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารทางการศึกษา โดยเป็นการสื่อสารกับบุคคลระดับผู้บริหาร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 1 วันเปิดภาคเรียนทรายได้พูดสุนทรพจน์บนเวทีถึงจิตวิทยาสำหรับเด็กในวัยเรียน โดยที่มีผู้อำนวยการและผู้อำนวยการนั่งฟัง ขณะนั้นครูพรณีได้เข้ามาขอพบผู้อำนวยการ ดังตัวอย่างบทสนทนา

ขณะที่ทรายพูดอยู่บนเวทีนั้น ชวนกร เปี่ยมคุณ หรือกร ผู้อำนวยการโรงเรียน ยืนอยู่มุมหนึ่ง เขามองโรงเรียนด้วยความมุ่งมั่น ขณะนั้นครูน้อย ครูใหญ่ของโรงเรียนเดินเข้ามาบอก

“ผู้อำนวยการ₁ ครับ ครูพรณี รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ₂ ขอพบครับ บอกว่ามีเรื่องด่วน”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ผู้อำนวยการ₁ และ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงอาชีพนักการศึกษาระดับผู้บริหาร มีการใช้รูปภาษา ขอพบ^{1.1} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ภายใต้บังคับบัญชาต่อผู้บริหาร

2) นักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน การใช้รูปภาษาของอาชีพนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้สื่อสารกันในกลุ่มอาชีพนักการศึกษาในตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้บริหาร เช่น ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายกิจการนักเรียน, ครูผู้สอนในบทละครจะปรากฏรูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้ จากการศึกษาการใช้

ภาษาของนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน พบในบทละครเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เซ็นชื่อ” “ประชุมรับ” และ “นโยบายประจำปีการศึกษา”

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2

บ่ายวันนี้มีการ “ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา_{1,2}” บรรดาครูที่
 ห่างหายไปในช่วงปิดเทอมต่างหักท่าย บ้างมีของฝากมาให้กัน กรกับครูน้อยเดินมา
 บรรดาครูต่างยกมือไหว้แหวกทางให้ กรมองหาทราย ทรายเดินมากับป้อมเกียรติและ
 ชีชา พยายามทำตัวลีบมาเซ็นชื่อ_{1,1} แบบครุธรรมดา กรเห็นพอดีก็ร้องเรียก “ทราย”
ครูทุกคน₁ เลยหันมองทราย และยกมือไหว้ในฐานะภรรยา ผอ. ทราย รีบยกมือไหว้
 ตอบ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ครูทุกคน₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงอาชีพ
 นักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน มีการใช้รูปภาษา เซ็นชื่อ_{1,1} และประชุมรับนโยบายประจำปี
 การศึกษา_{1,2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ภายใต้บังคับบัญชา

“ผู้ปกครอง” “วันปฐมนิเทศ” และ “โครงการห้องเรียนทดลอง”

เป็นหน่วยภาษาเกี่ยวกับการทำงานของนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน
 ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2
 ในการประชุมปฐมนิเทศนักเรียนและผู้ปกครองในวันเปิดภาคเรียน ดังบทสนทนาดังนี้

“...รายละเอียดที่ต้องอธิบายให้ผู้ปกครอง_{1,1} ฟังในวันปฐมนิเทศ_{1,2}
 ในโครงการห้องเรียนทดลอง_{1,3} ที่ทำกับครูป้อม₁ เออ...ผมเพิ่งรู้ว่าเป็นเพื่อนเก่าคุณ
 ตอนมัธยม โลกมันกลมดีเนอะ แล้วตอนอยู่โรงเรียนคุณกับเขาสนิทกันไหม...”

ถามแล้วทรายเงิบ กรถามย่ำว่าสนิทกันไหม กรหันมองจึงเห็นทรายหลบปุย
 ไปแล้ว กรจึงวางเอกสารปิดไฟหัวเตียงนอน

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ครูป๋อง₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่ประกอบด้วย หน่วยเรียกชื่อที่แสดงอาชีพนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน มีการใช้รูปภาษา ผู้ปกครอง_{1.1}, วันปฐมนิเทศ_{1.2} และโครงการห้องเรียนทดลอง_{1.3} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ภายใต้บังคับบัญชา

“สาธิต” และ “กิจกรรม”

เป็นหน่วยภาษาแสดงกิจกรรมการทำงานของนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสนสาทรกชาติ โครงการ 2 ตอนที่ 2 ในห้องเรียนเด็กปฐมวัย ขณะที่ครูพี่เลี้ยงสาธิตสอนเด็กๆ ต่างให้ความสนใจและสนุกสนาน ยกเว้นพี่ที่ดูไม่สนใจและพยายามมองหาตากับยายและเริ่มที่ไววายกรี้ดร้องหาตากับยาย ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

เด็ก ๆ มองสิ่งที่ครูพี่เลี้ยง₁สาธิต_{1.1} อย่างสนใจ มีแต่พี่ที่หน้าตาชัดใจมากขึ้น
เรื่อย ๆ มองหาตากับยาย ขณะที่เด็ก ๆ กำลังสนุกกับกิจกรรม_{1.2} กับครูพี่เลี้ยงอยู่นั้น
พี่ที่นั่งมองคนอื่นหน้าอง้าก็แผดเสียง

...“พี่จะหาตา”

พอครูพี่เลี้ยงกับเด็ก ๆ หันมองก็ยิ่งแผดเสียง

ครูพี่เลี้ยงเข้ามาโอบล้อมว่า คุณตากับคุณยายประชุมอยู่ให้รอก่อน พี่ที่กรี้ด
กรี้ด ๆ แผดร้องเป็นชุด

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ครูพี่เลี้ยง₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงอาชีพนักการศึกษาระดับผู้ปฏิบัติงาน มีการใช้รูปภาษา สาธิต_{1.1}, กิจกรรม_{1.2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ภายใต้บังคับบัญชา

4.1.3 การใช้ภาษาของผู้ประกอบอาชีพทางการค้าขาย การใช้ภาษาของ

นักธุรกิจ หมายถึง การใช้คำหรือวลีของพ่อค้า แม่ค้าผู้มีอาชีพทางการค้า บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ที่ดำเนินการผลิตสินค้าหรือบริการตามความต้องการของผู้บริโภคในการลงทุนในรูปแบบกำไร โดยการประกอบอาชีพทางการค้าขายมีหลากหลายระดับ ตั้งแต่ระดับล่าง เช่น พ่อค้าที่วางแผงหรือร้านค้าแบบง่าย วางขายข้างถนน บนฟุตบาท หรือวางขายบนรถเข็น กลุ่มระดับกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีร้านค้าจัดจำหน่ายของตนเอง และกลุ่มระดับบน ได้แก่ ผู้ที่ค้าขายระดับองค์กร คือ ต่างก็มีบริษัทของตนเองแล้วมาติดต่อค้าขายกัน ภาษาที่บุคคลผู้ประกอบอาชีพทางการค้าขาย

จึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะของธุรกิจการค้า (วรวรรณ ศรียาภัย, 2549, หน้า 86) จากการศึกษาพบลักษณะของภาษาพ่อค้า แม่ค้า และงานธุรกิจ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาพ่อค้า แม่ค้าระดับล่าง 2) ภาษาพ่อค้า แม่ค้าระดับกลาง 3) ภาษาของนักธุรกิจที่ค้าขายระดับองค์กร

1) **ภาษาพ่อค้า แม่ค้าระดับล่าง** ภาษาพ่อค้า แม่ค้าระดับล่าง หมายถึง พ่อค้าที่วางแผงหรือร้านค้า แบบง่าย วางขายตามข้างถนน บนฟุตบาท บนรถเข็น หรือตามตลาดนัดที่มีการจัดงานค้าขายเฉพาะวัน จากการศึกษา พบบทละครโทรทัศน์เรื่อง กรงกรรม, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา พิจารณาดังตัวอย่าง

“ลูกค้า” และ “ขาย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าระดับล่าง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์ ตอนที่ 1 คืนนี้ปัทม์ไปเที่ยวงานวัดกับเพื่อนสามคน เพื่อนทั้งสามพากันเหล่สาวแซกกระเซ้ากันอย่างคึกคักแต่พอผ่านร้านขายน้ำ ปัทม์มองอย่างสนใจแล้วเดินแยกไป บอกเพื่อน ๆ ให้เดินไปกัน ตนจะแวะร้านนี้ก่อน ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ป้าแป้น₁ ขายน้ำ มือเป็นระวีอยู่คนเดียว ปัทม์ยื่นมองจนลูกค้า_{1,1} ซาลงก็ถามป้าว่าทำคนเดียวเหนื่อยไหม ป้าบ่นว่าเหนื่อย ลูก ๆ หายตัวไปหมดไม่มาช่วยขาย_{1,2} เลย ปัทม์ถามว่าป้ารับคนช่วยงานไหม

...“โอ้ยยากนะก็อยาก แต่จะจ่ายให้แกเท่าไรดี”

“แล้วแต่ป้าครับ ผมแค่อยากทำงานหาเงินช่วยครอบครัว” ป้าแป้นถามว่าเงินเล็กน้อยจะไปช่วยอะไรได้ “ก็ยิ่งดีกว่าไม่ทำอะไรเลยครับ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ป้าแป้น₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่ประกอบด้วยหน่วยแสดงอาชีพแม่ค้าขายของในงานวัด มีการใช้รูปภาษา ลูกค้า_{1,1} และ ขาย_{1,2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

2) **ภาษาพ่อค้า แม่ค้าระดับกลาง** การใช้ภาษาพ่อ แม่ค้าที่ร้านค้าจัดทำหน่ายของตนเอง พิจารณาดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เจ้าของโรงน้ำแข็ง” และ “ลูกน้อง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าระดับกลาง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องซีรียส์ลูกผู้ชาย บั๊ม ตอนที่ 2 ที่โรงน้ำแข็งเฮียเล้งได้เข้ามาดูกิจการ เจอลูกน้องกำลังจับหาลับ จึงดุด่าและไล่ลูกน้องออก ดังบทบรรยายดังนี้

เฮียเล้งในวัย 45 เป็นเจ้าของโรงน้ำแข็ง, วันนี้เจอลูกน้อง_{1.1} แอบจับกรนเสียงดังก็ด่าว่าและไล่ออกเลย เตือนกนกบอปป้าให้หาคนมาแทนไอ้ตุได้แล้ว เฮียเล้งถามว่าใครละ”...(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง เจ้าของโรงน้ำแข็ง₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่ประกอบด้วยหน่วยภาษาแสดงอาชีพพ่อค้าระดับกลางที่มีร้านค้าเป็นของตนเอง มีการใช้รูปภาษา ลูกน้อง_{1.1} เป็นหน่วยภาษาที่แสดงความสัมพันธ์เป็นนายจ้างและลูกจ้างในอาชีพ

3) ภาษาของนักธุรกิจที่ค้าขายระดับองค์กร การใช้ภาษาที่ใช้สื่อสารในงานธุรกิจ มุ่งประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งทางธุรกิจ อาจแจ้งให้ทราบ ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมุ่งการซื้อขาย จากการศึกษาพิจารณาดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เจ้าของบริษัททิพย์พิมาน” “ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์” และ “ส่งออก”

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพกลุ่มนักธุรกิจที่ค้าขายระดับองค์กร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 1 บทบรรยายบรรยายภาคสภาพแวดล้อมที่หรรษาภายในบ้านของนักธุรกิจสาวที่มีดมิด ดังบทบรรยายดังนี้

ท่ามกลางความมืดมิดในบ้านหลังใหญ่ของนวลทิพย์ เศรษฐินีเจ้าของบริษัททิพย์พิมาน, ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์_{1.1} ส่งออก_{1.2} รายใหญ่ของประเทศ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เจ้าของบริษัททิพย์พิมาน₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่ประกอบด้วยหน่วยเรียกชื่อที่แสดงอาชีพนักธุรกิจเจ้าของกิจการ มีการใช้รูปภาษา ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์_{1.1} ส่งออก_{1.2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

“ผู้จัดการฝ่ายขาย” และ “ยอดขายสินค้า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพกลุ่มนักธุรกิจที่ค้าขายระดับองค์กร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 1 การใช้ภาษาที่ใช้สื่อสารในงานธุรกิจ จากบทละครโทรทัศน์เรื่อง ตุ๊กตาผี ตอนที่พิชิตได้แนะนำมานพ้าผู้จัดการฝ่ายขายคนใหม่ ให้กับพนักงานได้รู้จัก ดังนี้

...“ผมขอแนะนำให้ทุกท่านรู้จักผู้จัดการฝ่ายขาย₁ คนใหม่ของเรา...คุณมาน้ำฟ้าครับ”

มาน้ำฟ้ายิ้มหวานไปรยเสนอให้ทุกคนโดยเฉพาะอดีตจูที่หน้าตาดีกว่าใคร

“เรียกฟ้าเฉย ๆ ก็ได้ค่ะ ฟ้ายินดีมากที่ได้มาร่วมงานกับทีมงานคุณภาพ ฟ้ารับรองว่า ยอดขายสินค้า_{1.1} ของทิพย์พิมานต้องพุ่งกระฉูดแน่นอนค่ะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้จัดการฝ่ายขาย₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่ประกอบด้วยหน่วยแสดงอาชีพเป็นผู้จัดการฝ่ายขายของบริษัท มีการใช้รูปภาษา ยอดขายสินค้า_{1.1} เป็นหน่วยภาษาที่แสดงความเกี่ยวข้องกับอาชีพ

4.1.4 การใช้ภาษาของทนายความ การใช้ภาษาของทนายความ หมายถึง คำหรือวลีที่เกิดขึ้นระหว่างการสื่อสารของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความเป็นทนาย แก่ต่างคู่ความในคดี ให้ตามข้อกฎหมาย จากการศึกษาพบการใช้ภาษาทนายความในบทละครเรื่อง ที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากกรณีการใช้หน่วยภาษา พินัยกรรม ดังต่อไปนี้

“พินัยกรรม” “ยกทรัพย์สิน” และ “บรรลุนิติภาวะ”

เป็นหน่วยภาษาของอาชีพทนายความ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2 สมภพได้รับการติดต่อจากทนาย หลังจากพี่น้องสาวเพียงคนเดียวได้เสียชีวิตกะทันหันจากอุบัติเหตุ และทนายได้แจ้งความประสงค์ของน้องสาวที่จะให้สมภพเป็นผู้ที่ดูแลบุตรชายเพียงคนเดียว คือ ไบพัด แล้วจะยกสมบัติให้ทั้งหมด ดังบทบรรยายดังนี้

...เมื่อสมภพถามถึงญาติ กองพลบอกว่าตนมีแค่สองพี่น้อง น้องเขยก็เป็นลูกคนเดียว ตนกับน้องสาวก็นาน ๆ คุยกันที่ รู้ว่าเขามีลูกชายคนหนึ่งชื่อ “ไบพัด” เคยเจอตอนเด็ก ๆ

แล้วสมภพก็ต้องช็อกเป็นครั้งที่สองเมื่อทนาย₁ แจ้งว่าพ่อแม่ของไบพัด หรือนายกายภักตร์ให้มาอยู่กับตน กองพลปฏิเสธพลันว่าตนอยู่กับใครไม่ได้ แม้แต่แฟนยังอยู่กันไม่ยัด แต่พอทนายพูดถึงพินัยกรรม_{1.1} ก็ยกทรัพย์สิน_{1.2} ให้ 1 ใน 4 ถ้าดูแลไบพัดจนบรรลุนิติภาวะ_{1.3} กองพลก็ชะงัก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง หนาย₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงอาชีพทนายความ มีการใช้รูปภาษา พินัยกรรม_{1.1}, ยกทรัพย์สิน_{1.2} และบรรลุนิติภาวะ_{1.3} เป็นหน่วยภาษาแสดงที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

4.2 การใช้ภาษาของผู้ประกอบอาชีพกึ่งวิชาชีพ อาชีพกึ่งวิชาชีพ (semiprofession) เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้และทักษะขั้นสูง แต่ไม่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเป็นแท้จริง อาชีพ ตัวอย่างแบบดั้งเดิมของ semiprofessions รวมถึงการทำงานเพื่อสังคม, สื่อสารมวลชน เป็นต้น (อาร์พเคน, เดโบราห์ เอลเวลล์, 1998 หน้า 358–359) จากการพิจารณาบทละครโทรทัศน์ ปรากฏภาษาของกลุ่มอาชีพกึ่งวิชาชีพในการทำงาน โมเดลลิ่ง, ผู้จัดการกองถ่าย, เซลล์ชาย ประกัน พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

4.2.1 ภาษาของโมเดลลิ่ง อาชีพโมเดลลิ่ง หมายถึง ศูนย์รวมผู้คนที่มีความต้องการจะเป็นนักแสดง นักร้อง พิธีกร นางแบบ โฆษณาหรือเล่นละคร จากการศึกษา พบภาษาของอาชีพโมเดลลิ่ง ดังนี้

“สังกัด” และ “แคส”

เป็นหน่วยภาษาของกลุ่มอาชีพโมเดลลิ่ง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 11** ตอนที่โมรากุลได้พบกับเพื่อน ซึ่งประกอบอาชีพเป็นโมเดลลิ่งทั้งสองพบกันเวลานาน ได้พูดคุยทักทาย ไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ และการประกอบอาชีพ ในบทละครปรากฏรูปภาษาที่แสดงอาชีพ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

โมรากุลดีใจสุดขีดที่อ้อมเพื่อนรักสมัยเรียน ม.ปลาย มาหาหลังจากห่างหาย กันไปนาน หลังจากสวัสดีทักทายแม่แล้ว โมชวนอ้อมคุยต่อ ถามว่าตอนนี้ทำอะไรอยู่

“ฉันทำโมเดลลิ่งเด็ก เน้นงานเด็ก ๆ นะ พวกงานโฆษณา หนังสือ ละคร เอ็มวี เอาหมด”

โมถามว่ามีเด็กในสังกัดกี่คนเพื่อนร่วมงานจะได้เรียกใช้ อ้อมบอกว่า 20–30 คน หลากหลายวัน ครองพรบอกว่าเธอพี่ไปอยู่สังกัด_{1.1} ด้วยคนสิ แล้วเอารูปพี่มาอวด อ้อมดูแล้วชมว่าหน้าตาดีบอกให้ถ่ายรูปไว้เลยตนจะดูแลเอง ธรรมชาติจะดีหรือ เต็มใจทำคนอื่นเสียงาน

“ก็แค่แคส_{1.2} เองแก ไม่ต้องคิดมาก” แล้วถามแม่ว่า “เธออยู่ใช้ไหมคะแม่”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง โมเดลลิง₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงภาษาของผู้ประกอบอาชีพ มีการใช้รูปภาษา สังกัด_{1,1} และแคล_{1,2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโมเดลลิง

4.2.2 การใช้ภาษาของอาชีพผู้จัดการกองถ่ายละคร การใช้ภาษาของอาชีพผู้จัดการกองถ่ายละคร PM (Production Manager) PM หมายถึง คำหรือวลีที่มีความหมายการทำงานในทำหน้าที่ในการดูแลอำนวยความสะดวกให้งานถ่ายทำราบรื่นที่สุด ผู้จัดการสถานที่ถ่ายทำ (Location Manager) คอยจัดหาสถานที่ให้ทีมงานถ่ายทำรวมถึงดูแลความเรียบร้อยในวันถ่ายทำทุกอย่าง จากการศึกษาพบการใช้ภาษาของอาชีพผู้จัดการกองถ่ายละครในบทละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ทีมงาน”

เป็นหน่วยภาษาของกลุ่มอาชีพผู้จัดการกองถ่ายละคร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2** บทบรรยายลักษณะหน้าที่การงานของโมรากุลหรือโม แม่ของพีทที่ทำงานเป็นผู้จัดการกองถ่ายละคร และบรรยายถึงเหตุการณ์ขณะที่โมรากุลกำลังทำงาน แต่รับทราบข่าวจากตายายว่าพีทไถ่ตัวที่โรงเรียนดังบทบรรยายดังนี้

พีทเป็นลูกของโมรากุลหรือโม เป็น**ผู้จัดการกองถ่ายละคร**₁ พ่อเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ ตากับยายจึงต้องดูแลพีทเพราะแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูพีทเลย ตอนที่พีทไปโรงเรียนนั้น พีทได้อาละวาดกรี๊ดร้องอย่างเคยตัว ซึ่งเป็นขณะที่โมรากุลกำลังโทรศัพท์คุยกับครอบครัวของพีท แต่ในระหว่างนั้นการปฏิบัติงานก็เกิดปัญหากระเจกแตก

ทันใดนั้นมีเสียงกระเจกแตกดังมาก **ทีมงาน**_{1,1} มาบอกว่ากระเจกแตก โมขอวางสายกับพ่อแม่ ถามว่ากระเจกบานไหน พุดเสียว ๆ ว่า

“...อย่าบอกนะว่ากระเจกสีที่กั้นประตู แม่แ่งระยับเลยมึง...” พ่อทีมงานบอกว่าที่บ้านนั้นแหละ โมสอว่า “เวรกรรม” ทำทำจะเป็นลม...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ผู้จัดการกองถ่ายละคร₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงภาษาของผู้ประกอบอาชีพ มีการใช้รูปภาษา ทีมงาน_{1,1} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

4.2.3 การใช้ภาษาแสดงอาชีพเซลล์ขายประกัน การใช้ภาษาแสดงอาชีพเซลล์ขายประกัน หมายถึง คำหรือวลีที่สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่ทำหน้าที่ขาย

กรรมกรรม หรือถูกเรียกว่าเป็นพนักงานของบริษัทประกันภัยที่ได้สังกัดอยู่ ซึ่งเมื่อเป็นตัวแทน
ในบริษัทใดแล้ว ก็จะไม่สามารถเป็นตัวแทนให้กับบริษัทอื่น ๆ ได้อีก ยกเว้นได้รับความยินยอม
จากบริษัทแรก จากการศึกษาพบการใช้ภาษาแสดงอาชีพเซลล์ขายประกันในบทละครโทรทัศน์
เรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

...“ประกันสุขภาพหมู่” และ “ตารางเบี้ยประกัน”...

เป็นหน่วยภาษาแสดงอาชีพเซลล์ขายประกัน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่นในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2 กองพลกำลังคุยเรื่องการทำ
ประกันสุขภาพหมู่กับการให้ครูในโรงเรียน ดังบทบรรยายและบทสนทนา ดังนี้

ตอนที่กองพลกำลังนั่งคุยเรื่องการทำประกันสุขภาพหมู่กับการให้ครูในโรงเรียน
วันนี้กองพลแต่งตัวเนียบ ทุกอย่างในตัวมีแต่ของแบรนด์เนม เพราะรักอิสระ
มีอาชีพเป็นเซลล์ขายประกันชีวิต₁ แบบกลุ่ม กำลังนั่งคุยกับการและสมภพที่ห้องทำงาน
ของการในโรงเรียน

หลังจากคุยเรื่องการทำประกันครูโรงเรียนรัฐบาลแล้ว กองพลเล่าว่า

...“ตอนนี้โรงเรียนเอกชนหลายแห่งก็คิดเหมือนคุณกร คือ ทำ**ประกันสุขภาพหมู่_{1.1}**ให้ครู”

ซึ่งตนทำ**ตารางเบี้ยประกัน_{1.2}** มาให้เลือกแล้ว หยอดคำหวานตามแบบฉบับว่า
ใครได้เป็นครู โรงเรียนคุณกรนี้สบายเพราะเจ้านายใจดี

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่าง เซลล์ขายประกันชีวิต₁ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงภาษา
ของผู้ประกอบการกึ่งวิชาชีพอาชีพเซลล์ขายประกันชีวิต มีการใช้รูปภาษา ประกันสุขภาพหมู่_{1.1}
และตารางเบี้ยประกัน_{1.2} เป็นหน่วยภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

4.3 การใช้ภาษาในอาชีพไม่ใช่วิชาชีพ หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้ในการสื่อสาร
ของกลุ่มคนประกอบอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะ จากการศึกษาพบการใช้ภาษา
ในอาชีพไม่ใช่วิชาชีพ ในบทละครโทรทัศน์ เรื่อง ตุ๊กตาผี, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2,
เพชรกลางไฟ ได้แก่ภาษาของผู้ประกอบอาชีพ แม่บ้าน, สาวใช้ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“แม่บ้านเก่าแก่” “สาวใช้ประจำบ้าน” และ “เจ้านายสาว”

เป็นหน่วยภาษาในอาชีพที่ไม่ใช้วิชาชีพ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 2** บทบรรยายถึงเหตุการณ์ตอนเช้าแม่บ้านและสาวใช้ประจำบ้านได้ตระเตรียมอาหารให้นวลทิพย์มาดักบาตรในตอนเช้าให้ธาดาสามีเก่า ดังบทบรรยายดังนี้

...นวลทิพย์ตื่นเข้ามาใส่บาตรให้ธาดาสามีเก่า สายกับปลาแม่บ้านเก่าแก่, กับสาวใช้ประจำบ้าน₂ มองหน้ากันง ๆ เพราะไม่เคยเห็นเจ้านายสาว_{1.1} ทำบุญให้ธาดานานแล้ว พิชิตเห็นก็อดค่อนแคะบรรยายไม่ได้ นวลทิพย์นิ้วหน้าไม่ชอบใจ นั่งเงยบนรถไปทำงานจนพิชิตใจเสีย จับมือเธอง้อเสียงอ่อน... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แม่บ้านเก่าแก่₁ กับสาวใช้ประจำบ้าน₂ เป็นหน่วยภาษาหลักที่แสดงภาษาของอาชีพที่ไม่ใช้วิชาชีพ มีการใช้รูปภาษา เจ้านายสาว_{1.1} เป็นหน่วยภาษาที่แสดงความสัมพันธ์เป็นนายจ้างของผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช้วิชาชีพ

5. ภาษาสื่อสัมพันธ์

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่คนไทยใช้ติดต่อสื่อสารกันเพื่อตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน ผลของการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารก่อให้เกิดความเจริญวัฒนา ด้วยภาษาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสังคม ดังนั้น ภาษากับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกไม่ว่ามนุษย์ประกอบกิจกรรมใด ก็ล้วนแต่อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

วรวรรณ ศรีภักย์ (2549, หน้า 83–84) กล่าวว่า ภาษาสื่อสัมพันธ์ หมายถึง ภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างมนุษย์ ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารแต่แสดงถึงความรุนแรง ความขุ่นข้องหมองใจกัน ไม่นับว่าเป็นภาษาสื่อสัมพันธ์ ลักษณะภาษาสื่อสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตจำแนกตามลักษณะการใช้ภาษาได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาแสดงการหักทลาย และ 2) ภาษาแสดงไม่ตรีจิต

5.1 ภาษาแสดงการหักทลาย การกล่าวหักทลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งของสังคมไทย เพราะการกล่าวหักทลายเป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผ่านถ้อยคำพูดหรือท่าทาง วรวรรณ ศรีภักย์ (2549, หน้า 83) กล่าวว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันจำเป็นต้องมีการหักทลายต่อกันเพื่อวัตถุประสงค์หลาย ๆ ประการ ได้แก่ สร้างความสนิทสนม สืบสานสายสัมพันธ์ให้ยืดยาว ซึ่งภาษาแสดงการหักทลาย สามารถวิเคราะห์ได้ คือ ภาษาแสดงการหักทลายเพื่อสร้างความสนิทสนม

ภาษาแสดงการหักทลายเพื่อสร้างความสนิทสนม หมายถึง การใช้ภาษาหักทลายคู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกเชิงบวก รู้สึกถึงความสนิทสนมเป็นกันเอง

ระหว่างคู่สนทนา โดยการใช้หน่วยภาษาเรียกชื่อเล่น หน่วยภาษาคำเรียกญาติ คำขึ้นต้นและลงท้าย เพื่อแสดงความสุภาพ และคำลงท้ายไม่สุภาพแบบเป็นกันเอง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

5.1.1 ภาษาแสดงการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยหน่วยเรียก

ชื่อเฉพาะ เป็นหน่วยภาษาที่คู่สนทนาใช้สื่อสารโดยเรียกชื่อเฉพาะระหว่างการสื่อสาร ทำให้คู่สนทนารู้สึกถึงความสนิทสนมเป็นกันเอง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“คุณม่านฟ้า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยการเรียกชื่อเล่น ปรากฏทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 1** ในที่ประชุมบริษัททิพย์พิมาน พิชิตซึ่งเป็นประธานบริษัทได้พาม่านฟ้าสาวสวยมาแนะนำให้กับพนักงานในที่ประชุมได้รู้จักว่า ม่านฟ้าจะมาเป็นผู้จัดการฝ่ายขายคนใหม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมขอแนะนำให้ทุกท่านรู้จักผู้จัดการฝ่ายขายคนใหม่ของเรา...คุณม่านฟ้าครับ”

ม่านฟ้ายิ้มหวานโพรยเสน่ห์ให้ทุกคนโดยเฉพาะอดิรุจที่หน้าตาดีกว่าใคร “เรียกฟ้าเฉย ๆ ก็ได้ค่ะ ฟ้ายินดีมากที่ได้ร่วมงานกับทีมงานคุณภาพ ฟ้ารับรองว่า ยอดขายสินค้าของทิพย์พิมานต้องพุ่งกระฉูดแน่นอนค่ะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาแสดงการทักทายด้วยการให้เรียกชื่อเฉพาะเพื่อสร้างความสนิทสนมกันระหว่างพนักงาน

5.1.2 ภาษาแสดงการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยหน่วยเรียกญาติ

เป็นการทักทายโดยใช้หน่วยคำเรียกญาติในการทักทาย เพื่อแสดงความสนิทสนมฉันญาติมิตร เมื่อยามสนทนาปราศรัย พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“พี่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยการเรียกหน่วยเรียกญาติ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 2** หลังจากที่ถูกพาพาตัวน้ำผึ้งมาอยู่ที่ซุ้มจิระ ภูผาให้น้ำผึ้งแสดงตัวว่าเป็นเมีย และให้เรียกตนว่าพี่ เพื่อแสดงความสนิทสนม เหมือนสามีภรรยากันจริง ๆ เพื่อป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นกับตัวได้ ดังบทสนทนาดังนี้

“...คะ ฉันจะเรียกว่านายตามที่นายสั่ง”

“ต่อไปอย่าเรียกฉันว่านาย เรียกฉันว่าพี่!”

“เรียกพี่มันสนิทเกินไป ฉันไม่อยากสนิทชิดเชื้อกับนาย เรียกนายนี้แหละ”

“ไม่อยากตายก็ทำตามทีฉันสั่ง!”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง รูปภาพ “พี่” แสดงให้เห็นถึงภาษาการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยการให้เรียกหน่วยเรียกญาติ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดขึ้นคุ้นเคยกันมากยิ่งขึ้น

“เมียจ๋า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยการเรียกหน่วยเรียกญาติ ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 4** ตอนเช้าหลังจากแต่งงานเมื่อวันก่อน ภูผาก็เรียกน้ำผึ้งว่า เมียจ๋า ให้ตื่นนอน ดังบทสนทนาดังนี้

...“น้ำผึ้ง₁ ...เมีย₂ จ๋า₃ ...ตื่นรึยัง เช้านี้ไม่ต้องทำกับข้าวนะ เมียคงไม่มีแรงผัวจะทำให้กินเองจ๊ะ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง รูปภาพ “น้ำผึ้ง₁” แสดงให้เห็นถึงภาษาการทักทายเพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยการให้เรียกหน่วยชื่อเฉพาะ และปรากฏคำหน่วยเรียกญาติ “เมีย₂” ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดขึ้นคุ้นเคยกันมากยิ่งขึ้น และปรากฏคำลงท้าย “จ๋า₃” รูปภาพแสดงความเป็นกันเอง

5.1.3 ภาษาแสดงการทักทายด้วยภาษาที่สุภาพแบบเป็นทางการ เป็นการทักทายระหว่างผู้สนทนาโดยการกล่าวหน่วยคำขึ้นต้นและลงท้ายด้วยกันเพื่อแสดงความสุภาพที่สมบูรณ์ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“สวัสดิ์-คะ”

เป็นหน่วยคำขึ้นต้นและลงท้ายเพื่อแสดงการทักทายด้วยภาษาสุภาพแบบเป็นทางการ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 5** วันแรกของการไปโรงเรียนธิดาพาหลานสาวแปปี้ไปพบกับครูประจำชั้น และให้แปปี้ทักทายสวัสดิ์คุณครู ดังบทสนทนาดังนี้

...แบ่งร่ำกอดตักตาวาวาแน่น เดินตามธิดาไปแนะนำตัวกับพิสมัย
คุณครูประจำชั้น

“สวัสดิ์₁ ค่ะแบ่งร่ำ...ถือตักตาวาด้วย น้ารักจังค่ะ₂” ธิดามองหน้า
ลูกพี่ลูกน้องตัวเล็กยี้ม ๆ ก่อนย้ากับพิสมัยด้วยน้ำเสียงจริงจัง... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3,
2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปแบบของถ้อยคำการทักทาย
ด้วยภาษาสุภาพแบบเป็นทางการของเพศหญิง สวัสดิ์₁ ซึ่งประกอบด้วยคำทักทายรูปเต็ม
และมีคำลงท้ายแสดงความสุภาพ ค่ะ₂ ซึ่งเป็นการทักทายแบบเป็นทางการกับบุคคลอื่น
ที่ไม่สนิทสนม หรือไม่รู้จัก

5.1.4 ภาษาแสดงการทักทายแบบไม่สุภาพเพื่อแสดงความเป็นกันเอง
เป็นการทักทายระหว่างผู้สนทนาโดยการกล่าวหน่วยคำขึ้นต้นและลงท้ายแบบไม่สุภาพ
เพื่อแสดงความเพื่อแสดงความเป็นกันเอง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ไอ้-วะ”

เป็นหน่วยภาษาคำขึ้นต้นและลงท้ายแบบไม่สุภาพในการทักทาย
เพื่อแสดงความเป็นกันเอง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตักตามี ตอนที่ 4**
ผู้หมวดคมสันซึ่งเป็นเพื่อนกับอติรุจกำลังสนทนากันเรื่องตั้งข้อสงสัยคนที่ทำร้ายธิดา ว่าเป็น
พิชัยน้องชายของพิชิต ซึ่งผู้หมวดคมสันต้องการให้พิชัยได้รู้ว่าตำรวจเริ่มจะสงสัยในตัวเขาแล้ว
ดังบทสนทนาดังนี้

คมสันยิ้มกว้างเมื่อเห็นอติรุจ “นายเห็นหน้าคุณพิชัยใช้ไหมวะ”

“ทำแบบนี้จะไม่เป็นการแหวกหญ้าให้ภูตั้นเหรวะไอ้หมวด”

“ฉันก็ต้องการแบบนี้”

“หมายความว่าไงวะ”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562,
สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปแบบภาษาแสดงการทักทายด้วยภาษาไม่สุภาพ
กับผู้รับสารที่มีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ ภาษาที่มาจากคำไม่สุภาพ ปรากฏในส่วนของ
คำนำหน้าชื่อ เช่น “ไอ้” และมีรูปภาษาคำลงท้าย “วะ” ซึ่งเป็นการทักทายกับบุคคลที่มีอาวุโส
เท่ากัน

5.2 ภาษาแสดงไมตรีจิต ชีวิตประจำวันของคนเรามักมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
การจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจึงต้องอยู่กันอย่างมีมิตรไมตรีจิต การกล่าวทักทายของคนไทย
ไม่เพียงแสดงออกถึงไมตรีจิตที่ดีต่อกัน แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยซึ่งกันและกันด้วย

สิ่งหนึ่งที่แสดงถึงโมตรจริตที่ดีที่สุด คือ ภาษา อธิพงษ์ เพ็ชรเกิด (2558, บทนำ) กล่าวว่า ปัจจุบันการกล่าวทักทายของคนไทยมีรูปแบบที่หลากหลาย เนื่องจากปัจจัยทางสังคมหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยความสนิทสนม เพศ อายุ บทบาททางสังคม รวมถึงปัจจัยด้านสถานการณ์ สื่อสาร ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้ถ้อยคำในการทักทาย จากการศึกษาวิเคราะห์ภาษาการทักทายแสดงโมตรจริตพบลักษณะการใช้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาแสดงโมตรจริตตามมารยาททางสังคม 2) ภาษาแสดงโมตรจริตตามโอกาสต่าง ๆ

5.2.1 ภาษาแสดงโมตรจริตตามมารยาททางสังคม เป็นการใช้ถ้อยคำสื่อเชื่อมโยงโมตรจริตจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟังเพื่อรักษามารยาททางสังคมไทย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบภาษาแสดงโมตรจริตตามมารยาททางสังคม 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ 2) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการซักถามเรื่องทั่วไปและส่วนตัว 3) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการยกย่องให้เกียรติ 4) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการแสดงความยินดี 5) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการขอโทษ 6) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการขอบคุณ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายตามลำดับดังนี้

1) ภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการสื่อสารไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบกับคู่สนทนา เพื่อแสดงออกถึงความรักความห่วงใย อันเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน สามารถยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 5** ครูทรายและครูสาวิตรีได้เดินทางมาเยี่ยมบ้านวิหนึ่ง วิหนึ่งได้แสดงอาการ ตื่นตระหนกจนทำตัวไม่ถูก ครูทรายจึงเข้าไปไถ่ถามด้วยความห่วงใย พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...ตกเย็นทรายกับครูสาวิตรีไปที่บ้านวิหนึ่งตามนัด พอวิหนึ่งเห็นครูก็พยายามทำเป็นปกติทั้งที่มือเริ่มสั่น ทรายเห็นแว็บ ๆ จึงถามว่า

“วิ...เป็นอะไรี่เปล่า” วิหนึ่งก็ถึงกับหน้าเสีย...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงรูปภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการใช้คำทักทายด้วยภาษาสุภาพไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ โดยทรายสังเกตเห็นอาการผิดปกติของวิหนึ่ง จึงทักทายแสดงความเป็นห่วงใยด้วยการไถ่ถาม

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจริตด้วยการไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบ ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 2** เชิดวุฒินัดทานข้าวกับสนธยา แต่เชิดวุฒิตัดงานจึงเดินทางมาถึงช้า

แต่สนธยาเมื่อเห็นเชิดงูก็ไม่โกรธและไถ่ถามอย่างห่วงใย ทำให้เห็นถึงการใช้ภาษาแสดงไมตรีจิต พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ศรศิลป์ปรับจวนคนของพรายดำมาอีกที เขาจึงสนธยาตาเป็นมันขณะรับโทรศัพท์ จากผู้ว่าจ้าง

...“แกเห็นแล้วใช่ไหม”

“เห็นแล้ว”

“นั่นแหละ เป้าหมายของเรา”

ศรศิลป์วางสายแต่สายตายังจับจ้องไปที่สนธยาอย่างระมัดระวัง

เชิดงูขอโทษสนธยาที่เขาเข้ามาช้า หญิงสาวไม่ว่าอะไรทั้งที่ออกจะเบื่อ ๆ อยู่เหมือนกัน แค่ว่า

“ดูคุณเหนื่อย ๆ เครียด ๆ นะคะงู”

“คุณก็เหมือนกัน มีเรื่องอะไรบอกได้ไหมครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นเห็นได้ว่า รูปประโยค “ดูคุณเหนื่อย ๆ เครียด ๆ นะคะงู” แสดงให้เห็นรูปภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการไถ่ถามสารทุกข์ของคู่สนทนาด้วย

2) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการซักถามเรื่องทั่วไป และส่วนตัว

เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาสื่อสารซักถามเรื่องทั่วไป ตลอดจนเรื่องส่วนตัว เพื่อสื่อสารความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการซักถามเรื่องทั่วไป ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกชาติโครงการ 2 ตอนที่ 13** ที่สวนสาธารณะ เห็นบุคคลที่จกรยานมาก็ร้องเรียกเสียงดัง บุคคลทั้งตกใจและตื่นเต้นจนจักรยานล้มโครม เฉลิมฟ้ารีบเข้าไปขอโทษ เอาน้ำสะอาด เทล้างแผลตลอดให้ก่อนเดี๋ยวกลับบ้านค่อยใส่ยา เฉลิมฟ้าบอกว่า รู้ว่าบุคคลมาออกกำลังกายกำลังจึงเดินเล่น ๆ มาหาจะถามอะไรหน่อย บุคคล มองสงสัยว่าจะถามอะไร ดังบทสนทนาดังนี้

...“บู้ครูจ๊กพีมินี่มัย ที่เขาเคยอยู่โรงเรียนเดียวกับบู้ค” บู้คทำท่านึก “ดาราไ้
พีมินี่ที่แม่เป็นดาราด้วย ที่เขาเคยโดยปล่อยคลิบแล้วกินยาฆ่าตัวตายอะ” บู้คจำได้
ว่าเขาไม่ตาย

“อ้อ โชคดีที่ช่วยไว้ทัน พี่ชอบเขามากนะ ล่าสุดเซ็นสัญญานักแสดงช่องสาม
แล้วด้วย”

เฉอฟ้าชวนบู้คคุยอย่างเป็นกันเอง เปิดใจที่จะนิคสนิทกันโดยไม่รู้ตัว

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการสแสดงโมตริจิตด้วยการชักถาม
เรื่องทั่วไป เพื่อชวนให้อีกฝ่ายพูดคุยด้วย เพื่อสร้างความสัมพันธ์สนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตริจิตด้วยการชักถามเรื่องทั่วไป ในเรื่อง
มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 1 เพชรน้ำผึ้งมัววิ่งหนีพวกโจรเข้าป่า หม่อมหลวงสาวเลยไม่รู้ตัวว่า
ข้อเท้าแพลง ภูผาจึงประคอบสมุนไพรให้ เพชรน้ำผึ้งซึ่งใจมากแต่ไม่วยถามด้วยความสงสัย
เมื่อกวาดตามบรรยากาศรอบตัว ดังบทสนทนาดังนี้

...“เดี่ยวพี่ชาย นี่บ้านพี่เธอ”

“เปล่า...บ้านคนรู้จัก”

“แล้วฉันมาอยู่ที่นี่ได้ไง”

“แบกมา!”

“แล้วพวกโจรละ”

“ป่านนี้ตายหมดแล้วมั้ง”

“อะไรนะ! พี่ชายคนเดียวเล่นงานพวกมันตายหมดแล้วหรือ โห...แล้ว...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการชักถามเรื่องทั่วไปของผู้สนทนา
เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตริจิตด้วยการชักถามเรื่องส่วนตัว ในเรื่อง
มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 1 ภูผาเข้าไปช่วยเพชรน้ำผึ้งซึ่งปลอมตัวเป็นผู้ชายอยู่ในรถโดยสาร
ประจำทาง หลังจากที่ช่วยเพชรน้ำผึ้งจากการหลงทางในป่า เพชรน้ำผึ้งจึงได้ไ้ถามชื่อของภูผา
โดยใช้สรรพนามว่า พี่ชายแทนตัวภูผา เพื่อสร้างความสนิทสนม ดังบทสนทนาดังนี้

...“แล้วเธอเป็นอะไร บอกฉันมา”

“แล้วพี่ชายมาทำอะไร พี่คือเสียผา...พี่บุกมาปล้นหรือ”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการชักถามเรื่องส่วนตัวของคุณสนทนา เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้สนทนา ซึ่งเป็นการแสดงไมตรีจิตเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สนทนา

3) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการยกย่องให้เกียรติ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อแสดงความเคารพนับถือ และยอมรับในความสามารถของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ซึ่งแสดงถึงการให้เกียรติบุคคลอื่น สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการยกย่องให้เกียรติ ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2** ตอนเด็กกรเข้าไปโอบไหล่ทรายซึ่งกำลังนั่งพิมพ์บทความหน้าคอมพิวเตอร์ กรจึงถามถึงรายละเอียดของเด็กที่มีปัญหา แต่ทรายบอกให้อ่านวันพรุ่งนี้ที่โรงเรียน โดยห้ามให้กรใช้อำนาจความเป็น ผอ.ที่บ้าน ดังบทสนทนาดังนี้

...ขณะนั้นกรเข้ามาโอบไหล่ถามทรายว่าทำอะไรจริงจังมาก ทรายบอกว่าเขียนบทความลงแฟนเพจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น ตอนนี้พ่อแม่สนใจอ่านเรื่องพวกนี้ เลยอยากลองเขียนบ้างเผื่อจะเป็นประโยชน์

กรหยอกว่าเขียนจริงจังหรือเขียนเล่น ทรายบอกว่าจะแบบไหนก็ไม่เสียงานที่โรงเรียนแน่นอน

กรถามเรื่องเด็กเมื่อเช้า ทรายบอกว่าตนทำรายงานส่งให้อ่านพรุ่งนี้ ดิ๊งว่าไม่คุยงานที่บ้านโดยเฉพาะก่อนนอน กรคือให้เล่ามาเถอะตนแยกแยะได้

“ไม่...แล้วก็ห้ามใช้ความเป็น ผอ. มาสั่ง เพราะตอนนี้ทรายอยู่ในฐานะภรรยา ไม่ใช่ลูกน้อง...โอเคนะคะคุณสามี!” ทรายยิ้มอ่อนหวานแต่ชัดเจน จนกรต้องยอมรออ่านพรุ่งนี้ ทรายรีบ “กู๊ดไนท์...” ทรายปิดคอมฯ แล้วเดินมาที่เตียง นอนข้าง ๆ กร กอดเขาไว้ กรหันมากอดตอบลูบหัวทรายยิ้ม ๆ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ขณะที่ทรายกำลังเขียนบทความเรื่องเด็กวัยรุ่น กรเข้ามาถามรายละเอียดอย่างสนใจ แต่ทรายบอกจะให้อ่านพรุ่งนี้ แต่กรอยากอ่านในตอนนี ซึ่งทรายแสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่าตอนนี้อยู่ในฐานะภรรยา ไม่ใช่ลูกน้อง ทำให้กรยอมรับให้เกียรติ

ในความเป็นภรรยา ไม่บังคับและรออ่านในวันพรุ่งนี้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยกย่องให้เกียรติระหว่างสามีภรรยา

4) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการแสดงความยินดี เป็นการแสดงออกทางมารยาทสังคมอย่างหนึ่ง มักใช้ในโอกาสที่เกี่ยวกับ เรื่องน่ายินดีต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมหรือเพื่อนร่วมงาน เมื่อเขาเหล่านั้นได้รับความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการแสดงความยินดี ในเรื่อง**มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 3** ภูผาสอนให้เพชรน้ำผึ้งรู้จักวิชาการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวเอง โดยภูผาฝึกให้เพชรน้ำผึ้งยิงปืน เพชรน้ำผึ้งยิงเข้าเป้าทุกครั้งจึงรู้สึกดีใจโถมเข้าไปกอดภูผา จนทำให้ภูผารู้สึกเคลิบเคลิ้มไปด้วย ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...เพชรน้ำผึ้งตั้งสติฝึกใหม่ น้าแปลกที่ครั้งนี้เธอยิงเข้าเป้าทุกครั้ง ภูผาพอใจมาก และถึงกับยิ้มกว้างเมื่อว่าที่เมียโถมตัวเข้ากอดแบบเด็ก ๆ

“ฉันทำได้แล้ว ฉันทำได้แล้ว” กว้าหม่อมหลวงสาวจะได้สติภูผาก็เคลิ้มไปแล้วกับเนื้อตัวหอม ๆ เพชรน้ำผึ้งอายมากพลักตัวออก ภูผาชอบใจมากแต่ไม่อยากกระเช้าให้เธอเขินมากกว่านี้เลยชวนเธอเรียนวิชาต่อไป...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงความยินดี เพื่อให้อีกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ เป็นการสืบสานความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

5) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอโทษ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อแสดงไมตรีจิตประการหนึ่ง ด้วยการกล่าวขอโทษอย่างจริงใจเพื่อให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกพึงพอใจ คลายความโกรธ และให้อภัยในที่สุด สามารถยกตัวอย่างประกอบได้ดังต่อไปนี้

“ขอโทษ”

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอโทษ ในเรื่อง**มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 7** เผ่าเทพเห็นพลอยน้ำค้างไม่สบายใจก็บีบมือเบา ๆ เขาคิดแค่อยากปลอบขวัญแต่กลับทำให้คู่หมั้นกำมะลอใจเต็นร้าวจนต้องรีบดึงมือออก จึงกล่าวขอโทษน้ำค้างที่ล่วงเกิน จนทำให้น้ำค้างเริ่มหวั่นไหว ดังบทสนทนาดังนี้

...“เออ...ผม**ขอโทษ**, **ครับ**2 ผมไม่ได้คิดจะล่วงเกินคุณน้ำค้าง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปแบบของถ้อยคำการกล่าวขอโทษ ด้วยภาษาสุภาพแบบเป็นทางการของเพศชาย “ขอโทษ₁” ซึ่งประกอบด้วยคำขอโทษรูปเต็ม และมีคำลงท้ายแสดงความสุภาพ “ครับ₂” ซึ่งเป็นการแสดงโมติริจิตแบบเป็นทางการกับบุคคลอาวุโสเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการให้เกียรติคู่สนทนา

“กราบขอประทานโทษ”

ตัวอย่างภาษาแสดงโมติริจิตด้วยการขอโทษ ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 7 อนาคตกล่าว ขอบพระทานโทษต่อหม่อมสรวายที่ปกป้องอูรวศรีไม่ดีพอ จนเกือบทำให้ท่านหญิงอูรวศรีถูกใจปล้นทำร้ายที่เรือนแพ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมกราบขอประทานโทษ₁ คุณหญิงอย่างสูงจริง ๆ ครับ₂ ผมผิดเองที่ปกป้องท่านหญิงไม่ดีพอ...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปแบบของถ้อยคำการกล่าวขอโทษ ด้วยภาษาสุภาพแบบเป็นทางการของเพศชาย “กราบขอประทานโทษ₁” ซึ่งประกอบด้วยคำขอโทษรูปเต็ม และมีคำลงท้ายแสดงความสุภาพ “ครับ₂” ซึ่งเป็นการแสดงโมติริจิตแบบเป็นทางการกับบุคคลอาวุโสกว่าและมีฐานะทางสังคมสูงกว่า

6) ภาษาแสดงโมติริจิตด้วยการขอขอบคุณ เป็นการแสดงออกทางมารยาทสังคมอย่างหนึ่ง ใช้ในโอกาสที่ต้องการตอบแทนคุณงามความดีหรือสิ่งดี ๆ อันเป็นประโยชน์ที่ผู้อื่นมอบให้ด้วยโมติริจิต ผู้รับหรือผู้ที่ได้รับประโยชน์ โดยแสดงโมติริจิตตอบด้วยการกล่าวขอบคุณ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมติริจิตด้วยการขอขอบคุณ ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 8 หลังจากที่คุณครูทรายเข้ามาช่วยแก้ต่างให้อิ๋ออุ่นเรื่องที่เอาชุดว่ายน้ำไปทิ้ง แล้วตอบครูสอนว่ายน้ำว่าลืมเอามา ครูทรายเริ่มเข้ามาสร้างความไว้วางใจให้อิ๋ออุ่นคุ้นเคย โดยการเอาน้ำแดงมาให้ ทำให้อิ๋ออุ่นเริ่มจะไว้วางใจครูทราย ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...“น้ำแดงมัย” ทรายถามหยั่งเชิง อิ๋ออุ่นหันมองตามเสียงเห็นทรายนั่งโต๊ะถัดไป ไม่ไกลกันที่ระยะห่างไว้ เพื่อสร้างความไว้วางใจ ครูชูแก้วน้ำแดงใบหนึ่งในมือขึ้น เธอครุ่นคิดอยู่ชั่วใจก่อนพยักหน้า ทรายเดินยืมเข้าไปนั่งข้าง ๆ ยื่นน้ำแดงให้ สองคนดื่ม้ำแดงอย่างเจี๊ยบ ๆ อิ๋ออุ่นแปลกใจที่ครูไม่พูดอะไรสักคำ ดื่ม้ำแดงหมด ทรายหันมาบอกว่าขอตัวก่อน อิ๋ออุ่นยกมือไหว้ขอบคุณ พอเห็นครูจะไปก็พูดขึ้นว่า

...“ครูทรายคะ ขอขอบคุณนะคะเรื่องชุดว่ายน้ำ”

“ยินดีจ้ะ” ทราวยิ้มให้แล้วเดินจากไป แอบพอใจไม่น้อยที่ไออุ่นเริ่มเปิดใจ และจำได้ว่าเธอเคยช่วยเอาไว้...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาพการแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณบุคคลอื่นที่เคยให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการขอบคุณผู้อาวุโสกว่า

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณ ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 13** เ็นนี่แอนเน่ก็มาบอกไออุ่นว่ามีเรื่องนมาแอบเตบอกว่าเพื่อนของเพื่อนที่ตนเพิ่งบอกว่าเป็นแบบไออุ่นเขามีรูปคุยเรื่องต่อนันต์นี่กันด้วย ข้อมูลเพียบ ให้ไออุ่นแอดเข้าไปดูมีคนเป็นร้อยเลย ดังบทบรรยายดังนี้

...เมื่อไออุ่นถ่ายคิวอาร์โค้ดเข้าไปในกรุ๊ปไลน์แล้วแอนเน่ลั่นให้ทักไปเลย

“ขอบคุณที่รับเข้ากลุ่มนะคะ เราชื่อไออุ่น คืออยากรู้อะคะ ว่าถ้าอยากผ่าตัดนมออกต้องทำไงบ้าง”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปภาพการแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณบุคคลอื่นที่ได้ให้การยอมรับ รับเข้ากรุ๊ปไลน์ เพื่อสอบถามข้อมูลเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพศ

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณ ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 ตอนที่ 13** กรและทราวยปรับความเข้าใจกันหลังจากที่ทราวยปิดบังเรื่องที่จะลาออกจากโรงเรียนเรื่องจากแม่ของกรสั่ง ทำให้กรเข้าใจทราวยมากขึ้น ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

กรโอบไหล่ทราวยไว้อย่างรักใคร่ บอกว่าตนจะช่วยเอง ทุกอย่างต้องจบในเทอมนี้ ทั้งเรื่องเด็ก ๆ ที่ย้งค้างคาอยู่ แล้วก็...เรื่องครอบครัวเรา และที่สำคัญตนจะไม่บอกแม่ว่าตนรู้เรื่องนี้แล้ว

...“ขอบคุณคะ” ทราวยหัวเราะ กอดกรไว้ด้วยความรัก บอกว่า “ต่อไป...ทราวยจะไม่ปิดบังแล้วคะ”

เมื่อเปิดใจให้กันแล้ว กรกับทราวยก็ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงไมตรีจิต ด้วยการขอบคุณคนในครอบครัว ซึ่งเป็นสามี ทำให้คนในครอบครัวเกิดความรู้สึกดี และมีสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณ ในเรื่อง**มธุรสโลกันตร์**

ตอนที่ 3 พิกุลเข้ามาช่วยเพชรน้ำผึ้งเรื่องการซักผ้าทำอาหาร เพชรน้ำผึ้งจึงได้ชมและกล่าวขอบคุณที่พิกุลให้ความช่วยเหลือ จนทำให้พิกุลเริ่มรู้สึกดียอมรับเพชรน้ำผึ้งเป็นเพื่อน ดังบทสนทนาดังนี้

...“**ขอบใจ₁** มากนะ₂ เธอเป็นแม่ศรีเรือน จิตใจดีมีคุณธรรม ใครได้ไปเป็นเมียสบายไปทั้งชาติ”...

เพชรน้ำผึ้งแก้มเฝ้า อยากดูท่าที่อีกฝ่าย แล้วก็ไม่ได้หวัง พิกุลหน้าแดงเพราะเขินอาย หม่อมหลวงสาวเห็นดังนั้นก็เริ่มตะลอมเข้าแผนตนทันที... (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณบุคคลอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ ทำให้คู่สนทนารู้สึกดี เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันดีกับบุคคลรอบตัว โดยปรากฏคำขึ้นต้นด้วยคำสุภาพ “ขอบใจ₁” และปรากฏคำลงท้ายด้วยรูปภาษาแสดงความเป็นกันเอง “นะ₂” ซึ่งเป็นการขอบคุณบุคคลที่อาวุโสเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณ ในเรื่อง**มธุรสโลกันตร์**

ตอนที่ 9 ภูผากล่าวขอบใจเพชรน้ำผึ้งที่อยู่เคียงข้างทำให้ทั้งสองคนเริ่มมีความรู้สึกดีต่อกัน ดังบทสนทนาดังนี้

...“**ขอบใจ₁** ที่เลือกที่จะอยู่กับฉันนะน้ำผึ้ง นอกจากครูลอยกับแม่ลำเจียก ก็มีเธอแหละที่เชื่อมั่นในตัวฉัน ว่าฉันจะเป็นคนดีได้”...

ภูผากอดรัดเธอแน่น เพชรน้ำผึ้งเขินอายแต่ก็ยอมให้เขากอดอยู่อย่างนั้น เพราะต่างคนต่างรู้สึกดีต่อกัน... (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณบุคคลอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ ทำให้คู่สนทนารู้สึกดี เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันดีกับบุคคลในครอบครัว โดยปรากฏคำขึ้นต้นด้วยคำสุภาพ “ขอบใจ₁” และปรากฏคำลงท้ายด้วยรูปภาษาแสดงความเป็นกันเอง “นะ₂” ซึ่งเป็นการขอบคุณบุคคลที่อาวุโสเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณ ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์
ตอนที่ 16 หลังจากทีกระเช้าเกือบถูกฆ่าตาย ทำให้สำนึกผิดได้จึงมาบวชพรหมณ์อยู่กับลำเจียก
ภุษาได้มาเยี่ยมทั้งสอง และขอให้ทั้งสองอยู่อย่างสงบสุขในทางที่เลือกเดิน ดังบทสนทนาดังนี้

...“ขอบใจ₁ นะ₂ กระเช้า”

“จากนี้ไปตั้งใจใช้ชีวิตอย่างที่เฝ้าควรได้รับเถอะ ไม่ต้องห่วงข้าอีกแล้ว”

ภุษายิ้มรับและกราบลาลำเจียกอีกครั้งก่อนจากมา... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงไมตรีจิตด้วยการขอบคุณบุคคลอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ ทำให้คู่สนทนารู้สึกดี เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันดีกับบุคคลอื่นโดยปรากฏคำขึ้นต้นด้วยคำสุภาพ “ขอบใจ₁” และปรากฏคำลงท้ายด้วยรูปภาษาแสดงความเป็นกันเอง “นะ₂” ซึ่งเป็นการขอบคุณบุคคลที่อาวุโสเท่าเทียมกัน

5.2.2 ภาษาแสดงไมตรีจิตตามโอกาสต่าง ๆ เป็นการใช้ถ้อยคำสื่อเชื่อมโยงไมตรีระหว่างผู้สนทนาตามโอกาส สถานการณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบ 8 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการปลอบใจ 2) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการแสดงความห่วงใย 3) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการให้ข้อคิดเตือนใจ 4) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการโน้มน้าวใจ 5) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขัดคำสั่งเพื่อสานสัมพันธ์ 6) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอร้อง 7) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการอธิบายพูดตามความจริง และ 8) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการให้ความช่วยเหลือ

1) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการปลอบใจ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาสื่อเชื่อมโยงไมตรีจิตเพื่อให้คู่สนทนาคลายความเศร้าหมอง วิตกกังวล หรือเสียใจสามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการปลอบใจ ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์
ตอนที่ 1 เพชรน้ำผึ้งเข้าใจที่ถูกพ่อแม่เจ้าก็เจ้าการเรื่องแต่งงาน หม่อมหลวงสาวหลบไปร้องไห้คนเดียวเงียบ ๆ ในห้องนอน พลอยน้ำค้างญาติสาวซึ่งรับหน้าที่ดูแลอีกฝ่ายมาตลอดตามมาปลอบดังบทสนทนาดังนี้

...“คุณเผ่าเทพเธอเป็นคนดี คุณน้ำผึ้งสนิทสนมมาแต่เล็ก ไม่มีเรื่องอะไรน่าเสียใจเลย”

“น้องไม่รักพี่เทพนี่คะ น้องไม่รัก ความรักต้องเกิดจากความรู้สึก ไม่ใช่การบังคับ!”

“แล้วน้องจะทำยังไงในเมื่อฝ่ายผู้ใหญ่เตรียมการไว้แล้ว”

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงรูปภาพแสดงโมตรี้จิตด้วยการปลอมใจคู่สนทนา ทำให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกดี คลายความเศร้าเสียใจ

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรี้จิตด้วยการปลอมใจ ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 8** มะสาแวรู้สึกท้อแท้ใจที่ถูกจับกุมอีกครั้ง แต่นวลพรรณซึ่งรู้สึกดีต่อมะสาแวจึงเข้าไปปลอมให้กำลังใจว่า จะอยู่เคียงข้างเขา ดังบทสนทนาดังนี้

...“จ๊ะ แต่ฉันเชื่อว่าในเมื่อพี่เป็นคนดี สวรรค์ก็ต้องตอบแทนความดีให้พี่”

“แล้วถ้าสวรรค์ไม่เห็นใจพี่ล่ะ”

“พี่ก็ยังมีฉันไง ที่พร้อมจะเป็นครอบครัวใหม่ให้พี่...” (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปแบบของถ้อยคำแสดงออกถึงการปลอมใจอย่างจริงใจต่อคู่สนทนา เพื่อให้คู่สนทนายารู้สึกดี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้น

2) ภาษาแสดงโมตรี้จิตด้วยการแสดงความห่วงใย เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อให้คู่สนทนาลดความกังวลใจ และให้คู่สนทนาสัมพันธ์ถึงความรัก ความห่วงใยที่มีระหว่างกัน สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรี้จิตด้วยการแสดงความห่วงใย ในเรื่อง **ไฟไหมะ ตอนที่ 3** ตี๋หาข้าวหาน้ำมาให้หินซึ่งนอนซมหมดอะไรตายอยากอยู่ในบ้านร้างที่เกาะเธอพูดแสดงความห่วงใยหินที่สิ้นหวังในชีวิตให้กลับมาแข็งแรงต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาใหม่ดังบทสนทนาดังนี้

...“ฉันรู้เธอไม่ใจดำปล่อยให้ฉันตายหรอก”

“ฉันไม่ใช่พวกสืมคุณคน พี่ช่วยฉัน ฉันก็ต้องช่วยพี่”

พูดจบก็ลุกไปเตรียมข้าวเช้า หินมองตามยิ้ม ๆ รู้สึกดีมากที่เธอเป็นห่วงเป็นใย (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพาแสดงความรักในทำให้คู่สนทนารู้สึกดี เป็นภาษาแสดงไมตรีจิตสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

3) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการให้ข้อคิดเตือนใจ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ผู้รับฟังเกิดแง่คิด เตือนใจ ไม่รู้วามกระทำการโดยขาดการไตร่ตรอง ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดี การกล่าวให้ข้อคิดเตือนใจบุคคลอื่นจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอีกประการหนึ่ง สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการให้ข้อคิดเตือนใจ ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 8** อนาคตตามอุรวดีมาเพื่อดูแลความปลอดภัย ทำให้ทราบที่อุรวดีไม่สบายใจ ไม่กล้ากลับไปทีวัง เนื่องจากเกรงว่าจะถูกเสด็จปากีร์ว อนาคตจึงได้ปลอบใจอุรวดีให้คลายความหมองเศร้า ดังบทสนทนาดังนี้

...“กระหม่อมเห็นฝ่าบาทรีบเสด็จกลับ เกรงว่าจะมีเหตุจึงตามมา เพื่อจะช่วยเหลือได้บ้างกระหม่อม”

“ขอบใจมาก แต่คุณคงช่วยฉันไม่ได้หรอก”... อุรวดีหน้าเศร้าลง อนาคตเห็นท่านหญิงไม่เล่าจึงเปลี่ยนเรื่องถาม

คืนนี้ประทับที่นี้หรือ เธอพยักหน้ารำพึง “ฉันไม่มีที่จะไป ฉันกลับเข้าวังไม่ได้ หม่อมต่วนเข้าวังไปฟ้องเสด็จปากีร์ว ฉันไม่อยากถูกเสด็จปากีร์ว”

“ถ้าไม่ได้ทำอะไรผิดจะกลัวอะไร ถึงใครจะประณามก็ไม่ได้ทำให้ถูกกลายเป็นผิดอยู่ดี”

คำพูดของอนาคตทำให้อุรวดีรู้สึกดีขึ้น “ถูกของคุณ ฉันไม่ได้ทำอะไรผิด ทำไมจะต้องกลัวล่วงหน้า แต่คุณรู้หรือไม่ อำนาจหม่อมใหญ่แผ่ไพศาลยิ่งกว่าวังนี้สักสิบเท่า แม้แต่ฉันออกมาอยู่นอกวังแล้ว ก็ไม่วายอยู่ใต้อำนาจ”

“ขอบใจคุณพูดถูก ฉันไม่ควรจะยอมแพ้โดยง่าย” อุรวดีคิดว่าตนก็เป็นลูกเสด็จพอมีศักดิ์ศรีไม่ควรยอมก้มหัวให้คนมาใส่ร้าย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น อนลกล่าวให้ข้อคิดท่านหญิงอรุณศรีถึงการยึดมั่นในความดีของตนก็ไม่ต้องกลัวการถูกกล่าวหาว่าร้ายลับหลัง ทำให้ท่านหญิงอรุณศรีรู้สึกดีหายกลุ้มใจ และรู้สึกดีต่ออนลมากยิ่งขึ้น

4) ภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการโน้มน้าวใจ เป็นการใช้อรรถาพิภาษเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเชื่อถือ และตัดสินใจหรือกระทำตามผู้พูด การกล่าวโน้มน้าวใจจึงเป็นการสื่อสารสัมพันธ์โมตรอีกประการหนึ่ง ที่จะทำให้อุสสนทนาค่อยปฏิบัติตามได้ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการโน้มน้าวใจให้ความร่วมมือในการทำงาน ในเรื่องมธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 3 เพชรน้ำผึ้งพยายามพูดโน้มน้าวใจพิกุลให้มาช่วยเหลือล้งงานแต่งงานระหว่างตนกับภูพา ดังบทสนทนาดังนี้

“...ฉันพูดกับเธอตามตรง ฉันไม่ได้อยากเป็นเมียใครอยู่แล้ว ฉันต้องหาทางหนีออกไปให้ได้ ถ้าเธอช่วยฉัน ฉันก็จะช่วยเธอ เรามาทำสัญญาสงบศึกแล้วมาเป็นเพื่อนกัน เพื่อความสมหวังกันทั้งคู่”...

ข้อเสนอช่วยยวนทำให้พิกุลคิดหนัก แต่ซึ่งใจแล้วว่าคงตัดใจจากภูพาไม่ได้ จึงยอมรับปากร่วมมือด้วย เพชรน้ำผึ้งยินดีมาก สิ้นหนามีความสุข ในหัวเต็มไปด้วยแผนการเพื่อล้งงานแต่ง...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพการกล่าวโน้มน้าวใจอุสสนทนาเพื่อให้อุสสนทนาค่อยตามและยินยอมให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยกัน

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อใจในเรื่องบ่วงนฤมิต ตอนที่ 4 กนกพยายามโน้มน้าวให้ฉัตรชนกเชื่อใจว่าจะไม่คิดแย่งแฟนของตนไป โดยตนพร้อมจะช่วยเหลือให้ฉัตรชนกสมหวังในความรัก ดังบทสนทนาดังนี้

...“ฉัตรชนกฟังฉันนะ เราจับมือเป็นเพื่อนกันแล้ว เราต้องช่วยกันฉันจะช่วยให้เธอสมหวัง”

“เธอจะให้ฉันเป็นเมียน้อย คนอย่างฉันก็มีศักดิ์ศรี เอาเหวนเธอคืนไปแล้วไม่ต้องมายุ่งกับฉันอีก”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพการกล่าวโน้มน้าวใจอุสสนทนา เพื่อให้อุสสนทนาค่อยตามเชื่อในสิ่งที่อุสสนทนาบอก

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการโน้มน้าว ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย**
เพชร ตอนที่ 9 รณงค์มาคุยกับกำนันเรื่องที่ไม่ลงรอยกับพ่อ โดยรณงค์ยินดีให้ความช่วยเหลือ
 กำนันในเรื่องปล้นชาวบ้าน ดังบทสนทนาดังนี้

...“แสดงว่ากำนันรู้จักพ่อฉันแค่เรื่องปล้น แต่เรื่องสันดานความเป็น
 พ่อ... บอกเลยว่าพ่อฉันสอບตก พ่อไม่ได้เผด็จการกดหัวพวกกำนันให้อยู่ใต้ตีนไปวัน ๆ เท่านั้น
 กับฉันพ่อก็ไม่เคยเห็นหัวเหมือนกัน”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาษาการกล่าวโน้มน้าวใจ
 คู่สนทนา เพื่อให้คู่สนทนาค่อยตาม เป็นการหวานลุ่มซึ้งนำความคิดให้คู่สนทนาเป็นพวกเดียวกัน

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการโน้มน้าว ในเรื่อง **มธุรสโลกกันตร์**
ตอนที่ 9 เพชรน้ำผึ้งพูดโน้มน้าวใจภูผาว่าตนเข้าใจในตัวตนที่แท้จริงของภูผาว่า ภูผาไม่ได้
 อยากรเป็นโจรโดนสันดาน แต่เพราะสถานการณ์จำเป็น จึงอยากขอให้ภูผายอมมอบตัวต่อ
 ตำรวจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เพราะพี่ไม่เหมือนโจรคนอื่นไง ฉันเชื่อว่าพี่ไม่ได้เป็นโจรเพราะสันดาน
 แต่เป็นเพราะถูกบังคับให้เป็นต่างหาก ฉันถึงยอมเสี่ยงก่อเรื่องให้พี่โกรธ แต่
 ไม่ใช่เพราะฉันอยากหนีเอาตัวรอด ฉันอยากพาคนมาช่วยพี่ ถ้าชุมโจรของเสือผ้นถูก
 กวาดล้าง ฉันจะบอกทุกคนว่าพี่พยายามช่วยดูแลฉัน บางทีโทษหนักจะได้เป็นเบา พี่
 อาจจะติดคุกอยู่แค่ไม่กี่ปี แต่พอพ้นโทษแล้ว พี่ก็จะได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ หลังจากนั้นฉันจะ
 ช่วยพี่ตามหาพ่อแม่ที่แท้จริงให้ พี่จะได้ใช้ชีวิตอย่างคนธรรมดาซะที”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงรูปภาษาการกล่าวโน้มน้าวใจคู่สนทนา
 เพื่อให้คู่สนทนาค่อยตาม เป็นการหวานลุ่มซึ้งนำความคิดให้คู่สนทนายอมมอบตัวต่อทางการ

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการโน้มน้าว ในเรื่อง **มธุรสโลกกันตร์**
ตอนที่ 9 ผจขพูดจาโน้มน้าวให้กระเข้ามารวมมือกันฆ่าเสือผ้นให้สำเร็จ เมื่อผจขเป็นใหญ่
 กระเข้าจะจัดการใครที่ไม่ชอบหน้าก็ได้ ดังบทสนทนาดังนี้

ผจขพูดด้วยความสนใจ ...“เรามาช่วยกันทำให้เป้าหมายกำจัดเสือผ้น
 ของข้าสำเร็จเถอะนะกระเข้า แล้วเอ็งจะจัดการกับทุกคนที่เอ็งเกลียดชังก็ได้”... (สถานีโทรทัศน์สี
 กองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพการกล่าวโน้มน้าวใจ
คู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาคล้อยตาม เป็นการหวานลุ่มซึ้งนำความคิดให้คู่สนทนายอมให้
ความร่วมมือ

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการโน้มน้าวให้คู่สนทนายินยอม
ในเรื่อง **ซีรีส์ลูกผู้ชาย ปัทม ตอนที่ 4** เสียเล้งเห็นปัทมที่นั่งหน้าแคร่ที่ถูกพวกนักเลงมาทำร้าย
แฝงชายขนมของแม่ เสียเล้งจึงพูดโน้มน้าวให้ปัทมมาช่วยทำงาน เพื่อจะได้มีเงินไปจุนเจือครอบครัว
ดังบทสนทนาดังนี้

...“เอ็งคิดรีว่าเอ็งคนเดียวจะทำให้มันกลับมาหาเอ็งได้ หัวเดียว
กระเทียมสิบอย่างเอ็งจะเอาอะไรไปสู้ ข้าจะช่วยทำให้เอ็งสมหวังแต่เอ็งก็ต้องช่วยข้า...”
(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพการกล่าวโน้มน้าวใจ
คู่สนทนา เพื่อให้คู่สนทนาคล้อยตามและยินยอมทำตามที่คุณสนทนากล่าว

5) ภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการขัดคำสั่งเพื่อสานสัมพันธ์ เป็นการใช้อยู่
ถ้อยคำภาษาแสดงความขัดแย้งต่อคู่สนทนา แต่มีเจตนาดีเพื่อให้เกิดผลดีหรือประโยชน์ต่อ
คู่สนทนาเอง การใช้ถ้อยคำการขัดคำสั่งจึงเป็นอีกการสื่อสารหนึ่งที่สามารถสร้างสัมพันธ์โมตร
ต่อบุคคลได้ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการขัดคำสั่ง ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ**
ตอนที่ 6 อูรวดีขัดคำสั่งเรื่องการทำอาหารเนื่องจากเสด็จป้าไม่โปรดปรานให้อูรวดีทำอาหาร
มาถวาย แต่อูรวดีก็ขัดคำสั่งยังทำอาหารมาถวายโดยมีความตั้งใจทำมาถวาย ทำให้เสด็จป้า
ยอมแพ้และเปิดใจให้อูรวดี ดังบทสนทนาดังนี้

“...ก็ฉันบอกแล้วยังไงว่าไม่ต้องทำ”

“หญิงจำเป็นต้องขัดรับสั่งเพคะ เพราะหญิงอยากฝึกฝนให้เก่งขึ้น คนเราถ้าผิด
ครั้งแรกก็ท้อเสียแล้ว คงไม่มีวันเก่งขึ้นได้หรอกเพคะ” แววดาอูรวดีมุ่นมั่นเสด็จรู้สึกที่
แต่ยังรักษาหน้าจึงไม่ออกว่าอารมณ์ไหน หยิบขนมขึ้นมาชิม อูรวดีลุ่น...เสด็จเอ๋ย
สรวอยคงบอกว่าตนชอบรสไหน ดีขึ้นแต่ยังไม่พอ ท่านหญิงยัมรับจะหัดทำให้ถูกใจ

“เรื่องอะไรต้องมาเอาใจฉันด้วย ชอบโดนดูหรือยัง”

“ไม่มีใครชอบหรอกเพคะ แต่สิ้นเสด็จพอแล้ว เสด็จป้าก็เป็นพระญาติผู้ใหญ่
คนเดียวที่เหลืออยู่ หญิงจึงอยากรับใช้เสด็จป้าให้ดีที่สุดเพื่อทดแทนที่ไม่มีโอกาส
ได้รับใช้เสด็จพ่อ เพคะ”

เสด็จพระองค์หญิงยี่ม่มปากทั้งค้อน เห็นว่าปากหวาน จะคอยดู แล้วเสวย
ขนมกลีบลำดวนอีกชิ้น อย่างไม่สนใจท่านหญิงอีก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้นท่านหญิงอุรวดี ได้ขัดคำสั่งเสด็จป่าเรื่องห้ามทำ
ขนมอีก เพราะไม่อร่อย แต่ท่านหญิงขัดคำสั่งได้ฝึกทำขนมกลีบลำดวนแล้วนำมาถวายให้เสด็จป่า
ซึ่งทำให้เสด็จป่ารู้สึกพอพระทัยที่ท่านหญิงมีจิตใจที่แน่วแน่ ทำให้เสด็จป่ารู้สึกถูกพระทัยท่านหญิง
มากยิ่งขึ้น

6) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอร้อง เป็นการใช้อ้อยคำภาษา
เชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยการใช้อ้อยคำที่สุภาพเหมาะสม สามารถยกตัวอย่างประกอบ
การอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการขอร้อง ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์
ตอนที่ 8 เพชรน้ำผึ้งเดินลุยในป่า ลักพักก็เห็นถนนและรถของชาวบ้านจึงวิ่งตามทาง และขอ
ติดรถไปด้วย ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

หม่อมหลวงสาวปาดเหงื่อบนใบหน้าตัวเองแบบไม่ใส่ใจนัก
เพราะเดินลุยป่ามาพักใหญ่ ก่อนเบิกตาโพล่งเมื่อเห็นถนนและรถของชาวบ้านวิ่งมาตามทาง

...“ฉันท₁ ติดรถไปไพร่วารีด้วยได้ไหมจ๊ะ₂ พี่ชาย”... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก
ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปแบบของอ้อยคำการกล่าวขอร้อง
ด้วยภาษาสุภาพแบบเป็นกันเอง ซึ่งปรากฏอ้อยคำ “ขอ₁” เป็นหน่วยภาษาแสดงการขอร้อง
และมีคำลงท้ายแสดงความสุภาพ “จ๊ะ₂” เป็นหน่วยภาษาแสดงความเป็นกันเองเพื่อให้คู่สนทนา
ให้ความช่วยเหลือ

7) ภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการอธิบายพูดตามความจริง เป็นการใช้อ้อยคำภาษา
เพื่ออธิบายเรื่องราวความเป็นจริงให้คู่สนทนาได้ทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่
ตรงกัน อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกัน สามารถยกตัวอย่างประกอบอธิบาย
ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงไมตรีจิตด้วยการอธิบายพูดตามความจริง
ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 13 กรปะทะคารมกับทรายที่หน้าบ้าน
โดยการเข้าใจผิดคิดว่าที่ทรายห่างเหินเพราะว่ามีคนอื่น จึงได้คาดคั้นถามความจริงจากทราย
ดังบทสนทนาดังนี้

ทรายขอให้เข้าบ้านก่อน กรไม่ยอมจนกว่าทรายจะตอบคำถามตน ถามโพล่งว่า
...“คุณมีคนอื่นใช้ไหมทราย” ทรายตอบทันทีว่าไม่ใช่ “ถ้าไม่ใช่แล้วมันคืออะไร
บอกผม บอกผมมาสิทราย!”

“แม่คุณให้ทรายลาออกจากงาน แต่ทรายไม่อยากทิ้งเด็ก ๆ ไม่อยากออก
ทรายเลยขอคุณแม่ ขอทำงานจนหมดเทอม” ทรายโพล่งบอกอย่างอึดอัด “ทรายต้อง
รีบช่วยเด็ก ๆ ให้ได้มากที่สุดก่อนจะหมดเทอม ทรายหลบหน้าคุณเพราะคุณแม่ไม่ให้
ทรายบอกเรื่องนี้กับคุณ ทรายไม่อยากปิดบัง ไม่อยากโกหก แต่ทรายก็พูดความจริง
ไม่ได้...”

กรใจหายวาบ รู้สึกผิดและเห็นใจทรายอย่างที่สุด ดึงทรายเข้าไปกอด
ด้วยความสงสารจับใจ สองคนกอดกันด้วยความเข้าใจ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นรูปภาษาการแสดงโมตรจิต
ด้วยการพูดอธิบายความเป็นจริงเพื่อให้คนในครอบครัวซึ่งเป็นสามีเกิดความเข้าใจ ในเรื่องที่
ติดค้างในใจ ทำให้คนในครอบครัวเกิดความรู้สึกดี และมีสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว
ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

8) ภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการให้ความช่วยเหลือ เป็นการใช้ภาษา
เพื่อแสดงออกถึงความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ได้รับ
ความช่วยเหลือเกิดความรู้สึกที่ดี พัฒนาเป็นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ สามารถยกตัวอย่าง
ประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาแสดงโมตรจิตด้วยการให้ความช่วยเหลือ ในเรื่อง
มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 3 หลังจากเพชรน้ำผึ้งได้เข้ามาอยู่ในชุมโจรในป่าเธอก็เพิ่งรู้สึกดี
ที่มีพิกุลมาช่วยเหลือ เพชรน้ำผึ้งจึงให้แหวนพิกุลเป็นการตอบแทนน้ำใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เธอใจดีจัง ตั้งแต่มาอยู่ที่นี่ก็เห็นเธอนี้แหละที่จิตใจดี”

“ฉันไม่ใช่คนดีหรอก ฉันมาช่วยเพราะอยากได้ค่าจ้าง...ฉันช่วยเธอ เธอก็ต้องให้
แหวนฉันกับฉัน”

“เธออยากได้ ฉันจะให้เธอ”

เพชรน้ำผึ้งจะถอดแหวนให้แต่พิกุลไม่ยอมรับ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปภาพแสดงโมติริจิตด้วยการได้รับความช่วยเหลือ ทำให้คู่สนทนารู้สึกดี เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่สนทนา โดยการแสดงความดีใจที่ได้รับความช่วยเหลือ

โดยสรุป ความหลากหลายของภาษาย่อยตามปัจจัยสังคมที่ได้ศึกษาในบทธละครไทยโทรทัศน์ เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายมิติด้วยกัน กล่าวคือ ประการแรก ความหลากหลายของเพศชายและหญิงซึ่งในสังคมปัจจุบันมีรสนิยมทางเพศแตกต่างกันออกไป รวมทั้งกลุ่มเพศที่มีสถานภาพพิเศษ อาทิ สมณเพศ และเลสเบี้ยน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการใช้คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม ประการที่สอง มิติความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาคของตัวละครในบทธละครโทรทัศน์ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ ส่งผลให้คำสรรพนามในการแทนตัวละครมีความหลากหลาย ดังเช่น เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ อยู่ในภาคอีสาน สรรพนามบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 จึงปรากฏคำว่า อ้าย, ข้อย เรื่องตะกรุดโทน ตัวละครที่เป็นคนท้องถิ่นภาคใต้ จึงปรากฏคำศัพท์ในถิ่นใต้ เรื่องมธุรสโลกันตร์ ปรากฏตัวละครอยู่ในภาคเหนือของไทย จึงพบคำศัพท์ภาษาถิ่นเหนือ รวมถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของคนไทยกับคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งปรากฏในเรื่องกรงกรรม จึงมีการใช้คำสรรพนาม เช่น อ้าว, ลื้อ, เสี่ย

ดังนั้น ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมจึงทำให้เกิดความหลากหลายในการใช้คำสรรพนามในบทธละครแต่ละเรื่อง ประการที่สาม มิติแนวการประพันธ์แต่ละเรื่องมีความแตกต่างกัน บทธละครไทยโทรทัศน์บางเรื่องเป็นเรื่องที่ดำเนินเรื่องในสมัยก่อนจึงมีการนำคำศัพท์เก่ามาใช้ในบทธละคร ส่วนบทธละครบางเรื่องเป็นเรื่องนำเสนอวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันคำศัพท์ที่ปรากฏในบทธละครจึงเป็นคำศัพท์สมัยใหม่ การกำหนดเส้นเรื่องที่มีความแตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดรูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างกันให้เหมาะสมกับอายุสถานภาพทางสังคม และอาชีพของตัวละคร

ภาษาถิ่นไทย

ภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาถิ่นเป็นภาษาที่ใช้พูดในท้องถิ่นต่าง ๆ สื่อความหมายและความเข้าใจระหว่างคนในท้องถิ่น อาจแตกต่างกันไปจากภาษากลางหรือภาษามาตรฐาน และภาษาในท้องถิ่นอื่น ๆ ในด้านเสียง คำ การใช้คำ การเรียงคำในประโยค ในประเทศไทยมีผู้พูดภาษาถิ่นต่าง ๆ กระจายอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ซึ่งภาษาที่พูดอาจเรียกว่า ภาษาถิ่นไทย กล่าวว่า จำแนกภาษาถิ่นไทยได้ 2 กลุ่ม คือ ภาษาตระกูลไท-กะได และภาษาตระกูลอื่น โดยอธิบายว่า ภาษาตระกูลไท-กะได เป็นภาษาสาขาไท เรียกว่า

ภาษาไทยหรือภาษาไทยถิ่น มีผู้พูดมากที่สุด กระจายทั่วทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ, ภาษาไทยถิ่นกลาง, ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ส่วนภาษาตระกูลอื่น เป็นภาษาที่คนที่พูดภาษาอื่นแต่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เช่น ภาษาตระกูลจีน เป็นต้น (วรวรรณ ศรีภักย์, 2565 หน้า 53-57)

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2551, หน้า 1) กล่าวว่า ภาษาไทยถิ่น (Thai Dialect) ประกอบด้วยคำ 3 คำ ได้แก่ คำว่า “ภาษา” “ไทย” และ “ถิ่น” หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสาร ตามท้องถิ่นต่าง ๆ สื่อความหมายเข้าใจกันในท้องถิ่นนั้น แต่ความหมายคงเดิม ภาษาไทยถิ่นที่พูดอยู่ตามท้องถิ่นของประเทศไทย ต่างก็เป็นภาษาถิ่นของตระกูลไทดั้งเดิม (Proto-Tai) ที่แตกต่างกันไป หากถิ่นใดมีลักษณะทั่วไป ทางเสียง คำ และความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันก็จัดอยู่ในภาษาถิ่นนั้น ๆ

ภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดในท้องถิ่นของประเทศไทยนั้น แบ่งตามความแตกต่างของภูมิศาสตร์หรือท้องถิ่นที่ผู้พูดภาษาอาศัยอยู่ แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในเมืองหลวงของประเทศไทย และจังหวัดรอบ ๆ ทางภาคกลางของประเทศไทย

2. ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

3. ภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

4. ภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย

จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ พบว่า ตัวละครในแต่ละเรื่องมีพื้นเพภูมิสำเนากระจายอยู่ทั้งในภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นตามความแตกต่างตามสภาพทางภูมิศาสตร์ โดยจากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ สามารถแบ่งภาษาไทยถิ่นที่ตัวละครใช้พูดสนทนาได้เป็น 2 ตระกูล คือ

1) ภาษาตระกูลไท-กะได 2) ภาษาตระกูลอื่น

1. ภาษาตระกูลไท-กะได

ภาษาตระกูลไท-กะได เป็นภาษาสาขาไท เรียกว่าภาษาไทยถิ่น ซึ่งมีผู้พูดกระจายทั่วทุกภูมิภาคของไทย ซึ่งประกอบด้วย ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้ ผลการศึกษาพิจารณาได้ดังนี้

1.1 ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นกลางเป็นภาษาที่ใช้พูดกันในเมืองหลวงของประเทศไทย และจังหวัดรอบ ๆ ทางภาคกลาง ใน 34 จังหวัด ภาคกลางตอนบน 7 จังหวัด คือ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุทัยธานี สุโขทัย และเพชรบูรณ์ ภาคกลางตอนล่าง

15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ภาคกลางฝั่งตะวันออก 7 จังหวัด คือ ปราจีนบุรี สระบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ภาคกลางฝั่งตะวันตก 4 จังหวัด คือ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ภาษาถิ่นกลางถือเป็นภาษาถิ่นหนึ่งที่ได้ผ่านกระบวนการจากภาษาถิ่นจนกลายเป็นภาษามาตรฐานของประเทศไทย และถือเป็นภาษาราชการ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2551, หน้า 15-16) จากการศึกษาพบการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางในบทละครโทรทัศน์เรื่อง กรงกรรม, มธุรสโลกันตร์, ตู๊กตาผี, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ตะกวดโทน, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2, พรายพิฆาต และไฟหิมะ จากการศึกษาสามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องกรงกรรม ตอนที่ 5 หลังจากนางศรีกำลังจะขอตัวออกไปบ้วนน้ำหมากซึ่งตอนนั้นอยู่กับบุญปลุก และบอกให้บุญปลุกจัดของที่จัดใส่กระดาษาที่หน้าโต๊ะบัญชี จึงเหลือแต่นางสมพรกับลูกสาวที่ตอนนั้นผินหน้าหลบเขาเสียแล้ว

...“อายุเท่าไรละ พ่อ” นางสมพรเป็นฝ่ายชวนคุย

“สิบแปดอย่างสิบเก้าครับ”

“ขยันขันแข็งดีนะ ทำมาค้าขายแทนแม่ได้”

“ครับ” เพราะยังไม่คุ้น กับรู้สึกเกร็ง ๆ เขิน ๆ ด้วยรู้ว่าวันนี้แม่และตัวหญิงสาวนั้นมาเพื่อดูตัว เขาจึงรับคำสั้น ๆ ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น นางสมพรได้พูดคุยกับฝ่ายชายโดยสื่อสารด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2 ครูป้อมไปที่ห้องครูพรณีเพื่อรายงานสถานการณ์การเรียนการสอนในช่วงเปิดเทอมให้กับรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการทราบ พอครูพรณีรู้เรื่องใบพัดก็บ่น ดังบทสนทนาดังนี้

...“อะไรกัน นัดเรียนวันแรกก็ไม่มาซะแล้ว แบบนี้จะรอดเหรอครูบ้อง” ครูบ้องบอกว่าเด็กมีปัญหาในการปรับตัวนิดหน่อยกำลังเดินทางมา ยังไม่ถือว่าขาดเรียน

“เอาเถอะ มาเสียเวลารอเด็กคนเดียว แล้วห้อง 1/6 ของครูละเป็นยังไง ได้ข่าวว่าเด็กไม่ยอมให้ความร่วมมือ ด้วยไม่ใช่เหรอ”...

ครูบ้องบอกว่าตอนนี้ไม่มีแล้ว ตนกับครูทรายช่วยกัน แก้ปัญหาอยู่ ส่วนเรื่องสอน ครูผู้ช่วยกำลังดูแล

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ครูบ้องได้เข้ามาหาของผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและได้พูดคุยถึงนักเรียนใบพัดด้วยการสื่อสารภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องซีรีย์ลูกผู้ชาย บัทม์ ตอนที่ 2 บัทม์กำลังจะพูดหวานล่อมให้สมพรเลิกอาชีพเป็นผู้หญิงขายบริการ แต่สมพรไม่ฟังจะยังยืนกรานจะทำอาชีพนี้ต่อไป ดังบทสนทนาดังนี้

...“แม่ผิดหวังเรื่องผู้ชายมาหลายครั้งจริง ๆ”

“บัทม์เป็นผู้ชายคนเดียวที่แม่หวังได้” สมพรพูดแล้ว ขอไปทำงานก่อน บัทม์ไม่ยอมให้น้ำพรทำงานนี้อีก สมพรบอกว่าไม่ต้องมาหวานล่อมเพราะตนทำอย่างอื่นไม่เป็น บัทม์ถามว่าทำไมน้ำไม่ปลุกสมุนไพรขาย

“ใครเขาจะมาซื้อกัน ของพวกนี้เขาปลุกกันในบ้านได้เองทั้งนั้น” สมพรตัดบทแล้วไปทำงานเลย...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นสมพรได้พูดคุยกับบัทม์เรื่องการขายน้ำสมุนไพรซึ่งเป็นคนอยู่ในพื้นที่จังหวัดทางภาคกลาง จึงได้สนทนากันด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องซีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 3 เข้าวันนี้เพชรชวนรินทร์ไปพบลูกค้าด้วยกันในฐานะหุ้นส่วน บอกรินทร์ว่าเราจะทำงานกับใครถ้าเราไม่เคยไปเจอหน้าเขาเลยก็เหมือนกับเป็นการไม่ให้เกียรติกัน ต่อไปนี้รินทร์ต้องไปทำความรู้จักกับลูกค้าให้ครบ รินทร์บอกว่าตนไม่มีปัญหาแต่เอกสารบางอย่างต้องรีบส่งเพชรบอกว่าพิมพ์ปากจะทำให้เรียบร้อยดังว่า

...“รินทร์สังเกตไหมจะว่าเราทุกคนเข้มแข็งขึ้น เพราะทุกคนผ่านการหลอมอย่างรุนแรงมาแล้วครั้งหนึ่ง และมันจะยังมีครั้งต่อ ๆ ไปอีกแน่นอน...แต่พีไม่กลัวแล้ว เพราะพีเชื่อว่าถ้าเราจับมือกันไว้ ยังไงเราก็ต้องผ่านพ้นไปได้ในที่สุด”

“คะ...รินทร์ก็จะเชื่อมั่นแบบนั้นเหมือนกัน”

ทั้งสองยิ้มให้กันอย่างมั่นใจ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเพชรกับกำลังสื่อสารกับรินทร์เรื่องงานด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องซีรีส์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 7 ขณะเวหารักษาตัวที่โรงพยาบาล เพื่อนๆ มาเยี่ยมยังมีแสบใจเอาสมุดที่ติดกันมาให้เวหาอ่านด้วย เดือนบอกว่าอีกสองวันหมอก็ให้กลับบ้านได้แล้ว เพื่อนคนที่ชอบจับผิดและดูถูกเวหาถามว่า ลุงกับป้าดูแล้วยังไงปล่อยให้เวหาเอากระดูกไปเกิดอุบัติเหตุ พ่อแม่เวหากลับมาโดนตีแค้น ความเลยแตกเดือนบอกว่าเลี้ยงกับตนเป็นพ่อแม่ของเวหาเอง เลี้ยงไม่พอใจเรียกปรัมเดือน เดือนโต้กลับ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เลิกส่งเสริมลูกให้เป็นคนโกหกได้แล้วเฮีย ถ้ามันไม่ยอมรับว่าพ่อแม่มันเป็นคนขายรองเท้าตามตลาดนัดก็ไม่ต้องมาเป็นพ่อแม่ลูกกัน” เวหาดกใจ เพื่อน ๆ ตะลึง คนหนึ่งถามว่า “ลุงกับป้าเป็นพ่อแม่เวหาจริงหรือ”

“ใช่ แล้วพวกเราจน พวกเราไม่ได้เป็นนักธุรกิจ การศึกษาก็แค่ประถม รับผิดชอบอะไร” เดือนย้อนถามเพื่อน ๆ มองหน้ากันอึ้ง เพื่อนที่ชอบจับผิดมองเวหาด้วยสายตาเหยียดเหยียด ขวนเพื่อน ๆ กลับทันที เล็งตักใจที่เพื่อนทิ้งเวหา เดือนโมโหและเสียใจ ส่วนเวหาได้แต่สึดตามองเพื่อน ๆ เครียด

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างเพื่อนของเวหากับเดือนซึ่งเป็นแม่ของเวหา ทำให้เวลาสื่อสารเดือนสื่อสารกับเพื่อนของเวหาด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่องบ่วงนฤมิต ตอนที่ 3 หลังจากลูกปลาไปเอายาหอมมาให้ ขวัญอุมาบอกว่าตอนนี้ตนไม่ต้องการยาหอมแล้ว ให้ฉายฉานเถอะ เขาอาจต้องการมากกว่าตน ลูกปลายื่นยาหอมให้ฉายฉานไม่รับ แต่กลับถามว่า

...“ลูกปลา ใครบางคนที่จริงกว่าโฉมโฉมคือใคร”

“หา...มาอีกแล้วหรือ” ลูกปลาดาทาโต

ฉายฉานเข้าใจว่าขวัญอุมาหมายถึงลูกปลา พักหน้าแล้วเดินตามขวัญอุมาไป ลูกปลารู้สึกวิ่งเวียนขึ้นมา เลยกยกยาหอมขึ้นดื่มเองหมดถ้วยที่บริเวณฉากเต็นรำ บ้านปราน ขวัญอุมาเดินมาถึงฉากพร้อมฉายฉาน

“กะเวลาได้เป๊ะทีเดียวขวัญ เอ็กกับปกป้องถ่ายเสร็จพอดี”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างฉายฉานกับขวัญอุมา ซึ่งมีพื้นเพอยู่ในกรุงเทพมหานครตามท้องเรื่อง จึงได้สื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง

ตัวอย่างภาษาไทยถิ่นกลาง ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 1** ขณะที่นวนลทิพย์ตัดใจออกจากห้อง ลูกสาวไปนอนร้องไห้ในห้องนอนของตนเอง พิชิตมองมาด้วยความสมเพช และอดไม่ได้จะเสนอความคิดเห็นแบบไม่รักษาน้ำใจว่า

...“เชื่อผมสิ...จิตแพทย์รักษาได้ ลูกคุณนะมีอาการทางจิต...พรา้ให้เห็นโน่นเห็นนี่ มันไม่ใช่จินตนาการแบบเด็กทั่วไปแต่เป็นอาการทางประสาท”

“คุณเลิกพูดเรื่องนี้ได้แล้ว ยัยแบ่งรำเป็นลูกฉัน ให้ฉันจัดการเรื่องนี้เอง”

“ลูกฉัน...แล้วคุณจัดการอะไรได้บ้าง คุณเสียเวลาไปกับเด็กประสาทนี่เท่าไรแล้วทิพย์คิดดูให้ดี” พิชิตโผล่ตามอารมณ์แต่นวนลทิพย์ก็ไม่ตอบโต้ เอาแต่ร้องไห้จนเขาใจไม่ดี พยายามง้อจน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พิชิตกับทิพย์ซึ่งเป็นสามีภรรยา กำลังสื่อสารด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง เนื่องจากพื้นเพตามท้องเรื่องอยู่ในจังหวัดทางภาคกลาง

1.2 ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน 20 จังหวัด คือ นครราชสีมา กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ เลย สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานหรือเว้าลาว จากการศึกษาพบการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในที่ตัวละครใช้พูดสนทนาในบทละครโทรทัศน์ เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ พิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 4 ขณะที่ชโลธรอยู่ในอ้อมกอดทศพลใบหน้าใกล้ชิดกันมาก ดูเฝิน ๆ คล้ายกำลังจูบกัน พวกแก๊งอีหล่า ที่มีทั้งเสือ เชียง ทิพย์ ที่พากันเข้ามาแอบดูเห็นภาพสวิตวีดีวู้วของทั้งคู่ก็พากันชอบอกชอบใจ

...“บอกแล้ว...ผัวเมียผิดกัน ตีกันให้ตายปานได้ สุดท้ายก็บ่พ้องกันเสีย ๆ จังซีแหละ”

“คือพอกับแม่เจ้าละอีหล่า”

“แม่นจ้ะอ้อย”

“เฮ้อ จังชั้นหมูเฮ้อ จัดให้บักพลมันตีกัดจักหน้อยเด้อ”...

เสือเริ่มประคองเครื่องดนตรีคนแรก คนอื่นเลยประคองตามด้วยท่วงทำนองตีกัดสนุกสนาน ชโลธรชะงักหันไปมองอย่างไม่พอใจ แต่ทศพลกลับกอดเธอเอาไว้แน่น...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างเสือกับพรรคพวกที่มาต้อนรับทศพลกลับหมู่บ้านโคกอีเก็ง ซึ่งในระหว่างเดินทางชโลธรไม่ทันระวังดูพื้นจึงลื่นล้ม แต่ทศพลเข้ามารับกอดไว้ได้ทัน จึงทำให้เพื่อน ๆ ของทศพลที่เห็นเหตุการณ์เข้าใจผิด คิดว่าทั้งสองกำลังพลอดรักกัน และกล่าวแซวเป็นภาษาอีสาน

ตัวอย่างภาษาไทยถิ่นอีสาน ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 7 ทศพลต้องการสั่งสอนให้ชโลธรรู้จักกับความลำบาก เขาไม่ได้พาเธอไปส่งบ้าน กลับเลี้ยวรถอีแต๊กมาที่บ้านบักเสือซึ่งอยู่ใกล้กว่า อ้างว่าฝนกำลังจะตกหากไปไกลกว่านี้ต้องเปียกกันหมดแน่ แต่แก้วตาไม่พอใจเพราะอยากใกล้ชิดเขาสองต่อสอง จึงตอรองว่า

...“อ้าย...ไปอีกควาเดียวก็ฮอดเฮือนข้อย คั่นลิเปียกไปบ้างก็บ่เป็นหยั่ง อ้ายขึ้นไปเซ็ดเนื้อเซ็ดโตเปลี่ยนเสื้อผ้าบนเฮือนข้อยก็ได้”

“บ่ติดอกแก้วตา อ้ายแต่งงานมีเมียแล้ว บ่ควรอยู่กับผุสาวอื่นตามลำพัง”

“โอ้ย...อ้ายนี่ก็เว้าคือกับแต่งงานกันอีหยังอีหลอได้ แสงคุณชิลเอยแต่จ่ม ๆ ๆ แล้วก็ซังหน้าอ้ายทุกมื่อ ดูถูกอ้ายว่าต่ำต้อย อ้ายก็บ่ต้องแค้นใครความฮู้สึกเฟิ่นดอก คนที่อ้ายควรแค้นใครความฮู้สึกยืนอยู่หม่องนี้แล้วต่างหาก”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างแก้วตากับทศพล ตอนที่แก้วตาวางแผนอยากอยู่กับทศพลสองต่อสอง แต่ทศพลไม่เล่นด้วยจึงเลี้ยวรถเข้าบ้านบักเสือ เพราะไม่อยากอยู่กับแก้วตาสองคน ซึ่งทั้งสองได้สนทนาด้วยภาษาไทยถิ่นอีสาน

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน ในเรื่องผู้บ่าวอินดี ยายฮียินเตอร์ ตอนที่ 10 หลังจากที่ถูกโดนข่มขืนลักตัวกลับมาที่โรงสีในเวลาตีก็เพราะทำงานพลาด มันเพี้ยนหน้าพอให้ญ่ยมอย่างฉลาดกลัว

...“พอให้ญ่ ข้อยขอโทษ ข้อยเพิ่งรู้จากบักเข้มว่า...”

จากพูดไม่ทันจบประโยคก็โดนพอให้ญ่คมถึบยอดดอกที่เดียวล้มกลิ้ง แล้วโดนกระต๊อบซ้ำอีกหลายทีจนตัวงอเป็นกุ่ม

“พอให้ญ่...ข้อย...ข้อยขอโทษ ข้อยแค่อยากเอาคืนบักพลให้พอให้ญ่”

“แต่กูบได้ลั้ง มืออื่นลิเป็นมือเลือกตั้งที่กูต้องเอาชนะบักพลให้ได้ คั่นมึงถึกจับโตได้ มึงสิเฮ็ดให้กูต้องแพ้...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างจก ลูกน้องของพอให้ญ่คมกับพอให้ญ่คม ตอนที่จกไปกลั่นแกล้งทศพลในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง โดยที่พอให้ญ่คมไม่ได้สั่งให้ไปทำ

1.3 ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นสาขาหนึ่งของภาษาตระกูลไท (Tai) ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันเหมือนกับเป็นภาษามาตรฐานของท้องถิ่นใน 8 จังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา ลำปาง น่าน และแพร่ (กรรณิการ์ วิมลเกษม, 2555, หน้า 4) จากการศึกษาพบการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในบทละครโทรทัศน์ เรื่องมธุรสโลกันตร์ พิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ ในเรื่องมธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 15 ช่วงหนึ่งที่พสุกับภูผารวมหัวกันแก่งสองสาวเพื่อลองใจว่าจะแยกถูกไหมว่าคนไหนคือพสุและคนไหนคือ ภูผา ซึ่งเพชรน้ำผึ้งมั่นใจว่าไม่ผิดตัวแน่ แล้วนับหนึ่งถึงสามก่อนที่จะเธอกับเจ้าจ้อยจะปรีเข้าไป ดึงดึงหูคนรักของตนได้อย่างถูกต้อง

“...นี่แน่ะ คิดหรือว่าจะหลอกเราได้”

“โอ๊ย ๆ ๆ บอกแล้วไฉนน้องชายว่าหลอกไม่สำเร็จ”

“ตามสบายเลยนะคะคุณน้ำผึ้ง เจ้าชายของเฮา เฮาจัดการเองได้ค่ะ...”

เจ้าจ้อยดึงพลออกไป เพชรน้ำผึ้งยิ้มเจ้าเล่ห์ ดึงหญ้าออกมาอยู่ท่ามกลางสวน
ดอกไม้สวยงาม

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างพล ภูเขา และเจ้าจ้อย ตอนที่พลกับภูผา
รวมหัวกันแกล้งแฟนว่าสามารถแยกออกหรือไม่ว่าใครเป็นใคร ซึ่งเจ้าจ้อยและเพชรน้ำผึ้ง
ก็สามารถแยกได้ดีกว่าใครเป็นใคร และเจ้าจ้อยจึงได้กล่าวจัดการลงโทษพล โดยเจ้าจ้อย
ได้สื่อสารด้วยภาษาไทยถิ่นเหนือ

1.4 ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นสาขาหนึ่งของภาษาตระกูลไท (Tai) ใช้พูดกัน
ในชีวิตประจำวันเหมือนกับเป็นภาษามาตรฐานของท้องถิ่นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย
คือ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ ตรัง สตูล พังงา ภูเก็ต พัทลุง สงขลา
ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จากการศึกษาพบการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จากการสนทนาของตัวละคร
ในบทละครโทรทัศน์ เรื่อง ตะกรุดโทน พบในการสนทนาของตัวละครที่ไม่มีบทบาทหรือ
เป็นตัวละครที่ไม่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง จึงทำให้พบการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้น้อย พิจารณาได้
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 5 ตอนที่ใช้นัย
ชวนอุสมานไปเอาข้าวเหนียวมาจี เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มะฮะฮะได้พูดคุยใกล้ชิดกับนวนพรรณ
ในตอนนี้นำกรูปรูปภาษา “มีแควน” ซึ่งเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ พิจารณาได้จากบทสนทนาต่อไปนี้

...ใช้นัยชวนอุสมานให้ไปเอาข้าวเหนียวมาจีกันอีก อุสมานพาซื้อบอกว่ายังเหลือ
ตั้งเยอะ ใช้นัยขิปปตาเค้ย้นเค้ยย อุสมานก็ยังไม่วะใจ ใช้นัยเลยโพล่งไปอย่างรำคาญว่า
“เออ...กูไม่ได้ไปเอาข้าวเหนียว แต่กูอยากให้เป็นมีแควน...”

พออุสมานเข้าใจและลุกไป นวนพรรณถามมะฮะฮะว่าสองคนเขาคุยอะไรกัน
ตนฟังไม่ออกเพราะพูดภาษาใต้ มะฮะฮะกลับเกสื่อนว่าไม่เกี่ยวกับเธอหรอก...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “แควน” ในตำแหน่งที่ 1 เป็น
ภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งหมายถึง แฟน

2. ภาษาตระกูลอื่น

ภาษาตระกูลอื่น หมายถึง คนที่พูดภาษาตระกูลอื่นในประเทศไทย โดยจากการศึกษาบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์พบว่า คนที่พูดภาษาตระกูลอื่นอาศัยอยู่ในภาคกลาง บริเวณพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นภาษาอื่นตระกูลจีน-ทิเบต เป็นภาษาจีน-ทิเบตของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในเมือง (วรวรรณ ศรียาภัย, 2565, หน้า 55) ผลการศึกษาพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 คำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย เป็นการใช้อย่คำภาษาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย พูดภาษาไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ภาษาที่พูดเป็นภาษาย่อยของภาษาไทย คือ ภาษาไทยสำเนียงจีน จากการศึกษาพบการใช้คำจีนในบริบทภาษาไทยในบทละครโทรทัศน์ เรื่อง กรงกรรม และชีริย์ลูกผู้ชาย ภูผา โดยทั้งสองเรื่องตัวละครมีพื้นเพอาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นท้องถิ่นที่มีคนจีนเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ เช่น บริเวณท้องถิ่นชุมแสง ปากน้ำโพ เป็นต้น ทำให้ในตัวละครปรากฏการใช้ภาษาสำเนียงจีน พิจารณาดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ม่า” “ลื้อ” และ “อี”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรงกรรม ตอนที่ 3 ในตอนเย็นวันหนึ่งหลังจากที่ลูกชายกับสามีกลับมาถึงบ้าน อาบน้ำอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า เตรียมจะลงมากินข้าวพร้อมหน้าพร้อมตา นางย้อยที่ทำกับข้าวตั้งสารบรอทาก็หยิบรูปของเพิงเพิงมาให้ลูกชายดูและเอ่ยถามดังว่า

...“ใครรี ม่า₁ สวยดี สวยเหมือนเพชรเลยนะเนี่ย”

“ก็มารู้ใจ ว่าลื้อ₂ ชอบเพชร ม่าก็เลยต้องหาผู้หญิงที่เหมือนเพชรมาให้เลือก”

ยามอารมณ์ดี ๆ นางย้อยก็ใช้สรรพนามแทนตัวลูกชายว่า “ลื้อ” แต่ถ้าหงุดหงิดทำเรื่องขัดใจก็ขึ้น มึงบ้าง แก บ้าง ไปตามอารมณ์

“สวยดี” เจ็กแข็งบอกแค่นั้น ส่วนประสงค์ไม่ออกความคิดเห็นอะไรเพราะรู้ว่าลองแม้อยากได้ กมลก็คงขัดไม่ได้

“อี₃ เป็นลูกสาวกำนัน อีชื่อเพิงเพิง เป็นอดีตธิดาเจ้าพ่อชุมแสงเมื่อสองปีก่อน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลื้อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างนางย้อย เจ็กเซ่งผู้เป็นสามี และลูกชาย ตอนที่นางย้อยพยายามคลุมถุงชนหาคู่ให้ลูกชาย โดยการนำรูปเพียงเพียงมาให้ลูกชายดู ซึ่งได้สื่อสารกันภายในครอบครัวด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน เนื่องจากเจ็กเซ่งมีบรรพบุรุษเชื้อสายมาจากประเทศจีน มีรูปภาษา “ม่า”, “ลื้อ”, “อี” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3 เป็นคำภาษาจีนที่ใช้สื่อสารในบริบทภาษาไทย

“อาซ้อ”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรรม ตอนที่ 5 ขณะที่นางย้อยนึกถึงเรื่องราวในอดีตตอนที่อาศัยอยู่กับแม่สามี และพี่สะใภ้ นางย้อยเห็นพี่สะใภ้ทำงานทุกอย่างสารพัด นางย้อยเคยถามนางหลักฮวงว่า

...“อาซ้อ, ทนได้อย่างไรกัน ทั้งเลี้ยงลูก ทั้งทำงานบ้าน ทั้งขายของ ทั้งรับใช้คน ทั้งบ้านอย่างกับข้า”

“...ใคร ๆ เขาก็ทำกันอย่างนี้”...นั่นคือคำตอบ คำตอบที่ทำให้นางย้อยรู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรมกับลูกสะใภ้ หลังแต่งงานกับเจ็กเซ่งแล้ว นางย้อยรู้สึกโล่งอกที่นางลี้มบอกให้เจ็กเซ่งไปช่วยงานที่โรงสี

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างนางย้อย กับอาซ้อหลักฮวง ตอนที่นางย้อยอยากรู้ว่าทำไมนางหลักฮวงซึ่งเป็นสะใภ้ใหญ่ต้องมีภาระหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่างในครอบครัว ซึ่งได้สื่อสารด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน มีรูปภาษา “อาซ้อ” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำภาษาจีนที่ใช้สื่อสารในบริบทการสื่อสารภาษาไทย

“ลื้อ”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องชีรียู่ลูกผู้ชาย ฎฎา ตอนที่ 1 หลังจากที่มาเห็นเหตุการณ์ที่เส็งกำลังด่าทอทุบตีฎฎา จึงเข้าไปห้ามปราม และถามบุตรชายอาเส็งว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมถึงได้ทุบตี ด่าทอฎฎา ทั้งที่ฎฎาก็ไม่ได้ทำอะไรผิด เส็งพูดยังฝังใจว่า

“...แค่เดือนมันเอ๋ยชื่อไฉ่กั๊ว ความซวยก็เข้ามาเลย”

“**ลื้อ**₁ ชี๊วตานาอาเล้ง” อาม่าไม่ชอบใจ ฎาได้แต่ถอนใจเพราะเคยชินกับข้อกล่าวหาว่า เอาเงินยื่นให้ป้าบอกว่าน่าจะพอค่าซ่อมเก้าอี้ เล้งจ้องหน้าฎาแล้วมองเงินในมือ แต่ไม่ทันจะทำอะไร มือของเด็กหลีกก็ยื่นเข้ามาคว้าเงินไปบอกว่า (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างอาม่ากับบุตรชายอาเล้งด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน ตอนที่อาเล้งไม่พอใจดูฎาว่าเป็นตัวซวย ซึ่งอาม่าที่อยู่ในเหตุการณ์ไม่พอใจกับคำกล่าวนี้ ในเหตุการณ์ปรากฏรูปภาษา “**ลื้อ**” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำภาษาจีนที่ใช้ในการสื่อสารบริบทภาษาไทย

“**ลื้อ**” “**อื้อ**” “**อาฎา**” และ “**อาเวหา**”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องชีรีย์ลูกผู้ชาย ฎา ตอนที่ 1 อาเล้งพ่อของฎาตัดสินใจจะให้ฎาลาออกจากโรงเรียน เพราะคิดว่าเป็นเด็กเกเรไม่ตั้งใจเรียน เลยจะให้ออกมาช่วยทำงานเพื่อจะได้ช่วยกันหาเงินมาส่งเสียให้พี่ชายเรียน ดังว่า

“...แต่มันก็ควรออกมาช่วยทำงานเพื่อส่งพี่ชายมันเรียน” อาม่าด่าว่าลื้อมันรักลูกลำเอียง “จะไม่ให้ลำเอียงได้ยังไง ก็ไฉ่กั๊วมันเกเร ม้าก็เห็น เรียนก็ไม่ดีเหมือนพี่มันแล้วมันจะเรียนไปทำไม”

“ก็มันเป็นเพราะ**ลื้อ**₁ นั้นแหละ ถ้าลูกลื้อเลวมันก็เป็นเพราะ**ลื้อ**”

“มันเลว**อื้อ**₂ ก็จะไม่เลี้ยวมัน”

“ก็เอาสิ ถ้า**อาฎา**₃ ไม่ได้เรียน **อาเวหา**₄ ก็ไม่ต้องเรียน เอาโนนดอ้อคืนมา!!!”

“ม้าให้อัวมาแล้วนะ”... เล้งรีบเก็บโนนดใส่ในอกเสื้อ ทันที

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างอาม่ากับบุตรชายอาเล้งด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน ตอนที่อาเล้งจะให้ฎาลาออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงานเพื่อส่งเสียพี่ชายเรียนหนังสือ ในเหตุการณ์ปรากฏรูปภาษา “**ลื้อ**”, “**อื้อ**”, “**อาฎา**” และ “**อาเวหา**” เป็นคำศัพท์ภาษาไทยสำเนียงจีนที่ใช้ในการสนทนา

“ป้า” และ “อาทง”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 5 ชุนเซ่งและหมวยสี่ถูกฝ่ายเบญจรงค์กลั่นแกล้งยัทยาเสพติดไปกับการขนส่งของบริษัท ทำให้บริษัทล่ม กลายเป็นผู้ต้องหาหลบคดี หมวยสี่จึงได้ปลอบใจและให้กำลังใจบิดาว่า

...“ยังงัยป้า₁ ก็ต้องสู้ ต้องรับผิดชอบตอบบรรพบุรุษ บริษัทขนสินค้าของเราสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นอาทง₂ ตั้งแต่เมืองจีนจนมาถึงเมืองไทย ถ้ามันจะมาพังเพราะรุ่นป้า ป้ายอมตายซะดีกว่า”

“เราจะสู้ไปด้วยกันป้า”

“ใช่เราจะสู้ไปด้วยกัน”

สองพ่อลูกต่างให้กำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไปจนถึงที่สุด”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างชุนเซ่งและหมวยสี่ด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน และมีคำสรรพนามเรียกชื่อ “ป้า” และ “อาทง” ในตำแหน่งที่ 1-2 เป็นคำศัพท์ภาษาไทยสำเนียงจีน

“เซ่งลี้”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 14 หลังจากเหตุการณ์เสียสละได้ยั้งนายตันผู้มีอิทธิพลและผู้อยู่เบื้องหลังความชั่วร้ายต่าง ๆ ได้สำเร็จ และสยมได้มาช่วยเหลือเสียสละขณะพลัดท่าเก็บบถูกเบญจรงค์ลูกชายนายตันฆ่าตาย ทำให้เบญจรงค์หนีเข้าไปในป่า เรื่องราวคลี่คลาย เสียสละได้เล่าเรื่องราวระหว่างความเป็นเพื่อนของไต้ตัน หัวเหว่ย อาต้า และซุเหลียนให้สยมภพฟังว่า

...“ไต้ตัน หัวเหว่ย อาต้า ซุเหลียน ล้วนเป็นเพื่อนกัน เดินทางมาจากเมืองจีน ไต้ตันเป็นคนทะเลาะทะเลาะ ซุเหลียนเป็นคนหัวดี ส่วนอาทงอยู่กับอาต้าหัวเซ่งลี้₁ ทำการค้ำเก่ง”

“แล้วเสียสละไปรู้จักพวกเขาได้อย่างไร”... สยมภพสงสัย (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างเสือลักกับสุมงู โดยในระหว่างการสนทนา เสือลักได้มีการใช้คำศัพท์ภาษาจีน “เซ็งลี้” ในตำแหน่งที่ 1 เพื่อการอธิบายลักษณะของอาเหวย กับอาต้าว่าเป็นคนฉลาด

“เตี้ย” “อ้าว” “ลื้อ” และ “ป่ายบรรพบุรุษ”

เป็นหน่วยภาษาคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตลกตลก ตอนที่ 7 เรื่องตลกนี้ถึงเรื่องในอดีต อากงได้เล่าให้ฟัง เมื่อครั้งเดินทางจากเมืองจีนมาเมืองไทยได้นำตุ๊กตาหยกมาด้วย แต่ถูกขโมยไป อากงเล่าให้เรื่องตลกฟังด้วยความคับแค้น ทำให้เมื่อเรื่องตลกได้ยินเรื่องตลกตลก จึงกล่าวกับตนเองว่าจะเอามาคืนให้ได้ดังว่า

เรื่องตลกยังจำได้ว่าเขาถึงกับตาเหลือกเมื่อได้ยินมูลค่าของตุ๊กตาหยก อากง
สีหน้าคับแค้นใจ

...“ก่อนเตี้ย₁ ตายขอให้อ้าว₂ เอาคืนให้ได้แต่ไม่สำเร็จ...มันไม่ยอมให้ มันคือ
สมบัติตระกูลเราไม่ใช่ของอินวาทิพย์...ลื้อ₃ ให้สัญญากับอ้าวต่อหน้าป่ายบรรพบุรุษ₄
ของตระกูลเราได้ไหมว่าลื้อจะเอาคืนมาให้ได้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นการสนทนาระหว่างอากงกับเรื่องตลกในอดีต ในเหตุการณ์ ปรากฏรูปภาษา “เตี้ย”, “ลื้อ”, “อ้าว” และ “ป่ายบรรพบุรุษ” เป็นคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในการสนทนา

โดยสรุป ภาษาถิ่นไทยที่ตัวละครใช้พูดสนทนาในบทละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาตระกูลไท-กะไต และภาษาตระกูลอื่น การใช้ภาษาไทยถิ่นซึ่งเป็นหนึ่งในภาษาตระกูลไท-กะไต พบเป็นภาษาที่ตัวละครในบทละครโทรทัศน์ใช้มากที่สุด โดยผู้พูดตัวละครส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในภาคกลางของไทย การใช้ภาษาสื่อสารระหว่างกันจึงเป็นภาษาไทยถิ่นกลางมากที่สุด ส่วนลำดับถัดมา คือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ใช้น้อยพบในบทละครโทรทัศน์บางเรื่อง และยังพบลักษณะการใช้ภาษาอื่น คือ ภาษาตระกูลภาษาจีน-ทิเบต อยู่ในบทละครที่มีตัวละครอาศัยอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ตัวละครที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว สนทนาด้วยภาษาไทยสำเนียงจีน การใช้ภาษาถิ่นไทยที่หลากหลายของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ทำให้เกิดความหลากหลายของภาษาด้วยที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์บทละคร

ภาษาเฉพาะกลุ่ม

ภาษาเฉพาะกลุ่ม หมายถึง ภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518 หน้า 52) ได้กล่าวชนิดของภาษาเพื่อการสื่อสารเฉพาะกลุ่มไว้ 3 ประเภท คือ ภาษาสื่อสารทั่วไป, ภาษาเชิงธุรกิจ, ภาษาเชิงวิชาการ จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะของภาษาเฉพาะกลุ่มตามแนวคิดของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518) สามารถจำแนกภาษาเฉพาะได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ภาษาสื่อสารทั่วไป 2) ภาษาเชิงธุรกิจ และ 3) ภาษาเชิงวิชาการ

1. ภาษาสื่อสารทั่วไป

ภาษาสื่อสารทั่วไป หมายถึง การสื่อสารในระดับต่าง ๆ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม โดยผู้สื่อสารมีเจตนาในการสื่อสารส่วนตัวหรือสาธารณะในแบบจำเพาะแห่งกิจกรรม ซึ่งสถานที่ในการสื่อสารเป็นชุมชนใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก ตามกาลหรือโอกาสในการส่งสาร (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2518, หน้า 51) ตัวอย่างคำหรือถ้อยคำในภาษาสื่อสารทั่วไป ได้แก่ การสื่อสารภาษาราชการ ภาษาสื่อมวลชน และภาษาในสื่อออนไลน์ สามารถอธิบายตามลำดับดังต่อไปนี้

1.1 การสื่อสารภาษาทางการ การสื่อสารด้วยภาษาทางการ หมายถึง การใช้ถ้อยคำภาษาที่กำหนดให้เป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารภายในประเทศ เป็นภาษาที่สมบูรณ์แบบรูปประโยคถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เพื่อสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งอย่างตรงประเด็น

ตัวอย่างการใช้ภาษาสื่อสารทั่วไประดับเป็นทางการ ในเรื่องสารวัตรใหญ่ ตอนที่ 2 หลังจากทีมนักข่าวในสำนักท้องถิ่นมาสัมภาษณ์ตำรวจหน้าสถานีตำรวจถึงเหตุการณ์ที่มีคนร้ายบุกปล้นรถโดยสาร และตำรวจได้จับคนร้ายได้ทัน อเนก ผู้บังคับการตำรวจภูธรซึ่งเดินทางมารวมรับฟังการฟังสัมภาษณ์ของนายตำรวจท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“...น้อง ๆ สื่อครับ เรื่องนี้ต้องขึ้นชมตำรวจ สภ.พระลานทุกคนครับ ที่เข้มแข็งในการปฏิบัติงานจนสามารถจับคนร้ายได้อย่างทันท่วงที และอีกคนที่ต้อง**ขอบพระคุณ**เป็นอย่างสูงเลย คือ ท่านผู้การอเนก ที่มาช่วยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานจนสัมฤทธิ์ผลในครั้งนี้” ทรัพย์อนันต์อวยหัวหน้า (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารของนายตำรวจที่ให้การสัมภาษณ์ตอบคำถามนักข่าวถึงเหตุการณ์คดีปล้นรถโดยสารที่เพิ่งจะเกิดขึ้น โดยในเหตุการณ์นายตำรวจสื่อสารกับสื่อมวลชนด้วยภาษาระดับเป็นทางการ โดยปรากฏรูปภาษา “ขอบพระคุณ” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่เป็นทางการ

ตัวอย่างการใช้ภาษาสื่อสารทั่วไประดับเป็นทางการ ในเรื่องแรงเงา 2 ตอนที่ 12
 ศรุตมาบรรยายในงานสัมมนาที่กระทรวงในหัวข้อ “ปัญหาในที่ทำงาน” ซึ่งศรุตเปิดฉาก
 การสัมมนาว่า

“...ปัญหาร้อยแปดที่คุณเจอในองค์กร, ทั้งเรื่องงาน ทั้งเรื่องส่วนตัว มันเป็น
 ปัญหาโลกแตกครับ ไปทำองค์กรได้ก็ต้องเจอกันทั้งนั้น ทำอย่างไรให้รู้สึกว่าปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่
 ปัญหา และเราอยู่กับมันอย่างมีความสุขได้”

แนวคิดของศรุตเป็นสิ่งที่หลายคนเห็นด้วย (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3,
 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า ภาษารูป “องค์กร” ในตำแหน่งที่ 1
 เป็นภาษาสื่อสารที่พบในการสื่อสารระดับเป็นทางการ

ตัวอย่างการใช้ภาษาสื่อสารทั่วไประดับเป็นทางการ ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายหี
 อินเตอร์ ตอนที่ 8 พ่อใหญ่คมกล่าวคำปราศรัยหาเสียงว่าจะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน
 ที่บริเวณลานวัด ซึ่งมีชาวบ้านนับสิบคนมาฟังอย่างชื่นชมว่า

...“บ่ต้องห่วงเด้อพี่น้อง ข้อยเว่อกับทางการให้แล้ว บ่เกินสิ้นปีหนึ่งละ ถนนเส้นใหม่
 ลีตัดเข้ามาฮอดวัดแน่นอน พี่น้องสิบต้องลำบากยากมาเฮ็ดบุญหน้าผน ส่วนโบสถ์
 หลังใหม่ที่มีปัญหาผู้รับเหมาถิ่มงานไป ข้อยก็ติดต่อผู้รับเหมาเจ้าใหม่มาให้แล้ว
 ได้ราคาพิเศษนำเด้อ เงินบริจาคที่เหลือลีได้หล่อพระพุทธรูปองค์ใหม่อีก”

“ช่วงเป็นคนดีแถมพ่อใหญ่ ขอให้เจริญ ๆ ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเฮาเด้อ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารระดับ
 เป็นทางการของพ่อใหญ่คมในการหาเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่กำลังจะเกิดขึ้น

1.2 การสื่อสารสื่อมวลชน การใช้ภาษาสื่อมวลชน หมายถึง การใช้ถ้อยคำภาษา
 เพื่ออธิบาย หรือถ่ายทอดข้อมูลหรือเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนให้คนส่วนใหญ่ได้รับทราบ
 โดยถ้อยคำมีทั้งภาษาที่เป็นทางการและภาษาที่เขียนแบบกันเอง อาจมีการใช้คำแสลง ใช้คำพวน
 ใช้คำหยาบโลน ใช้คำเป็นนัยยะในการสื่อความหมายออกไป จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษา
 ในการสื่อสารมวลชน สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

“เบื้องต้นมีคนแจ้งมาว่า”

เป็นรูปภาษาการใช้ภาษาสื่อสารมวลชนของนักข่าวในการรายงานนำเสนอข่าวปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องพชรมนตรา ตอนที่ 7 หลังจากเกิดเพลิงไหม้ในงานนิทรรศการเครื่องเพชรที่บริษัทของณตลเป็นผู้ดำเนินการจัดงานนี้ขึ้น ณตลเดินเข้ามาในห้องรับแขกของบ้าน เห็นข่าวรายงานสถานการณ์ไฟไหม้ด้วยความสนใจว่า

...“ขณะนี้ดิฉันยืนอยู่ในสถานที่ที่ในการจัดนิทรรศการเครื่องเพชรของบริษัทศุภมิตร บริษัทยักษ์ใหญ่แห่งวงการเพชร ซึ่งได้เกิดเพลิงไหม้เมื่อเช้าระหว่างที่ทีมงานพอดีซึ่งสาเหตุการเกิดเพลิงไหม้ยังไม่เป็นที่แน่ชัด แต่เบื้องต้นมีคนแจ้งมาว่าเกิดจากฝีมือของชายแก่สติไม่ดีคนหนึ่งคะ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารของนักข่าวที่นำเสนอรายงานสถานการณ์เหตุการณ์เพลิงไหม้ในงานนิทรรศการเครื่องเพชร

“เมื่อคืนวานนี้ เกิดเหตุ”

เป็นรูปภาษาที่ใช้ภาษาสื่อสารมวลชน การนำเสนอข่าวสาร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 13 เมื่อจุลมาสกลับมาบ้านเพื่อเตรียมเสื้อผ้าจะกลับไปเฝ้าวีที่ป่วยด้วยโรคทางอารมณ์ที่โรงพยาบาล ก็ชะงักเมื่อได้ยินรายงานข่าวในทีวีว่า

...“เมื่อคืนวานนี้ เกิดเหตุสลดนักศึกษาคณะวิศวกรรมฯ จากมหาวิทยาลัยชื่อดัง กินยาเกินขนาดเสียชีวิตในห้องพัก เจ้าหน้าที่คาดว่า เป็นการฆ่าตัวตายจากความเครียด และความกดดันจากการสอบ...จากประวัติ ผู้ตายเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมาตั้งแต่เด็ก แต่เมื่อเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ผลการเรียนตกลง เพื่อน ๆ บอกว่า ผู้ตายมีความเครียดและบ่นให้ฟังเสมอว่าไม่อยากให้ที่บ้านรู้เรื่องผลการเรียน เพราะไม่อยากทำให้ที่บ้านผิดหวัง”

จุลมาสปังแล้วเจ็บจิต รับไม่ได้ หยิบรีโมตกดปิดทีวี ใจสั่นหวิว...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นภาษารายงานข่าวที่ถ่ายทอดผ่านรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งภาษาที่ปรากฏในเรื่องเป็นภาษาบอกเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

“ท่านคิดว่า”

เป็นหน่วยภาษาที่สื่อสารมวลชนใช้ในการสัมภาษณ์นำเสนอข่าวสาร ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องซีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม ตอนที่ 1 ปัทมกล่าวตอบคำสัมภาษณ์ของนักข่าวที่ห้องรับรองในโรงแรมหรู..ปัทมในวัย 60 เศษเป็นนักธุรกิจทำทางภูมิฐาน ดูภาพถ่ายของตนเองในวัยหนุ่ม กำลังนั่งให้สัมภาษณ์นักข่าวว่า

...“ตลอดระยะเวลาที่สามสิบปีอะไรที่ท่านได้เรียนรู้”

“จากจุดเริ่มต้นที่ทำน้ำสมุนไพรด้วยการเดินแจกให้คนในรถตามสี่แยกไฟแดงทั่วกรุงเทพฯ วันนั้นผมเรียนรู้ว่า ผมยังต้องทำงานหนักอีกต่อไป”

“ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นแรงบันดาลใจให้ท่านประสบความสำเร็จในวันนี้คะ”

“ครับ ภรรยาและลูกก็เป็นส่วนหนึ่งครับ”

“แม่ของผมครับ ถ้าไม่มีท่าน ผมก็ไม่มีวันนี้ จริง ๆ แล้วผมเติบโตมาในช่องนะ แม่ผมทำงานอยู่ในนั้น เป็นประสบการณ์ชีวิตที่ทำให้ผมมีวันนี้”

“นี่เรื่องจริงหรือคะท่าน...” นักข่าวเชื่อกครั้งไม่เชื่อกครั้ง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารของนักข่าวที่ทำการสื่อสารสัมภาษณ์ชีวิตของปัทมในช่วงชีวิตที่ผ่านมา

“กตโลด” “ยอดวิว” “ยอดแซร์” และ “คลิพลุด”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้ในสื่อสารมวลชน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องแรงเงา 2 ตอนที่ 10 อมรขู่จะฟ้องหย่าเนตรนภีผู้เป็นภรรยา ทั้งสองคนทะเลาะกัน เนตรนภีขู่หากฟ้องหย่าจะปล่อยคลิปที่อมรเป็นตุ๊ดให้สื่อสาธารณะรู้

....“ถ้าคุณปล่อยคลิปผมเอาเรื่องคุณแน่”

“คลิปไม่ได้เป็นของฉันคะคุณผัว มันหลุดจากที่ไหนก็ได้ในโลกนี้และตามรอยไม่เจอด้วย หรืออาจจะเจอแต่ตอนนั้นยอดกตโลด₁ ยอดวิว₂ ยอดแซร์₃ ก็พุ่งไปเป็นล้าน ๆ แล้วมั้ง...เอ...คำโปรยจะเป็นอะไรนะ...หนุ่มผู้ดีมาดแมนคลิพลุด₄ เพชราตุแท้ ตุ๊ดทั้งแท่ง แสดงความรักกับคู่ขาแทบล้นหม้อถั่วดำ 3”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “กดไลค์”, “ยอดวิว” และ “ยอดแชร์” และ “คลิปหลุด” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3, 4 เป็นภาษาสื่อสารที่พบในสื่อโทรทัศน์หรือภาษาคอมพิวเตอร์ เป็นภาษาเฉพาะส่วนพาดหัวข่าว

“ภาพลับ Net Idol” และ “โจ้ครีม”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้ในสื่อออนไลน์ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 3 ซิลอวางแผนจะแก้แค้นลินนี่โดยจ้างผู้ชายคนหนึ่งให้มาหลอกพาเธอไปหลบนอนแล้วถ่ายรูปไว้ แต่นลินนี่รู้ทันจึงคิดซ้อนแผน จับซิลอนอนคนเดียว สภาพก็เปลี่ยนมีผ้าห่มคลุม และให้พนักงานบาร์ใส่กางเกงตัวเดียวกำลังตั้งกล้องวิดีโอสำหรับอัดคลิป แล้วกดเผยแพร่คลิปและภาพลงในหน้าเฟซบุ๊ก และพาดหัวเรื่องลงในสื่อว่า

...“เผยภาพลับ Net Idol, ซื่อดังควงหนุ่มเปิดห้องโรงแรมโจ้ครีม” ซึ่งมียอดแชร์ ยอดไลค์เป็นหมื่น

“พี่โม...พี่ทำบ้าอะไรของพี่”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “ภาพลับ Net Idol”, “โจ้ครีม” ในตำแหน่งที่ 1, 2 เป็นภาษาสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตที่มุ่งสื่ออารมณ์ความรู้สึก

2. ภาษาเชิงธุรกิจ

ภาษาเชิงธุรกิจ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อความหมายไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินการอันเกี่ยวกับด้านการค้าขาย หรือกิจการ อย่างอื่นที่สำคัญและไม่ใช่อารมณ์ โดยมีความสำคัญ คือได้รับผลกำไรจากการดำเนินงาน นั้น วรวรรณ ศรีภักย์ (2565, หน้า 145) กล่าวว่า ภาษาธุรกิจส่วนใหญ่ยึดหลักตามภาษาราชการ แต่มีการใช้คำและถ้อยคำธุรกิจ มีทั้งคำเต็มและคำย่อ ตัวอย่างคำและถ้อยคำในภาษาเชิงธุรกิจ ได้แก่ สถานการณ์บริษัท, ยอดขายตก, หัวหน้าแผนก, ราคาขาย, วัสดุ, สต็อก, เงินทุน, คอนเซ็ปต์, ลอตใหม่, ผลิต, ออเดอร์, ต้นทุนสินค้า, ลงทุน, ผู้ถือหุ้น, ประธาน, นโยบายการบริหารบริษัท, บริษัทขนส่งสินค้า เป็นต้น จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์จะพบภาษาธุรกิจ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำศัพท์ภาษาไทยเชิงธุรกิจ และ 2) คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ สามารถอธิบายตามลำดับดังนี้

2.1 คำศัพท์ภาษาไทยเชิงธุรกิจ คำศัพท์ภาษาไทยเชิงธุรกิจ หมายถึง การใช้ ถ้อยคำภาษาไทยเพื่อการสื่อสารเฉพาะกิจ เป็นการสื่อสารเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า การลงทุนทำธุรกิจ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

“สถานการณ์บริษัท” “ยอดขายตก” และ “หัวหน้าแผนก”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 2 นวลทิพย์ตั้งใจอธิบายถึงโครงสร้างการบริหารงานธุรกิจของครอบครัว รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทให้กับธนิดาในระหว่างการประชุมบริษัท ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “สถานการณ์บริษัท”, “ยอดขายตก” พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...ธนิดาไม่ยี่หระสายตาดำเนิน ๆ ของพิชิต ตั้งใจฟังนวลทิพย์เล่าสถานการณ์บริษัท₁ ซึ่งมีปัญหาสินค้าเลียนแบบจนยอดขายตก₂ รวมถึงหน้าที่เธอในฐานะหัวหน้าแผนก₃ ออกแบบเครื่องประดับซึ่งดูแลการเจียระไนอัญมณีตกแต่งเฟอร์นิเจอร์... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาษา “สถานการณ์บริษัท”, “ยอดขายตก” และ “หัวหน้าแผนก” ในตำแหน่งที่ 1-3 เป็นภาษาเฉพาะที่ใช้สื่อสารทางธุรกิจ

“กำไร”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม ตอนที่ 1 ปัทมมาเที่ยวงานวัดกับเพื่อนระหว่างเดินเห็นแม่ค้าขายน้ำหวาน มีลูกค้านำมาซื้อเยอะมาก ปัทมจึงเสนอตัวช่วยงานเพื่อหารายได้ จนป้าแม่แม่ค้าชอบใจและกล่าวว่า

...“ถ้าวันนี้ขายได้กำไร₁ เยอะ ฉันจะแบ่งให้แกนอกเหนือจากค่าจ้าง”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “กำไร” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“ลงทุน” “วัสดุ” “สต็อก” “เงินทุน” และ “การวางแผนการตลาด”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 3 อติรุจพยายามอธิบายเหตุผลในระหว่างประชุม เรื่องการใช้เวลาถึง 2 สัปดาห์ ในการผลิตผลงานเฟอร์นิเจอร์ ให้มานพซึ่งเป็นรองประธานกรรมการฟัง ซึ่งเธอแสดงท่าที่ไม่พอใจในการทำงานของอติรุจอย่างชัดเจน ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “ลงทุน”, “ราคาขาย”, “วัสดุ”, “สต็อก”, “เงินทุน” และ “การวางแผนการตลาด” พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...คำชี้แจงของอดิรุจทำให้ม่านฟ้าอ่อนทาทิลง ธนิตาหมั่นไส้อดพุดไม่ได้

“งานเซตนี้**ลงทุน**₁ มากกว่าปกติจึงจริงแต่สามารถตั้ง**ราคาขาย**₂ ได้สูง
ที่สำคัญ**วัสดุ**₃ แทบทั้งหมดเป็นของที่มีอยู่ใน**สต็อก**₄ ทำให้เราไม่ต้องกังวลเรื่อง**เงินทุน**₅
ด้วยคะ”

พิชัยยิ้มชอบใจความเอจจริงเอจจังของธนิตา ม่านฟ้าชักสีหน้าแต่ธนิตาไม่ยี่ระ

“ว่าแต่...คุณม่านฟ้าวางแผน**การตลาด**₆ ไฉนบ้างคะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ
“ลงทุน”, “ราคาขาย”, “วัสดุ”, “สต็อก”, “เงินทุน” และ “การวางแผนการตลาด” ในตำแหน่ง
ที่ 1-6 เป็นภาษาเฉพาะที่ใช้สื่อสารทางธุรกิจ

“ผู้ถือหุ้น” “ประธาน” “วิสัยทัศน์” และ “นโยบายในการบริหารบริษัท”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น
ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่** ตอนที่ 1 ธนภพกับฉายมณีแจ้งต่อที่ประชุมบริษัท**ผู้ถือหุ้น**
ทั้งหมดเรื่อง การแนะนำทายาทคนเดียวของบริษัทสุชาติอินดีส์ทรีซึ่งเป็นประธานบริษัท แต่ก็เกิด
ความวุ่นวายในระหว่างการประชุม แต่ฉายมณีก็ให้ไฮไลต์แสดง**วิสัยทัศน์**และ**นโยบายในการบริหาร**
ในตอนนี้มีรูปภาพ “**ผู้ถือหุ้น**”, “**ประธาน**”, “**วิสัยทัศน์**” และ “**นโยบายในการบริหารบริษัท**”
ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในเชิงธุรกิจ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...“เดี๋ยวเราต้องประชุมกันต่อเลยก็ได้คะ”

ฉายมณีและ**ผู้ถือหุ้น**₁ บางคนช่วยกันแก้สถานการณ์ว่าเมื่อครู่อาจจะวุ่นวาย
ไปหน่อย แต่ทุกอย่างยังเหมือนเดิม

“เชิญ**ประธาน**₂ คนใหม่แสดง**วิสัยทัศน์**₃ และ**นโยบายการบริหารบริษัท**₄
ให้ผ่านวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2018 นี้เลย”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “**ผู้ถือหุ้น**”,
“**ประธาน**”, “**วิสัยทัศน์**” และ “**นโยบายในการบริหารบริษัท**” ในตำแหน่งที่ 1-4 เป็นภาษาที่ใช้
สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“บริษัทขนส่ง”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 5 ชุนเซ้งและหมวยสี่ถูกฝ่ายเบญจรงค์กลั่นแกล้งยัทยาเสพติดไปกับการขนส่งของบริษัท ทำให้บริษัทล่ม กลายเป็นผู้ต้องการหลบคดี หมวยสี่จึงได้ปลอมใจและให้กำลังใจบิดา ในตอนนี้มีรูปภาพ “บริษัทขนส่งสินค้า” ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในเชิงธุรกิจ พิจารณาได้จากบทสนทนาต่อไปนี้

...“ยังงี้ปากก็ต้องสู้ ต้องรับผิดชอบต่อบรรพบุรุษ บริษัทขนส่งสินค้า¹ ของเรา สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นอาทิง ตั้งแต่เมืองจีนจนมาถึงเมืองไทย ถ้ามันจะมาพังเพราะรุ่นป้า ป้ายอมตายซะดีกว่า”

“เราจะสู้ไปด้วยกันป้า”

“ใช่เราจะสู้ไปด้วยกัน”

สองพ่อลูกต่างให้กำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไปจนถึงที่สุด...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “บริษัทขนส่งสินค้า” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“ลูกค้ารายใหญ่”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 13 ตี๋ยาเข้ามาศึกษาดูงานในบริษัทพ่อ เธอเดินสำรวจงานไปตามส่วนต่าง ๆ กับพ่อ ซึ่งพ่อของเธอไม่เห็นด้วยกับการที่เธอจะมารับช่วงดูแลบริษัทแทนพ่อ ซึ่งกำลังทำสิ่งผิดกฎหมาย ขณะนั้นเลขาก็เดินมาแจ้งว่ามีลูกค้ารายใหญ่กำลังเดินทางมาที่บริษัท ดังนี้

...ในที่สุดประเสริฐก็ตรงไปตักลูกสาวบอกให้กลับบ้าน แต่ตี๋ยาตอบเสียงดัง พังชดว่า

“ไม่คะ ดีไม่กลับ”

“แต่มันใกล้ถึงเวลาแล้วนะลูก”

“ดีสิคะ จะได้ไม่ต้องรอนาน”

“โอ้ตี๋ยา...ทำไมลูกถึงดื้อแบบนี้”

จังหวะนั้นเลขาวิ่งมารายงาน “ท่านประธานคะ **คุณลูกค้ารายใหญ่₁** สุด
ของบริษัทเราใกล้จะมาถึงแล้ว”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพา “**คุณลูกค้ารายใหญ่₁**”
ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“สินค้า” “ส่งออก” และ “นำเข้า”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น
ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 6** ภายในบ้านประเสริฐนักธุรกิจหนุ่มใหญ่พบกับด๊ายาลูกสาวอย่างดีใจ
ถึงการได้ลูกค้าใหม่ของบริษัท ในระหว่างเดินไปรับประทานอาหารว่า

...“ไม่ใช่วันเกิดใคร แต่ฉลองนะไซ้” ประเสริฐยิ้มแย้มโอบไหล่ลูกสาว

“ฉลอง? ฉลองอะไรคะพ่อ”

“ก็ฉลอง **ลูกค้า₁** รายใหม่และใหญ่มากของพ่อไงลูก **ลูกค้ารายนี้**เขามี **สินค้า₂**
ส่งออก₃ และ **นำเข้า₄** ทั่วโลกมากมายหลายอย่าง เขาเพิ่งเซ็นสัญญาว่าจ้างบริษัท
เราให้ขนส่งสินค้าเยอะมากและเข็นยาวมากเลย”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพา “**ลูกค้า**”, “**สินค้า**”,
“**ส่งออก**”และ “**นำเข้า**” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3, 4 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“การผูกขาด” และ “ผู้ขาย ผู้ซื้อ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น
ในเรื่อง **ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์ ตอนที่ 3** เสียเล้งพาทัทม์ไปดูโรงงานน้ำแข็งที่เปิดใหม่สองสามแห่ง
ที่ใหญ่โต และบอกว่าการที่มีโรงงานเกิดขึ้นใหม่มีผลทำให้ธุรกิจมีกำไรลงน้อยลง ปัทม์จึงให้
ความเห็นว่าเขาควรจะปรับปรุงโรงงานใหม่เพื่อให้ทันสมัยและแข่งสู้กับโรงงานที่เกิดขึ้นใหม่ได้
เสียเล้งจึงอธิบายถึงกลยุทธ์ทางการตลาดว่า

...“ได้ แต่เสียเวลา เสียเงิน การจะค้าขายให้สำเร็จและรวยสิ่งสำคัญ คือ
การผูกขาด₁ **ผู้ขายผู้ซื้อ₂** ซึ่งเสียเริ่มไม่ชอบมันเพราะมันแย่งลูกค้าเราไป”... (สถานีโทรทัศน์
ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “การผูกขาด” และ “ผู้ซื้อ” ในตำแหน่งที่ 1, 2 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“เพิ่มยอดขาย”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องชีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม ตอนที่ 4 ปัทมในวัย 60 นั่งให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวถึงช่วงชีวิตที่ผ่านมา ได้ช่วยเพิ่มยอดขายขนมหวานให้กับแม่ว่า

...“ชีวิตผมมันเป็นแบบนี้ เหมือนจะตกแล้วมันก็ขึ้นมาโดยไม่คาดฝันเสมอ ความสำเร็จในเรื่องการเพิ่มยอดขาย ให้แม่มาพร้อม ๆ กับการประสบความสำเร็จในชีวิตที่พาให้ผมเรียน จบ ม.ศ.5 ผมมีทางเลือกกว่าจะทำงานเลย หรือจะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย แต่เมื่อแม่พูด คำเดียวว่า เรียนหนังสือต่อเถอะลูก เรียนให้สูง ๆ ไว้ ถ้าตกยากลูกยังมีวิชาความรู้ติดตัว...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “เพิ่มยอดขาย” เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

“ขยายตลาด”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 8 ภูผากลับมาบ้านหาเลี้ยงและเดือน เขาพาเลี้ยงและเดือน มาเปิดท้ายกระบะที่มีผ้าใบคลุมอยู่ ในรถเต็มไปด้วยปุยยี่ห้อ “กล้าแกร่ง” ซึ่งเป็นนามสกุลของตระกูล ภูผาพูดกับเลี้ยงอย่างภูมิใจว่า

...“อ้าวขอโทษที่อ้าวไม่ได้บอกก่อนว่าจะเอานามสกุลไปตั้งไปชื่อโรงงาน แต่ที่อ้าว ใช้ชื่อนี้เพราะอ้าวอยากบอกทุกคนว่าอ้าวคือคนในตระกูลกล้าแกร่ง ตอนนี้ทุกคนในราชบุรีรู้จักปุย กล้าแกร่งกันหมดแล้ว แล้วอ้าวก็กำลังจะขยายตลาดไปเรื่อย ๆ ใครมันจะไม่ใช้นามสกุลกล้าแกร่ง ก็เรื่องของมัน แต่อ้าวจะทำให้นามสกุลกล้าแกร่งของเราเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศให้ได้...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “ขยายตลาด” เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

2.2 คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นการใช้คำยืม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในแวดวงธุรกิจ สามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ดังนี้

“คอนเซปต์” “สต็อก” และ “ลอตใหม่”

เป็นหน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 2 เหตุการณ์ตอนประชุมใหญ่ทุกฝ่ายหาหรือเรื่อง

การออกแบบเฟอร์นิเจอร์รุ่นใหม่ที่วางขายอีกไม่นาน ในตอนนี้มีรูปภาพ “คอนเซปต์”, “สต็อก”, “ลวดใหม่”, พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...“เรื่องนี้ขอเป็นหน้าที่ผมกับธิดาดีกว่าครับว่าจะใช้**คอนเซปต์** อะไร แล้วจะนำเสนอในประชุมคราวหน้า” นวลทิพย์พยักหน้ารับรู้ก่อนกำชับว่า

“ดีค่ะ...แต่เงื่อนไขข้อหนึ่งที่ทั้งนิตและอดิรุจต้องคำนึงคือ เราต้องใช้วัสดุที่มีอยู่ใน**สต็อก**₂ ให้มากที่สุด นั่นหมายถึงว่าสินค้า**ลวดใหม่**₃ ต้องกระทบกระแสเงินสดของบริษัทให้น้อยที่สุด”

มานพารอจังหวะอยู่แล้วโผล่แทรก

“อย่าบอกนะคะว่าบริษัทกำลังอยู่ในสภาวะขาดทุน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “คอนเซปต์”, “สต็อก” และ“ลวดใหม่” ในตำแหน่งที่ 1-3 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ

“ออเดอร์”

เป็นหน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ใน**เรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 5** มานพำเรียกทุกคนมาประชุมเพื่อแจ้งเรื่องการผลิตสินค้าเฟอร์นิเจอร์ตัวอย่างเพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น ในตอนนี้นำภาพรูปภาพ “ออเดอร์” พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

มานพำเหยียดยิ้มก่อนเปิดประชุม “พ่ายากให้เราผลิตงานตัวอย่างออกมาอีกหลาย ๆ เซต พ่ายะส่งให้ลูกค้าที่สนใจได้พิจารณา ถ้าเขาสนใจเราก็จะมี**ออเดอร์** ทุกวันนี้เราผลิตชิ้นหนึ่งแล้วก็รอคอยว่าเมื่อไหร่จะมีออเดอร์ บอกตรง ๆ นะคะ ... มันไม่เป็นมืออาชีพเอาเสียเลย”

...เทพนิพนธ์ก่อนแย้ง “แต่ว่าต้นทุนสินค้าตัวอย่างชุดหนึ่งก็สูงอยู่นะครับคุณพ่าย”

“ถ้าอยากขายก็ต้องยอมลงทุน...นี่คือวิธีการทำงานของพ่าย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “ออเดอร์” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาสื่อสารในเชิงธุรกิจ

“สินค้าลอตใหม่”

เป็นหน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารเชิงธุรกิจ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟทิมะ ตอนที่ 13 หลังจากที่คิมหันต์เดินทางมาถึงบริษัท เพื่อประชุมกับประเสริฐ และขอตรวจสอบสินค้าที่เพิ่งส่งมาถึงบริษัท โดยที่ประเสริฐได้ให้เลขาก่อนไปก่อนในระหว่างการประชุม

...“คุณออกไป เราจะประชุมกันแค่นี้ ไม่ต้องให้ใครเข้ามาทั้งนั้น”

เลขาก่อนไปทั้งที่งุนงง คิมหันต์พอใจสองพ่อลูกยืม ๆ

“วันนี้ไม่มีอะไรมากระไรครับ ผมแค่อยากจะทำตรวจดูสินค้าลอตใหม่ ที่เพิ่งส่งเข้ามา ว่าเรียบร้อยอยู่ในสภาพดีพร้อมส่งให้ลูกค้าหรือเปล่า...ก็เท่านั้น”

“สินค้าลอตไหนคะ สินค้าอะไร”

“ก็บอกอยู่ว่าสินค้าลอตใหม่ อุปกรณ์รถยนต์นำเข้า² ใจครับคุณตี๋ยา เอ๊ะ คุณคิดว่าเป็นสินค้าอะไรไม่ทราบครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “สินค้าลอตใหม่” และ “นำเข้า” ในตำแหน่งที่ 1 และ 2 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในเชิงธุรกิจ

3. ภาษาเชิงวิชาการ

ภาษาเชิงวิชาการ หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ทศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ มีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างจากภาษาทั่วไป เป็นภาษาที่ใช้ในงานวิชาการ (สำนักวิชาการศึกษาทั่วไปและนวัตกรรมการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์, 2557, หน้า 23) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการใช้ภาษาเชิงวิชาการ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ภาษาเชิงวิชาการในแวดวงการศึกษา 2) ภาษาเชิงวิชาการในแวดวงวิทยาศาสตร์ 3) ภาษาเชิงวิชาการทางกฎหมาย

3.1 ภาษาเชิงวิชาการด้านการศึกษา ภาษาเชิงวิชาการในแวดวงการศึกษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ในระบบการศึกษา เป็นภาษาทางการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในการจัดการศึกษา การเรียนการสอน ความรู้และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ตัวอย่างคำและถ้อยคำในภาษาเชิงวิชาการในด้านการศึกษา ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายกิจการนักเรียน, ฝ่ายแนะแนว, ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ, ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา, วันปฐมนิเทศ, ผู้อำนวยการ, การให้

การศึกษา, เทอม, ม.ศ. 5, ชุตนักเรียน, เข้าเรียน เป็นต้น จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาเชิงวิชาการในแวดวงการศึกษามีวิจารณ์ได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“โครงสร้างการบริหารโรงเรียน” “ฝ่ายวิชาการ” “ฝ่ายกิจการนักเรียน” “ฝ่ายแนะแนว” และ “ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัยแบบสหศาสตร์ โครงสร้าง 2 ตอนที่ 1 ซิชาซึ่งเป็นครูใหม่ พังการแนะนำงานแต่ละฝ่ายและทีมผู้บริหารแต่ละฝ่ายที่หน้าบอร์ดของโรงเรียน ในตอนนี้นำปรากฏรูปภาษา “โครงสร้างการบริหารโรงเรียน”, “ฝ่ายวิชาการ”, “ฝ่ายกิจการนักเรียน”, “ฝ่ายแนะแนว” และ “ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ” ดังตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...พอฟังทรายอธิบาย ซิชาถามทั้งว่าทั้งหมดนี้ต้องทำภายในสองอาทิตย์ ก่อนเปิดเทอม จะทันหรือ ทรายบอกว่า ไม่ทันก็ต้องทัน แล้วชวนไปดูโครงสร้างการบริหารในโรงเรียน₁ กัน

ทรายพาซิชาไปยืนที่หน้าบอร์ด อธิบายนับแต่ฝ่ายวิชาการ₂ มีรูปครูพรรณี ฝ่ายกิจการ₃ นักเรียนมีครูน้อย ฝ่ายแนะแนว₄ ของครูซิชา และฝ่ายกิจกรรมพิเศษ₅ ของตนก็อยู่ในฝ่ายนี้ ซิชาถามว่า ฝ่ายพัฒนาศักยภาพผู้เรียน₆ คืออะไร ทรายบอกว่า ตนก็เพิ่งเห็น สงสัยเพิ่งจะมี แต่พอทรายเห็นชื่อ “ครูป้องเกียรติ” ก็ชะงัก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “โครงสร้างการบริหารโรงเรียน”, “ฝ่ายวิชาการ”, “ฝ่ายกิจการนักเรียน”, “ฝ่ายแนะแนว” และ “ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ” และ ฝ่ายพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในตำแหน่งที่ 1-6 เป็นภาษาที่ใช้เฉพาะในการแวดวงการศึกษ

“ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัยแบบสหศาสตร์ โครงสร้าง 2 ตอนที่ 2 ทรายพร้อมด้วยซิชาและป้องเกียรติ เตรียมพร้อมในการเข้าร่วมการประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา ในตอนนี้นำปรากฏรูปภาษา “ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา” เป็นภาษาเชิงวิชาการ วิจารณ์ได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...“เฮ้ย เดี่ยว ๆ ๆ” ทราวยตกใจลุกขึ้น

“ทราวยก็เพิ่มเริ่มไม่นานนี่เอง...เอาเป็นว่าเราสามคนเป็นทีมเดียวกัน มาลุยไปด้วยกันนะ ลุย!” ทราวยยื่นมือออกไป ป้อนเกียรติยืมวางมือบนมือทราวย ชีชายิ้มกว้าง วางมือทับอีกที แล้วทั้งสามก็พูดพร้อมกัน

“ลุย!!!”

บ่ายวันนี้มีการ “ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา₁” บรรดาครูที่ทางหายไปในช่วงปิดเทอมต่างหักท่าย บ้างมีของฝากมาให้กัน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “ประชุมรับนโยบายประจำปีการศึกษา” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเชิงวิชาการที่ในวงการศึกษา

“รายละเอียด” “ผู้ปกครอง” และ “วันปฐมนิเทศ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัยแบบสหศาสตร์ โครงการศึกษา 2 ตอนที่ 2 ทราวยถามกรกำลังอ่านเอกสารอะไรอยู่ กรจึงบอกว่าเป็นเอกสารรายละเอียดที่จะคุยกับผู้ปกครองในวันปฐมนิเทศ โครงการห้องเรียนทดลอง ในตอนนี้มีรูปภาพ “รายละเอียด”, ผู้ปกครอง และวันปฐมนิเทศ เป็นภาษาเชิงวิชาการ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...“อ่านอะไรคะ” ทราวยถามไปหาไป

“รายละเอียด₁ ที่ต้องอธิบายให้ผู้ปกครอง₂ ฟังในวันปฐมนิเทศโครงการห้องเรียนทดลอง₃ ที่ทำกับครูป๋อง เออ...ผมเพิ่งรู้ว่าเป็นเพื่อนเก่าคุณตอนมัธยม โลกมันกลมดีเนอะ แล้วตอนอยู่โรงเรียนคุณกับเขาสนิทกันไหม”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “รายละเอียด”, ผู้ปกครอง และ “วันปฐมนิเทศโครงการห้องเรียนทดลอง” ในตำแหน่งที่ 1-3 เป็นภาษาเชิงวิชาการที่ในวงการศึกษา

“ผู้อำนวยการ” และ “การศึกษา”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตระกูลโทน ตอนที่ 16 เนตรทราวยพาสยามภูมายังโรงเรียน “ศรีศักดิ์วิทยาคม” ทำให้สยามภูได้รู้ว่าแท้จริงแล้ว เสือลักยังไม่ตาย และกำลังสอนหนังสือเด็ก ๆ อยู่ใน

ห้องเรียน ในตอนนี้นำปรากฏรูปภาษา “ผู้อำนวยกร” และ“การให้การศึกษา” พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...“นายสิมนึกถึงเหล็กไหลไปละสิ” เนตรทรายพูดยิ้ม ๆ ก่อนจะเล่าเหตุการณ์วันนั้นที่เสียสละชีวิตเพราะเหล็กไหลให้เขาฟัง สยุมภูทึ่งและดีใจ พอรู้ว่าเนตรทรายจะมาเป็นผู้อำนวยกร, โรงเรียนนี้ก็ยิ่งปลื้มมาก

“นายจำเรื่องสมบัติของเสียสละที่ทุกคนชอบพูดถึงได้ไหม นี่ไง สมบัติที่เสียสละปล้นมาจากพวกทมิฬ พวกโก่งกิน เงินที่พวกมันโก่งประชาชนมา พ่อเอามาคืนให้แผ่นดิน ทำประโยชน์ให้แผ่นดิน ให้การศึกษา² กับเด็ก ๆ สร้างคนดีมีคุณธรรมต่อไป”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “ผู้อำนวยกร” และ“การให้การศึกษา” ในตำแหน่งที่ 1-2 เป็นภาษาเชิงวิชาการในแวดวงการศึกษา

“เทอม” “ชุดนักเรียน” “เข้าเรียน” และ “ม.ศ. 5”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องชีวิตลูกผู้ชายปัทม ตอนที่ 5 เพชรได้ลาออกจากโรงเรียนมาช่วยแม่ขายขนม ในระหว่างที่ขายขนม ครูอัญก็มาพูดคุยกับแม่เพื่อขอให้พ่อบัทมกลับมาเรียนหนังสือให้จบ ม.ศ. 5 ในตอนนี้นำปรากฏรูปภาษา “เทอม”, “ม.ศ. 5”, “ชุดนักเรียน” และ “เข้าเรียน” ซึ่งเป็นคำศัพท์ในวงการศึกษา พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...ในระหว่างที่ปัทมไปช่วยแม่ขายขนม ครูอัญก็มาพูดเรื่องเรียนของปัทมว่าอีกเทอม¹ เดียวก็จบ ม.ศ.5² แล้วจะเลือกเรียนต่อหรือเลือกทำงานต่อก็ได้

ในที่สุดลินจงก็หว่านล้อมจนปัทมยอมกลับไปเรียน ในวันที่ปัทมแต่งชุดนักเรียน³ อีกครั้งนั้น ลินจงบอกว่า

“ลูกกำลังทำสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ต้องกังวล ปัทมบอกว่าเขาจะมาช่วยแม่จ้ดร้านแล้วค่อยเข้าเรียน⁴”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “เทอม”, “ชุดนักเรียน”, “เข้าเรียน” และ “ม.ศ. 5” ในตำแหน่งที่ 1-4 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในแวดวงการศึกษา โดยรูปภาษา “ม.ศ. 5” เป็นอักษรย่อของคำว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2520

“สอบ” “เทอม” “ติว” และ “นักเรียน”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย ฎมา ตอนที่ 3** ในโรงเรียน วันนี้ครูองค์พานักเรียนใหม่เข้ามา ในชั้นเรียนที่มีทอรักรเรียนอยู่ ครูให้ประเสริฐแนะนำตัวกับเพื่อน ๆ และครูองค์แนะนำต่อว่า ประเสริฐเป็นเด็กเรียนเก่งดังนี้

...“ตอนอยู่โรงเรียนเก่า ประเสริฐ**สอบ**₁ ได้ที่ 1 ทุก**เทอม**₂ เลยนะ ถ้ามีเวลาก็ช่วย**ติว**₃ ให้เพื่อน ๆ ด้วยนะประเสริฐจะได้สนิทกันเร็ว ๆ ติใหม่จะ**นักเรียน**₄...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “สอบ”, “เทอม”, “ติว” และ “นักเรียน” ในตำแหน่งที่ 1-4 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในด้านการศึกษา

“เรียนหนัก”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย ฎมา ตอนที่ 4** หลังจากเลิกเรียนเวหาได้ไปรอทอรั้งที่ตึกเรียน เพื่อรอนัดติวหนังสือกัน ทอรั้งบอกว่าจะกลับไปเยี่ยมบ้านเพราะไม่ได้กลับมาเรียน เวหาจึงอยากกลับไปเยี่ยมด้วยเพราะไม่ได้ไปเยี่ยมบ้านทอรั้งนานดังว่า

...“ก็ดีเหมือนกันนะ พี่มัวแต่**เรียนหนัก**₁ ไม่ได้ไปสวัสดีคุณแม่รุ่งตั้งนานแล้ว...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “เรียนหนัก” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในด้านการศึกษา

“ชั้น 8”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารด้านการศึกษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย ที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 2** ย้อนกลับไปเหตุการณ์ในอดีต ฉัตรได้กล่าวเตือนใจแซ่เรื่องการมีความรักกับครูธนา โดยฉัตรขอให้แซ่เรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือชั้น ม.8 ก่อนจะมีความรักดังว่า

...“แะ ความรักเป็นสิ่งดีงาม เมื่อมันถูกกาลเทศะถูกต้องตามครรลอง ก่อนจะนึกถึงความรัก แะเรียนให้จบชั้น 8, ก่อนเถอะ”

“ไม่ต้องห่วงหรอกฉัตร ฉันไม่ยอมแพ้เธอแน่ เธอจบชั้น 8 ได้คนเดียวหรือไม่มีทาง ฉันจะจบชั้น 8 ให้ได้เหมือนเธอ...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “ชั้น 8” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในด้านการศึกษา โดยภาษารูป “ชั้น 8” หรือชั้น ม.ศ.5 หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2520

3.2 ภาษาเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ หมายถึง ภาษาที่ใช้เพื่อเสนอความจริงอย่างไม่มีอคติและชัดเจน (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2518, หน้า 133) โดยลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาศาสตร์ คือ เน้นความถูกต้อง (accuracy) และความรัดกุมกินใจความ (conciseness) และต้องเป็นภาษาที่ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541, หน้า 139 –140) ตัวอย่างคำและถ้อยคำในภาษาเชิงวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การทดลอง, ห้องทดลอง, ผลการทดลอง เป็นต้น

จากการศึกษาภาษาศาสตร์ในบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการใช้ภาษาศาสตร์ ในเรื่องพรายพิฆาต พิจารณาได้ตามตัวอย่างต่อไปนี้

“การทดลอง”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องพรายพิฆาต ตอนที่ 1 วังเพยหลงได้ติดต่อสนทนากับเจ้าสมินผู้เป็นพ่อช่วยมือขวา ในการจัดการติดตามผลการทดลองของ ดร.วิม ตามคำสั่งในเรื่องมีการใช้ภาษาคำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ “การทดลอง” พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...วังเพยหลงพูดโดยมองจอภาพเบื้องหน้า ในจอเป็นภาพของเจ้าสมินผู้ที่เขาแต่งตั้งให้เป็นมือขวา นำคำสั่งทุกอย่างของเขาไปดำเนินการให้สำเร็จ

“แต่ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่ฉันต้องการ ก่อนที่พรายดำจะเข้าควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างในโลก”

“เรื่องนั้นไม่ต้องห่วงค่ะ เรากำลังจะรู้ความจริงแล้วว่าสิ่งที่ ดร.วิม กำลังทำอยู่คืออะไรกันแน่ ใช่ที่ท่านต้องการหรือเปล่า”

“เยี่ยม คงอีกไม่นานนะ”

“คะนายท่าน”

เวลาเดียวกันนั้นที่บ้าน ดร.วิม วรารัตน์...ตัวเขา และ ดร.วิทย์ ผู้เป็นน้องชาย กำลังทำ **การทดลอง**ที่ไม่ต้องการเปิดเผย โดยมีสนธยาลูกสาวของ ดร.วิม ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำศัพท์ “การทดลอง” เป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้สื่อสารในวงวิทยาศาสตร์

“ห้องทดลอง” และ “ผลการทดลอง”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ใน**เรื่องพรายพิฆาต ตอนที่ 1** ในขณะที่ ดร.วิม และ ดร.วิทย์ น้องชาย และสนทยา ได้ทำการทดลองอยู่ในห้องทดลอง แต่เหตุการณ์ไม่คาดฝัน เกิดการระเบิดระหว่าง การทดลอง ในเรื่องมีรูปภาพ “ห้องทดลอง” และ “ผลการทดลอง” เป็นศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...ใน**ห้องทดลอง₁** บ้านวรารัตน์...สนธยา ดร.วิม และดร.วิทย์ ก็ดูตื่นเต้น เช่นเดียวกัน

“มันได้ผลค่ะพ่อ”

สองด็อกเตอร์ยิ้มดีใจ แต่ทันใดนั้นเองไฟในห้องเริ่มตกลิด ๆ ดับ ๆ ดร.วิม สั่งน้องชายให้เดินเครื่องไฟฟ้าสำรอง ไม่ช้าไฟก็กลับมาติดเหมือนเดิมอีกครั้ง

แต่**ผลการทดลอง₂** ยังไม่ลุล่วง แกมยังระเบิดตูมจนทั้งสามคนกระเด็นออกมา คนละทิศละทาง สนทยารีบไปประคองพ่อ ขณะที่ ดร.วิทย์ ก็รีบลุกขึ้นมาเช่นกัน...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำศัพท์ “ห้องทดลอง₁” ในตำแหน่งที่ 1 และ “ผลการทดลอง₂” ในตำแหน่งที่ 2 เป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้สื่อสารในวงวิทยาศาสตร์

“เทคโนโลยีนาโน”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ใน**เรื่องพรายพิฆาต ตอนที่ 2** สนทยาเดินทางไปพบกับอำพลซึ่งเป็นประธานมูลนิธิ Human Light Foundation ซึ่งเป็นมูลนิธิระดับสากล เพื่อขอทุนสนับสนุน

ในการทำวิจัย ในตอนนี้ผู้สนทนามีการใช้รูปภาษาเชิงวิชาการในการสื่อสารเจรจาอย่างเป็นทางการ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...สามคนพูดคุยรายละเอียดกันไม่นาน ก่อนที่อำพลจะสรุปว่า

“การนำเทคโนโลยีนาโน มาใช้รักษาโรคมะเร็ง ถ้าทำสำเร็จก็ถือเป็นการพลิกโลกได้เลย บอกตรง ๆ ผมตื่นเต้นจริง ๆ ที่จะได้มีส่วนร่วมไปกับโครงการ นี้”

“เรื่องนั้นสนคงยังตัดสินใจไม่ได้หรอกค่ะ คงต้องรอให้คุณพ่อได้ฟังเงื่อนไขของทางนี้ก่อน”

“หวังว่าท่านคงยอมรับเงื่อนไขของเราแน่ครับ ยินดีที่ได้พบ และหวังว่าเราจะร่วมงานกันครับ”

อำพลลุกขึ้นยื่นมือให้ สนธยาอุกตามแล้วจับมือกับเขา...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “เทคโนโลยีนาโน” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นรูปภาษาเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์

3.3 ภาษาเชิงวิชาการทางกฎหมาย ภาษากฎหมาย หมายถึง ภาษาที่ใช้เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์หรือระเบียบให้คนยึดปฏิบัติตาม (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2518, หน้า 133) ตัวอย่างคำและถ้อยคำในภาษาเชิงวิชาการในด้านกฎหมาย ได้แก่ พินาศศาสตร์, ลงโทษจำคุก, ลดหย่อนโทษ, นักโทษโทษประหาร, รอลงอาญา, คดี, เงื่อนงำ เป็นต้น จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้ภาษา พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“คำพิพากษาศาล” และ “ลงโทษจำคุก”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 12 ศาลมีคำพิพากษาให้แก้อูถูกลงโทษจำคุกสิบสองปี และมีคำสั่งจากกระทรวงให้อนลกลับเข้าไปรับราชการตามเดิม ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “คำพิพากษาศาล” และ “ลงโทษจำคุก” พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...คำพิพากษาศาล₁ ออกมาว่า “แก้อูถูกลงโทษจำคุก₂ สิบสองปี” อนลเป็นกังวลที่สุขภาพอาจไม่ค่อยดี เกรงจะเป็นอะไรไปในคุก พระยารัษฎาสีกี่ห่วงน้องแต่พยายามทำใจ ถ้าเวรกรรมทำให้เป็นเช่นนี้ แล้วท่านเจ้าคุณหันมาบอกเรื่องทางกระทรวงเรียกตัวอนลกลับไปทำงานเดือนหน้า... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “คำพิพากษาศาล” และ “ลงโทษจำคุก” ในตำแหน่งที่ 1-2 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันเฉพาะทางกฎหมาย

“ลดหย่อนโทษ” “นักโทษ” “โทษประหาร” และ “รอลงอาญา”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่นใน **เรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 12** พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชวินิจฉัยให้ลดหย่อนโทษแก่นักโทษทุกคน ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “ลดหย่อนโทษ”, “นักโทษ”, “โทษประหาร” และ “รอลงอาญา” ซึ่งเป็นภาษาเชิงวิชาการทางกฎหมาย พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่แล้วเหมือนฟ้าที่มีมืดกลับสว่างขึ้นอย่างไม่คาดฝัน เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชวินิจฉัยให้ลดหย่อนโทษ₁ แก่นักโทษ₂ ทุกคนลง ไม่มีโทษประหาร₃ ฉะนั้นก็อยู่ในกลุ่มโทษน้อยที่สุด จึงได้รับการรอลงอาญา₄ ไว้ ทำให้ได้ออกจากคุก เขาปลาบปลื้มก้มกราบพื้นสำนักในพระมหากษัตริย์คุณของรัชการที่ 6... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “ลดหย่อนโทษ”, “นักโทษ”, “โทษประหาร” และ “รอลงอาญา” ในตำแหน่งที่ 1-4 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะทางกฎหมาย

“คดี” และ “เงื่อนงำ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่นใน **เรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 9** หมวดคมสันสนทนากับอดีตเจ้าเรื่องคดีเพชรที่ถูกปล้นไป แต่ยังหาหลักฐานเอาผิดคนมาลงโทษไม่ได้ ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “คดี” และ “เงื่อนงำ” ซึ่งเป็นภาษาทางกฎหมาย พิจารณาได้จากบทสนทนาตัวอย่างต่อไปนี้

...“แต่เพชรก็ถูกปล้นไปอีกที”

“นายรู้ใช้ไหมวะไอ้หมวดว่าเป็นฝีมือใคร...แล้วทำไมไม่จัดการ”

อดีตจสงสัยทั้งพิชิตและเริงวุฒิ คมสันก็คิดเช่นเดียวกันแต่ยังไม่มีหลักฐาน

“คดี₁ มันมีเงื่อนงำ₂ มันโยงกันไปหมด...ฉันขอเวลานายหน่อย ฉันอยากจับมันทั้งขบวนการ ไม่อยากให้เป็นเหมือนรายอื่น ๆ จับได้แต่พวกลูกกระจอก แต่หัวหน้าลอยนวล”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังที่กล่าวไปข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “คดี” และ “เงื่อนงำ” ในตำแหน่งที่ 1-2 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะทางกฎหมาย

“เบาะแส”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่นใน **เรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 16** ตี๋ยาตัดสินใจจะนำหลักฐานการค้ายาเสพติดของ คิมหันต์ไปให้รองท่านรองผู้กำกับ แต่เมื่อไปถึงในขณะที่กำลังจะแจ้งหลักฐานการค้ายาเสพติด กลับสังเกตเห็นแหวนที่รองผู้กำกับสวมซึ่งเป็นสัญลักษณ์เดียวกับเครือข่ายค้ายาของคิมหันต์

...“สวัสดีคุณอาทิตย์ มีธุระอะไรกับผมไม่ทราบ”

“ขอบพระคุณนะค่ะที่สละเวลาให้ดิฉันเข้ามาพบ”

“ยินดีครับ ท่านกิตติผากังมา ผมก็ต้องรีบจัดคิวให้ผู้หลักผู้ใหญ่รู้จักกันมานาน คุณมีอะไรก็ว่ามา”

“คือดิฉันมีเบาะแส เกี่ยวกับขบวนการ...” พูดแค่นั้นตี๋ยาก็จะกั เพ่งมองแหวน ที่นิ้วท่านรองฯ ซึ่งมีสัญลักษณ์เหมือนในไฟล์ลับของคิมหันต์ที่เธอสงสัยว่า “ท่าน” คือใคร...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “เบาะแส” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะทางกฎหมาย

“ปฏิบัติการลับสุดยอด”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่นใน **เรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 16** สารวัตร ชื่นชมผลงานการปฏิบัติงานของผู้กองหิน ที่สามารถทำลายแก๊งค้ายาได้สำเร็จ และได้ไขความลับถึงปฏิบัติการลับที่ทำให้งานสำเร็จ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

...“ผมไม่ได้ส่ง แต่ผมขอร้องผู้กองหินต่างหากละ พูดให้ถูกสิครับผู้กองเผือก”

“นั่นแหละครับ ทำไม่ต้องปิดกันด้วย”

“ก็ปฏิบัติการลับสุดยอด, ชื่นบอกพวกคุณแล้วมันจะเรียกว่าลับสุดยอด ได้ยังไงเล่า จริงมั๊ย”

“แต่เอาจริงเลยนะ ตอนแรกผมแอบสงสัยสารวัตร สารวัตรมีพิธีมาก ไม่สมกับ
อยู่หน่วยพิฆาตไฟรีเลยนะครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “ปฏิบัติการลับสุดยอด”
ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารเฉพาะทางกฎหมาย

“ผิดกฎหมาย” และ “ของกลาง”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป
ข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 14 หลังจากเหตุการณ์เสียหลักได้เล่าเรื่องราว
ระหว่างความเป็นเพื่อนของไอ้ตัน หัวเหว่ย อาต๋า และซูเหลียนให้สุมงูและกรัง กรซึ่งเป็น
บุตรชายของอาเหว่ยจึงได้เล่ารายละเอียดต่อว่า อาเหว่ยถูกปล้นทองไปจนถูกฆ่าตาย ทำให้กร
ต้องปลอมตัวและออกตามหาทองที่ถูกปล้นได้ ว่า

...“นายเลยออกติดตามทองคืน”

“ฉันได้ข่าวนายต้นขนทองมาที่นี่ จะมาซุ่มและทำงานที่แคมป์ตัดไม้ คอยหา
โอกาสแย่งทองคืน”

“ฉันคงให้นายเอาทองไปไม่ได้ เพราะมันเป็นทองผิดกฎหมาย₁ และเป็น
ของกลาง₂ ที่ใช้มัดตัวอาต๋า ซูเหลียน”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “ผิดกฎหมาย” และ
“ของกลาง” ในตำแหน่งที่ 1, 2 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“นักโทษ” และ “ความยุติธรรม”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป
ข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 14 หลังจากเหตุการณ์ที่นายต้นได้เสียชีวิต
ทำให้เรื่องราวต่าง ๆ คลี่คลายลง เสียหลักจึงคิดจะมอบตัวและดำเนินการตามกฎหมาย จึงได้
คุยกับเนตรทรายว่า

...“ฉันเป็นโจร ก็ต้องเป็นไปตามวิถีกฎหมาย”

“หมดเวลาของเลิกลักแล้ว ต่อไปก็จะเป็นแค่**นักโทษ₁**” เนตรทรายตกใจ และกังวล

“กฎหมายยอมให้**ความยุติธรรม₂**เสมอ” สยมภูกล่าวอย่างเชื่อมั่นว่าเลิกลัก ไม่ใช่คนเลว...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “นักโทษ” และ “ความยุติธรรม” ในตำแหน่งที่ 1, 2 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“มอบตัว” “มีความผิด” “ถูกดำเนินคดี” และ “ประกันตัวต่อสูัคดี”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 14 หลังจากเหตุการณ์สยมภูได้นำทองมาไว้ที่สถานีตำรวจเป็นที่เรียบร้อย และได้เข้าไปรายงานตัวกับสารวัตรดำเกิงและผู้จัดการมรดกในที่ประชุมว่า

...“สรุปแล้วตอนนี้นายตันเสียชีวิต ลูกชายหนีไปได้ อาจารย์ไพรวลัยที่ถือว่าเป็นคนเก่งที่สุดเสียชีวิต ที่เหลือก็มีนายชัย กริชเงิน...เสียฝ่าย เสียแคน กับลูกน้องกลุ่มคำอาวุธ”

“เลิกลักยืมดี**มอบตัว₁** พร้อมจะเดินทางไปกรุงเทพ พร้อมกับลูกสาวครึ่ง ส่วนพวกมะฮาแว แทนและคนอื่น ๆ มีความเห็นว่า**มีความผิด₂** ครับ ทุกคนต้องถูก**ดำเนินคดี₃** กันหมด ซึ่งผมอยากจะขอดุลพินิจจากท่านว่าพอจะมีทางที่จะให้**ประกันตัวต่อสูัคดี₄** หรือเปล่าครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “มอบตัว”, “มีความผิด”, “ถูกดำเนินคดี”, “ประกันตัวต่อสูัคดี” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3,4 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“ปิดคดี” “อัยการ” “บรรเทาโทษ” “การลงโทษ” และ “ผู้ต้องหา”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 16 ในห้องประชุมภายในสถานีตำรวจ ท่านอธิบดี

ผู้การณอดล สารวัตรดำเกิง และหมวดสยมภู นั่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับแทน กร มะฮาแว ลิน และเนตรทราย กล่าวถึงรูปการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นว่า

...“**ปิดคดี**₁ เสียที ผมขอขอบคุณทุกคนที่ช่วยเหลือราชการในครั้งนี้ ผมสอบถามทาง**อัยการ**₂ แล้วเขาบอกว่า มันมีเหตุ**บรรเทาโทษ**₃ ได้มาจนอาจจะไม่มีการ**ลงโทษ**₄ เลยก็ได้ แต่ถึงยังไงทุกคนยังเป็นผู้**ต้องหา**₅ ซึ่งทางเราจะให้ทุกคน**ประกันตัว**₆ ได้”

ฟังท่านอธิบดีกล่าวจบ มะฮาแวสีหน้ายังหม่นหมองคิดถึงเพื่อน ถามขึ้นว่า

“ผมก็มีโอกาสล้างมลทินให้ไข้อยู่และอุสนามใช้ไหมครับ”

“แน่นอน” ผู้การณอดลตอบหนักแน่น...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “ปิดคดี”, “อัยการ”, “บรรเทาโทษ”, “การลงโทษ”, “ผู้ต้องหา” และ “ประกันตัว” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“สอบสวน”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่น ใน**เรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 3** หินพยายามอธิบายเหตุผลที่ถูกสั่งพักงานราชการให้รัศมีภรรยาสาวฟังว่า

...“ตอนนี้ผมยังไม่รู้ สารวัตรสั่งให้ผมพักงานจนกว่าจะมีการ**สอบสวน**₁ เสร็จ”

“ไม่ต้องแคร์หรอกคะหิน รีบไปลาออกพุงนี้เลย อย่างกับใครอยากเป็นนักนี้ตำรวจ”

“ผมอยากเป็นครีบดี ผมมั่นใจว่าผมจะไม่ถูกไล่ออก ผมเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของ**กระบวนการสอบสวน**₂ ที่ยุติธรรม” หินกล่าวหนักแน่น...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาษา “สอบสวน” และ “กระบวนการสอบสวน” ในตำแหน่งที่ 1, 2 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“ฟ้อง” “หลักฐาน” และ “คู่กรณี”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไปข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 6 คิมหันต์ขับรถพารถออกจากโรงแรมมานรุคอย่างรีบร้อน จนประสบอุบัติเหตุถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล ในขณะที่พิชัยผู้เป็นบิดาและหีนตามมาดูอาการที่โรงพยาบาล ตำรวจจึงเข้ามาแจ้งเหตุการณ์ให้พิชัยและหีนทราบว่ารารถที่เพิ่งออกมาจากโรงแรมมานรุค จนทำให้พิชัยและหีนตกใจไม่เชื่อกับเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

...“ไม่จริง! ผู้หญิงคนนั้นต้องเป็นคนอื่นไม่ใช่ดีลูกสาวผม อย่าพูดจาซุ่ย ๆ นะ ผมจะฟ้อง₁ กลับคุณ”

“เรามีหลักฐาน₂ จากกล้องวงจรปิดทั้งโรงแรมและกล้องหน้ารถ₃ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าคุณทั้งคู่นั่งรถออกมาด้วยกัน และเป็นฝ่ายขับรถตัดหน้าคู่กรณี₃ จนเกิดอุบัติเหตุขึ้นครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “ฟ้อง”, “หลักฐาน” และ “คู่กรณี” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“แจ้งความ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไปข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 6 พิชัยถูกส่งลูกน้องไปรุมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บต้องไปหาหมอ จัน ผู้เป็นแม่ไว้วางใจใคร่คนที่ไม่ทำร้ายลูกตนเอง โดยไม่รู้ว่าเป็นคนไปก่อเรื่องก่อนจนถูกร้าย จันได้ไว้วางใจต่อสามีว่า

...“นี่คุณ! อย่ามองลูกในแง่ร้ายสิ ลูกฉัน...ฉันอบรมมาดี ไม่เคยทำร้ายใครก่อน” พูดกับสามีเสร็จก็หันไปพูดกับพิชัย

“แล้วนี่แจ้งความ₁ หรือยัง เดียวแม่ไปหาจะพาไปแจ้งความนะ เศษสวะพวกนี้ ต้องให้มันติดตะรางเสียให้ชัด”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า รูปภาพ “แจ้งความ” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“หมายจับ”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไปข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องมธุรสโลกกันตร์ ตอนที่ 16 หลังจากผ่านเหตุการณ์แล้วร้าย พวกเสือกผัน

และพรรคพวกจับชีวิตลง ภูผาได้พบกับพ่อแม่ที่แท้จริง วันนี้ภูผาเดินทางมาหาลำเจียกผู้ที่เลี้ยง ภูผามาตั้งแต่เล็ก แต่ตอนนี้ได้บวชชีไปแล้ว ภูผาได้เล่าเรื่องคดีความให้ลำเจียกฟังว่า

“...เพราะฉันได้ทนายผู้จัดการให้ ตลอดเวลาที่ฉันเป็นสายให้ตำรวจแล้วยัง ช่วยสกัดกั้นเฮโรอีนไม่ให้เข้าประเทศด้วย ทางกรมพิจารณาความดีความชอบแล้ว เลยกยกเลิ **หมายจับ**₁ ฉัน และยังชวนไปเป็นตำรวจช่วยราชการให้เต็มตัวด้วย” (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “หมายจับ” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

“ผู้ต้องหา” “จับกุม” และ “ขับรถชนโดยประมาท”

เป็นหน่วยภาษาที่ใช้สื่อสารเชิงวิชาการทางด้านกฎหมาย ปรากฏใช้ทั่วไป ข้อมูลการวิจัย เช่น ใน **เรื่องสารวัตรใหญ่ ตอนที่ 7** กำนันฉลองโชคกับลูกน้องสองคนเดินเข้าไป ในคาเฟ่เพราะมีนัดกับเสียน้อยที่ร้านผัดจโกชนากการ ใหญ่ขับรถผ่านมาทางนี้ เห็นรถคนหนึ่ง จอดซ้อนคัน ทำให้เสียช่องทางจราจรและรถติดขัดมากจนชาวบ้านพากันบ่นอุบ ใหญ่จึงเข้าไป ถามหาเจ้าของรถและได้คำตอบว่าเป็นรถของลูกน้องกำนันฉลองโชคที่อยู่ในร้านอาหาร ใหญ่จึงเข้าไปหาและขอให้เจ้าของรถที่จอดซ้อนคันช่วยขยับรถ ทำให้เป็นลูกน้องของกำนันไม่พอใจ แถมยังถอยรถชนมอเตอร์ไซด์ชาวบ้าน ใหญ่ทนพฤติกรรมสุดกร่างไม่ไหวจึงเข้าไปแจ้งข้อหาว่า

...“คุณยังไปไหนไม่ได้ ขอเชิญที่โรงพัก ตอนนี้คุณเป็น**ผู้ต้องหา**₁ ของผม”

“ผู้ต้องหา...อย่าทำเรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าผมไม่ไปคุณจะทำไหมผม”

“ผมขอ**จับกุม**₂ คุณ **ฐานขับรถชนโดยประมาท**₃ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับ อันตราย”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ภาษารูป “ผู้ต้องหา”, “จับกุม” และ “ขับรถชนโดยประมาท” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3 เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป ภาษาเฉพาะกลุ่มจากบทละครโทรทัศน์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ ภาษาสื่อสารทั่วไป ได้แก่ ภาษาสื่อสารทั่วไปโดยใช้ภาษาราชการ ภาษาสื่อมวลชน และภาษาในสื่อออนไลน์ ภาษาธุรกิจ และภาษาวิชาการทั้งภาษาวิชาการด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านกฎหมาย ภาษาเฉพาะในแต่ละกลุ่มมีคำและถ้อยคำที่ใช้สื่อสารกันจำเพาะตามวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องใด เรื่องหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยลักษณะการใช้ภาษารูปภาษาเฉพาะกลุ่มเกิดปัจจัยเนื้อเรื่อง และโครงเรื่องของบทละครที่กำหนดตัวละครประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ถ้อยคำภาษา สำนวนของตัวละครที่ปรากฏมีความหลากหลายของกลุ่มภาษาเฉพาะตามวัตถุประสงค์ของ การสื่อสาร

ภาษาเก่าและภาษาใหม่

ภาษาในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ลักษณะของภาษาจึงมีวัฏจักรเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตทั่วไป คือ เกิด แก่ เจ็บและตาย เรียกว่า วัฏจักรของภาษา โดยภาษามีการเกิดขึ้นใหม่ คือ การเกิดคำและถ้อยคำขึ้นใหม่, การแก่ของภาษา คือ ภาษาที่เป็นคำเก่า ส่วนภาษาเจ็บ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ผิดไปจากเดิมทั้งการออกเสียงและการเขียน หรือผิดความหมายหรือมีข้อบกพร่องในการใช้ และตาย คือ ไม่มีการใช้ภาษานั้นในที่สุด (วรวรรณ ศรีภักย์, 2565, หน้า 32) การศึกษาความหลากหลายในการใช้ภาษาเก่าและภาษาใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการ กล่าวคือ ช่วงอายุของผู้ใช้ภาษา โดยกลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่นหรือเยาวชน พบว่า มีการใช้ภาษาใหม่ ส่วนการใช้ภาษาเก่า จะพบในบทละครโทรทัศน์ย้อนยุค หรือบทละครที่มีคนสูงวัย จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาเก่าและภาษาใหม่ในบทละครโทรทัศน์ สามารถพิจารณาได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ภาษาเก่า และ 2) ภาษาใหม่

1. ภาษาเก่า

ถ้อยคำภาษาที่ใช้ไปนาน ๆ หลายปีจะเป็นคำเก่า หรือภาษาเก่า ซึ่งสังเกตได้จากคำศัพท์หรือไวยากรณ์ของคนยุคสมัยเดียวกัน แต่อายุห่างกันก็จะมีลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษา หรือไวยากรณ์ที่แตกต่างกันไป โดยภาษาคนสูงวัยจะเป็นภาษาเก่า ซึ่งเป็นคำบางคำที่เด็กหรือกลุ่มวัยรุ่นเยาวชนไม่พูดกัน หรือเป็นคำศัพท์หรือไวยากรณ์ที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์ที่นำเสนอย้อนยุคไปในยุคสมัยก่อน ตัวอย่างคำและถ้อยคำในภาษาเก่า เช่น กระผม, น้ำปรง, อีตัว, ผลัด, พระนคร, วุฒิปอเจ็ด (ป.7), งานเสมียน, เจ้าขุนมูลนาย, จำเริญ, เปี้ยหวัด, ขอรับ, พวกจิกโก, ไต้เท้า พิจารณาการใช้ภาษาเก่าจากตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ดังต่อไปนี้

“กระผม”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศชาย เป็นการใช้ภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 1 ตอนที่อรุณศรีได้เข้าไปในห้องหนังสือของเสด็จในกรมฯ ในตำหนัก ในระหว่างนั้น อนุชซึ่งได้รับคำสั่งให้มาขนหนังสือไปไว้ในกรมจึงได้เจอกับอรุณศรี จนได้สนทนากันดังนี้

จันมารายงานอรุณศรีว่าหม่อมต่วนกับลูก ๆ ออกไปแล้ว ส่วนแปลกก็กินข้าวอยู่ในครัว อรุณศรีจึงให้จันรีบเอาอุปกรณ์ตามไปที่ห้องทรงพระอักษร...แต่พอมาถึงเห็นคนงานกำลังขนหนังสือใส่ลังไม้ ก็ตกใจรีบเข้ามาถามเสียงเข้มว่าทำอะไรกัน

...“**กระผม**_{1.1} มาขนย้ายหนังสือตามพระบัญชาเสด็จเสนาบดี” **อนล**₁ ในชุด
โจงกระเบนสีน้ำเงินแก่กับเสื้อคอกลมสีขาวเข้ามาอธิบายด้วยใบหน้าเปรี๊ยะเป็นฝุ่น
พอเห็นหน้าอรรค์ก็ตะลึง จับจ้องไม่ละสายตาราวต้องมนต์...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “**กระผม**” ในตำแหน่งที่ 1.1
เป็นหน่วยภาษาเก่าซึ่งเป็นหน่วยสรรพนามแทนตัวละครอนล ซึ่งเป็นพระเอกของเรื่อง

“**อึดัว**”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ใช้แทนเพศหญิง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทย
โทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ใน**เรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 2** ในตอนที่เรณูไปเดินตลาดเพื่อหาซื้อของกิน
ได้เจอกับแม่ค้าซึ่งเป็นคนช่างพูด เรณูจึงเข้าไปสนทนาด้วยเพื่อหวังให้แม่ค้าช่วยแก้ข่าวเรื่องที่เรณู
เป็นผู้หญิงขายบริการที่ตาคลี ในตอนนี้นำภาพรูปภาพ “**อึดัว**” เป็นภาษาเก่า ดังบทสนทนา
ต่อไปนี้

...ตอนที่เรณูตั้งใจเดินไปซื้อของที่ตลาด หลังจากกินก๋วยเตี๋ยวเสร็จ ก็เดินไปซื้อ
ข้าวเม่าทอดก็จะเอาไปกินที่บ้าน จึงได้พูดคุยกับแม่ค้าในตลาด แม่ค้าในตลาด
จึงถามไถ่ว่าเรณูมาจากที่ไหน

หลังจากกินก๋วยเตี๋ยวหมดชาม เรณูก็เดินไปซื้อข้าวเม่าทอดไปกินที่บ้าน ที่นี้
แม่ค้าเป็นผู้หญิงไทยอายุคร่าวๆ น่าดูท่าจะปากยื่นปากยาวได้ที่

“จริงหรือเปล่าอึดัว ที่เขารู้กันว่า เอ็งนะมาจากตาคลี”

“มาจากตาคลีจริง ๆ จะ น้า แต่ฉันไม่ได้เป็นกะหรืออยู่ที่นั่นหรอกนะ บ้านฉันอยู่
แค่ตำบลเกรียงไกร บึงบอระเพ็ดนี่เอง ฉันไปช่วยงานญาติ ๆ ฉันทำงานครัวอยู่ในบาร์
แล้วก็เจอเฮียใช้ที่นั่น ที่นี้แม่ผัวของฉันพอรู้ว่าฉันมาจากตาคลีก็เหมาเอาว่า ฉันเป็น**อึดัว**₁
ฉันจะอธิบายให้ใครฟังได้ทั้งตลาดละ เพราะแกเสียงดังขนาดนั้น เฮียใช้เขารู้ว่าอะไร
เป็นอะไร”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “**อึดัว**₁” ในตำแหน่งที่ 1
เป็นหน่วยภาษาเก่าซึ่งเป็นหน่วยสรรพนามแทนตัวละครเรณู ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง

“พระนคร”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 6 เสือฝ้าย เสือเคียว และเสือแคนนั่งดื่มเหล้า พลังอ่านหนังสือพิมพ์ได้เห็นข่าวการปล้นทอง จึงได้สนทนาเกี่ยวกับทองที่ถูกปล้น ดังบทสนทนาดังนี้

...ฝ้ายเสือฝ้ายนั่งดื่มกับเสือเคียว เสือแคน พลังอ่านหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าว การปล้นทองหน้าเคียด เสือเคียวถามว่าอ่านอะไรตั้งนานสองนาน

“ทอง...ทองมากเสียด้วย” เสือแคนถามว่าแล้วมันเกี่ยวอะไรกับเรา

“ทองพวกนี้ มันมาจากธนาคารพระนคร, ไอ้คนที่ปล้นทองมันต้องรู้ ความเคลื่อนไหวของการขนย้ายดี”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “พระนคร” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเก่าที่หมายถึง จังหวัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

“พระนคร”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องมธุรสโลกัณฑ์ ตอนที่ 4 ภูผาจับตัวเพชรน้ำผึ้งไปอยู่ชุมเสือภูพยัคฆ์ แต่เพชรน้ำผึ้งอยากกลับบ้านจึงได้ต่อรองกับภูผา ซึ่งในเรื่องปรากฏรูปภาพ “พระนคร” ซึ่งเป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...“พี่เรียนอะไรมาถึงฉลาดรู้ทันไปหมด ไม่ยกคิดว่าจะฉลาดเกินหน้าตา”

“เธอนี่มันปากดี...ซัดสักจูบ!”

“พี่...เฮ้ย พี่พาฉันไปส่งพระนคร, พี่อยากได้เงินได้ทองเท่าไร ฉันจะตอบแทน ให้พี่จุใจเลย”

“ฉันไม่ได้อยากได้เงินทองนอกจากเป็นผัวและพ่อของลูกเธอ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาเห็นได้ว่า รูปภาพ “พระนคร” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเก่า ที่หมายถึง จังหวัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

“วุฒิปอเจ็ด”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 13** อรพรรณต้องการให้ปฐมอยู่กับตนกรุงเทพ ไม่อยากให้กลับไปอยู่บ้านที่นครสวรรค์ จึงได้คิดหาเส้นทางให้ปฐมได้เข้าทำงานที่บริษัท โดยให้ไปศึกษาให้จบในระดับชั้นมัธยมให้จบเสียก่อน ดังบทสนทนาต่อไปนี้

...“ก็เดี๋ยวอีกสักพัก หนูก็จะให้คุณลุงฝากพี่เข้าทำงานที่บริษัทให้”

“แต่พี่ไม่มีความรู้อะไรเลย จะทำอะไรได้”

“ก็เรียนเพิ่มเติมสิ”

“ແ່จนป่านนี้แล้ว จะไปเรียนอะไรได้”

“ก็เรียนศึกษาผู้ใหญ่เอาวุฒิปอเจ็ด, มาก่อน ได้วุฒิมามาก่อนค่อย ๆ ขยับไปเรียนอย่างอื่น”

อรพรรณแนะนำอย่างคนที่รู้จักระบบการศึกษาของไทย ทั้งที่ตัวเองก็เรียนไม่จบชั้นมัธยมต้นแต่อย่างไร...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า ภาษารูป “วุฒิปอเจ็ด” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเก่าที่หมายถึง ระดับการศึกษาประถมศึกษาปลายในโครงสร้างชั้นเรียนของไทย ตามแผนการศึกษา ปี 2503

“งานเสมียน”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 5** เพชรน้ำผึ้งพูดคุยกับภรรยาเรื่องอยากกลับบ้าน และไม่ยอมเป็นภรรยาของภรรยา ทำให้ภรรยารู้สึกโมโหและบอกว่าจะให้เพชรน้ำผึ้งไปฝึกการต่อสู้แทน ในตอนนี้ปรากฏภาษารูป “งานเสมียน” ซึ่งเป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จากบทสนทนาต่อไปนี้

...“พี่ผา...พี่ปล่อยฉันไปเถอะนะ”

“ปล่อยแน่แต่ไม่ใช่ตอนนี้”

“ฉันคิดถึงคุณพ่อคุณแม่ ฉันอยากกลับบ้าน”

“เลิกพูดได้แล้ว เธอสัญญาจะไม่ดื้อไม่เถียง”

“แต่ฉันไม่สัญญาจะเป็นเมียพี่นี่”

“ถ้าไม่เป็นเมียฉันแล้วจะทำอะไร”

“ก็ช่วยพี่ทำงาน อ่านหนังสือ เขียนจดหมาย คิดเงิน บัญชี”

“ไม่อยากเป็นเมียแต่อยากเป็นข่าวแทนนั้นหรือ นี่เธอ...ที่นี้รังโจรกกลางปากกลางเขา ฉันไม่มีงานเสมียน, ให้ทำ ถ้าอยากช่วยฉันก็ไปฝึกขี่ม้า ยิงปืน ขับรถ ว่ายน้ำ พายเรือ ให้เก่ง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกลางเห็นได้ว่า รูปภาพ “งานเสมียน” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเก่า ที่หมายถึง งานธุรการในปัจจุบัน

“เจ้าขุนมูลนาย”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องมธุสโลกันตร์ ตอนที่ 6 ภูผาสอนให้น้ำผึ้งฝึกวิชาการต่อสู้ต่าง ๆ รวมทั้งการขี่ม้า ซึ่งทำให้น้ำผึ้งตื่นเต้นมากเพราะชอบขี่ม้า จึงได้ขอขี่ม้านิลกาฬของภูผา ในตอนนี้ปรากฏรูปภาพ “เจ้าขุนมูลนาย” เป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...วิชาเอาตัวรอดถัดไปของภูผาคือ วิชาขี่ม้า เพชรน้ำผึ้งตื่นเต้นมากเพราะชอบขี่ม้าเป็นทุน ออกอาการกระตือรือร้นจะช่วยให้อาหารนิลกาฬ ม้าประจำตัวภูผา

“เธอ...อย่าเข้าใกล้มากเดี๋ยวมันเตะ มันไม่คุ้นกับผู้หญิง”

“อ้าว...ทำไมละพี่ผา ผู้หญิงที่นี้เขาไม่ขี่ม้ากันหรือ”

“ผู้หญิงที่ไหนขี่ม้ากัน เรื่องควมม้าออกปล้นก็เรื่องของผู้ชายเขานั่น”

“ฉันนี่แหละที่เป็น พระนครมีสอนขี่ม้าแล้ว ก็ขี่ม้าเป็นก็พาที่ทางฝั่งยุโรป เขากำลังนิยม ลูกหลานเจ้าขุนมูลนาย, เขาขี่กันทั้งผู้หญิงผู้ชายนั่นแหละ เขาเรียก จ๊อกกี้”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกลางเห็นได้ว่า รูปภาพ “เจ้าขุนมูลนาย” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาเก่า ที่หมายถึง ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานในปัจจุบัน

“จำเริญ”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 12 อนลมาทำบุญที่วัดหลังจากพ้นโทษ ได้พูดคุยกับ

ท่านหญิงอุรวดี โดยท่านหญิงได้ถามอนลจะกลับมารับราชการเหมือนเดิมหรือไม่ หรือทำ
อย่างไรต่อไปในอนาคต ในตอนนี้ปรากฏรูปภาพ “จำเริญ” ซึ่งเป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จาก
ตัวอย่างบทสนทนาดังนี้

“...ก็เหมือนเดิมกระหม่อม วันทั้งวันคนก็พูดคุยกับกระหม่อมนอกจากท่านชาย
สุรคมแล้ว ก็มีเพื่อนอีกสองคน แต่ก็ดีตรงที่กระหม่อมได้รู้ว่าใครเป็นมิตรแท้บ้าง”

“คุณคงลำบากมาก ข้าราชการต้องเข้ากับคนได้ทุกคน ไม่เกี่ยงว่าไพร่หรือผู้ดี
จึงจะจำเริญ ในหน้าที่ราชการ แต่หากโดนเพื่อนข้าราชการตั้งแง่เสียแล้ว ก็ต้องถือว่า
ไม่ง่ายเลย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “จำเริญ” ในตำแหน่งที่ 1
หมายถึง เจริญในปัจจุบัน

“เบี้ยหวัด”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค
เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 5 อนลอาสาจะไปช่วยราชการปราบเลือป่งที่ปล้นชาวบ้าน
ในพื้นที่ปากน้ำโพ แต่ถูกตรงแซ่ห้ามไว้ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไปดูแล แต่อนลได้กล่าวหนักแน่น
ว่ากินเงินเดือนจากราชการจึงทำงานให้เต็มที่ ในตอนนี้ปรากฏรูปภาพ “เบี้ยหวัด”
ซึ่งเป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จากบทสนทนาต่อไปนี้

...“อัย พี่อนลพูดอย่างนี้ อย่าบอกนะคะว่าจะช่วยกันจับอ้ายเลือป่งกับเขาด้วย
อันตรายจะตายไป ดวงไข่มไม่ไปหรอกคะ”

“ขอบพระคุณคุณพี่มากครับ แต่ผมทำงานรับเบี้ยหวัด จากหลวง ถ้ามันแต่กัแล้ว
จะมีหน้าที่รับราชการอยู่อีกหรือครับ”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “เบี้ยหวัด” ในตำแหน่งที่ 1 เป็น
ภาษาเก่า ซึ่งในปัจจุบันหมายถึง เงินเดือน

“ขอรับ”

เป็นหน่วยภาษาคำลงท้าย ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์
ย้อนยุค เช่น ในเรื่องมธุรสโลกินทร์ ตอนที่ 8 เผ่าเทพได้สนทนากับหลวงปู่ด้วยความสงสัย
ที่ว่าเวลาเกิดภัยอันตราย หลวงปู่จะมาช่วยภูผาไว้ทุกครั้ง เผ่าเทพจึงได้ถามถึงเหตุผล

ในการช่วยเหลือจากหลวงปู่ ในตอนนี้นำปรากฏรูปภาษา “ขอรับ” ซึ่งเป็นคำลงท้ายที่เลิกใช้แล้ว ในปัจจุบัน พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...เผ่าเทพคิดถึงเหตุการณ์ที่ตนเสียชีวิตเมื่อวันก่อน หากไม่ได้ยินเสียงเตือน จากหลวงปู่ในหัวให้ระวังตัว เขาคงกลายเป็นศพเพราะฝีมือผจกแล้ว

“เป็นบุญแก่ชีวิตของผมเหลือเกินที่หลวงปู่ช่วยผมไว้ ทั้งที่ผมควรจะต้องตาย ด้วยน้ำมือโจรถึงสองครั้งสองครา นั่นจึงทำให้ผมอดสงสัยไม่ได้ว่าชีวิตผมมีค่าอะไร หลวงปู่ถึงต้องพยายามช่วยเอาไว้ขอรับ...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาษา “ขอรับ” ในตำแหน่งที่ 1 เป็น คำลงท้ายซึ่งในปัจจุบันหมายถึง ครับ

“พวกจิกโก”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องซีรีส์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 2 ดาริกาแม่ของทอรุ่งได้ห้ามไม่ให้ทอรุ่งคบหากับภูผา ด้วยคิดว่า ภูผาเป็นอันธพาล ซึ่งได้สั่งให้ทอรักดูแลทอรุ่งไม่ให้ออกไปพบเจอกับภูผา ในตอนนี้มีรูปภาษา “พวกจิกโก” เป็นภาษาเก่า พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...“เหตุผลของฉันก็คือ ฉันไม่ต้องการให้เธอไปยุ่งกับอันธพาล...ยัยรักคอยดู ให้แม่ด้วย ถ้ายัยรุ่งไปยุ่งกับไอ้เด็กนั่นอีกเมื่อไหร่ให้มาบอกแม่” พูดแล้วออกไปเลย ทอรักบอกทอรุ่งหน้าเครียดว่า

“พอแล้วนะรุ่ง อย่าทำให้พี่ต้องเดือดร้อนไปด้วย แล้วพี่ก็ไม่สนับสนุนให้รู้จักกับ พวกจิกโก₁ หรอกนะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาษา “พวกจิกโก” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นรูปภาษาเก่า ซึ่งในปัจจุบันหมายถึง พวกอันธพาลหรือนักเลง

“ใต้เท้า”

เป็นหน่วยภาษาเก่า ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยที่เป็นบทละครไทยโทรทัศน์ย้อนยุค เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 13 เสียงบุญทันกล่าวทักทายอนลที่เดินทางมาเยี่ยมเยียนที่เรือนแพปากน้ำโพ ซึ่งอุรวดีที่ซ่อนตัวอยู่ภายในห้องต่างตั้งใจฟังว่า ผู้ที่มาเยี่ยมเป็นใคร ดังว่า

...ขณะที่ทุกคนกำลังคิดหนัก เสียงบุญทันดังขึ้นว่า

“ใต้เท้า มาได้อย่างไรกันขอรับ เป็นพระเดชพระคุณเหลือเกินขอรับที่ใต้เท้ามา”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “ใต้เท้า” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นรูปภาพเก่า ซึ่งใช้เรียกขุนนางในสมัยก่อนที่ศักดิ์สูง

2. ภาษาใหม่

ภาษาใหม่ หมายถึง คำที่เกิดขึ้นใหม่ในระบบภาษาอย่างต่อเนื่องเกือบทุกวัน เมื่อมีปรากฏการณ์หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้นในสังคม ก็มีการคิดหรือสร้างคำขึ้นมา เพื่อใช้เรียกปรากฏการณ์หรือสิ่งใหม่นั้น (วรวรรณ ศรียาภัย, 2565, หน้า 9) จากการศึกษาพิจารณาบทละครไทยโทรทัศน์ปรากฏรูปภาพใหม่จากตัวละครกลุ่มเยาวชน และตัวละครวัยทำงานที่สนทนาในบทละครโทรทัศน์สามารถจำแนกภาษาที่เกิดขึ้นใหม่เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มคำไทย และ 2) กลุ่มคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

2.1 กลุ่มคำไทย คำไทยที่เป็นภาษาใหม่ เป็นคำในภาษาที่เกิดขึ้นตลอดเวลาตามปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคม จึงมีการคิดสร้างคำขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ในการสื่อสาร โดยลักษณะของคำไทยที่คิดสร้างใหม่ในบทละครโทรทัศน์ ตัวอย่างเช่น กาก, สิ้นปรี๊ด, นโยบายไทยแลนด์ 4.0, มงเลข, เท, แอ้ว, เกินเบอร์ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ดังต่อไปนี้

“กาก” “สิ้นปรี๊ด” และ “นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2 กรซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ถามครูฝ่ายต่าง ๆ ถึงการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งในเรื่องของเครื่องกระจายสัญญาณโทรทัศน์ ซึ่งครูสุวัจน์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงรายงานให้ทราบ ในตอนนี้นำรูปภาพ “กาก” ซึ่งเป็นภาษาใหม่ จัดเป็นคำศัพท์เฉพาะที่นิยมใช้พูดสื่อสารกันในกลุ่มเยาวชน พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...“ผมติดตั้งเราเตอร์ ตัวกระจายสัญญาณไวไฟเพิ่มแล้วนะครับ และเพิ่มความเร็วเป็น 100 เมก ทางบริษัทจัดแพ็คเกจพิเศษให้เลยครับ”

การถามว่ามันจะเพียงพอไหม ครูสุวัจน์ยืนยันถ้าถ้าใช้ในเวลาเดียวกันเป็นจำนวนมาก ก็อาจจะช้าหน่อยแต่บางชั้นที่มีเด็กโตเรียนเยอะ ตนจะติดเราเตอร์ 2 ตัวเลย

“เน็ตไม่กาก₁ แน่นนอนครับ” ครูน้อยเสริมทำเอกรัตน์ที่ครูน้อยใช้ศัพท์วัยรุ่นมาก ครูน้อยหัวเราะแก้มเขินบอกว่า

“ผมได้ยินเด็ก ๆ ชอบบ่นกันครับ แต่แบบนี้รับรองว่า**สิ้นปริต**₂ ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0₃ แน่นนอนครับ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “กาก”, “สิ้นปริต” และ “นโยบายไทยแลนด์ 4.0” ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3 เป็นคำไทยใหม่ที่ใช้ในปัจจุบัน

“ม่งเลข”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัย**สเปสแฮกซาด** โครงการ 2 ตอนที่ 5 โอเอเห็นวีหนึ่งถามเรื่องผลสอบวิชาเลข ทำไมวีหนึ่งถึงสอบไม่ติดอันดับต้น ๆ จนทำให้วีหนึ่งเครียดและร้องไห้ออกมา ในตอนนี้ปรากฏรูปภาพ “ม่งเลข” ซึ่งเป็นภาษาใหม่ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...วีหนึ่งรับคำแล้วกลับไปห้องเรียน แม่บอกว่าแม่จะรอกลับพร้อมกันนะ วีหนึ่งยิ้มรับคำ แต่พอหันกลับหน้าก็เครียดทันที พอกลับถึงห้องดูวีเจโอเอ วีหนึ่งเปลี่ยนจากเครียดเป็นยิ้ม ถามว่า

“ครูปล่อยแล้วหรือ” โอเอบอกว่ามีแต่คนถามว่าทำไมแกไม่ได้**ม่งเลข**₁

พอถูกถามปมอ่อนไหว วีหนึ่งก็น้ำตาไหลพรู

จนโอเอตกใจทั้งขอโทษทั้งปลอบ ตาหนิตัวเองว่าไม่น่าพูดเลย ปลอบว่า

“ช่างม่งเลขไปนะแก แกเก่งจะตาย ไปเอาม่งอื่นก็ได้...ไม่ต้องร้องแล้ว ฉันจะร้องตามแล้วนะเนี่ย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นเห็นว่า รูปภาพ “ม่งเลข” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาใหม่ หมายถึง ตัวตึงในวิชาเลข

“เท”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 15 น้าน้องสาวของหินรู้สึกโกรธดี๊ยาเป็นอย่างมากที่ทำให้หินผิดหวังในความรักอีกครั้ง โดยเธอได้พูดกับมารดาว่าในตอนแรกดูพฤติกรรมของดี๊ยาก็ก็น่าเหมือนจะมาชอบพอพี่หิน แต่กลับมาเลิกคบกันทำให้น้ารู้สึกโกรธ และได้ระบายให้แม่ฟังว่า

“...ก็เราเชียร์หนูดีให้คบกับพี่หินออกนอกหน้าขนาดนั้น...ฟังแม่ให้ดีนะลูก เรื่องความรักมันเป็นเรื่องของคนสองคน เราจะไปบังคับให้ใครมารักกันไม่ได้ มันต้องขึ้นอยู่กับหัวใจพวกเขาเอง และลูกก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปโกรธหนูดีเขาด้วย”

“จะไม่ได้โกรธได้ไง ตอนแรกพี่ดี๊ทำท่าเหมือนชอบพี่หิน แล้วจู่ ๆ ก็มาเท พี่หินแบบนี้ มันโหดเกินไปนะแม่”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “เท” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำไทยใหม่ที่ใช้ในการสื่อสาร หมายถึง การไม่สนใจหรือละทิ้งไป

“แอว”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 6 จักรเดินผ่านเข้ามาในออฟฟิศเห็นจินนี่เลขาสาวกำลังแอบฟังสนทนากับหินคุยกัน จักรจึงเข้ามาแอบฟังด้วย จินนี่ไม่พอใจพฤติกรรมของนลินเพราะเธอจะแกล้งทำเป็นอ่อนแอให้คนอื่นเห็นใจตลอดจึงกล่าวกับจักรว่า

...จักรเดินผ่านมามาเห็นทั้งสองสนิทสนมกันก็แอบออกไปฟัง จินนี่ยอมตามมารวมฟังข้างล่าง ได้ยินนลินรับปากหินจะสู้ตามคำสั่งเขา หินขยี้หัวนลินอย่างเอ็นดูเหมือนน้องสาว จินนี่หม่นไส้เปรยเบา ๆ ว่า

“แอบแล้วยังแอว, ผู้ชายด้วยคะบอส”

“เออวะ เฮ้ย! คุณจิน...” จินนี่ตะปบปากบอสไม่ให้เสียงดัง แล้วชี้ให้ฟังต่อ

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “แอว” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำไทยใหม่ที่ใช้ในการสื่อสาร หมายถึง การยั่วแหย่แกล้ง

“เก็นเบอร์”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 6 หินซึ่งได้เจอกันนลินเป็นเวลานานหลายปี เมื่อเจอกันหินจึงชวน นลินไปกินไอติมเพื่อถามสารทุกข์สุกดิบ หลังจากนั้นจึงกลับเข้ามาในที่ทำงาน จินนี่ซึ่งมีอคติต่อ นลิน เห็นเหตุการณ์ที่หินคุยกับนลิน จึงกล่าวว่าร้ายนลินกับจักรซึ่งเป็นเจ้านายว่า

...“แอบไปกินไอติม ไอ้ม่ายกอด...นางแอบไป”

“กินไอติมคุณหินมาคะบอส กินตั้งเกือบสองชั่วโมง แต่นางยังไม่อ้วน โอ้ว...นาง แรดเก็นเบอร์...” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “เก็นเบอร์” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำไทยใหม่ที่ใช้ในการสื่อสาร หมายถึง เกินขนาดหรือเกินเรื่อง

“เบอร์”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำไทยที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 8 จักรพานลินไปกินข้าวกลางวัน เพราะเห็นเธอเงียบ ๆ ไม่มีเพื่อน กินข้าว แต่เธอปฏิเสธไม่กล้าไป ทำให้จักรร้อนตัวรีบแก้ตัวว่า

...“หยุดเลยนะ นี่คุณเอาอะไรคิด นี่คุณคิดจริง ๆ เหมียวที่ผมชวนคุณกินข้าวนี้ เพราะผมแอบชอบคุณ ปิงคุณ อยากจะจีบคุณ โหย...มันใจอะไรเบอร์, นั่นสิ คุณหนูฝึกงาน...” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “เบอร์” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำไทยใหม่ที่ใช้ในการสื่อสาร หมายถึง เกินขนาดหรือ เกินเรื่อง

2.2 กลุ่มคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ การทับศัพท์ คือ การนำคำจากภาษาหนึ่ง เข้ามาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง โดยพยายามที่จะรักษาเสียงไว้ให้เหมือนคำที่ยืมมา ปัจจุบัน อารยธรรมต่าง ๆ จากทางตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาก ความก้าวหน้าทางด้าน วิทยาการต่าง ๆ ทำให้สังคมไทยมีคำศัพท์เพิ่มขึ้นเพื่อใช้กับสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในสังคม (กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น, 2563, หน้า 11-28) ตัวอย่างคำและถ้อยคำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ฟิเจอรัง, ท็อปซีเคร็ต, แสบปี่, ชูปตาร์, เน็ตไอดอล, ฟิน, ซิว, สเตตัส พิจารณได้จากบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ดังต่อไปนี้

“ฟิเจอรัง”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องไฟไหม้ ตอนที่ 13 หินรับเป็นบอดีการ์ดให้กับภาสกรซึ่งเป็น หุ้นส่วนของคิมหันต์ในการทำการค้าด้วยกัน คิมหันต์มีความแค้นกับหินเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

จึงวางแผนให้หินมาพร้อมกับภาสกรและได้นัดให้ตียาที่กำลังเลิกกับหิมมากับตนด้วย เพื่อความสะใจดังนี้

...“ไฮ! โอ้มายก๊อด..ซอร์รี่ นี่ฉันเข้ามาขัดจังหวะเกร์เปล่าอะ”

“ไม่เป็นไรไฉน เรามันคนกันเอง ยิ่งบอดีการ์ดคนใหม่ของแกยิ่งกันเองสุด ๆ จริงไหมวะหิน”

หินนิ่งไม่ตอบ ตียาประหลาดใจเมื่อรู้ว่าหินเป็นบอดีการ์ดให้ภาสกร

“แล้วไง ที่ให้ลูกน้องแกโทร.ตามฉันให้รับมานี้จะให้มาดูแลแกกำลังพีเจจริง กับ คนงานแค่นี้หรอ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “พีเจจริง” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำทับศัพท์ที่กำลังใช้ในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง การรวมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกัน

“ท๊อปซีเคร็ต”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องพรายพิฆาต ตอนที่ 1 ดร.วิม ให้สนธยาไปติดต่อกับมูลนิธิ เพื่อขอทุนในการทำวิจัยทดลอง สู่ระเป็นคนนำพาเธอไปยังมูลนิธิ โดยสนธยาต้องการไปขอทุน ทำวิจัยแบบให้เปล่า ซึ่งสूरได้คุณอำพลเสนอให้ทุนวิจัย แต่มีเงื่อนไขว่าทางมูลนิธิสามารถนำ ผลการทดลองไปใช้ประโยชน์ได้ สนธยาจึงตอบไปว่าไม่สามารถตัดสินใจแทนบิดา ได้ตั้งว่า

...“สนทำได้แค่นี้แหละค่ะ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของพ่อ”

“แล้วทำไมคุณพ่อคุณต้องเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นท๊อปซีเคร็ต, ลับสุดยอดขนาดนั้น ด้วยละครับ”

“ไม่รู้สิคะ ท่านคงมีเหตุผลของท่านนะค่ะ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “ท๊อปซีเคร็ต” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำทับศัพท์ที่กำลังใช้ในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง ความลับ

“แฮปปี้”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องบ่วงนฤมิต ตอนที่ 1 ขวัญอุมาดาราสาวเข้ามาบริษัท เพื่อดูแล

ในละครเรื่องรอยอดีต เมื่ออ่านตัวบทแล้วเธอรู้สึกไม่ชอบตัวละครที่ชื่อ โคมเฉลา ซึ่งเธอต้องแสดงเป็นตัวละครนี้ ทำให้เธอกล่าวอย่างไม่พอใจว่า

...“ขวัญว่าไม่เข้าท่าคะ” ลูกปลารีบเรียกปราม แต่ขวัญอูมาก็ยังพูดว่า

“ไม่แฮปปี้” ลูกปลาเรียกปรามเสียงดังขึ้น แต่หยุดขวัญอูมาไม่ได้ เธอยังคงพูดอย่างมั่นใจว่า

“ขวัญว่ามันไม่ใช่ ไม่ใช่แบบนี้ โคมเฉลาไม่มีวันเป็นแบบนี้ พิมพ์แท้ไม่ใช่ ไม่มีอะไรเป็นแบบนี้เลย”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “แฮปปี้” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำทับศัพท์ที่กำลังใช้ในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง ความสุข

“ซูปตาร์”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในวัยแสนสาแฮกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 11 พิธแต่งตัวเตรียมพร้อมจะไปแคลดั่งที่สตูดิโอกับอ้อม อ้อมได้กล่าวชมว่าพิทมีแววได้เป็นดาราเด็ก ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “ซูปตาร์” และ“ออร่า” เป็นภาษาใหม่ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...แต่ครั้งนี้ไม่ใช่พิทเกเร แต่เพราะยายให้ไปแคลดั่งที่สตูดิโอกับอ้อมพร้อมกันเด็ก ๆ อีกหลายคน พิธแต่งตัวเสร็จ อ้อมชมว่า “พอแต่งเต็มที่แล้วพิทมีแวว**ซูปตาร์**, ออร่าแรงมาก พิธเองก็ตั้งใจมาก”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นว่า รูปภาษา “ซูปตาร์” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำที่ย่อมาจาก ซูเปอร์สตาร์ ซึ่งหมายถึง คนที่มีชื่อเสียงหรือคนดังเป็นที่รู้จักในสังคม

“เน็ตไอดอล”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในวัยแสนสาแฮกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 11 ไออุ่นตัดผมสั้นหล่อเทจนทำให้นักเรียนหญิงให้ความสนใจทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง ในตอนนี้ปรากฏรูปภาษา “เน็ตไอดอล” ซึ่งเป็นภาษาใหม่ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...ฝ่ายไออุ่นเมื่อตัดผมสั้นหล่อเท่จนนักเรียนหญิงทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้องพากัน คลั่งไคล้จนถือเป็น **เน็ตไอดอล** คนล่าสุดไปแล้ว แต่ก็ถูกพวกนักเรียนชายเขม่นหมั่นไส้ และแกล้งแรง ๆ จนไออุ่นถามทราวยว่า

“เมื่อก่อนตอนเป็นผู้หญิงปกติไม่เห็นโดนแกล้งแบบนี้ ทำไมมาโดนตอนนี่”

“ใครคิดยังไงกับเรา อุ่นไม่จำเป็นต้องหาคำตอบ ที่สำคัญคืออุ่นต้องถามตัวเอง ว่าเรารู้สึกยังไงที่โดนกระทำอย่างนี้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “เน็ตไอดอล” ในตำแหน่ง ที่ 1 เป็นคำทับศัพท์ภาษาใหม่ หมายถึง บุคคลที่เป็นที่ชื่นชอบหรือได้รับชื่อเสียงจาก อินเทอร์เน็ต โดยมีลักษณะภายนอกที่โดดเด่นอาจเป็นบุคลิกภาพ หรือความสามารถในด้านใด ด้านหนึ่ง

“โครตฟิน”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัย **เสปสาแหรกดาค** โครงการ 2 ตอนที่ 12 ไออุ่นกับสิงห์เข้าไป ในร้านเบอร์เกอร์ ทั้งสองกินเบอร์เกอร์อย่างเอร็ดอร่อย ในตอนนี้นำภาพรูปภาพ “โครตฟิน” ซึ่งเป็นภาษาใหม่ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

...เมื่อเข้าไปในร้านเบอร์เกอร์ ไออุ่นกับสิงห์กินเบอร์เกอร์กันอย่างอร่อยผัดกับ ร้านอาหารจีน สิงห์กินไปคุยไปอย่างมีความสุข

“โครตฟิน, อะ เชื้อจีนนี่คงจางไปหมดละวะ”

“เหมือนกันเลยพี่”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “โครตฟิน” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นภาษาใหม่ หมายถึง อร่อยสุดยอด

“ฮิว”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไป ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวิจัย **เสปสาแหรกดาค** โครงการ 2 ตอนที่ 8 จุลมาสมแมของวิหนึ่ง กำลังพูดคุยกันถึงเรื่องการสอบเข้าเรียนหมอในมหาวิทยาลัย โดยวิหนึ่งรู้สึกกดดันที่แม่ตั้ง ความหวังไว้กับเธอไว้มาก ดังที่แม่กล่าวว่า

...“แมก็เห็นปีที่แล้วเขาเปลี่ยนระบบสอบเข้าหมอ ต้องมียื่นพอร์ต ยื่นโปรไฟล์ ต้องสอบตั้งหลายอย่าง”

“ทีแคสมันไม่ได้ง่ายนะแม่ ปีที่แล้วเขาไม่มีที่เรียนตั้งเยอะ มันก็ทบมาปีนี้ เขาว่า จะมีรุ่นพี่ชีว มาสอบใหม่ตั้งเยอะ คู่แข่งมันมากกว่าปกตินะแม่” วิหนึ่งกล่าว (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “ชีว” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำทับศัพท์มาจากคำว่า ฟอสซิล ซึ่งหมายถึง สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วแต่ลาออกไปสอบเข้าคณะใหม่หรือมหาวิทยาลัยใหม่อีก

“สเตตัส”

เป็นการใช้หน่วยภาษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาใหม่ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแทรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 21 แอนเนซึ่งเป็นเพื่อนของไออุ่นถามหยิ่งเชิงสิงห์ ว่ารู้หรือไม่ว่า ไออุ่นเป็นอะไร ซึ่งสิงห์ก็ตอบแอนเนว่า

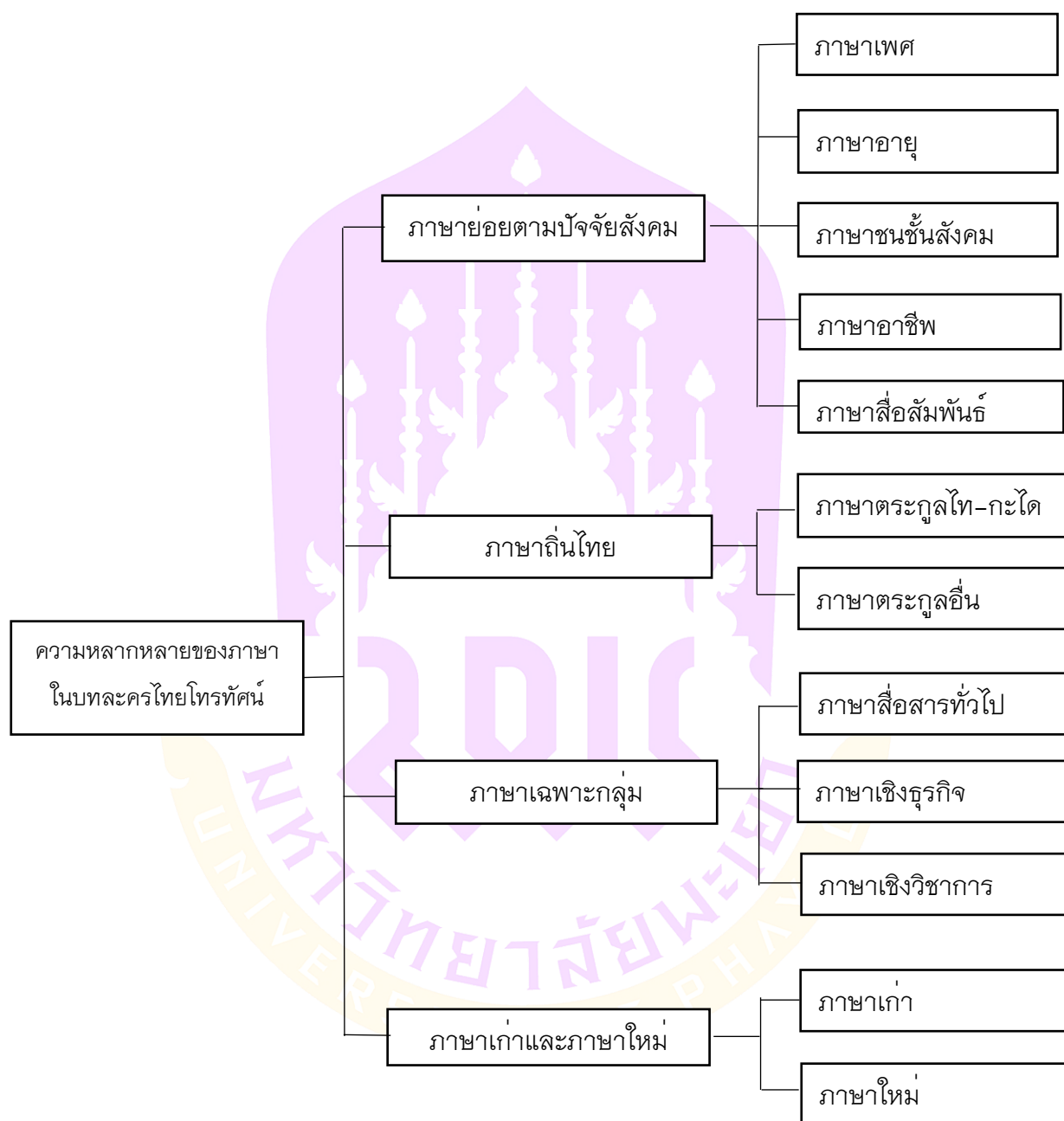
...“อุ่นเป็นคนน่ารัก เป็นคนที่พี่คุยด้วยแล้วสบายใจ อยู่ด้วยแล้วแฮปปี้ พี่ว่ามันก็พอแล้วนะ ไม่ว่าจะในสเตตัส อะไร พี่ว่ามันก็โอเค”

แอนเนฟังแล้วโดนใจมาก ชมว่าคม!! สิงห์หัวเราะด้วยความรู้สึกดีที่มีต่อไออุ่น... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า รูปภาพ “สเตตัส” ในตำแหน่งที่ 1 เป็นคำทับศัพท์ หมายถึง สภาพ, สถานภาพ, ฐานะ, ภาวะ

กล่าวโดยสรุป การใช้ภาษาเก่าและภาษาใหม่ขึ้นอยู่กับมิติการใช้ภาษาบางประการ กล่าวคือ มิติความแตกต่างระหว่างช่วงอายุของผู้ใช้ภาษา โดยกลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่นหรือเยาวชนพบว่า มีการใช้ภาษาใหม่ ด้วยเหตุที่สังคมมีการรับวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามา ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ล้วนทำให้เกิดถ้อยคำภาษาขึ้นมาใหม่ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ส่วนตัวละครผู้สูงวัยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงการใช้ถ้อยคำภาษาเก่า โดยภาษาคนสูงวัยจะเป็นภาษาเก่าที่คำบางคำเด็ก ๆ จะไม่พูดกัน อีกมิติหนึ่งที่ทำให้เห็นถ้อยคำภาษาเก่า คือ การนำเสนอเนื้อเรื่องของบทละครที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดเรื่องราวของบทละครเป็นเรื่องราวย้อนยุคในอดีต ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวจึงปรากฏภาษาเก่าที่ใช้ในสมัยนั้น ๆ ผู้อ่านบทละครในสมัยปัจจุบันจึงได้เห็นถึงความงดงามของภาษาเก่าผ่านการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในบทละคร ดังนั้นการถ่ายทอดเนื้อหาของผู้ประพันธ์ออกมาสู่ผู้อ่านผู้ฟัง ผ่านบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละคร โดยมีการใช้ทั้งภาษาเก่าและใหม่ ย่อมทำให้เห็นถึงความประณีตในการเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับตัวละครและยุคสมัย

การศึกษาความหลากหลายของภาษาในบทธะครไทยโทรทัศน์สามารถสรุปองค์รวมของความหลากหลายของถ้อยคำภาษาในบทธะครไทยโทรทัศน์ ในลักษณะแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 3 แผนภูมิสรุปองค์รวมความหลากหลายของภาษาในบทธะครไทยโทรทัศน์

บทที่ 5

สัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์

ถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารในละครโทรทัศน์เป็นภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตจริง บางครั้งถ้อยคำในบทละครกับถ้อยคำในชีวิตจริงมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้พูดนำภาษาในบทละครมาใช้ในชีวิตจริง หรือผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์นำภาษาพูดในชีวิตจริงมาใช้เป็นบทสนทนาของตัวละครด้วย องค์ประกอบทางภาษาในบทละครโทรทัศน์ทั้งบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละคร มีส่วนสำคัญทำให้เข้าใจความนึกคิด และเหตุการณ์ในเรื่อง องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันจนเป็นเรื่องราวที่สื่อใจความได้สมบูรณ์ คือ สัมพันธบทโดยกลไกของภาษา เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันทางความหมายของข้อความ ตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไป (วิจิตรน ภาณุพงศ์, 2552, หน้า 117)

การศึกษาสัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง เพื่อศึกษาสัมพันธบทของภาษาในบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความของ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, หน้า 118-136) และแนวคิดของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2563, หน้า 6-58); วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ (2552, หน้า 117-144) ผลการวิจัยในบทนี้มุ่งเสนอเกี่ยวกับสัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ 16 เรื่อง ผลการวิจัยลักษณะสัมพันธบทโดยกลไกของภาษา จำแนกได้ 6 ประเด็น ได้แก่

1. การอ้างถึง
2. การซ้ำ
3. การละ
4. การแทนที่
5. การใช้ศัพท์
6. การใช้คำเชื่อม

การอ้างถึง

การอ้างถึง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายซึ่งเกิดจากรูปภาษาหนึ่งที่ไม่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง การตีความหมายจึงต้องอาศัยหรืออ้างถึงรูปภาษาอื่นที่กล่าวถึงก่อนหน้า เพื่ออ้างถึงสิ่งเดียวกันอย่างต่อเนื่อง (วรวรรณ์ ศรียาภัย, 2544, หน้า 47) การศึกษาการอ้างถึงในบทละครไทยโทรทัศน์ 16 เรื่อง มีลักษณะการอ้างถึง 3 ลักษณะ คือ

1) การอ้างถึงด้วยหน่วยสรพนามและนาม 2) การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ และ 3) การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ มีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างถึงด้วยหน่วยสรพนามและนาม

การสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ มีองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน คือ การอ้างถึงด้วยหน่วยสรพนามและนาม ซึ่งตัวละครในบทละครจะมีการใช้สรพนาม ทั้งสรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ดังนี้

1.1. หน่วยบุรุษสรพนาม การอ้างถึงด้วยหน่วยบุรุษสรพนาม หมายถึง การใช้บุรุษสรพนามแทนหน่วยนาม เพื่อแสดงความสัมพันธ์โดยการอ้างถึง ซึ่งมีการใช้ถ้อยคำแตกต่างกันไปตามบทบาทและสถานะของผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง จากการศึกษา พบว่า มีลักษณะการใช้บุรุษสรพนาม 3 ลักษณะ เพราะตัวละครในบทละครโทรทัศน์มีการสนทนาสื่อสารในบริบทต่าง ๆ เพื่อดำเนินเรื่อง จึงพบตัวละครที่ทำการสื่อสารประกอบด้วย หน่วยบุรุษสรพนามที่ 1 หน่วยบุรุษสรพนามที่ 2 หน่วยบุรุษสรพนามที่ 3 ดังตาราง

ตาราง 8 การอ้างถึงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3

หน่วยบุรุษสรพนามที่ 1	หน่วยบุรุษสรพนามที่ 2	หน่วยบุรุษสรพนามที่ 3
เรา, เฮา, ซิโล, อ้าย, ขอย, กู, ฉัน, ข้า, ดิฉัน, ผม, พวกเรา, อาตมา, หนู, พี่, โยม, อ้าว	แก, เรา, เธอ, หนู, คุณ, ท่าน, เจ้า, พวกเรา, มึง, แม่, ลูก, ลี้อ, ท่าน, เฮีย, ม้า, พระ, โยมแม่, เจ้, ลี้อ	คน, ผู้คน, เธอ, ตัวเอง, ตน, เขา, ผู้สาว, พวกมัน, ท่าน, มัน, พวกเขา, คุณ, แก, หญิงสาว, เจ้าหล่อน, ตัวเฮีย, พวกมัน

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ในบทละครไทยโทรทัศน์ 16 เรื่อง ดังตัวอย่าง

“เรา”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 1** บทบรรยายถึงเหตุการณ์ตอนที่ทศพลถือไม้ค้ำป่าวประกาศถึงงานบุญผ่องลูกนิมิตที่วัด ดังบทสนทนาและบทบรรยายดังนี้

“กราบบบบบ...” **ทศพล** ถือไม้ค้ำไหว้ก้มหัวแทบติดเข้า

“สวัสดีครับพ่อแม่พี่น้องชาวตลาดบางกะปิทุกท่าน อย่าลืมนะครับ ค่าคืนนี้เรา^{1.1} มีนัดกันกับงานผ่องลูกนิมิตที่วัด...” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ทศพล₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาเรา_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงทศพลที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ข้า”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 1** บทบรรยายเหตุการณ์เปิดเรื่องในหมู่บ้านติดกับชายแดน กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดได้บังคับให้ชาวบ้านช่วยกันแพ็คยาเสพติด ในขณะนั้นเด็กชายเกรียวได้แอบนำมือถือมาถ่ายภาพในขณะที่ทำงาน แต่ก็ถูกกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดจับได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ข้า_{1,1} บอกแล้วให้ม้ายว่าห้ามเอามือถือเข้าหมู่บ้าน”

“คือว่า...” เกรียวอีกอึก

หนานเอ๋ม₁ ไม่รอช้าเปิดดูภาพในโทรศัพท์พบว่า เป็นภาพแอบถ่ายสิ่งต้องห้าม ก็ยิ่งหัวเสียถึงกับด่าลั่น

“ไอ้เด็กแวร...นี่คิดจะหักหลังข้าฉันรี”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หนานเอ๋ม₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ข้า เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหนานเอ๋มที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“หนู”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนเพศหญิงเพื่อแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 1** หลังจากที่ถูกมัดได้พาเรณูกลับมาที่บ้านได้พบกับนางย้อยผู้เป็นมารดา นางย้อยได้พูดจาตู่ตักทุเคลนเรณู ไม่ยอมรับเรณูในฐานะที่เป็นภรรยาของเขา เมื่อเดินออกจากร้าน ปฐมจึงถามความสมัครใจของเรณูอีกครั้งว่า จะสามารถอยู่ที่นี่ได้หรือไม่ เรณูตอบอย่างหนักแน่นว่าจะอยู่ได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...**เรณู₁** ไม่กลัวคำขู่ของเขาเลยสักนิด เขาบอกกับเรณูเสมอว่า แม่ของเขานั่นร้ายถึงเพียงไหน...แต่เรณูหาได้หวั่นเกรง หญิงสาวบอกกับเขาว่า พร้อมรับเพื่อความรัก เพื่อลูกในท้องที่กำลังจะลืมตาจุนโลก

“ไม่กลับ หนู_{1,1} ไม่กลับ หนูจะอยู่ที่นี่ กับพ่อของหนู”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เรณู₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาหนู_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงเรณูที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“แก”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 2** หินมาเยี่ยมสุณีย์แม่ที่ตาดอดที่บ้านของคิมหันต์หลังจากที่ไม่ได้พบหลายวัน แต่ณลिनที่ยังโกรธหินอยู่ไวยวายน้อยากให้พบ ดังบทสนทนาดังนี้

...ณลिनไวยวายน้อยไม่ให้ออกไปกับแม่ หิน₁ พยายามอธิบายเรื่องที่เกิดขึ้น แต่ณลिनไม่ยอมรับฟัง “ออกไปเดี๋ยวนี้ละ แม่ไม่ยอมเจอพี่หรอก”

“ลिन...ฟังพี่ก่อน

“โอ้หิน ในเมื่อแม่ไม่ยอมเจอแก_{1,1} อีก...แก_{1,1} ก็ออกไปได้แล้ว!!”... (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หิน₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาแก_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหินที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“มิ่ง”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 3** กำนันกับคัคนานต์พร้อมด้วยลูกน้องได้มาสังสรรค์กันที่ร้านอาหาร แต่เกิดเหตุการณ์กลุ่มนักเลงซึ่งเป็นคู่อริเก่าได้ตามมาล้างแค้น แต่กำนันได้หนีเอาตัวรอดไปก่อน ทิ้งให้คัคนานต์เผชิญกับกลุ่มของนวกุณที่เล็งปืนมาที่เขา นับสิบกระบอก ดังบทบรรยายดังนี้

...กำนันหันไปส่งสัญญาณให้ลูกน้องลดปืน **คัคนานต์**₁ ไม่พอใจที่กำนัน หนีเอาตัวรอดกลับเข้าร้านพร้อมลูกน้อง นวกุณมีคนมากกว่าจึงเป็นต่อ เข้ามาปลดปืนจากมือ**คัคนานต์**₁ ที่จำใจยอมเพราะยืนอยู่ท่ามกลางปืนนับสิบกระบอก

“ถ้า**มิ่ง**_{1,1} ยังไม่ยอมตาย ก็กราบดินขอโทษกูชะ แล้วกูจะไม่เอาเรื่อง”... (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คัคนานต์₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา มิ่ง_{1,1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงคัคนานต์ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ลือ”

เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 1** บทบรรยายเหตุการณ์ห้วงความคิดของนางย้อยที่คิดถึงเหตุการณ์ที่ได้พบกับเซ้งเป็นครั้งแรก ดังบทสนทนาดังนี้

...วันนั้นเป็นครั้งแรกที่นางพบกับอาตี๋หนุ่มหน้าหยก นามว่า “เซ้ง” เขาขายไอติมอยู่ใต้ร่มไม้ หลังจากตัดไอติมห่อใบตองส่งให้นางแยม เขาก็ถามนางย้อย₁ ว่า

“**ลื้อ**_{1.1} ไม่กินด้วยรี ไม่เอาสักอันรี” ตอนนั้นนางย้อย₁ นึกขวางกับสายตาของเขา จึงแก้งบอกไปว่า “ฉันไม่มีกะตังค์” “โอหยา...ไม่น่าเป็นไปได้อ...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น นางย้อย₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาลื้อ_{2.1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 2 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงนางย้อย₁ ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“เขา”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตุ๊กตาผี ตอนที่ 2** พิชิตได้พาม่านฟ้าเข้าบริษัทเพื่อแนะนำให้คณะกรรมการบริษัทได้ทราบว่า ม่านฟ้าจะมาเป็นผู้จัดการฝ่ายการตลาดคนใหม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...พิชิตยิ้มอบอุ่นเอื่อยอ่อนโยน**นวลทิพย์**₁ ยังยืนอยู่ตรงนั้นผมเชื่อว่า**เขา**_{1.1} ต้องดีใจแน่นอนที่ได้ผู้จัดการที่เก่งและฉลาดอย่างม่านฟ้า... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น นวลทิพย์₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาเขา_{1.1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงนวลทิพย์₁ ที่เป็นตัวละครที่อยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ท่าน”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 2** ณ โรงพยาบาลในขณะที่สารวัตรใหญ่กำลังนอนพักฟื้นหลังจากที่ถูกยิงขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ชายแดน มานะได้ถามคำแพงลูกสาวว่า บุคคลที่ได้มาเยี่ยมสารวัตรใหญ่เป็นใคร ดังบทสนทนาดังนี้

...“**รองมิตร**₁ นี่ใครกัน” มานะถามลูกสาว “**ท่าน**_{1.1} เคยเป็นรองผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้บังคับบัญชาเก่าของคุณใหญ่...” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น รองมิตร₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาท่าน_{1.1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงรองมิตร₁ ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“หญิง”

เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรรมกรรม ตอนที่ 1** บทบรรยายเหตุการณ์ตอนที่ปฐมได้เดินทางกลับมาที่บ้านพร้อมกับเรณู นางย้อยได้ดูกริยาท่าทางของเรณูรู้สึกไม่ชอบใจในความจริงใจของเรณูที่ดูเป็นผู้หญิงร่าเริงโลก นางย้อยพูดจาตู่ถูกเรณูสารพัด แต่เรณูกลับไม่เกรงกลัว ดังบทสนทนาดังนี้

...พอได้ยินวาทะของหญิงวัย 40 กว่า ๆ^{1.1} หญิงสาวที่ยืนด้านหลังชายหนุ่มก็เบะปาก...ขีดหน้าที่แต่งแต้มสีสันสะดุดตาขึ้น...เมื่อเห็นกิริยาทำท่ายอานาของตนอย่างโจ่งแจ้งนางย้อย¹ ที่นั่งอยู่หลังโต๊ะบัญชีก็ผุดลุกขึ้น... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น นางย้อย¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพหญิงวัย 40 ^{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงสัมพันธ์ทักด้วยกรอ้างถึงนางย้อยที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2 หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม การใช้หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม หมายถึง การใช้คำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมความโดยการอ้างถึง จากการศึกษาพบ 6 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยเรียกฉายานาม และหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ โดยหน่วยเรียกชื่อเฉพาะ มีรายละเอียดดังตาราง

1.2.1 หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ เป็นการใช้รูปภาพที่เป็นชื่อชื่อเดียว ทั้งชื่อจริง ชื่อเล่น และชื่อย่อแทนบุคคลที่อ้างถึง จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบหน่วยเรียกชื่อเฉพาะ พิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

ตาราง 9 หน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม

ชื่อบทละคร	หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ
ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์	ทศพล, ธนภพ, เสือ, ไช, สมจิตร, สุชาติ, หมอรัชชนนท์, ป๋อง, บักเซียง, ไอ้โม่ง, จก, เข้ม, พ่อใหญ่คม, บักแสง, เสือ, คุณหมอบี้, ผู้ใหญ่ป๋น
สารวัตรใหญ่	เดรียว, สำราญ, ลุงมานิต, กำนันฉลองโชค, จวบ, สารวัตรวราธิ, พิทยาธร, ใหญ่, จำบุญเชิด, หลวงพ่อพูน, ก้องภพ, ดาบหมู, จำหมึก, ท่านผู้ว่าฯ พิเชษฐ์, อเนก, หนานเอ้ม, กะยอ, ชุนล่า, หมวดชาติ, คนร้าย, มานะ, พวก ตชด. พระสมเด็จจิตจรดดา, ในหลวง, พันตำรวจเอกมิตร, รองมิตร, ประชาชน, จำประณต, จำบุญเชิด, กอบเกียรติ, มั่นส, ปรีชา, ฉัตรชัย วิเศษ สุวรรณภูมิ, รองทรัพย์อนันต์, ขจร, ผู้กำกับวิชัย, บุญคำ, เซลล์, เลียน้อย, เลียจตุรนต์, เลียคัตนันท, ไต้เปี้ยว, ไต้ปิ่น, ดาบศรี

ตาราง 9 (ต่อ)

ชื่อบทละคร	หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ
กรงกรรม	ตีใหญ่, ปฐม อัศวรุ่งเรืองกิจ, พิไช้, พิไล, ชง, อาชา, นายหลักเซ่ง แซ่แบ้, แจกเซ่ง, เซ่ง, อาเซ่ง, ประสงค์, ตง, กมล, ซา, มงคล, ลี, ไอบ้อม, อาจารย์ก้อน, จ่าเที่ยง, พิประนอม, ตาหยัด, ทิดเทือง
มธุรสโลกันตร์	ภูผา, ร.ต.ท.เผ่าเทพ, ก้อง, เสือผ่น, ม.ร.ว.พิสุทธิธาดา, พ.ต.ท.สมยศ, สมบัติ, จาเศก, รุ่ง, พราว, เข้ม, ดำ, คง, ธันวาคม, ครูลอย, หลวงปู่
ตุ๊กตาผี	หมวดคมสันต์, พิชิต, ธาดา, เรืองวุฒิ, ธง, พิชัย, ลุงเทพ, หมูตุน, พุด, หลวงตา, อาจารย์สมิง, อติรุจ
วัยแสนสาทรกษัตริย์	ชวนากร (กร), ไชยกุล, ครูสมาน, ครูน้อย, ครูบ่วงเกียรติ, ปราม, บุค, พืท, กองพล, สมภพ, ครูสุวัจน์, ป้า, เกริกฤทธิ์, ฮ่องวงศ์, หมอสนธิ
ตะกรุดโทน	สยมภู, แทน ปากน้ำโพ, กร, สารวัตรดำเกิง, มะสาแหว, เสือลัก, อาจารย์ไพโรจน์, นายตัน, ผู้จัดการประเสริฐ, เสือฝ่าย, เสือเคียว, เสือแคน, ชุนเซ็ง, อูสมาน, ไช้บุญ, เบญจรงค์, บุญรอด, ตาชื่น, ลิน
พชรมนตรา	ณดล, อาทิตย์, วิทย์, ประพจน์, วีระ, ดร.อมร
ซีรียส์ลูกผู้ชาย ปัทม	ปัทม บุญวิจักข์, พฤกษ์, ทฤษฎ์ บุญกิจ, อาร์กซ์(อัน), เอ้, มิ่ง, อ้ายคำ, เสี้ยเล้ง, ไตรภาพ, ไตรคุณ, จี๊ด, สกิด, กริช, ธนู, เดวิด, สุภาพ
ซีรียส์ลูกผู้ชาย ภูผา	ภูผา กล้าแกร่ง, นพ.จตุรภัทร(หมอมัทธ)/เวหา, สิทธิ กล้าแกร่ง (เล้ง), นพ.ทินราช (ผู้อำนวยการ รพ.), สมคิด, ดำ, สันต์, ผู้กองมนัส, เชิด, ลุงแดง, ลุงทวีวัฒน์, กานต์
ซีรียส์ลูกผู้ชาย เพชร	เพชร, ไกรสร, อ่อง, ครูหมาย, เสี้ยตง, เสี้ยทรงชัย, เอ, ณรงค์, สารวัตรชาญวิทย์, ตี, ยุทธ, โบ, วุฒิ, ใจ, น้ำศักดิ์, โต้ง, โก, เสี้ยใหญ่, เสี้ยผู้มีอิทธิพล

ตาราง 9 (ต่อ)

ชื่อบทละคร	หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ
บ่วงนฤมิต	ธีรัช/ปราน/ปภาดิน, ฉายฉาน/ชนกฤต/ธนา, คเชนทร์, คุณวรา, หม่อมเจ้าศักดิ์นัย โสภณ, พลโทปน รมย์ฤดี,
เพชรกลางไฟ	พระยาสารประดิษฐ์, หลวงพ่อ, หมอเสน่ห์, เทิด, ตุ่ม, แอ๊ดดี อนล, เสด็จพ่อ, หม่อมเจ้าอรชุน(ชายใหญ่), หม่อมเจ้าอธิป, หม่อมเจ้าสุรคม, บุญทัน, พระยารัษฎา, เกื้อ, อนึก, พระยาไกรเพชรรัตน์, จางวางสม, คล่อง, ถึก, ท่านป้อม, คุณทับ, สุรสา, อนุวัฒน์
แรงเงา 2	วิกิจ, ศรุต, เจนภพ, ปราโมทย์, ไทแทน, มาร์ค, ต๋อ, ก้อง, ปริม, ประพาส, แปลก, เกริก, ฉกรรจ์, นักรบ
พรายพิฆาต	พรวนจอมฤต, พ.ต.ต.เชิดวุธ รัตนฤทธิ, เดชา พรหมมินทร์, สุระ เตชะกิจ, นิค, หมวดเชษฐ, เขียวหงวน, วัง เพย หลง, ศ.ดร.วิม วรารัตน์, โชติ แสงฉาน, เอ็ดเวิร์ด ลี, หมูเหียบ, ท่านอาทิตย์, สโตน ฟอกซ์, พ่อของแจ๊สมิน,
ไฟหิมะ	ร.ต.อ.หิมาลัย (ผู้กองหิน), จักรกฤษณ์, คิมหันต์, เสี่ยกร, ผู้กองเผือก, พิชัย, ประเสริฐ, เทียง, ร.ต.ท.คชา, ท่านรอง, สารวัตร, พ่อของหินและน้ำ

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะในบทละครโทรทัศน์
ทั้ง 16 เรื่อง พิจารณาได้จากดังตัวอย่างดังนี้

“ชโลธร”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะแทนเพศหญิง แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้
ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 1** บทบรรยายตัวละคร
นางเอก ชโลธรหญิงสาวที่สูญเสียพ่อแม่ด้วยอุบัติเหตุตั้งแต่ยังเด็ก จึงอยู่ในความดูแลของธนาภ
และฉายนีตั้งแต่นั้นมา ดังบทบรรยายดังนี้

...อีกมุมหนึ่งในกรุงเทพฯ เช่นกัน... **ชโลธร**, สาวไฮโซ สวยโฉบเฉี่ยว ทายาทคนเดียวของ
นักธุรกิจพันล้านที่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตไปตั้งแต่เธออายุเพียง 8 ขวบ ธนาภกับฉายนี
เพื่อนสนิทของพ่อจึงเลี้ยงดูเธอแทน ชโลธรถูกเลี้ยงมาอย่างตามใจทุกอย่าง... (สถานีโทรทัศน์ส
กองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ชโลธร เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาชโลธร₁ เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะแสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึงชโลธรที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“คุณใหญ่” “ลำดวน” “บุญศรี” และ “คำแพง”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะ แสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 5** หลังจากที่สารวัตรใหญ่ถูกยิงได้รับบาดเจ็บ หลังจากพักฟื้นหายดีจึงได้ย้ายมาประจำการอยู่ในอำเภอเล็ก ๆ ในภาคอีสาน คำแพงซึ่งเป็นภรรยา จึงบอกกับพ่อแม่ว่าจะตามไปอยู่กับสารวัตรใหญ่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“หนูจะไปหาคุณใหญ่คะแม่”

“จะ ๆ ลำดวนเก็บให้หน่อย” บุญศรีเรียกสาวใช้มาเก็บเศษแจกันแล้วเดินตาม คำแพงออกไปหน้าบ้านซึ่งมานั่งรออยู่อย่างกระวนกระวาย... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คุณใหญ่, ลำดวน, บุญศรี, และคำแพง เป็นหน่วยภาษาหลัก ที่แสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึงแบบหน่วยเรียกชื่อเฉพาะ

“เรณู”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะแทนเพศหญิงแสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรรม ตอนที่ 1** ปฐมพาเรณูกลับมาที่บ้าน เมื่อพบกับแม่ จึงแนะนำเรณูให้รู้จักกับเรณู แต่นางยอຍกลับดูถูกเรณูตั้งแต่แรกเห็น ดังบทสนทนาดังนี้

...“ม่า ผมทำเรณู₁ ท้อง เรณูท้องได้ 2 เดือนแล้ว”

“ตาย! อีผู้หญิงใจง่าย อี...อี ดูซิ ดูแต่งเนื้อแต่งตัว...ถามจริง ๆ เกอะ แกทำงาน ทำการอะไร”

“บอกแม่พี่ไปซิพี่ไซ้” เรณู₁ โยนกลองไปให้ปฐม

“เออ....เรณู_{1.1} เขา...เออ”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เรณู₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาเรณู_{1.1} เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะ แสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึงเรณูที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“หมอภิชชนนท์”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้า แสดงสัมพันธ์ทวิภาคโดยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮิอินเตอร์ ตอนที่ 2** ชโลธรมาหาหมอ

ภัชชนนท์ที่คลินิก ขณะนั้นไซ่หนีการจับกุม ถูกยิงได้รับบาดเจ็บเข้ามาขอให้หมอภัชชนนท์
ทำแผลให้ ดังบทสนทนาดังนี้

...ไซ่ลอร์ดที่กำลังจะร้องต้องรีบหุบปากทันที ไซ่ตะคอกหมดว่อย่าตูดก ไม่งั้นตนยิง
นังนี่จริง ๆ

หมอภัชชนนท์ ขอร้องอย่าทำอะไรเธอ ไซ่สั่งให้รีบทำแผลให้ตนเร็ว ๆ หมอบอกว่า
ตนเป็นหมอพื้นช่วยอะไรไม่ได้มาก แนะนำว่าควรไปโรงพยาบาล ไซ่เอาเป็นชู้หน้าสั่งให้หุบปาก...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ภัชชนนท์ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ หมอภัชชนนท์
เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงภัชชนนท์ที่เป็นตัวละคร
ในบริบทในการสื่อสาร

“ป้าสำอาง”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้
ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 3** ปีนกับเปี้ยวซึ่งเป็นลูกน้องของกำนัน
ได้รับคำสั่งให้ชวนบ้านให้ขายที่ดินให้ในราคาถูก ไม่งั้นจะถูกทำร้าย ดังบทสนทนาดังนี้

...เวลาเดียวกันนั้นเปี้ยวกับปิ่นกำลังไปชมชู้**ป้าสำอาง**กับลุงมานิตถึงบ้านโดยมีลูกน้อง
อีกหลายคนถือปืนกันหรรษา แต่ไม่ว่าพวกมันจะพูดอย่างไรกับป้าก็ไม่ตกลงขายที่ดิน โดยเฉพาะ
ลุงบอกว่าตายเป็นตาย...(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น สสำอาง เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ ป้าสำอาง เป็นหน่วย
เรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงป้าสำอางที่เป็นตัวละครในบริบทการสื่อสาร

“นางย้อย”

เป็นหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้
ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรรมกรรม ตอนที่ 1** ปฐมพาเรณูกลับมาที่บ้านด้วยในฐานะ
ภรรยา นางย้อยสังเกตดูการแต่งกายของเรณูก็รู้ว่าเรณูทำงานอะไร จึงพูดดูถูกเรณูและไม่นับญาติ
กับเรณูดังบทสนทนาดังนี้

...แค่ได้กลิ่นหอมฟุ้ง เห็นเสื้อผ้าที่สวมใส่ **นางย้อย**ก็พอเดาได้ว่าหญิงสาวที่เดินตาม
ลูกชายมานั้นเป็นใคร ระหว่างลูกชายของตน หญิงสาวนั้นมีฐานะอะไร สัญชาติญาณของ
ความเป็นแม่และอุปนิสัยที่ได้ชื่อว่าเป็นคนปากไว นางย้อย จึงถามไปด้วยน้ำเสียงห้วน ๆ ว่า

“ใคร ใครเป็นแม่ของเธอ ไม่ต้องมานับญาติกับฉันหรอกนะยะ”... (สถานีโทรทัศน์ไทย
ทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น นางย้อย เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ นางย้อย เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงนางย้อยที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2.2 หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกญาติ หมายถึง คำที่ใช้เรียกหรือแทนชื่อคนที่รู้สึกคุ้นเคยเป็นเครือญาติกัน ซึ่งเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยเรียกญาติ พิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

ตาราง 10 หน่วยนามเรียกญาติที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม

หน่วยนามวลีเรียกญาติเดี่ยว	หน่วยนามวลีเรียกญาติที่มีคำนำหน้า
พ่อ, ลูกสาว, พี่สาว, พี่, แม่, ป้า, ลุง, อา, พี่เลี้ยง, ผู้ใหญ่, ลูกชาย, ลูกหลาน, ปู่ย่า, เด็กชาย, น้องชาย, มารดา, ลูก, สามี, ภรรยา, ลูก, ลูกเขย, เสี่ย, เมีย, ลูกสะใภ้, เตี่ย, อาม่า, ย่า, พี่ชาย, แม่ใหญ่	อีพ่อ, บักผัว, คุณหนู, คุณพ่อ, คุณแม่, คุณป้า, นางแม่ผัว

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกญาติที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ สามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายแต่ละหน่วยนามเรียกญาติตามลำดับต่อไปนี้

“พ่อ”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 1** ที่หมู่บ้านโคกอีเก็งผู้ใหญ่ปั้นกับปองภรรยา กำลังมีปากเสียงกัน โดยต่างฝ่ายต่างใช้ให้ลูกสาวอีหล่านำสิ่งของมาให้ตน แต่อีหล่าเกรงกลัวปองมากกว่า จึงเลือกที่จะนำของให้ปอง ดังบทบรรยายดังนี้

...ปองขอร้องอีหล่าให้เอาให้แม่ **ผู้ใหญ่ปั้น** ส่งให้เอาให้**พ่อ**_{1.1} อีหล่าคนกลางบอกพ่อว่าแม่ขอร้องแล้วตนกลัวต้องเอาให้แม่... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **ผู้ใหญ่ปั้น**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **พ่อ**_{1.1} เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวแสดงสัมพันธบทโดยการอ้างถึง**ผู้ใหญ่ปั้น**ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ลูก”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** คำแพ่งรู้ว่าสารวัตรใหญ่ผู้เป็นสามีถูกยิงได้รับบาดเจ็บก็ตกใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...คำแพ่ง, รับรู้ว่านี่จากบุญศรีผู้เป็นมารดาที่ตกใจถึงกับทำแจกันมือหล่นแตกกระจาย

“คุณใหญ่!”

“ทำใจดี ๆ ลูก_{1.1} หายใจลึก ๆ ตอนนี้พ่อใหญ่ไม่เป็นอะไรแล้ว”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คำแพ่ง, เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาลูก_{1.1} เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวแสดงสัมพันธ์โดยการอ้างถึงคำแพ่งที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“เฮียไซ้”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยว แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรงกรรม ตอนที่ 1** หลังจากที่**ชายหนุ่ม**จ่ายค่ารถสามล้อ เขาสูดลมหายใจเข้าปอด ก่อนจะเดินนำหญิงสาวเข้าไปในร้าน และสนทนากับบุญปลุกลูกจ้างที่ทำงานอยู่ที่ร้าน ดังบทสนทนาดังนี้

...“เฮียไซ้_{1.1} เออ” บุญปลุกลูกจ้างสาววัย 16 ปีร้องทักด้วยสีหน้าเคลือบแคลงสงสัย... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ชายหนุ่ม, เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา เฮียไซ้_{1.1} เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวแสดงสัมพันธ์โดยการอ้างถึงเฮียไซ้ที่เป็นตัวละครในบริบทการสื่อสาร

“บักผัว”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวที่มีคำนำหน้า แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 2** แม่ป้องภรรยาของผู้ใหญ่บั่นกลับมาถึงบ้านร้องเรียกหาสามีที่ไปก่อเรื่องนอกบ้าน ดังบทสนทนาดังนี้

...“พ่อเจ้า...บักผัวโตแสบ...มันอยู่ไส!!!” แม่ป้องกวาดตาเพ่งมองหาบักผัวตัวแสบ... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใหญ่บั่น เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา บักผัว เป็นหน่วยเรียกญาติเดี่ยวที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธ์โดยการอ้างถึงผู้ใหญ่บั่นที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“คุณพ่อ”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 7** ที่บ้านของคำแพงได้เกิดโจรเข้ามาขโมยของในขณะที่สารวัตรใหญ่ไม่อยู่ แต่ไม่มีใครได้รับอันตรายหรือได้รับความเสียหาย เนื่องจากพ่อแม่ของคำแพงได้เดินทางมาเยี่ยมพอดี คำแพงจึงกล่าวขอบคุณพ่อแม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“หนูก็อยากจะขอบคุณ**คุณพ่อ**_{1.1} กับ**คุณแม่**_{1.2} ด้วยเหมือนกัน เพราะจริง ๆ แล้วที่ทุกคนช่วยดูแลหนู ก็น่าจะเป็นด้วยคุณงามความดีของพ่อกับแม่ที่สร้างมา ก็เลยเป็นเกราะคุ้มครองไม่ให้ใครมาทำอะไรหนูได้”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พ่อ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา คุณพ่อ_{1.1} เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงคุณพ่อที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“นังแม่ผัว”

เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรงกรรม ตอนที่ 1** หลังจากที่ถูกประมาทและถูกข่มขืนโดยนางน้อย ได้รู้จักจนทั้งสองคนมีปากเสียงกัน เรณูก็เดินออกจากร้านไปโดยมีปฐมเดินตามไป ดังบทบรรยายดังนี้

...สิ้นเสียง**นางแม่ผัว**_{1.1}...ลูกสะใภ้ก็ลุกขึ้นจากเก้าอี้หัวโหล่น...แล้วเดินนำปฐมออกไปที่หน้าบ้าน...เขาคิดว่ากระเป๋าลืมแล้วถามหากุญแจเร็ว ๆ กุญแจบ้าน... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แม่ผัว เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา นางแม่ผัว_{1.1} เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวที่มีคำนำหน้าแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงแม่ผัวที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2.3 หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกตำแหน่ง หมายถึง คำที่ใช้เรียกหรือแทนบุคคลในสถานการณ์การทำงานในบริบททางภาษาต่าง ๆ โดยเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม จากการศึกษบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกตำแหน่ง พิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

ตาราง 11 หน่วยนามเรียกตำแหน่งที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม

หน่วยเรียก ตำแหน่งเดียว	หน่วยเรียก ตำแหน่งที่มี ส่วนขยาย	หน่วยเรียกตำแหน่ง ที่มีชื่อเฉพาะ	หน่วยเรียก ตำแหน่งที่มี คำนำหน้า
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, ลูกน้อง, นายอำเภอ, ผู้การ, ลูกน้อง, นายตำรวจ, ผู้กำกับ, ตำรวจ, เจ้าหน้าที่	ผู้คุมหนาโหด	ผู้กองทศพล, ผู้ใหญ่ปิ่น, พันตำรวจเอกมิตร, หมวดพิทยธร, จำบุญเชิด, พลทหารปฐม	ท่านผู้การ, ท่านประการ, ท่านนายพล, ท่านผู้กำกับ

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกตำแหน่งพิจารณาได้
จากตัวอย่างดังนี้

“ผู้กอง”

เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 3** ทศพลประชุมกับทีมสายสืบตำรวจ
ด้วยกัน เรื่องการจับกุมกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด โดยที่ทศพลขอให้ทีมอย่าเพิ่งลงมือให้รอดน
ไปจัดการเองก่อน ดังบทสนทนาดังนี้

...“แล้วถ้าจับกุมมันได้ละก็ งานนี้ฝีมือคุณล้วน ๆ เลย**ผู้กอง**_{1.1} เอาละ ผมจะเรียก
ประชุมด่วน จะได้สรุปแผนการจับกุมทันที” **ทศพล**₁ ขอว่าเรื่องแผนจับกุมอย่าเพิ่งส่งทีม
ลงพื้นที่เลย รอให้ตนจัดการเองก่อน

“**ผู้กอง**_{1.1} คุณคนเดียวเนี่ยนะ...” (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ทศพล₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **ผู้กอง**_{1.1} เป็นหน่วยเรียก
ตำแหน่งแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงทศพลที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“พันตำรวจเอกมิตร ” “ผู้กอง” และ “รองมิตร”

เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** ที่โรงพยาบาลสารวัตรใหญ่นอนพักฟื้นจาก

การบาดเจ็บถูกยิงขณะปฏิบัติหน้าที่รักษาชายแดน ผู้บังคับบัญชาได้เดินทางมาเยี่ยม ดังบทสนทนาดังนี้

...หมวดชาติเดินมากับพันตำรวจเอกมิตร₁ ร้องบอกว่า “ผู้กอง_{2.1} ครับ รong...มาเยี่ยม” สองสามีภรรยาถือมือไหว้พันตำรวจเอกมิตรหรือรองมิตรอย่างนอบน้อม

“เราไม่ได้เจอกันตั้งนานเลยนะใหญ่₂” รองมิตร_{1.1} ทักทายและยิ้มให้ใหญ่... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พันตำรวจเอกมิตร₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ รองมิตร_{1.1} เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงพันตำรวจเอกมิตรที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

และใหญ่₂ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ ผู้กอง_{2.1} เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงใหญ่ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“พลทหารปฐม อัศวรุ่งเรืองกิจ”

เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 3 หลังจากที่ปฐมพาเรณูกลับมาอยู่ที่บ้านด้วยในฐานะภรรยา เขารู้ทันทีว่าต้องเกิดเรื่อง เนื่องจากแม่ไม่ยอมรับในตัวของเธอ แต่รู้ว่าเรณูก็ไม่มีวันยอมจากเขาไปเช่นกัน ดังบทบรรยายดังนี้

...ตีใหญ่_{1.2} ของนางย้อย หรือพลทหาร_{1.1} ปฐม อัศวรุ่งเรืองกิจ₁ รู้ทันทีว่า คึกกำลังจะเกิด...เพราะแม่ของเขานั้นไม่มีวันยอมรับเรณูมาเป็นศรีสละภักดิ์อย่างแน่นอน...และเขาก็รู้ว่าเรณูจะไม่ยอมถอยแม้แต่ก้าวเดียวเช่นกัน... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปฐม อัศวรุ่งเรืองกิจ₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ พลทหาร_{1.1} เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึง ปฐม อัศวรุ่งเรืองกิจ ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2.4 หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยเรียกอาชีพ หมายถึง คำที่ใช้เรียกอาชีพ ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม เพื่อใช้เรียกแทนคำนามหรือบุคคลที่ได้กล่าวถึงมาครั้งหนึ่งแล้วในบริบททางภาษา จากการศึกษบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกอาชีพพิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

ตาราง 12 หน่วยนามเรียกอาชีพที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม

หน่วยเรียกอาชีพเดี่ยว	หน่วยเรียกอาชีพ ที่มีส่วนขยาย	หน่วยเรียก อาชีพที่มี ชื่อเฉพาะ	หน่วยเรียก อาชีพที่มี คำนำหน้า
หมอลำ, แมค, พอค, ครู, คนขับรถ, ลูกค้า, ตำรวจ, สาวใช้, คนใช้, หมอ, หมอ, ครู, ผู้สื่อข่าว, ลูกจ้าง, แยก, ข้าราชการ, ชาวนา	ลูกน้องเก่า, ผู้จัดการโรงแรม	หมอกษชานนท์, ผู้กองทศพล, ผู้ใหญ่ปิ่น, พันตำรวจตรีใหญ่, ร.ต.อ. กอบเกียรติ, สารวัตรวาริช, อาจารย์ก้อน, อาจารย์สมิง, ไอ้ทนายพิชิต	พี่หมอ, คุณหมอปี, กลุ่มตำรวจ

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกอาชีพพิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไอ้ทนายพิชิต”

เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี** ตอนที่ 2 เรืองวุฒิตัดพ้อนวนลทิพย์เรื่องที่เธอไม่ยอมรับรักเขา แต่กลับหันไปแต่งงานกับทนายพิชิตซึ่งเป็นทนายประจำตระกูล ดังบทสนทนาดังนี้

...นวนลทิพย์ตัดสินใจแต่งงานกับพิชิต ซึ่งเวลานั้นเป็นแค่ทนายความประจำบริษัท เพื่อหลีกเลี่ยงเรืองวุฒิ แต่ชายหนุ่มเจ้าของบริษัทคู่แข่งก็ไม่ใช่ธรรมดาเธอไม่เลิก

“ผมรักคุณตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัย แต่คุณก็ปฏิเสธผม คุณเลือกแต่งงานกับธาดา... แม้มันตายไปแล้วคุณก็ยังไม่ให้โอกาสผม...คุณเลือกแต่งงานกับ **ไอ้ทนายพิชิต**”

“รู้แล้วคุณก็น่าจะเลิกยุ่งกับฉัน”

“เมื่อผมไม่ได้แต่งงานกับคุณก็อย่าหวังว่าคุณจะมีความสุข!”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใหญ่บ้าน₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ ไอ้ทนายพิชิต เป็นหน่วยนามเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“พ่อค้า แม่ค้า”

เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี๋ ยาวีอินเตอร์ ตอนที่ 1** ที่ทศพลป่าวประกาศเรื่องงานบุญที่วัดดังบทสนทนา ดังนี้

...ทศพลนี่สนุกสนานไปจับไมค์ร้องเพลง

“ได้ลำนี้อ้อ” ร้องอย่างซึ่งได้อารมณ์จนคนแถวนั้นแหวะดูและหยอดเงินใส่กล่องให้พวกสาว ๆ ป้า ๆ ยาย ๆ **พ่อค้าแม่ค้า**แถวนั้นต่างพากันเอาไฟฉายมาเปิดยื่นโบกโยกตัวไปตามจังหวะเพลงอย่างมีอารมณ์ร่วมทศพลยิ้ม ร้องเพลงอย่างได้อารมณ์กินใจจนจบเพลง เหมือนเล่นคอนเสิร์ตย่อย ๆ ข้างถนน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น พ่อค้าแม่ค้า₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ พ่อค้าแม่ค้า_{1.1} เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์โดยการอ้างถึงกำลังฉลองโชคที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“อาจารย์สมิง”

เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 6** บทบรรยายในห้วงคำนึงของนางย้อยที่สามารถลืมตาอาปากหลุดพ้นจากการถูกแม่ผัวใช้งาน และเกลียดชังได้เพราะมีลูกชายให้แข่งถึงสี่คน ดังบทสนทนา ดังนี้

...แผนขโมยตุ๊กตาหยกถูกวางไว้อย่างดี มะสาแหว่ไม่อยากให้พลาดจึงจ้าง**อาจารย์สมิง**ไปปราบเหล่าคนร้ายในป่า โดยไม่รู้ว่าเสือลักระวางเขาเสียแล้ว ยิ่งเคยได้ยินว่าเขากับพ่อมีปัญหาเรื่องเงิน ยิ่งทำให้เขาตัดสินใจสั่งลูกน้องโดยเรียกประธานให้ไปในป่าด่วน... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น อาจารย์สมิง₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ อาจารย์สมิง_{1.1} เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงนางย้อยที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2.5 หน่วยเรียกฉายานาม หน่วยเรียกฉายานาม หมายถึง หน่วยภาษาที่ใช้บอกคุณลักษณะ คุณสมบัติ หรือพฤติกรรมของบุคคล สัตว์ สิ่งของ ทั้งในด้านบวกและด้านลบจากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกฉายานาม พิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

ตาราง 13 หน่วยนามเรียกฉายานามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม

หน่วยเรียกฉายานามเชิงยกย่อง	หน่วยเรียกฉายานามเชิงบริภาษ
หนุ่มหล่อ, สาวแก่, แม่ม่าย, สาวชา, แม่คนงาม, สาวไซไซ, สาวหน้าหวาน, หนุ่มลูกทุ่ง, ชายฉกรรจ์, วีรบุรุษ ตชด., หมวดหนุ่มรูปหล่อ, สารวัตรคนใหม่, เทพบุตร, อาตี๋หนุ่มหน้าหยก	ไอ้ปากปลาร้า, ไอ้โจรกระจอก, ไอ้โจรहार้อย, อีเหิง, ไอ้เด็กแวร, นักพนัน, ไอ้โจรปล้นรถ, กะหรี, ไอ้ลูกเสงซวย, นังหมวย, อีตัวไร้หัวใจ, นางมาร, หญิงคนชั่ว

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกฉายานาม พิจารณาได้ดังตัวอย่าง

“หนุ่มหล่อ”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงสัมพันธ์บทบาทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่ตอน**ที่ 2 บทบรรยายบุคลิกและพฤติกรรมของพระเอกทศพลที่กำลังใช้ไม้ค้ำประกาศเชิญชวนให้ชาวบ้านมาร่วมงานฝังลูกนิมิตอยู่ในตลาด ดังบทบรรยายดังนี้

ทันใดนั้น **ทศพล**, **หนุ่มหล่อ**_{1.1} สูงสง่าหน้าคมเข้มก็กระโดดลงจากรถ ยิ้มสดใส รวากับคุ้นเคยกับคนในตลาดอย่างดี ประกาศเชิญชวนกะล่อนนิด ๆ ทะเล้นหน่อย ๆ เรียกรอยยิ้มและความเอ็นดูจากผู้คนละแวกนั้น ทั้งสาวแก่แม่ม่ายกันทั่วหน้า... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **ทศพล**, เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **หนุ่มหล่อ**_{1.1} เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่อง แสดงสัมพันธ์บทบาทด้วยการอ้างถึงทศพลที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“วีรบุรุษ ตชด”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงสัมพันธ์บทบาทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่** ตอนที่ 1 คำแพ่งเห็นข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์เป็นข่าวของสามีตนก็ตกใจเนื่องจากได้รับบาดเจ็บจากการถูกแก๊งค์ค้ายาอ้าง ดังบทสนทนาดังนี้

...เพียงวันถัดมา...หนังสือพิมพ์พาดหัวข่าว “วีรบุรุษ ตชด.1.1 จับตายแก๊งค์ค้ายา
ช่วยชีวิตคนทั้งหมู่บ้าน”

คำแพ่งรับรู้ข่าวนี้จากบุญศรีผู้เป็นมารดาที่ตกใจถึงกับทำแจกันในห้องนอนแตก
กระจาย

“คุณใหญ่”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คุณใหญ่₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ วีรบุรุษ ตชด.1.1
เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงคุณใหญ่ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบท
การสื่อสาร

“อาตี๋หนุ่มหน้าหยก”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 2** นางน้อยนั่งถึงเหตุการณ์ตอนที่ได้พบกับเซ้งในครั้งแรก
เมื่อยามที่เซ้งมาขายไอดีตัดในงานแข่งเรือ ดังบทสนทนาดังนี้

...วันนั้นเป็นครั้งแรกที่นางพบกับอาตี๋หนุ่มหน้าหยก_{1.1} นามว่า “เซ้ง” เขาขายไอดีตัด
อยู่ได้ร่มไม้ ...ตอนนั้นนางพละจากพ่อแม่ที่ยืนดูแข่งเรือยาว มาเดินดูของกินของใช้กับน้องสาว...
(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เซ้ง₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ อาตี๋หนุ่มหน้าหยก_{1.1}
เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง เซ้ง ที่เป็นตัวละครอยู่ใน
บริบทการสื่อสาร

“ไอ้ปากปลาร้า”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงบริภาษแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไป
ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 2** ชโลธรรมาเจอทศพล
ในระหว่างที่ทศพลกำลังปฏิบัติงานจับผู้ร้ายเสร็จ แต่ชโลธรกลับคิดว่าทศพลเป็นพวกเดียวกับ
โจรร้าย จึงได้ด่าทอทศพลไป ดังบทสนทนาดังนี้

...ชโลธรเห็นจำได้ว่าเป็นไอ้ปากปลาร้า_{1.1} นี่เอง ถามว่ามาที่นี่ได้ไง ทศพล₁ สั่งให้
แก็เชือกหมอนั่นก่อนตนมีเรื่องส่วนตัวกับเขา เดี่ยวเราค่อยคุยกัน ชโลธรว่าต้องเป็นพวก
เดียวกันแน่ จึงด่าทอ ดังบทสนทนาดังนี้

“ไอ้โจรห่าร้อย_{1,2}” อาฆาตว่าใครทำตนต้องโดนคืนไปพันเท่า แล้วหลับหูหลับตายิงทันที ลูกปืนเฉี่ยวทศพลไปเส้นยาแดงเดียว... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ทศพล₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ไอ้ปากปลาร้า_{1,1} และไอ้โจรห่าร้อย_{1,2} เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงปริภาพแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงทศพลที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ไอ้เด็กเวอร์”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงปริภาพแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** ณ หมู่บ้านชายแดน แก๊งค์ยาสูบบังคับให้ชาวบ้านแพ็คยาเสพติด เครียวเป็นเด็กที่ถูกกวาดต้อนให้มาทำงานด้วย เครียวแอบนำมือถือมาถ่ายภาพด้วย แต่ถูกแก๊งค์ยาจับได้ จึงถูกต้อนว่า ดั่งบทสนทนาดังนี้

...“ข้าบอกแล้วใช้มัยว่าห้ามเอามือถือเข้าหมู่บ้าน”

“คือว่า...” เครียว₁ อีกอีก หนานเอ็มไม่รอช้าเปิดดูภาพในโทรศัพท์พบว่า เป็นภาพแอบถ่ายสิ่งต้องห้าม ก็ยิ่งหัวเสียถึงกับด่าลั่น

“ไอ้เด็กเวอร์_{1,1}...นี่คิดจะหักหลังข้าฉันรี”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เครียว₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ไอ้เด็กเวอร์_{1,1} เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงปริภาพแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงเครียวที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ไอ้ลูกเฮงฮวย”

เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงปริภาพแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรรมกรรม ตอนที่ 3** หลังจากที่ปฐมพาเรณูมาอยู่บ้าน นางย้อยก็ร้อนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากเดิมปฐมมีคู่หมั้นคือพิไลอยู่แล้ว นางย้อยจึงเดินทางมาบ้านพิไลเพื่อคุยเรื่องที่ลูกชายแอบไปมีเมีย ดั่งบทสนทนาดังนี้

...“เรื่อง**อาใช้**₁ คู่หมั้นของหนูพิไลนั่นแหละ...ฉันรีบมาจากชุมแสงเพราะร้อนใจกลัวทางนี้จะหาว่าฉันกับเฮียสมรู้ร่วมคิดกับ**ไอ้ลูกเฮงฮวย**_{1,1} นั้น”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น อาใช้₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ไอ้ลูกเฮงฮวย_{1,1} เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงปริภาพแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึง อาใช้ ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

1.2.6 หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ หมายถึง รูปภาพที่มีคำว่า ของ กลางหน่วย เพื่อทำหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของ จากการศึกษา บทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการอ้างถึงด้วยหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ ได้แก่ คนใช้ของตน, ปู่ของปู่ช้อย, บ้านสวนในกรุงของตน, ทายาทคนเดียวของนักธุรกิจ, ลูกสาวของธนพล, ชุติเพื่อนเจ้าสาวของหนู, พินัยกรรมของคุณสุชาติ, ลูกสาววัยรุ่นของสารวัตรวาริช, หยาดเหงื่อของประชาชน, ความรู้เดิม ๆ ของคุณ, หน้าที่ของผม, หน้าที่หลักในตำแหน่งของคุณ, ข้อเสนอของท่านรองมิตร, แม่ของตน, แม่ของพี่, สัญชาติญาณของความเป็นแม่, ดีใหญ่ของนางย้อย, ผัวของหนู, แม่ของเขา, บ้านของเธอ, คนของฉัน, มันและแม่ของมัน เป็นต้น พิจารณาได้จากรายละเอียดดังนี้

“ปู่ของช้อย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงความเป็นเจ้าของ แสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 2** ผู้ใหญ่บ้านเล่าถึงประวัติของหมู่บ้านโคกอีเก็งเป็นถิ่นอาศัยของนายฮ้อยบุคคลในตำนานที่พาทัพควายหนีความแห้งแล้งมาอยู่อย่างภาคภูมิใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“แต่โคกอีเก็งเป็นแผ่นดินเกิดช้อย **ปู่ของปู่ช้อย**^{1.1} ที่เป็นนายฮ้อยพาชาวทัพควายอพยพหนีความแห้งแล้งมาตั้งบ้านเฮือนหม่องนี้ มันเลยเป็น **หน้าที่ของช้อย**^{1.2} ที่ต้องรักษาเอาไว้ให้ได้” **ผู้ใหญ่**¹ แยกทั้งที่เข้าเผือกไปทั้งตัว... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างข้างต้น **ผู้ใหญ่**¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **ปู่ของปู่ช้อย**^{1.1} และ **หน้าที่ของช้อย**^{1.2} เป็นหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงแสดงความเป็นเจ้าของของผู้ใหญ่บ้าน

“ความปลอดภัยของตนเอง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงความเป็นเจ้าของแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 3** ตอนที่มิโจรมาดักปล้นรถเมล์คันที่สารวัตรใหญ่กำลังนั่งอยู่ ครูใหญ่ตำรวจได้มาดูแลป้องกันภัย แต่ตำรวจเหล่านั้นกลับปฏิบัติตัวเหลวหลวมสามารถก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวได้ สารวัตรใหญ่ที่อยู่ในเหตุการณ์จึงแสดงตัวว่าเป็นสารวัตรที่จะมาประจำการอยู่ที่นี่ได้เข้าไปสั่งสอนตำรวจชั้นผู้น้อยดังบทสนทนาดังนี้

...“มันจะยิ่ง**พวกคุณ**₁ ตายหรือเจ็บกันทั้งหมด การปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึง**ความปลอดภัยของตนเอง**_{1.1} ไว้ทุกลมหายใจเข้าออก...” (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **พวกคุณ**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาความปลอดภัยของตนเอง_{1.1} เป็นหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ แสดงสัมพันธภาพการอ้างถึงพวกคุณ ที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“ความทรงจำของนางย้อย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงความเป็นเจ้าของ แสดงสัมพันธภาพด้วยการอ้างถึงปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรรมกรรม ตอนที่ 3** นางย้อยเล่าถึงเหตุการณ์ตอนที่อยู่ที่บ้านของเซ่งในฐานะลูกสะใภ้ ได้ถูกแม่พี่ชุกกลับใช้งานสารพัด แต่นางย้อยก็ไม่ยอมแพ้สู้ทนทำงานอย่างไม่ถอย ดังบทสนทนาดังนี้

...“ทนไม่ไหวเดี๋ยว**อี**_{1.2} ก็กลับบ้าน**อี**_{1.2} ไปเอง” คำนี้กำลังอยู่ใน**ความทรงจำของนางย้อย**_{1.1} คนอย่าง**นางย้อย**₁ ตัดสินใจแล้ว ไม่มีวันถอยกลับ... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น **นางย้อย**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาความทรงจำของ**นางย้อย**_{1.1} เป็นหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ แสดงสัมพันธภาพการอ้างถึงนางย้อยที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

2. การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ เป็นการใช้นำบ่งชี้หรือคำชี้เฉพาะ คือ นี่ นี่ นั้น โน่น โนน นู่น และนั่น มาใช้เป็นหน่วยภาษาแสดงการเชื่อมโยงความโดยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 หน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ หน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ หมายถึง คำวิเศษณ์ในหน่วยภาษาที่ใช้อ้างถึงหน่วยภาษาหลัก จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการอ้างถึงด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ เช่น นี่, นั้น, โนน, นี้, นั้น, โนน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 การอ้างอิงบ่งชี้ด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้

คำบ่งชี้ “นี่, นั้น, โน่น”	คำบ่งชี้ “นี่, นั้น, โน่น”
คำคีนี่, กลิ่นแบบนี้, มือแบบนี้, ขนาดนั้น, คำพูดนั้น, รอยรำนั้น, ตรงนี้, พร้อมกันนี้, หมู่บ้านนี้, ชาวนี้, เหตุการณ์สุดระทึกนั้น, หลังจากนั้น, แม่ผัวคนนี้, ร้านนี้, บ้านหลังนี้, คนเหล่านั้น, แม่ของเขานั้น, เวลา	เงินนี้, นายนี้, ที่นี้, เด็กนี้, ป่านี้, น้ำผึ้งนี้, คุณนั้น, รถนั้น, ถามโน่น, ที่นี้, หมอคนนี้, ไฉ้หมอนี้, แหล่งผลิตยาเสพติดนั้น, คลินิกนั้น, บั๊กหานั้น, อีนาถนั้น, อีนี้, ที่นั้น, ที่นี้, บ้านในตรอกโน่น

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างอิงบ่งชี้ด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“กลิ่นแบบนี้”

เป็นหน่วยสัมพันธ์ทออ้างอิงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 1** ชโลธรใช้อารมณ์เอาแต่ใจตนเอง ขณะนั่งในรถที่มีพนักงานขับรถของที่บ้านขับอยู่ ระหว่างทางได้สนทนาเรื่องน้ำหอม แต่คนขับรถกลับถูกไม่ถูกใจ ชโลธร ทำให้ชโลธรไล่ออกจากงาน ดังบทสนทนาดังนี้

...ถามคนขับรถว่ากลิ่นอะไร คนขับบอกว่า**กลิ่นน้ำหอม**, ตนเพิ่งซื้อมาจากตลาดนัด

“น้ำหอม!?? **กลิ่นแบบนี้**^{1.1} อย่าเรียกกลิ่นน้ำหอมเลย เรียกกลิ่นปลาร้ายังใช้กว่าฉันไล่นายออก Get Out!!” ตะเพิดแล้วตีตีนวใส่หน้า ลั่ง “เอากุญแจรถมา ...บอกให้เอามา!” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น กลิ่นน้ำหอม¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา กลิ่นแบบนี้^{1.1} เป็นหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ แสดงสัมพันธ์ทอด้วยการอ้างอิงถึงกลิ่นน้ำหอม

“คนนี้”

เป็นหน่วยสัมพันธ์ทออ้างอิงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** หลังจากเหตุการณ์ที่คนร้ายดักปล้นรถเมล์ แต่ถูกสารวัตรใหญ่ปราบปรามโดยยังไม่ได้แสดงตัวว่าเป็นตำรวจ ทำให้ตำรวจที่ไปถึงที่เหตุการณ์กลับรายงานข่าวเอาหน้าว่าเป็นผลงานการจับกุมของตน ดังบทบรรยายดังนี้

...จับตัวคนร้าย₁ ได้อย่างทันท่วงที และอีกคนที่ต้องขอบพระคุณเป็นอย่างสูงเลย ก็คือท่านผู้การเอก ที่มาช่วยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานจนสัมฤทธิ์ผลในครั้งนี้” ทรัพย์อนันต์อวยหัวหน้านอกเยิ้มบาง ๆ แอ็กท่าข้างคนร้ายเพื่อให้สื่อมวลชนถ่ายรูป ทันใดนั้นข่าวสองสามคนตะโกนด้วยความโมโหคนร้ายและท่าท่าจะเข้าไปกระแทก กอบเกียรติต้องกันออกมา ขณะที่ใหญ่จับตามองแล้วส่งเสียงขึ้น

“คนนี่_{1,1} ไม่ใช่คนร้ายหรอกครับ พวกคุณจับมาผิดตัวแล้ว”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คนร้าย₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาคนนี่_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษ บ่งชี้แสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงคนร้ายที่เป็นตัวละครอยู่ในบริบทการสื่อสาร

“แกวนี่”

เป็นหน่วยสัมพันธ์บทอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรม ตอนที่ 5** นางย้อยเล่าความหลังตอนที่แข่งมาจับ โดยการนำผ้ามาเรขายให้ชาวบ้าน ที่หนองนมวัว และแวะมาหานางย้อยที่บ้านบ่อยครั้ง ซึ่งอยู่ในสายตาของพ่อแม่นางย้อย แต่เดิมที่ พ่อแม่ไม่ค่อยจะเห็นด้วย เพราะอยากให้นางย้อยแต่งงานกับคนในท้องถิ่นจะได้อยู่ในสายตา แต่เมื่อเห็นความพยายามของแข่งจึงประทับใจไม่ขัดขวางแต่อย่างใด ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่ทุ่มได้อย่างไรละ พ่อสังข์พ่อรู้ว่า อาเฮียคูท่าจะมาขอบเจ้า แกก็ขวางเต็มที่เหมือนกัน แกบอกว่าจะไม่ยอมให้ไปเป็นสะใภ้คนจีน ไม่ยอมให้ไปจากหนองนมวัว, ยอมให้ได้คนบ้านเดียวกัน จะได้ไม่ต้องไปอยู่ไกลหูไกลตาพี่ ๆ น้อง ๆ แกว่าจะชั่วดีถี่ห่าง แต่งกับคนแกวนี่_{1,1} บารมีพี่ชาย บารมีพ่อยังคุ้มกะลาหัวได้”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น หนองนมวัว₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา แกวนี่_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษ บ่งชี้แสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงหมู่บ้านหนองนมวัวซึ่งเป็นสถานที่ในบริบทการสื่อสาร

“ที่นี่” “ที่นั่น” และ “ที่โน่น”

เป็นหน่วยสัมพันธ์บทอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 2** ภายในคลินิกของหมอมักซันนทท์ที่ถูกไซเข้ามาชู้บังคับ ให้ช่วยทำแผลจากการถูกยิงให้ แต่หมอมักซันนทท์กับไซลอรอยู่คลินิกไม่ยินยอมจึงเกิดการต่อสู้กัน จนหมอมักซันนทท์นอนหมดสติไป ทศพลซึ่งตามล่าไซเห็นเหตุการณ์พอดีจึงเข้ามาช่วย จับคนร้ายอย่างท่วงทันเวลา แต่ไซลอรกลับคิดว่าทศพลเป็นพวกเดียวกับคนร้าย ดังบทสนทนาดังนี้

...ภายในคลินิก₁ หมอภักชนนที่ยังนอนไม่ได้สติ ส่วนไขถูกจับมัดกับเตียงทำฟัน...

ชโลธรเห็นจำได้ว่าเป็นไอ้ปากปลาร้า นี่เอง ถามว่ามาที่นี้_{1,1} ได้ไง ทศพลสั่งให้ แก่เชือกหมอนั่นก่อน ตนมีเรื่องส่วนตัวกับเขา เดี่ยวเราค่อยคุยกัน ชโลธรว่าต้องเป็น พวกเดียวกันแน่ ต่า “ไอ้โจรห่าร้อย” อาฆาตว่าใครทำตนต้องโดนคืนไปพันเท่า แล้วหลับหูหลับตาไปยังทันที ลูกปิ่นเฉียวทศพลไปเส้นยาแดงเดียว...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น คลินิก₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ที่นี้₁ เป็นหน่วยวิเศษณ์ บ่งชี้แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงคลินิกซึ่งเป็นสถานที่ในบริบทการสื่อสาร

“แหล่งผลิตยาเสพติดนั้น”

เป็นหน่วยภาษาอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** ณ สถานีตำรวจอำเภอพระลาน ผู้บังคับบัญชาตำแหน่งผู้กำกับตำรวจภูธร แสดงความไม่เป็นมิตรต่อชาวที่สารวัตรใหญ่จับกุมคนร้ายที่ดักปล้นรถโดยสาร จึงได้ถามลูกน้อง ถึงประวัติของสารวัตรใหญ่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมได้ยินว่าชื่อใหญ่ครับ พันตำรวจตรีใหญ่ เวิร์จน์ ย้ายสังกัดมาจาก ตชด. คนที่เป็นข่าวเรื่องบุกทลาย**แหล่งผลิตยาเสพติด₁ นั้น_{1,1}**แหละครับ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แหล่งผลิตยาเสพติด₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา นั้น_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงแหล่งผลิตยาเสพติดที่สถานที่ในบริบทการสื่อสาร

“ในตรอกโน้น”

เป็นหน่วยสัมพันธ์การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกร ตอนที่ 3** นางย้อยไล่ให้ปทุมพาเรณูไปอยู่บ้านในตรอก โดยไม่ให้อยู่รวมบ้าน ด้วยความที่ไม่ชอบเรณูตั้งแต่แรกพบ ดังบทสนทนาดังนี้

เมื่อไม่สามารถไล่หญิงสาวที่ติดตามลูกชายมาให้พ้นทางชีวิตไปได้ นางย้อยก็บอกลูกชายว่า

“ถ้าไม่รู้จะให้มันไปอยู่ไหน ก็ให้มันไปอยู่ที่**บ้าน₁ ในตรอกโน้น_{1,1}**...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บ้าน₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา โน้น_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษณ์ บ่งชี้แสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงบ้านที่เป็นสถานที่ในบริบทการสื่อสาร

3. การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ เป็นการใช้รูปภาษาหนึ่งแสดงสัมพันธ์ทวิการอ้างถึงหน่วยภาษาหนึ่ง ซึ่งมีนัยทางความหมายในเชิงเปรียบเทียบ อาจใช้รูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบหลายรูป บางครั้งก็ใช้หน่วยภาษาสองหน่วยมาเปรียบเทียบกัน โดยไม่มีคำแสดงการเปรียบเทียบเลยก็ได้ (วรวรรณ ศรีภักย์, 2563 หน้า 6-57) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

ราว	เป็น	เหมือน	อย่าง
ราวกับนางแบบ, เคารพ นับถือราวกับญาติผู้ใหญ่, ทศพลราวกับสุนัขที่ไม่ ปาน, หน้าเหมือนสมมุฏ ราวกับแกะนั่งอยู่ใกล้ พระธุดงค์, เบญจรงค์มี พลังเพิ่มขึ้นและยังได้วิชา อาคมมาทั้งหมดราวกับ ได้รับการสืบทอด, ประพจน์แผดเสียง เนื้อตัว ลั่นราวคนเสียสติ, เสียงดาหยาดคายราวกับ แม่คำปากตลาด	หึ่งตะพึดพะพึด เป็นหมาหวงก้าง, คุณได้เป็นหมาหัวเน่า, เป็นมือเป็นตีน, กรวดเป็นเพชร, หากไม่ได้เป็นทอง แผ่นเดียวกัน, อาจารย์ไพรวัลย์ คุยกับสำอามมือขวา ที่มีอาคมและ คงกระพันเป็น เดียรรัจฉนาวิชา, ดวงตาเธอข้างหนึ่ง เป็นผ้าขาวขุ่นมัว ไม่ต่างจากตาแมว	หวังใยเธอเหมือนลูก แท้ ๆ, สภาพคุณจะ เหมือนติดคุก, เอนกเพ่งเหมือนจะ กินเลือดกินเนื้อ, ขึ้นไปบนรถเหมือน เล่นงูกินหาง, พวกเรา กับพวกมันก็เหมือน หมากับเครื่องบิน, สามคนต้องซื้อสัตย์ ต่อความเป็นเพื่อน เหมือนถือน้ำสาบาน	อย่างมืออาชีพ, อย่างเลือดเย็น, ปากแดงอย่าง กับกินเลือด นกสด, เพชรยังตกใจ เลย อย่างกับ สาวนักบู๊

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบในเรื่องบทละครไทยโทรทัศน์จำนวน 16 เรื่อง พิจารณาได้จากดังตัวอย่างดังนี้

“ราวกับนางแบบจากงานแฟชั่นริก”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ทวิการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่เตอร์ ตอนที่ 1** เป็นบทบรรยายการแนะนำตัวของชโลธรต่อหน้าที่ประชุมในบริษัท ดังบทบรรยายต่อไปนี้

...วันนี้จะมีประชุมผู้ถือหุ้นทั้งหมดและเป็นการแนะนำชโลธรทายาทคนเดียวของสุชาติ และพรรค **ชโลธร** อุ่มมู่ในชุดहरुเดินเข้าบริษัทมา รวากับนางแบบจากงานแฟชั่นวีค^{1.1} ท่ามกลางการต้อนรับอย่างอบอุ่นของพนักงานนับสิบ รวมทั้งธนภพ ฉายมณี และณลิณี"... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง หน่วยภาษา ชโลธร, โดยมีรูปภาพ “**รวากับ**” ทำหน้าที่แสดง การเปรียบเทียบ ชโลธรใส่ชุดहरुรวากับนางแบบ

“เป็นมหาหรงก้าง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่เตอร์ ตอนที่ 2** บทบรรยายถึงความรู้สึกหึงหวงแม่ป่อง ของผู้ใหญ่ป๋น เมื่อพ่อใหญ่คมมาเยี่ยมแม่ป่องถึงที่บ้าน ดังบทบรรยายต่อไปนี้

...ที่แท้ป่องเคยคบหากับพ่อใหญ่คมมาก่อนแต่สุดท้ายป่องก็เลือกผู้ใหญ่ป๋น ทำให้พ่อใหญ่คมบาดหมางใจกับผู้ใหญ่ป๋นมาตลอด เมื่อพ่อใหญ่คมมาหาป่องถึงบ้าน และคุยกันอย่างถูกต้องถูกใจ ผู้ใหญ่ป๋นที่เข้าเฝือกเกือบทั้งตัวอุตส่าห์ให้แสงประคอง ถือปิ่นออกมาชิงชูพ่อใหญ่คม ถูกป่องด่าว่าทำบ้าอะไร สั่งเอาปิ่นไปเก็บเดี๋ยวนี **ด่าว่า** **หึงตะพิดตะพือ**, เป็นมหาหรงก้าง^{1.1} อยู่ได้”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง **ด่าว่าหึงตะพิดตะพือ**, เป็นรูปภาพหลัก มีรูปภาพ มหาหรงก้าง^{1.1} แสดงสัมพันธ์การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบพฤติกรรมความหึงหวงไม่พอใจของผู้ใหญ่ป๋นที่มีต่อ แม่ป่องที่เป็นตัวละครในบริบทการสื่อสาร

“เป็นมือเป็นตีน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล การวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 6** จาตุรนต์ผู้มีอิทธิพลประจำอำเภอพระลานเมื่อรู้ว่า ใหญ่จะย้ายมาประจำการที่อำเภอ จึงสั่งให้ลูกน้องนำของกำนันไปให้ใหญ่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เสียฟอร์มจริง ๆ เป็น **ตำรวจ**, แต่โดนปล้น” พูดแล้วจาตุรนต์หัวเราะสะใจ

“ยังงี้ก็ดู ๆ มันหน้อย ย้ายมาวันไหน ผมเสนอว่าควรจัดของเอาไปแสดงน้ำใจสักเล็กน้อย จะได้เอามาเป็น **มือเป็นตีน**^{1.1} ได้วันหลัง”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง ตำรวจ₁ เป็นรูปภาษาหลัก มีรูปภาษา เป็นมือเป็นตีน_{1.1} แสดงสัมพันธบทการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบการทำงานของตำรวจที่สามารถช่วยเหลืองานต่าง ๆ ได้

“คนเห็นกรวดเป็นเพชร”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรรม ตอนที่ 4 นางย้อยมาหาพระสมประสงค์ที่วัดเพื่อคุยเรื่องขอให้เลิกเพื่อมาแต่งงานกับพิไล โดยนางย้อยได้พูดเปรียบเทียบหากพระไม่ยอมแต่งงานกับพิไลก็จะเสียใจในวันข้างหน้า ดังบทสนทนาว่า

...“ถ้าอย่างนั้น โยมแม่ก็ขอตัวไปทับกฤษก่อน...ส่วนเรื่องอนาคต ท่านเลิกแล้วก็ค่อยๆ กัน แต่ว่าท่านต้องระลึกไว้ด้วยว่า คนที่เห็นกรวดเป็นเพชร_{1.1} วันหน้ามันจะต้องเสียใจ เสียตายซะเอง...โยมแม่ขอตัวก่อนนะ”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่าง คนที่เห็นกรวด₁ เป็นรูปภาษาหลัก มีรูปภาษา เพชร_{1.1} แสดงสัมพันธบทการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบพฤติกรรมของการมองข้ามสิ่งที่มีค่า ก็ไม่ต่างจากคนเห็นกรวดเป็นเพชร

“ห่วงใยเธอเหมือนลูกสาว”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายยีนเตอร์ ตอนที่ 4 ทศพลแอบสะกดรอยตามมาดูแลชลธร ตามคำขอของของบ้านวลที่เคราฟ ดังบทบรรยายว่า

...เพราะเห็นแก่บ้านวลที่เคราฟนับถือราวญาติผู้ใหญ่ ทศพลจำต้องรับปากแก่ไปสะกดรอยตามดูความเคลื่อนไหวของชลธรที่มุ่งมั่นเตรียมงานแต่งโดยไม่สนใจคำเตือนของบ้านวลที่รักและห่วงใยเธอ₁ เหมือนลูกแท้ ๆ _{1.1}... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เธอ₁ เป็นรูปภาษาหลัก มีรูปภาษา ลูกแท้ ๆ _{1.1} แสดงสัมพันธบทด้วย การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

กล่าวโดยสรุป การศึกษาการอ้างถึงในบทละครไทยโทรทัศน์พบกลไกการอ้างถึง 3 ลักษณะ คือ ประการแรก การอ้างถึงด้วยหน่วยนามและสรรพนาม รูปภาษาที่ใช้แสดงการอ้างถึง มี 3 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยบุรุษสรรพนาม ประกอบด้วย หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 และหน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม มี 6 ประเภท คือ 1) หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ พบว่า มีการใช้รูปภาษาหน่วยนามวลีชื่อเฉพาะเดี่ยว และหน่วยชื่อเฉพาะ ที่มีคำนำหน้า 2) หน่วยเรียกญาติ พบว่า มีการใช้รูปภาษาหน่วยเรียกญาติเดี่ยว และหน่วยนามวลีเรียกญาติที่มีคำนำหน้า 3) หน่วยเรียกตำแหน่ง พบว่า มีการใช้รูปภาษา 4 ลักษณะ

คือ หน่วยเรียกตำแหน่งเดียว หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีส่วนขยาย หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีชื่อเฉพาะ และหน่วยเรียกตำแหน่งที่มีคำนำหน้า 4) หน่วยเรียกอาชีพ พบว่า มีการใช้ภาษา 4 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกอาชีพเดียว หน่วยเรียกอาชีพที่ส่วนขยาย หน่วยเรียกอาชีพที่มีชื่อเฉพาะ และหน่วยเรียกอาชีพที่มีคำนำหน้า 5) หน่วยเรียกฉายานาม พบว่า มีการใช้รูปภาษา 2 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่อง และหน่วยเรียกฉายานามเชิงบริภาษ 6) หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ

ประการที่สอง การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ มีการใช้รูปภาษาการบ่งชี้ด้วยคำวิเศษณ์ เช่น นี่, นั้น, โน้น, นี่, นั้น เป็นต้น และประการที่สาม การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ พบลักษณะการเปรียบเทียบในแง่เปรียบเทียบความเหมือน

การศึกษาลักษณะการอ้างถึงที่พบในบทละครไทยโทรทัศน์ครั้งนี้ พบว่า มีลักษณะการใช้ภาษาโดยการอ้างถึงจำนวนมาก โดยเฉพาะการอ้างถึงด้วยหน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ทั้งนี้ เพราะบทละครไทยโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในการรับชม มีการดำเนินเรื่องด้วยการใช้บทสนทนาของตัวละคร ผู้ประพันธ์จึงมีการเลือกใช้สรรพนามบุรุษต่าง ๆ แทนตัวละครที่ทำการสื่อสารในเนื้อเรื่อง เพื่อให้เนื้อเรื่องบทละครมีความน่าสนใจและการสนทนาดูเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการสื่อสารในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ชื่อเฉพาะแทนในการสนทนาซ้ำ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาการเชื่อมโยงความในนิทานเวตาลพระนิพนธ์แปลของพระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (อำนาจ ปักขาสุข, 2553, หน้า 51) ที่พบการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงด้วยสรรพนาม ประเภทบุรุษสรรพนามเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากนิทานเวตาลพระนิพนธ์ของพระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ มีการดำเนินเรื่องด้วยการใช้บทสนทนาจึงสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวละคร พบมีอ้างถึงตัวละครหลัก คือ ตัวละครเอก และตัวละครรองที่หลากหลายมากกว่าตัวละครประกอบ ด้วยบทละครโทรทัศน์มีการดำเนินเรื่องและการสนทนาโดยใช้ตัวละครหลักเป็นส่วนใหญ่ จึงปรากฏรูปภาษาที่หลากหลายในการอ้างถึงในแต่ละฉากจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรวรรธน์ ศรียาภัย (2552, หน้า 294-295) ในประเด็นการอ้างถึงโดยหน่วยสรรพนามและหน่วยนามประเภทต่าง ๆ ที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองไทย ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้รูปภาษาการอ้างถึงตัวแสดงบทบาทแตกต่างกัน คือ การจัดลำดับของตัวแสดงบทบาท โดยรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวเอกและตัวรองจะมีความหลากหลายมากกว่ารูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวประกอบ เพราะตัวละครตัวเอกมีการอ้างถึงมากกว่า จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องนี้

ในการวิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างในการใช้หน่วยสรรพนามและหน่วยนามประเภทต่าง ๆ พบความแตกต่างในการใช้หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม กล่าวคือ

การใช้รูปภาษาในหน่วยเรียกชื่อตำแหน่งของบทละครแต่ละเรื่อง พบว่า บทละครไทยโทรทัศน์ เรื่องสารวัตรใหญ่ มีความถี่ในการใช้หน่วยเรียกชื่อตำแหน่งจำนวนมากกว่าบทละครเรื่องอื่น ๆ เนื่องด้วยตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่องประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ตำรวจ ทหาร และข้าราชการอื่น ๆ การปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างตัวละครเป็นการสื่อสารระดับทางการ จึงมีการใช้หน่วยเรียกชื่อตำแหน่งเป็นจำนวนมาก ส่วนบทละครที่พบการใช้คำนามที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนามประเภทหน่วยเรียกตำแหน่งน้อย คือ บทละครเรื่องกรงกรรม อาจเนื่องมาจากเนื้อหาในบทละครเรื่องกรงกรรมเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย การติดต่อกับหน่วยงานราชการในเนื้อเรื่องมีไม่มากนัก ลักษณะการอ้างถึงในบทสนทนาส่วนใหญ่จึงเป็นคำเรียกชื่อเฉพาะของบุคคลและคำเรียกญาติ

การซ้ำ

การซ้ำ หมายถึง การปรากฏของหน่วยภาษาหน่วยเดิมที่เคยปรากฏครั้งหนึ่งแล้วในบริบททางภาษา หน่วยเดิมอาจเป็นรูปภาษา โครงสร้างภาษา หรือความหมายก็ได้ ทำให้เกิดกระบวนการ เชื่อมโยงความในหน่วยข้อความ ผลที่ตามมาคือ ข้อความนั้นมีสัมพันธภาพ มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร การศึกษาการซ้ำในบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่า เป็นการซ้ำทั้งรูปภาษาและความหมาย สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ 1) การซ้ำรูปภาษา 2) การซ้ำโครงสร้างภาษา และ 3) การซ้ำความหมาย กล่าวตามลำดับดังนี้

1. การซ้ำรูปภาษา

การซ้ำรูปภาษา หมายถึง หน่วยข้อความมีรูปภาษาที่ซ้ำกัน อาจซ้ำทั้งรูปหน่วยคำ และกลุ่มคำที่เป็นวลี หน่วยประโยค และหน่วยย่อหน้า โดยทั่วไปจะพบการซ้ำหน่วยคำกับหน่วยวลีจากการศึกษาการซ้ำรูปภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“กรรม”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำรูปภาษาเดิม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 9** ป้างเล่าเรื่องที่เกษมพ่อของฤทัยได้เคยทำร้ายทั้งมุนินทร์และมุตตาทั้งซุ่มทั้งเกือบถูกข่มขืน เกשמถูกไฟช็อตตายเองไม่ใช่ฝีมือของมุนินทร์ตามที่ฤทัยเข้าใจ ป้างเลยกล่าวเตือนสติไม่ยอมให้ฤทัยคิดแก้แค้นมุนินทร์ดังบทสนทนาดังนี้

...“ใช้...แฝดน้องนี้แหละโดนหนักเลย เกือบเสียโฉม เกือบโดนข่มขืน จะว่าไป มันก็เป็นกรรมนั่นแหละ...พ่อแกล้งสร้างปาวเอาไว้เยอะ **กรรม**₁ มันเลยตามสนอง”

“พ่อ! ไม่ต้องพูดแล้วป้าง ฉันไม่อยากฟัง”

ป้างถอนใจยาวก่อนเตือนสติเพื่อนสาว

“ที่ฉันพูดเพื่อบอกความจริงที่แกล้งไม่รู้...หยุดสร้าง**กรรม**_{1.1} อย่างที่พ่อแกล้งเคยทำเถอะ ยิ่งคิดแค้นยิ่งทำลาย **กรรม**_{1.2} มันจะย้อนมาทำลายเราเหมือนกัน แล้วมันก็เห็นทันตาด้วย คุณสิ่งที่มันเกิดกับเราสองคนตอนนี้สิ...เพราะแกล้งคิดจะแก้แค้น เราถึงต้องมาติดกับดักของพวกมันอยู่แบบนี้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **กรรม**_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 และตำแหน่งที่ 3 เป็นการซ้ำกับหน่วยภาษา **กรรม**₁ ในตอนต้นของบทสนทนา ซึ่งเป็นหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคหลัง ซึ่งกรรมเป็นหน่วยภาษาที่ไม่สามารถหาหน่วยภาษาอื่นมาแทนได้ จึงต้องซ้ำรูปภาษา “กรรม”

“สังเกต”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำรูปภาษาเดิม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 7** นวลพรรณแอบให้แวน่าจดหมายน้อยมาส่งให้มะฮาแวในคุก ทำให้มะฮาแวตื่นเต้นดีใจ เป็นจังหวะที่สารวัตรดำเกิงเข้ามาเห็นพอดี มะฮาแวทำจดหมายหล่นพื้น สารวัตรจึงหยิบขึ้นมาใส่กระเป๋า ผู้การเข้ามาสอบสวนมะฮาแว เมื่อผู้การออกไปแล้ว สารวัตรจึงเข้ามาถามมะฮาแวถึงเรื่องจดหมายน้อยของนวลพรรณ ดังบทสนทนาดังนี้

...“นายกับคุณนวลพรรณรู้จักกัน นายคิดจะทำอะไรกันแน่”

มะฮาแวบอกว่าตนจะสู้คดี สารวัตรถามว่าแล้วมันเกี่ยวอะไรกับผู้การประเสริฐ

“สารวัตรไม่เคย**สังเกต**₁ การทำงานของผู้การประเสริฐบ้างหรือ ไม่เคย**สังเกต**_{1.1} เหมือว่าทำไมผู้การถึงต้องรับลูกน้องตามนายต้นทุกเรื่อง”

เป็นคำถามที่ทำให้สารวัตรดำเกิงนั่งคิด”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **สังเกต**_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 เป็นการซ้ำหน่วยภาษา **สังเกต**₁ ในตำแหน่งที่ 1 ตอนต้นบทสนทนา ซึ่งเป็นหน่วยกริยาที่ปรากฏต่อเนื่องกัน

2 ครั้ง ซึ่งสังเกตเป็นหน่วยภาษาที่ไม่สามารถหาหน่วยภาษาอื่นมาแทนได้จึงต้องซ้ำรูปภาษา “สังเกต”

“รูปหล่อ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำรูปภาษาเดิม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 1** หลังจากจบภารกิจปฏิบัติการ ซ่อมช่วยเหลือตัวประกัน หินกับเผือกซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยพิฆาตไฟร็อกกลับมากอบน้ำ เมื่ออาบน้ำเสร็จหินจึงหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูทำให้ึกได้ว่ามีนัดทานกับภรรยา แต่เขาพยายามโทรกลับ แต่เธอไม่รับสาย เผือกจึงบอกว่าเธอน่าจะนอน หินไม่เข้าใจว่าทำไมต้องนอน ทำไมไม่รับสาย จะได้คุยกันให้เข้าใจ เผือกจึงกล่าวประชดว่าหินซื่อป้อ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ซื่อป้อยังไฉะ”

“ยังจะมาถามอีก...เอางี้ละ ฉันถามแกมั่ง แกพาเมียออกไปกินข้าวนอกบ้าน ครั้งสุดท้ายเมื่อไหร่”

“จำไม่ได้วะ”

“เยี่ยม!!! สุดยอด!!! เพื่อนไอ้เผือกสุดยอดจริง ๆ ได้ยินอย่างงี้ไอ้เผือกก็สบายใจ ต่อไปนี่ไม่กลับแล้ว **หล่อ** อย่างเดียวช่วยอะไรไม่ได้จริง ๆ ฟิโรโมนเป็นต่อ **รูปหล่อ**_{1.1} เป็นรองแน่นอนครับพี่น้อง”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้าง ปรากฏรูปภาษา รูปหล่อ_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 เป็นการซ้ำกับหน่วยภาษา หล่อ₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งเป็นการซ้ำรูปภาษาและความหมายเหมือนกับหน่วยกริยาที่ถูกซ้ำ ในประโยคหน้า ซึ่งรูปหล่อเป็นหน่วยภาษาที่ไม่สามารถหาหน่วยภาษาอื่นมาแทนได้ จึงต้องซ้ำรูปภาษา “รูปหล่อ”

“เครื่องดื่ม”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำรูปภาษาเดิม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ซีรีส์ลูกผู้ชาย ปัทม์ ตอนที่ 8** ทฤษฎีเสนอแนวคิดในการขยายตลาดกลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มยอดขายน้ำอัดลมเพิ่มขึ้น โดยทฤษฎีเสนอว่าบริษัทไม่มีงบประมาณเหมือนบริษัทอื่น ฉะนั้นต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ดังบทสนทนาดังนี้

...“เราไม่มีเงินทุนทุ่มโฆษณาเหมือนบริษัทอื่นฉะนั้นเราต้องสร้างภาพลักษณ์ของเราให้ดี โดยอยากให้**เครื่องดื่ม₁** ของเราเป็น**เครื่องดื่ม_{1.1}** ของคนรุ่นใหม่ อยากให้ดาราวัยรุ่นมาเป็นพรีเซนเตอร์”

รสสุคนธ์เห็นด้วย ถามปัทมว่าเห็นยังงัย ปัทมเห็นด้วยกับแนวคิดนี้

“แต่เราไม่มีงบมากพอที่จะจ้างดารา”

ทยุติจึงเสนอให้เอาวัยรุ่นแทน สร้างภาพลักษณ์เป็นน้ำอัดลมของวัยรุ่น ปัทมบอกลองดูได้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เครื่องดื่ม_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 เป็นการซ้ำกับรูปภาษา เครื่องดื่ม₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งเป็นหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค ซึ่งเครื่องดื่มเป็นหน่วยภาษาที่ไม่สามารถหาหน่วยภาษาอื่นมาแทนได้ จึงต้องซ้ำรูปภาษา “เครื่องดื่ม”

“อัญมณีแห่งแมนจูเรีย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธนาการอ้างอิงด้วยการกล่าวซ้ำรูปภาษาเดิม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**พรายพิฆาต ตอนที่ 1** ในห้องลับของพราน จอมภูตภายในห้องที่เต็มไปด้วยอุปกรณ์ทันสมัยซึ่งควบคุมด้วยสมองกล AI ซึ่งสามารถตอบโต้กับพรานได้ เขามีชื่อว่าแซนดี้หรือแซนดี้ พรานยืนหน้าจอคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ สนทนากับแซนดี้ เรื่องอัญมณีแห่งแมนจูเรีย ซึ่งแซนดี้ได้ข้อมูลและบอกพราน ดังบทสนทนาดังนี้

“อัญมณีแห่งแมนจูเรีย₁ เป็นหนึ่งในสมบัติล้ำค่าของรัฐบาลอังกฤษ ก่อนที่มันจะสูญหายไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จากนั้นก็ไม่มีใครพบเห็นมันอีกเลย จนเมื่อไม่กี่ปีมานี้จึงมีข่าวว่าอัญมณีแห่งแมนจูเรีย_{1.1} ถูกเก็บซ่อนไว้โดยมหาเศรษฐีชาวอเมริกันคนนี้ ซึ่งใช้เงินจำนวนมหาศาลเพื่อที่จะได้ครอบครองมัน จากนั้นเขาก็เดินทางมาเมืองไทยพร้อมด้วยอัญมณีนี้” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา อัญมณีแห่งแมนจูเรีย_{1.1} เป็นการซ้ำกับรูปภาษา อัญมณีแห่งแมนจูเรีย₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งเป็นหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคเหมือนกัน ซึ่งอัญมณีแห่งแมนจูเรียเป็นหน่วยภาษาที่ไม่สามารถหาหน่วยภาษาอื่นมาแทนได้ จึงต้องซ้ำรูปภาษา “อัญมณีแห่งแมนจูเรีย”

2. การซ้ำโครงสร้างภาษา

การซ้ำโครงสร้างภาษา หมายถึง การทำให้หน่วยภาษาในหน่วยข้อความอย่างน้อย 2 หน่วยขึ้นไปมีความสัมพันธ์กัน โดยลักษณะการซ้ำนี้จะเกิดกับโครงสร้างภาษาที่เหมือนกัน อาจเป็นการซ้ำวลี หรือประโยคก็ได้ (วรวรรณ ศรียาภัย, 2563 หน้า 6-61) จากการศึกษา บทละครโทรทัศน์ พบการซ้ำโครงสร้างภาษา พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เป็น...เป็น...เป็น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำโครงสร้างภาษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรกรรม ตอนที่ 9** จันทานอนไม่หลับจึงพูดคุยกับเรณู เรณูกล่าวว่าไม่รู้ว่ามีอีกหน่วยจะมีโอกาสมานอนคุยกันแบบนี้อีกมั๊ย เพราะปลัดมีแผนจะขอเธอแต่งงาน แต่จันทาก็พูดด้วยความเจียมตัว เรณูจึงได้ถามจันทาว่าคุณปลัดมีแผนการอย่างไรบ้าง จันทาจึงตอบกลับดังบทสนทนาดังนี้

“นี่...คุณปลัดเขามีแผนในอนาคตอะไรกับเธอบ้างไหม”

“เขาอยากให้นฉันเป็น₁ เมีย เป็น_{1.1} แม่ของลูก เป็น_{1.2} แม่บ้านเท่านั้นแหละแต่เอาตามตรงนะ พี่เรณู ฉันเห็นพี่ชายขนม เห็นวรรณเป็น_{1.3} ข้างเย็บผ้า ฉันก็อยากมีวิชาอาชีพของฉันทเองบ้าง เพราะวันข้างหน้า ถ้า...เอ่อ...ถ้าชีวิตมันไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิดไว้ ฉันก็จะต้องมีอาชีพหาเลี้ยงตัวเองได้”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เป็น₁ ในตำแหน่งที่ 2 ตำแหน่งที่ 3 เป็นการซ้ำกับหน่วยภาษา เป็น₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งเป็นหน่วยกริยาที่ปรากฏต่อเนื่องกันหลายครั้ง

“บทของ...บทของ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำโครงสร้างภาษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 1** ชวีญอุมาได้รับเชิญให้เล่นละครเรื่องรอยอดีต โดยแสดงเป็นโคมเฉลา เมื่อเธออ่านบทกลับบอกว่าบทบาทของโคมเฉลาไม่สมกับบทบาทและชีวิตจริง เธอจึงไวยวายเป็นคนเขียนบท ซึ่งทุกคนพยายามกล่อมชวีญอุมาว่าเป็นนิยายเรื่องสนุก ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่ใช่ ขวัญไม่ได้วัน ขวัญกำลังจะบอกว่าเรื่องนี้มันไม่น่าเชื่อถือ มันไม่จริง!”

ปกป้องทำไม่รู้ไม่ชี้เดินห่างออกไป ส่วนดาวรายดิงว่านิยายเรื่องนี้คนแต่งเขาบอกว่าเขียนจากเรื่องจริง ขวัญอุมาบอกว่าให้ตามคนเขียนมาเจอกันหน่อย คเซนทร์พูดอย่างเหนื่อยใจว่าคนเขียนตายไปแล้ว

ทุกคนพยายามกล่อมขวัญอุมาว่านิยายเรื่องนี้สนุก **บทของ₁** ขวัญอุมา ก็คือ โฉมเฉลา เป็นบท₁ ที่ดีมาก และเป็น**บทของ_{1.1}** ก็เหมาะกับเธออย่างไม่มีใครเทียบ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา บทของ_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 มีการซ้ำโครงสร้างภาษา 1 โครงสร้าง คือ บทของ... ปรากฏซ้ำ 2 ครั้ง ด้วยมีหน่วยภาษาอื่นปรากฏนำหน้า และตามหลังหน่วยโครงสร้างภาษา

“เป็นโจร ...ทำหน้าที่ลูกผู้ชาย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำโครงสร้างภาษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 8** ภูผาไปหาสมคิดถึงบ้าน เจอสมคิดนั่งกินเหล้าอยู่หน้าบ้านคนเดียว สมคิดดึงภูผามานั่ง ภูผาถามสมคิดว่ารู้ตัวว่ากำลังทำอะไรอยู่ สมคิดจึงบอกกวน ๆ ว่า ตั้งแต่ภูผาออกจากแก๊ง เขาก็ไปเป็นโจร ทำหน้าที่ลูกผู้ชายตามที่ภูผาบอก ดังบทสนทนาดังนี้

...“เลิกกินเหล้า แล้วเอาเวลาไป**ทำหน้าที่ลูกผู้ชาย₁** ได้แล้ว พ่อแม่ พี่สาว น้องสาวแก เคยดูแลเขาบ้างไหม หรือเอาแต่สร้างความเดือดร้อน”

“จะกินให้มันได้อะไรขึ้นมว่ะ” ภูผาปาขวดเหล้าแตก ทุกอย่างเงยบังันทันที

“กินเพื่อให้ลืมเพื่อนเลว ๆ อย่างมึงไง มึงรู้ไหมตั้งแต่มึงออกจากแก๊ง กูโดนพวกมันทำอะไรบ้าง มึงมันเอาตัวรอดอยู่คนเดียว มึงทิ้งกู”

“กูชวนมึงออกมาด้วยกันแล้ว ทำไมมึงไม่ออก”

“ถ้ากูออกแล้วบ้านกูจะเอาอะไรแตก! ที่กูต้อง**เป็นโจร₂** เพราะกูกำลัง**ทำหน้าที่ลูกผู้ชาย_{1.1}** อย่างที่มึงบอกไง” ภูผาบอกให้ออกมาเสียแล้วไปทำไรกับตน

“กูไม่ไป! กูจะเป็น**โจร_{2.1}**”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏการซ้ำโครงสร้างภาษา 2 โครงสร้าง คือ ทำหน้าที่ ลูกผู้ชาย₁ ปรากฏซ้ำ 2 ครั้ง มีโครงสร้างภาษา คือ...ทำหน้าที่ลูกผู้ชาย...และ เป็นโจร₂ ปรากฏซ้ำ 2 ครั้ง มีโครงสร้างภาษา คือ ...เป็นโจร ส่วนข้างหลังประโยคอาจจะมีหน่วยภาษาอื่นปรากฏหรือไม่ก็ได้

“มือหนึ่ง...อีกมือหนึ่ง...”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธภาพการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำโครงสร้างภาษา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 2** อาทิตย์พูดแซวณดลกับเพชร หากถูกแมลงไฟรบกวนกันต้นคอณดลกับเพชรพร้อม ๆ กัน ภาพมันจะออกมาเป็นยังไง ทำเอาเพชรเขินแทบเก็บอาการไม่อยู่ รีบวิ่งไปเข้าเต็นท์ ดังบทสนทนาดังนี้

...อาทิตย์พยักหน้าแต่ไม่วายกระเซ้ายิ้ม ๆ ว่า “ถ้ามันกัดต้นคอแกกับต้นคอไอ้เพชรพร้อม ๆ กัน ภาพมันจะออกมาเป็นยังไงนะ”

เพชรเขินมากแทบเก็บอาการไม่อยู่ รีบวิ่งไปเข้าเต็นท์ตัวเองนั่งกอดเข้าใจเต็นท์

โครมคราม **มือหนึ่ง**, ลูกชอกคอที่โดนชายหนุ่มลื้มเลีย **อีกมือหนึ่ง**, จิกต้นขาตัวเอง ...จริตของสตรีกระเจิดกระเจิงจนควบคุมไม่ได้...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏการซ้ำโครงสร้างภาษา 1 โครงสร้าง คือ มือหนึ่ง₁ ปรากฏซ้ำ 2 ครั้ง มีโครงสร้างภาษา คือ ...มือหนึ่ง.. โดยเป็นประธานของประโยคที่ตามด้วยกริยา ลูก และ จิก

3. การซ้ำความหมาย

การซ้ำความหมาย หมายถึง การซ้ำความในลักษณะที่มีการใช้รูปภาษาใหม่ แต่มีความหมายคงเดิม หรือใกล้เคียงกับรูปภาษาเดิมที่กล่าวไปแล้ว รูปภาษาใหม่ที่กล่าวมามีมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป จากการศึกษายกตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการซ้ำความหมายระดับคำและกลุ่มคำ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

“อีแพศยา-อีสารเลว-อีชั่วช้า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธภาพการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำความหมายเดิม หรือกล่าวความหมายที่ใกล้เคียงกับข้อความที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 15** ข้อมูลจากกระวีวรรณเรื่องวิชากำบังกายของเริงวุฒิ ทำให้คนสั่นต้องเปลี่ยนแผน ยกเลิกคำสั่งตามจับม่านฟ้ากับพิชัยเพราะเชื่อว่าทั้งสองต้อง

หาทางไปขอความช่วยเหลือจากเริงวุฒิ แป้งร้านอนร๋องให้เพราะขวัญผวา ผีนวลทิพย์ได้
ยินเสียงลูกสาวคนเดียวก็หลุดจากสมาธิ เอ๋ออาฆาต ดับทสนทนาดังนี้

...“พวกมันทำแป้งร่ำเจ็บ พวกมันต้องได้รับการตอบแทนอย่างสาสมที่สุด”

พิชิตไม่ได้คิดถึงผีนวลทิพย์เลย มัวโมโหเมื่อมาน้ำสารภาพหน้าตายว่าเป็นชู้
กับเริงวุฒิ

“เมื่อไหร่จะหายโง่ชะที ฉันทะเป็นเมียมัน ฉันทอมไปเป็นเมียคุณก็เพราะตูกตา
หยก ตัวนี้”

มาน้ำเอาตูกตาหยกไปเก็บ พิชิตโกรธจัดตามไปแย่ง

“เอามา...อีแพศยา อีสารเลว₁ ที่แท้มีงก็เบ็นนางนกต่อ มีงชั่ว_{1,1} เหมือนที่แม่กู
บอกไม่มีผิด”

พิชิตลงไม้ลงมือกับมาน้ำเลยถูกเธอใช้ตูกตาหยกฟาดหัวเลือดอาบ

“อีมาน้ำ กูจะฆ่ามีง อีชั่ว_{1,2}...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษาที่มีการซ้ำความหมาย ชั่ว_{1,1} ในตำแหน่งที่ 2
และ อีชั่ว_{1,2} ในตำแหน่งที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาซ้ำความหมายกับข้อความ อีแพศยา อีสารเลว₁
ในตำแหน่งที่ 1 โดยความหมายของข้อความเป็นคำบริภาษที่มีความหมายคล้ายกัน

“เนรคุณ ออกตัญญู”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำความหมายเดิม
หรือกล่าวความหมายที่ใกล้เคียงกับข้อความที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูล
การวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 13** พราณวิทย์แอบตามคณะเดินทางของณดล
จนในที่สุดวิทย์ก็ปะทะกับเพชร ด้วยอำนาจของพชรมนตราหรือเพชรสีชมพูที่ตัวเองต้องการ
วิทย์ทำทุกวิถีทางเพื่อแย่งชิงมันมาจากเพชรให้ได้ ระหว่างปะทะกันเขาด่าเพชร ดังบทสนทนาดังนี้

...“ด่าเพชร เนรคุณ ออกตัญญู₁ ”

“แกมันไม่ใช่ลูกฉัน แกมันเป็นเด็กที่ฉันขโมยมาต่างหาก ปัทมาคือลูกสาวฉัน
ลูกของฉันเพียงคนเดียว แกมันลูกดีออกเตอร์อมร”

“ไม่จริง”

“ทุกอย่างที่ฉันทำก็เพื่อวินาทีนี้ เพื่อเพชรเม็ดนี้ พชรมนตรา...เมื่อแก้วความจริง
ทุกอย่าง พอก็คงปล่อย แยกไปไม่ได้”

วิทย์กระหน่ำทำร้ายเพชรตั้งใจเอาให้ตาย เพชรปกป้องและหลบหลีกแต่ยังงี้
ก็ไม่ยอมหนีสัก

“อึดึกอกตัณญ เนรคุณ_{1.1}”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา อกัตตัณญ เนรคุณ_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 มีลักษณะ
ซ้ำความหมายกับรูปภาษา เนรคุณ อกัตตัณญ₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งข้อความบทสนทนาเป็นคำกล่าว
บริภาษที่มีการว่ากล่าวซ้ำ

“ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม-ศาลเตี้ย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำความหมายเดิมหรือ
กล่าวความหมายที่ใกล้เคียงกับข้อความที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย
เช่น ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 16 หลังจากที่เสื้อสักถูกจับ หมวดประชาเข้าไปในที่ทำงาน
ของสารวัตรดำเกิง ถามอย่างเข้าใจไม่ได้ว่าทำไมผู้การประเสริฐถึงไม่เอาเสื้อสักมาขังไว้ที่นี้
ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่ซังที่นี้ไม่เท่าไร เราไม่รู้เอาตัวเสื้อสักไปไว้ที่ไหนนี่สิน่าหวง...ผมเกรงว่า
เสื้อสักอาจจะไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม”

หมวดถามว่าหมายถึงศาลเตี้ย

“ผมว่ามันน่าจะยิ่งกว่าศาลเตี้ย_{1.1}”

สารวัตรหน้าเครียด...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ศาลเตี้ย_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 มีลักษณะการซ้ำ
ความหมายกับข้อความ ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งข้อความทั้ง 2 ชุด
มีความหมายคงเดิม

“ยึดมั่นในความดี-ไม่มีวันทำอะไรที่ผิดศีลธรรม”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำความหมายเดิมหรือ
กล่าวความหมายที่ใกล้เคียงกับข้อความที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย

เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 13** รุ่งขึ้นใหญ่รู้สึกตัวหลังจากพักฟื้นที่โรงพยาบาล เห็นคำแพงร้องไห้ข้างเตียง ก็แปลกจึงถามว่าร้องไห้ทำไม คำแพงไม่กล้าบอกตรง ๆ แต่ใหญ่รู้ว่าเป็นเรื่องคลิบที่ถูกปล่อยออกไป ใหญ่จึงปลอบใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เรื่องภาพในโทรศัพท์ใช้ไหม”

“คุณใหญ่รู้หรือคะ”

“มีคนส่งให้ผมดูแล้ว”

“คุณใหญ่เชื่อหรือเปล่าคะ”

“มันมีภาพจริงและภาพตัดต่อ แต่ผมเชื่อใจคนของผมมากกว่า ตลอดเวลาที่เรายู่ด้วยกัน คำแพงไม่ใช่คนเหลวไหล เราสองคน **ยึดมั่นในความดี₁**”

“คะ คำแพงยืนยันว่าคำแพงทำแต่ความดีมาโดยตลอด แต่ถ้าที่ผ่านมาคำแพงได้ทำอะไรที่ทำให้คุณใหญ่ไม่สบายใจ คำแพงกราบขออภัยคุณใหญ่ด้วยนะคะ”

“ผมรักและเชื่อใจคำแพงมาโดยตลอด และรู้ด้วยว่าคนอย่างคำแพง **ไม่มีวันทำอะไรที่ผิดศีลธรรม_{1.1}** อย่างแน่นอน ทำให้สบายใจ ความดีจะต้องคุ้มครองเรา”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ไม่มีวันทำอะไรที่ผิดศีลธรรม_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 มีลักษณะการซ้ำความหมายกับข้อความ ยึดมั่นในความดี₁ ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งมีความหมายถึงการทำความดี ไม่ทำอะไรผิดศีลธรรม

“ผู้แสนดี” และ “คนดีศรีอีสาน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธภาพการอ้างถึงด้วยการกล่าวซ้ำความหมายเดิม คือกล่าวความหมายที่ใกล้เคียงกับข้อความที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี ยายฮิอินเตอร์ ตอนที่ 5** กลับมาถึงโรงสี พ่อใหญ่คมก็ยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ พอใจแผนการของตนที่จะขับไล่เมียทศพลออกจากโคกอีเก้ง สองพี่น้อง จำปุน จำปี ลูกสาว พ่อใหญ่คม ต่างดีใจที่จะได้ทศพลมาครอบครอง พ่อใหญ่คมบอกให้สองพี่น้องอยู่เฉย ๆ และจะจัดการเอง ดังบทสนทนาดังนี้

...“ได้เลยพ่อใหญ่ จัดให้โลด” เข็มรับปากแข็งขัน

“เดี๋ยว...งานที่ขอยให้ไปจัดการอย่าให้อีจำปุนจำปีรู้เด็ดขาด มันเป็นพวกปากอยู่บ่สุข”

“จำขึ้นใจเลยจะ พ่อใหญ่คืออ๊อฟผู้แสนดี₁ เป็นนักธุรกิจมือสะอาด คนดีศรีอีสาน_{1.1} เกะนั้น”

จากทองประโยคนั้นได้ขึ้นใจ...แล้วก็หันไปหัวเราะชอบใจกับเข้...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา คนดีศรีอีสาน_{1.1} ในตำแหน่งที่ 2 มีลักษณะซ้ำความหมายกับข้อความ ผู้แสนดี₁ ซึ่งข้อความทั้งสองชุดมีความหมายใกล้เคียงกันหมายถึงการเป็นคนดี

ตามที่กล่าวมาในข้างต้นเกี่ยวกับการซ้ำรูปภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการซ้ำ 3 ลักษณะ กล่าวคือ การซ้ำรูปภาษาเดิม การซ้ำโครงสร้างภาษา และการซ้ำความหมาย ทั้งนี้จากการตั้งข้อสังเกตลักษณะการซ้ำภาษาในบทละครโทรทัศน์ไม่มากนัก ด้วยบทละครโทรทัศน์ ประกอบไปด้วย บทบรรยาย และบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง ซึ่งบทสนทนาในเรื่องก็จะเหมือนการสื่อสารของคนในชีวิตจริง การเลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสารจึงมีการหยิบยืมถ้อยคำที่หลากหลายมากแล้วแทนถ้อยคำซ้ำ ๆ เพื่อให้บทละครมีความเป็นธรรมชาติ ดังนั้นการใช้รูปภาษาซ้ำในบทละครจึงไม่พบมากนัก จะพบอยู่บ้างในการซ้ำหน่วยความหมาย ซึ่งจะมีการใช้รูปภาษาใหม่ที่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายเดิม มากล่าวซ้ำให้บทละครเด่นชัดยิ่งขึ้น

การละ

การละ หมายถึง การไม่ปรากฏของรูปภาษาในหน่วยข้อความ อาจเรียกการละว่าตัดหรือสูญก็ได้ รูปภาษาดังกล่าวแม้จะละออกไปแล้ว หากยังมีความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ เพียงแต่ไม่เห็นรูปภาษา ลักษณะของการละจะปรากฏก็ต่อเมื่อรูปภาษาเดิมปรากฏในครั้งแรกแล้วในบริบทภาษา ครั้นต่อไปจึงไม่จำเป็นต้องเขียนหรือพูดซ้ำอีกครั้ง ก็จะละรูปภาษาออกไปได้ จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาการละในบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการละ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การละรูปหน่วยนามวลี และ 2) การละรูปหน่วยกริยาวลี พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1. การละรูปหน่วยนามวลี

การละรูปหน่วยนามวลี หมายถึง หน่วยนามวลีในประโยคจะประกอบด้วยหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน และหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม หน่วยประธานจำเป็นต้องมีอยู่เสมอ ส่วนหน่วยกรรมไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ ถ้าหน่วยกริยา

ของประโยคเป็นหน่วยกริยากรรม หรือหน่วยกริยาที่ไม่ต้องมีกรรมตามหลัง ในการสื่อสาร บางครั้งหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือหน่วยกรรมในประโยค ไม่จำเป็นต้องปรากฏรูปของหน่วยภาษาเสมอไป อาจละรูปหน่วยภาษานั้น เพื่อไม่ต้องกล่าวรูปหน่วยภาษานั้น ซ้ำรูปหน่วยภาษาจะละไปแล้ว แต่หน้าที่และความหมายของหน่วยภาษานั้นยังคงอยู่เสมอ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ความคาดหวัง” “คุณจุลมาส” และ “ลูก”

เป็นหน่วยนามวลีแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 14** จุลมาสถามทนายว่าวีเป็นโรคซึมเศร้าหรือเปล่า ตนดูข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเยอะมาก จะว่าไปวิกิเข้าข่าย ทนายบอกว่าหมอวินิจฉัยว่าวีไม่ได้เป็น แต่ถ้าเราไม่ช่วยกันอนาคตวีอาจมีแนวโน้มที่จะเป็นได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ที่คุณหมอบอกว่า**ความคาดหวัง**₁ ทำร้ายลูกได้ มันคืออะไรคะ แล้ว**Ø**_{1.1} ทำร้ายลูกได้ยังไงคะ”

“**คุณจุลมาส**₂ จำได้ไหมคะ ตอนที่แยกทางกับคุณไวทีน ตั้งเป้าหมายอะไรกับชีวิตตัวเองบ้าง”

“ฉันปฏิญาณว่า**Ø**_{2.1} จะต้องเลี้ยงลูกให้ดีที่สุดที่สุด ถึงลูก₃ จะไม่มีพ่อ ฉันก็เลี้ยง**Ø**_{3.1} ให้ดีได้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมของประโยค ที่ละเอาไว้มี 3 หน่วย ได้แก่

1. หน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา ความคาดหวัง₁
2. หน่วยภาษา $\emptyset_{2.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา คุณจุลมาส₂
3. หน่วยภาษา $\emptyset_{3.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา ลูก₃

“ณดล” และ “บิดา”

เป็นหน่วยนามวลีแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 1** ฉากเปิดเรื่องเล่าเรื่องราวของหนุ่มนักธุรกิจลูกเจ้าของบริษัทอัญมณีที่มีบิดาป่วยเป็นลูกประหลาด จนต้องให้ลูกเข้าป่าไปตามหาพชรมนตรา เพชรในตำนานที่เชื่อว่าจะรักษาอาการป่วยได้ ดังบทบรรยายต่อไปนี้

ฉดล₁ นักธุรกิจหนุ่มรูปหล่อผู้สืบทอดกิจการบริษัทอัญมณีจากบิดา₂ $\emptyset_{2.1}$ ซึ่งกำลังป่วยด้วยโรคประหลาดที่แม้แต่หมอยังไม่รู้สาเหตุ $\emptyset_{1.1}$ ตัดสินใจเข้าป่ากับอาทิตย์ เพื่อนผู้เชี่ยวชาญด้านเพชร เพื่อตามหา “พชรมนตรา” เพชรสีชมพูในตำนาน โดยมีวิทย์พ่อของเพชรเป็นพรานนำทางตามแผนที่ลายแทงโบราณของประพจน์... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคที่ละเอาไว้ 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา ฉดล₁ และหน่วยภาษา $\emptyset_{2.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา บิดา₂

“สินค้า”

เป็นหน่วยนามวลีแสดงสัมพันธนาการอ้างอิงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ซีรีส์ลูกผู้ชายปัทม ตอนที่ 8** ปัทมเล่าความสำเร็จในการทำการตลาดให้นักข่าวฟัง มีอยู่ร้านหนึ่ง ปัทมเข้าไปช่วยยกสินค้าที่จะหล่น ทำเอาอาแปะปลื้มใจให้ปัทมนำน้ำอัดลมมาขายได้เลย ดังบทบรรยายดังนี้

...“รสสุคนธ์บอกผมว่าให้ผมคุยกับเจ้าของร้านให้เหมือนเพื่อน ให้เหมือนพี่น้อง คุยกัน และผมประสบความสำเร็จในการเข้าถึงร้านหลาย ๆ ร้าน โดยที่ผมไม่ได้พูดถึงน้ำอัดลม TK เลยสักคำ”

มีอยู่ร้านหนึ่ง อาแปะเจ้าของร้านพยายามยกเก็บ**สินค้า**₁ ที่เพิ่มขึ้นมา แต่ยกไม่ไหวทำหล่น ปัทมพุ่งเข้าไปช่วยเก็บ $\emptyset_{1.1}$ อาแปะขอบใจบอกปัทมว่าพรุ่งนี้เอานมมาลงหลาย ๆ โหลเลย อ้าวจะขายนมของลือ ปัทมขอบคุณแต่พอนึกได้ก็รีบบอกว่าตนไม่ได้ขายนม แต่ขายน้ำอัดลม...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคที่ละเอาไว้ 1 หน่วย ได้แก่ รูปหน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละหน่วยภาษา สินค้า₁

“พรายดำ”

เป็นหน่วยนามวลีแสดงสัมพันธนาการอ้างอิงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 1** คีนหนึ่งเหล่าอาชญากรพรายดำบุกเข้าไปโมยอัญมณีแห่งแมนจูเรียจากธนาคารที่เก็บรักษา พ.ต.ต.เชิดวุธ รัตนฤทธิ์ ยอดมือปราบแห่งสำนักงานตำรวจได้เข้าไปสกัด ดังบทบรรยายดังนี้

...พ.ต.ต.เชิดวุธ รัตนฤทธิ์ นำกำลังเข้าสกัด $\emptyset_{1.1}$ ทว่าพวกพรายดำ₁ กลับแหวกวงล้อมไปได้ แต่หลังจากหนีไปได้ไม่ทันไร พวกพรายดำก็เจอกับบุรุษลึกลับนามว่า พราณ จอมภูตเข้ามาขัดขวางไว้ แต่สุดท้ายอัญมณีแห่งแมนจูเรียก็ถูก $\emptyset_{1.2}$ แย่งไปอีกครึ่ง... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคที่ละเอาไว้ 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา พรายดำ₁ และหน่วยภาษา $\emptyset_{1.2}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา พรายดำ₁

“ทอรุ่ง”

เป็นหน่วยนามวลีแสดงสัมพันธนาการอ้างอิงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชายภูผา ตอนที่ 15** หมอเวหานัดทอรุ่งไปกินข้าว โดยก่อนไปได้หยิบยาในห้อยยาไปประปุกหนึ่งอย่างหมายความว่าทอรุ่งเสร็จจนแน่นเย็นวันรุ่งขึ้นทอรุ่งไปกินข้าวกับหมอเวหาตามนัด ดังบทบรรยายดังนี้

เย็นวันรุ่งขึ้นทอรุ่ง₁ไปกินข้าวกับเวหา₂ ตามนัด เขาชวน $\emptyset_{1.1}$ ตีมไวน์ ทอรุ่งปฏิเสธ เพราะพรุ่งนี้ต้องทำงาน $\emptyset_{2.1}$ ก็อ่อนว่านิตเดียวแล้วเลือกไวน์ให้ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคที่ละเอาไว้ 1 หน่วย ได้แก่ หน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา ทอรุ่ง₁ และปรากฏรูปหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคที่ละเอาไว้ได้แก่ $\emptyset_{2.1}$ เป็นการละรูปหน่วยภาษา เวหา₂

2. การละรูปหน่วยกริยาวลี

หน่วยกริยาวลี หมายถึง หน่วยที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของข้อความในการสื่อสารในหน่วยประโยคเพื่อการสื่อสารจึงจำเป็นต้องมีหน่วยกริยาวลีทุกครั้ง แต่การมีอยู่ของรูปหน่วยกริยาวลี ไม่ต้องปรากฏรูปหน่วยภาษาเสมอไป ซึ่งอาจจะละรูปหน่วยกริยาวลีได้เช่นเดียวกับหน่วยนามวลี แต่ความหมายและหน้าที่ของหน่วยกริยายังคงอยู่เสมอ (วรวรรณ ศรียาภัย, 2563, หน้า 6-64) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์มีการละรูปหน่วยกริยาวลี พิจารณาได้ดังตัวอย่างบทละครดังนี้

“กินข้าว”

เป็นหน่วยกริยาวลีแสดงสัมพันธนาการอ้างอิงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวแล้ว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟหิมะ ตอนที่ 1** รติแต่งตัวสวยนั่งรอหิน

มาทานข้าวมือเย็นพร้อมกันตามที่นัดไว้ แต่หินยังไม่กลับมาสักที ทำให้เธออารมณ์เสียโมโห ทำร้ายข้าวพัง ดังบทสนทนาดังนี้

...รติแต่งตัวสวยนั่งหน้าเรียบนิ่งอยู่ที่โต๊ะอาหารคนเดียว เธอปล่อยให้
โทรศัพท์มือถือดังตลอดเวลาโดยไม่คิดจะรับสาย แม่เบอร์ที่โทรมาจะโชว์ชื่อว่า “ที่รัก”
สักครู่แม่บ้านชื่อป้าแจ่มเข้ามาถามเจ้านายสาวอย่างกล้า ๆ กลัว ๆ ว่า
“จะให้เตรียมอาหารหรือยังคะคุณ”
“จะถามทำไม ไม่ແກຕາດູລະວ່າພ້ວມມາຮິຍັງ ໂມ່ຮູ້ເລີຍໃຫ້ມ້ຍ ໂມ່ນັກຮິງ ກັບອກແລ້ວ
ບອກອີກວ່າຈັ້ນຈະກິນຂ້າວ, ວັນຄຣບຣອບແຕ່ງານກັບພ້ວ ແລ້ວນີ້ພ້ວຍັງໂມ່ມາຯ ແກຈະໃຫ້ຈັ້ນ
ທ້າຍັງໃຈ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหน่วยกริยาวลีของประโยคที่ละไว้ 1 หน่วย คือ
หน่วยภาษา ๐ เป็นการละรูปภาษา กินข้าว,

“ขายขนม”

เป็นหน่วยกริยาวลีแสดงสัมพันธนาการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าว
ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกรรรม ตอนที่ 4 หลังจากตื่นนอนหลังวันเข้าหอ
พิไลตื่นเข้ามาหุงข้าว ส่วนประสงค์บอกว่าจะไปที่ร้านหากับข้าวเอามากินกับข้าวต้มก๊วย
ระหว่างขาหลับเจอกับเรณูหาบขนมผ่านมาพอดี จึงขอสื่อแต่เรณูแสดงน้ำใจแบ่งขนมที่เหลือ
ให้ไปกิน ดังบทสนทนาดังนี้

ระหว่างที่เดินถือของกินใส่ตะกร้ากลับไปที่บ้าน ประสงค์ก็เดินมาทันเรณู
ที่หาบของขายพลางหยุดคุยกับบรรดาลูกค้าระหว่างทางกับโรงสี

...“พี่เรณู ขายขนม, หมดไหม”

“๐ เหลือไม่ถึงสิบห่อ จะไปขายต่อกี่ซี่ก็เจียดินละ เดี่ยวแจกคนงานกินกันไป”

“งั้นผมขอซื้อ”

เรณูมองของในมือของประสงค์ก็เดาได้ว่า เขาคงเพิ่งกลับมาจากตลาด เรณู
วางหาบลลง แล้วหยิบขนมในห่อใส่ตะกร้าของเขาจำนวนหกห่อ ที่เหลือเรณูตั้งใจ
จะเอาไปแบ่งปันให้กับกมลและเจ็กเซ้ง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหน่วยกริยาวลีของประโยคที่ละไว้ 1 หน่วย คือ หน่วยภาษา ๐ เป็นการละรูปภาษา ขาชนม

“จัดการดำเนินคดี”

เป็นหน่วยกริยาวลีแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 9** อติรุจรณ์ใจเรื่องคดีปล้นเพชร ของบริษัทพิภย์พิมาน จึงไปกดดันคมสันให้รีบดำเนินคดี ดังบทสนทนาดังนี้

...“หลักฐานมีเยอะแยะทำไมไม่รีบจับพวกมันมาลงโทษ เรื่องปล้นเพชรนะ หลักฐานก็มีชัด ๆ ว่า ไอ้พิชิตเป็นตัวการ”

“แต่เพชรก็ถูกปล้นไปอีกที”

“นายรู้ใช่ไหมวะไอ้หมวดว่าเป็นฝีมือใคร...แล้วทำไมไม่**จัดการดำเนินคดี**”

“คดีมีเงื่อนงำ มันโยงใยกันไปหมด...ฉันขอเวลานายหน่อย ฉันอยากจับมัน ทั้งขบวนการ ๐_{1.1} ไม่อยากให้เป็นเหมือนรายอื่น ๆ จับ ๐_{1.2} ได้แต่พวกลูกกระจอก แต่หัวหน้าลอยนวล”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหน่วยกริยาวลีของประโยคที่ละไว้ 1 หน่วย คือ หน่วยภาษา ๐_{1.1} และหน่วยภาษา ๐_{1.2} เป็นการละรูปภาษา จัดการดำเนินคดี₁

“อ่าน”

เป็นหน่วยกริยาวลีแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าว ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 3** วิทยาตากำลังนั่งเก็บรายละเอียด ภาพวาดของขวัญอุมาซึ่ง วาดเป็นภาพประกอบละครยอดเยี่ยม ธีรัชเข้ามาถามวิทยาตา ถึงหนังสือ รอยอดีตจากมารดา ดังบทสนทนาดังนี้

...“แม่ครับ...เห็นหนังสือรอยอดีตไหมครับ” ธีรัชเข้ามาถาม วิทยาตาถามว่าก็ลูก **อ่าน** อยู่ไม่ใช่หรือ

“ยัง ๐ เลยครับแม่ ยังหาไม่เจอเลย สุดใจละแม่”

สุดใจบอกยังไม่เห็น วิทยาตาชวนมากินข้าวกันก่อนดีกว่า... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหน่วยกริยาวลีของประโยคที่ละไว้ 1 หน่วย คือ หน่วยภาษา ๐ เป็นการละรูปภาษา อ่าน₁

“มามอบตัว”

เป็นหน่วยกริยาวลีแสดงสัมพันธบทการอ้างถึงด้วยการละรูปภาษาเดิมที่เคยกล่าวปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 8** รถตำรวจจอดทางทั้งสามราว 15 ก้าว สารวัตรดำเกิงกับตำรวจสองนายลงจากรถชักปืนตะโกน ให้ทุกคนมอบตัวดังบทสนทนาดังนี้

...“ทุกคนหยุดอยู่ตรงนั้น วางอาวุธแล้วคุกเข่า เอามือประสานท้ายทอย”

“ไม่จำเป็นหรอกสารวัตร ผมตั้งใจ **มามอบตัว**”

เลื้อยกร้อมบอกและทุกคนก็ไม่ทำอย่างที่สารวัตรสั่ง สารวัตรดำเกิงนั่งไปอย่างสงสัย แทนรีบบอกว่าเลื้อยกร้อมอบตัวคนเดียวตนไม่เกี่ยว $\emptyset_{1.1}$ กรว่าตนก็ไม่เกี่ยว $\emptyset_{1.2}$ สารวัตรถามว่าทำไมสองคนไม่มอบตัว กรบอกว่าเราไม่ผิด แทนเสริมว่าเราถูกจัดฉาก... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหน่วยกริยาวลีของประโยคที่ละไว้ 2 หน่วย คือ หน่วยภาษา $\emptyset_{1.1}$ และหน่วยภาษา $\emptyset_{1.2}$ เป็นการละรูปภาษา มามอบตัว₁

การละที่พบในบทละครไทยโทรทัศน์ตามที่กล่าวไปในข้างต้น มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การละรูปหน่วยนามวลี และ 2) การละรูปหน่วยกริยาวลี การละก็เป็นรูปแบบภาษาอย่างหนึ่ง ที่พบในบทสนทนาของตัวละคร ทั้งนี้อาจเนื่องจากการละรูปภาษา ทำให้กระบวนการสื่อสาร มีความเป็นธรรมชาติ ความกระชับ โดยเมื่อมีการละหน่วยกริยาจะต้องไม่ละหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานหรือหรือหน่วยกรรม เพื่อให้เข้าใจบริบทของการสื่อสาร

การแทนที่

การแทน หมายถึง การใช้รูปหน่วยภาษาขนาดสั้น อาจเป็นคำเดี่ยวหรือกลุ่มคำขนาดสั้น แทนรูปหน่วยภาษาอีกหน่วยหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มคำขนาดยาว อาจเป็นประโยค ย่อหน้า หรือข้อความที่กล่าวไปแล้วหรือกำลังกล่าว รูปหน่วยภาษาที่ใช้แทนที่จะมีความเชื่อมโยงความหมายกับรูปหน่วยภาษาที่ถูกแทน จากการศึกษาลักษณะการแทนที่ในบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่ามีการใช้รูปแบบการแทนที่ 1 ลักษณะ คือ การแทนที่ด้วยหน่วยกำหนดเฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

หน่วยกำหนดเฉพาะ

หน่วยกำหนดเฉพาะ หมายถึง รูปแบบภาษาที่เป็นกลุ่มคำที่บ่งเฉพาะเจาะจงว่าข้อความใดสิ่งใด คือ สิ่งที่กำลังกล่าวมาแล้ว หรือสิ่งที่จะกล่าวถึง รูปหน่วยภาษาที่ใช้แทนหน่วยข้อความที่กำลังกล่าวมาแล้ว เช่น ข้างต้น ดังกล่าว ดังกล่าวข้างต้น ดังกล่าวมาแล้ว ดังแจ้งแล้วนั้น อะไรทำนองนั้น สิ่งนั้น และ สิ่งนี้ ส่วนรูปหน่วยภาษาที่ใช้แทนหน่วยภาษาที่จะกล่าวในลำดับต่อไป เช่น ข้างท้าย ข้างล่าง ด้านท้าย ด้านล่าง ด้านหลัง ดังแนบ ที่แนบมาพร้อมนี้ ที่ส่งมาด้วย และตามที่ส่งมาด้วย จากการศึกษาพบว่า การใช้หน่วยกำหนดเฉพาะในบทละครไทยโทรทัศน์นั้น ผู้ประพันธ์บทละครใช้การแทนที่ด้วยหน่วยกำหนดเฉพาะทั้งในบทบรรยายและบทสนทนาในตัวละครหลักและตัวละครประกอบ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ทำนองนั้น”

เป็นหน่วยกำหนดเฉพาะเพื่อแสดงสัมพันธ์การอ้างถึงถ้อยคำภาษาที่กำลังกล่าวมาแล้ว หรือสิ่งที่จะกล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 1** รัชนัก คู่ปรับสายแสบแสบของมุนินทร์ เริ่มแผนล้างแค้นด้วยการยืมมือมาร์คปลอยคลิปปาวที่มุนินทร์ ตบหนพนภาคกับโดนไถ่กระหว่งเมื่อสามปีก่อนวนบริษัท ทำให้มุนินทร์ที่เพิ่งเคลียร์เรื่องการแต่งงานถึงกับหัวเสีย และไม่รอช้าตามต่อว่านง ดังบทสนทนาดังนี้

...“เฮฮ...จะเล่นงานฉันก็เอาเลย ขอให้บอกเหตุผลมาเท่านั้นว่าหล่อนต้องการอะไร”

“ถาฉลาดจริงก็เดาคุลีคะ”

“หล่อนคงแค้นที่แผนชั่วของหล่อนล้มเหลว...อ้อ...คงเรื่องที่คุณก็ยังไม่เล่นด้วยกับหล่อนละสิ...ใช่ไหม”

“ทำนองนั้น, มึงคะ เพราะในประวัติเล่าแต่ผมของนงยังไม่เคยมีผู้ชายคนไหนปฏิเสธนงเลย มีพี่วิกิคนเดียวจริง ๆ”

มุนินทร์โกรธมาก ยิ่งเห็นสีหน้าระริ่นเหมือนกำลังทำเรื่องสนุกของรัชนัก ยิ่งของขึ้น...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ทำนองนั้น, ใช้แทนข้อความที่กำลังกล่าวในบทสนทนาข้างต้น คือ หล่อนคงแค้นที่แผนชั่วของหล่อนล้มเหลว...อ้อ...คงเรื่องที่คุณก็ยังไม่เล่นด้วยกับหล่อนละสิ_{1.1}

“สิ่งนั้น”

เป็นหน่วยกำหนดเฉพาะเพื่อแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงถ้อยคำภาษาที่กล่าวมาแล้ว หรือสิ่งที่จะกล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 2 สุรคมชวนอนลมาที่วังของท่านหญิง โดยหม่อมสุรคมตั้งใจจะมาเยี่ยมหญิงอรวรดี เลยนำขนมไปเยี่ยมที่วัง แต่พบกับท่านหญิงพี่ของอรวรดี ท่านหญิงท่านสองคุณแคลนอนล ทำให้อนลขอปลีกตัว ออกจากวง ซึ่งก็เข้าทางของสุรคมที่ใช้ให้อนลไปเยี่ยมอรวรดีที่เรือนปั้นหยาดังนี้

แม้สุรคมจะแนะนำฐานะของอนลแล้วว่าไม่ได้ต่ำต้อยเป็นถึงลูกพระยา แต่สองท่านหญิงก็ยังดูแคลน และไม่ให้ร่วมโต๊ะเสวยด้วย สุรคมไม่สบายใจกล่าวขอโทษ อนล เขายิ้มรับพูดเบา ๆ

“ไม่เป็นไรระหม่อม ดีเสียอีกจะได้ปลีกตัวไม่ยาก”

“ถ้าอย่างนั้นก็ฝากด้วยนะ” สุรคมตอบว่าเพื่อนร่วมกระทรวงอย่างมีนัย

อนลหน้าเครียดนิด ๆ กับสิ่งที่ต้องไปทำ...สิ่งนั้น^{1.1} คือ ให้หาเรือนของอรวรดี อนลเดินไปจนเห็นเรือนปั้นหยาดจึงเข้ามาเมียง ๆ มอง ๆ ประตูเรือนเปิดแสดงว่า เจ้าของอยู่ ขณะนั้นเองได้ยินเสียงอรวรดีให้จันและลูกหลานจางวางสมช่วยกันปลุกผัก บริเวณสนามข้างเรือน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา สิ่งนั้น^{1.1} ใช้แทนข้อความการสนทนาที่จะกล่าว ในลำดับต่อไป คือ ให้หาเรือนของอรวรดี¹

“กล่าวไปแล้ว”

เป็นหน่วยกำหนดเฉพาะเพื่อแสดงสัมพันธ์บทการอ้างถึงถ้อยคำภาษาที่กล่าวมาแล้ว หรือสิ่งที่จะกล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องบ่วงนฤมิต ตอนที่ 2 ขวัญออกมา เดินมากับลูกปลา พอมาถึงบริเวณลิบบปีหน้าสถานีมีนักข่าวมาดักรออยู่เต็ม แด่วแล้วแทรกตัว ตามขวัญออกมา พอขวัญออกมาจากประตู นักข่าวก็กรูกันเข้าห้อมล้อมเบียดลูกปลา ทะลักออกไป ประโดม นักข่าวรุ่นใหญ่ที่ใคร ๆ เรียก “พี่ประโดม” ยิ่งคำถามทันที ดังบทสนทนา ดังนี้

...“ขวัญ...ทำไมขวัญถึงไม่ยอมรับรางวัลนี้ล่ะครับ... ประท้วงกรรมการเหวอครับ”

“เหตุผลขวัญกล่าวไปแล้ว^{1.1} ไงคะ...เป็นการทำความเข้าใจจากมุมมองของนักแสดง₁ มากกว่าคะ”

นักข่าวอีกคนถามว่าคิดว่าจะมีผลกระทบอะไรหลังจากนี้ไหม “จะมีผลกระทบหรือคะ ขวัญแค่มีความเห็นในสิ่งที่มากระทบกับขวัญแค่นั้นคะ เป็นมุมมองทางวิชาชีพ...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ กล่าวไปแล้ว^{1.1} ใช้แทนเหตุผลที่ตัวละครได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ คือ เป็นการทำความเข้าใจจากมุมมองของนักแสดง₁ ที่เห็นว่ารางวัลที่ได้รับไม่เหมาะสมกับตน

“ทางด้านนี้”

เป็นหน่วยกำหนดเฉพาะเพื่อแสดงสัมพันธ์ทางการอ้างอิงถ้อยคำภาษาที่กล่าวมาแล้วหรือสิ่งที่กล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 6** ลักษณะการบรรยายของท่านผู้ว่าได้มาที่สถานีตำรวจพระลานเพื่อมาตามเรื่องที่ให้ตำรวจช่วยนำบัตรการกุศลไปหาให้ เจอกันใหญ่จึงสั่งให้สารวัตรใหญ่บอกให้ลูกน้องรีบนำบัตรไปขาย แต่สารวัตรใหญ่ปฏิเสธ ดังบทสนทนาดังนี้

...“คุณเป็นสารวัตรคนใหม่ของที่นี่ใช่ไหม”

“ใช่ครับ”

“มาก็ดีแล้ว ยังไงช่วยเร่งลูกน้องคุณให้ขายบัตรการกุศลให้หน่อย ฉันให้เวลาอีกอาทิตย์นึงแล้วจะมาตามเรื่องอีกที ไป...กลับ”

“เดี๋ยวครับ” พูดแล้วใหญ่ไปตั้งบัตรการกุศลในมือลูกน้องทั้งสี่คนมายื่นให้
ลักษณะ

“**เรื่องการขายบัตร**₁ พวกเราคงไม่ถนัดที่จะทำหรอกครับ ทางที่ดีคุณนายควรเอาไปให้คนที่เก่ง**ทางด้านนี้**^{1.1} ทำจะดีกว่า”

“อะไรนะ! นี่เธอจะปฏิเสธฉันอย่างจั้นเหวอ”

“จะว่าอย่างนั้นก็ได้ครับ ตำรวจของผมมีภาระหน้าที่ทางราชการที่จะต้องทำ ผมคิดว่าต้องให้เวลาพวกเขาได้ทำงานอย่างเต็มที่ที่น่าจะดีกว่า”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ทางด้านนี้^{1.1} ใช้แทนข้อความการสนทนา ซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น คือ เรื่องการขายบัตร¹

“สิ่งนั้น”

เป็นหน่วยกำหนดเฉพาะเพื่อแสดงสัมพันธ์ทางการอ้างอิงถึงถ้อยคำภาษาที่กล่าวมาแล้ว หรือสิ่งที่จะกล่าวถึง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหมะ ตอนที่ 1** ตี๋ยา หรือคุณหนูดี...เซเลบสาวแสนสวยเธอมางานนี้ด้วยและกำลังเตรียมแต่งตัวเพื่อเดินโชว์เครื่องเพชร แต่ดูเหมือนเธอจะยังไม่พร้อม เพราะขาดบางสิ่งบางอย่างจึงโทรเร่งสารภีสาวใช้คนสนิท ดังบทบรรยายดังนี้

...ตี๋ยาโทรว่าสารภีให้รีบเอาของ **สิ่งนั้น**^{1.1} มาส่งให้ทำงาน สารภีนำของใช้ส่วนตัว ที่ตี๋ยาสืมไว้ที่บ้านมาให้โดยใส่ถุงมิดชิดอย่างดี แต่เห็นเข้าใจผิดว่าอาจเป็นยาเสพติด จึงขอตรวจค้น เมื่อตี๋ยาไม่ยอมจึงเกิดการขัดแย้งกอดรัดกันจนเขาล้มทับเธอและเกิด หุ่มีเสียงกันครู่หนึ่ง ก่อนที่เฟือกจะวิ่งมาบอกว่าได้ตัวคนโทรขู่วางระเบิดแล้ว เป็นพวก เด็กแว้นโทร.มาป่วนงาน

ตี๋ยาทั้งโกรธและอับอายเพราะ **ของในถุงคือซิลิโคนเสริมหน้าอก**¹ แล้วเฟือก ก็เทมันออกมาจนเธออายแทบแทรกแผ่นดินหนี...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **สิ่งนั้น**^{1.1} ใช้แทนข้อความการสนทนาซึ่งกล่าว มาแล้วข้างต้น คือ ของในถุง คือ ซิลิโคนเสริมหน้าอก¹

กล่าวโดยสรุปการแทนที่หน่วยภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ 1 ลักษณะ คือ การแทนที่ ด้วยหน่วยกำหนดเฉพาะ การใช้หน่วยภาษาแทนที่ในบทละครไทยโทรทัศน์พบใช้แทนที่ ในบทสนทนาของตัวละครมากกว่าบทบรรยายในบทละครไทยโทรทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในบทสนทนาของตัวละคร เมื่อมีการสื่อสารเพื่อให้การสื่อสารมีความกระชับ ชัดเจน จึงมีการใช้ หน่วยภาษาแทนที่หน่วยภาษาข้อความที่กล่าวมาข้างต้น หรือข้อความที่นำมาข้างหน้า โดยรูป หน่วยภาษาที่ใช้แทนที่อาจตามด้วยส่วนขยายที่เป็นวลีหรืออนุประโยคได้

การใช้ศัพท์

การใช้ศัพท์เป็นกลไกในการเชื่อมโยงทางความคิดเพื่อจะได้เข้าใจความหมายของภาษาที่ใช้สื่อสารแต่ละครั้งได้สัมฤทธิ์ผล สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, หน้า 135) กล่าวว่า การใช้ศัพท์อาจเป็นการกล่าวซ้ำศัพท์บางศัพท์ (Exact Reptition) หรือการใช้ศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน (Synonym หรือ Near Synonym) นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในแวดวงเดียวกันได้ด้วย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการใช้คำศัพท์ 1 ลักษณะ ได้แก่ คำลูกกลุ่ม รายละเอียดดังนี้

คำลูกกลุ่ม

คำลูกกลุ่ม หมายถึง คำที่มีความหมายถึงสิ่งต่าง ๆ อันเป็นสมาชิกของคำจากกลุ่มเดียวกัน โดย จากกลุ่ม หมายถึง คำที่คุณสมบัติร่วมของคำที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน (เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์, 2548, หน้า 314-315) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้คำลูกกลุ่ม ที่ทำให้เกิดความหลากหลายของหน่วยภาษา พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“หลุมหลบภัย-ดนตรี กีฬา การอ่านหนังสือ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยภาษากลุ่มคำลูกกลุ่ม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2** หลังจากช่วงตอนเย็นทรายได้ไปเยี่ยมปู่ที่บ้านตามคำขอของนลิน กลับถึงบ้าน ทรายในชุดนอนนั่งพิมพ์คอมพิวเตอร์ พิมพ์ไปคิดไป ที่หน้าจอเป็นแฟนเพจ “กระดาศทราย” ซึ่งบรรยายถึงพฤติกรรมของเด็ก ดังนี้

...“หลุมหลบภัยของบางคน คือ **ดนตรี กีฬา การอ่านหนังสือ** ถ้าเป็นหลุมหลบภัยที่ดี เด็กจะได้พักและอยู่กับตัวเอง พร้อมแล้วออกมาสู้กับความจริง แต่บางครั้งหลุมหลบภัยก็กลายเป็นหลุมดำที่ดึงดูดให้ถลำลึกลงไปจนพวกราชาทองกลับสู่ความเป็นจริงลำบาก”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า หลุมหลบภัย เป็นคำสัมพันธ์จากกลุ่มคำลูกกลุ่ม คือ ดนตรี กีฬา การอ่านหนังสือ

“น้ำหวาน-น้ำส้ม น้ำกระเจี๊ยบ น้ำเย็น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยภาษากลุ่มคำลูกกลุ่ม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรียลผู้ขายปัทม์ ตอนที่ 1** ปัทม์ไปเที่ยวงานวัดกับเพื่อนสามคน เดินผ่านร้านขายน้ำเห็นคนมุงซื้อกันเยอะ ปัทม์บอกให้เพื่อนเดินเข้าไปในงานก่อน จากนั้นปัทม์ก็ขอป้าช่วยขายน้ำ เพื่อหวังหาเงินไปให้แม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“แล้วแต่ป้าครับ ผมแค่อยากทำงานหาเงินช่วยครอบครัว” ป้าแย้งถามว่า เงินเล็กน้อยจะไปช่วยอะไรได้

“ก็ยังดีกว่าไม่ทำอะไรเลยครับ”

ป้าแย้งบอกงั้นทำเลย ทำยังไงก็ได้ให้คนมาซื้อน้ำ ป้าตั้งใจมากเข้าไปช่วยป้าแป้นทันที หยิบแก้อี๋หลังร้าน คั่วชาวดน้ำและไม้ข่าฯ ขึ้นไปยืนบนแก้อี๋ เคาะชาวดน้ำให้คนหันมองแล้วตะโกนเชิญชวน...

“น้ำจ๊าน้ำ น้ำหวาน, น้ำส้ม น้ำกระเจี๊ยบ น้ำเย็น^{1,1} ดื่มแล้วชื่นใจ คนขายหน้าตาดี มาซื้อกันเร็วจ้ะ...”

ป้าแป้นยิ้มชอบใจถามว่าซื้ออะไร พอป้าบอกซื้อ ป้าก็บอกอย่างใจกว้างว่า

“ถ้าวันนี้ขายได้กำไรเยอะ ฉันจะแบ่งให้แกนอกเหนือจากค่าจ้าง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า น้ำหวาน₁ เป็นคำจากกลุ่มคำสัมพันธ์บทเชื่อมโยงความ กับคำลูกกลุ่มคือ น้ำส้ม น้ำกระเจี๊ยบ น้ำเย็น_{1,1}

โดยสรุปแล้วการใช้ศัพท์ในบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้ศัพท์ 1 ลักษณะ ได้แก่ คำลูกกลุ่ม เมื่อพิจารณาการใช้คำลูกกลุ่มในบทละครโทรทัศน์พบไม่มากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเพราะลักษณะการใช้หน่วยภาษาในบทละครโทรทัศน์ประกอบด้วย บทบรรยายเหตุการณ์ การกระทำและพฤติกรรมของตัวละคร และบทสนทนาเป็นหลัก การใช้ถ้อยคำภาษาจึงเป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อสารแบบตรงไปตรงมา จึงไม่มีบทพรรณนาด้วยคำลูกกลุ่ม

การใช้คำเชื่อม

การใช้คำเชื่อมเป็นกลไกการเชื่อมความลักษณะต่าง ๆ ในประโยคเพื่อแสดงความสัมพันธ์กันของประโยคที่เรียงต่อเนื่องกันเป็นข้อความเพื่อการสื่อสาร ลักษณะของการใช้คำเชื่อมในประโยคจะปรากฏในลักษณะใดขึ้นอยู่กับบริบทของภาษาที่ในสื่อสารเป็นสำคัญ โดยคำเชื่อมจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ หรือเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ หรือเชื่อมสิ่งต่าง ๆ กับเหตุการณ์ (นวรรณ พันธ์เมธา, 2525, หน้า 55) นอกจากนี้การใช้คำเชื่อมช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ภาษาระดับข้อความเพื่อการสื่อสาร ทำให้ภาษาสละสลวย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้คำเชื่อม 14 ลักษณะ ได้แก่ คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแสดงเหตุ คำเชื่อมแสดงผล คำเชื่อมขยายความ คำเชื่อมแจกแจง คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมให้เลือก คำเชื่อม

แสดงตัวอย่าง คำเชื่อมแสดงเวลา คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด และคำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด มีรายละเอียดดังนี้

1. คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม

การใช้คำเชื่อมแสดงความคล้ายกันเป็นสัมพันธบทในประโยคหรือข้อความเพื่อการสื่อสารที่อยู่ต่อเนื่องกันหรือใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน สถานการณ์เดียวกัน หรือไปในทำนองเดียวกัน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบคำเชื่อมที่ใช้ ได้แก่ ... ก็ดี..., ต่อเมื่อ...ก็, เมื่อ...ก็, ต่อมาเมื่อ...ก็ พิจารณาได้จากตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์ดังนี้

“ก็ดี”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมคล้ายตาม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์ตอนที่ 2** ผู้ใหญ่บ้านโกรธพ่อใหญ่คม จึงบุกไปถึงบ้าน พ่อใหญ่คมจึงเรียกตำรวจมาให้ส่งตัวกลับบ้าน และบอกว่าจะไปเอาความข้อหาบุกรุก ดังบทบรรยายดังนี้

...คืนนี้ตำรวจพาผู้ใหญ่บ้านมาส่งบ้าน ป๋องขอโทษตำรวจที่ต้องมาส่งไกลมาก ตำรวจบอกว่าไม่เป็นไร พ่อใหญ่คมไม่เอาเรื่องก็ดี, แล้ว ไม่อย่างนั้นผู้ใหญ่บ้านไม่ได้กลับมาแน่ ถ้าขับป๋องให้ดูแลผู้ใหญ่ให้ดี อย่าไปก่อเรื่องอีกจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีกับลูกบ้าน แต่หารู้ไม่ว่าผู้ใหญ่บ้านลงหลังบ้านพร้อมปืนลูกซองไทยประดิษฐ์ท่าทางซึ่งขังสิ่งอิหฺล้าให้เอากุญแจมอเตอร์ไซค์มา ถ้าบักแสวงจะไปด้วยก็ไปเอาอาวุธมาเติม ประกาศว่าถ้ายังไม่ลยให้รู้เรื่องกันก็จะไม่กลับเรือนเด็ดขาด...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ก็ดี, ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทข้อความเหตุการณ์ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

“เช่นเดียวกัน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมคล้ายตาม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 9** บัทมากล่าวหาว่าเพชรเป็นคนวางยาประพจน์ แต่ณดลไม่เชื่อจึงพาเพชรมาฝากไว้ที่คอนโคของอาทิตย์ ดังบทบรรยายดังนี้

...ความจริงณดลไม่เชื่อว่าคนอย่างเพชรจะวางยาพ่อของเขา แต่ที่ต้องดูดาแล้วพาออกจากบ้านเพราะไม่ต้องการให้เรื่องลูกหลานบานปลายจนคนอื่นต้องพาเพชรไป ณดลพาเพชรไปฝากไว้กับอาทิตย์ที่คอนโคฯ โดยเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อนฟัง ซึ่งอาทิตย์ก็เชื่อ **เช่นเดียวกัน**,

ว่าเพชรไม่มีทางทำอย่างนั้นแน่ แต่ทั้งคู่ไม่ได้พูดให้เพชรรู้... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ **เช่นเดียวกัน** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ว่ามีความเชื่อคล้ายตามกับตัวละครที่กล่าวมาข้างต้น

“ต่อมา...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงด้วยหน่วยคำเชื่อมคล้ายตาม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 10** ลูกน้องนายตันคุมตัวแทนมาถึงหน้าห้องส้วม บอกให้รีบทำธุระ แต่แทนกลับพูดหน้าตาเฉยว่า ตนไม่ได้ปวดท้องดังบทสนทนาต่อไปนี้

...“ฉันแค่จะบอกพี่ว่าให้ไปบอกนายตันว่าฉันรู้ว่าทองอยู่ที่ไหน ฉันจะพาไปบอกท่านด้วยว่าอย่าลืมส่วนแบ่งที่พูดไว้”

ลูกน้องเชื่อนิท **ต่อมา**เมื่อนายตันได้รับแจ้งเรื่องนี้ก็ ยิ้มกริ่มพอใจ เบญจรงค์ ร่างกายยังไม่ค่อยปกติเดินเข้ามาช้า ๆ ถามพ่อว่าใครโทร.มา... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาพ **ต่อมาเมื่อ...ก็** ในตำแหน่งที่ 1 เป็นสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ในก่อนหน้า กับสถานการณ์ต่อมามีความคล้ายตามกัน เป็นเรื่องราวที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

“เมื่อ...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงด้วยหน่วยคำเชื่อมคล้ายตาม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 2** ชโลธรบ้าคลั่งไล่ทุบตีและกัดแขนทศพลราวกับสุนัขที่ไม่ปาน ทศพลเจ็บจนร้องจาก ที่คอนโดของหมอกฤษชนนท์ เจ้าหน้าที่คอนโดที่เห็นเหตุการณ์แตกตื่นรีบโทรแจ้งตำรวจให้มาระงับเหตุมีคนบ้าตีกันไปจากคอนโด ทศพลได้ยินจึงบอกชโลธรดังบทสนทนาดังนี้

...“ผิดแน่...เพราะถ้าคุณถูกจับได้ สภาพคุณจะเหมือนติดคุกอยู่แบบนี้ไง คนอย่างคุณเตือนด้วยคำพูดดี ๆ ไม่ได้ มันต้องให้เห็นตัวอย่างก่อน ว่าเวลาติดคุกจริง ๆ แล้วเป็นยังไง คุณถึงจะเช็ด”

ทศพลมองเขม็งขู่จริงจังแล้วเดินออกไป ทิ้งชโลธรเอาไว้ในนั้น

เมื่อป่านวลรู้เรื่องก็, ยิ่งเป็นห่วงคุณหนูของตน แต่กระนั้นก็เชื่อว่าทศพลต้องเอาอยู่ ปรากฏว่าทศพลกำราบคุณหนูชิลได้อยู่ ถึงจะโดนเธอไว้วางใจแต่ก็คิดว่าการกระทำของเขาจะทำให้เธอได้สติขึ้นมาบ้าง...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา เมื่อ...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 เป็นสัมพันธบทเชื่อมเหตุการณ์ในก่อนหน้าที่เจ้าหน้าที่คอนโดโทรแจ้งตำรวจ กับสถานการณ์ต่อมาที่มีความคล้ายตามกัน คือ ทำให้ป่านวลเป็นห่วงชิลธร ซึ่งเรื่องราวที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

“ต่อมาเมื่อ...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมคล้ายตาม ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหมะ ตอนที่ 15** น้ำพามาแม่สุนัขที่ป่วยตาบอดไปอยู่บ้านคิมหันต์ ทำให้หิมนไม่พอใจ จึงตามไปหาที่บ้านคิมหันต์เพื่อปรับความเข้าใจกับน้องสาวและแม่ดังบทสนทนาดังนี้

...“ถ้าให้ฉันเดา ฉันว่าน้ำต้องการประชิดแก่มากกว่า แก่ต้องรีบหาทางปรับความเข้าใจกับน้ำให้เร็วที่สุด จะได้รับพาน้ำกับน้ำนี้โยออกมาจากที่นั่น ฉันพูดตรง ๆ ว่าไม่ไว้วางใจไอ้คิม มันต้องคิดจะทำอะไรบางอย่าง”

“ฉันรู้ว่ามันต้องการอะไร”

“เอางี้...ฉันจะลองช่วยพูดกับน้ำเรื่องแกดู อย่าเพิ่งคิดอะไรมาก”

หิมนพยักหน้าแต่แววตาเป็นกังวล **ต่อมาเมื่อ**เผือกโทรหาน้ำ แทนที่เขาจะเป็นฝ่ายพูดก่อน ก็, ถูกน้ำกลับตอกหน้าเขาว่า

“ที่โทร. มาหาน้ำเพราะรู้เรื่องจากพี่หิมนแล้วใช่ไหม”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ต่อมาเมื่อ...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทเชื่อมเหตุการณ์ที่มีความต่อเนื่องอยู่ในสถานการณ์เดียวกันเมื่อหิมนมาที่บ้านคิมหันต์ เผือกก็โทรมาหา

2. คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง

การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คือ เป็นหน่วยเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่ขัดแย้งกับข้อความที่กล่าวมาก่อนหน้า จากการศึกษบทละครไทยโทรทัศน์พบการใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง เช่น แต่...ก็, แม้ว่า...แต่ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 2** คี๊นั้น พราน จอมภูต คอดเข้าไปในห้องทดลองของ ดร.วิม ซึ่งเป็นจังหวะที่ ดร.อยู่ในห้องนั้นคนเดียว ขณะนั้นมีผู้บุกรุกเข้ามาในบ้านพอดีทำให้เกิดการยิงปะทะกัน เจ้าของบ้านถึงกับผงะตกใจ และผู้บุกรุกก็หายไป แล้วด้วย ดร.วิม ตอบลูกสาวดังบทสนทนาดังนี้

...“พ่อก็ไม่รู้เหมือนกัน มันสวมชุดคลุมสีดำ มีชุดคลุมหัว และที่แปลกที่สุด หน้าของมันเป็นสีขาวโพลน มีรอยบากยาวพาดตลอดหน้า”

“พราน จอมภูต”

“ว่าไงนะ”

“คนที่เข้ามาในห้องนี้คือพราน จอมภูต” สนธยาตอบอย่างมั่นใจ แต่ทั้งพ่อและอา ก็ มีสีหน้างงกัน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา แต่...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 ที่กล่าวมาก่อนหน้าทั้ง ดร.วิน และอา ต่างก็มีความรู้สึกขัดแย้ง เพราะไม่รู้ว่าใครเป็นผู้บุกรุกที่เข้ามาก่อวุ่นในบ้าน

“แม่แต่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 8** จำบุญเชิดถูกจับขังคุก เพราะเมาขาดสติและจะทำร้ายตำรวจด้วยกัน เมื่อสร้างเมา สารวัตรใหญ่จึงเรียกมาปรับความเข้าใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมก็ขอยืนยันกับเจ้าอีกคนว่าสิ่งที่คุณคำแพงพูดเป็นความจริง เพราะผมก็อยู่ช่วยงานคุณคำแพงกับพี่แ้วในเรื่องนี้บ่อย ๆ ผมรับรองด้วยเกียรติว่ามันไม่มีเรื่องอย่างที่ว่าเข้าใจเกิดขึ้นเด็ดขาด”

บุญเชิดรับฟังทั้งคำแพงและพิทยาธรแต่ยังไม่ปักใจเชื่อเสียทีเดียว แ้วดูออกเสริมขึ้นอย่างหนักใจ

“จะให้ฉันไปสาบถสาบานที่ไหนก็ได้นะเจ้า ฉันไม่เคยทำผิดคิดนอกใจเจ้า₁ แม้แต่น้อย แต่ถึงขนาดนี้แล้วถ้าเจ้าไม่เชื่อฉันก็จนใจ”

“เรื่องที่เกิดขึ้นมันเกิดจากความเข้าใจผิด₂ ตอนนี้เจ้าหายเมาแล้วผมจึงเรียกมาปรับความเข้าใจ แต่ถ้าเจ้ายังตื้อตึงไม่ยอมเข้าใจผมก็จนใจ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา แต่...ก็ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความหมายของประโยคในตำแหน่งที่ 1 กับตำแหน่งที่ 2 มีความขัดแย้งกัน

“แหมว่า...แต่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 8** จำบุญเชิดถูกจับขังคุกเพราะเมาขาดสติและจะทำร้ายตำรวจด้วยกัน เมื่อสร้างเมา สารวัตรใหญ่จึงเรียกมาปรับความเข้าใจ โดยใช้วิธีบายว่าไม่ได้เป็นชู้กับแ้วภรรยาของเจ้า และสารวัตรใหญ่กล่าวว่าจะไม่ดำเนินคดีกับเจ้าเพราะเป็นเรื่องเข้าใจผิด ไม่ถึงกับต้องดำเนินคดี ดังบทสนทนาดังนี้

...“สารวัตรจะดำเนินคดีกับผมใช้ไหม”

“ไม่...ผมจะไม่ดำเนินคดีกับเจ้า ไม่ว่าเจ้าจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจ และผมจะปล่อยเจ้าไป **แหมว่า**เจ้าจะกลับมาyingผมอีกครั้ง₁ **แต่**ก่อนจะลงมือทำอะไรผมก็อยากขอให้เจ้าใช้สติ₂ ค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ ลำดับเหตุการณ์ซะใหม่ แต่ถ้ายังตื้อตึงสงสัยอะไรผมพร้อมจะเคลียร์กับเจ้าได้ตลอดเวลา”

ใหญ่มองบุญเชิดด้วยความเมตตา แต่เจ้ายังไม่วางใจ ไม่รู้ว่าสารวัตรจะมาไหมไหน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **แหมว่า...แต่...ก็** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความหมายของประโยคในตำแหน่งที่ 1 กับตำแหน่งที่ 2 มีความขัดแย้งกัน

3. คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข

การใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไขเป็นสัมพันธบทเชื่อมความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่ปรากฏในประโยคหนึ่งหรือข้อความการสื่อสารหนึ่ง เป็นเงื่อนไขให้เกิดอีกเหตุการณ์หนึ่ง ที่ปรากฏในประโยคหรือข้อความที่อยู่ติดกันหรือใกล้เคียงกัน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะการใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข เช่น ถ้า...ก็ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ถ้า...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเงื่อนไขปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชายบัทม์ ตอนที่ 1** บัทม์เล่าความหลังก่อนประสบความสำเร็จในชีวิตให้นักข่าวฟัง ถ้าไม่มีแม่และครอบครัวก็คงไม่ประสบความสำเร็จในวันนี้ ดังบทสนทนาดังนี้

บัทม์นั่งนึก ยิ้ม มองไปที่ประตูห้อง หญิงสูงวัยหน้าตาดีและหญิงหน้าตาดีอีกคน ยืนยิ้มอยู่ นักข่าวถามว่าครอบครัวของท่านใช้ไหม บัทม์ตอบอย่างภูมิใจว่า

“ครับ ภรรยาและลูกก็เป็นส่วนหนึ่ง” นักข่าวถามว่าแสดงว่ายังมีอีกหรือ

“แม่ของผมครับ ถ้าไม่มีท่าน₁ ผมก็ไม่มีวันนี้₂ จริง ๆ แล้วผมเติบโตมาในช่องนะ แม่ผมทำงานอยู่ในนั้น เป็นประสบการณ์ชีวิตที่ทำให้ผมมีวันนี้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ถ้า...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความว่า สถานการณ์ในตำแหน่งที่ 1 ถ้าไม่มีท่าน (แม่) เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดสถานการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือความสำเร็จในชีวิต

“ถ้า...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเงื่อนไขปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 3** ศรศิลป์กลับเข้าบ้านครุ่นคิดไตร่ตรองเรื่องที่เกิดขึ้น จนกระทั่งแซนดี้คอมพิวเตอร์สมองกลพูดขึ้น ดังบทสนทนาดังนี้

...“ดูเหมือนว่าแผนของคุณจะได้ผล”

“ของมันแน่นอนอยู่แล้ว”

“แต่ยังไงแซนดี้ก็ต้องขอเตือนอีกครั้ง ว่าการแฝงตัวเข้าไปทำงานกับแจ๊สมิน เป็นปฏิบัติการที่มีอัตราความเสี่ยงสูงมาก₁”

“เรื่องนั้นไม่ต้องห่วง ทันทีที่ฉันรู้ว่าใครคือ

วังเพยหลง และมันซ่อนตัวอยู่ที่ไหน ฉันจะรีบชิงออกมาทันที”

“แต่ถ้าคุณเข้าไปแล้ว ก็คงออกมาไม่ได้ง่าย ๆ ๒”

“เรื่องนั้นเอาไว้คิดทีหลังก็แล้วกัน แต่มั่นใจเถอะ คนอย่างศรีศิลป์ สรรชัย ไม่มีวัน
จนมุมหรอก”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ถ้า...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์บท
เชื่อมโยงความว่า สถานการณ์ในตำแหน่งที่ 1 ศรีศิลป์แฝงตัวเข้าไปทำงานกับแจ๊สมิน เป็นเงื่อนไข
ที่ทำให้เกิดสถานการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือ คงออกมาไม่ได้ง่าย ๆ

“ถ้า...ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์บทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข
ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 9** ประพจน์ถูกวางยาทำให้มี
อาการประสาทหลอน ทุกคนที่อยู่ในบ้านต่างเป็นผู้ต้องสงสัยในการวางยา มาริสาเห็นปัทมา
จึงเข้าไปปะทะคารมเรื่องการวางยาคุณประพจน์ ดังบทสนทนาดังนี้

...“แบบนี้แสดงว่ายังไม่เสื่อม แหม...เสียตายจัง” มาริสาอึ้งแล้วเดินไป
รินน้ำมาให้ แต่ ปัทมาไม่รับ

“ฉันไม่ได้ใส่ยาหรอกนะ”

“ก็ไม่ว่า สันดานมันแก้กันไม่หาย”

“ก็ตามใจ” มาริสากระแทกแก้วลงข้าง ๆ แล้วหันหลังกลับ

“เดี๋ยว!” ปัทมาร้องเรียก มาริสารู้ทันทีว่าอีกฝ่ายจะถามอะไร

“เธอเป็นลมอยู่ในห้องทำงานคุณอา, นี่ก็กะกันว่าถ้ายังไม่ฟื้นอีกก็คงจะส่งวัด
แล้วละ”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ถ้า...ก็ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์บท
เชื่อมโยงความว่า สถานการณ์ในตำแหน่งที่ 1 มาริสาบอกว่าหากเธอเป็นลมอยู่ในห้องทำงาน
คุณอา เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดสถานการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือ ถ้ายังไม่ฟื้นอีกก็คงจะส่งวัด

4. คำเชื่อมแสดงเหตุ

การใช้คำเชื่อมแสดงเหตุ เป็นการใช้รูปหน่วยภาษาเพื่อแสดงว่าสถานการณ์หนึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอีกสถานการณ์หนึ่ง จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการใช้คำเชื่อมแสดงเหตุ เป็นคำแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค เช่น เพราะ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 1** นพนภามัวยุ่งกับการเตรียมตัวออกรายการที่วิกัมบงนางค์ผู้เป็นแม่ ไม่ทันได้สนใจต้องลูกสาวคนโต ไม่เปื้อนไม่เมาของเธอที่ชนข้าวของแบรนด์เนมมาขายออนไลน์ ต่อกับก้องเห็นดีด้วยและทำท่าจะขายเสื้อผ้าก็ฟ้าบั้งการนำของแบรนด์เนมของแม่มาขายทำให้พนาชดใจกับวิธีการขายของคนรุ่นใหม่ดังบทบรรยายดังนี้

...กิจกรรมของคนรุ่นใหม่ชดใจพนามากๆ สาวใหญ่เคยร่ำรวย **เพราะ** ค่าขายที่ดินและทำธุรกิจสีเทา แม้ครั้งล่าสุดจะจบไม่สวยแต่ไม่เคยคิดจะหาเงินด้วยวิธีออนไลน์อย่างพวกลูก ๆ 2 โหนจะพาลพาโลถึงเจเนพาสามีจอมเจ้าชู้ที่หอบเสื้อผ้าตามไปเผ้าอาการต่อมลูกสาวคนเล็กที่อังกฤษ... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เพราะ₁ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความว่า สถานการณ์หาเงินด้วยวิธีออนไลน์อย่างพวกลูก ๆ₁ เป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ที่ในตำแหน่งที่ 1 คือ สร้างความชดใจให้พนา

“เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 4** อทริกาหน้าจ้อยรีบกราบทูลว่าไม่ใช่ไม่ยากปรนนิบัติ ตนอยู่ปรนนิบัติได้ อูรวศีกัมกราบแล้วทูลอย่างห้วนโย่ว่าจะรีบไปรีบกลับเสด็จพยุห์หน้ารับทราบ สบตาสร้อยอย่างรู้กัน พอเสด็จบรรทมอทริกาก็บอกสำอางว่าไม่สามารถออกไปดูละครได้ ดังบทบรรยายดังนี้

...พอเสด็จบรรทม อทริกาออกมาบ่นกับสำอางว่าไปดูละครวันนี้ไม่ได้₂ เสียตายไม่ได้เห็นหน้าพระเอก สำอางจ้อย **เพราะ** ท่านหญิงไม่ไป ตนก็ออกไปไม่ได้เช่นกัน₁ ไม่อย่างนั้นจะถูกหาว่าเลียงงาน สำอางแปลกใจทำไมเสด็จถึงให้อูรวศีและสร้อยไปซื้อของในวันนี้ ทั้งที่ทรงประชวร... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ เพราะ₁ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงความว่า อทริกาออกไปดูละครวันนี้ไม่ได้ เป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ที่ในตำแหน่งที่ 1 คือ ลำอางจ้อยเพราะออกไปไม่ได้เช่นกัน

“เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 11** อติรุจกับคมสันแหวะบ่อนของเริงวุฒิเพื่อจับตาพิชัย แต่พิชัยดันรู้ตัวและขับรถหนี คมสันสั่งลูกน้องที่ตามมาด้วยล้อมจับ พิชัยตกใจพยายามชิงหนีแต่ต้องตายเพราะรถเบรคแตกเสียก่อน! ทำให้จันและพุตเสียใจ ส่วนมานพ้าสะใจ ดังบทบรรยายดังนี้

...พิชิตช็อกมากเมื่อรับสายกลางดึกว่าพิชัยตายแล้ว จันกับพุตร้องให้พุ่มพวยด้วยความเสียใจสุดขีด ส่วนมานพ้าสะใจที่พิชัยตาย₁ **เพราะ**ความลับเรื่องเธอเป็นนางนกต่อของเริงวุฒิจะยังเป็นการลับต่อไป₂ ”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ เพราะ₁ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงความว่า มานพ้าสะใจที่พิชัยตาย เป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ที่ในตำแหน่งที่ 1 คือ ความลับเรื่องเธอเป็นนางนกต่อของเริงวุฒิจะยังเป็นการลับต่อไป₂

“เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 3** ฝ่ายปภาตินคุยกับนวนลอนงค์และธนาอยู่ในบ้าน พอรู้ว่านวนลอนงค์ยังติดจักรยานไปทำงานทุกวันก็ชมว่าดี ออกกำลังกายจะได้แข็งแรง ถาธนาว่านอกจากงานสอนแล้วยังทำอะไรอีกบ้าง ธนาจึงตอบดังบทสนทนาดังนี้

...ธนาบอกว่าทำทุกอย่าง ปภาตินชมว่าตนนับถือคนที่เป็นครูทุกคน **เพราะ**เราจะพัฒนาเหมือนชาติอื่นเมืองอื่นได้₁ ก็เพราะการศึกษา₂ ศรีราชาโชคดีที่มีโรงเรียน

พอดีกนกแซเข้ามาบอกปภาตินว่า นั้ตรชนกต้องล้างจานอยู่อีกสักพัก และให้ตนมาเรียนพี่ใหญ่ว่าเรากลับกันไปก่อนก็ได้ ปภาตินถามว่าแซไม่ถามเรื่องการเรียนกับครูฉัตรหรือ... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ เพราะ₁ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงความว่า การศึกษา₂ เป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ที่ในตำแหน่งที่ 1 คือ เราจะพัฒนาเหมือนชาติอื่นเมืองอื่นได้₁

“เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ซีรียลผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 8** ทอรุ่งเขียนจดหมายมาหาภูผา เมื่อได้รับจดหมาย ก็รีบปลีกตัวไปอ่านทันที อ่านไปยิ้มไปอย่างมีความสุข โดยเนื้อความในจดหมาย ดังบทบรรยายดังนี้

...ทอรุ่งแสดงความเป็นห่วงกระทั่งแอบนำก็บอกว่าอย่าอาบกลางแจ้งเดี่ยวเป็นหวัด นอกจากนั้นก็เล่าถึงการเรียนที่ค่อนข้างหนัก พอเหนื่อยนึกถึงงานที่นี้แล้วก็รู้สึกหายเหนื่อย₂ **เพราะ**งานที่โรหนักกว่าการเรียนของตนเป็นร้อยเท่า₁

“สุดท้ายนี้ รุ่งเขียนเนื้อเพลงที่ชอบเพลงหนึ่งมาเป็นกำลังใจให้ภูผาด้วย แต่เป็นภาษาอังกฤษไปแปลเอาเอง... คิดถึงและห่วงใย ทอรุ่ง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เพราะ₁ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความว่า งานที่โรหนักกว่าการเรียนของตนเป็นร้อยเท่าเป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ที่ในตำแหน่งที่ 1 คือ รู้สึกหายเหนื่อยเมื่อเล่าถึงเรื่องการเรียนรู้

5. คำเชื่อมแสดงผล

การใช้คำเชื่อมแสดงผล เป็นหน่วยเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความในประโยคแสดงให้เห็น เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในประโยคสื่อสารหรือข้อความหนึ่ง เป็นผลมาจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอีกประโยคหรือข้อความหนึ่ง จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบคำเชื่อมแสดงผล ได้แก่ ก็, ก็เพราะ, จึง, จนกระทั่ง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงผล ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ซีรียลผู้ชาย เพชร ตอนที่ 6** ณรงค์หาเรื่องเล่นงานเพชร เพราะเพชรรับงานลูกค้าใหม่ จึงเกิดความอิจฉา แต่ลูกค้าเปลี่ยนมารับบริการที่อยู่ที่เพชรทำงาน เพราะความเอาใจใส่ ดังบทบรรยายดังนี้

...เมื่อเพชรกับศักดิ์รับงานลูกค้าที่เพิ่งมาใหม่ เพราะได้ยื่นเขาชมกันว่าช่างเพชรเอาใจใส่รุดดี, เลยมาลองดู ลูกค้าก็ให้ความสนใจเปลี่ยนใจมาลองใช้บริการ₂ ถ้าประทับใจก็จะเอารถที่โรงงานทั้งหมดมาทำที่นี่ให้หมด เพชรกับศักดิ์รับคำหนักแน่น... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ก ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 คือ ช่างเพชรเอาใจใส่รถดี₁ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือ ลูกค้าก็ให้ความสนใจเปลี่ยนใจมาลองใช้บริการ₂

“ก็เพราะ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงผล ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม ตอนที่ 7** หนูนุ่นมองข้างหลังเขาถามว่า มาคนเดียวหรือ วันนีว่างหรือ ปัทมบอกว่าวันนี้มาคู่ร้านค้าแถวนี้เลยแวะเอาขนมมาฝากแล้วจะช่วย หนูนุ่นปั้นสาธุ หนูนุ่นบอกว่าไม่เป็นไรเดี๋ยวเพื่อนมาช่วย แต่ปัทมขอช่วยไปพลางก่อน ปัทมบอกว่า ความสำเร็จในวันนี้เพราะได้รับคำแนะนำจากหนูนุ่น ดังบทสนทนาดังนี้

...ระหว่างนั้นต่างถามถึงธุรกิจและงานของอีกฝ่าย ปัทมบอกว่าตนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหารแล้ว₂ หนูนุ่นดีใจด้วย ปัทมบอกว่าที่ตนมาถึงจุดนี้ได้ก็**เพราะ**คำแนะนำของหนูนุ่น₁

“ถ้าไม่มีหนูนุ่น พี่ก็คงไม่มีวันนี้ ชอบใจหนูนุ่นมากนะ”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ก ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 คือ **เพราะ**คำแนะนำของหนูนุ่น₁ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือ ปัทมได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร₂

“**จึง**” เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงผล ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 3** อลินถามว่าปัญหาของบู๊ตจากหมอสันติ หมอสันติอธิบายว่า ดังบทสนทนาดังนี้

...ปัญหาคือเขาไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมจากเพื่อน ทำให้เขาไม่มีเพื่อนในชีวิตจริง แต่ในเกมเขาได้รับการยอมรับ มีเพื่อนมากมาย เขาเลยชอบอยู่ในเกมมากกว่าโลกความเป็นจริง

อลินถามว่าแล้วทำไมบู๊ตถึงไม่มีเพื่อนที่โรงเรียน มันเกิดอะไรขึ้น หมอสันติบอกว่า ในส่วนของโรงเรียน ครูทรายจะให้ข้อมูลกับคุณพ่อคุณแม่ได้ แต่ที่บู๊ตไม่เคยเล่าเรื่องเพื่อนให้พ่อแม่ฟัง ก็เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจเขา มีปัญหา**จึง**ระบายกับเพื่อนในเกมหรือไม่ก็หนีปัญหาไปเลย₂ หมอสันติชี้ว่า

“ความสนุกในเกมทำให้เขาไม่ต้องสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมันก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เขาชอบอยู่ในโลกของเกมมากกว่าโลกความเป็นจริง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ จิ้ง ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 คือ พ่อแม่ไม่เข้าใจเขา₁ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 คือ มีเมื่อมีปัญหาจึงระบายกับเพื่อนในเกมหรือไม่ก็หนีปัญหาไปเลย₂

“ก็”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงผล ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 10** คำแพ่งกับเมียตำรวจหลายคน นำครีมแต่งความมาวางขายที่ตลาดและได้รับความสนใจจากชาวบ้านเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเจ้าพระแม่ค้าขายข้าวแกง อุดหนุนมากกว่าใคร ซื้อมาไปฝากเพื่อนช่วยกันทดลองใช้เพราะอยากสนับสนุนบรรดาเมียตำรวจชั้นผู้น้อยให้มีรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัวตามเจตนารมณ์ของคำแพ่ง ความดีของคำแพ่งและสารวัตรใหญ่จึงทำให้คนที่ท้องถิ่นเริ่มยอมรับทั้งสองอย่างหมดใจ ดังคำบรรยายดังนี้

...ความดีของคำแพ่งเป็นที่ประจักษ์ไม่แพ้สารวัตรใหญ่ที่มุ่งมั่นเปลี่ยนแปลงชาวพระลานให้อยู่ดีมีสุข บุญเจดียยอมรับสองคนผิวเมียอย่างหมดใจ₁ ขณะที่ประเด็นซึ่งไม่เคยชอบสารวัตรใหญ่ ก็เริ่มเอนเอียงมาบ้างแล้ว₂ ... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ก็ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 คือ ความดีของคำแพ่งเป็นที่ประจักษ์ไม่แพ้สารวัตรใหญ่ ที่มุ่งมั่นเปลี่ยนแปลงชาวพระลานให้อยู่ดีมีสุข บุญเจดียยอมรับสองคนผิวเมียอย่างหมดใจ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ ในตำแหน่งที่ 2 คือ ระเณตซึ่งไม่เคยชอบสารวัตรใหญ่ ก็เริ่มเอนเอียงมาบ้างแล้ว₂

“จนกระทั่ง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงผล ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ไฟไหม้ ตอนที่ 14** คิมหันต์ออกมาไม่เห็นน้องสาวก็หัวเสียหนักดูค่าลูกน้องทุกคนแล้วสั่งให้ไปตามนลินกลับมา ถ้าไม่เจอไม่ต้องโผล่หัวกลับมาที่นี้อีก ส่วนนลินนั้นเดินระหกระเหิน ดังบทบรรยายดังนี้

...นลินเดินระหกระเหินออกไปในสภาพหนาวสั่นพยายามสะกดกลิ่นอาการอยากยา₂ บ่นพึมพำว่าตนไม่ไหวแล้ว...จากนั้นตัดสินใจโทร.หาจักร แต่เขาไม่รับสายเพราะกำลังประชุมพนักงาน₁ อยู่ **จนกระทั่ง**เสร็จสิ้น จักรมาเห็นมีสคอลลจำนวนมากจากนลิน แต่โทรไปกลับติดต่อไม่ได้เสียแล้ว... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา จนกระทั่ง ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 คือ จักรไม่รับสายเพราะกำลังประชุม พนักงาน₂ อยู่ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ ในตำแหน่งที่ 2 คือ นลินเดินระหกระเหินออกไปในสภาพ หนาวสั่น พยายามสะกดกลิ่นอาการอยากยา₁

6. คำเชื่อมขยายความ

การใช้คำเชื่อมขยายความ เป็นการใช้รูปหน่วยเชื่อมความที่ต้องการให้ประโยค สื่อสารนั้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยขยายความส่วนประธาน หรือกรรม หรือส่วนเติมเต็มของ ประโยคหลัก (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2543, หน้า 105) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบรูป คำเชื่อมขยายความ ได้แก่ ที่, นอกจาก...แล้ว, นอกจากนั้น, แล้วยัง, อีกทั้ง, อีกนัยหนึ่ง และที่ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ที่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมขยายความ ปรากฏ ใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 7** กลุ่มตำรวจนำโดยผู้การประเสริฐ ปะทะต่อสู้กับนายตัน ในขณะที่สยมภูก็ต่อสู้กับอาจารย์ไพรวลัย ดังบทบรรยายดังนี้

....“ผมเข้าใจครับท่าน เดี่ยวค่อยว่ากัน” สยมภูพูดขาดคำ มะสาแหมบบอกเขาว่า ทำทางเราจะแย่ ต้องหาทางหนีก่อนดีกว่า ขึ้นอยู่และแน่ สยมภูเห็นด้วยแต่ไม่ทันจะไปถึงโดนพวกนายตันรุมล้อม นายตันเค้นเรื่องทองแต่ผู้การประเสริฐไม่ยอมบอก การต่อสู้ตัวต่อตัวจึงบังเกิด มะสาแหมบกับเพื่อนถอยฉากไปได้ปล่อยให้ผู้การประเสริฐ รับมือกับนายตัน ขณะที่สยมภูเผชิญหน้ากับอาจารย์ไพรวลัย₁ ที่ต้องการจิตของเขา₂

“จิตของแกมันจะช่วยให้ฉันใช้ตะกรุดโทนดอกนี้ได้ทรงพลังขึ้น₂ กลับไปกับฉัน ถ้าไม่อยากเจ็บตัว”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ที่ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความ หน่วยภาษาว่า สยมภูเผชิญหน้ากับอาจารย์ไพรวลัย ในตำแหน่งที่ 2 เป็นส่วนขยายหน่วยนาม ที่ทำหน้าที่เป็นประธานในตำแหน่งที่ 1 คือ ต้องการจิตของเขา เพราะจิตของสยมภูช่วยให้ อาจารย์ไพรวลัยใช้ตะกรุดโทนดอกนี้ได้ทรงพลังขึ้น

“นอกจาก...แล้ว”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมขยายความ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 3** แม้การปล้นบ้านสารวัตรใหญ่ บ้านหินงาม จะได้ทรัพย์สินไม่มากแต่ก็ทำลายชื่อเสียงมะสาแวได้เต็ม ๆ แต่รินยังไม่พอใจ จึงเสนอให้ปล้นทองอีก ดังบทบรรยายดังนี้

...“ให้ปล้นทองในห้องใต้ดินของตันแก้มือ **นอกจาก**เราจะได้สมน้ำ สมเนื้อ, แล้ว มะสาแวยังรับกรรมไปเต็ม ๆ อีกด้วย²” ลำอางฟังแล้วเห็นด้วย

มะสาแวไปพักรักษาตัวที่บ้านสินจนแผลดีขึ้นมากแล้ว ไขนุ้ยเสนอให้ออกลุยต่อ มะสาแวเห็นด้วยว่าถ้าเราบุกไปลากตัวไอ้ตันมาเจียบ ๆ ไม่น่าจะยาก พอดีสินเข้ามา บอกว่ามีใครไม่รู้เที่ยวปล้นฆ่าชาวบ้านแล้วอ้างชื่อมะสาแว ไขนุ้ยโพล่งว่าต้องเป็นไอ้ตัน กับอาจารย์ไพรวัลย์แน่ อุสมานยุให้สวมรอยเอาให้หนักเลย...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา นอกจาก...แล้ว ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์เชื่อมความว่า หน่วยภาษาในตำแหน่งที่ 2 เป็นส่วนขยายหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานในตำแหน่งที่ 1

“ที่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมขยายความ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 11** นายตันกับเบญจรงค์ ผิดหวังไม่เจOTHONG สองพ่อลูกจึงเดินทางกลับมาด้วยความผิดหวัง แต่ยังพบเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เกิดขึ้นที่บ้าน ดังบทบรรยายดังนี้

...สองพ่อลูกหัวเสียกลับเข้าบ้าน¹ **ที่**หาทองไม่เจอ² แล้วยังมารู้อีกว่าฟิล์มสองม้วน หายไป เป็นฟิล์มผู้การประเสริฐรับสินบนกับฟิล์มตอนเบญจรงค์ลุ่มคลั่ง คิดมาคิดไปเบญจรงค์ นึกถึงนวลพรรณ อาจเป็นเธอที่เอาฟิล์มสองม้วนนั้นไป... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ที่ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมความว่า หน่วยภาษาในตำแหน่งที่ 2 เป็นส่วนขยายหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานในตำแหน่งที่ 1 คือ สองพ่อลูกหัวเสียกลับเข้าบ้าน

“แล้วยัง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมขยายความ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีอินเตอร์ ตอนที่ 3** ป๋องยังเดินควงฮีได้ตามहालुकชาย ผู้ใหญ่ป๋นพยายามห้ามก็ไม่ฟัง แล้วยังโดนป๋องเล่นงาน ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...ผู้ใหญ่ป๋นห้ามไม่ให้ป๋องดูคำว่าทศพล₁ แต่ป๋องไม่ฟัง แล้วยังโดนป๋องเล่นงานจนเลือดกำเดาไหล₂ แล้วยังขู่อีกว่าถ้าไม่ยอมโดนมีดฟันหัวก็ให้อยู่เฉย ๆ

“เข้าข้างกันต๊นั๊ก มื้อหนึ่งมันหนีไปได้แต่อย่าคิดว่าสิหนิแม่มันพ้น นังนั๊กอีกคนที่ขอยต่อเอาเอื่องมันคือกัน อินวล อินวล เจ้านายเจ้าอยู่โสอินวล” ป๋องแหกปากลั่นนวลอยู่ในห้องได้ยินเสียงโวยวายรีบออกมาปราม...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา แล้ว ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมความว่า หน่วยภาษาในตำแหน่งที่ 2 เป็นส่วนขยายหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานในตำแหน่งที่ 1 คือ ผู้ใหญ่ป๋นโดนป๋องเล่นงานจนเลือดกำเดาไหล₂

“อีกทั้ง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมขยายความ ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**พชรมนตรา ตอนที่ 7** วิทย์ปลอมตัวเป็นคนแก่ติดหนวดเคราเข้ามาในงาน เพื่อจูงใจบอกเรื่องเพชรพชรมนตรา ที่ณดลอยากรู้ ดังบทบรรยายดังนี้

...วิทย์รู้ว่าพวกณดลกำลังหาที่มาที่ไปของพชรมนตราและวิญญาณเทวี₁ ซึ่งยังไม่ได้คำตอบทั้งหมดถึงได้จัดงานนี้ขึ้น **อีกทั้ง**เขาแน่ใจว่าวิญญาณเทวีจะต้องขัดขวางไม่ให้พาดตนเองกลับไปจองจำอีก₂ เลยพยายามที่จะแสดงตัวเป็นผู้รู้และมีความสามารถให้ทุกคนเห็นเพื่อให้พวกณดลเชื่อใจและนำพชรมนตรากลับไปคืนที่ถ้าตามที่เขาบอก

เมื่อใครก็ตามที่อยู่ในงานพูดชื่อพชรมนตราก็มีเหตุให้ต้องมันดับกันไปชั่วขณะ ความโลภอยากได้เพชรทำให้แขกคนอื่น ๆ เริ่มตรงเข้ามาที่แท่นวางพชรมนตรา...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ อีกทั้ง ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมความว่า หน่วยภาษาในตำแหน่งที่ 2 เป็นส่วนขยายหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธาน ในตำแหน่งที่ 1 คือ พวกณคณกำลังหาที่มาที่ไปของพชรมนตราและวิญญานเทวี₁

7. คำเชื่อมแจกแจง

คำเชื่อมแจกแจง หมายถึง การใช้รูปหน่วยภาษาเชื่อมความในประโยคเพื่อแสดงว่า ส่วนที่ตามมาเป็นรายละเอียดของคำหรือประโยคที่นำมาข้างหน้า อาจเป็นคำอธิบายเพิ่มเติม หรือเป็นการระบุเจาะจงลงไป เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่กล่าวถึงชัดเจนมากยิ่งขึ้น (วรวรรณ ศรีวิทย, 2544, หน้า 127) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบคำเชื่อมแจกแจงที่ใช้ ได้แก่ นั้นหมายความว่า, ก็หมายความว่า, หมายความว่า, หมายความว่ายังงี้ พิจารณาได้จาก ตัวอย่างต่อไปนี้

“นั้นหมายความว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแจกแจง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 10** ด้านสยุมภูที่โดนอาคมของอาจารย์ ไพโรวัลย์ จนอ่อนแรงแถมยังโดนนายต้นโยนความผิดให้พร้อมมะสาแวว่า ร่วมกันฆ่าผู้การประเสริฐ เวลานี้สยุมภูโดนคุมขังที่โรงพัก แต่พวกมะสาแวหนีไปได้ สารวัตรดำเกิงไม่ค่อยเชื่อจึงมาถาม สยุมภูที่นั่งตาแข็ง ดวงจิตหลุดลอย ก็ได้คำตอบว่าเขาฆ่าผู้การจริง หมวดประชาที่มาด้วย บอกสารวัตรว่าสยุมภูดูลอย ๆ ตั้งแต่ควบคุมตัวมาแล้วเหมือนคนโดนของ สารวัตรดำเกิงสังเกต สยุมภูวาทิต่อไม่มีตะกรุด ดังบทบรรยายดังนี้

...สารวัตรดำเกิงคล้อยตามและเพิ่งเห็นว่าที่คอสยุมภูไม่มีตะกรุดโทน ซึ่งเขา ไม่รู้ว่าอาจารย์ไพโรวัลย์ได้มันไปและกำลังควบคุมจิตของสยุมภูได้₁ **นั้นหมายความว่า**₂ ควบคุมตะกรุดดอกนี้ได้ด้วย₃ ซึ่งอาจารย์อธิบายให้ล่าอาฟังว่า

“สยุมภูคือผู้ครอบครองที่แท้จริง การใช้ตะกรุดต้องใช้จิตควบคุม ซึ่งตะกรุดดอกนี้ สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ได้มากมาย ถ้ากำหนดจิตได้”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ **นั้นหมายความว่า**₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแจกแจงรายละเอียด ของประโยคในตำแหน่งที่ 1

“ก็หมายความว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแจกแจง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีอินเตอร์ ตอนที่ 9** ชโลธรเข้าไปช่วยแม่ป๋องแบ่งข้าวเหนียวใส่กระติบให้ทุกคน พลังหัวเราะกันดูสนิทสนมและเข้ากันได้ดี ปั่นชีวนให้ทศพลดูภาพนั้น และกล่าวกับทศพลดังบทสนทนาดังนี้

...“เจ้าก็อยู่แล้ว คนบ้านเฮาเชื่อกันว่าการได้กินข้าวฮ่วมพากัน **ก็หมายความว่า**₂ ลิบหักหลัง บ่ถ่มกันยามยากลำบาก มันคือการสร้างความปรองดองในครอบครัว...”
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **ก็หมายความว่า**₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแจกแจงรายละเอียดของประโยคในตำแหน่งที่ 1

“หมายความว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแจกแจง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีอินเตอร์ ตอนที่ 16** ป่านวลเล่าความหลังเรื่องพ่อของชโลธรก่อนเกิดอุบัติเหตุให้ชโลธรฟัง ดังบทสนทนาดังนี้

...สุชาติตัดสินใจยกเลิกไปต่างประเทศแต่เดินทางไปโรงงานพร้อมภรรยา โดยฝากให้นวลช่วยดูแลชโลธร แล้วก่อนหน้าที่สองคนจะขับรถไปเกิดอุบัติเหตุ สุชาติได้โทร.มาหา นวลอีกครั้งบอกว่าอาจจะกลับดึกเพราะเสร็จจากเจรจากับคนงานแล้ว มีเรื่องต้องคุยกับผู้จัดการโรงงานต่อ

“คุยกับผู้จัดการโรงงาน เหมอคะ”

“คะ นั่นคือครั้งสุดท้ายที่ป้าได้คุยกับคุณท่าน ก่อนที่จะมาทราบว่ารถคุณท่านเกิดอุบัติเหตุพลิกคว่ำระหว่างเดินทางกลับ”

“**หมายความว่า**₂ หลังจากออกจากโรงงาน คนที่อยู่กับคุณพ่อคุณแม่เป็นคนสุดท้ายก็น่าจะเป็นผู้จัดการโรงงานในตอนนั้น...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **หมายความว่า**₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแจกแจงรายละเอียดของประโยคในตำแหน่งที่ 1

“หมายความว่ายังงี้”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแจกแจง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 16** วังโสภณกำลังจะถูกขายไปโดยเจ้าของคนใหม่ให้เวลา 7 วันในการเก็บของ ทำให้ยุพาข้องใจและได้ถามไปดังบทสนทนาดังนี้

...“ผลงานของเธอทั้งนั้น ความบ้านแตกสาแหรกขาดที่เกิดขึ้น ถ้าฉันเจอนวลอนงค์ ฉันจะไม่พากลับมาที่นี่ เราคงต้องไปอยู่กันในที่ที่ไม่มีเธอ”

“ดีจริง วังโสภณจะต้องเป็นของลูกหญิงเท่านั้น”

“วันนี้ดีที่วังโสภณจะตกเป็นของเจ้าแกล้งแล้ว เขาให้เวลา 7 วัน ในการเก็บของ ฉันขอบอกเธอเอาบุญ”

ยุพาทถามว่า **หมายความว่ายังงี้**₂ ท่านชายบอกว่าหมายความว่าอย่างที่คุณนั่นแหละ แล้วลากกระเป๋ากลับออกไปเลย ขณะยุพายังอึ้งอยู่ ช่วงก็มาบอกว่ามีคนงานเข้ามาเป็นสิบคน บอกว่าเจ้าแกล้งให้มารื้อด้านหลัง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา นั้นหมายความว่า₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์กับเชื่อมโยงความว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแจกแจงรายละเอียดของประโยคในตำแหน่งที่ 1

“หมายความว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์กับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแจกแจง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 3** เหล่าตุ๊กตาผีถกกันเรื่องวีรกรรมครอบครัวพิชิตเมื่อคืนโดยเหล่าตุ๊กตาผีอยากหลอกให้จับไข้หัวโกรนทั้งครอบครัว แต่ผีवलทิพย์ปราชญ์ ดั่งบทสนทนาดังนี้

...“อย่าถึงกับทำให้ตายเลยมันจะยิ่งเป็นบาป ถึงพวกเราจะเป็นวิญญาณ เป็นสัมภเวสี ก็ไม่ได้หมายความว่า₂ จะหนีกรรมพ้น₃ ฉันจะให้บทเรียนเขาเอง... หากพวกเธอจะช่วยก็แค่คุ้มครองป้องกันอย่าให้พวกเขามาทำอะไรลูกสาวฉันก็พอ”

ธนิดาไม่ได้คิดเรื่องครอบครัวพิชิตอีก มัวเพิลิตเพลินกับบรรยากาศในร้านกาแฟใหม่เอี่ยมของระวีวรรณเพื่อนรัก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา นั้นหมายความว่า² ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแจกแจงรายละเอียดของประโยคในตำแหน่งที่ 1

8. คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน

คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ในข้อความที่ตามมาเป็นอิสระเรื่องกับสถานการณ์ที่ปรากฏนำมาก่อน อาจเป็นการกล่าวถึงหัวเรื่องย่อยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังจะกล่าว (วรวรรณ ศรีภักย์, 2544, หน้า 129) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบคำเชื่อมที่ใช้ ได้แก่ ส่วน และ ที่นี้ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“ส่วน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องแรงเงา 2 ตอนที่ 2 ปราโมทย์พูดกับวิจิถึงความแตกต่างระหว่างวิกิกับมุนินทร์แฟนสาว ว่ามีความแตกต่างกัน ดังบทสนทนาดังนี้

...“อ้าว...ก็แกสมณะ รับราชการไปวัน ๆ ไม่ได้ทะเลาะทะเลาะอะไร ถ้าเมียแกเขาอยากได้ผ้าขาว ๆ จ่ายค่าไฟได้เดือนเป็นหมื่น ๆ พาเขาไปช้อปปิ้งเมืองนอกปีละสองสามหนเขาคงผิตหวังในตัวแกสุด ๆ”

คำพูดของปราโมทย์ทำให้วิจิฉุกใจคิด หลายครั้งหลายหนที่เขากับมุนินทร์มีปัญหาขึ้นก็เพราะความต่างนี้ เขาเป็นคนสมณะและใจเย็น ส่วน² แฟนสาวเป็นคนหัวสมัยใหม่ รักความก้าวหน้าและรักอิสระเหนือสิ่งอื่นใด³ กระนั้นเขาก็ไม่มีเวลาละระตะเรื่องนี้ เพราะต้องช่วยมุนินทร์เตรียมงานแต่งงานที่กำลังจะมีในไม่ช้า...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ส่วน² ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 ที่ตามมาข้างหลังเป็นพฤติกรรมคนละอย่างกับประโยคในตำแหน่งที่ 1

“ส่วน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 16 อรุณวาสี

เดินออกมาส่งหม่อมเอื้อนกับสุรคมหน้าตำหนัก หม่อมเอื้อนสังเวชใจ จึงคุยกับสุรคม
ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่นึกเลยจริงจิง หม่อมท่วนเจ็บไปคนเดียวจะเป็นไปได้ถึงขนาดนี้ แล้วนี่
ท่านชายใหญ่กับท่านหญิงใหญ่ทรงว่าอย่างไรบ้างเพคะ”

“พี่ชายใหญ่ไม่สนพระทัยหรอกค่ะ ไปทำงาน ราชการแต่เช้า พอเลิกงานก็ไป
สังสรรค์ต่อจนมีดคำ₁ ส่วน₂ พี่หญิงใหญ่ก็ต้องดูแลลูกกับพระสามี ถึงจะไม่พอพระทัย
แต่ก็ทรงทำอะไรมากไม่ได้₃หรอกค่ะ”

หม่อมเอื้อนสงสารออกปากว่าถ้ามีอะไรให้ตนกับลูกช่วยตรัสมาได้เลย...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ส่วน₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท
เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการเปลี่ยนมากล่าวถึงเรื่องของบุคคล
อีกคนหนึ่ง

“ส่วน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแบบตัดตอน
หรือแยกส่วน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 16 อนุวัฒน์
ตื่นตื่นที่ได้รู้เรื่องอดีตของบรรพบุรุษ สร้างสรรค์แซวว่ายังไม่ถึงช่วงสำคัญสุด นี่เพิ่งปูเรื่องเท่านั้น
สุรสายถลึงตาไล่หลานสาวที่ชอบดักคอ แล้วสุรสายก็เล่าต่อว่า

...“ญาติทางพ่อผมว่าแตกกันแล้ว ทางแม่ต้องเรียกว่าไม่มีขึ้นดีเลย อย่างที่คุณว่า
มันเป็นข่าวครึกโครมดังไปทั่ววังสังคม แต่มีไม่กี่คนหรอกที่รู้เบื้องลึกเบื้องหลังจริง ๆ...
ท่านลุงท่านป้าผมฟ้องร้องกันเรื่องมรดกของหม่อมยาย ทำให้ระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุด
ไม่มีใครใช้เงินจากกองมรดกได้แม้แต่บาทเดียว ท่านลุงใหญ่รับราชการเลยไม่เดือดร้อน,
ส่วน₂ พระสวามีของท่านป้าใหญ่ก็ทรงร่ำรวย₃ มีแต่ท่านป้ากลางกับท่านป้านิดเท่านั้น
ที่ลำบาก...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ส่วน₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการเปลี่ยนมากล่าวถึงเรื่องของบุคคล อีกคนหนึ่ง

“ส่วน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแบบตัดตอน หรือแยกส่วน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 10** กลุ่ม ตำรวจพระลานทุกคนกินเหล้าโดยในกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ส่วนที่บริษัทของเสียน้องก็เกิด เรื่องขึ้นดังบทบรรยายดังนี้

...ทุกคนกินเหล้าโดยความคิดแบ่งเป็นสองข้างคือหมู่ปรាកการกับเจ้าหมึก อยู่ข้างเดียวกัน คนอื่น ๆ ก็พยายามรอมชอม โดยเฉพาะเจ้าประณตที่เริ่มมีความคิด ไม่สอดคล้องกับหมู่ปรាកการแล้ว

ส่วน₂ ที่บริษัทของเสียน้อย...นนท์เลิกงานกำลังจะกลับบ้าน จู่ ๆ เสียน้อย มาจอดรถเทียบชวonnนท์ขึ้นรถบอกว่าจะไปส่งให้ แต่ความจริงเอามาฆ่าทิ้งด้วยการใช้ เชือกผูกกรองเท้ารัดคออย่างเลือดเย็น ทั้งที่นนท์ไม่ได้ทำผิดอะไร เพียงแค่พูดจาชื่นชม สารวัตรใหญ่ให้เสียน้อยได้ใจ เสร็จแล้วเสียน้อยก็เอาศพไปส่งต่อให้นวคุณจัดการฝังกลบ อย่างไรร่องรอย...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ส่วน₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 เป็นการเปลี่ยนมากล่าวถึงอีกเหตุการณ์หนึ่งที่บริษัทของเสียน้อย

“ที่นี่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแบบตัดตอน หรือแยกส่วน ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**พรายพิฆาต ตอนที่ 10** พรานวางสายแล้วปล่อยตัวสมุนพรายคำคนนั้นไปทั้งที่รู้ว่ายังงัยมันก็ต้องตายอยู่ดี ฝ่ายเชิดวุธ รีบบอกลูกทีมของตนด้วยความดีใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ดูเหมือนว่าเราจะเข้าใจความจริงแล้ว”

“ใช่ค่ะพี่วุธ ยิ่งได้ข้อมูลมาจากหลาย ๆ ทางแบบนี้ อีกไม่นานเราต้องเจอที่ซ่อนพวกพรายดำ และช่วยคุณสนธยาออกมาได้แน่”

ในขณะที่พวกเชิดวุธมีความหวัง แต่เฮนรี่กำลังวิตกกังวลและเป็นเดือดเป็นแค้น แถมยังโดนทวงถามว่าด้วย₁

“ที่นี่₂ แกจะเอาอย่างไร เพราะป่านนี้ลูกน้องของแกคงเปิดเผยความลับของที่นี่จนหมดเปลือกแล้ว”

“ก็ให้มันเปิดโปงสิ ดีชะอีก ถ้าแจ๊สมินกับไอ้พรานกล่าวนุกมาถึงที่นี่ ฉันจะจัดต้อนรับพวกมันให้เต็มที่เลย”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ที่นี้₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ประโยคในตำแหน่งที่ 3 แสดงพฤติกรรมการกระทำคนละอย่างกับประโยคในตำแหน่งที่ 1

9. คำเชื่อมให้เลือก

คำเชื่อมให้เลือก เป็นการใช้รูปหน่วยภาษาทำหน้าที่เชื่อมข้อความในประโยคกรณีที่ผู้ส่งสารเสนอทางเลือกให้ผู้รับสารเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบคำเชื่อมที่ใช้ ได้แก่ หรือ และ หรือว่า พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“หรือ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมให้เลือก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องแรงเงา 2 ตอนที่ 8 รัชนกโกรธมากแต่ข่มไว้ แสร้งดีหน้าเศร้าอีกครั้งเรียกคะแนนความสงสารจากวิกิจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“คุณกิจคะ...ทำไมคุณกิจรู้ ใช่คะ...ชีวิตนถตั้งแต่เด็กนกถูกรังแก ถูกแกล้ง ถูกประณาม บางครั้งโดนตบตีจากญาติพี่น้อง นกไม่ได้รับความรักเพียงพอ นกถึงโหยหาผู้ชายอบอุ่นอย่างคุณ”

“แล้วคราวนี้ญาติที่ตบตีเป็นฝ่ายเมียน้อย₁ หรือ₂ เมียหลวง₃ ละครับ”

วิกิจตอบไม่ไหวหน้าก่อนคาดโทษหากอีกฝ่ายคิดระรานเข้ากับมุนินทร์ รัชนกไม่แคร์หรือกลัวคำขู่ของเขา ทันทีที่เขาจะไปเพราะมุนินทร์โทร.ตามก็รีบไปดูคลิปที่ประพวงถ่ายไว้...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูป หรือ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมว่า ให้เป็นญาติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในประโยคตำแหน่งที่ 1 กับ ประโยคตำแหน่งที่ 3

“หรือ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมให้เลือก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**แรงเงา 2 ตอนที่ 9** ฤทัยพาตัวเองย้อนอดีตอีกครั้ง จำได้ว่าตนเปลี่ยนใจไม่ร่วมมือหลังจากรู้แผนการของพวกฤษณก โดยในอดีตฤษณกเคยให้ฤทัยไปยั่ววนวีกิจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“นี่คุณจะให้หนูไปยั่ววนสามียัยนั่นเหมือนกับไปเป็นเมียน้อยแย่งสามีเขา
จันทะรอก ไม่นะ...หนูไม่ทำ!”

ฤษณกไม่ยี่หระท่าทางเด็กสาว อธิบายเสียงอ่อน “ฟังให้จบก่อนคะ...น้องไม่ถึงขั้นเอาตัวเข้าแลกหรอก แค่อยั่ววนแล้วสร้างหลักฐาน เช่น รูปถ่าย₁ หรือ₂ สถานการณ์ล่อแหลม₃ เช่น...น้องอยู่กับนายวีกิจในห้องนอนตามลำพังให้หนังมุนิทรมันเข้าใจผิดและหึงหวงจนขาดสติและไม่มีวันไว้อีกเลย จากนั้นน้องก็หมดหน้าที่...จบจ๊อบง่าย ๆ แค่นี้เอง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูป หรือ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมว่า ให้เลือกเอาการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในประโยคตำแหน่งที่ 1 กับ ประโยคตำแหน่งที่ 3

“หรือ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมให้เลือก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 9** วันนีทรายกับครูป๋อง ไปคุยกับแม่ของทิวเดนที่บ้านพูดคุยเรื่องของทิวเดนที่เป็นเด็กพิเศษ ดังบทสนทนาดังนี้

...ครูป๋องถามว่าแม่ของทิวเดนว่าให้น้องไปโรงเรียนปกติ, หรือ₂ ว่าไปโรงเรียนเฉพาะทาง₃

แม่บอกว่าไปโรงเรียนปกติเพราะตอนนั้นโรงเรียนเปี่ยมคุณยังไม่มีโครงการรับเด็กพิเศษ แต่สุดท้ายก็ได้เข้าโรงเรียนที่เขารับเด็กพิเศษก็สบายใจขึ้น แต่ทิวเดนเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล เด็กโตมาด้วยกันจึงไม่มีใครคิดว่าเพื่อนผิดปกติ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาพ หรือ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงว่าให้เลือกเอาโรงเรียนหรือสถานการณ์ในตำแหน่งที่ 1 กับ ประโยคในตำแหน่งที่ 3

“หรือว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมให้เลือก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ไฟไหม้ ตอนที่ 15** น้ำเหวอ ไม่พอใจอย่างแรง จากนั้นโทรไปเล่าให้เผือกฟัง แล้วเผือกก็มาฟ้องหินเพื่อจะพากันไปลุยคิมหันต์ให้ละ แต่หินกลับนิ่งเฉย ดังบทสนทนาดังนี้

...“แกนี่อย่างงี้หมายความว่าไง น้องน้ำโทร.มาบอกฉันก็เพราะรู้ว่าถ้าฉันบอกแก แกต้องลุยแน่ แล้วนี่อะไร ออย่าบอกนะว่าแกจะยอมมัน...**หรือว่า**₂ แกมีอะไรปิดฉันอยู่ แกกับไอ้คิมต้องมีความลับอะไรกันแน่ ๆ”₃ ใช้ไหมไอ้หิน”

“แกอยู่เฉย ๆ เอะ...” (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ หรือว่า ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงว่าแสดงเงื่อนไขให้เลือกของสถานการณ์ว่าจะสลับปะทะกับคิมหันต์ในตำแหน่งที่ 1 หรือเพราะมีความลับดังในประโยคในตำแหน่งที่ 3

“หรือว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมให้เลือก ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 11** ในที่สุดใหญ่ก็ต้องพูดตรง ๆ กับ กอบเกียรติเรื่องการทํางาน ที่กอบเกียรติดูเหมือนจะไม่ให้ความร่วมมือเวลาทํางาน ดังบทสนทนาดังนี้

...“อย่าบอกนะว่าคุณยังไม่ได้ทำอะไรเลย” เมื่ออีกฝ่ายไม่ตอบเท่ากับยอมรับ ใหญ่จึงหมดความอดทน

“บอกความจริงผมมา ทำไมการทํางานของคุณถึงได้ยืดเยื้อไม่อยู่ในกรอบเวลา,
หรือว่า₂ คุณมีส่วนได้เสียอะไรกับเรื่องนี้”

“ไม่มีครับ ผมไม่ได้มีส่วนได้เสียอะไร เพียงแต่...พูดไปสารวัตรก็คงไม่เข้าใจหรอกครับ”

“คุณกลัวผมไม่เข้าใจ หรือว่าคุณกำลังกลัวอิทธิพลจากคนอื่น...เสียน้อยใช้ไหม”
กอบเกียรติหน้าเสียเพราะใหญ่จี้ใจดำเข้าอย่างจัง...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ หรือว่า ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงว่า สถานการณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุผลในตำแหน่งที่ 1 หรือเพราะมีเหตุผลอื่นในประโยคในตำแหน่งที่ 3

10. คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง

คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง เป็นหน่วยเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นตัวอย่างหรืออุทาหรณ์ของข้อความซึ่งนำมาข้างหน้า ใช้ประกอบการเขียนหรือพูดเมื่อต้องการยกตัวอย่างจากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบคำเชื่อมที่ใช้ได้แก่ เช่น พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เช่น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่างปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 9** ใหญ่ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการตั้งไลน์กลุ่ม โดยบอกว่าเพื่อป้องกันอำเภของเราไม่ให้มีเหตุร้ายเกิดขึ้น ใครมีเบาะแสเรื่องอะไรที่ผิดกฎหมายแล้วไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ก็ให้มาแจ้งในกรุ๊ปไลน์ได้เลย ดังบทสนทนา ดังนี้

...“ผมจะเข้ามาเก็บข้อมูลทุกวันครับ”

ทุกคนพยักหน้าเข้าใจ แต่พิทยาธรขอร้องว่ากรุ๊ปไลน์นี้ตนไม่ต้องการให้มีการส่งข้อมูลเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

มัทนีตั้งคำถามบ้างว่า “แล้วคนแจ้งจะได้รับอันตรายไหมคะ คือว่าฉันกลัวว่าถ้าแจ้งเรื่องอะไรออกไปแล้วเกิดพวกคนไม่ดีเข้ามาอยู่ในกรุ๊ป แล้วมันรู้ว่าใครปากโป้งเราก็จะได้รับอันตรายสิคะ”

“เรื่องนี้แก้ไขได้ครับ ผมคิดว่าแค่เราตั้งชื่อไลน์ของเราใหม่¹ อย่าระบุตัวตนที่แท้จริง เช่น² ก.ไก่ 01 ก.ไก่ 02 ก.ไก่ 03³ ต่างคนต่างไม่รู้ว่าเป็นใคร แต่มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่จะรู้ก็คือสารวัตร แค่นี้ผมก็ว่าน่าจะปลอดภัยแล้วนะครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ เช่น ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์บทเชื่อมความว่า ข้อความในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแสดงตัวอย่างของข้อความในตำแหน่งที่ 1

“เชน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่างปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**บ่วงนฤมิต ตอนที่ 1** ขวัญอุมาบอกว่าตนได้ยินกับหูตอนเดินออกมาว่า เธอสองคนนินทาตนอยู่ไม่ใช่หรือ อรณภาตะแบ่งว่าเราคุยเรื่องเธอไม่รับรางวัลแค่นั้นเอง ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่อัปเซตแล้วทำไมไม่รับรางวัลละ” ฉายฉานถามสวนทันที

“อีกคนแล้วนะฉาย ทำไมพูดอย่างนี้ เป็นนักแสดงเหมือนกันไม่เข้าใจหรือว่าเรามีจุดยืนเรื่องอะไรบ้างนี่มันอาชีพเรา คนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับอาชีพเราก็คงจะรู้ควรจะเข้าใจงานของเราสิ ไม่ใช่ยอมให้เขาเข้าใจผิดไปเรื่อย ๆ **เชน₂** คนจัดงานอยากให้เรารางวัลอะไรยังงี้ก็ต้องรับ โดยไม่พิจารณาความเหมาะสมของเนื้องานนะ”

ฉายฉานตั้งว่ารู้ว่าเธอมีพลัง แต่ปล่อยพลังไปเรื่อย ๆ เธอจะหมดลมไปเสียก่อนนะ อรณภพสมโรงพูดกับฉายฉานเหน็บขวัญอุมาว่า...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เช่น ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความว่า ข้อความในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแสดงตัวอย่างของข้อความในตำแหน่งที่ 1

“เชน”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่างปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม์ ตอนที่ 7** นักข่าวสัมภาษณ์ปัทม์ถึงแรงบันดาลใจที่ทำให้เปลี่ยนแปลงตัวอย่าง ดังบทสนทนาดังนี้

...“หลังจากนั้นเกิดอะไรขึ้นอีกคะ คุณตรีชวาทำอะไรให้คุณปัทม์ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตัวเองได้”

“พี่หาวิธีให้พี่ปัทม์ตั้งคำถามแล้วตอบตัวเอง เพื่อให้ชีวิตเขาเดินต่อไปได้ โดยวิธีง่าย ๆ กระดาษแผ่นใหญ่กับดินสอสีดำเข้ม”

เมื่อปัทม์มีความหวังและได้อุปกรณ์ไปแล้ว ก็เขียนคำว่า “ต้องการ” จากนั้นก็เขียนความต้องการมากมาย **เชน₂** มีธุรกิจของตัวเอง ทำน้ำสมุนไพร ขอโทษรสสุคนธ์ ขอโทษเอ้ ขอโทษอ้ายคำ₃ ฯลฯ”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เช่น ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความว่า ข้อความในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแสดงตัวอย่างของข้อความในตำแหน่งที่ 1

“เช่น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่าง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชาย บัณฑิต ตอนที่ 7** ในการประชุมเรื่อง กระตุ้นยอดชาย ทฤษฎี รสสุคนธ์ และบัณฑิต ต่างแสดงความเห็นเรื่องการกระตุ้นยอดชาย ดังบทสนทนาดังนี้

...ทฤษฎีบอกว่าที่เราคิดกันเรื่องกระตุ้นยอดชาย ถ้าใครซื้อ TK พอเปิดฝาแล้ว เจอข้อความว่าทองคำ ก็ให้เอาฝานั้นมาแลกรับของรางวัลที่บริษัทได้เลย รสสุคนธ์ชมว่าเป็นความคิดที่ดี

“แต่ท่านบอกว่าไม่มีของรางวัล”

บัณฑิตเสนอว่าถ้าเราเริ่มจากอะไรเล็ก ๆ ก่อน เช่น ซื้อ TK แล้วเปิดได้ฝาเจอคำว่า ‘ฟรี’ ก็รับน้ำอัดลมเพิ่มอีกขวดเลย หรือสะสมฝาครบ 10 ฝาแลก TK ได้ 1 ขวด รสสุคนธ์เสริมว่าหรือใจถึงหน่อยก็แลกของที่คนอยากได้ เช่น₂ ปากกา ดินสอ สมุด เลื้อย หรือชาวดัดอะเบาต์₃ ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา เช่น ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความว่า ข้อความในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแสดงตัวอย่างของข้อความในตำแหน่งที่ 1

“เช่น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่าง ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**วัยแสนสาหาทรกชาติ โครงการ 2 ตอนที่ 11** กองพลครูบ้องถึงวิธีการที่จะให้ใบพัดรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ดังบทสนทนาดังนี้

...ถามว่าใบพัดจะทำได้หรือ “ถ้าน้องสาวคุณสอนให้ใบพัดมีพัฒนาการอย่างที่เราเห็นตอนนี้ได้ ผมเชื่อว่าคุณกองพลจะฝึกให้ใบพัดรับมือกับการโดนแกล้งได้แน่ครับ”

กองพลเริ่มมีความมั่นใจขึ้น พังครูบ้องพูดอย่างตั้งใจ

ครูบ๊องอธิบายว่าสิ่งที่เราจะฝึกเรียกว่าทักษะสังคม คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข แล้วอธิบายถึงด้านต่าง ๆ₁ เช่น₂ การเข้าหาผู้คน การเล่นกับเพื่อน การสร้างเพื่อน การทำงานกลุ่ม₃ แต่พวกนี้ใบพัดไม่ค่อยมีปัญหา เพราะย้ายมาไม่นาน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ เช่น ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมความว่า ข้อความในตำแหน่งที่ 3 เป็นการแสดงตัวอย่างของข้อความในตำแหน่งที่ 1

11. คำเชื่อมแสดงเวลา

คำเชื่อมแสดงเวลา เป็นหน่วยเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความแสดงลำดับเวลาก่อนหลัง หรือใช้เชื่อมข้อความแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน จากการศึกษา คำเชื่อมแสดงเวลาในบทละครไทยโทรทัศน์พบใช้คำเชื่อม ได้แก่ พอพลบค่ำ, พอค่ำลง, พอ, ครั้น พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“พอพลบค่ำ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเวลา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 11** ฝ่ายกรสามารถจับเบญจรงค์ได้ในป่าหลังจากที่ปะทะกัน แต่วันนั้นเบญจรงค์กลายเป็นสัตว์ร้าย ดังบทบรรยายดังนี้

...พวกอุสมานจำอาตมาได้ว่าเป็นคนของนายตัน ลุงหรั่งรับรู้และพูดอย่างยินดีว่า “งั้นเราก็ได้สุนัขนำทางแล้วสิ”

ฝ่ายกรกับแทนที่ควบคุมตัวเบญจรงค์อยู่ในป่า₁ **พอพลบค่ำ**₂ ไม่คิดว่าเชลยจะกลายเป็นสัตว์ร้ายเกือบโดนมันขย้ำตาย₃ ถ้าไม่ได้มีเทพศาสตราของแทนช่วยไว้

เบญจรงค์หนีเตลิดหายไปพร้อมเสียงร้องโหยหวน ส่วนกรกับแทนยังงงไม่หายว่ามันตัวอะไรกันแน่ ทางกลุ่มเสือฝ่ายที่อยู่อีกด้านได้ยินเสียงร้องนี้ ต่างตื่นตัวส่งสัญญาณให้วางเวรยามอย่างแน่นหนา...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ พอพลบค่ำ₂ แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมความว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 กำลังดำเนินอยู่ก็เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 3 โดยคำ พอพลบค่ำ แสดงการเริ่มเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 3

“พอค่ำลง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเวลา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 16** พลบคำ เชี่ยวกับปรานแอบพาเนตรทรายหนีจากกลุ่มแต่ไม่รอด ดังบทบรรยายเหตุการณ์ดังนี้

...สองคนโดนเสื้อแขนยึงตายแต่เนตรทรายวิ่งหนีไปได้ทั้งที่มีเชือกมัดมือ แต่หลังจากนั้นไม่นานเธอก็โดนอาจารย์ไพรวัลย์ใช้อาคมเล่นงานจนหมดสติ แล้วจะทำพิธีเอาเหล็กไหลในตัวเธอ

ด้านสยมภูกับจ่าเตี้ย**พอค่ำลง**₁ ก็โดนป่าอาถรรพณ์เล่นงาน₂ จ่าเตี้ยกลัวผีสาบมาก ถึงขนาดวิ่งหนีเตลิดไป แต่สยมภูไม่กลัวยังคงเดินทางตามหาเนตรทรายอย่างไม่ลดละ...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา พอค่ำลง₁ แสดงสัมพันธ์เชื่อมความว่า เหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 กำลังดำเนินอยู่ก็เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 โดยคำ พอค่ำลง₁ แสดงการเริ่มเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

“พอ”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเวลา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 2** ไซ่ถูกยิงเข้ามาในคลินิกของหมอมักชนนทร์ หมอมักชนนทร์ต่อสู้กับไซ่จนสลบไป โดยบอกให้ไซ่โลธรหนีไป ดังบทบรรยายดังนี้

...ไซ่โลธรวิ่งออกไปแล้วนึกได้ค้นหาโทรศัพท์ในกระเป๋า กำลังจะโทร.แจ้งตำรวจ ไซ่ก็โผล่ตามมาออกมาเอาปืนจ่อไซ่โลธรสั่งเอาโทรศัพท์ให้มัน แล้วพุ่งเข้าบีบคอจนเธอหายใจไม่ออก แต่จู่ ๆ ไซ่ก็คลายมือร่วงพล้อยหมดสติเพราะฤทธิ์ยาสลบ

พอไซ่หมดสติ₁ ไซ่โลเธอก็ร่างไซ่เท้าเหยียะเยี้ยว่ารู้จักไซ่โลธรน้อยไปแล้ว₂ และว่าก่อนเอาตัวส่งตำรวจต้องเอาคืนให้สะใจก่อน ทศพลขี่มอเตอร์ไซด์ตามมาเห็นรถที่ไซ่ไซ่โมยมาจอดอยู่หน้าร้านทำฟันและในร้านเปิดไฟสว่างจ้า...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ พอ แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมความว่า ประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 สิ้นสุดลงแล้วก็เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 โดยคำว่า พอ แสดงการเริ่มเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

“ครั้น”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงเวลา ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 16 สุธาสยาเล่าเรื่องบรรพบุรุษของตระกูลถึงเรื่องสมบัติของครอบครัวให้อนุวัฒน์ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ก็คงจะใช้ แต่ท่านพ่อท่านแม่ของผมนึกกลัวว่าลูก ๆ จะแตกแยกกันเพราะสมบัติก็เลยเอาสมบัติทั้งหมดมาเป็นกองกลาง แล้วจ้างคนอื่นมาบริหาร ส่วนพวกเราก็รับแต่ดอกผล จนพี่ ๆ ของผมขึ้นสวรรค์กันไปหมด พวกเราก็ไม่เคยทะเลาะกันเพราะเรื่องนี้เลย”

อนุวัฒน์เห็นว่าสมบัติมากแค่ไหนก็ไม่คุ้ม ถ้าพี่น้องแตกแยกกัน ครั้น สุธาสยาเอ่ยถามทำไมที่นี่กลายเป็นร้านอาหาร, อนุวัฒน์เล่าว่า² ตอนคุณทวดเกษียณกลับมาชวดจันกับชวดอุษาช่วยกันทำร้านอาหาร ส่วนที่เป็นโรงแรมตนเพิ่งทำเองได้สองปี...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ครั้น แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมความว่า ประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 สิ้นสุดลงแล้วก็เกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 โดยคำว่า ครั้น แสดงการเริ่มเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

12. คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น

คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น เป็นหน่วยเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมจุดเริ่มต้นของประโยคที่แสดงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ตามมาข้างหลังเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ หรือเริ่มเกิดเหตุการณ์ จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบใช้คำเชื่อม ได้แก่ ตั้งแต่, จากนั้น, พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

“ตั้งแต่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรรมกร ตอนที่ 16 เรณูดูแลปฐมเป็นอย่างดี ตั้งแต่ปฐมประสบอุบัติเหตุ หมอบอกว่าคนไข้มีเปอร์เซ็นต์จะกลับมาหายเป็นปกติสูง แต่ต้องใช้เวลากับเขาสักหน่อย เรณูดูแลปฐมหายเป็นปกติ ดังบทบรรยายดังนี้

...วรรณนาไม่ได้ห้ามปรามหรือทักท้วงในการกระทำของเรณูแต่อย่างใด เพราะรู้ว่าใจของคนที่เป็นมไปด้วยรักที่มีต่อใครสักคนนั้น มันก็น่าจะมีอานุภาพของมัน จึงไม่แปลกใจเลยว่าตั้งแต่¹ ปฐมหายจนเป็นปกติ เขาจะแสดงออกอย่างเปิดเผย² ว่า ชีวิตของเขาที่เหมือนตายแล้วเกิดใหม่จะเป็นของเรณูแต่เพียงผู้เดียว... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ตั้งแต่ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความว่าประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 สิ้นสุดลง

“ตั้งแต่ทุ่มหนึ่ง”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 1 ครูทรายมาเยี่ยมบู๊คที่บ้านตามคำขอของอลิน ครูทรายแนะนำตัว เพื่อจะเริ่มต้นคุยกับบู๊คดังบทสนทนาดังนี้

...“ครูชื่อทรายทิพย์นะคะ บู๊คเคยได้ยินชื่อครูหรือเปล่าคะ”

บู๊คเงิบเล่นเกมต่อ ทรายพูดต่อน้ำเสียงอ่อนโยน

“คุณแม่เป็นห่วงบู๊คนะคะ เขาไปหาครู ขอให้ครูมาคุยกับบู๊ค คุณแม่อยากคุยกับบู๊คนะคะ ไปคุยกับคุณแม่กันไหม?”

บู๊คยังคงเล่นเกมต่อไม่หือไม่้อด้วย ทรายเริ่มคิดหนัก...

พอทรายไม่อยู่ปรากับอลินก็ทะเลาะกันต่อ อลินถามปราบว่าวัน ๆ ทำอะไรไม่ดูแลปล่อยให้ลูกติดเกม ปราบอ้างว่าลูกแค่เล่นเกมผ่อนคลายนิด ๆ หน่อย ๆ เท่านั้น จะอะไรนักหนาเชียว

ปราบอ้างตนเข้ากะตึกตั้งแต่ทุ่มหนึ่ง¹ กว่าจะออกจากงานก็เข้า นี้ออกมา² ยังไม่ได้นอนเลย แล้วทำท่าจะไปนอน² ขี้เกียจทะเลาะกันเรื่องไม่เป็นเรื่อง

“เดี๋ยว! ยังไปไม่ได้ ยังคุยกันไม่จบ” อลินพรวดตามไป...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ตั้งแต่ทุ่มหนึ่ง ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบทเชื่อมความว่าประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 สิ้นสุดลง

“ตั้งแต่”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแทรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2** ที่ชั้น ม.4/3 ที่บู๊ตเรียนอยู่ ทราบเห็นแก้อีที่บู๊ตนั่งว่างเปล่าถามครูปรากฏประจำชั้นดังบทสนทนาดังนี้

...“วันนี้บู๊ตไม่มาโรงเรียนหรือคะ”

ครูปรากฏบอกว่า **ตั้งแต่**เปิดเทอมยังไม่มาเลย₁

ทราหาสาเหตุที่บู๊ตไม่มาโรงเรียนโดยคุยกับเพื่อน ๆ หลายคน₂ บางคนบอกว่าไม่ทราบ บางคนบอกให้ถามมาร์ก็หัวหน้าชั้นดู มาร์ก็บอกว่าตนพยายามตามแล้วถามทั้งไลน์ห้อง ไลน์ส่วนตัว เฟซบุ๊ก โทรไปก็ไม่รับสายไม่โทรกลับ ทราถามเพื่อนที่เคยเรียนกันมาตั้งแต่ ม.1-ม.3 เพื่อนรุ่นนั้นก็บอกว่านั่งเรียนติดกันก็จริง แต่ไม่ค่อยได้คุยอะไรกัน ถามอะไรก็ไม่ตอบ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **ตั้งแต่** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์เชื่อมความว่าประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 สิ้นสุดลง

“ตั้งแต่แรก”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 2** เชิดวุธตัดสินใจพาสนธยาไปซ่อมยิงปืนและมอบปืนกระบอกหนึ่งให้เธอไว้ป้องกันตัว ก่อนจะพาเธอกลับมาส่งที่บ้านแล้วพยายามหวานล่อให้เธอพูดความจริงเรื่องการทดลอง ดังบทสนทนาดังนี้

...“สน... **ตั้งแต่แรก**ที่เราคบกัน₁ ผมชัดเจนกับความรู้สึกและความสัมพันธ์ของเรา มาตลอด₂ แต่ผมไม่เคยแน่ใจเลยว่าคุณคิดยังไงกับผม”

“วุธเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดคนหนึ่งของสนคะ”

เชิดวุธดูจะไม่ค่อยพอใจคำตอบนัก เขาอยากเป็นคนพิเศษมากกว่านี้...
(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **ตั้งแต่แรก** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบท เชื่อมความว่าประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 ได้เริ่มต้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 สิ้นสุดลง

“จากนี้”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟไหมะ ตอนที่ 2** หินบอกกับบริดีหลังจาก ปรับความเข้าใจกัน หินยังคงยืนยันว่ารักในอาชีพตำรวจมาก ดังบทสนทนาดังนี้

...“แต่มันเป็นอาชีพที่ผมรัก เป็นอาชีพที่ผมภูมิใจ เป็นอาชีพที่ผมได้สานต่อ เจตนารมณ์ของพ่อผม...รดี”

“ฟังจนฟังไปในสมองแล้วคะ”

หินพาซื้อยืมหน้าบานที่เมียจำได้ คิดว่าเมียใส่ใจ “ผมดีใจที่รดีจำคำพูดของผมได้”

“งั้นคุณก็จำคำพูดของรดีไว้ด้วย ถ้า**จากนี้** ไปคุณไม่รักษาสัญญา คุณไม่ ปรับปรุงตัว คุณไม่เห็นความสำคัญของรดีอีก² รดีจะไม่ให้อีกาสคุณอีกแล้ว³” รดีดุเข้ม เอาจริงมากจนหินนิ่งอึ้งอย่างห้วน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **จากนี้** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบท เชื่อมความว่าประโยคหรือเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 3 ได้เริ่มต้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2 สิ้นสุดลง

13. คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด

คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด เป็นหน่วยภาษาทำหน้าที่เชื่อมเพื่อแสดงว่าข้อความ ที่ตามข้างหลังเป็นจุดจบของเหตุการณ์หรือเรื่องราว หรือแสดงว่าสถานการณ์หนึ่งเกิดขึ้น และสิ้นสุดเมื่อเกิดอีกสถานการณ์หนึ่ง จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบใช้คำเชื่อม ได้แก่ สุดท้าย, จนวาระสุดท้าย, ในที่สุด และจนถึงที่สุด พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“สุดท้าย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 16** พสุกับภูผารวมหัวกัน แกล้งสองสาวเพื่อลองใจว่าจะแยกถูกไหมว่าคนไหนเป็นพสุคนไหนเป็นภูผา ซึ่งเพชรน้ำผึ้งมั่นใจว่า ไม่ผิดตัวแน่ แล้วนับหนึ่งถึงสามก่อนที่จะเธอกับเจ้าจ้อยจะปรีเข้าไปดิงหูดนรักอย่างถูกต้อง

พลุปล่อยให้เผาอยู่กับเพชรน้ำผึ้งในสวนดอกไม้ ภูผาอุ้มเพชรน้ำผึ้งลอยขึ้น เธอตกใจถามภูผาว่า จะปล้ำตนหรือ ดั่งบทสนทนาดังนี้

...“อย่าลืมนะฉันเป็นโจรมาเกือบทั้งชีวิต ของแบบนี้ฉันถนัด”

“พี่ผา...ทะเลิ่งใหญ่แล้ว”

“แล้วจะขัดขึ้นไหมละ”

“ยังจะมาถามอีก เคยขัดขึ้นใจได้ไหมละ **สุดท้าย**₁ ก็เสร็จใจอีกตามเคย₂”

เพชรน้ำผึ้งตอบอย่างเอียงอาย...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏภาษา **สุดท้าย** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบท เชื่อมในประโยคบอกจุดจบของเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

“จนถึงวาระสุดท้าย”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ชีรีย์ลูกผู้ชายภูผา ตอนที่ 16** ในงานเลี้ยงที่ดาราการจัดต้อนรับการกลับมาของทอรุ่ง แต่ที่แท้จริงการให้เมธัสมาพบกับทอรั้งและทอรุ่ง หมายถึงจับคู่กันให้ได้ ในตอนท้ายงานดาราอ่านรายนามรายชื่อคนบริจาคเงินเข้ามูลนิธิทอรุ่ง ดั่งบทบรรยายเหตุการณ์ดังนี้

...ดารา กับสกาแม่ของเมธัสพยายามให้เมธัสกับทอรุ่งใกล้ชิดมีใจต่อกัน แต่เพราะเมธัสหลงรักทอรั้ง การใกล้ชิดกับทอรุ่งจึงเป็นไปแค้น ๆ เหมือนหุ่นที่ถูกเชิดแข่งด้วยกันทั้งคู่ แต่พอมีโอกาสได้ใกล้ชิดทอรั้งเมธัสกลับมีชีวิตชีวา แต่ความมีชีวิตชีวาของเขากลับทำให้ทอรั้งยิ่งแข็ง กระทั่งรังเกียจในความจี๊ดจ๊าดของเขา

งานเลี้ยงดำเนินไป**จนถึงวาระท้าย**₁ ของงาน คือ การบริจาคเงินเข้ามูลนิธิทอรุ่งช่วยเหลือเด็กด้นการศึกษา₂

ดาราอ่านรายนามผู้บริจาคแล้ว นวลฉวีเข้ามารายงานว่ามีผู้บริจาคเพิ่ม พอดาราเปิดดูเช็คก็ตาโตอุทาน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ **จนถึงวาระท้าย**₁ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงในประโยคทำให้ทราบว่าเกิดเหตุการณ์ในช่วงสุดท้ายของเหตุการณ์ ในตำแหน่งที่ 2

“ในที่สุด”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 9** ที่โรงพักเสียงป็นยังดังไม่หยุด คนร้ายพยายามบุกเข้าไปข้างในแต่โดนตำรวจยิงสกัดเอาไว้ แต่ไม่นานคนร้ายสามคนก็บุกเข้าไปด้านในได้ มันกราดยิงที่ห้องซึ่งหวังจะฆ่าผู้ต้องขังทุกคน แต่ต้องประหลาดใจเพราะบัดนี้ไม่มีใครอยู่สักคนเดียว ดังบทบรรยายดังนี้

...โจ ปีน และเบี่ยงสมุนของก้านฉลวงโซดที่ไล่หมวกพรางหน้าแค้นใจมาก กราดยิงไปทั่วโรงพักอย่างบ้าระห่ำ ก้องกัมกับตำรวจทุกคนหลบซ่อนและคอยหาจังหวะยิงตอบโต้

ในที่สุด₁ คนร้ายทั้งสามก็พากันกลับออกมาด้านนอกที่พวกของมันกำลังปะทะกับใหญ่และพิทยาธร₂ พวกมันทั้งหมดสูบล้างถอยพลางเพื่อหนีไปที่รถ โดยมีตำรวจอีกกลุ่มลงจากโรงพักมาช่วยสารวัตรใหญ่กับหมวดพิทยาธรสกัดพวกมัน แต่สามคนซึ่งเป็นกำลังหลักของก้านฉลวงโซดหนีรอดไปได้ เหลือเพียงปลาชีวปลาสร้อยที่โดนตำรวจยิงตาย”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาพ **สุดท้าย** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงในประโยคบอกจุดจบของเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

“ในที่สุด”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์ด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 8** วิกิจทะเลาะกับมุนินทร์เรื่องที่มีเด็กสาวฤทัยเข้ามาแทรกกลาง ทำให้มุนินทร์ไม่สบายใจ แต่ก็ไม่สามารถปรับความเข้าใจกัน แต่เขาก็กลับไปนอนเรือนหอ ดังบทสนทนาดังนี้

...**ในที่สุด**₁ วิกิจก็ตัดสินใจกลับไปนอนเรือนหอ₂ สร้อยคำรออยู่แล้วซักถามเรื่องปรับความเข้าใจกับมุนินทร์ แต่ลูกชายคนเดียวไม่มีอารมณ์เล่าเพราะยังเคลียร์กับภรรยา

ไม่เรียบร้อย หั้ยหรือฤทัยแอบได้ยีนบทสนทนายระหว่างแม่ลูก ยิ้มสะใจที่ทำให้วิกิจแตกคอกับ มุนินทร์ได้... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **ในที่สุด₁** ในตำแหน่งที่ 1 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงในประโยคทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ในช่วงสุดท้ายของเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 2

“จนถึงที่สุด”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 2** ธีรชติใจที่วิยาดาหาหนังสือ รอยอดีตที่ตนสนใจอ่านเจอเลยถามวิยาดาถึงแหล่งที่มาที่ไปของหนังสือ ดังบทสนทนาดังนี้

...ถามว่ามันหายไปไหนมา วิยาดาก็ไม่รู้ว่ามีช่วงไปเอามาจากไหน เปรยว่า ช่วงสองสามปีมานี้แกหลง ๆ ลืม ๆ มากจนสุดใจต้องคอยดูกลัวจะเดินหาย

ไปไหน ธีรชถามว่าแกไม่มีญาติที่ไหนหรือ

“ไม่มีหรอก สุดใจเป็นลูกสาวคนเดียว แต่แกอยู่กับเรามาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ แกก็เป็น เหมือนญาติเราเนี่ยยังงี้ก็ต้องดูแลกัน **จนถึงที่สุด**”

ธีรชชมว่าแม่ใจดีเสมอ แล้วรับหนังสือไปอ่านต่อ บอกว่าอีกนิดเดียวก็จบแล้ว ตนอยากรู้ตอนจบ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **จนถึงที่สุด₂** ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท เชื่อมโยงในประโยคทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ในตำแหน่งที่ 1 จะต้องดำเนินต่อไปจนถึงที่สุด

14. คำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด

คำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด เป็นหน่วยภาษาเชื่อมเพื่อแสดงการอ้างถึงคำพูด ที่พูด โดยปรากฏตามหลังคำกริยาที่หมายถึงการพูดหรือกล่าว จากการศึกษาบทละครไทย โทรทัศน์ พบการใช้คำเชื่อม ได้แก่ บอกว่า พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“บอกวา...”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงถึงการอ้างถึง คำพูด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟหิมะ ตอนที่ 4** หินกลับไปบ้าน แม่สุณีย์ ได้ฝากแกงส้มชะอมไห่รติ หินจึงนำกลับมาที่บ้านไห่รติ ดังบทสนทนาดังนี้

...หินหน้าจอย พิชัยปรัมลูกสาวแล้วเปลี่ยนเรื่องถามว่าไปไหนมา ปล่อยให้พ่อ
กับหินรอนานข้าว

“ก็ไปหาเพื่อนเมาท์มอย ใครจะมานั่ง ๆ นอน ๆ ให้เฒ่าตายอยู่กับบ้านละคะพ่อ”

“เออละ ๆ ทานข้าวเถอะ พ่อหิวแล้ว...แจ้วตักข้าว”

ป้าแจ้วเข้ามาตักข้าวเสิร์ฟ พิชัยพูดยิ้มแย้มแจ่มใสเชิญชวนลูกสาวชิมแกงส้ม

“แกงส้มชะอมไซ้ที่คุณแม่หินเขาฝากมาให้ลูก เขาทำเองเลยนะ ไซ้โหมหิน”

“ครับ รดีลองชิมสิครับ แม่ผม₁ บอกว่า₂ แกงส้มทานแล้วไม่อ้วน₃ คุณคงชอบ”

“ไม่เคยชอบ เกลียดชะอมที่สุด เหม็นจะตายผักอะไรก็ไม่รู้”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา บอกว่า ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท
เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำพูดในตำแหน่งที่ 3 ของผู้พูดในตำแหน่งที่ 1 โดยปรากฏ
หลังคำกริยา บอก ที่หมายถึงการพูด บอกกล่าว

“บอกว่า...”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธบทด้วยการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงถึงการอ้างถึง
คำพูด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตักดาผี ตอนที่ 6 เริงวุฒิไม่เคยคิดจริงจัง
กับม่านฟ้า แค่หลอกใช้เพราะอยากได้ตักดาหยก ธงฮึดฮัดใจมากอยากหักท้วงแต่ไม่ทันอ้าปาก
ก็ต้องผละไปเพราะระวีวรรณแะมาหาเริงวุฒิ ทำทางของธนะสงสัยจนระวีวรรณอดถาม
อาหนุ่ไม่ได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“วิมาขัดจังหะอะไรหรือเปล่าคะ”

“ไม่มีอะไร...ก็แค่ออเดอร์ที่มันผิดพลาดนิดหน่อย

“ก็คุณอาเคย₁ บอกว่า₂ ไม่ให้ทำงานกับคุณอานี่คะ วิเลยไม่มีโอกาสช่วยงาน₃
ไม่งั้นคุณอาก็คงไม่ปวดหัวอย่างนี้”

“ขออาติดูก่อนนะ บางทีอาอาจจะวางมือแล้วยกบริษัทให้วิบริหาร”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา บอกว่า ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธบท
เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำพูดในตำแหน่งที่ 3 ของผู้พูดในตำแหน่งที่ 1 โดยปรากฏ
หลังกริยาที่หมายถึงการพูด

“บอกว่า”

เป็นหน่วยภาษาแสดงสัมพันธ์พบกับการอ้างถึงหน่วยคำเชื่อมแสดงถึงการอ้างถึงคำพูด ปรากฏใช้ทั่วไปในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **มธรสโลกันตร์ ตอนที่ 15** หลังจากที่ภูผาช่วยเหลือคุณชายกับคุณหญิงจากเงื้อมมือพวกโจร ภูผาก็รีบดึงผ้าปิดใบหน้า แต่คุณชายจำภูผาได้ จึงโกรธที่ภูผาเคยลักพาตัวลูกสาวไป ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไม่ต้องกลัว ตอนนี้พวกคุณปลอดภัยแล้ว ตามผมมา ผมจะให้เผ่าเทพพาพวกคุณกลับ”

“เดี๋ยว แกคือไอ้เสือผาที่ลักพาตัวและข่มเหงน้ำผึ้งลูกสาวฉันใช่ไหม”

“ใช่ ผมคือเสือผา”

“แก ไอ้สารเลว แกทำร้ายลูกสาวฉัน ลูกสาวฉันไปทำอะไรให้แก แกถึงทำกับลูกฉันแบบนี้”

ภูผายกมือไหว้พร้อมอธิบาย “ผมต้องกราบขอโทษด้วย ผมไม่เคยคิดจะล่วงเกินลูกสาวของคุณเลย แต่เพราะสถานการณ์หลายอย่างบังคับให้ต้องทำเพื่อรักษาชีวิตน้ำผึ้งเอาไว้ ถ้าผมจะอธิบายตอนนี้ คำพูดของโจรอย่างผมคงฟังไม่ขึ้น พวกคุณควรฟังความจริงจากน้ำผึ้งเอง”

“แต่ลูกสาวฉัน **บอกว่า**₂ รักแก ₃ แกไม่ได้ปล่อยให้ลูกสาวฉันคิดแบบนี้ใช่ไหม”...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา บอกว่า ในตำแหน่งที่ 2 แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำพูดในตำแหน่งที่ 3 ของผู้พูดในตำแหน่งที่ 1 โดยปรากฏหลังคำกริยา บอก ที่หมายถึงการพูด บอกกล่าว

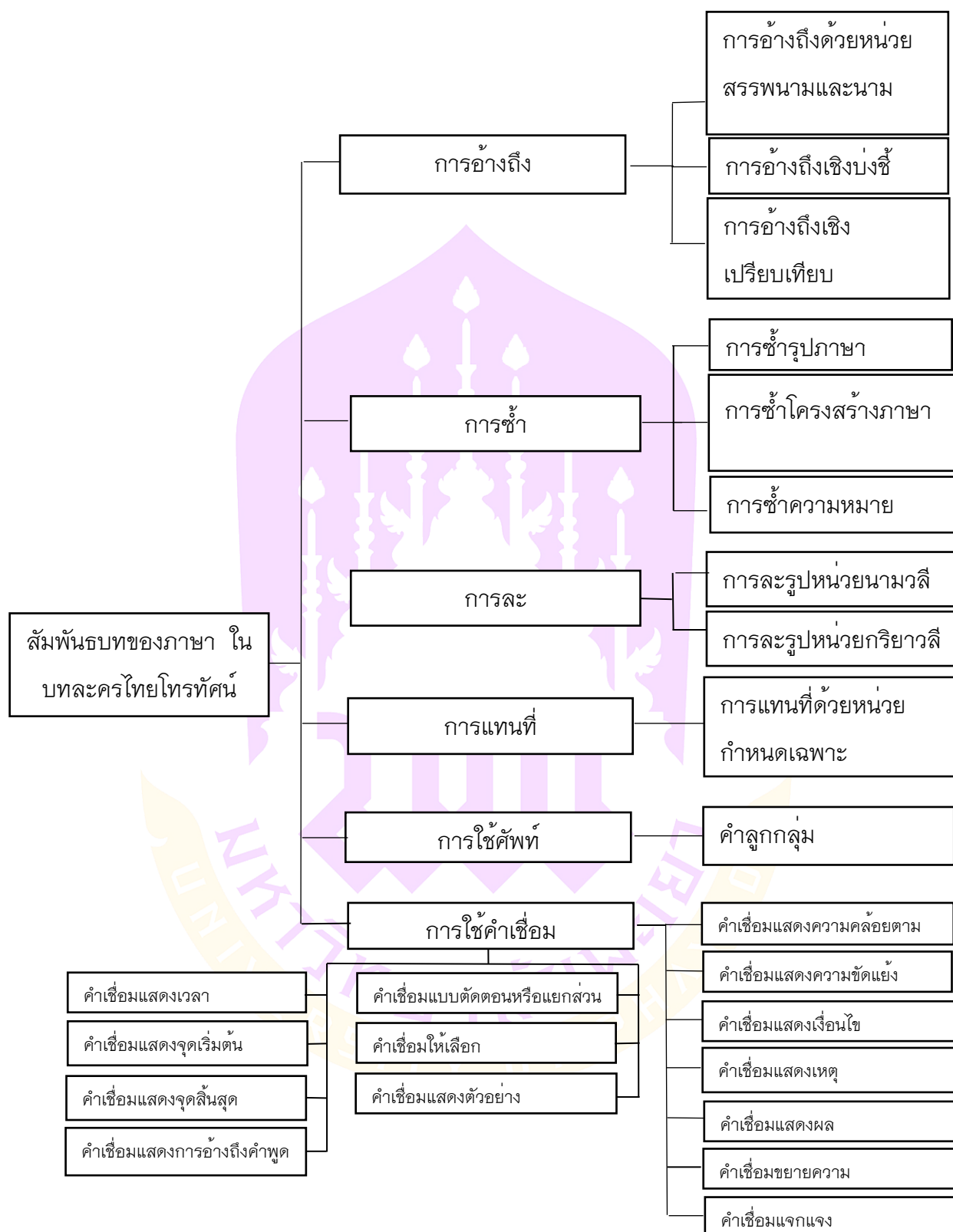
กล่าวโดยสรุปการศึกษาสัมพันธ์พบโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ดังที่กล่าวมาในข้างต้น 14 ลักษณะ ได้แก่ คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแสดงเหตุ คำเชื่อมแสดงผล คำเชื่อมขยายความ คำเชื่อมแจกแจง คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมให้เลือก คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คำเชื่อมแสดงเวลา คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด และคำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด

จากศึกษาการใช้คำเชื่อมในละครไทยโทรทัศน์ พบว่า การใช้คำเชื่อมในลักษณะต่าง ๆ มีหน้าที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประโยคการสื่อสาร และประโยคความเรียงในบทบรรยายของเนื้อเรื่องทำให้ประโยคหรือเหตุการณ์มีความต่อเนื่องเป็นเรื่องราวเดียวกัน

ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยจะพบว่า ลักษณะการใช้คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้น จะพบในตอนต้นเรื่อง หรือต้นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุดจะพบใช้ใน ตอนจบเหตุการณ์หรือตอนจบของเรื่อง ส่วนคำเชื่อมในลักษณะอื่น ๆ จะพบใช้ในตัวบทละคร ทุกเรื่อง ทั้งตัวละครเพศหญิงและเพศชาย ไม่พบความแตกต่างของการเลือกใช้คำเชื่อมระหว่าง เพศ เช่นเดียวกันกับ ชื่นจิตต์ อธิวรกุล (2553, หน้า 101) ที่ศึกษาการเชื่อมโยงความในบทสนทนา แบบเป็นกันเอง ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งพบว่า เพศไม่มีผลต่อการเลือกใช้กลไก ในการใช้คำเชื่อมโยงความ

การศึกษาสัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์เป็นการศึกษาถึง หน่วยภาษาที่ผูกให้ข้อความหนึ่งหรือประโยคหนึ่งในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เชื่อมโยงกับ อีกข้อความหนึ่ง ซึ่งการศึกษาถึงสัมพันธบทในข้อความจะเห็นถึงความต่อเนื่องของข้อความ เช่นเดียวกับการเชื่อมโยงความ ฮาลิเดย์ และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การเชื่อมโยงความเพื่อช่วยในการอธิบายสัมพันธบทความต่อเนื่องของข้อความ ในบทละครไทยโทรทัศน์ เพราะความสัมพันธ์ของการเรียงความเข้าประโยคจะปรากฏรูปหรือ แสดงออกมาได้ด้วยกลไกที่เรียกว่า สัมพันธบทระหว่างบท ผลการศึกษาพบลักษณะสัมพันธบท ในบทละครทั้งหมด 6 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึง การซ้ำ การละ การแทนที่ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม

เพื่อให้เห็นข้อสรุปองค์รวมอันเป็นองค์รวมของการศึกษาสัมพันธบทของภาษา ในบทละครไทยโทรทัศน์ จึงสรุปผลการวิเคราะห์ในลักษณะแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพ 4 แผนภูมิสรุปองค์รวมการศึกษาสัมพันธบทของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์

สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์เป็นรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งในสื่อสาธารณะที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ผ่านตัวบทวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์จากเรื่องราวชีวิตของผู้คนในสังคม หรือเรื่องแต่งตามจินตนาการ เนื้อหาของตัวบทละครโทรทัศน์จึงถือว่าเป็นภาพสะท้อนสังคมในเรื่องความรู้ ความคิด ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ผ่านกระบวนการใช้ถ้อยคำภาษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบของบทละครโทรทัศน์ จึงนับได้ว่าการที่บทละครจะได้รับความนิยมชมชอบจากผู้ชม ปัจจัยหนึ่ง คือ ถ้อยคำภาษาที่เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของตัวบท ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ ตัวละคร ฉาก บทสนทนา ตลอดจนศิลปะการใช้ถ้อยคำภาษาเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวบทหนึ่งสัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ ที่แวดล้อมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจในเรื่องราวที่นำเสนอในบทละครโทรทัศน์จากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในวรรณกรรมตัวบท อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของตัวบทและเกิดความซาบซึ้งในอรรถรสของบทละครโทรทัศน์

การศึกษาสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทจึงเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง โดยเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง เพื่อศึกษาสัมพันธบทของภาษาในบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2552, 263–286) ผลการวิจัยในบทนี้มุ่งเสนอเกี่ยวกับสัมพันธบทของภาษาในบทละครโทรทัศน์ 16 เรื่อง ประเด็นการวิจัยที่นำเสนอในบทนี้มี 4 ประเด็น ได้แก่

1. สัมพันธบทตัวละคร
2. สัมพันธบทฉาก
3. สัมพันธบทบทสนทนา
4. สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

สัมพันธบทตัวละคร

ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง เพราะการกระทำหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง ล้วนเกิดจากพฤติกรรม บุคลิกท่าทาง ลักษณะนิสัยของตัวละคร ตลอดจนบทสนทนาของตัวละคร ที่ทำให้ผู้ชมเกิดจินตภาพในใจว่า ตัวละครนั้นมีภาพลักษณ์และสะท้อนความคิด ความสนใจ อารมณ์ความรู้สึกอย่างไร และเรื่องจะดำเนินไปในทิศทางใด สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, หน้า 100–112) อธิบายว่า ตัวละครคือบุคคลที่ผู้แต่งสมมติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรม

ในเรื่อง เป็นผู้มีบทบาทในเรื่อง หรือเป็นผู้ที่ทำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง การศึกษาสัมพันธบทของตัวละครจึงเป็นการศึกษาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตัวละคร ทั้งตัวละครหลักและตัวละครรองในบทละครโทรทัศน์ เพื่อให้เห็นถึงภาพแทนของตัวละครแต่ละบทบาทตามบริบทต่าง ๆ ของบทละครไทยโทรทัศน์ ตัวบทที่นำมาศึกษาเป็นบทละครโทรทัศน์ มีจำนวน 16 เรื่อง คือ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เป็นข้อมูลทางภาษาในการวิเคราะห์สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรม ตัวบทได้ใช้เกณฑ์ของกาญจนา แก้วเทพ (2552) ในการศึกษาวิเคราะห์จำแนกสัมพันธบทตัวละคร ได้ 2 ลักษณะ คือ 1) สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดี และ 2) สัมพันธบทตัวละครฝ่ายร้าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งขอสรุปเป็นตารางให้เห็นดังต่อไปนี้

ตาราง 16 ตัวละครฝ่ายดีและตัวละครฝ่ายร้าย

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละครฝ่ายร้าย
1	ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	ทศพล, ชโลธร, นวล, สมจิตร, แก้วตา, สุชาติ, หมอรัชชนนท์, ผู้ใหญ่ปิ่น, คุณหมอบี้	ชนภาพ, ฉายมณี, นลินี, เสือ, ไซ, ไอ้โหม่ง, บักเซียง, บัก แสวง, พี่โม
2	สารวัตรใหญ่	ใหญ่, คำแพง, มัทนี, เจนี่, เจจวบ, ลินดา, พิทยาธร, แอ้ว, ลุงมานิต, ป้าสำอาน, สารวัตรวาริช, จ่าบุญเชิด	ผู้ใหญ่นคม, สำนาง, กำนันฉลองโชค, ก้องภพ, เสียน้อย, เสือจาดุรนต์, เสียดัดนันต์, ไอ้เปี้ยว
3	กรงกรรม	เรณู, บุญปลุก, ดีใหญ่, ปฐุม อัครรุ่งเรืองกิจ, ฮง, เซ่ง, อาเซ่ง, ประสงค์, ตง, กมล, พี่ใช้, ป้ามอน, แจกเซ่ง, อาซา, ไอ้ป้อม, จ่าเที่ยง, พี่ประนอม, ตาหยัด	นางย้อย, พี่ไล, นางลิ้ม, ไอ้ป้อม, อาจารย์ก้อน, ทิดเทือง

ตาราง 16 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละครฝ่ายร้าย
4	มธุรสโลกันตร์	ภูพา, ม.ล.เพชรน้ำผึ้ง, ร.ต.ท.เผ่าเทพ, ก้อง, ม.ร.ว.พิสุทธิธาดา, พ.ต.ท.สมยศ, สมบัติ, จำเริญ, รุ่ง, ธันวาคม, ครูลอย, หลวงปู่	เสือพัน, ผจงพราว, เขม, ดำ, คง, กระเช้า
5	ตุ๊กตาผี	อติรุจ, ธนิตา, หมวดคมสันต์, พิชิต, ธาดา, ลุงเทพ, หมูตุน, พุด, หลวงตา	เริงวุฒิ, ธง, พิชัย, อาจารย์สมิง, พิชิต, มานพ
6	วัยแสนสาหร่ายขาด โครงการ 2	ชวนากร (กร), ทราญ, ครูสมาน, ครูน้อย, ครูป๋องเกียรติ, ปราม, กองพล, สมภพ, ครูสุวัจน์, ป้า, เกริกฤทธิ, ช้องวงศ์, หมอล้านติ	โซกุน, บุ๊ค, พีท
7	ตะกรุดโทน	สยมภู, เนตรทราย, แทน ปากน้ำโพ, กร, สารวัตรดำเกิง, มะฮาแว, เสือลัก, ชุนแซ้ง, อูสมาน, ไชน้อย, บุญรอด, ตาชื่น, ลิน	เบญจรงค์, อาจารย์ไพรวัลย์, นายตัน, ผู้จัดการประเสริฐ, เสือฝ่าย, เสือเคียว, เสือแคน
8	พชรมนตรา	ณดล, เพชร, อาทิตย์, มาริสา, ประพจน์, วีระ, หลวงปู่	ปัทมา, วิทย์, นันทา, อัญชลี
9	ชีวิตรักผู้ชาย เพชร	เพชร, วินทร์, ไกรสร, อ่อง, ครูหมาย, วุฒิ, โจ้, นาคักดี, ไต้, โก้, สารวัตรชาญวิทย์,	เฮียตง, เสี่ยทรงชัย, เอ, ณรงค์, ดี, ยุทธ, โบ, เสี่ยใหญ่, เสี่ยผู้มีอิทธิพล

ตาราง 16 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละครฝ่ายร้าย
10	ชีรีย์ลูกผู้ชาย ปัทม์	ปัทม์, หมุดุน, ลินจง, สมพร, บุญวิจักษ์, พฤกษ์, ทฤษฎ์ บุญกิจ, อารักษ์(อัน), เอ, มิ่ง, อ้ายคำ, เดวิด, สุภาพ	เสี้ยเล้ง, ไตรภพ, ไตรคุณ, จิต, สติต, กริช, ธนู
11	ชีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา	ภูผา, ทอรุ่ง, นพ.ทินราช (ผู้อำนวยการ รพ.), สมคิด, ดำ, สันต์, ผูกองมนัส, เซ็ด, ลุงแดง, ลุงทวีวัฒน์, กานต์, อาม่า	นพ.จตุรภัทร(หม่อภัทร)/ เวหา, สิทธิ กล้าแกร่ง(เล้ง)
12	บ่วงนฤมิต	ธีรัช/ปราน/ปภาคิน, ขวัญอุมา, ฉายฉาน/ธนกฤต/ธนา, คเชนทร์, คุณวรา, หม่อมเจ้าศักดิ์นัย โสภณ, พลโทปพน รมย์ฤดี, พระยาสารประดิษฐ์, หลวงพ่อ, เทิด, ตุ่ม, แอดดี, ลูกปลา	อรณา, หมอเสน่ห์, โหมเงลา, แต้แว
13	เพชรกลางไฟ	อนล, หม่อมเจ้าอรุณวิ, หม่อมเจ้าสุรคม, บุญทัน, หม่อมสรวัย, พระยารัชปาลี, เกื้อ, พระยาไกรเพชรรัตน์, จางวางสม, คล่อง, ถึก, ท่านป้อม, คุณทับ, สุรสาย, อนุวัฒน์, อรุณวาสี	หม่อมต่วน, ดีไลตตมา, อทริกา, อลัมพุษา, อนีก, หม่อมเจ้าอรชุน(ชายใหญ่), หม่อมเจ้าอธิป
14	แรงเงา 2	วีกิจ, มุนินทร์, ศรุต, เจนภพ, ปราโมทย์, ไทแทน, มาร์ค, ต๋อ, ก้อง, ปริม, ประพงส์, แปลก, เกริก, ฉกรรจ์, นักรบ	ฤทัย, นพณา, รัชนก, ณรงค์

ตาราง 16 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อบทละคร	ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละครฝ่ายร้าย
15	พราयพิฆาต	พราณจอมภูต, แจสมิน, พ.ต.ต.เชิดวุธ รัตนฤทธิ, นิค, หมวดเชษฐ, ศ.ดร.วิม วรารัตน์, โชติ แสงฉาน, หมู่นีเยบ, สโตน ฟอกซ์, พ่อของแจสมิน	เดชา พรหมมินทร์, สุระ เตชะกิจ, วัง เพย หลง, เอ็ดเวิร์ด ลี, ท่านอาทิตย์, เสียดวง
16	ไฟหิมะ	ร.ต.อ.หิมาลัย (ผู้กองหิน), ติยา, น้ำ, จักรกฤษณ์, ผู้กองเผือก, พิชัย, ประเสริฐ, เที่ยง, ร.ต.ท.คชา, พ่อของหินและน้ำ, สารวัตร	รตี, คิมหันต์, เสียดกร, ท่านรอง

จากตารางข้างต้น พิจารณาสัมพันธบทในตัวละครฝ่ายดี และตัวละครฝ่ายร้าย
ในบทละครโทรทัศน์ ทั้ง 16 เรื่อง พิจารณาได้จากดังตัวอย่างดังนี้

1. สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดี

ตัวละครฝ่ายดี หมายถึง ตัวละครที่มีความประพฤติดีเป็นตัวละครที่ทำให้เนื้อเรื่อง
ในบทละครสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางของเรื่องได้ ฌ์ฐกฤตา นามมนตรี
(2561, หน้า 471) กล่าวว่า ตัวละครฝ่ายดีมีลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สื่อความหมาย
ในทางดีมี 8 ประการของตัวละครเอก ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ จริยธรรม ช่วยเหลือผู้อื่น
ให้อภัยมีความเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับและมีความกล้าหาญทางสังคม
ส่วนสัมพันธบทของตัวละครฝ่ายดี จึงเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาสื่อสารอันจะแสดงให้เห็นถึง
บทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายดีที่มีต่อตัวละครอื่น ๆ จากการวิเคราะห์สัมพันธบท
ตัวละครฝ่ายดีพบลักษณะสัมพันธบทของตัวละครฝ่ายดี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สัมพันธบทของ
ตัวละครชาย 2) สัมพันธบทของตัวละครหญิง รายละเอียดดังนี้

1.1 สัมพันธบทตัวละครชาย สัมพันธบทของตัวละครชาย หมายถึง ลักษณะของ
การใช้ถ้อยคำภาษาในการสื่อสารระหว่างตัวละครเพศชายกับตัวละครอื่น ๆ อันจะแสดงให้เห็นถึง
บทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของผู้ชายที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พบเห็นได้ในโลกความจริง
ของสังคมไทย โดยลักษณะความประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมที่บ่งบอกเป็นตัวละครฝ่ายดี

สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา กรุณา สามารถอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.1.1 ความกล้าหาญ หมายถึง ความไม่หวาดกลัวต่ออำนาจชั่วร้าย ในบทละครโทรทัศน์ ความกล้าหาญเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษา พบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมกล้าหาญ จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, เพชรกลางไฟ, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, ซีรียลผู้ชาย ปัทม์, ซีรียลผู้ชาย เพชร, ซีรียลผู้ชาย ภูผา, ตึกตาผี, และแรงเงา 2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครฝ่ายดีที่มีความกล้าหาญ มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“ใหญ่” ตัวละครเรื่องสารวัตรใหญ่ “ใหญ่ เวิร์จน์” เป็นอดีตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ที่ถูกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่สารวัตรใหญ่ ที่ สภ.อ. พระลาน จังหวัดพระกำแพง ในวันแรกที่ย้ายไป เขาก็ได้พบกับการทำหน้าที่ของตำรวจที่นั่นและพบว่ามันเป็นพื้นที่ ๆ สกปรก เต็มไปด้วยอาชญากรรม การคอร์รัปชัน ตำรวจก็ไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีว่าที่ ร.ต.ต. พิชยาธร นายตำรวจหนุ่มจบใหม่เฝ้าดูอยู่และหวังให้ใหญ่เป็นแบบอย่าง จึงเป็นหน้าที่ของใหญ่ เวิร์จน์ นายตำรวจน้ำดีที่มีอุดมคติ ผู้ที่จะมาทำหน้าที่สารวัตรใหญ่ที่นี่จะต้องเอาชนะและเปลี่ยนแปลงพื้นที่นี้ให้เป็นพื้นที่ที่ดีให้ได้ พฤติกรรมความกล้าหาญที่แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพแทนของตำรวจในอุดมคติ โดยปรากฏในตอนที่ 2 ใหญ่กล้าที่จะปฏิเสธการกระทำที่นอกเหนือจากหน้าที่ตำรวจ ด้วยการไม่รับขายบัตรการกุศลของคุณนายท่านผู้ว่า โดยไม่กลัวหากจะถูกกลโกงทางวินัย ดังบทบรรยายดังนี้

...“ผมมีสถิติสัมปชัญญะสมบูรณ์ดีครับท่านรองฯ และขอยืนยันอีกครั้งครับว่าตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 งานขายบัตรการกุศลต่าง ๆ ไม่ใช่งานในหน้าที่รับผิดชอบของคนที่เป๋นตำรวจ”

“แต่เนื้มนบัตรการกุศล คุณรู้จักคำว่าการกุศลมั๊ย” วิวขึ้นเสียง

“ถ้าการกุศลหมายถึงการทำบุญ ผมรู้จักดีครับว่าการทำบุญที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ปราศจากการบังคับบีบใจ”

“คุณกล้ามากเลยนะคุณใหญ่”

“ผมกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอครับท่านรองฯ”

ทรัพย์สินอันมีค่าของหน้าแต่ใหญ่ไม่หลบตา แล้วสักครู่พวกเขาก็ชักแถวออกไป...
กองภพ กอบเกียรติ อำนวย จเร มองสารวัตรใหญ่ด้วยความรู้สึกที่ถึงและศรัทธา
มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ผมกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอครับท่านรองฯ” เป็นสำนวน
ภาษาของตัวละครเอก “ใหญ่” แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบท
ละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารที่สามารถพบเห็นได้จริงในสังคมปัจจุบัน
อันแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ถูกต้องอย่างไม่เกรงกลัวอำนาจของผู้มี
อิทธิพล

“อนล” ตัวละครเรื่องเพชรกลางไฟ บุตรชายคนที่สองของพระยา
รักษาสีกับคุณหญิงรักษาสี ทำงานอยู่ในกระทรวงมหาดไทย มีความสามารถด้านการแต่งบทกวี
และการเล่นจะเข้ อุปนิสัยภายนอกดูอ่อนแอ ไม่ค่อยมีเรื่องมีราวกับใคร แต่ภายในนั้นเป็นคน
เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ มีความคิดลึกซึ้ง สุขุมรอบคอบ อนลเป็นคนที่รักครอบครัวมากถึงกับ
ยอมรับความผิดที่ตัวไม่ได้ก่อ เพราะไม่ต้องการให้ทุกคนเดือดร้อน เมื่อได้พบกับหม่อมเจ้าอุรวดี
ก็รักเดียวใจเดียวมาตลอด และคอยปกป้องภัยอันตรายที่จะเกิดกับหม่อมเจ้าอุรวดีตลอด
พฤติกรรมความกล้าหาญของอนล ปรากฏในละครตอนที่ 14 ที่ปากน้ำโพมีข่าวแพร่สะพัดว่า
เสือป่ากลับมาปล้นละแวกนี้ อนลจึงขอไปนอนเฝ้าที่เรือนแพของแม่อุษา เพื่อป้องกันโจร
และในคืนหนึ่งเสือป่าก็มาปล้นที่เรือนของแม่อุษาจริง อนลซึ่งอยู่ในเหตุการณ์จึงต่อสู้กับเสือป่า
อย่างกล้าหาญไม่เกรงกลัวอันตรายจนตัวเองถูกแทงได้รับบาดเจ็บ ดังบทบรรยายดังนี้

ในคืนนั้น อุรวดีนั่งชมจันทร์บนแคร่ จันยกถาดน้ำชามาถวายแอบกระซิบว่ารอฟัง
จะเข้หรือ ฟังติด ๆ กันมาหนึ่งเดือนพอไม่ได้ฟังรู้สึกเหงา ๆ ท่านหญิงทำตาตุ๋น
ทันใดลูกน้องเสือป่าบุกขึ้นมาบนแพ

อุรวดีใช้ความคิด ตัดสินใจเอาหีบสมบัติออกมาเทแก้วแหวนเงินทองเกลื่อนพื้น
แล้วถือหีบเป็นอาวุธป้องกันตัว พอโจรฟังประตูเข้ามาเห็นเครื่องทองกระจายอยู่ก็ตาโต
เข้าไปเก็บ ท่านหญิงใช้หีบกระหน่ำตีจนโจรสลบ แล้วหยิบปืนทั้งที่กลัวออกมาช่วยจัน
กับผ่อง

ทั้งสองกำลังพลาดท่าจะโดนทำร้าย พอดีอนลมาช่วยยิงไล่เสือป่ากับลูกน้อง
สองฝ่ายยิงไล่กันจนกระสุนหมด ต่างกระโจนเข้าต่อสู้กัน อนลโดนธนูแทงแยะ อุรวดี

กำป็นออกมาหลับหูหลับตาดึงขึ้นฟ้า ทำให้พวกโจรตกใจ อนาคตลูกขึ้นควาไม้พาย
ดีเลื่อปวง เลื่อปวงชักมีดฟันสวนเข้าที่ท้องอนาคต...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลี้ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความกล้าหาญของ
ตัวละครชาย ที่มีความกล้าหาญไม่เกรงกลัวเลื่อปวงที่มาบุกปล้นเรือน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว
แสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทของพฤติกรรมความกล้าหาญของเจ้าหน้าที่ข้าราชการพลเรือน
ที่สามารถพบเห็นได้จริงในสังคมปัจจุบัน

1.1.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง ตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่คดโกง ประพฤติตน
อย่างตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ และไม่หลอกลวง จากความซื่อสัตย์ดังกล่าวเป็นพฤติกรรม
อันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัว
ละครแสดงพฤติกรรมกล้าหาญ จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, ไฟไหม้, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี
อินเตอร์, พรายพิฆาต, มอริสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, ซีรีย่ลูกผู้ชาย บั๊ม, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร
และซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธบท
ตัวละครชายฝ่ายดี ที่มีความซื่อสัตย์ มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“ใหญ่” ในเรื่องสารวัตรใหญ่ ใหญ่เป็นตำรวจที่มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์
ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นบุคลิกภาพภายในที่แสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของตำรวจ
ในอุดมคติ ปรากฏใน ตอนที่ 7 นวคุณได้รับคำสั่งจากเสียน้อยให้นารยยนต์และเงินทองมาเป็น
ของกำนัลให้กับใหญ่เมื่อใหญ่มาประจำที่สถานีพระลาน แต่ใหญ่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน
จึงตอบปฏิเสธไม่รับของกำนัลอย่างมีปฏิธานแน่วแน่ในการทำงาน ดังบทสนทนาดังนี้

นวคุณเหยียดยิ้มเพราะคิดว่าใหญ่กำลังตอรอง “โอเค นั่นแบบนี้ละครับ ก่อนแรก
สามแสน แล้วต่อไปเดือนละแสน แลกกับการที่สารวัตรไม่ยุ่งกับธุรกิจขนส่งของพระลาน
โลจิสติกส์ทั้งหมด”

“แล้วธุรกิจอื่นละครับ”

“ธุรกิจอื่นก็ต้องให้หุ้นส่วนเขาตกลงกันได้ก่อนว่าจะจ่ายสารวัตรเท่าไร
วันนี้เจรจากันแค่ธุรกิจของบริษัทเสียน้อยคนเดียว”

“พวกคุณคงชนของผิดกฎหมายสินะ ถึงต้องมาติดสินบนกันแบบนี้”

“ผมจะไม่เสียเวลาพูดเรื่องอื่นแล้ว ตกลงแบบนี้ละครับ”

“เอาเงินคุณกลับไป ผมไม่ตกลงอะไรทั้งนั้น”

“อะไรนะ”

“คุณไต้ยีนไม้ผิดหрок เก็บเงินคุณกลับไปให้หมด ไม่งั้นผมจะเอาเรื่องคุณให้ถึงที่สุด เพราะคุณกำลังติดสินบนเจ้าพนักงานตามมาตรา 144”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “คุณไต้ยีนไม้ผิดหрок เก็บเงินคุณกลับไปให้หมด ไม่งั้นผมจะเอาเรื่องคุณให้ถึงที่สุด เพราะคุณกำลังติดสินบนเจ้าพนักงานตามมาตรา 144 ” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครเอก “ใหญ่” แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของตำรวจที่สามารถพบเห็นได้จริงในสังคมที่ทำงานจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานของตัวละคร

“เพชร” ในเรื่องซีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร เด็กหนุ่มอายุ 17 ปี เกิดและเติบโตในชุมชนแออัดเล็ก ๆ ของเมืองหลวงแห่งความรุ่งเรือง ที่มีชื่อเสียงเป็นสถานที่ก่อกำเนิดเหล่าเจ้าพ่อ มาเฟีย และนักเลงผู้มีอิทธิพลมากมายแต่เพชรกลับไม่เคยพาตัวเองเข้าไปข้องเกี่ยวกับเส้นทางนั้น เพชรต้องทำงานสารพัดชนิดตั้งแต่จำความได้ และเมื่อเริ่มเติบโต จนอ่านออกเขียนได้ เพชรก็ได้รับหน้าที่ทำงานเป็นเด็กฝึกงานในอู่ แต่ด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน ตั้งใจ และกตัญญูต่อทุกคน ทำให้บรรดาผู้ใหญ่ในอู่ต่างก็ให้ความเอ็นดู คอยช่วยสอนงาน และช่วยดูแลจนเพชรค่อย ๆ เติบโตขึ้นมาเป็นนายช่างที่มีความสามารถคนหนึ่ง ดังปรากฏในตอนที่ 7 เมื่อเป็นนายช่างเพชรมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าที่มาใช้บริการ ดังบทบรรยายดังนี้

...“ในที่สุดเพชรก็รับการช่วยเหลือจากเฮียแฟ้งด้วยความซึ่งใจ รินทร์นั่งฟังอยู่ด้วยความตื่นเต้นดีใจ พอแก้วตารู้ก็ยกมือทวมหัวอวยพรให้งานของเพชรเจริญก้าวหน้าด้วยดี อย่าให้มีอุปสรรคใด ๆ เลย

ไกรสร ยุทธ ไต่กับโก้ และเพชร ช่วยกันรับซ่อมรถอย่างจริงจังด้วยความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ย่าพูดกับพิมก็ช่วยดูแลเรื่องอาหารและการต้อนรับลูกค้า ทุกคนทำงานกันอย่างมีความสุข จนเพชรเสนอกับหุ้นส่วนรินทร์ว่าเห็นทีเราจะต้องขยับขยายกันแล้ว...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “เพชรช่วยกันรับซ่อมรถอย่างจริงจังด้วยความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อลูกค้า” จากสำนวนภาษาที่ผู้ประพันธ์บรรยายแสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทพฤติกรรมการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลอื่น

1.1.3 ความเมตตากรุณา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความรู้สึกสงสาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้สึกการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักแบ่งปันและยินดีช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจของตัวละครฝ่ายดีของเพศชาย จากพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมความเมตตากรุณา จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, มธุรสโลกันตร์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร และซีรีย่ลูกผู้ชาย ฎา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทตัวละครชายฝ่ายดีที่มีความเมตตากรุณา มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“ฎา” ในเรื่องมธุรสโลกันตร์ ฎาซึ่งเติบโตมาในครอบครัวโจรที่ปล้นฆ่าผู้คน แต่ฎามีครูลอยคอยสั่งสอนตั้งแต่เป็นเด็กให้เป็นคนดี มีเมตตา ทุกครั้งที่ออกปล้น ฎาจะปล้นแต่คนรวย แล้วนำเงินมาช่วยเหลือคนจน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของฎาแสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทภาพแทนของการเป็นผู้มีความเมตตาต่อผู้อื่น ปรากฏในข้อมูล **ตอนที่ 2** เผาเทพเล่าวีรกรรมของฎาว่าเป็นโจรโรบินฮู้ดตามตำนานฝรั่ง ที่มีความเมตตาปล้นแต่คนรวยช่วยคนจนโดยไม่คิดฆ่าใคร ดังบทสนทนาดังนี้

...การได้ฟังเรื่องของเสือผาจากปากเผ่าเทพคุณหมั่นหมุ่มจึงเป็นอีกเรื่องที่เธอสนใจ เผ่าเทพตกใจมากเมื่อรู้เรื่องรถโดยสารของคุณหมั่นสาวถูกดักปล้นแต่ไม่ทันชักใช้เธอก็รีบเร่งให้เล่าเรื่องเสือผาโจรหนุ่มคนดังที่ทำตัวราวโรบินฮู้ดในตำนานของฝรั่ง

“เขาปล้นคนรวยช่วยคนจนเธอคะ”

“มันปล้นแต่ไม่ฆ่า ทำตัวเป็นศาลเตี้ยทำร้ายเฉพาะคนหน้าเลือด ชีโก่ง ชูตริต ชาวบ้าน และมีจุดยืนไม่ข่มขืน ไม่ทำร้ายผู้หญิงเหมือนโจรคนอื่น!”

เพชรน้ำผึ้งฟังมาก ต่างจากเผ่าเทพที่ไม่ยินดียินร้ายวีรกรรมปล้นคนรวยช่วยคนจนของเสือผา แม้จะทำด้วยความเมตตาคนตกทุกข์ได้ยากเป็นพื้นฐานแต่ทุกอย่างก็เป็นเรื่องผิดกฎหมาย...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนาของตัวละครสะท้อนให้เห็นภาพความเมตตากรุณาของภุฉา ที่ไม่คิดฆ่าล้างใคร ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงพฤติกรรมความเมตตากรุณาของผู้คนในสังคมที่มีความเมตตาช่วยเหลือคนอื่น

“ใหญ่” ในเรื่องสารวัตรใหญ่ มีเป็นบุคลิกภาพภายในที่แสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของการเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา ปรากฏข้อมูลในตอนที่ 9 เมื่อจำบุญเชิดเข้าใจผิด คิดว่าภรรยาของตนเองไปเป็นชู้กับสารวัตรใหญ่ จำบุญเชิดดื่มเหล้าเมาคิดทำร้ายใหญ่ แต่ใหญ่กลับไม่โกรธเพียงแต่จับจำบุญเชิดขังคุก เมื่อรุ่งเช้าจำบุญเชิดได้สติ จึงเรียกให้เข้าไปพบและปรับความเข้าใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“จะให้ฉันไปสาบถสาบานที่ไหนก็ได้ล่ะจ๋า ฉันไม่เคยทำผิดคิดนอกใจจ๋า แม่แต่น้อย แต่ถึงขนาดนี้แล้วถ้าจ๋าไม่เชื่อฉันก็จนใจ”

“เรื่องที่เกิดขึ้นมันเกิดจากความเข้าใจผิด ตอนนี้จ๋าหายเมาแล้วผมจึงเรียกมาปรับความเข้าใจ แต่ถ้าจ๋ายังดื้อดึงไม่ยอมเข้าใจผมก็จนใจ”

“สารวัตรจะดำเนินคดีกับผมใช่ไหม”

“ไม่...ผมจะไม่ดำเนินคดีกับจ๋า ไม่ว่าจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจ และผมจะปล่อยจ๋าไป แม้ว่าจ๋าจะกลับมายิงผมอีกครั้ง แต่ก่อนจะลงมือทำอะไรผมอยากขอให้จ๋าใช้สติ ค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ ลำดับเหตุการณ์ซะใหม่ แต่ถ้ายังตั้งใจสงสัยอะไรผมพร้อมจะเคลียร์กับจ๋าได้ตลอดเวลา”

ใหญ่มองบุญเชิดด้วยความเมตตา...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ไม่...ผมจะไม่ดำเนินคดีกับจ๋า ไม่ว่าจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจ และผมจะปล่อยจ๋าไป” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครเอก “ใหญ่” แสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้นำที่มีความเมตตาต่อลูกน้อง ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงของบุคคลในสังคมไทย อันแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความเมตตาต่อลูกน้องเข้าใจและเห็นใจลูกน้อง

1.2 สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดีหญิง สัมพันธบทของตัวละครฝ่ายดีหญิง หมายถึง ลักษณะของการใช้ถ้อยคำภาษาในการสื่อสารระหว่างตัวละครเพศหญิงกับตัวละครอื่น ๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของผู้หญิงที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงของสังคมไทย โดยลักษณะความประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม

ที่บ่งบอกเป็นตัวละครฝ่ายดีหญิง สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ มีความอดทนอดกลั้น มีทัศนคติเชิงบวก และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.2.1 ความอดทนอดกลั้น หมายถึง การที่ตัวละครในละครสามารถยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรค ต่อสู้กับความทุกข์ยากที่ต้องตรากตรำทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำ ทรนลำบาก ทรนราตรำ ทรนเจ็บใจ ความเป็นคนหนักเอาเบาสู้ เพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ จากพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมความอดทนอดกลั้น จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรรมกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครที่มีความอดทนอดกลั้นมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“ธนิดา” ในเรื่องตักดาผี “ธนิดา” เป็นหลานสาวเพียงคนเดียวของ นวลทิพย์ เศรษฐินีเจ้าของบริษัททิพย์พินัน ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ส่งออกรายใหญ่ของประเทศ หลังจากที่นวลทิพย์ตายอย่างมีเงื่อนงำ ธนิดาจึงรับหน้าที่ดูแลแบ่งร่ำ ลูกสาวคนเดียวของนวลทิพย์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับมรดกครึ่งหนึ่งของบริษัท ส่วนอีกครึ่งเป็นกรรมสิทธิ์พิชิต สามีใหม่ของนวลทิพย์ ธนิดาต้องยอมรับการตัดสินใจของนวลทิพย์ตามพินัยกรรมในการดูแลแบ่งร่ำและบริษัท ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างพิชิตที่ต้องการอยากได้สมบัติของบริษัทเพียงคนเดียว ทำให้เธอต้องแข่งแกร่งมีความอดทนอดกลั้นในการทำงานที่บริษัท และดูแลแบ่งร่ำที่มีคนคอยทำร้ายหวังสมบัติ แม้จะมีตักดาผีและผีนวลทิพย์คอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา แต่ธนิดา ก็ใช้ความสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาในชีวิตและการทำงานได้ จากการศึกษาสัมพันธ์บทการใช้ถ้อยคำภาษาในการบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และการสื่อสารระหว่างตัวละคร “ธนิดา” กับตัวละครอื่น ๆ จะทำให้เห็นถึงภาพแทนของผู้หญิงที่มีความอดทนอดกลั้น ดังปรากฏในข้อมูลในเรื่องตักดาผี ตอนที่ 3 พิชิตต้องการบีบคั้นให้ธนิดาและแบ่งร่ำออกไปจากบ้าน จึงได้หาคนมาป่วน และก่อความวุ่นวาย และกลุ่มคนที่เขาคิดถึง คือครอบครัวของเขา ได้แก่ พุดกับจัน พ่อแม่จอมโง่และพิชัย น้องชายจอมก๊ากพะ ดังบทสนทนาดังนี้

...พุดกับจันตื่นตาตื่นใจกับความหรูหราในบ้านนวลทิพย์มาก ส่วนพิชัยสำรวจรอบบ้านแบบไม่แคร์สายตาใคร พิชิตชอบใจมากและใช้อำนาจสามีของนวลทิพย์สั่งสายกับปลาให้เตรียมห้องพักให้พ่อแม่และน้องชาย

สายจะไม่ยอมเพราะห้องที่พิชิตอยากได้คือห้องของธนิดากับแป้งร่า ธนิดาก็หัวเสียแต่เมื่อมีปัญหาเลยยอมย้ายไปอยู่ห้องข้างล่าง แต่พิชิตยังไม่พอใจจะย้ายแป้งร่าลงมาด้วย ธนิดาไม่ยอมเพราะแป้งร่าถือเป็นเจ้าของบ้านคนหนึ่ง พิชิตเลยขอให้เลือกว่าจะยอมดี ๆ หรือจะย้ายไปเรือนคนใช้ทั้งคู่!

พิชิตยื่นคำขาดให้ธนิดากับแป้งร่าย้ายไปนอนห้องชั้นล่าง ส่วนห้องของทั้งคู่จะยกให้พ่อแม่กับน้องชาย แป้งร่าซึ่งกอดตุ๊กตาวาววากรีดร้องไม่พอใจเลยถูกพิชิตหมายหัว ก่อนกำชับธนิดาให้พาเด็กหญิงไปหาหมอ

“ถ้าพวกคุณอยากอยู่นัก ก็อยู่ไปเลยคะ นิดย้ายห้องให้ก็ได้คะ ไปคะแป้งร่า”

ธนิดาพยายามอดกลั้นไม่ยอมมีปัญหาให้วิญญาณนวลทิพย์อยู่ไม่สุข...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ถ้าพวกคุณอยากอยู่นัก ก็อยู่ไปเลยคะ นิดย้ายห้องให้ก็ได้คะ ไปคะแป้งร่า” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครเอกหญิงแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงที่มีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาซึ่งสามารถพบในชีวิตจริงในสังคมไทยเมื่ออยู่ในสถานการณ์ถูกบีบบังคับ

“มุรินทร์” ในเรื่อง แรงเงา 2 มุรินทร์เป็นนักโปรแกรมเมอร์อนาคตไกลและกำลังสร้างครอบครัวใหม่กับวิกิจ ก่อนหน้านั้นมุรินทร์เคยปลอมตัวเป็นน้องสาวที่ฆ่าตัวตายเพื่อสืบหาสาเหตุการตายของน้องสาวในที่ทำงาน ทำให้ทราบว่าน้องสาวถูกกีดกัน ถูกดูถูกในที่ทำงาน จนมุรินทร์เข้าไปทำงานและได้แค้นให้สาสมกับที่น้องสาวฝาแฝดได้รับ หลังเรื่องราวเลวร้ายผ่านพ้นไป มุรินทร์กำลังจะจัดงานแต่งงาน จึงได้นำการ์ดเชิญกลับไปยังที่ทำงานเก่าของน้องสาวฝาแฝดซึ่งเป็นที่ทำงานของวิกิจ ทำให้เธอเจอกับแก๊งค์คูริเกา จึงมีการต่อปากต่อคำซึ่งมุรินทร์ต้องใช้ความอดทนอย่างสูงในการควบคุมอารมณ์ เมื่อถูกอีกฝ่ายกล่าวหาว่าร้ายดังปรากฏในข้อมูลตอนที่ 3 มุรินทร์กับวิกิจเดินเข้าไปที่ทำงาน เจอกันปริมคูริเกาในที่ทำงานของวิกิจ ปริมไม่รอเวลาพูดจากเสียดลี ฉีกหน้ามุรินทร์ให้เสียหาย แต่มุรินทร์ก็ใช้ความอดทนในการตอบกลับ ดังบทสนทนาดังนี้

...ปริณไม่หวั่น รอเวลาฉีกหน้ามุนินทร์อย่างใจเย็น แสร้งพูดดีด้วยสารพัด กระนั้นท่าทางนั้นก็ผิดปกติ ดูเสแสร้งจนแม้แต่ปราโมทย์ยังทนดูไม่ไหวเปรยกับวิกิ

“งว่ะ...แกเคยเล่าว่ายัยปริณกับแก๊งชายของนั้นไม่ถูกกับมุนินทร์นี่หว่า แล้วนี่ทำไมทำท่าเหมือนรักกันจะตาย”

“โลกของตัวร้ายอย่างยัยปริณกับแก๊งนะไม่มีมิตรไม่มีศัตรูถาวรไว้ อยู่ที่คบกับใครแล้วได้ประโยชน์มากกว่า”

วิกิพูดอย่างคนที่รู้จักพวกปริณดี มุนินทร์ก็คิดแบบเดียวกันแต่ไม่อยากออกอาการมาก กระทั่งปริณอดใจ ไม่ไหวเองแกล้งกระแนะกระแหนมุนินทร์เรื่องเก่า ๆ

“คุณปลอมตัวเข้ามา ใช้ความเป็นฝาแฝดเหมือนหลอกพวกเราทุกคน”

“ฉันใช้ประโยชน์จากแฝดเหมือนเพื่อสืบเรื่องจากผู้ไม่หวังดีต่างหาก...ผู้ไม่หวังดีที่รังแกน้องฉัน แล้วฉันก็ได้รับรู้ว่าในสังคมที่ดูเหมือนจะอบอุ่นรักใคร่ที่จริงแล้วมันเสแสร้ง มีคนใจบาปหยาบชาที่จ้องทำลายน้องสาวฉันอยู่ตลอดเวลา”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความอดทนอดกลั้นของมุนินทร์ แม้แต่จะถูกฉีกหน้า แต่ก็ยังกล้าที่จะตอบโต้กับคนกลุ่มนั้น จากพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพของความอดทนต่อการถูกต่อว่าของบุคคลในสังคม

1.2.2 ทศนคติเชิงบวก หมายถึง การที่ตัวละครในบทละครโทรทัศน์มีความคิด การกระทำ หรือการตอบสนองที่ตรงไปตรงมาและถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ กล่าวคือ ความคิด การกระทำ หรือการตอบสนองซึ่งไม่ขัดต่อหลักศาสนา และไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนมนุษย์

จากพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมทศนคติเชิงบวกจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม, สารวัตรใหญ่, ตุ๊กตาผี, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรียลลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรียลลูกผู้ชาย เพชร, ซีรียลลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, เพชรกลางไฟเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทตัวละครที่มีทศนคติเชิงบวกมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“เรณู” ในเรื่องกรงกรรม เรณูหญิงสาวที่เข้ามาเป็นสะใภ้ของนางย้อยที่ไม่ได้รับการยอมรับจากนางย้อย เพราะเคยทำงานเป็นโสเภณีจึงถูกรังเกียจ แต่เรณูก็ใช้ความพยายาม อดทนทำความดี รบปฐมสามที่ไปเป็นทหารเกณฑ์ แต่ปฐมก็แอบไปมีภรรยาใหม่

ช่วงชีวิตเรณูต้องพบเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ จนปฐมภูมิกฤตชนอาการสาหัส มีหม่าช้าอรพรรณีทอดทิ้งไม่ไยดี แต่ด้วยความรักที่ยังมีต่อปฐม กอรปกับเป็นคนที่มีทัศนคติในด้านดีไม่ถือสาเอาเรื่องปฐมที่เคยทอดทิ้งตน เรณูจึงคอยดูแลปฐมตลอดมา ดังปรากฏในตอนที่ 16 หลังจากที่ถูกกมลและประสงค์ช่วยกันพาปฐมไปรักษาที่โรงพยาบาลหลังภูมิตอน เรณูซึ่งเป็นอดีตภรรยาที่ไม่เกี่ยงงอน อาสาดูแลปฐมจนเขาอาการดีขึ้น ดังบทบรรยายดังนี้

...ถ้าเรณูจะหาเหตุผลมาอ้างปิดความรับผิดชอบต่อชีวิตของปฐมหลังจากที่เขาฟื้นขึ้นมาแล้วยังจำความไม่ได้ เดินไม่ได้ ขับถ่ายก็ต้องพุง สอน ก. ข. สอนนับเลข สอนพูด สอนให้กิน ให้เดินให้นั่งกันใหม่หมด อย่างที่อรพรรณีอ้างเสียตั้งแต่ที่แรกว่าถ้าเขารอดขึ้นมา เขาจะต้องมีปัญหาทางด้านสมองแน่นอน ใครก็ว่าอะไรเรณูไม่ได้ แต่เรณูยอมเอาชีวิตเข้าแลก ประณินดี พยาบาล ช่วยกันกับกมลที่เหียวไปเหียวกลับระหว่างปากน้ำไฟกับพฤษะคีรีอย่างสุดกำลัง จนกระทั่งอาการของปฐมดีขึ้นตามลำดับ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ทำให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครนางเอกเรณูถึงแม้ว่าเธอจะเคยถูกปฐมทอดทิ้งไปมีภรรยาใหม่ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น เธอก็ไม่ใส่ใจเอาความดูแลปฐมเป็นอย่างดีจนอาการป่วยดีขึ้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงการเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในด้านดี มองทุกอย่างในด้านดี ทำให้สามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ได้

“ธนิดา” ในเรื่องตุ๊กตาผี เป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพภายในที่แสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของผู้หญิงที่มีความรับผิดชอบเชิงบวกเสมอ แต่จะเจอปัญหาหรือเรื่องลบรบกวนจิตใจแต่ก็ไม่ทำให้เธอคิดในแง่ร้าย ดังตัวอย่างปรากฏในข้อมูล ตอนที่ 3 เมื่อธนิดาถูกพิชิตกลั่นแกล้งให้ย้ายห้องนอนมาอยู่ชั้นล่างของบ้าน แต่ธนิดากลับไม่ตอบโต้ แต่กลับยอมย้ายห้องนอนแต่โดยดี เพราะยังให้เกียรติที่พิชิตยังเป็นสามีของนวลทิพย์ จึงมีความคิดว่าจะอยู่หรือนอนที่ไหนก็ยังเป็นบ้านของแม่ย่าอยู่ดี และไม่ยอมให้ผีนวลทิพย์คิดมากเป็นกังวลไปด้วยดังบทสนทนาดังนี้

...การมาถึงของครอบครัวพิชิตทำให้ทุกอย่างวุ่นวาย สายกับปลาช่วยธนิดาโยกย้ายของทั้งของเธอกับแม่ย่าจนแทบหมดแรง ปลาเป็นฝ่ายทนไม่ได้โพล่งอย่างเหลืออด

“บ้านนี้เป็นของคุณหนู ทำไมเราไม่ไล่เขาออกไปเลยล่ะคะ ในเมื่อคุณนิตมีสิทธิ์ขาดทุกอย่างตามพินัยกรรม”

ธนิดาถอนใจหนักหน่วง

“คุณพิชิตเป็นสามีน้ำทิพย์ ถ้าวิญญูณน้ำทิพย์รู้ว่าพวกเราไม่สามัคคีกัน ไม่ผ่อนปรน โอนอ่อนให้กัน วิญญูณน้ำทิพย์คงไม่สงบสุข”

ผินวลทิพย์ได้ยินก็แค้นแทบกระอัก อยากไปอาละวาดพิชิตกับครอบครัวให้หายคลัง แต่ต้องข่มใจเมื่อได้ยินคำพูดของสายที่ว่าทั้งหมดอาจเป็นวิบากกรรมของแป้งรำ ธนิดาพยักหน้าเห็นด้วย

“ป้าสายอย่าคิดมากสิคะ จะอยู่ชั้นบนชั้นล่างก็ยังอยู่ในบ้านนี้...บ้านของแป้งรำ เราต้องช่วยกันทำให้แป้งรำกลับมาเป็นแป้งรำคนเดิมให้ได้ ถึงตอนนั้นแป้งรำจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกอย่างด้วยตัวเองค่ะ” ธนิดาเอ่ยอย่างมีความหวัง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ป้าสายอย่าคิดมากสิคะ จะอยู่ชั้นบนชั้นล่างก็ยังอยู่ในบ้านนี้...บ้านของแป้งรำ เราต้องช่วยกันทำให้แป้งรำกลับมาเป็นแป้งรำคนเดิมให้ได้” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครเอกหญิง แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงที่มีทัศนคติเชิงบวกที่สามารถพบเห็นได้จริงในสังคมไทย

1.2.3 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง พฤติกรรมของตัวละครที่มีจิตใจดี ทำสิ่งใดมักจะแบ่งปันผู้อื่น คิดถึงผู้อื่นอยู่เสมอ จากพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ประการหนึ่งของตัวละครฝ่ายดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, ไฟไหม้, ตะกรุดโทน, ซีรียลผู้ชาย บั๊ม, ตุ๊กตาผี, เพชรกลางไฟ, และกรรมกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธภาพตัวละครที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“แม่ป่อง” ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่ แม่ป่องเป็นภรรยาของผู้ใหญ่ปิ่น แม่ของทศพล ในตอนแรกแม่ป่องไม่ชอบหน้าชโลธรที่เป็นผู้หญิงไฮโซ ทำอะไรไม่เป็น จึงไม่ยอมรับเป็นลูกสะใภ้ แต่ด้วยความพยายามในการปรับตัวของชโลธร จึงทำให้แม่ป่องค่อย ๆ รักและยอมรับเป็นลูกสะใภ้ เมื่อครั้งชโลธรกลับไปยังบริษัทที่ถูกฉวยมฉินและครอบครัวโกงไปเพื่อเจรจาขอซื้อหุ้นส่วนบริษัทคืนจากเจ้าของบริษัทคนใหม่ โดยต้องใช้เงินสดถึง 30 ล้าน

เมื่อแม่ป่องรู้เรื่อง ด้วยความรักในตัวลูกสะใภ้และเป็นคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่แล้ว จึงได้ถอนเงินในธนาคารมาช่วยเหลือชโลธร ดังปรากฏในตอนที่ 16 ที่บริษัทของชโลธรขณะเจรจาต่อรองราคาหุ้นส่วนบริษัท แม่ป่องและทศพลก็โผล่มา พร้อมกับเงินในกระเป๋า 30 ล้าน เพื่อมาช่วยเหลือชโลธรในการซื้อหุ้นส่วนบริษัทคืนจากเดวิดเจ้าของบริษัทคนใหม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...เมื่อชโลธรเห็นทุกคนก็แตกตื่นประหลาดใจ ถามว่าเกิดอะไรขึ้น

“พวกเรามาเจรจาธุรกิจช่วยคุณ”

“บ่ต้องห่วงเด้ออีเหวี่ยง เงินล้านที่เจ้ายังขาดอยู่ แม่เตรียมมาให้แล้ว”

“หา!?!? เงินตั้งหลายสิบล้าน คุณแม่ไปหามาจากไหนคะ”

“ก็เงินในบัญชีธนาคารของอีแม่ไงล่ะจะเอื้อย”

“นี่ไม่ใช่เวลามาล้อเล่นกันนะอีหล้า”

“บ่ได้ล้อเล่นดอกคุณชิล เงินสด ๆ 30 ล้าน แม่ป่องเพิ่งถอนจากบัญชีมามือหนึ่งเอง” แก้วต่ายืนยันด้วยคำพูด แต่แม่ป่องส่งซิกให้พ่อป๋นยืนยันด้วยเงินสดที่อัดแน่นในกระเป๋า

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของตัวละครแม่ป่องที่รักและพร้อมจะช่วยเหลือลูกสะใภ้เมื่อตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งจากพฤติกรรมดังกล่าว แสดงสัมพันธภาพให้เห็นภาพของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลรอบข้างซึ่งยังพบเห็นได้ในสังคมจริง

“ธนิดา” ในเรื่องตุ๊กตาผี ธนิดาเป็นตัวละครแสดงออกถึงพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้แม้แต่กับคนรับใช้ในบ้าน โดยไม่ถือเนื้อถือตัว มองคนรอบข้างเป็นญาติมิตร ซึ่งเป็นจริยธรรมประการหนึ่งของตัวละครที่แสดงสัมพันธภาพให้เห็นการเป็นผู้หญิงที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปรากฏในตอนที่ 4 เมื่อธนิดาจะออกไปซื้อของนอกบ้าน เมื่อเห็นป้าสายจึงได้ไถ่ถามป้าสายว่ามีความต้องการอยากซื้อหรืออยากได้สิ่งใดหรือไม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...แล้วนี่คุณนิตจะไปไหนแต่เช้าคะ”

“ไปหาเพื่อนแล้วก็ซื้อของนิตหน่อยคะป้า...ป้าอยากได้อะไรไหมคะ”

“ไม่ค่ะ...ป้ายังมีเงินค่าใช้จ่ายในบ้านที่คุณคิดให้ไว้อยู่... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ป้าอยากได้อะไรไหมคะ” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครเอกหญิง แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครหญิงในบทละครโทรทัศน์ ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นซึ่งพบเห็นได้ในสังคมไทย

2. สัมพันธบทตัวละครฝ่ายร้าย

ตัวละครฝ่ายร้าย หมายถึง ตัวละครที่มีคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับตัวละครอื่น ๆ ทำให้การดำเนินเรื่องในบทละครโทรทัศน์เกิดปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ญัฐกฤตา นามมนตรี (2561, หน้า 474) กล่าวว่า ตัวละครฝ่ายร้ายมีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ขาดความฉลาดทางอารมณ์ ขาดการยอมรับ มีความคิดมุ่งร้ายบุคคลอื่น ขาดการช่วยเหลือบุคคลอื่น ขาดการให้อภัย และขาดความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เป็นต้น โดยจะสังเกตลักษณะของตัวละครฝ่ายร้ายจากได้สัมพันธบทของตัวละครฝ่ายร้ายที่ใช้ถ้อยคำสื่อสารและกระทำกับตัวละครอื่นหรือสัมพันธบทจากการบรรยายพฤติกรรมของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ในการถ่ายทอดบุคลิกภาพ ความคิดในด้านลบของตัวละครทำให้เห็นถึงลักษณะของตัวละครฝ่ายร้ายจากการวิเคราะห์สัมพันธบท ตัวละครฝ่ายร้ายพบลักษณะสัมพันธบทของตัวละครฝ่ายร้าย 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สัมพันธบทของตัวละครชาย 2) สัมพันธบทของตัวละครหญิง รายละเอียดดังนี้

2.1 สัมพันธบทของตัวละครชาย สัมพันธบทของตัวละครชาย หมายถึง ลักษณะของการใช้ถ้อยคำภาษาในการสื่อสารระหว่างตัวละครชายกับตัวละครอื่น ๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของอันไม่พึงประสงค์ที่เด่นชัด ได้แก่ ขาดคุณธรรม มีความอิจฉาผู้อื่น มีความคิดมุ่งร้ายผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทพฤติกรรมของตัวละครชาย มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.1.1 ขาดคุณธรรม หมายถึง เป็นบุคลิกภาพของตัวละครที่แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของผู้ชายที่มีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ผู้ที่มีสติ ปัญญาน้อยขาดความเมตตา กรุณา ไม่มีความรัก ไม่มีความสงสารต่อผู้ใด ไม่มีความละอายต่อบาป ไม่มีความเกรงกลัวต่อบาป ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ไม่เชื่อว่าทำดีได้ดี ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกินทร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรียูถูกผู้ชาย บัทม์, ซีรียู

ลูกผู้ชาย เพชร, ซิริย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครที่ขาดคุณธรรม มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“เลื่อมจง” ในเรื่องมธุรสโลกันตร์ เลื่อมจง มหาโจรโหดชั่ว ลูกชาย สายเลือดแท้ของเลื่อมผัน ที่จงเกลียดจงชังภูผา หมายถึงภูผาเป็นศัตรูอันดับหนึ่ง และจ้องจะแย่งชิง ภูผยัคฆ์ โคนล้มพ่อตัวเอง เพื่อหวังอำนาจและเป็นใหญ่ในหมู่โจร เลื่อมจงไม่เกรงกลัวบาปกรรม ได้ฉุดกระเช้าซึ่งเป็นเมียของภูผามากระทำชำเรา ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรม เมื่อครั้งออกปล้นชาวบ้านก็เช่นฆ่าชาวบ้าน ไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ ดังปรากฏใน**ตอนที่ 1** เลื่อมผัน มอบหมายให้เลื่อมจงกับภูผาออกปล้นชาวบ้านในงานบุญที่วัด ภูผาพยายามปล้นโดยลด การเช่นฆ่าชาวบ้าน แต่ผจงกลับใช้กำลังเช่นฆ่าชาวบ้าน ไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ ดังบทสนทนาดังนี้

...ผจงหรือเลื่อมจงเห็นพวกตำรวจก็จะยิงแต่ซ้ำกว่าภูผาที่ตัดหน้ายิงเฉียวไม่ให้ พวกตำรวจถึงตายก่อน ละครฉากใหญ่ตบตาพวกผจงได้แนบเนียน กระนั้นผจงก็ทำตัว ป่าเถื่อนไม่เลิก กราดยิงขู่พวกชาวบ้านบนศาลาวัดภูผาวิ่งตามผจงกลัวก่อเหตุนองเลือด ทันเห็นอีกฝ่ายอย่างสามชุกไปยึดหีบเงินทำบุญตรงหน้าหลวงปู่เจ้าอาวาส

“หลวงปู่เป็นพระไม่ต้องใช้เงิน ฉันขอละกัน”

“อาตมาขอขบิณฑบาตเถอะโยม ปล้นเงินทำบุญบาปหนักหนา”

“ตัวบาปหน้าตาเป็นใจฉันเกิดมาไม่เคยเห็นฉันรู้จักแต่เงินพวกนี้มันบันดาล ความสุขให้ฉัน”

ขาดคำก็ยกหีบเงินทำบุญแต่ยกไม่ขึ้น ผจงหัวเสียมากตะโกนเรียกสมุนคู่ใจ มาช่วยแต่ก็ยกไม่ขึ้นเช่นกัน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ตัวบาปหน้าตาเป็นใจฉันเกิดมาไม่เคยเห็น ฉันรู้จัก แต่เงินพวกนี้มันบันดาลความสุขให้ฉัน” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครชายฝ่ายร้าย แสดงให้เห็น ถึงสัมพันธ์ระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยง กับ การสื่อสารของผู้ร้ายที่ไม่มีคุณธรรมซึ่งสามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงของบุคคลในสังคมไทย อันแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความขาดคุณธรรม ฆ่าทำทำร้ายผู้คนไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์

“เวหา” ในเรื่องซิริย์ลูกผู้ชาย ภูผา เวหาเป็นพี่ชายของภูผา ซึ่งเป็นที่รัก ของอาเล้งผู้เป็นพ่อ เวหาถูกตามใจตั้งแต่เด็กจนเคยตัวเพราะเรียนหนังสือเก่ง จนสอบติดหมอ

ได้เรียนหมอสมาใจ แต่เวหาก็ก่แสดงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ได้ครอบครองตัวทอรุ่ง ซึ่งเป็นลูกสาวของเจ้าของโรงพยาบาลถึงกลับวางยานอนหลับหวังจะข่มขืนทอรุ่ง ดังปรากฏในตอนที่ 14 หลังจากที่ทอรุ่งรู้สึกผิดที่ผิดนัดกับเวหาครั้งก่อนจึงรีบปากจะไปทานข้าวด้วย เวหาวางแผนหยิบยานอนหลับที่ห้องยาติดมือไปด้วยหวังจะมอมเหล้าทอรุ่งแล้วกระทำมีดีมีร้าย ดังบทสนทนาดังนี้

...ฝ่ายทอรุ่งพอดกเย็นก็ขอโทษเวหาที่วันนี้ไปไม่ได้เพราะคุณแม่สั่งให้รีบกลับเอาไว้นหลังก็แล้วกัน

พอแยกจากทอรุ่ง เวหาก็ก่เข้าไปที่ห้องยาหยิบยาไปกระปุกหนึ่งอย่างหมายความว่าทอรุ่งเสร็จตนแน่ พยาบาลมาเห็นถามว่าหมอมาท่าอะไร เวหาบอกว่าเปล่าแล้วเดินออกไปหน้าตาเฉย

เย็นวันรุ่งขึ้นทอรุ่งไปกินข้าวกับเวหาตามนัด เขาชวนดื่มไวน์ ทอรุ่งปฏิเสธเพราะพรุ่งนี้ต้องทำงาน ก็อ้อนวานิดเดียวแล้วเลือกไวน์ให้

ทอรุ่งถามว่าตกลงเมื่อวานญาติมาถึงโรงพยาบาลทำไม เวหาบอกให้ทานข้าวก่อนเดี๋ยวจะเล่าให้ฟัง บอกให้ทอรุ่งสั่งเลยตนเลี้ยงถือว่าเลี้ยงต้อนรับที่รุ่งกลับมา

เวหาหลอกล่อให้ทอรุ่งดื่มจนเมา เธอถามเรื่องญาติอีก เวหาตัดพ้อว่าทำไมถึงสนใจมันที่เป็นแค่คนขายปู้ยัก แต่ตนเป็นถึงหมอต่าทำไมไม่สนใจ เอาแต่ถามเรื่องญาติจะลืกรอบแล้ว...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมขาดคุณธรรมของตัวละครชายฝ่ายร้าย ที่คิดทำร้ายฝ่ายหญิงให้เสียหาย โดยการใส่ยาในเหล้าให้ฝ่ายหญิงกิน จากพฤติกรรมดังกล่าว แสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงพฤติกรรมในด้านร้ายขาดคุณธรรมของผู้คนที่ยังพบเห็นได้ในสังคมจริง

1.2.2 มีความอิจฉา หมายถึง เป็นบุคลิกภาพของตัวละครที่แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของผู้ชายที่มีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้สึกไม่พอใจให้คนอื่นได้ดีไปกว่าตัวเอง หรือเป็นความรู้สึกอยากมีอยากได้เหมือนคนอื่นแต่ไม่สามารถจะทำได้ จึงเกิดเป็นความรู้สึกอิจฉาคนอื่น ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ ซีรีส์ลูกผู้ชาย เพชร, มธุรสโลกันตร์, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไพทิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, พรายพิฆาต, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรีส์ลูกผู้ชาย บัทม์, ซีรีส์ลูกผู้ชาย ภูผา,

บ่วงนฤมิต, ตึกตาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครที่มีความอิจฉามาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“ณรงค์” ในเรื่องชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ณรงค์เป็นเด็กสงขลาและอยากจะเป็นหัวหน้ากลุ่มผู้มีอิทธิพล เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตสุขสบายเหมือน ๆ กับที่เอตต้องการ แต่ณรงค์ก็ออกหน้ามากไม่ได้ เลยได้แต่พยายามปั้นหน้าเป็นคนดีอยู่ข้างหลังจิตร ผู้เป็นแม่ที่รักลูกอย่างหน้ามีดดาบอด ณรงค์หาทางกำจัดเพชรให้พ้นจากอยู่ด้วยความอิจฉาและเกลียดชังที่ถูกปลุกฝังมาจากจิตรรา ณรงค์จึงกล่าวหาว่าเพชรลักขโมยอะไหล่รถไปขาย ทำให้เพชรเสื่อมเสีย และยังทำให้ปรีมเข้าใจเพชรผิดด้วย ซึ่งปรากฏใน **ตอนที่ 7** หลังจากที่ณรงค์ใส่ร้ายว่าเพชรแอบลักขโมยอะไหล่รถไปขายทำให้ถูกไล่ออก ณรงค์จึงไปรับรางวัลจากเลี้ยทรงชัยที่บ้าน ทำให้เจอกันปรีม ด้วยความอิจฉาที่เพชรเป็นที่รักและสนใจจากปรีม ณรงค์จึงใส่ร้ายกล่าวหาว่าเพชร ดงบถสนทนาดังนี้

...ที่บ้านเลี้ยทรงชัย เลี้ยยื่นเงินให้ณรงค์ปึกใหญ่บอกว่านี่คือรางวัลสำหรับความกล้าและบ้าปิ่นที่ยุให้ตนเหยียบถีนโธเอ ณรงค์ให้ว้อย่างนอบน้อมขอบคุณที่เลี้ยกรุณาตน ขณะนั้นปรีมเดินผ่านห้องรับแขกไปอย่างอ่อนระโหยโรยแรง เลี้ยบอกว่าปรีมเป็นอย่างนี้มาหลายวันแล้ว ชี้ว่าเพราะเรื่องเพชรนั้นแหละไม่รู้ทำไมถึงหลงมันนักหนา ณรงค์ยุว่าไอบ้านนั้นมันเก่งเรื่องแบบนี้ สร้างภาพตัวเองให้ดูดีหลอกลวงคนให้หลงเชื่อ แต่ตอนนี้ดูเหมือนจะมือขึ้นมีคนช่วยมันหลายคน แล้วขอตัวไปคุยกับปรีมเพื่อจะทำให้เธอดีขึ้น...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความอิจฉาริษยาของตัวละครชายฝ่ายร้ายที่กล่าวหาว่าร้ายคนอื่น จนคนอื่นได้รับความเดือดร้อน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธ์ให้เห็นถึงบุคลิกภาพภายในที่ไม่พึงประสงค์ของคนเราในด้านมีความอิจฉา ไม่อยากให้คนอื่นได้ดีกว่าตน ซึ่งพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

“ผจง” ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์ ผจงพี่ชายของภูผา ผจงมักจะอิจฉาภูผาที่เก่งกว่าทั้งในด้านการต่อสู้ และอื่น ๆ เมื่อครั้งเสียผืนให้ทั้งสองออกปล้นบ้าน ภูผาปล้นบ้านได้เงินทองมากกว่าทำให้เสียผจงยิ่งเกลียดชังภูผาและอิจฉาที่ภูผาเก่งกว่า ปรากฏใน **ตอนที่ 2** เสียผืนมอบหมายให้เสียผจงกับภูผาออกปล้นบ้านตำรวจเผ่าเทพ ในการปล้นครั้งนี้ภูผาปล้นได้

ทั้งเงินทองและยังได้ตัวเพชรน้ำผึ้งมาด้วย ทำให้พจรู้สึกอิจฉา ยิ่งเกลียดชังภุมาเข้าไปอีก ดังบทสนทนาดังนี้

...ในขณะที่เสียผันครุ่นคิดเรื่องภุมา พจมั่นใจความรู้สึกตัวเองว่าเกลียดชังน้องชายมากขึ้นทุกที วิจารณ์หลายครั้งที่ออกปล้นร่วมกันทำให้เขายังอิจฉาฝีมือของอีกฝ่าย และวันนี้ภุมาก็ทำให้เขาเสียหน้าอีกครั้ง ภุมาเหนื่อยใจกับอคติของพี่ชาย กระนั้นก็ไม่คิดตอบโต้เมื่ออีกฝ่ายมาดักเอาเรื่อง

“เอ็งไม่ต้องแสร้งเล่นบทคนดีช่วยข้า เอ็งตั้งใจอย่าข้าให้จมดิน”

“ฉันไม่เคยคิดอย่างนั้น ฉันแค่อยากให้ออกภูมิใจในตัวพี่”

“เอ็งไม่ต้องยุ่งเรื่องของข้าแล้วไม่ต้องมาสั่งสอนข้า วันนี้ข้าอาจจะด้อยกว่าเอ็ง แต่สักวันข้าจะอยู่เหนือเอ็ง!”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “เอ็งไม่ต้องยุ่งเรื่องของข้าแล้วไม่ต้องมาสั่งสอนข้า วันนี้ข้าอาจจะด้อยกว่าเอ็งแต่สักวันข้าจะอยู่เหนือเอ็ง!” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครชายฝ่ายร้าย แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้ที่มีความอิจฉาริษยา ไม่ยินดีในความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงของบุคคลในสังคมไทย

1.2.3 ความคิดมุ่งร้ายผู้อื่น เป็นบุคลิกภาพของตัวละครที่แสดงถึงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพแทนของผู้ชายที่มีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ คิดประทุษร้ายให้คนอื่นได้รับความเจ็บปวดด้านร่างกาย และจิตใจ จากผลการศึกษาพบว่า บทละครโทรทัศน์ที่มีตัวละครคิดมุ่งร้ายผู้อื่น จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ ได้แก่ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, มธุรสโลกันตร์, ซีรีย ลูกผู้ชาย เพชร, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, โพธิ์มะ, พรายพิฆาต, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรียลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรียลูกผู้ชาย ภุมา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครที่มีความคิดมุ่งร้ายผู้อื่นมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“พ่อใหญ่คม” ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ผู้ใหญ่คมเป็นผู้มีอิทธิพลของโคกอีเก็ง และแอบประกอบอาชีพค้าสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อเทศบาลได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้เปิดโปงความชั่วของพ่อใหญ่คม ทำให้พ่อใหญ่คมถูกตำรวจตามจับ พ่อใหญ่คมจึงคิดอยากแก้แค้นเทศบาล โดยสั่งให้ลูกน้องไปฆ่าเทศบาล ดังปรากฏในตอนที่ 12 ในระหว่างที่

พ่อใหญ่คุมหนึ่กบิดานจากคดีค้ายาบ้า แต่พ่อใหญ่คุมก็เจ็บแค้นที่ถูกทศพลเปิดโปง จึงสั่งให้ลูกน้องไปจัดการฆ่าทศพลและชโลธร ดังบทสนทนาดังนี้

...“กูเคยมั่นใจว่าจัดการเปิดแล้ว แต่บ่คิดเลยว่าบักหาผู้จัดการโรงงานนั้นยังเก็บรูปเก่า ๆ กูไว้ ตอนหนึ่อืเหวี่ยงมันคงสงสัยว่ากูต้องมีส่วนกับการตายของพ่อแม่มัน”
“แล้วสิเออจั่งได้ละพ่อใหญ่ มีคดีเพิ่มมาจั่งซี่ คดีค้ายา ก็ยังถือตำรวจตามล่าอยู่เลย”

“กูบ่หนีไปใส่อีกแล้ว เกือบกูก็อืเหวี่ยง บักพล ต้องตายกันไปข้าง”
พ่อใหญ่คุมประกาศกร้าวแล้วเดินออกไปทันที เข้มหันมาสั่งลูกน้องให้ดูชนภพไว้ก่อนที่ตัวเองจะก้าวตามพ่อใหญ่คุมไป...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมความคิดมุ่งร้ายต่อคนอื่นของพ่อใหญ่คุม ซึ่งเป็นตัวละครฝ่ายร้าย จากพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ มีความคิดประทุษร้ายคนอื่น ซึ่งอาจพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

“ผจง” ในเรื่องมธุรสโลกกันตร์ เสือผจงนอกจากไม่มีคุณธรรม และมีความอิจฉาริษยาคนอื่นที่เก่งกว่า ผจงยังโหดเหี้ยมคิดมุ่งร้ายผู้เป็นบิดา เพื่อจะได้ขึ้นเป็นใหญ่ต่อจากบิดา แต่ถูกเสือผ่นจับได้ก่อน ยามเสือผ่นเผลอผจงก็ได้ใช้มีดฟุ้งแทงเสือผ่นผู้เป็นบิดา ดังกล่าวปรากฏในตอนที่ 14 ที่ชุมโจรสลัดผจงถูกจับได้ว่าคิดทรยศหักหลังเสือผ่น ผจงพยายามปลิ้นปล้อนเอาตัวรอดยกมือไหว้ขอชีวิต แต่เสือผ่นมองตาขวางไม่ฟังอะไรอีกแล้ว เงื่อกรงเล็บเตรียมกะชกควักหัวใจ แต่ภูผาร้องห้ามเพราะต้องการส่งตัวผจงให้ตำรวจเพื่อทลายเครือข่ายเฮโรอีน ดังบทสนทนาดังนี้

...“เสือผ่น...อย่า!!” เสือผ่นหันไปทางภูผา เปิดโอกาสให้ผจงคว้ากริชเหล็กน้ำพี้ขึ้นมากะชกแทงเสือผ่นทันที

“ฉีก!!” เสือผ่นสะดุ้งเฮือก มองเข้ผจงที่ยิ้มร้ายกาจ มือยังถือกริชที่จมอยู่ในท้องของเขา

“อย่าเกลียดกันเลยนะพ่อ พ่อหนึ่แหละบังคับให้ฉันต้องทำแบบนี้ อย่างน้อยฉันก็ทำหน้าที่ลูก ช่วยให้พ่อได้ไปสบายไม่ต้องทรมาน”

ผจงปิดคมกริชอีกครั้งอย่างโหดเหี้ยมก่อนจะกระชากมันออกมา เสือฟันทรุดฮวบ เลือดทะลัก แล้วผจงก็ฉวยโอกาสที่ภูผาเข้ามาประคองเสือฟันหนีเอาตัวรอดไป...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “อย่าเกลียดกันเลยนะพ่อ พ่อฉันแหละบังคับให้ฉันต้องทำแบบนี้ อย่างน้อยฉันก็ทำหน้าที่ลูก ช่วยให้พ่อได้ไปสบายไม่ต้องทรมาน” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครชายฝ่ายร้าย แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ทวิภาคระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้ร้ายที่อาจมีอยู่ในสังคมปัจจุบันที่สามารถทำร้ายได้แม้แต่คนในครอบครัว

2.2 สัมพันธบทของตัวละครหญิงฝ่ายร้าย สัมพันธบทของตัวละครหญิงฝ่ายร้าย หมายถึง ลักษณะของการใช้ถ้อยคำภาษาและการกระทำต่าง ๆ ในการสื่อสารระหว่างตัวละครเพศหญิง กับตัวละครอื่น ๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของผู้หญิงที่มีคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ที่เด่นชัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทตัวละครหญิง มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.2.1 พุดจาใส่ร้ายคนอื่น หมายถึง การกระทำที่จ้องทำลายผู้อื่นในทางร้ายด้วยใจอคติ โดยอาจแสดงผ่านการพูด หรือการแสดงกิริยาต่าง ๆ โดยสิ่งที่พูดหรือแสดงออกไปนั้นมักเป็นสิ่งที่บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง ใส่สีตีไข่ เพื่อทำให้ชื่อเสียงของคนอื่นเสียหายจากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ พบจำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ แรงเงา 2, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, ซีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตุ๊กตาผี, เพชรกลางไฟ, และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทตัวละครที่พุดจาใส่ร้ายคนอื่นมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“รัชนก” ในเรื่องแรงเงา 2 “รัชนก”สาวรุ่นน้องสายแสบแสบคู่ปรับเก่าของมุนินทร์ เธอกลับมาอย่างนางพญา เป็นเจ้าของบ่อนและธุรกิจใต้ดินอีกหลายประเภท เธอประกาศอวยพรว่าสาววิกิจและมุนินทร์ในงานแต่งงานด้วยชุดดำ และได้พุดจาใส่ร้ายมุนินทร์ดังปรากฏในตอนที่ 1 รัชนกกลับมาเจอกับมุนินทร์ในรอบสามปี เมื่อเจอกันก็ยังเป็นคู่ปรับพุดจาใส่ร้ายมุนินทร์ ดังบทสนทนาดังนี้

...รัชนก สวารัฐน้องสายแสบแสบคู่ปรับเก่าของมุนินทร์นั่นเองที่วันนี้ตั้งใจแต่งตัวเหมือนมุตตมาเป็นลูกค้าที่บริษัท มาร์คทำท่ากะลัมกะเหลี่ยหันทันทีตามประสาไก่อ่อนชอบสาวสวย รัชนกชอบใจมากที่เสน่ห์ของตนใช้งานได้ดี สีน้าไม่ตกใจแม้แต่น้อยที่เห็นหน้ามุนินทร์เป็นครั้งแรกในรอบสามปี

“สวัสดีค่ะพี่ตา”

“ไม่ใช่มุตตา ฉันมุนินทร์”

“อู๋...ลืมนะไปเลย ขอโทษค่ะ...เพราะพี่นินสวมบทพี่ตาหลอกพวกเราชาวกระทรวงได้แนบเนียนเหนือชั้นจริง ๆ นกก็เลยจำเป็นพี่ตามาตลอด”

มุนินทร์ไม่สะทกสะท้าน แม้รัชนกจะใช้ความแสบแสบของตนใส่ร้ายเธอต่อหน้าคนอื่น ๆ ในออฟฟิศ ว่าเธอเป็นอดีตคนสนิทของเจนภพ อดีต ผอ.กระทรวงอุตสาหกรรม มีเรื่องติดต่อกับบรรณาธิการ มีคลิปแฉแชร์ว่อนอินเทอร์เน็ต...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “อู๋...ลืมนะไปเลย ขอโทษค่ะ...เพราะพี่นินสวมบทพี่ตาหลอกพวกเราชาวกระทรวงได้แนบเนียนเหนือชั้นจริง ๆ นกก็เลยจำเป็นพี่ตามาตลอด” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครหญิงแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงทั่วไปที่พบในสังคมปัจจุบันที่แสงสว่างแก่งแย่งทำให้คนอื่นได้รับความอับอายเสียหายในเรื่องต่าง ๆ

“วิว” ในเรื่องสารวัตรใหญ่ คุณนายวิวเพื่อนของภรรยาท่านผู้ว่า คุณนายวิวรู้สึกไม่ชอบหน้าคำแพง ภรรยาของสารวัตรใหญ่ เพราะคำแพงเป็นคนตรงไปตรงมา โดยคุณนายวิวเคยกล่าวหาว่าคำแพงได้ขโมยต่างหูของตนไปในงานเลี้ยง แต่คำแพงก็สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ว่าไม่ได้ขโมย ซ้ำยังทำให้คุณนายวิวขายหน้าต่อคนที่มาในงานเลี้ยง ที่ใส่ต่างหูปลอม ทำให้คุณนายวิวมีอคติต่อคำแพง เมื่อคำแพงย้ายตามสารวัตรใหญ่มาอยู่อำเภอพระลาน ได้เจอกับคำแพง คุณนายวิว จึงคิดแผนพุดจาใส่ร้ายคำแพงว่าทำเครื่องสำอางปลอมมาขาย ทำให้ผู้คนหมดความเชื่อถือในตัวคำแพง ดังปรากฏในตอนที่ 7 คุณนายผู้ว่าได้เตือนให้วิวระมัดระวังเรื่องที่พุดจาใส่ร้ายทำให้คำแพงได้รับความเสียหาย ดังบทสนทนาดังนี้

...“แต่น้องวิวต้องระวังตัวให้มากเลยนะ เล่นกับนังคนนี้น่ะมันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ไม่งั้นจะโดนมันยั่วยวนศรเหมือนที่มันทำกับพี่”

“ไม่ต้องห่วงค่ะ วิวสั่งเจ้าหน้าที่เอาไว้แล้วว่าถ้าเรื่องถึงโรงพัก แล้วมันมีหลักฐานมาแสดง ก็แค่บอกว่าเป็นการเข้าใจผิดแล้วแยกย้าย ถึงจะทำอะไรมันไม่ได้ แต่ก็ได้เล่นสงครามประสาทกับมัน สะใจจะตาย”

“เออ...ก็จริงนะ ครีมมันกำลังจะแฉ่งเกิด แต่ถ้าโดนแบบนี้ต่อไปคงไม่มีใครอยากจะซื้อมันอีกแน่นอน”

“แล้วแผนขั้นต่อไปของวิวนะค่ะ เราก็จะปล่อยข่าวลือว่ามีคนใช้ครีมของมันแล้วแพ้ หน้าลอก หน้าดำ เราต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้พวกมันเจ็บให้ได้ค่ะคุณพี่”

“ตายแล้วน้องวิว...น้องคิดได้ไง ฉลาดจริง ๆ”

“ฉลาดสู้คุณพี่ไม่ได้หรอกค่ะ คุณพี่นะตัวแม่เลย”

แล้วสองคนก็หัวเราะร่วนพอใจในความร้ายกาจของพวกตน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการพูดจาใส่ร้ายคนอื่น ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง และทำให้หมดความน่าเชื่อถือ จากพฤติกรรมดังกล่าวของตัวละครฝ่ายร้าย แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของบุคคล ซึ่งอาจพบเจอได้ในสังคมปัจจุบัน

2.2.2 การขาดศีลธรรมอันดีงาม หมายถึง การกระทำของตัวละครที่ขัดต่อความถูกต้องตามหลักจารีต ประเพณี และศีลธรรมประจำใจต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นได้ทั้งกายและใจ จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ พบตัวละครหญิงที่ขาดศีลธรรมอันดีงาม จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ แรงเงา 2, เพชรกลางไฟ, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, มธุรสโลกันตร์, ซีรียลผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตุ๊กตาผี, และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทตัวละครที่ขาดศีลธรรมอันดีงามมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“รัชนก” ในเรื่องแรงเงา 2 รัชนกเป็นตัวละครฝ่ายร้ายที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการขาดศีลธรรมอันดีงาม โดยยอมตกเป็นเมียน้อยของวิกิจ ถึงแม้ว่าวิกิจมีแฟนแล้วก็ตาม แต่รัชนกก็ไม่สนใจ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นบุคลิกภาพของตัวละครที่แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของผู้หญิงที่มีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ ปรากฏในตอนที่ 5 รัชนกปล่อยให้

วิกิเข้าถึงเนื้อถึงตัว ยอมตกเป็นเมียน้อย ด้วยความที่พึงพอใจชอบพอในตัววิกิ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า วิกิแต่งงานแล้ว ดังบทสนทนาดังนี้

รัชนกปล่อยให้วิกิชักชวนเก็บเคลิ้มจึงผละตัวออก

“นกเชื่อแล้วว่าคุณมีใจกับนก แต่...พี่นินละคะ”

“เมื่อก่อนเมีย อย่าให้รู้ก็พอแล้ว”

“ตายจริง คุณนี่ร้ายกว่าที่คิด”

“ผมจะร้ายมากกว่านี้อีกถ้าคุณ...ยอม”

“ในเมื่อคุณยอมนก นกก็ยอมคุณอยู่แล้ว วินวินกันทั้งคู่ แต่นกขอเรื่องหนึ่ง...”

ในที่สุดรัชนกก็หลุดเจตนาร้ายขอสมยอมเขาในวันแต่งงานกับมุนินทร์ วิกิ หนีบยืมก่อนผลัดตัวออกอย่างแรง

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ในเมื่อคุณยอมนก นกก็ยอมคุณอยู่แล้ว วินวินกันทั้งคู่ แต่นกขอเรื่องหนึ่ง” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครหญิงแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ระหว่าง บทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงที่พบ ในสังคมปัจจุบัน ที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมขาดศีลธรรมอันดีงาม ยอมเป็นเมียน้อยของคนอื่น

“หม่อมต่วน” ในเรื่องเพชรกลางไฟ หม่อมต่วนเป็นหม่อมเอกของ เสด็จในกรมฯ หม่อมต่วนเกลียดชังหม่อมสวลัย ที่ทรงเป็นที่รักของเสด็จในกรมฯ เมื่อสิ้นเสด็จ ในกรมฯ หม่อมต่วนจึงแสดงพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดีงาม โดยการสั่งให้บ่าวตัดกิ่งไม้แห้ง เอาไปเผานอกกำแพง โดยอ้างว่าไม่อยากให้วันคลุ้งเข้ามาในห้องตน แต่แล้วการเผาครั้งนี้ ก็ลามไปไหม้เรือนปั้นหยาย่างน่าสะพรึงกลัว โดยหวังให้หม่อมสวลัยและหม่อมอุรวดี สิ้นชีพิตักษัยในกองเพลิงไป ดังปรากฏในตอนที่ 1 ดังบทบรรยายดังนี้

...ณ เรือนปั้นหยาลังงามแห่งนี้ ภายในห้องโถง ประดับภาพเสด็จในกรมฯ อุ้มท่านหญิงหลง หรือหม่อมเจ้าหญิงอุรวดีวัยเด็ก ภาพคู่กับหม่อมสวลัยและลูก ๆ ทั้งในวัยเด็กและวัยหนุ่มสาว

เย็นวันหนึ่งหม่อมต่วน หม่อมเอกของเสด็จในกรมฯ สั่งบ่าวตัดกิ่งไม้แห้งเอาไปเผา นอกกำแพง โดยอ้างว่าไม่อยากให้วันคลุ้งเข้ามาในห้องตน แต่แล้วการเผาครั้งนี้ ก็ลามไปไหม้เรือนปั้นหยาย่างน่าสะพรึงกลัว ลูกหลานจางวางสมผู้เป็นตาของอุรวดี

ซึ่งบ้านอยู่ไม่ห่าง มาช่วยกันดับไฟ อุรวศิริร้องเรียกแม่ด้วยความเป็นห่วงจะวิ่งเข้าไปช่วยในเรือน จันคนสนิทดึงเธอไว้ไม่ให้เข้าไป

“เชื่อตาเถิดท่านหญิง อย่าเสด็จเข้าไปเลยมันอันตรายกระหม่อม”

จางวางสมหวังหลาน อุรวศิริร้องไห้เรียกแม่ไม่ขาดปาก ขณะเดียวกัน หม่อมต่วนมองมาจากตำหนัก ยิ้มหยันที่จะได้หมดเลี่ยนหนามตำใจเสียที

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการขาดศีลธรรมอันดีงาม โดยตัวละครคิดฆ่าผู้อื่นด้วยความตั้งใจ จากพฤติกรรมดังกล่าวแสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของบุคคลในสังคมที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

2.2.3 เจาคิดเจ้าแค้น หมายถึง ตัวละครที่มักผูกอาฆาตพยาบาท ผูกใจแค้นกับคนที่ทำร้าย หรือทำให้ตนได้รับความลำบากอย่างไม่รู้จักกลดละ ไม่รู้จักให้อภัย จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ พบตัวละครหญิงที่เจาคิดเจ้าแค้น จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ ไฟหิมะ, แรงเงา 2, สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮ้ออินเตอร์, บ่วงนฤมิต, ดูกตาผี และเพชรกลางไฟ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทตัวละครที่เจาคิดเจ้าแค้นมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

“รติ” ในเรื่องไฟหิมะ รติอดีตภรรยาของผู้กองหิน แต่รติแอบไปมีความสัมพันธ์กับคิมหันต์ จนต้องเลิกกับผู้กองหินไป ภายหลังรติรู้ว่าคิมหันต์ไม่ได้จริงใจต่อตน เพียงหวังใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการเอาชนะหินเท่านั้น เมื่อคิดได้รติพยายามจะกลับไปคืนดีกับผู้กองหิน แต่หัวใจของหินก็มีดีयाในใจเสียแล้ว เมื่อรติรู้จึงเจาคิดเจ้าแค้นดีया หวังทำร้ายดีयाให้พ้นทางไป ดังปรากฏในตอนที่ 15 รติปรากฏในงานเลี้ยงแต่งงานของหินกับนลิน เมื่อรติเห็นดีयाจึงเกิดความแค้นที่คิดแย่งหินไปจากตน จึงใช้ปืนยิงใส่ดีया แต่หินเอาตัวเข้ามาขวางไว้ ทำให้ถูกยิงดังบทสนทนาดังนี้

...“แกมันโง่ไอ้คิม จริง ๆ หินรักฮีนี่ ฮีนี่มันหลอกแก มันหลอกกว่ารักแก แต่ที่จริงมันยังไม่หยุดยุ่งกับหินของฉันท”

ดีयाผะ คิดย่อนเหตุการณ์ที่มีคนส่งตบไตไล่พุ่งใส่กล้องมาให้ที่บ้าน พร้อมข้อความข่มขู่จะเอาชีวิต

“ที่แท้ก็คุณนั่นเอง”

“ใช่ ฉันทเอง ฉันทอุตสาหใจดีเตือนแกแล้วให้หยุด แต่แกมันดื้อดำนไม่ยอมหยุดวันนี้ฉันทจะควักหัวใจแกออกมาฉีกเป็นชิ้น ๆ นังดีया”

รติจะยิ่งดี๊ยาแต่ห็นร่องห้ามเสียงหลง ขณะเดียวกันดี๊ยากักระชากริกผมรตือออก
เผยให้เห็นหัวล้านและรอยแผลบนใบหน้า รติกริตร้องด้วยความอับอาย ดี๊ยา
ฉวยโอกาสนี้รีบวิ่งหนี ส่วนห็นวิ่งมากอดเธอและเอาตัวเองบังกระสุนที่รติตั้งใจยิงดี๊ยา...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการเป็นผู้ที่เจ้าคิด
เจ้าแค้น มุ่งประทุษร้ายบุคคลอื่นให้ได้รับความเดือดร้อน เพื่อสนองความสะใจและความแค้นใจ
ของตน จากพฤติกรรมดังกล่าวของตัวละครฝ่ายร้าย แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึง
พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของบุคคล ซึ่งอาจพบเจอได้ในสังคมปัจจุบัน

“รัชนก” ในเรื่องแรงเงา 2 รัชนกเป็นตัวละครฝ่ายร้ายที่คิดร้าย
พร้อมทำให้ตัวละครฝ่ายนางเอกได้รับความเจ็บปวดทั้งกายใจ รัชนกนอกจากพฤติกรรม
การพุดจาใส่ร้ายคนอื่นให้เสียหาย ขาดศีลธรรมอันดีงาม แล้วยังเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ซึ่งเป็น
บุคลิกภาพของตัวละครที่แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของผู้หญิงที่มีคุณลักษณะอันไม่พึง
ประสงค์ ดังปรากฏพฤติกรรมดังกล่าวในตอนที่ 12 ตอนที่รัชนกมีปากเสียงกับประพงษ์
อดีตคนรักเก่าที่ทำให้เธอเจ็บช้ำน้ำใจ ทำให้เธอเกิดความแค้นใจขึ้นมาอีกครั้ง ดังบทสนทนาดังนี้

...รัชนกจมปลักกับอดีต หลังมีปากเสียงกับประพงษ์เรื่องส่งญาติไปขายช่อง
ต่างประเทศ เธอก็กลับมาเปิดคลินิกของตัวเองที่โดนเกริกบุรพาอดีตคนรัก
และพรรคพวกกรุมโทรม เสียงกริตร้องและใบหน้าตึง ๆ ของตัวเองทำให้รัชนกน้ำตาคลอ
ศักดิ์ชายเข้ามาเห็นก็อดดูไม่ได้ที่เธอยังเก็บคลิปปวงนี้ไว้

“ไม่ลบคะ นกเอาไว้มองเตือนใจตัวเอง”

“เตือนใจตัวเองเรื่องอะไร”

“ก็...อย่าทำตัวโง่หลงรักผู้ชายคนไหนอีกโง่คะ อย่าทำให้ตัวเองเป็นเหยื่อไอ้คนโง่
แบบนี้อีก”

“เรื่องมันผ่านเป็นสิบปีแล้ว เลิกคิดถึงมันเถอะ ไอ้เกริกกับพ่อมันก็ตายแล้ว
จบเรื่องนี้...เลิกแค้นมันได้แล้ว”

“ความแค้นมันจบไม่ได้ง่าย ๆ หรอกคะ พี่ชาย

ไม่ต้องห่วงหรอก ที่นกกมีพลังชีวิตทุกวันนี้เพราะแรงแค้นนี้แหละ!”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น “ความแค้นมันจับไม่ได้ง่าย ๆ หรือคะ พี่ชาย ไม่ต้องห่วงหรือ ที่นกมีพลังชีวิตทุกวันนี้เพราะแรงแค้นนี้แหละ” เป็นสำนวนภาษาของตัวละครหญิง แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของผู้หญิงที่พบในสังคมปัจจุบันที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการเป็นคนมีจิตใจเจ้าคิดเจ้าแค้นคนอื่น

กล่าวโดยสรุป การศึกษาสัมพันธ์บทตัวละครพบสัมพันธ์บทตัวละคร 2 ลักษณะ คือ ประการแรกสัมพันธ์บทตัวละครฝ่ายดี ประกอบด้วยสัมพันธ์บทของตัวละครฝ่ายดีเพศชายและเพศหญิง ลักษณะสัมพันธ์บทที่พบในบทละครเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาในบทบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ทำให้รู้แจ้งถึงพฤติกรรมลักษณะอันพึงประสงค์ของตัวละครฝ่ายดี และเป็นสัมพันธ์บทจากการสื่อสารของตัวละครเองในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ อันสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของผู้ทำการสื่อสารและการกระทำของตัวละคร โดยพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นตัวละครฝ่ายดีได้เด่นชัดทั้งเพศชายและหญิง เช่น ความกล้าหาญ, ความซื่อสัตย์, ความมีเมตตากรุณา, ความมีคุณธรรม, มีความอดทนอดกลั้น และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ประการที่สอง สัมพันธ์บทตัวละครฝ่ายร้าย ประกอบด้วย สัมพันธ์บทของตัวละครฝ่ายร้ายเพศชายและเพศหญิง ลักษณะสัมพันธ์บทของตัวละครพบจากการใช้ถ้อยคำภาษาในบทบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ทำให้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ของตัวละครฝ่ายร้าย และพบจากการสื่อสารของตัวละครทำให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และการกระทำของตัวละคร ว่ามีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ โดยพฤติกรรมที่สะท้อนว่าเป็นตัวละครฝ่ายร้ายทั้งเพศชายและเพศหญิง เช่น ขาดคุณธรรม, มีความอิจฉาผู้อื่น, มีจิตใจคอยมุ่งร้ายผู้อื่น, ขาดศีลธรรมอันดีงาม และเจ้าคิดเจ้าแค้น

การแสดงออกถึงบุคลิกภาพทั้งภายในและพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครจะมีความสอดคล้องและสนับสนุนกัน กล่าวคือ การมีบุคลิกภาพภายในและความประพฤติในด้านดีหรือปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ถูกต้องตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ก็ย่อมทำให้สัมพันธ์บทตัวละครสื่อสารได้ว่าเป็นตัวละครฝ่ายดี ส่วนการมีบุคลิกภาพภายใน มีจิตใจความนึกคิดในด้านที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม หรือมีพฤติกรรมในด้านไม่พึงประสงค์ก็ย่อมพบสัมพันธ์บทสื่อสารทำให้ทราบว่าเป็นตัวละครฝ่ายร้ายได้

สัมพันธบทฉาก

รจเรข รุจนเวช (2542, หน้า 84–85) กล่าวว่า ฉากในบทละครโทรทัศน์ หมายถึง สถานที่และเวลา ตลอดจนบรรยากาศในท้องเรื่อง ฉากเป็นส่วนสำคัญที่บอกให้ผู้อ่านได้รู้ถึงช่วงเวลา ลักษณะ และสภาพของสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องขึ้น ความสมจริงในบทละครจึงขึ้นอยู่กับฉากเป็นสำคัญ การให้ความหมายของสัมพันธบทฉากจึงเป็นศิลปะในการใช้ถ้อยคำภาษา เพื่อให้เห็นถึงนาฏการณ เหตุการณ์ และบรรยากาศตามเนื้อเรื่อง การศึกษาสัมพันธบทฉากจึงเป็นการศึกษาการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อให้เห็นถึง บรรยากาศ เหตุการณ์ตามท้องเรื่องในบริบทต่าง ๆ ของบทละครโทรทัศน์ เพื่อให้เห็นถึงสัมพันธบทฉากตัวบทที่นำมาศึกษาเป็นบทละครโทรทัศน์ มีจำนวน 16 เรื่อง คือ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, สุภาพบุรุษจอมโจร มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรียลลูกผู้ชาย บั๊ม, ซีรียลลูกผู้ชาย เพชร, ซีรียลลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตึกตาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เป็นข้อมูลทางภาษา ในการวิเคราะห์สัมพันธบทฉาก จากการศึกษาพบสัมพันธบทฉากจำแนกสัมพันธบทฉากได้ 3 ลักษณะ คือ 1) สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้าและอื่น ๆ 2) สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 3) สัมพันธบทฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งขอสรุปเป็นตารางให้เห็นดังต่อไปนี้

ตาราง 17 ฉากในบทละครโทรทัศน์

ลำดับ ที่	ชื่อบทละคร	ฉาก	ภาพสะท้อน
		อาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า และอื่น ๆ	ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ใน สถานการณ์ ปัจจุบัน
1	ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี อินเตอร์	•	•
2	สารวัตรใหญ่	•	•
3	กรงกรรม	•	•
4	มธุรสโลกันตร์	•	•
5	ตึกตาผี	•	•

ตาราง 17 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อบทละคร	ฉาก	ภาพสะท้อน เหตุการณ์ใน สถานการณ์ ปัจจุบัน
		อาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า และอื่น ๆ	
14	แรงเงา 2	•	•
15	พรายพิฆาต	•	•
16	ไฟหิมะ	•	•

จากตารางข้างต้น พิจารณาสัมพันธบทฉากในบทละครโทรทัศน์ ทั้ง 16 เรื่อง พิจารณาอธิบายและยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แจ่มแจ้งดังนี้

1. สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า และอื่น ๆ

การสร้างฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้า ในบทละครโทรทัศน์ มีความสำคัญต่อความเข้าใจในการรับรู้และความเข้าใจถึงสถานการณ์ในเรื่อง โดยการสร้างบรรยากาศอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลอดจนตลาดร้านค้าจะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่ตัวละคร กำลังดำเนินอยู่ หรือกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งการสร้างฉากในบทละครนอกจากจะต้องสอดคล้อง สัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทละครแล้ว ฉากเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า ยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ตลอดจนอาชีพการงาน ของตัวละครอีกด้วย การศึกษาสัมพันธบทฉากเกี่ยวกับ อาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า ตลอดจนศาสนสถาน เป็นการศึกษาถึงการใช้อยู่คำภาษาในการอธิบายให้เข้าใจถึง ลักษณะของสิ่งก่อสร้าง บรรยากาศสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่จริงในสังคม อันจะทำให้เข้าใจ วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อเรื่อง และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้ประพันธ์บทละครต้องการ นำเสนอให้ชัดเจน ผลการวิเคราะห์สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาดร้านค้า และอื่น ๆ ในบทละครโทรทัศน์จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี อินเตอร์, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิด ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังต่อไปนี้

1.1 อาคารบ้านเรือน เป็นฉากอาคารบ้านเรือนของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ จากการศึกษามบทละครโทรทัศน์พบฉากอาคารบ้านเรือนในบทละคร จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่

สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสนสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย บัณฑิต, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทจากอาคารบ้านเรือนมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.1.1 บ้านหรรษา เป็นฉากภายในห้องอาหารของบ้านหรรษาล้างหนึ่งแสดงถึงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพลักษณะของบ้านหลังใหญ่ของผู้มีฐานะ ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไปในเรื่อง **ไฟหิมะ ตอนที่ 1** ในวันครบรอบวันแต่งงานรตีแต่งตัวสวยนั่งรอหिनผู้เป็นสามีที่โต๊ะอาหารภายในบ้านหลังใหญ่ ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...ภายในบ้านหลังใหญ่ บนโต๊ะอาหารมีเทียนสีส้มสวยงามและแจกันดอกไม้สวยเก๋ พร้อมจานอาหาร และอุปกรณ์เข้าชุดอย่างดี

รตีแต่งตัวสวยนั่งหน้าเรียบนิ่งอยู่ที่โต๊ะอาหารคนเดียว เธอปล่อยให้โทรศัพท์มือถือดังตลอดเวลา โดยไม่คิดจะรับสาย แม่เบอร์ที่โทรมาจะโชว์ชื่อว่า “ที่รัก”

สักครูแม่บ้านชื่อป้าแจ้วเข้ามาถามเจ้านายสาวอย่างกล้า ๆ กลัว ๆ ว่า “จะให้เตรียมอาหารหรือยังคะคุณ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายวิหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นถึงฉากและบรรยากาศภายในห้องอาหารที่ตกแต่งได้อย่างสวยงาม มีแม่บ้านที่คอยรับรองเจ้าของบ้านอยู่ ซึ่งการใช้ถ้อยคำบรรยายสัมพันธ์บทกับสถานที่ภายในบ้านของผู้ที่มีฐานะที่มีอยู่จริงในสังคม

1.1.2 บ้านเรือนทั่วไป เป็นฉากภายในห้องนอนของบ้านหลังหนึ่งแสดงถึงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพลักษณะของบ้านของชนชั้นกลาง ที่ผู้ปกครองทำงานรับเงินเดือนทั่วไป ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไปในเรื่อง **วัยแสนสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 3** ปรากฏมีนางสังหรณ์ว่าจะเกิดเรื่องร้ายกับบุ๊คบุตรชาย จึงรีบกลับมาบ้านเพื่อมาดูแลบุ๊ค ซึ่งกำลังนอนเล่นเกมอยู่ในห้องนอน ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...ปราบมีนางสังหรณ์อะไรบางอย่าง จึงขอแลกเวรกับชิน พอออกเวรตอนเช้า ก่อนเข้าบ้าน ก็ซื้อโจ๊กไปฝากบู๊ต เข้าไปในห้องนอนบู๊ต เห็นบู๊ตกำลังเล่นเกมอย่างเมามัน จึงวางถุงโจ๊กลงบนโต๊ะหน้าคอมฯ

“พอ! ตกใจหมด” บู๊ตหันมาเห็นพ่อก็ตกใจ

ปราบบอกว่าพ่อตะโกนเรียกไม่หือไม่อือเลย ดักค่อว่าอย่าบอกนะว่าเล่นจนถึงเข้า บู๊ต หงุดหงิดแก้ตัวว่าเพิ่งตื่นมาเล่น วันนี้วันหยุดเล่นนิดหน่อยเอง

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงฉากและบรรยากาศภายในห้องนอนของบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งแสดงสัมพันธ์ท ให้เห็นภาพแทนบ้านของบุคคลธรรมดาในสังคมจริง

1.2 ตลาด ฉากตลาดเป็นหนึ่งในสถานที่เด่นชัดที่มักปรากฏในบทละครโทรทัศน์ เพื่อแสดงสัมพันธ์ทให้เห็นถึงบริบทวิถีชีวิตของผู้คนที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีลูกค้ามาจับจ่าย ซื้อของ จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบฉากตลาดในบทละคร จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ มธุรสโลกันตร์, สารวัตรใหญ่, โพธิ์มะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรีย่ลผู้ชาย บั๊ม, ซีรีย่ลผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลผู้ชาย ภูผา, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่าง สัมพันธ์ทฉากตลาดมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.2.1 ฉากตลาดย่านบางกะปิ เป็นฉากตลาดชุมชนแห่งหนึ่งในย่านบางกะปิ แสดงถึงสัมพันธ์ทให้เห็นถึงบรรยากาศของตลาดที่มีอยู่กับสถานที่จริง ปรากฏใช้ในข้อมูล การวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่องมธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 1 ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ได้นำเสนอ ฉากตลาดแห่งหนึ่งในเขตเมืองหลวง ดังบทสนทนาดังนี้

...ที่ตลาดชุมชนแห่งหนึ่งในย่านบางกะปิ คนเดินขวักไขว่ดูของซื้อของกันแทบ จะเปียดเสียด เสียงดนตรีหมอลำสนุกเร้าใจดังเข้ามาพร้อมรถกระบะเก่า ๆ ดิดเครื่อง ขยายเสียง เชิญชวนเที่ยวงานผิงลูกนิมิตที่วัดใกล้ชุมชนเล่นมาจอดกลางตลาด

ทันใดนั้น ทศพล หนุ่มหล่อสูงสง่าหน้าคมเข้มก็กระโดดลงจากรถ ยิ้มสดใสรวากับ คู่แค้นกับคนในตลาดอย่างดี ประกาศเชิญชวนกะล่อนนิต ๆ ทะเล้นหน่อย ๆ เรียกรอยยิ้มและความเอ็นดูจากผู้คนละแวกนั้นทั้งสาวแก่แม่มาัยกันทั่วหน้า...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากที่อยู่ในละครมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบรรยากาศของผู้คนที่จับจ่ายซื้อของกันภายในตลาดชุมชน โดยในระหว่างนั้นก็มีความสัมพันธ์ถึงกิจกรรมงานบุญที่จะจัดขึ้นที่วัดในชุมชนทำให้เห็นถึงสุนทรียภาพความครึกครื้นภายในตลาด ซึ่งเป็นภาพแทนฉากสถานที่ที่มีอยู่จริงในสังคม

1.2.2 ฉากตลาดสด เป็นฉากตลาดสดแสดงถึงสัมพันธ์ที่เห็นถึงบรรยากาศของตลาดที่มีอยู่กับสถานที่จริง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ซีรีย์ลูกผู้ชาย ภูผาตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์ละครโทรทัศน์ได้นำเสนอฉากตลาดแห่งหนึ่งในเขตเมืองหลวง ดังบทสนทนา ดังนี้

สายวันนี้ที่ตลาดสด อาม่าลุยเดินหาซื้อผัก หยิบตะกร้าผักที่เหลือเลือกขึ้นมาถามแหม่วว่านี่เท่าไร แหม่มองแวบเดียวบอก “สองหลิ่งแล้วกัน”

อาม่าต่อเหลือสสิ่งเดียวเพราะเป็นของเหลือเลือกแล้ว อาม่ายืนดัดให้สสิ่งเดียวแหม่มยวน ๆ แต่บ่นตามประสาวา คิดราคาเอาเอง ที่หลังก็ไม่ต้องถามว่าเท่าไรจะให้เท่าไรก็แล้วแต่เลย

อาม่าพอใจที่ได้ราคาที่ดีตรง เดินไม่ต้อปากต่อคำ ไปที่แผงขายผลไม้ของลำไยถามว่า อุ่นนี้ขายยังไ

ลำไยบอกว่าชืดละหกหลิ่ง อาม่าถามว่าแล้วที่มีตำหนิละ ลำไยบอกว่าไม่มี มีแต่ที่สวย ๆ สด ๆ ขายราคาเต็ม

อาม่าทำหน้ารังเกียจว่าผลไม้ฝรั่งอ้าวไม่ชอบ แล้วจะเดินไป พอดีภูผาเดินยืมเข้ามาบอก

“ป้าลำไย เอาอุ่นพวงนึง”

อาม่ารีบบอกว่าอย่าเอา ชืดละตั้งหกหลิ่ง ภูผาบอกว่าวันนี้อ้าวรวยมาขอกินซักพวงน้ามา อาม่าบอกว่ารวยก็เก็บไว้ทำอย่างอื่น

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนายระหว่างอาม่าซึ่งเป็นลูกค้ากำลังสนทนากับแม่ค้าขายผลไม้แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากที่อยู่ในละครมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบรรยากาศของผู้คนที่จับจ่ายซื้อของกันภายในตลาดสด มีการต่อรองราคาซื้อขายและการลดราคา แสดงให้เห็นถึงสังคมวัฒนธรรมแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยพึ่งพากัน

1.3 คลินิก เป็นฉากสถานรักษาพยาบาล อาจเป็นกิจการของภาครัฐหรือเอกชน เพื่อรักษาโรคต่าง ๆ ที่อาการไม่ร้ายแรง จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบฉากคลินิกในบทละคร จำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรียูถูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตึกดาผี, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทฉากโรงพยาบาลหรือตลาดมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.3.1 คลินิกทันตกรรม เป็นฉากคลินิกทันตกรรมแห่งหนึ่งในบทละครแสดงถึงสัมพันธ์ให้เห็นบรรยากาศภายในคลินิก ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 7** หลังจากที่แม่ของนลินีได้เตือนลูกสาวให้ความสนใจหมอก๊อชชนนท์ เธอจึงไปหาหมอก๊อชชนนท์ที่คลินิก ทำให้เห็นถึงฉากคลินิกในบทละครดังบทสนทนาดังนี้

...“ฉันติดต่อกุณหมอมไม่ได้ทั้งวัน แก่ต้องไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น แล้วรีบเร่งเรื่องแต่งงานให้จบเร็ว ๆ”

นลินีโดนผลักไสไปอย่างหงุดหงิด แล้วพอไปถึงคลินิกหมอก๊อชชนนท์ก็ยิ่งหัวเสียไปกันใหญ่ เมื่อพบว่ามีคนจำนวนมากมารอทำฟัน เพราะหมอดตรวจรักษาฟรี 7 วัน เป็นโครงการจิตอาสาเพื่อสุขภาพฟันที่ดี

นลินีเดินฝ่าผู้คนเข้าไปถามเจ้าหน้าที่ตรงเคาน์เตอร์ว่าเกิดอะไรขึ้น หมออยู่ไหน ตอนโทรทั้งวันไม่ติดเลย เจ้าหน้าที่บอกว่าคุณหมอกำลังตรวจคนไข้ซึ่งยังมีคิวยาวเหยียด นลินีไม่สนแพ้เสียงว่าตนต้องคุยกับหมอเดี๋ยวนี้...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายไวยากรณ์ของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และคำพูดของตัวละครแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากและบรรยากาศของตัวละครที่สัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงสภาพบรรยากาศของสถานที่มาติดต่อใช้บริการภายในคลินิก ตลอดจนการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำคลินิก ซึ่งเป็นสัมพันธ์ที่มีอยู่กับสถานที่จริง

1.3.2 คลินิกรักษาโรคทั่วไป เป็นฉากคลินิกทั่วไปของหมอสุราที่เปิดคลินิกที่บ้านในบทละครโทรทัศน์ โดยสัมพันธ์แสดงให้เห็นบรรยากาศภายในคลินิก และการรักษาอาการบาดเจ็บของผู้ป่วย ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ซีรียูถูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 2** สมคิดถูกพวกนักเลงทงหนี่ไล่ตามรุมทำร้าย ภูผาซึ่งกำลังขายขนมเห็นเหตุการณ์พอดีจึงเข้าไปช่วยเหลือและพาสมคิดไปคลินิกของหมอสุรา ดังบทสนทนาดังนี้

...สมมติถูกพวกเชิดไล่ตีเลือดอาบน้าร่วงหนีมา พวกเชิดวิ่งตามรอยเลือดมา แต่ไม่เจอตัวแล้ว พวกมันบอกกันว่าถ้างน้ำก็ไม่่นารอดโดนตีหัวแตกเสียขนาดนั้น เชิดเดินไปดูเรือฎาเชื่อว่าต้องมีคนช่วยสมมติไว้แน่ ๆ

ภูผากับทอรุ่งหิ้วปีกสมมติเข้าไปในคลินิก นุสรตจใจถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทอรุ่งบอกว่าโดนนักเลงตีหัวมา คุณป้าช่วยทำแผลให้ที นุสรตบอให้เอาเข้าไปในห้องเลย

จากการซักถาม สมมติรับว่าตนเข้าบ่อนและถูกจับได้ว่าโกง ภูผาถามว่าไปโกงมาอีกแล้วหรือ บอกแล้วว่าอย่าเข้าไปเล่น สมมติเสียงอ่อยว่า

“ถ้าไม่ไปเล่นแล้วจะเอาเงินที่ไหนมาคืนนายละ”

“ก็บอกแล้วไงยากให้ ไม่ต้องคืนแล้ว ฉันต้องไปแล้วนะ”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ตัวละครโทรทัศน์ และการสนทนาของตัวละครแสดงให้เห็นถึงฉากและบรรยากาศภายในคลินิกที่มีคุณหมอกำลังให้การพยาบาลผู้ป่วยเบื้องต้น ซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพบรรยากาศการรักษาที่คลินิกในสังคมจริง

1.4 ร้านอาหารตามสั่ง ฉากร้านอาหารทั่วไปไม่ใหญ่มาก มีแม่ค้าหรือพ่อค้าทำอาหารตามสั่งลูกค้าสั่ง มีเมนูซ้ำ ๆ มักเป็นอาหารที่ใช้เวลาทำไม่นาน โดยร้านอาหารตามสั่งอาจมีทำเลตั้งอยู่ทั่วไป จากการศึกษาดังกล่าวพบฉากร้านอาหารตามสั่งในบทละครจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, ไฟหิมะ, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, กรงกรรม, บ่วงนฤมิต, พรายพิฆาต และตะกรุดโทน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทฉากร้านอาหารตามสั่งมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.4.1 ร้านอาหารตามสั่ง เป็นฉากภายในร้านอาหารตามสั่งแสดงถึงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นภาพบรรยากาศภายในร้านอาหารที่มีลูกค้ากำลังสั่งอาหาร โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 2** หลังจากที่มันนี่เห็นเหตุการณ์การต่ออาชกรรมของผู้คน ด้วยความกลัวเธอรีบกลับมาถึงร้านอาหารที่ทำงานอยู่ โดยเธอรีบหลบไปหลังร้านดังบทสนทนาดังนี้

มันนี่ขับซาเล้งมาจอดหน้าร้านอาหารตามสั่งของเจ้จวบผู้เป็นน้า เจ้จวบปากร้ายแต่ใจดี โผงผางตรงไปตรงมา เมื่อแกเหลือบเห็นหลานสาวก็ละมือจากกระทะที่กำลังผัดข้าวบนเตาเดินอาด ๆ ไปเล่นงาน

“มาแล้วหรือนั่งตัวดี...แล้วไหนผักเจ๊ อยู่ไหน”

“ผัก...เอ้อ...ไม่มีแล้ว พอดี...”

“พอดีอะไร”

มัทนีไม่รู้จะตอบอย่างไร พลันหันไปเห็นรถมอเตอร์ไซด์ที่ชายหนุ่มกำลังขี่เข้ามา
ก็รีบหาผ้ามาคลุมซาเล้ง

“อะไรของเอ็งนั่งมัท ถามไม่ตอบ”

“ฉันเข้าไปล้างจาน ล้างห้องน้ำก่อนนะเจ๊”

มัทนีเดินหนีไปหลังร้าน ทั้งเจ๊จวบยืนงงอยากจะทำตามไปแต่บุญคำลูกค้าที่รอ
ข้าวผัดตะโกนเสียงดังลั่น

“เจ๊...ข้าวผัดของฉันวันนี้จะได้กินมั๊ย...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ตัวละคร
โทรทัศน์ และคำพูดของตัวละครแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพของฉากและบรรยากาศภายใน
ร้านอาหารตามสั่ง ซึ่งมีแม่ค้ากำลังทำอาหารให้กับลูกค้าที่นั่งรออยู่ โดยภายในร้านอาหาร
มีห้องน้ำบริการลูกค้าด้วย ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

1.4.2 ร้านอาหารริมทาง เป็นร้านอาหารที่อยู่ระหว่างทางที่ขวัญอุมา กับ
ลูกปลา กำลังเดินทางกลับจากต่างจังหวัดเพื่อขอต้นฉบับบทตัวละครเรื่องรอยอดีต ในระหว่างทาง
จึงแวะรับประทานอาหาร ดังปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 2** ขวัญอุมา
เดินทางไปบ้านของภานีเพื่อดูต้นฉบับบทละครเรื่องรอยอดีต แต่ก็ไม่ได้ความเนื่องจากคำบอกเล่า
ของภานีว่าผู้เขียนบทได้เสียชีวิตไปแล้ว จึงขอลากลับ ระหว่างทางจึงแวะรับประทานอาหาร
ดังบทสนทนาดังนี้

“อ้าว...แล้วใครจะรู้ความจริงเรื่องนี้ล่ะ” ขวัญอุมาถาม พอภานีบอกว่าตนคิดว่า
มันเป็นเพียงนิยาย ขวัญอุมาถามว่า “เอ้อ...ไม่ทราบว่ามันก็ของคุณลุงยังอยู่ไหมคะ”

ทั้งขวัญอุมาและลูกปลาช่วยกันพูดว่าเรื่องนี้

สนุกมาก เลยอยากเก็บข้อมูลของละครให้มากที่สุด

เพื่อเข้าถึงตัวละครได้มากขึ้น ภานีจึงขอให้ขวัญอุมา

ทิ้งเบอร์โทรศัพท์ไว้ ตนหาพบเมื่อไหร่จะโทรไปบอก ลูกปลารีบลุกขึ้นยืนนามบัตร
ของตัวเองให้บอกว่า

คุณภาณีโทรได้ตลอดเวลาเลย เมื่อออกมานั่งดื่มกาแฟกันที่ร้านอาหารหน้ารีสอร์ทกลางทาง ลูกปลาน้ำจืดเห็นว่าเหนื่อยใจในที่สุดก็ไม่ได้เรื่อง

“ไม่รู้สิ ยังไม่ได้เรื่องตอนนี้ แต่ฉันไม่ยอมแพ้แน่ ต้องหาหลักฐานมายืนยันกับพี่เชนทร์ให้ได้ว่านิยายไม่ถูกต้อง” ลูกปลาดกใจถามว่าจะเปลี่ยนเรื่องให้ได้จริง ๆ หรือ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนาของตัวละครแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพของฉากที่ร้านอาหารริมทาง ซึ่งเป็นจุดพักในระหว่างการเดินทางขากลับของตัวละคร จากฉากดังกล่าว แสดงสัมพันธภาพเชื่อมโยงให้เห็นบรรยากาศหลังจากรับประทานอาหารตัวละครดื่มกาแฟเพื่อความผ่อนคลายจากการเดินทาง

1.5 ผับ เป็นสถานที่ให้ความบันเทิงยามค่ำคืนแก่ตัวละครในบทละครโทรทัศน์จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ พบฉากผับหรือสถานบันเทิงยามค่ำคืน จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ซีรียลผู้ชาย ภูเขา, แรงเงา 2 และวัยแสบสาแหรกขาดโครงการ 2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธภาพฉากผับมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1.5.1 ผับ เป็นฉากบริเวณภายในผับแห่งหนึ่งแสดงถึงสัมพันธภาพให้เห็นถึงบรรยากาศผู้คนที่เต้นกันอย่างสนุกสนานตามจังหวะของเพลง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟหิมะ ตอนที่ 1** อาทิตยาหรือดี๊ยากับเพื่อนอีกสองคนได้ไปเที่ยวหาความบันเทิงใจในผับกลางใจเมือง ทั้งหมดเต้นอย่างสนุกสนานท่ามกลางเสียงเพลงที่ดังสนุกสนานดังบทบรรยายฉากดังนี้

ที่หน้าผับแห่งหนึ่ง อาทิตยาหรือดี๊ยากับเพื่อนสาวอีกสองคนคือไป๋กับโรส กำลังแดนซ์กันสุดเหวี่ยงท่ามกลางเสียงเพลงดังกระหึ่มและนักเที่ยวจำนวนมาก

หลังจากเต้นกันจนหน้าใจสามสาวเดินประคองกันออกมาหน้าผับ โรสเพิ่งออกหักจึงเมานักกว่าเพื่อน เธอกันด่าอดีตแฟนที่ทิ้งไปอย่างไม่ไยดี บ่นเสร็จก็ทำท่าจะอ้วก ดี๊ยากับไป๋ต้องพุงพาเดินไปที่รถ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงฉากและบรรยากาศที่ผู้คนสนุกสนานครื้นเครงกันภายในผับแห่งหนึ่ง ซึ่งสัมพันธ์กับภาพบรรยากาศของผับในยามค่ำคืนในสถานที่จริงของสังคม

1.5.2 ผับ เป็นฉากภายในผับแห่งหนึ่งโดยมีตัวละครไออุ่นได้ไปเที่ยวเนื่องในงานเลี้ยงวันเกิดของพี่สิงห์ ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด** **โครงการ 2 ตอนที่ 16** ไออุ่นขออนุญาตป้ามางานเลี้ยงวันเกิดของพี่สิงห์ที่ผับแห่งหนึ่ง ดังบทสนทนาดังนี้

คืนนี้ไออุ่นชวนแอนเนไปปาร์ตี้วันเกิดพี่สิงห์กัน แอนเนรับคำทักที่บอกว่า สำหรับพี่สิงห์ไม่ต้องคิดนาน แล้วทั้งสองก็ไปที่ผับ แอนเนถามว่าป้าแกยอมให้มาเที่ยวแบบนี้หรือ

ไออุ่นบอกว่าพอป้ารู้ว่ามากับพี่สิงห์ก็อนุญาตแถมให้เงินมาซื้อของขวัญวันเกิดอีกสามพันบาท

แอนเนฟังแล้วยิ้มเป็นนัยพันธุว่า

“พอแกไม่ได้แค่ชอบพี่สิงห์หรือ เขาอยากให้แกกับพี่สิงห์แต่งงานกัน

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นถึงฉากผับแห่งหนึ่ง ซึ่งแสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นฉากผับเป็นสถานที่จุดนัดพบและจัดงานเลี้ยงของกลุ่มวัยรุ่น

2. สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ฉากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น สภาพแวดล้อมที่แวดล้อมตัวละครในบทละครโทรทัศน์ เช่น ป่าเขา แม่น้ำ ลำธาร หรือชายหาดทะเล สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาในการนำเสนอฉากธรรมชาติด้วยการบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละคร หรือนำเสนอฉากด้วยสัมพันธบทผ่านคำพูดของตัวละครในเรื่อง แสดงให้เห็นถึงภาพธรรมชาติซึ่งพบเห็นได้จริงในสังคม จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ จำนวน 16 เรื่อง พบฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ฉากป่าเขา ในป่าดงพญาไฟ ฉากป่าเขาทั่วไปไม่ระบุพื้นที่ ฉากชายหาดริมทะเล สามารถยกตัวอย่างสัมพันธบทฉากธรรมชาติประกอบการอธิบาย ดังนี้

2.1 ป่าเขา เป็นฉากทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ตัวละครได้เดินทางไป จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบฉากป่าเขา จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ มธุรสโลกันตร์, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พชรมนตรา และตะกรุดโทน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์บทฉากป่าเขา มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.1.1 ป่าเขาดงพญาไฟ เป็นฉากบรรยายอากาศภายในป่าเขาดงพญาไฟ แสดงถึงสัมพันธ์ให้เห็นภาพบรรยายอากาศภายในป่าเขาที่มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ และยังเป็นที่พักอาศัยของชุมเสือด้วย โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์บรรยายสภาพแวดล้อมและที่อยู่ของชุมเสือที่อยู่ในดงพญาไฟ และนำเสนอเหตุการณ์ในฉากด้วยคำพูดสนทนาของตัวละคร ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ที่ชุมเสือกในดงพญาไฟ...วันนี้เสือกออกปล้น เนตรทรายลูกสาววัย 26 ที่ทั้งสวย แกร่ง และเก่งอย่างหาตัวจับยาก ถือโอกาสที่พ่อไม่อยู่ชวนมะไฟกับบุญรอดออกไปล่าสัตว์

มะไฟดึงว่าลุงเสือกไม่ชอบให้เราออกล่าสัตว์ในป่า บุญรอดบอกว่ารู้ แต่ทำไมได้ก็เนตรทรายอยากไปนี่

“ไปหาชิงนกยิงกระรอกเดี่ยวเดี๋ยวเอง คงไม่เป็นไรหรอก” เนตรทรายในชุดทะมัดทะแมงพร้อมออกล่า “วันนี้พ่อออกปล้นกว่าจะกลับก็เย็น ๆ ค่ำ ๆ โน่นละไป...รีบไปกันเถอะ”

เนตรทรายโดดลงเรือนำไปทันที ทำให้มะไฟกับบุญรอดต้องรีบตาม

ทั้งสามเดินไปในป่าดงพญาไฟไกลจากบ้านมากจนบุญรอดกับมะไฟชวนกลับ เพราะเกรงอันตราย เนตรทรายถามว่าจะกลับได้ไยยังไม่ได้ยิงอะไรเลยสักตัว พลันก็ร้องตื่นเต้นเมื่อเห็นรอยเท้ากว้าง

เนตรทรายวิ่งตามรอยเท้ากว้างไปอย่างรวดเร็ว มะไฟกับบุญรอดต้องวิ่งตามแต่ไม่เห็นเนตรทรายแล้ว

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และคำพูดของตัวละครแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากและบรรยากาศภายในป่าดงพญาไฟ และการดำเนินดำเนินชีวิตของตัวละครที่อาศัยอยู่ในป่าด้วยการออกล่าสัตว์ป่า

ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพของเทือกเขาตงพญาไฟในอดีตซึ่งสามารถพบเห็นร่องรอยของสัตว์ป่าได้ในสมัยก่อน

2.1.2 ป่าเขาตงดิบ เป็นฉากภายในป่าตงดิบที่ตัวละครได้เดินทางเข้าไปเพื่อตามหาเพชรพรสิริมพ เมื่อใกล้ค่ำตัวละครได้หยุดพักและกางเต็นท์นอน โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**พชรมนตรา ตอนที่ 1** ประพจน์พ่อของณดลป่วยมีอาการแพ้หาเพชรเม็ดหนึ่งในป่า ณดลเพื่อให้พ่อหายจากอาการป่วยจึงได้อาสาเข้าไปในป่าเพื่อออกตามหาเพชรมาให้พ่อ เมื่อเดินทางในป่าถึงเวลาใกล้ค่ำจึงหยุดพักกางเต็นท์ ดังบทสนทนาดัง

...เมื่อเห็นว่าเย็นมากแล้วกลุ่มของณดลหยุดพักกลางป่าใกล้ลำธาร วิทย์ให้ลูกหาช่วยกันกางเต็นท์ตั้งแคมป์และเตือนณดลกับอาทิตย์ที่ชอบพูดเล่นให้ระวังปาก เพราะอาถรรพณ์ป่าน่ากลัวกว่าที่คิด ณดลรับฟังแต่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องอาถรรพณ์แต่ที่แน่ ๆ ในป่ามีแมลงที่กัดแล้วคันมาก พอเขาจะเกาเพชรกลับร้องห้าม บอกว่าถ้าเกาจะยิ่งคันไม่หยุด ต้องใช้วิธีเสียดเพราะพิษมันแพ้ น้ำลาย

ณดลโดนแมลงกัดที่ข้อศอก พยายามจะเอามือเสียดแต่ไม่ถึง เพชรเลยจัดการให้โดยใช้ปลายลิ้นแตะเบา ๆ ละมุนละไมจนณดลเพลอเคลิ้มอย่างไม่รู้ตัว ขณะที่เพชรออกอาการเขินแปลก ๆ ถามอายุ ๆ ว่าเป็นยังไงบ้าง..

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ตัวละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากและบรรยากาศภายในป่าตงดิบแห่งหนึ่ง พอใกล้พลบค่ำก็มีแมลงมากัดผู้คนในบทละคร ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพแทนของป่าตงดิบที่มีแมลงและสัตว์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในป่าเขาในประเทศไทย

2.2 ทะเลและริมทะเล เป็นฉากทรัพยากรธรรมชาติทางน้ำ ที่ตัวละครได้เดินทางไปในบรรยากาศ ซึ่งทำให้เกิดเหตุการณ์ในการดำเนินเรื่องต่าง ๆ จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบฉากทะเลและริมทะเล จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ไฟหิมะ, บ่วงนฤมิต และพรายพิฆาต เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธ์ฉากริมทะเลมา ประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.2.1 ริมทะเลบางแสน เป็นฉากริมทะเลบางแสนจังหวัดพัทยาที่ตัวละครได้เดินทางไปเที่ยวในวันหยุด โดยแสดงให้เห็นสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของบรรยากาศสถานที่ริมทะเลบางแสนที่มีอยู่จริง ดังปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง **วัยแสบ**

สาเหตฺรฆาต โครงการ 2 ตอนทึ่ 15 หลังจากทึ่บู้ครึ่รักษาอาการป่วยจากการติดเกมหายขาด ปราบจึงอนุญาตให้บู้กับเพื่อนได้เดินทางไปเที่ยวที่ทะเล ดังบทสนทนาดังนี้

เมื่อถึงวันนัดไปขึ้นรถตู้ที่สายใต้ใหม่กัน อลินจะไปส่งถึงรถ บู้บอกแม่ว่า ตนไม่ใช่เด็กแล้ว ขอไปแบบแมน ๆ ลูกผู้ชายหน่อย ก็พอดิบอมมาถึง ปราบเร่งให้รีบไป เดียวตกรถ อลินยังน้อยดึ่เตือนให้ดูแลกันดี ๆ นะ

พอส่งบู้ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ปราบก็ชวนอลินกลับบ้านไปหากิจกรรมทำกันบ้าง อลินค่อนด่าเขิน ๆ แต่ก็กลับไปกับปราบ

ส่วนพวกบู้ไปถึงบางแสนก็เล่นน้ำทะเลและถ่ายรูปกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน และข้า ๆฮา ๆ กันตามประสา ต่างสนุกสนานโลมึชีวิตชีวาสุด ๆ บู้ส่งคลิปรวมข้อความให้เฉอฟ้าว่า

“Hello พี่เฉอจากบางแสนครึบ....C U in NY!” พร้อมรอยจูบ...จวบ!!!

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์และบทสนทนาของตัวละคร แสดงให้เห็นภาพบรรยากาศของธรรมชาติชายหาดริมทะเล ที่มีกลุ่มคนกำลังลงไปเล่นน้ำทะเลอย่างสนุกสนาน

2.2.2 ชายหาดริมทะเล เป็นฉากชายหาดริมทะเลที่เบื้องหน้ามีโขดหินสูงต่ำ สลับเรียงรายอยู่ แสดงลัษณ์พันธ์ทให้เห็นถึงภาพบรรยากาศของชายหาดริมทะเลที่พบเห็นได้จริงในธรรมชาติ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ไฟทิมะ ตอนทึ่ 16** ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ ใช้การบรรยายโวหารสภาพแวดล้อมของชายหาดริมทะเลที่เต็มไปด้วยความทรงจำเมื่อครั้งก่อนของติยา ดังบทบรรยายดังนี้

...ติยาเดินออกไปยังชายหาด นึกถึงภาพความสุขความทรงจำดี ๆ ที่ผ่านมาก่อนจะรำพึงอย่างแสนเศร้า

“ฉันยังรอคุณอยู่เสมอ คุณต่างหากที่ทิ้งฉันไป คุณอยู่ที่ไหน...คุณห็น คุณอยู่ที่ไหน”

เธอเดินไปยืนริมทะเลตะโกนเรียกหาเขาสุดเสียง แล้วยืนนิ่งอยู่อย่างนั้นเนิ่นนานก่อนจะเดินต่อไปยังโขดหินที่เคยมีความหลังกับห็น ปีนป่ายขึ้นไปแต่ก็ลื่นลล้ลงมาจนหัวเข่าถลอกเลือดซึม นั่งก้มหน้าอยู่ตรงนั้น

“เจ็บมากไหมครับ” เสียงใครคนหนึ่งดังขึ้น ตียางเขยหน้ามองแล้วตะลึงพูดไม่ออก “ไม่เป็นไรแล้วนะครับ ผมจะทำแผลให้”

หึนนั้นเอง! เขานั่งลงเป่าไล่เศษทรายที่หัวเข่าเธอแล้วปิดพลาสติกคลุมรูปหัวใจ ตรงแผลถลอกอย่างเบามือ...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ตัวละครโทรทัศน์ และคำพูดของตัวละคร แสดงให้เห็นภาพบรรยากาศของธรรมชาติชายหาดริมทะเล ที่มีหาดหินสลับสูงต่ำ หากไม่ระวังก็จะทำให้ได้รับบาดเจ็บได้ดังตัวละครในเรื่อง ซึ่งสัมพันธ์กับภาพบรรยากาศธรรมชาติของชายหาดที่มีอยู่จริงตามริมทะเล

2.3 ทุงนา เป็นฉากบรรยายภาพท้องทุ่งนาในฤดูทำนาแสดงถึงสัมพันธ์ให้เห็นภาพวิถีชีวิตชาวนาที่ถอนวัชพืชให้ต้นข้าว จับสัตว์น้ำกันอย่างสนุกสนาน โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ **ผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 7** ผู้ประพันธ์ตัวละครโทรทัศน์บรรยายบรรยากาศของชาวนาและตัวละครเอกที่กำลังช่วยกันถอนวัชพืชออกจากท้องนาข้าว และจับสัตว์น้ำเพื่อประกอบอาหาร ดังบทบรรยายดังนี้

...ทุ่งนาต้นข้าวเขียวขจี...เสื่อ เขียง แสวง อีหล่า และทิพย์กำลังช่วยกันถอนวัชพืช และจับสัตว์น้ำที่เป็นศัตรูของต้นข้าว กระจ่างนั้นชลอรถเดินทางร่มสีสดไล่ตามคันนาในชุดเอี๊ยมยีนส์ทะมัดทะแมง ตามหลังมาด้วยทศพลเดินเป่าราวคนฝึกการ จับทั้งแขนทั้งขา สภาพน่าขำมากกว่าน่าสงสาร

“อ้ายไปพัดกับหมาหม่องได้มา” อีหล่าร้องทักพี่ชาย

“หมาแถวนี้ละ”

“นายพล!” ชลอรถแว๊ดไล่และจ้องมองคาดโทษ ทศพลเข็ดหน้าไม่สนใจแล้วเดินกะเผลกไปทางพวกแสวง...ทิพย์กับอีหล่าพากันเข้าพอบจะเข้าใจสถานการณ์

“อ้อ...ฮู้แล้ว บ่ต้องถามให้หลายความ ตีกันไปตีกันมาเดี๋ยวก้อฮักกัน”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ตัวละครโทรทัศน์ และคำพูดของตัวละครแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของฉากและบรรยากาศภายในท้องทุ่งนา

ในฤดูฝน ที่เต็มไปด้วยต้นข้าวเขียวขจี ภายในทุ่งนาที่มีสัตว์น้ำให้ชาวนาได้จับเพื่อประกอบอาหาร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวนา ซึ่งเป็นฉากที่สามารถพบเห็นได้ในสังคมชนบท

2.4 แม่น้ำ ลำธาร เป็นฉากบรรยากาศบริเวณริมแม่น้ำลำธารที่เต็มไปด้วยป่าไม้ แสดงถึงสัมพันธ์ที่เห็นภาพธรรมชาติของแม่น้ำลำธารในป่าเขาที่มีคนกำลังลงไปแหวกว่าย อยู่ในน้ำ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ในเรื่อง **พชรมนตรา ตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์บรรยายเหตุการณ์ของตัวละครฝ่ายหญิงที่กำลังอาบน้ำอยู่ แต่ได้ถูกตัวละครฝ่ายชายเข้ามาเห็น ดังบทบรรยายดังนี้

...ผ่านไปสักพัก เพชรไปดำผุดดำว่ายอยู่ในน้ำอย่างเปลือยเปลีน อดลเดินมา สะอื้นมองเห็นด้านหลัง เพ่งมองตาพองกำเห็นแผ่นหลังขาวเนียน บ่นพึมพำว่าจะมี ผู้หญิงแถวนี้ได้ยังไง

ชายหนุ่มประหลาดใจสุด ๆ ค่อม ๆ มอง ๆ หลังแนวไม้ แต่แล้วร่างนั้นก็อันตรธานหายไป...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นภาพบรรยากาศแม่น้ำลำธารในป่าเขาที่มีต้นไม้เรียงรายริมแม่น้ำ และมีตัวละคร กำลังแหวกว่ายอย่างเปลือยเปลีนในน้ำ ซึ่งแสดงถึงสัมพันธ์ของบรรยากาศสภาพแวดล้อมของแม่น้ำลำธารในป่าเขาและมีต้นไม้เรียงรายอยู่รายรอบ ซึ่งเป็นภาพแทนของสถานที่ตามธรรมชาติที่มีอยู่จริงตามป่าเขา

3. สัมพันธ์ภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน หมายถึง ฉากที่ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์กำหนดหนึ่ง เพื่อให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ทำให้เห็นถึงเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ฉากเมืองหลวง ฉากด่านตรวจ ฉากชนบท ฉากหมู่บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาล และบริษัทเอกชน เป็นต้น ฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงเป็นการนำเสนอฉากที่ตัวละครดำรงชีวิตอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน มีลักษณะความสมจริงตามสภาพแวดล้อมที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน ผ่านการนำเสนอด้วยคำอธิบายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์หรือผ่านคำพูดของตัวละคร จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์จำนวน 16 เรื่องพบ ฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ฉากเมืองใหญ่ 2) ฉากชนบท และ 3) ฉากหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย สามารถอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนดังนี้

3.1 จากเมืองใหญ่ หมายถึง เมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก และเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และเป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านคมนาคม มีโรงพยาบาล สถานศึกษา บริษัทเอกชนต่าง ๆ จากการศึกษายทละครโทรทัศน์พบฉากเมืองใหญ่ จำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮ้ออินเตอร์, พรายพิฆาต, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตุ๊กตาผี และแรงเงา 2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่าง สัมพันธ์บทฉากเมืองใหญ่มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

3.1.1 ท้องถนนในเมืองใหญ่ เป็นฉากสถานการณ์ที่ผู้คุมนักโทษกำลังขับรถพานักโทษไปยังเรือนจำอีกสถานที่หนึ่ง แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของบรรยากาศสถานการณ์รถนักโทษกำลังขับไปตามท้องถนนในเมืองหลวง โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์ทละครโทรทัศน์เหตุการณ์ของการขนย้ายเหล่านักโทษจากที่คุมขังในตัวเมืองหลวงจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเดินทางไปยังภาคต่างจังหวัดทางภาคใต้ ดังบทบรรยายดังนี้

รถนักโทษ...ขับไปตามถนนในเมืองหลวงจนออกไปชนเมือง ผู้คุมพร้อมอาวุธครบมือ ควบคุมอย่างแน่นหนา เข้มงวด จับตาดูบรรดานักโทษตลอดเวลา

นักโทษที่มาในรถมีมะสาแวนักโทษอุกฉกรรจ์วัย 28 ปี คดีปล้นฆ่าจากภาคใต้ ถูกจัดให้หนึ่งเดี่ยว เยื้อง ๆ ไปมีสยุมภู ถัดไปมีไข่นุ้ย อุสมาน แทนและคักดา

แทนที่ทำทางเป็นมิตรถามคักดาว่าถูกคดีอะไรหรือ ก็ถูกผู้คุมหน้าตาตุตันสั่งห้ามคุยกัน แทนจึงนั่งแต่ตาลอกแล็ก

มะสาแวนั่งหลับตานิ่งแต่ใจคิดอะไรบางอย่างอยู่ สยุมภูลอบมองมะสาแวนี้น ๆ

ขณะเดียวกันผู้การประเสริฐกับสารวัตรดำเกิงนั่งรถมาด้วยกัน ผู้การเปรยว่าหวังว่าพวกมะสาแวนคงไปถึงที่อย่างราบรื่น สารวัตรตอบอย่างมั่นใจมากว่า...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์ทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นสถานการณ์ของขบวนรถนักโทษที่กำลังเดินทางไปยังสถานที่คุมขังอื่นไปตามทางถนนในเมืองหลวง ซึ่งสัมพันธบทให้เห็นถึงภาพบรรยากาศการทำงานของเจ้าหน้าที่กำลังปฏิบัติงานคุมขังนักโทษไปยังเรือนจำอื่น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในสังคม

3.1.2 ห้องประชุมภายในโรงเรียน เป็นฉากห้องประชุมภายในโรงเรียน แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นถึงการทำงานของครูที่กำลังประชุมกันอยู่ โดยปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแทรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ บรรยายภาคบริเวณภายในโรงเรียนที่กำลังจัดกิจกรรมสัมมนาในห้องประชุมว่าด้วยเรื่องการอบรมตัวแทนผู้ขายประกัน ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ห้องประชุมขนาดเล็กโรงเรียนเปี่ยมคุณ หลังเวทีมีตัวหนังสือภาษาอังกฤษ สลับภาษาไทยขึ้นฟลิป ๆ

“ฟังเสียงจากข้างใน เราจะเข้าใจกันมากขึ้น”

ข้าง ๆ ห้องประชุมมีป้ายบอกชื่องาน “การอบรมตัวแทนหัวข้อพิเศษ...ฟังเสียงจากข้างใน...เราจะเข้าใจกันมากขึ้น” โดยคุณทรายทิพย์ เปี่ยมคุณ มีผู้ฟังเป็นตัวแทนขายประกันหลายวัย ประมาณ 40 คน หนึ่งในนั้นคือ ดุจฤทัยที่นั่งอยู่แถวหน้า

ทรายทิพย์ เปี่ยมคุณ หรือทราย ยืนโดดเด่นอยู่หน้าห้อง เธอยิ้มแย้ม แวดตาอ่อนโยน พูดด้วยความเข้าใจในสิ่งที่พูดอย่างมั่นใจ

“จากการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษารายกรณี ทำให้ดิฉันพบว่า การหย่าร้างของพ่อแม่โดยเฉพาะในคู่ที่มีปัญหาเรื้อรังอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อ IQ และ EQ ของเด็กอย่างมาก”

ทรายพูดถึงตรงนี้ บนเวทีก็ขึ้นตัวอักษร “เซวาร์ปัญญา = IQ, เซวาร์อารมณ์ = EQ”

“ทางด้าน IQ เด็กในกลุ่มนี้มีพฤติกรรมขาดเรียนมากกว่าปกติ...ขาดสมาธิ และขาดความตั้งใจในการเรียนรู้ ทางด้าน EQ เด็กกลุ่มนี้...จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีปัญหาการเข้าสังคมกับเพื่อนขาดความเชื่อมั่นและมองไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงฉากบรรยายภายในโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมประชุมอบรมพิเศษ ผ่านการนำเสนอด้วยคำอธิบายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และนำเสนอฉากผ่านคำพูดสื่อสารของตัวละครทำให้เห็นถึงบุคลิกภาพของตัวละครที่เต็มไปด้วยความมั่นใจในตนเองในการสื่อสารของคณะครูกับผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นภาพแทนของการทำงานของครูที่กำลังอบรมบรรยายความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

3.1.3 โรงพยาบาล เป็นฉากภายในห้องพักรักษาตัวของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง แสดงถึงสัมพันธ์ให้เห็นถึงภาพบรรยากาศภายในห้องพักรักษา โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 14** ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ บรรยายรายละเอียดองค์ประกอบภายในห้องพักรักษาที่โรงพยาบาล ที่มีวิหิงนอนพักรักษา และมีจุลมาสผู้เป็นมารดานั่งเฝ้าอยู่ ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ในห้องพักรักษาที่โรงพยาบาล ไวทินนั่งหลับที่เก้าอี้ จุลมาสนอนที่เตียงญาติ กิ่งแก้วเดินนำคนขับรถเข้ามาพร้อมเตียงปิกนิกและเครื่องนอน บอกให้คนขับกางเตียงให้ไวทิน กำชับให้ทำเบา ๆ เพราะทุกคนหลับอยู่

จุลมาสหรีตาคู เห็นกิ่งแก้วไปปลุกไวทินให้มานอนเตียงสบาย ๆ เอายาก่อนนอนให้กิน บอกว่าตนจะกลับก่อน พรุ่งนี้เช้าเขาและคุณจุลมาสอยากได้อะไรอยากทานอะไรให้โทรบอกเดี๋ยวตนจะเอามาให้

จุลมาสเห็นความจริงใจของกิ่งแก้วแล้วรู้สึกที่ครอบครัวใจอยู่ค่อย ๆ อ่อนตัวลง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงฉากบรรยากาศภายในห้องพักรักษาของโรงพยาบาลที่มีตัวละครวิหิงนอนพักรักษา โดยมีบิดาและมารดาคอยเฝ้าอยู่ ภายในห้องพักรักษา นอกจากมีเตียงพักรักษาแล้วยังมีเตียงสำหรับญาติผู้ป่วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพของสภาพบรรยากาศของห้องพักรักษาภายในโรงพยาบาลซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง

3.1.4 บริษัท เป็นฉากการประชุมของบริษัทพิภพพิมานซึ่งเป็นบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง แสดงถึงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนที่กำลังจัดการประชุมอยู่ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 2** ภายในห้องประชุมของบริษัทพิภพพิมาน พิษัยแนะนำตัวมานพ้ำต่อที่ประชุมว่าเป็นผู้จัดการคนใหม่ฝ่ายการตลาด ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

...มานพ้ำเหยียดยิ้มร้าย กวาดตามองรอบบริษัท “โรงงานใหญ่โต ยึดมาเป็นของเราได้ก็ดีสิ...แค่ปิด

โรงงานแล้วขายที่ดินก็รวยไม่รู้เท่าไรแล้ว เก็บเงินก้อนเป็นพันล้านเข้ากระเป๋าสบาย ๆ”

นวนลทิพย์เปิดประชุมใหญ่เรียกทุกฝ่ายหารือเรื่องเฟอร์นิเจอร์รุ่นใหม่ที่จะวางขายอีกไม่นาน ม่านฟ้าเริ่มแผนป่วนทันที ชัดคอและชัดขวางทุกแผนงานจนจินดาทนไม่ไหวได้ตอบแทนนวนลทิพย์และทีมงาน

“ม่านฟ้าชักสีหน้าไม่พอใจจินดา อติรุจเห็นท่า

ไม่ดีเลยออกปรับแทนพร้อมดับท

“เรื่องนี้ขอเป็นหน้าที่ผมกับคุณจินดาดีกว่าครับว่าจะใช้คอนเซ็ปต์อะไร แล้วจะนำเสนอในที่ประชุมคราวหน้า”

นวนลทิพย์พยักหน้ารับรู้ก่อนกำชับ “ดีค่ะ...แต่เงื่อนไขข้อหนึ่งที่ทั้งนิดและอติรุจต้องคำนึง คือ เราจะใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในสต็อกให้มากที่สุด นั่นหมายถึงว่าสินค้าล็อตใหม่ต้องกระทบกระแสเงินสดของบริษัทให้น้อยที่สุด”

ม่านฟ้าร้องหะอยู่แล้วโพล่งแทรก “อย่าบอกนะคะว่าบริษัทกำลังอยู่ในสภาวะ...ขาดทุน”

ทุกคนในห้องประชุมหันขวับ แม้แต่พิชิตก็ส่งสายตาดำหนึ่ ม่านฟ้าต้องแก้ตัวเจื่อน ๆ

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงฉากบรรยากาศภายในห้องประชุมของบริษัทผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์แห่งหนึ่ง ตลอดจนบริเวณโดยรอบของบริษัทที่ประกอบด้วยโรงงานใหญ่โต ซึ่งแสดงสัมพันธภาพให้เห็นถึงภาพของบริษัทเอกชนที่มีพนักงานกำลังประชุมหารือพูดคุยธุรกิจกัน ซึ่งเป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงสามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง

3.2 ฉากชนบท หมายถึง ฉากบรรยากาศหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากเมืองใหญ่หรือเมืองหลวง ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีน้อยกว่า จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบฉากชนบท จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, ตะกรุดโทน, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, มธุรสโลกันตร์, เพชรกลางไฟ, ซีรียูกผู้ชายภูผา และสารวัตรใหญ่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างสัมพันธภาพฉากชนบทมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

3.2.1 ถนนหนทางในชนบท เป็นฉากที่ผู้ประพันธ์บทละครได้บรรยายให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมการเดินทางไปชนบทโดยถนนหนทางยังเป็นถนนดินลูกรัง โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ ตอนที่ 3** หลังจากที่ทศพลตกลงกับชลธิธราว่า จะเล่นละครเป็นสามีภรรยาเพื่อตอบดาแม่บ่อง และเป็นการช่วยเหลือชลธิธราที่ยัง

ไม่มีที่ไป และไม่มีคนดูแล หลังจากที่ถูกฉวยมณีและครอบครองบริษัทไป ทศพลจึงพาชโลธรเดินทางกับมายังโคกอีเก็ง หมู่บ้านในชนบท ดังบทบรรยายดังนี้

ทศพลก็เตรียมพาชโลธรไปโคกอีเก็งตามที่ตกลงกันไว้ตามแผน แต่เพราะชโลธรต้องขณสัมภาระมากมาย ทำให้ทศพลต้องปวดหัวสุด ๆ เขาพยายามห้ามยั้งใจเธอก็ไม่ฟัง การเดินทางของสองคนทุลักทุเลเพราะโคกอีเก็งไม่ใช่เมืองศิวิไลซ์ ต้องนั่งรถบัสเก่า ๆ จากตัวจังหวัดปทุมธานี มาตามถนนลูกรังฝุ่นฟุ้งกระจาย พอถึงจุดหมายได้กรรไกรโยนกระเป๋าหลายใบของชโลธรลงมาอย่างไม่สนใจใยดี หญิงสาวบ่นแล้วบ่นอีกว่าที่นั่นบ้านป่าเมืองเถื่อนซัด ๆ ผู้คนไม่มีมารยาท ถนนหนทางก็ขรุขระเต็มไปด้วยฝุ่น...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงฉากบรรยายภาคชนบท โดยมีรถบัสคันเก่า ๆ ให้บริการ ส่วนถนนหนทางก็ยังเป็นลูกรังมีฝุ่นฟุ้งกระจาย แสดงสัมพันธภาพเชื่อมโยงให้เห็นภาพบรรยายภาคชนบทที่ยังมีอยู่ในสังคมไทย

3.2.2 ด้านตรวจบนท้องถนนชนบท เป็นฉากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจหน้าด่านบนท้องถนนชนบทแสดงถึงสัมพันธภาพให้เห็นภาพแทนของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮียินเตอร์** ตอนที่ 8 ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์บรรยายเหตุการณ์ตอนที่ตำรวจตั้งด่านตรวจและจับกุมผู้ร้ายได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับแจ้งว่ามีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นจึงต้องรีบไปดู ทำให้จกและเข้มลักลอบมาทำร้ายผู้ร้ายที่ตำรวจจับไว้ ดังบทบรรยายดังนี้

...ขณะเดียวกันที่ด่านตรวจบนถนนทางหลวงชนบท รถบรรทุกสินค้าจอดบริเวณนั้น ส่วนคนขับถูกจับใส่กุญแจมืออยู่ในเต็นท์พักใกล้ ๆ โดยมีตำรวจประจำด่านเฝ้า ลักครูดำรวจยศสูงกว่าเดินเข้ามาบอกว่า

“เพิ่งได้ฮับแจ้งมาว่าเกิดอุบัติเหตุแถวนี้ เฮาสีไปเบิ่งกัน เฝ้าบักนี้ไว้น้าเด้อ คั่นสร้างเมาเว้าฮู้เฮื่องแล้วสิได้สอสนวนต่อ”

ตำรวจยศผู้น้อยกว่ารับคำสั่ง จากนั้นก็เดินไปสำรวจรถบรรทุกที่ยึดเอาไว้โดยไม่ทันระวังตัว

จากกับเข็มและลูกน่องพ่อใหญ่คนอีกคนใส่หมวกไหมพรมลอบเข้ามาแล้วลือกคอ
ตำรวจอย่างเร็วจนเขาหมดสติ ลูกน่องที่มาด้วยจะเอาปืนยิงซ้ำ แต่จกรีบปิดมือนั่นที่...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพจากด้านตรวจบนท้องถนน
สายหนึ่งในชนบท ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่เกิดเหตุตกทำ
ร้ายผู้ต้องหา ซึ่งแสดงให้เห็นสัมพันธภาพเหตุการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
เมื่อเกิดเหตุร้ายเกิดขึ้นตำรวจจึงต้องรีบไปยังจุดเกิดเหตุอย่างเร่งด่วน ซึ่งเป็นภาพที่สามารถ
พบเห็นได้จริงในสังคม

3.3 จากหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย เป็นจากหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยหนึ่งที่เป็นแหล่งผลิต
ยาเสพติด แสดงสัมพันธภาพให้เห็นถึงภาพแทนของแหล่งผลิตยาเสพติดที่อาจจะมียุ้งจริง
โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** ผู้ประพันธ์
บทละครโทรทัศน์ บรรยายภาคบริเวณภายในหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติด
มีเหล่านักเลงคุมเข้มตลอดเวลา และนำเสนอเหตุการณ์ผ่านการสนทนาของตัวละครในเรื่อง
ดังบทบรรยายดังนี้

บริเวณหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยกลางป่าซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ถูกกองกำลังยาเสพติด
ยึดครอง เด็กชายเกรียววัยสิบขวบกำลังแอบถ่ายภาพขบวนการค้ายาเสพติดอยู่ในมู
ลับตา โดยไม่มีใครสังเกตเห็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งโดนบังคับให้บรรจุยาเสพติดใส่หีบห่อ
เพื่อเตรียมขนย้ายโดยมีชายฉกรรจ์ถือปืนยืนคุมและสั่งงาน เกรียวแอบถ่ายอยู่สักครู่
ได้ยินเสียงคนเดินมาก็รีบเก็บโทรศัพท์ซ่อนแล้วแกล้งนอนหลับ

หนานเอ็ม ผู้คุมหน้าโหดถือปืนเดินมาเห็นเด็กชายนอนหลับจึงเอาปืนชี้เข้าให้ตื่น
เกรียวแสรว้งงัวเงียลุกขึ้นงง ๆ

“มานอนทำไมตรงนี้ ไปให้พ้น...ไป”

เกรียวทำท่าจะเดินไปแต่โทรศัพท์มือถือร่วงลงพื้น หนานเอ็มคว่ำมันขึ้นมา
พร้อมส่งเสียงตวาดอย่างไม่พอใจ

“ข้าบอกแล้วห้ามเอามือถือเข้าหมู่บ้าน”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นฉากหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติด ซึ่งมีกองกำลังยาเสพติดยึดครองและบังคับให้ชาวบ้านทำงานผลิตยาเสพติดให้ ซึ่งเป็นฉากที่สัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงภาพแหล่งผลิตยาเสพติดที่อาจจะมียู่จริงในสังคม

กล่าวโดยสรุป การศึกษาสัมพันธ์บทฉากในบทละครโทรทัศน์พบสัมพันธ์บทฉาก 3 ลักษณะ คือ ประการแรก สัมพันธ์บทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้าและอื่น ๆ จากการศึกษาลักษณะสัมพันธ์บทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้าและอื่น ๆ เป็นการใช้อรรถาธิบายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ในการบรรยายถึงสภาพแวดล้อมของอาคาร สถานที่ บ้านเรือนในตอนต้นของบทละครและในการดำเนินเรื่องตลอดจนการสนทนาพูดคุยของตัวละคร ประการที่สองสัมพันธ์บทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบฉากป่าเขาตงพญาไฟ ฉากท้องทุ่งนา ฉากชายหาดริมทะเล โดยแสดงสัมพันธ์บทฉากคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์และนำเสนอผ่านคำพูดในการสื่อสารของตัวละคร ประการที่สาม สัมพันธ์บทฉากสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน แสดงการอ้างอิงถึงฉากที่พบเห็นจากการดำเนินชีวิตของตัวละครในบทละครแต่ละเรื่อง ทำให้เห็นถึงความสมจริงและดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผล พบฉากเมืองหลวง ฉากด่านตรวจตามถนนหนทาง ฉากหมู่บ้านในชนบท โรงเรียน โรงพยาบาลและบริษัท เป็นต้น

สัมพันธ์บททสนทนา

บทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ หมายถึง บทสนทนาที่ตัวละครในเรื่องสื่อสารกันตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เดียวกับการสื่อสารของบุคคลทั่วไปในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ บทละครโทรทัศน์ถือว่ามีลักษณะเฉพาะตน ต่างจากงานเขียนนวนิยาย เนื่องจากบทละครเขียนขึ้นเพื่อแสดงเหตุการณ์ การกระทำ ดังนั้นบทสนทนาของตัวละครในเรื่องจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของบทละคร ที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาทางคำพูดของตัวละครหรือบทสนทนา ดังนั้นศิลปะการใช้ภาษาสนทนาในบทละครจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึง อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในแต่ละบริบทการสื่อสาร

การศึกษาสัมพันธ์บทสนทนาจึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ มีลักษณะรูปแบบการสนทนาเช่นเดียวกับการสนทนาของผู้คนในสังคมจริงเพียงใด เพื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครแต่ละบทบาทตามบริบทต่าง ๆ ของบทละครไทยโทรทัศน์ ตัวบทที่นำมาศึกษาเป็นบทละครโทรทัศน์ มีจำนวน 16 เรื่อง คือ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์,

พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, วัยแสนสาหัสเรกซาด โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เป็นข้อมูลทางภาษา ในการวิเคราะห์สัมพันธบทสนทนาทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงรูปแบบการสนทนาระหว่างตัวละครในบทบาทต่าง ๆ ได้แก่ 1) บทสนทนาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว 2) บทสนทนาระหว่างบุคคลในที่ทำงาน และ 3) บทสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส ซึ่งสามารถยกตัวอย่างมาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

1. บทสนทนาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว

ตัวละครในบทละครโทรทัศน์ประกอบด้วยตัวละครหลากหลายสถานภาพและบทบาท รวมถึงบทบาทของเครือญาติและบุคคลภายในครอบครัว การใช้ภาษาในการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นบุคคลภายในครอบครัวย่อมมีรูปแบบและระดับการใช้ภาษาหลากหลายระดับตามปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของครอบครัว และความสนิทสนมของคนในครอบครัว การศึกษาสัมพันธบทสนทนาของตัวละครที่อยู่ภายในครอบครัวย่อมทำให้เห็นถึงลักษณะการใช้ภาษาของบุคคลที่สื่อสารกันภายในครอบครัวซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง เช่น บทสนทนาระหว่างพี่กับน้อง บทสนทนาระหว่างแม่กับลูก และการสนทนาระหว่างสามีกับภรรยา เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดเจนของตัวอย่างประกอบการอธิบายดังนี้

“บทสนทนาระหว่างพี่ชาย-น้องสาว”

เป็นบทสนทนาระหว่างพี่ชายกับน้องสาวที่แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นถึงการสนทนาระหว่างพี่ชายกับน้องสาวที่มีความรักใคร่กลมเกลียว โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 2** หินกลับมาหาแม่และน้องสาวที่บ้านในตอนเช้า เมื่อแม่เห็นหินกลับมาจึงเตรียมกับข้าวให้กิน หินกับน้องสาวจึงกินข้าวด้วยกันหยอกล้อกันไป ดังบทสนทนาดังนี้

...เขานี้สุนัขแกะเนื้อปลาทุที่เหลือหนึ่งตัวลูกข้าวสวยร้อน ๆ ให้หินกับน้ำกิน แต่เพราะมีน้องสองพี่น้องเลยตั้งท่าจะแย่งกัน โดยเฉพาะหัวปลาทุที่สองคนชอบมาก

“พี่หินอะ เป็นพี่แย่งน้องได้ไง แกรมเป็นผู้ชายต้องเสียสละให้ผู้หญิงสิ”

“สำหรับศึกชิงหัวปลาทุไม่มีคำว่าชายหญิง ไม่มีคำว่าพี่น้อง”

“แม่...ดูพี่หินสิ นิสัย!!”

สุนัขยิ้มขำลูก หินแกล้งชูหัวปลาทุขึ้นมองยั่วน้อง “ปากปลาทุกรอบ ๆ เคี้ยวกรุบ ๆ ยิ่งเคี้ยวยิ่งเพลิน...ตาปลาทุหอมหวานมันละมุนลิ้น” ยั่วแล้วหินเตรียมอำปากจะกัดหัวปลาทุ แต่น้ำยอมง่าย ๆ เสียที่ไหน ใช้ไม้เด็ดเหมือนเคย

“ตำรวจอะไรร้างแก่ประชาชน” เท่านั้นเอง หินชะงักก็อ้าปากค้าง
 “โห! มาไม้นี้ก็จบสิ” น้ำไม่สน จกหัวปลาหมูมาทันที แล้วจัดการเลียทำการจ้อง
 แค่นี้ก็สำเร็จ...สุนัขยอคำลูก ๆ ไม่ได้ แล้ว
 (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศความสัมพันธ์กันระหว่าง
 พี่น้อง มีการพูดจาหยอกล้อและใช้ภาษาในระดับเป็นกันเอง แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง
 ให้เห็นรูปแบบการสนทนาระหว่างพี่น้องที่พบเห็นได้ในสังคมจริง เมื่อมีความสนิทสนมรักใคร่กัน
 ก็จะสามารถพูดจาหยอกล้อใช้ภาษาระดับเป็นกันเองในการสื่อสาร

“บทสนทนาระหว่างแม่-ลูก”

เป็นบทสนทนาที่สื่อสารระหว่างตัวละครแม่ซึ่งมีเชื้อสายคนจีนกับลูกชายแสดงถึง
 สัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงการสนทนาเมื่อตกอยู่ในอารมณ์โกรธ โดยปรากฏพบในข้อมูล
 การวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ชีรียลูกผู้ชาย ภูเขา ตอนที่ 2** หลังจากที่ภูผากลับบ้านดึกจนถูกพ่อ
 ใช้ไม้เรียวหวดไม่ยั้ง ตีไปดำไปว่ารีเป็นนักเลงแต่เด็ก ไม่รักดี ทำตัวนอกคอกให้ตนอับอาย
 เดือนพยายามห้ามก็ไม่ฟัง จนอาม่าอาบน้ำเสร็จจออกมาบอกเล็งให้หยุด ปรีเข้าปกป้องภูผา
 และดุด่าเล็งซึ่งเป็นลูกชาย ดังบทสนทนาดังนี้

...อาม่าเอ็ดเล็งว่าทำไมไม่ถามไถ่กันดี ๆ อะอะก็ตีมัน เล็งบอกว่าตนเป็นพ่อ
 ทำไมจะตีสั่งสอนไม่ได้ถ้าสอนมันไม่ได้ก็จะตีให้ตายคาไม้เรียวนี้แหละ
 “ได้ อ้าวก็เป็นแม่ลื้อ งั้นอ้าวก็ตีลื้อให้ตายเหมือนกัน” อาม่ากระซอกไม้จากเล็ง
 หวดจนเล็งร้องลั่นว่าเจ็บ “แล้วที่ลื้อตีลูกลื้อมันไม่เจ็บรีไร ลื้อจะได้รู้ชะบ่าง
 “ไอ้ตัวช่วย เรียนก็โง่ แล้วยังอยากเป็นนักเลง แบบนี้จะทำมาหากินอะไรวะ
 หรือเอ็งอยากเป็นนักเลงคุมบ่อน คุมช่อง หา! ข้าจะได้ไปลาออกจากโรงเรียนให้”
 (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศการสนทนาระหว่างตัวละคร
 ย่า พ่อ และลูกชายที่กำลังสื่อสารกับลูกชาย ซึ่งพ่อโมโหที่ลูกชายกลับบ้านช้าจึงโกรธเพราะคิดว่า
 ลูกชายคงจะเกเร อาม่าซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงได้เข้ามาห้ามและได้ดุด่าเล็งกลับไป ซึ่งบทสนทนา
 แสดงถึงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นภาพการสนทนาที่ถ่ายทอดอารมณ์โกรธก็จะมีถ้อยคำคำทอ
 ว่าร้ายต่าง ๆ ซึ่งสามารถพบเห็นเหตุการณ์และบทสนทนาได้ในสังคมจริง

“บทสนทนาระหว่างสามี-ภรรยา”

บทสนทนาระหว่างตัวละครสารวัตรใหญ่ซึ่งเป็นสามีสันทนา กับคำแพงผู้เป็นภรรยา แสดงถึงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นรูปแบบการสนทนาระหว่างสามีและภรรยาที่ต่างให้เกียรติซึ่งกันและกันในการสื่อสาร โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** หลังจากที่ยกผู้กำกับกับการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นผู้บังคับบัญชาเก่าของสารวัตรใหญ่ชวนให้ใหญ่ย้ายสังกัดมาอยู่ดูแลสถานีตำรวจภูธรอำเภอสำคัญ ๆ ใหญ่ยังไม่ตัดสินใจในทันที แต่ได้ปรึกษาหาหรือกับคำแพง ดังบทสนทนาดังนี้

...ใหญ่รับฟังแต่ยังไม่ตัดสินใจตอบรับหรือปฏิเสธ จนกระทั่งเขาหาหรือกับภรรยาถึงตัดสินใจได้

“ถ้าคุณใหญ่ย้ายสังกัดไปแล้วพวกลูกน้อง ตชด.ของคุณใหญ่ละคะ ได้ใครมาเป็นหัวหน้าแทน”

“หมวดชาติจะเลื่อนขึ้นมาแทนที่ผม นี่แหละที่ทำให้ผมหมดหวังเพราะหน่วยของเรา ถ้าได้หัวหน้าใหม่ที่ไม่ชำนาญพื้นที่ โอกาสเสี่ยงก็จะมีมากอีกเท่าตัว”

“คุณใหญ่กำลังจะเสียสละตัวเองเพื่อเปิดโอกาสให้พวกลูกน้องได้ขยับตำแหน่งใช้ไหมคะ”

“แล้วคำแพงเห็นด้วยไหม”

“คำแพงไม่ขัดข้องค่ะ ความจริงย้ายสังกัดไปเป็นตำรวจภูธรบ้างก็ดีเหมือนกัน”

“คำแพงไม่กลัวที่จะต้องย้ายตามผมไปเรื่อย ๆ หรือ...”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการปรึกษาหาหรือกันระหว่างสามีภรรยา โดยแสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นรูปแบบในการสนทนาของสามีภรรยาที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดังนั้นถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารจึงเป็นถ้อยคำภาษาที่สุภาพ โดยภรรยาใช้หน่วยคำเรียกสามีว่า “คุณ” ซึ่งแสดงให้เห็นความเคารพยกย่องสามี ซึ่งการใช้ถ้อยคำระหว่างสามีภรรยาสามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง

2. บทสนทนาระหว่างบุคคลในที่ทำงาน

ตัวละครต่าง ๆ ในบทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องต่างมีสถานภาพและบทบาทที่แตกต่างตามโครงเรื่องที่ผู้ประพันธ์บทได้กำหนดไว้ เมื่อตัวละครประกอบอาชีพต่างกันไป จึงทำให้บทบาทหน้าที่ของตัวละครแตกต่างกันไปด้วย เมื่ออยู่ในสถานการณ์การสื่อสารในที่ทำงาน

จึงทำให้ปรากฏรูปแบบการสนทนาที่ต่างจากการสนทนากับบุคคลทั่วไป โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย สถานภาพของตัวละครในเรื่อง เช่น การเป็นหัวหน้ากับลูกน้อง หรือผู้ร่วมงานกับผู้ร่วมงานด้วยกัน จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ สามารถจำแนกรูปแบบการสนทนาของบุคคลในที่ทำงานได้ 2 ลักษณะ คือ 1) บทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ และ 2) บทสนทนาของบุคคลที่ทำงานหน่วยงานภาคเอกชน บริษัทห้างร้านค้า เพื่อให้เกิดความเข้าใจ กระชับชัดเจน ขอยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังนี้

2.1 บทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง การสนทนาของตัวละครที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐของไทย จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบบทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, โพธิ์ทะเล, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน และวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถยกตัวอย่างบทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.1.1 บทสนทนายระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียน-ครู เป็นบทสนทนายระหว่างตัวละคร ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกับรองผู้อำนวยการในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง แสดงถึงสัมพันธภาพเชื่อมโยงให้เห็นภาพแทนของการสื่อสารระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องที่ใช้ภาษาระดับเป็นทางการ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 13 กรณีนางผ่องพรรณในการบริหารงานโรงเรียนจากรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ว่าหากขาดความรู้ความเข้าใจ คอยแต่จะรับนโยบายตามกระแสนิยมแต่ไม่ศึกษาข้อมูลก็จะพบปัญหาต่าง ๆ ดังบทสนทนาดังนี้

...กรณีนางผ่องพรรณอย่างแปลกใจ ครูพรณีพูดต่ออย่างเห็นปัญหาและเข้าใจว่า

“ผู้บริหารที่มีความตื่นตัวมาก อะไรใหม่ ใครว่าดีรับมาเลย ลองทำเลย โดยไม่ได้เตรียมความพร้อมของครูและผู้ปกครองที่จะต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมไทย ครอบครัวไทยและธรรมชาติของคนไทย กลายเป็นหัวมังกุดท้ายมังกร การเปลี่ยนแปลงต้องควบคู่กับการปรับปรุง ศึกษาอย่างรอบคอบ และรอบด้านจึงจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง”

“ผมเห็นภาพแล้วครับ ขอขอบคุณที่แนะนำ” ครูพรณีถามว่าแล้วจะให้ตนประสานงานกับครูบ๊องใหม่ กรณีนางผ่องพรรณอย่างจริงใจว่า “เชิญเลยครับ ผมมั่นใจว่ารองฯ มีความรู้และเข้าใจมากพอ อย่างน้อยก็มากกว่าผม”

“ขอบคุณที่ ผอ.เปิดกว้างและวางใจฉัน ฉันเองก็พยายามเปิดกว้างและทำในสิ่งที่ ผอ.แนะนำเช่นกัน”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศในการสื่อสาร และระดับการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างเป็นทางการในการสนทนาระหว่างผู้เป็นหัวหน้างาน กับลูกน้องที่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นสัมพันธบทเชื่อมโยงถึงบทสนทนาของ บุคคลในที่ทำงานที่ใช้ภาษาระดับเป็นทางการเมื่อติดต่อสื่อสารกันซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง

2.1.2 บทสนทนาระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นบทสนทนาระหว่างเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ที่เป็นหัวหน้ากับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นภาพระดับการใช้ ภาษาการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาการกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยปรากฏพบในข้อมูล การวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ไฟไหม้ ตอนที่ 1** หลังจบเหตุการณ์ภารกิจปฏิบัติการช่วยเหลือ ตัวประกันของหน่วยพิฆาตไฟรี รองผู้กำกับได้เข้ามาให้คำชมเจ้าหน้าที่ในหน่วยพิฆาตไฟรี ที่ปฏิบัติได้ดีมาก ดังบทสนทนาดังนี้

ที่แท้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือภารกิจปฏิบัติการช่วยเหลือตัวประกัน หน่วยพิฆาตไฟรีทั้งหมดยืนตั้งแถวอย่างสง่างาม รองผู้กำกับเดินยิ้มเข้ามายืนตรงหน้า สารวัตรรายงานว่

“ภารกิจปฏิบัติการช่วยเหลือตัวประกันเหมือนจริงสินสุดลงแล้วครับ”

“ดีมาก รวดเร็วกระชับ ช่วยเหลือตัวประกันได้ปลอดภัยและไม่มีการสูญเสีย”

รองผู้กำกับเดินมาหยุดตรงหน้าหนุ่มหล่อคมเข้ม “นี่คงเป็นมือดีที่สุดของทีมสินะ ยิ่งปิ่นแมนเหมือนจับวาง ลังจุดไหนได้จุดนั้น”

“หน่วยพิฆาตไฟรีทำงานเป็นทีม ทุกคนล้วนมีศักยภาพดีเยี่ยมครับท่าน”

สารวัตรกล่าวเสียงดังฟังชัด แต่รองผู้กำกับยังให้ความสนใจหนุ่มหล่อคมเข้ม ถามเขาว่า ชื่ออะไร

“ร้อยตำรวจเอกหิมาลัย สุริยศักดิ์ ครับผม”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถ้อยคำภาษาที่ผู้บังคับบัญชา พูดคุยกับลูกน้องที่สื่อสารด้วยการให้คำชมในการปฏิบัติการกิจของเจ้าหน้าที่ ในขณะที่เดียวกัน

ผู้ได้บังคับบัญชาใช้ถ้อยคำให้เกียรติผู้เป็นหัวหน้า โดยใช้หน่วยเรียกตำแหน่ง “ท่าน” ซึ่งแสดงให้เห็นสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นภาพการสื่อสารระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องที่ต่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารจึงเป็นภาษาระดับเป็นทางการ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง

2.2 บทสนทนาของบุคคลที่ทำงานหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง บทสนทนาของตัวละครที่ทำงานในหน่วยงานเอกชน รวมไปถึงบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบบทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานเอกชน จำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ พชรมนตรา, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, พรายพิฆาต, ตะกรุดโทน, ซีรียลผู้ชาย บั๊ม, ซีรียลผู้ชาย เพชร, ซีรียลผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตึกตาผี, แรงเงา 2 และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สามารถยกตัวอย่างบทสนทนาของบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานเอกชน มาประกอบการอธิบายตามลำดับต่อไปนี้

2.2.1 บทสนทณาระหว่างพนักงานบริษัทเอกชนผู้ผลิตน้ำอัดลม
เป็นบทสนทณาระหว่างการประชุมฝ่ายการตลาดของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นถึงภาพแทนการสื่อสารในที่ประชุมของพนักงานที่อยู่ในตำแหน่งระดับเดียวกัน ทำให้ตัวละครแต่ละคนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ซีรียลผู้ชายบั๊ม ตอนที่ 16** ในที่ประชุมบริษัทขายน้ำอัดลมทุกคนล้วนดีใจที่สามารถขยายกลุ่มเป้าหมายคนซื้อไปจนถึงเด็กได้ แต่บั๊มกลับไม่เห็นด้วยที่กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก เพราะเท่ากับเป็นการขายที่ขาดคุณธรรม ดังบทสนทนาดังนี้

...ที่ประชุมปรบมือแสดงความชื่นชมกันกราว หัวหน้าคนหนึ่งเปรยว่าสงสัยปีนี้เราอาจจะได้โบนัสกันใหม่ ทูตยิ้มกว้างตอบอย่างมั่นใจแจ่มใสว่า

“แน่นอนครับ หรืออาจจะพาทัวร์ต่างประเทศก็ไม่เลวนะครับ”

รสสุคนธ์เห็นบั๊มนั่งเครียดถามว่า

“คุณบั๊มมีอะไรหรือคะ”

“ผมไม่รู้สึกลืไ้ใจนักกับตัวเลขที่สูงขึ้น” บั๊มบอก ทำเอาที่ประชุมเงยหน้ามองเขาเป็นตาเดียว

“ผมไม่อยากให้เราเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กมากนัก”

“ยอดขายที่เพิ่มขึ้นก็มาจากกลุ่มเด็ก ๆ นะครับ” ทูตติง

“แต่มันทำให้เด็กดื่มน้ำอัดลมแทนน้ำเปล่า มันไม่ดีต่อสุขภาพของพวกเขา”
 ทยุติบัยว่านั่นเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เด็กที่ต้องห้าม เรามีหน้าที่ขายของและทำให้
 เครื่องดื่มของเราเป็นที่นิยม ปัทมแย้งว่า

“แต่เราต้องมีคุณธรรมบ้างนะครับ เด็กส่วนใหญ่ก็ซื้อน้ำเพื่อจะเอาฟามาแลก
 สติกเกอร์สะสมให้ครบเพื่อมาแลกของ แต่ถึงจะสะสมเท่าไรก็ไม่มีทางครบเสียที่
 (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงถ้อยคำภาษาที่ตัวละครใช้
 ในการสนทนาในที่ทำงานที่ใช้ระดับภาษาเชิงทางการในการสื่อสาร ซึ่งมีการถกเถียงเพราะมีแนวคิด
 ในการทำการตลาดที่ไม่เหมือนกัน โดยปัทมไม่เห็นด้วยที่จะขายน้ำอัดลมให้กับกลุ่มเป้าหมายเด็ก
 จากบทสนทนาแสดงให้เห็นสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นการสื่อสารของบุคคลในที่ทำงานที่ต่าง ๆ
 สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ในที่ประชุม ซึ่งสามารถพบเห็นเหตุการณ์หรือการสื่อสารได้
 ในสังคมจริง

2.2.2 บทสนทนาระหว่างการประชุมบริษัท เป็นบทสนทนาระหว่าง
 การประชุมฝ่ายการตลาดของบริษัทเอกชนผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นถึง
 ภาพแทนการสื่อสารในที่ประชุมโดยในบริบทการสื่อสารมีการแนะนำพนักงานบริษัทคนใหม่
 โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 1** พิชิตร่วมมือกับมานพ้า
 หวังจะสืบทอดบริษัทของนวลทิพย์ โดยการให้มานพ้าเข้ามารับตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายการตลาด
 ในการประชุมบริษัทพิชิตได้กล่าวแนะนำมานพ้าต่อที่ประชุม ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมขอแนะนำให้ทุกท่านรู้จักผู้จัดการฝ่ายขายคนใหม่ของเรา...คุณมานพ้า
 ครับ”

มานพ้ายิ้มหวานไปรยเสนอให้ทุกคนโดยเฉพาะอดีตจู่ที่หน้าตาดีกว่าใคร

“เรียกพ้าเฉย ๆ ก็ได้ค่ะ พ้ายินดีมากที่ได้มาร่วมงานกับทีมงานคุณภาพ พ้ารับรอง
 ว่ายอดขายสินค้าของทิพย์พิมานต้องพุ่งกระฉูดแน่นอนค่ะ”

พิชิตเห็นมานพ้าทึ่งสายตาให้อึดจู่ก็ทึ่ง แอบกระซิบกำชับให้เธอทำตามแผน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงถ้อยคำภาษาที่ตัวละครใช้
 ในการสนทนาในที่ทำงานที่ใช้ระดับภาษาเชิงทางการในการสื่อสาร โดยมีการแนะนำผู้จัดการ

ฝ่ายการตลาดคนใหม่ จากบทสนทนาแสดงให้เห็นสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นการสื่อสารของบุคคลในที่ทำงาน เมื่อมีพนักงานใหม่เข้ามาก็จะมีการแนะนำในที่ประชุมให้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน ซึ่งสามารถพบเห็นเหตุการณ์หรือการสื่อสารได้ในสังคมจริง

3. สัมพันธบทบทสนทนายระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส

บทสนทนายระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสในบทละครโทรทัศน์ เพื่อสื่อสารตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์กับฆราวาสจะสื่อสารเพื่อหักทลายปราชัยเตือนสติฆราวาส และสั่งสอน โดยพบในบทละครโทรทัศน์ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, บ่วงนฤมิต, ตักตาผี และกรงกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดเจน ขอยกตัวอย่างประกอบการอธิบายดังนี้

3.1 การหักทลายปราชัย การหักทลายปราชัยระหว่างตัวละครพระสงฆ์กับฆราวาสในบทละครโทรทัศน์แสดงถึงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ถ้อยคำในการสนทนารูปแบบเดียวกัน โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 2** หลังจากที่สารวัตรใหญ่นำมาปฏิบัติราชการที่อำเภอพระลาน พินัยธร ซึ่งเป็นตำรวจน้ำดีคนหนึ่งก็เข้ามาให้ความช่วยเหลือสารวัตรใหญ่ โดยอาสาพาใหญ่ไปรู้จักสถานที่ต่าง ๆ ภายในอำเภอ และได้พบกับหลวงพ่อบุญ จึงได้สนทนาปราชัยหักทลายกัน ดังบทสนทนาดังนี้

...หลวงพ่อบุญเจ้าอาวาสวัดป่าท้ายบ้านเดินบิณฑบาตผ่านไป ใหญ่รีบสั่งอาหารหนึ่งชุด เพื่อตามไปใส่บาตร เล่นเอาพินัยธรประหลาดใจที่สารวัตรจะชอบใส่บาตรเหลือเกิน ทั้งที่เมื่อสักครู่นี้เพิ่งได้ยืนยันว่าใส่บาตรพระไปแล้ว

ใหญ่ถอยครองเท้า นั่งคุกเข่าแล้วเอาอาหารจบบเหนื่อหัวก่อนใส่บาตร พินัยธรเดินมายืนมอง ท่าทางเก้ ๆ กัง ๆ จะยืนหรือจะนั่งดี แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจนั่งคุกเข่ารับพรด้านหลังใหญ่ เมื่อหลวงพ่อบุญให้พรเสร็จก็ถามว่าโยมมาจากไหน

“ผมเป็นคนกรุงเทพฯ ครับ วัดท่านอยู่ไหนครับ”

“วัดป่าท้ายบ้าน ถ้ายังไม่รีบก็แวะไปที่วัดบ้างสิ”

“ผมเอารถจักรยานยนต์ไปส่งหลวงพ่อบุญที่วัดไหมครับ วัดหลวงพ่อบุญไม่ใช่ใกล้ ๆ นะครับ” พินัยธรเสนอตัวด้วยความปรารถนาดี แต่หลวงพ่อบุญปฏิเสธ บอกว่าอาตมาเดินไหวและเดินทุกเช้า...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น บทสนทนาของตัวละครบทละครโทรทัศน์เป็นการใช้ภาษาในระดับทางการในการสื่อสารกับพระสงฆ์ เพื่อแสดงความเคารพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสบุคคลทั่วไปเมื่อสนทนาปราศรัยกับพระสงฆ์ มักจะใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพแสดงถึงความเคารพนอบน้อมซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง

3.2 การเตือนสติ การสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับตัวละครเอกสุมณูเป็นการสนทนาเพื่อเตือนสติให้สุมณูรู้จักคิดการสิ่งใดให้มีความรอบคอบ ซึ่งแสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงภาพแทนการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสที่ใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพในการสื่อสารโดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 3** หลังจากที่สุมณูได้เข้ามาอยู่ในชุมชนเสือ เสือลักพาสุมณูมากราบไหว้หลวงพ่อบุ เมื่อหลวงพ่อบุเห็นสุมณูจึงรู้ดีชาติของสุมณู จึงได้กล่าวเตือนสติให้สุมณูรู้จักระวังตัวเองในเรื่องต่าง ๆ ดังบทสนทนาดังนี้

...เสือลักบอกว่านายภู เพิ่งเข้ามาอยู่ในชุมชน หลวงพ่อบุชมว่ารูปร่างหน้าตาดี มองสุมณูเหมือนมีอะไรบางอย่าง

เสือฝ่ายกับเสือเคียว เสือแคนขอตัวไปหาพ่อบุ สุมณูจึงเดินออกไปคิดอะไรอยู่คนเดียว หลวงพ่อบุตามมาถามว่า โยมกำลังคิดอะไรสับสนหรือ สุมณูรับว่าตนมีเรื่องต้องคิดนิดหน่อย

“สิ่งที่โยมคิดมันน่าจะทำให้ยุ่งเหยิง และสิ่งที่โยมเห็นมันกำลังจะเกิดขึ้นกับโยม” สุมณูแปลกใจถามว่าหลวงพ่อบุรู้ได้อย่างไร

“อาตมาพูดได้แค่นี้ ที่เหลือโยมต้องคิดเอาเอง... โน่น สิ่งที่โยมต้องคิดเดินมาโน่นแล้ว”

สุมณูหันไปเห็นเสือลักกำลังเดินมาชวนไปกินข้าวเพราะเนตรทรายจัดสำหรับเรียบร้อยแล้ว

ทั้งสองขอตัวกับหลวงพ่อบุแล้วเดินไป หลวงพ่อบุมองตามพิมพ์เหมือนรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า...

“ถึงเวลาที่โยมต้องใช้กรรมแล้ว พรานบุญ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงถ้อยคำภาษาสนทนาที่พระสงฆ์สื่อสารกับบุคคลทั่วไป โดยมีการใช้คำสุภาพที่ใช้กับพระสงฆ์เพื่อแสดงความมีสัมมาคารวะ ซึ่งแสดงให้เห็นสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถ้อยคำภาษาสนทนายวาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสที่สื่อสารทั่วไปที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

3.3 สังสอน เป็นบทสนทนาของตัวละครพระสงฆ์กับผินวนลทิพย์ในบทละครโทรทัศน์ แสดงถึงสัมพันธบทให้เห็นภาพการสนทนาของพระสงฆ์กับฆราวาสซึ่งถึงแม้จะตายไปแล้ว แต่การสื่อสารยังใช้ถ้อยคำสุภาพในการสื่อสารกับพระสงฆ์ โดยปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยทั่วไป เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 5** หลังจากที่พิชิตให้อาจารย์สมิงมาทำร้ายดวงวิญญาณของผินวนลทิพย์ทำให้เธอรู้สึกทุกข์ร้อน เธอจึงหนีมาพึ่งหลวงพ่ที่วัด ดังบทสนทนาดังนี้

....“แล้วทำไมถึงต้องเป็นตุ๊กตาหยกละเจ้าคะ”

หลวงพ่อบอกอย่างใจเย็น “นอกจากลูกสาวแล้วจิตโยมยังผูกพันกับตุ๊กตาหยกโบราณ ซึ่งมีพลังในตัวมหาศาลถึงสามารถปกป้องโยมจากหมอผีได้ยังไงเล่า”

“หลวงพ่อบทราบ...”

ผินวนลทิพย์ฟังมาก อยากถามเพิ่มแต่หลวงพ่อก็ตัดบท

“ทำจิตให้เกิดสมาธิ พิจารณาให้ถ่องแท้...จิตโยมก็จะสงบลง ขอให้โยมรู้ไว้ว่าที่วัดนี้เป็นที่หลบภัยของโยมได้ หากทุกข์ใจนักก็มาที่นี่ได้ตลอดเวลา...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงฉากการสนทนายวาระหว่างพระสงฆ์กับผินวนลทิพย์ที่ได้รับความทุกข์ร้อนมาจากหมอผี จึงหนีมาพึ่งหลวงพ่ให้ช่วย หลวงพ่จึงอบรมสั่งสอนให้ผินวนลทิพย์รู้จักการสงบจิตใจซึ่งจะทำให้เกิดสมาธิได้ จากบทสนทนาแสดงถึงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นรูปแบบการสนทนาของพระสงฆ์กับฆราวาสที่ใช้ถ้อยคำสุภาพในการสื่อสาร และการอบรมสั่งสอนของพระสงฆ์ที่สั่งสอนได้แม้กระทั่งวิญญาณก็ตาม

กล่าวโดยสรุป สัมพันธบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์พบลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมจริง โดยปัจจัยในการกำหนดรูปแบบการสนทนาของตัวละครแต่ละตัวขึ้นอยู่กับสถานภาพและบทบาทของตัวละคร หากอยู่สถานภาพที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อรูปภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น การสื่อสารระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง หรือผู้บังคับบัญชากับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา เช่น

ตำรวจเมื่อมีการติดต่อสื่อสารกันย่อมให้ภาษาในระดับเป็นทางการหรือกึ่งทางการในการติดต่อสื่อสารกันเรื่องงาน แต่เมื่อตำรวจอยู่ในสถานภาพเป็นพี่ชาย เช่น เรื่องไฟไหม้ สารวัตรหิน ซึ่งเป็นพี่ชายของน้ำ เมื่อสื่อสารกับน้องสาวก็ใช้ภาษาในระดับเป็นกันเอง ตลอดจนแสดงอวัจนภาษา แสดงความสนิทสนมเป็นกันเอง ดังนั้นสัมพันธบทบาททสนทนาของตัวละครจึงสัมพันธ์กับการสื่อสารของบุคคลทั่วไปในสังคมจริง ซึ่งมีรูปแบบการสื่อสารขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ นอกจากสถานภาพและบทบาทหน้าที่แล้ว กาลเทศะและบุคคลที่ทำการสื่อสารก็เป็นตัวกำหนดรูปแบบและระดับในการสื่อสารด้วย

สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

ศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่องเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาวรรณศิลป์ ซึ่งศิลปะการใช้ภาษาสื่ออารมณ์เกิดขึ้นจากการเรียบเรียงถ้อยคำ โดยการเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร ที่มีความไพเราะงดงาม สละสลวยตามแบบวิธีของภาษา เพื่อมุ่งการสื่อความหมายและอารมณ์สะท้อนใจให้แก่ผู้อ่านผู้ฟัง (สมเกียรติ รักษมณี, 2551, หน้า 7) สัมพันธบทศิลปะการใช้ภาษาสื่ออารมณ์ จึงเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาวรรณศิลป์เพื่อให้ตัวละครในบทละครโทรทัศน์สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดได้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลทั่วไปที่พบเห็นได้ในสังคมจริง เมื่อพิจารณาบทละครโทรทัศน์พบการใช้ภาษาวรรณศิลป์ที่เห็นชัดเจน 2 ลักษณะ คือ 1) โวหารในการดำเนินเรื่อง และ 2) รสทางวรรณคดี มีรายละเอียดดังนี้

1. โวหารในการดำเนินเรื่อง

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1090) ให้ความหมายของคำว่า “โวหาร” ไว้ว่า “โวหาร” น. ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือหรือพูด เช่น มีโวหารดี, ถ้อยคำที่เล่นเป็นสำบัดสำนวน เช่น อ๋อมาดีโวหาร เขาชอบเล่นโวหาร นอกจากนั้นสมเกียรติ รักษมณี (2551, หน้า 63) กล่าวว่า โวหารเป็นการใช้สำนวนภาษาอย่างมีชั้นเชิงในการแต่งหนังสือ เพื่อมุ่งหมายให้หนังสือที่แต่งขึ้นมีความไพเราะสละสลวย และมีเสน่ห์ชวนอ่านชวนฟัง โวหารโดยทั่วไป ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร สาธกโวหารและเทศนาโวหาร จากการศึกษาวิเคราะห์โวหารในการดำเนินเรื่องในบทละครโทรทัศน์พบจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ 1) บรรยายโวหาร 2) พรรณนาโวหาร 3) อุปมาโวหาร และ 4) อุปมาโวหาร ดังจะขอกล่าวรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1.1 บรรยายโวหาร บรรยายโวหารเป็นการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องหรือดำเนินเรื่อง เพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างกระชับ ไม่ยืดเยื้อ หรือขยายความเรื่องราวให้รู้และเข้าใจตรงกัน ตลอดจนบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบทละคร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวความเป็นมา

ของตัวละคร บรรยายากศ ภูมิหลัง บริบท และความคิด ความรู้สึกของตัวละครในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์พบลักษณะบรรยายโวหารดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 15** ตอนภูผากำลังต่อสู้กับเสือผ่น เสือผ่นได้บอกภูผาว่าเป็นลูกของใคร และต้องการเอาภูผามาเลี้ยงเพื่อแก้แค้น ลำเจียกซึ่งอยู่ในเหตุการณ์และเป็นคนเอาตัวภูผามาตั้งแต่แบเบาะ จึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ภูผาฟังด้วยความเสียใจดังบทบรรยายว่า

ภูผาฟังตะลึง ลำเจียกยืนยันคำพูดด้วยการเล่าให้ฟังว่าเธอแบบขโมยทารกน้อยลูกแฝดของวราพรมาคนหนึ่งในคืนที่ฝนฟ้าคะนอง

...“ข้าขอโทษ...ตอนนั้นข้าทำไปเพราะความเสียใจที่ต้องเสียลูกในท้อง ข้าไม่อยากพาลูกคนอื่นมาจากอกแม่เพราะรู้ว่าเป็นบาป จนข้าได้เลี้ยงเอ็ง ข้าก็รักเอ็งอย่างลูก แต่ข้าก็ไม่กล้าพอจะบอกความจริง เพราะข้าเองก็มีส่วนผิดอยู่มาก”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏบรรยายโวหาร ซึ่งได้บรรยายถึงตอนที่ลำเจียกบรรยายเล่าถึงเหตุการณ์ตอนที่ขโมยภูผาซึ่งกำลังเกิดอยู่โรงพยาบาล เพราะความรู้สึกเสียใจที่ต้องสูญเสียลูกไป เลี้ยงภูผามาด้วยจนเกิดเป็นความรักความผูกพัน

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 10** เหตุการณ์ต่อสู้กันระหว่างเสือลากับพวกของลำอาน โดยเสือลากับเนตรยิงต่อสู้ไม่ถอย จนกระทั่งพลาดท่าถูกยิงหัวไหล่ แต่ก็บอกให้ลูกสาวยิงตอบโต้ต่อไป ดังบทบรรยายต่อไปนี้

...“เสียงปืนดังสนั่นชุมเสือ...เสือลากับเนตรทรายยิงต่อสู้กับพวกลำอานและชัยอย่างหลังชนฝา จนกระทั่งลักพลาดท่าถูกเสือฝ่ายยิงหัวไหล่ผละไป แต่เขาบอกลูกสาวว่าพ่อไม่เป็นไร แล้วยิงตอบโต้ต่อไป”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายโวหารถึงเหตุการณ์ยิงต่อสู้กันระหว่างเสือลากับเนตรทราย และพวกของลำอานและชัย โดยเสือลักพลาดท่าถูกยิงที่หัวไหล่แต่ก็สู้ไม่ยอมถอย

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 1** เปิดเรื่องด้วยการบรรยายสภาพบรรยากาศภายในบ้านหลังใหญ่ของนวนลทิพย์ นักธุรกิจสาวเจ้าของบริษัททิพย์พิมานผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ ดังบทบรรยายโวหารดังต่อไปนี้

...“ท่ามกลางความมืดมิดในบ้านหลังใหญ่ของนวนลทิพย์ เศรษฐินีเจ้าของบริษัททิพย์พิมานผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ส่งออกรายใหญ่ของประเทศ เด็กหญิงแบ้งรำ ลูกสาวคนเดียวของนวนลทิพย์ ซึ่งเกิดกับธาดาสามีเก่าที่ตายไปแล้ว กอดตุ๊กตาตัวโปรดชื่อว่า มงดูวิญญาณพ่อ ถูยืมเลือดไหลอาบ แบ้งรำพูดกับวิญญาณธาดาเสียงสั่น มันฆ่าคุณพ่อ...หนูเห็น...” (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทบรรยายโวหารเปิดเรื่องโดยการบรรยายภาพแวดล้อมภายในบ้านที่มืดมิดของนวนลทิพย์ ซึ่งแบ้งรำลูกสาวที่กำลังสนทนากับผีธาดาผู้เป็นพ่อ

1.2 พรรณนาโวหาร พรรณนาโวหารเป็นการเขียนเชิงแสดงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อรำพึงรำพันความรู้สึก อารมณ์ หรือมุ่งแสดงให้ผู้อ่านนึกคิดจินตนาการเห็นภาพ แสง สี เสียง เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับกระบวนการพรรณนา (สมเกียรติ รัชภมณี, 2551, หน้า 66) จากการศึกษาลักษณะพรรณนาโวหาร 2 ลักษณะ คือ 1) พรรณนาภาพ และ 2) พรรณนาอารมณ์ รายละเอียดดังนี้

1.2.1 พรรณนาภาพ การพรรณนาภาพในบทละครโทรทัศน์เป็นการพรรณนาสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้เห็นความละเอียดชัดเจน ความสวยงาม ความละเอียดละไม เช่น การพรรณนาสิ่งแวดล้อม การดำเนินเรื่องในบทละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร ในเรื่อง **มธุรสโลกินทร์ ตอนที่ 4** สื่อผ่านสั่งให้ผจงดเินทางไปต่อสู้อั้สั่งสอนพวกตำรวจ ส่วนทางด้านตำรวจได้เตรียมตัวรับมือกับพวกโจรผจง โดยการให้พลอยน้ำค้างสวมบทเป็นคู่หมั้นของหมวดเฒ่าเทพขึ้นไปร้องเพลงบทเวทิงงานบุญเพื่อล่อให้โจรออกมา ดังบทพรรณนาโวหารต่อไปนี้

...“เวลาเดียวกันนั้นเองพลอยน้ำค้างญาติสาวที่รับบทเป็นเธอกำลังเตรียมตัวขึ้นร้องเพลงบทเวทิงงานบุญของพวกชาวบ้านตามแผนของหนูโดยมีเฒ่าเทพเฝ้าระวังไม่ห่าง หนูมองบรรยากาศรอบตัวหน้าึง ดื่นตัวเต็มทีเพราะงานนี้ไม่ใช่แค่พลอยน้ำค้างที่ต้องเฝ้าระวัง แต่มีวราพรภรรยาคู่บุญของเขาด้วยที่เพิ่งเดินทางมาถึงไพร่वारีเพื่อดูแลเขา เสียงร้องเพลงของพลอยน้ำค้างสะกด ทุกคนให้เคลิ้ม เว้นแต่ผจงซึ่งเตรียมพร้อมเต็มที่เพื่อการกิจของเสือฝส ส่วนภุมามองสาวสวยบทเวทิงงานบุญที่หน้าเครียด

ไม่เห็นเห็นผจญภัยร้ายและลอบส่งสัญญาณเหล่าสมุนที่แฝงตัวในงานที่นำระเบิดไปวางรอบเวที ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏบทพรรณนาโวหารถึงเหตุการณ์พลอยน้ำค้างขึ้นไปร้องเพลงบทเวทในงานบุญ ในขณะที่ฝ่ายโจรเตรียมตัววางระเบิดก่อวินาศกรรมไว้รอบเวที ส่วนพวกตำรวจก็เฝ้าระวังเหตุการณ์อยู่ไม่ห่าง

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 1 บทพรรณนาลักษณะภายนอกของวัง เรือนประทับของหม่อมเจ้าหญิงอุรวิ ดั่งบทพรรณนาโวหารต่อไปนี้

...ยุคสมัยรัชกาลที่ 6 เรือนปั้นหย่า เป็นเรือนไม้ร่มรื่นสวยงามสะอาด สะอาดตกแต่งเรียบ ๆ บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีชาติตระกูลของผู้อยู่อาศัย ณ เรือนปั้นหย่าหลังงามแห่งนี้ ภายในห้องโถงประดับภาพเสด็จในกรมฯ อุ่มท่านหญิงหลงหรือหม่อมเจ้าหญิงอุรวิวัยเด็ก ภาพคู่กับหม่อมสวดยและลูก ๆ ทั้งในวัยเด็กและวัยหนุ่มสาว... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทพรรณนาโวหารถึงลักษณะวังของหม่อมเจ้าหญิงอุรวิ หรือเรือนปั้นหย่าหลังงามที่ภายในบ้านประดับภาพเสด็จในกรมฯ กำลังอุมท่านหญิงอุรวิวัยเด็ก

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร ในเรื่องกรรม ตอนที่ 1 เปิดเรื่องด้วยบทพรรณนาเหตุการณ์เสียงหวูดของรถไฟที่แล่นจากไปจากสถานี และมีชายหนุ่มกับหญิงสาวลงจากรถไป แล้วนั่งรถสามล้อถีบไปส่งยังร้านค้าสองคูหาซึ่งเป็นบ้านของชายหนุ่มด้วยความกังวลใจ ดังบทพรรณนาโวหารต่อไปนี้

พ.ศ. 2510 ณ ตลาดอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ลื่นเสียงหวูดรถไฟอืดใจใหญ่ ๆ รถสามล้อถีบที่มีชายหนุ่มกับหญิงสาวเป็นผู้โดยสารก็มาหยุดที่หน้าร้านค้าส่ง ชายหนุ่มวัย 23 ปีอยู่ในชุดเครื่องแบบทหารเกณฑ์สีเทาอุมเป้สัมภาระรีบกระโดดลงจากรถ เขามองเข้าไปในร้านสองคูหาซึ่งเป็นบ้านของตนด้วยสีหน้าที่เต็มไปด้วยความกังวล หญิงสาวที่นั่งอยู่เคียงกันก้าวตามลงมา เขามองเข้าไปในร้าน ก็พบว่าบรรดาลูกค้าที่กำลังเลือกซื้อสินค้าต่างก็หันมามองที่เขาและตัวเธอแทบจะเป็นตาเดียว แน่ใจว่าคนเหล่านั้นไม่สามารถเห็นสายตาหญิงสาวที่อยู่

กางเกงเอวสูงสีเขียว เลื้อยตัดจากผ้าชีฟองพื้นสีเหลืองดอกสีดำจับจีบรอบคอ สอดชายเสื้ออยู่ในกางเกง เพราะเธอคาดแว่นกันแดดปิดบังสายตาไว้...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทพรรณนาโวหารเหตุการณ์ที่ชายหนุ่มได้พาหญิงสาวกลับมาที่บ้านในอำเภอชุมแสง ด้วยสีหน้าเต็มไปด้วยความกังวลใจ เมื่อถึงบ้านที่เป็นร้านค้า ทุกคนต่างให้ความสนใจมองการแต่งกายของหญิงสาวที่แปลกตาจากที่เคยเห็น

1.3 เทศนาโวหาร เทศนาโวหารในบทละครโทรทัศน์เป็นการอธิบายความโดยมีเจตนาเพื่อสั่งสอน อบรม ตักเตือน หรือให้ข้อคิด แนะนำแนวทางการใช้ชีวิต เพื่อให้ตัวละครปฏิบัติตาม โดยการยกเหตุผลมาอ้างอิง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 5** แสดงเห็นว่าดีเพราะเป็นหญิง ต้องสงวนท่าทีไว้ ถ้าไม่แสดงว่ารังเกียจจริงจนก็เบาใจได้ ไม่ทันคุยจบอุรวดีศลานเข้าเข้ามาขออนุญาตกลับบ้านไปเยี่ยมแม่ แสดงหน้าตัง

...“ไม่ต้องไป รู้ว่าเป็นลูกก็ต้องคิดถึงแม่ แต่คิดให้ไกลกว่านี้หน่อย ถ้าแม่เขาคิดถึงลูกก็คงไม่เลือกสุขส่วนตัวเป็นใหญ่ ถ้าไปเป็นหม่อมของเจ้านายอีกสักองค์ก็ไม่ว่างไรนัก แต่...หญิงจงสำนึกเสมอว่าพ่อของหญิงเป็นใคร สูงยิ่งกว่านั้นคือพ่อของหญิงเป็นใคร”

อุรวดีก้มกราบ “หญิงขอรับโอวาทไว้ทั้งหมดเพคะ หญิงก็เห็นจริงตามนี้ แต่เพียงถ้าหญิงไม่ทูลเสด็จป้าเหมือนหญิงโกรธเคือง ไม่ยอมพบแม่เสียเอง แม่จะตำหนิเอาได้เพคะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงตอนที่หญิงอุรวดีมีพระประสงค์จะออกจากวังกลับบ้านไปเยี่ยมแม่ แต่เสด็จป้าทรงสั่งสอนให้โอวาทถึงความไม่เหมาะสมที่จะออกไปเยี่ยมแม่ในตอนนี

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 8** หลวงปู่ได้เทศนาสั่งสอนหมวดเฝ้าเทพถึงการทำความดีจะชนะทุกอย่าง ดังบทสนทนาว่า

...“ความดีของโยมต่างหากที่ช่วยชีวิตโยมเอาไว้ อาตมาเป็นเพียงแค่ผู้ชี้แนะเท่านั้น”

“หมายความว่าหลวงปู่พร้อมจะให้การสั่งสอน และชี้แนะหนทางให้ผมปราบปรามพวกโจรชั่วใช้ไหมขอรับ”

“ไม่มีการต่อสู้ใดที่ไม่ต้องแลกมาด้วยความเหนื่อยยากหรือหกล้มล้มคว่ำ และการสอนสั่งจากอาตมา เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยทำให้โยมรับมือกับความชั่วร้ายที่ต้องเจอ”

“เพียงแค่นั้นก็เพียงพอแล้วขอรับ เพราะทุกวันนี้ไม่ว่าจะทำอะไร พวกมันมักจะนำหน้าผมอยู่เสมอ ขอเพียงแค่เท่าทันมันบ้าง ผมก็ยินดีที่จะรับคำสั่งสอน”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่หมวดเผ่าเทพได้รับความช่วยเหลือจากหลวงปู่ หลวงปู่จึงได้เทศนาโวหารสั่งสอนหมวดเผ่าเทพในเรื่องการทำความดีจะเป็นหนทางเอาชนะความชั่ว

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 9** มะฮาเวทาสยามภูไปใส่บาตรที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งห่างจากชุมเสือ ใส่บาตรแล้วพระให้พรมองหน้าทั้งสามคนทักว่าไม่เคยเห็นหน้าโยมทั้งสามเลย ทักสยามภูว่าสีหน้ามีความทุกข์ใจ พระจึงเทศนาไว้ว่า

...“เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร กรรมย่อมยุติด้วยการไม่ก่อกรรมเพิ่ม”

พระกล่าวแล้วไป สยามภูบอกว่าตนไม่เข้าใจ

“อาตมาไม่ได้เตือนโยม แต่เตือนคนที่กำลังจะก่อกรรมกับโยม” แล้วพระก็เดินจากไป... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นปรากฏบทเทศนาโวหารจากพระที่ได้ให้ข้อคิดเตือนใจสยามภู

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง**ตุ๊กตาผี ตอนที่ 6** ธนิดาได้ยินเสียงเอะอะหน้าห้องจึงออกมาดู เจอमानฟ้าที่กำลังหึ่งหวงต่อว่าพิชิตที่คิดจะแอบเข้าห้องธนิดา มานฟ้าเห็นธนิดาก็ตาวายั่วยวนพิชิต จนธนิดาโกรธจัดตบหน้ามานฟ้าเต็มแรง มานฟ้าจะตบกลับแต่ผิวนวลทิพย์ถลาเอาตัวปกป้องจนถูกฤทธิ์ตะกรุดใบหน้าใหม่เป็นแถบ ผิวนวลทิพย์หอบใบหน้ามีรอยไหม้ เพราะฤทธิ์ตะกรุดไปฟุ้งไปบุญหลวงพ่อที่วัด หลวงพ่อสัมผัสได้ด้วยญาณวิเศษทอดจิตมาเทศนาผีสาวที่หน้าวัด ว่า

“พุทธคุณจะช่วยโยมได้...โยมมีส่วนในกรรมปาณาติบาต ทำให้คนตายถึงสามคน บารมีโยมจึงลดลงไม่สามารถช่วยเหลือใครได้แม้แต่ตัวโยมเอง”

จบคำก็สวดคาถาบรรเทาอาการเจ็บแสบที่ใบหน้าให้ผิวนวลทิพย์ ผิวนวลทิพย์
กัมกราบทั้งน้ำตา (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างหลวงพ่อดำเทศนาสั่งสอนผิวนวลทิพย์
ที่ได้รับความทุกข์มาพึ่งบุญให้ช่วยเหลือจากความเจ็บปวดที่ถูกทำร้ายจนเจ็บปวด

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 7** ผิวนวลทิพย์เก็บตัวบำเพ็ญภาวนา
ในตุ๊กตาหยกครบเจ็ดวัน แผนบนใบหน้าหายดี ไม่ทรมานทรมานเหมือนเมื่อหลายวันก่อน ผิสาว
จึงออกจากตุ๊กตาหยกไปกราบหลวงพ่อดำที่วัด หลวงพ่อดำจึงเทศนาว่า

...“จงหมั่นปฏิบัติเพื่อบารมีให้แก่ตนเองนะ อย่าลืมนึกว่าโยมกับพวกเขาอยู่กัน
คนละภพแล้ว”

“แต่พวกเขาคือคนที่โยมรักนะเจ้าคะ”

“กรรมเป็นตัวกำหนดทุกสิ่ง กรรมของใครก็เป็นของคนนั้น โยมหรือใครก็ก้าวล่วง
กรรมของผู้อื่นไม่ได้ทั้งนั้น”

หลวงพ่อดำจะไปแล้ว ผิวนวลทิพย์มองตาม...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างหลวงพ่อดำเทศนาสั่งสอนให้
ผิวนวลทิพย์รู้จักการสร้างบารมีให้กับตนเอง อย่าสร้างกรรมต่อคนอื่น

ตัวอย่างเทศนาโวหาร ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 14** ม่านฟ้าวางแผนลงพวงกอดีรูก
กับตำรวจให้ดูแลวายุที่โรงงานของทิพย์พิมาน ส่วนตัวเองกับพิชัยร่วมมือกันชิงตุ๊กตาวาของ
แป้งรำที่บ้านนวลทิพย์ จนผิวนวลทิพย์ซึ่งยังนั่งสมาธิรักษาตัวที่วัดสัมผัสถึงเรื่องราวเลวร้าย
ในทิพย์พิมานและอันตรายของแป้งรำ รำให้กับผีธาดา คร่ำครวญอยากกลับไปหาลูกสาว ดังบท
สนทนาดังนี้

...“ทิพย์คิดถึงแป้งรำ คิดถึงบ้าน เป็นห่วงทุกคนที่บ้าน”

“อดทนอีกไม่มีวันเราก็ได้กลับบ้านแล้วนะ แป้งรำยังมีบิรวารของทิพย์ดูแลอยู่
ยัยนิตก็อยู่”

“ทิพย์สังหรณ์ใจยังงี้ก็ไม่วินิจฉัย”

“ถ้าเราออกไปเราก็แพ้มันอีก มันหาเครื่องรางของขลังมาสู้กับเราได้ตลอดเวลา
ผมว่าเราอดทนอีกไม่มีวันหรอก”

หลวงพ่อดำเนินเสียงผืนวาทิพย์ร้องไห้ก็เห็นใจแต่ต้องเตือนสติ
 “โยมธาดาพุดธุกะโยมวาทิพย์อย่าให้ความเศร้าหมองมาเป็นอุปสรรคต่อ
 การปฏิบัติธรรมเลย จงนั่งสมาธิรักษาตัวที่วัดต่อเถอะ”...
 (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏบทเทศนาโวหารที่หลวงพ่อดำกล่าวไว้เตือนสติ
 ผืนวาทิพย์ให้รู้สึกลึบยั้งซึ่งใจอย่างว้าวาม

1.4 อุปมาโวหาร อุปมาโวหารในบทละครโทรทัศน์เป็นการนำสิ่งที่ผู้ประพันธ์
 บทละครโทรทัศน์ต้องการแสดงลักษณะเด่นไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเด่นนั้น
 เป็นที่รู้จักหรือเป็นที่ยอมรับกันแล้ว โดยมีคำที่มีความหมายทำนองว่า เหมือน ราว คล้าย
 เป็นคำแสดงความหมายเปรียบเทียบ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างอุปมาโวหาร ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชายเพชร ตอนที่ 1** เพชรถูกพวกของโบ
 ดักทำร้ายระหว่างทางกลับบ้าน ครูหมายผ่านมาเห็นเข้าจึงเข้าไปหากลุ่มวัยรุ่น แล้วบอกให้โบ
 กับเพชรต่อสู้กันอย่างลูกผู้ชาย ดังบทสนทนาดังนี้

...ครูหมายมองไปที่ลูกน้องของโบกับเอและกลุ่มวัยรุ่นให้ขยับถอยหลัง แล้วเข้าไป
 จับคอเสื้อโบกับเพชรลากมากลางวง ประกาศตึก

“กฎกติกาพวกเอ็งรู้อยู่แล้ว ถ้าอยากแสดงความเก่งกล้าของลูกผู้ชายก็ใช้แต่
 ฝีมือของตัวเอง อย่าตึกตึก **เหมือนหมาลอบกัด**”

ครูหมายปล่อยมือจากทั้งสองแล้วถอยออกมาคุมเชิง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทพูดของครูหมายได้บอกให้โบต่อสู้กับเพชร
 อย่างลูกผู้ชาย ไม่ใช่ดักทำร้ายเหมือนหมาลอบกัด

ตัวอย่างอุปมาโวหาร ในเรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอน 2**
 พิทเป็นลูกของโมรากุล ผู้จัดการกองถ่ายละคร เมื่อโมรากุลกลับมาถึงบ้านก็เห็นพ่อกับแม่เลี้ยงพิท
 อย่างเอาอกเอาใจ ดังบทบรรยายดังนี้

...พอกลับมาบ้านโม้ก็เห็นตากำลังป้อนข้าวให้พี่ ยายก็เตรียมขนมให้ พี่นั่งดูการตูนหัวเราะบ้างกรี๊ดบ้างตามอารมณ์ ปากก็คอยอ้ารับอาหารที่ตากคอยป้อนและหลอกล่อให้กินเป็นระยะ ทั้งตานะและยายพรเลียงดูประคบประหมเอาใจพิทจนราวกับเทวดา... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ได้บรรยายการเลียงดูพิทอย่างเอาอกเอาใจ โดยมีการอุปมาการเลียงดูพิทราวกับเทวดา

ตัวอย่างอุปมาโวหาร เรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 11** หลังจากที่สยมภูฏกอาจารย์ไพรวัลย์ ใช้คาถาควบคุมตัวได้ เนตรทรายถูกจับมาที่บ้านของอาจารย์ไพรวัลย์ อาจารย์ไพรวัลย์รู้ว่าเสือลักได้ถ่ายทอดเหล็กไหลให้เนตรทราย จึงได้ทำพิธีเรียกเหล็กไหลออกจากร่างเนตรทรายดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ที่บ้านอาจารย์ไพรวัลย์...อาจารย์กำลังจะทำพิธีเรียกเหล็กไหลออกจากร่างเนตรทราย

“แต่เหล็กไหลนี้เป็นของพ่อฉัน”

“ที่จริงมันต้องเป็นของฉัน พ่อเธอโก่งฉันไป ไม่เชื่อแกไปถามดูก็ได้...เอ๊ะ...คงถามไม่ได้แล้วละ เพราะพ่อเธอตายไปแล้ว”

“ไม่จริง ฉันไม่เชื่อ”

“ฉันยืนยันกับมือ ไม่เชื่อก็ตามใจ พรุ่งนี้คนทั้งประเทศก็จะเชื่อเพราะหนังสือพิมพ์ปริศมข่าวทุกสำนัก เริ่มพิธีได้แล้วอาจารย์”

นายตันสั่ง อาจารย์ไพรวัลย์เริ่มบริกรรมคาถา ลักพักเนตรทรายรู้สึกร้อนวูบร่างเธอกลายเป็นสีแดงคล้ายเหล็กจะหลอมละลาย

อาต๋าพาพวกอุสมานมาถึงหน้าบ้านพอดี ลุงหรั่งแอบมองเข้าไปในบ้านเห็นเหล็กไหลวิ่งทั่วร่างเนตรทรายก็ตะลึงงัน!

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์บทละครบรรยายพิธีเรียกเหล็กไหลออกจากร่างของเนตรทราย โดยใช้อุปมาโวหารเปรียบเทียบร่างของเนตรทรายกลายเป็นสีแดงคล้ายเหล็กจะหลอมละลาย

ตัวอย่างอุปมาโวหาร ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 12 อนลทราบข่าวว่า ท่านหญิงอุรวดียังไม่ตาย และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นอุษา มาอาศัยอยู่ในเรือนแพปากแม่น้ำโพ จึงตามมาขอพบด้วยความดีใจและคิดถึงเป็นอย่างยิ่ง

อนลรวบรวมความกล้า “อย่ามองฉันแบบนั้นเลย ถ้าแม่อุษาจะไปจริงแน่ก็ไม่กล้าขวางทางหรอก เพียงแต่ฉันอยากคุยอยากเห็นหน้าแม่อุษาให้นานกว่านี้ก็เท่านั้น แม่อุษาคงไม่รู้หรอกว่า การที่ฉันได้เจอแม่อุษาอีกครั้งก็เหมือนหนึ่งต้นไม้ที่เหี่ยวแห้งเจียนตายแล้วพลันได้รับน้ำฝนอย่างไม่คาดฝัน จนกลับมามีชีวิตได้ใหม่อีกครั้ง”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบทพรรณนาโวหารในการบรรยายฉากที่อนลทราบข่าวอุรวดียังไม่ตาย จึงรีบตามมาพบด้วยความดีใจ

ตัวอย่างอุปมาโวหาร ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 5 ชาวบ้านไปเจอสุมภูเดินหลงทางอยู่ชายป่า เสือลั้กมองถามเสียงเข้ว่ามาได้ยังไง เมื่อพาสุมภูเข้าไปปฐมพยาบาลและต้มยาหม้อให้กินแล้ว เสือลั้กนั่งสนทนากับสุมภู ดังบทสนทนาว่า

...“พวกมันเรียกไอ้จอมขมังเวทย์นั้นว่าอาจารย์ไพวัลย์หรือ” สุมภูถามว่า เสือลั้กรู้จักหรือ

“ก็พอได้ยินมาบ้าง เขาวามันเป็นมีอาคมระดับต้น ๆ ของเมืองไทย แต่วิชาที่มันเอามาใช้เป็นเดียร์จนาจานวิชา กระสุนที่ยิงเข้า ก็น่าจะเป็นกระสุนที่มันปลุกเสกขึ้นจากเดียร์จนาจานวิชา”

“เดียร์จนาจานวิชา...เท่ากับว่าอะธรรมหรือธรรมะได้ด้วยหรือ”

“มันก็แค่บางครั้งบางคราวไม่ยั้งยั้งหรอก ของแบบนี้มันอยู่ที่บุญญาบารมี และไอ้บุญญาบารมีนะ มันไม่ได้ยั้งยั้งเสมอไป ใช้ไปมันก็ย่อมมีวันลด มีวันเหือดแห้งเหมือนน้ำในตุ่ม หากเอ็งจะรักษาบุญญาบารมีให้ยั้งยั้งและคงที่ เอ็งก็ต้องหมั่นเติมเหมือนเติมน้ำในตุ่มให้เต็มตลอดเวลา”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการยกตัวอย่าง การสร้างบุญญาบารมีเหมือนการเติมน้ำในตุ่มให้เต็มตลอดเวลา ต้องหมั่นสร้างอย่างเสมอ มาใช้เปรียบเทียบและอธิบายเนื้อหาให้ได้อรรถรสยิ่งขึ้น

2. รสทางวรรณคดี คือ ปฏิกริยาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน เมื่อได้รับรู้รับทราบอารมณ์ของตัวละครในเรื่อง ซึ่งผู้ประพันธ์ถ่ายทอดไว้ (วรวรรณ ศรีภักย์, 2565, หน้า 136) โดยพื้นฐานรสในวรรณคดีมีพื้นฐานจากทฤษฎีรสในการละคร ซึ่งต้นตำรับคือนาฏยศาสตร์ของภทรมุณีในคริสต์ศตวรรษที่ 1 โดยถือว่าวรรณคดีมีความสัมพันธ์กับละครในแง่ที่ละครสื่อไปยังผู้ชมด้วยคำพูด ส่วนนั้นของละครก็นับว่าเป็นวรรณคดีรูปแบบหนึ่ง ละครและวรรณคดีจึงเป็นศิลปะในการถ่ายทอดอารมณ์ไว้ อารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดไว้ เรียกว่า รสวรรณคดี มี 9 รส (กุสุมา รัชมณี, 2549, หน้า 124-129) ได้แก่ เราทรส, ศฤงคารรส, วีรรส, พิกัดสรส, ศานตรส, হাসยรส, กรุณารส, ภายนกรส และอัทฤตรส

จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ไทยเกี่ยวกับรสวรรณคดีพบว่า ปรากฏรสวรรณคดีที่ประกอบขึ้นจากการปรุงแต่งด้วยถ้อยคำภาษาวรรณศิลป์ โดยพิจารณาได้จากตัวอย่างบทสนทนาในบทละครโทรทัศน์ตามลำดับต่อไปนี้

2.1 เราทรส (ความรู้สึกโกรธ แค้นเคือง)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์โกรธในเรื่อง **มธุรสโลกินทร์ ตอนที่ 1** ณ หมู่บ้านกองโจร เสือผ่นก้มลงเก็บหนังสือเล่มเล็กที่ภูผาแอบทำตกไว้ ครูลอยตกใจที่เห็นเสือผ่นกลับมาหมู่บ้านไวกว่าปกติ เสือผ่นหยิบหนังสือมาดูด้วยความโกรธที่มีคนขุดคำสั่งไม่ให้เรียนหนังสือ ครูลอยรีบแก้ตัวให้ภูผา แต่ก็ไม่ทันกาล เสือผ่นสั่งให้ลูกน้องไปลากตัวภูผาออกมาจากบ้าน พร้อมกับกล่าวด้วยความโกรธว่า

...“พี่ผ่นอย่าทำมันเลย ผ่ามันไต่ดี”

“ไปลากตัวมันออกมา!”

จบคำสั่งเสือผ่น ดำกับเข้มสมุนคู่ใจก็ปรีไปลากตัวภูผาออกจากบ้าน เด็กชายตัวน้อยใจเสียแต่ยังข่มใจพูด

“พ่อ...ฉันอยากเรียนหนังสือ”

เสือผ่นโกรธจัดตบหน้าลูกชายคนเล็กจนตาใหญ่

“ไม่มีคำว่ารักดีในรังโจร”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าในบทสนทนาประกอบด้วยถ้อยคำที่แสดงน้ำเสียงความรู้สึกโกรธที่ถูกขัดคำสั่ง

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง**มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 3** เสือผ่นสั่งให้ภูผาและผจงออกไปปล้นในงานบุญที่วัดที่กำลังครึกครื้น ผจงฆ่าทุกคนที่ขวางทางและจะเข้าไปยึดหีบเงินทำบุญในวัดตรงหน้าหลวงปู่เจ้าอาวาส พุทธชาดคำผจงจะยกหีบเงินทำบุญแต่ยกไม่ขึ้น ทำให้เกิดอารมณ์เสีย กล่าวกับหลวงปู่ เจ้าอาวาส ดังบทสนทนาดังนี้

...“หลวงปู่เป็นพระไม่ต้องใช้เงิน ฉันขอละกัน”

“อาตมาขอขบิณฑบาตเถอะโยม ปล้นเงินทำบุญปาปหนักหนา”

“ตัวบาปหน้าตาเป็นไงฉันเกิดมาไม่เคยเห็น ฉันรู้จักแต่เงินพวกนี้มันบันดาลความสุขให้ฉัน”

ขาดคำก็ยกหีบเงินทำบุญ แต่ยกไม่ขึ้น ผจงหัวเสียมากตะโกนเรียกสมุนคู่ใจมาช่วยแต่ก็ยกไม่ขึ้นเช่นกัน เสือหนุมใจโจดโกรธจัดนึกรู้โดยพลันว่าหลวงปู่ต้องมีคาถาจึงควักปืนมาจ่อ...
(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าในบทสนทนาประกอบด้วยถ้อยคำที่แสดงน้ำเสียงความรู้สึกโกรธที่ไม่สามารถยกหีบสมบัติได้อย่างที่ใจต้องการ

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง**ตุ๊กตาผี ตอนที่ 2** นวลทิพย์ตัดสินใจแต่งงานกับพิชิต ซึ่งเวลานั้นเป็นแค่ทนายประจำบริษัทเพื่อหลีกเลี่ยงเรื่องวุฒิ แต่ชายหนุ่มเจ้าของบริษัทคู่แข่ง ก็ไม่ยี่หระตามตื้อเธอไม่เลิก

...“ผมรักคุณตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยแต่คุณก็ปฏิเสธผม คุณเลือกแต่งงานกับธาดา...แม้มันตายไปแล้วคุณก็ไม่ให้โอกาสผม...คุณเลือกแต่งงานกับไอ้ทนายพิชิต”

“รู้แล้วคุณก็น่าจะเลิกยุ่งกับฉัน”

“เมื่อผมไม่ได้แต่งงานกับคุณก็อย่าหวังว่าคุณจะมีความสุข”

เริงวุฒิอาฆาตทิ้งท้ายก่อนจากไป...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายระหว่างเริงวุฒิกับนวลทิพย์ เริงวุฒิ รักและอยากครอบครองนวลทิพย์ แต่ก็ผิดหวังเพราะนวลทิพย์ไม่สนใจ และปฏิเสธมาตลอดจึงทำให้เริงวุฒิโกรธแค้น ขู่อฆาต

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 3** งบประมาณผลการขโมย ตุ๊กตาหยกที่บ้านนวลทิพย์ เมื่อรู้ว่าแผนการไม่สำเร็จแถมหาตุ๊กตาหยกไม่พบ ชั่วร้ายเกิดเรื่องราว จนทำให้เริงวุฒิสติแตก โกรธจัดที่ลูกน้องทำงานพลาดฆ่านวลทิพย์ตาย ดังบทสนทนาว่า

...“เรื่องร้ายอะไรอะ”

“มันโทรมาบอกว่าคุณนวลทิพย์ถูกยิงตายแล้วครับ”

ข่าวจากลูกน้องคนสนิททำให้เริงวุฒิส็อก ตะคอกถามย้ำ

“มึงว่าอะไรนะ! นวลทิพย์ตายแล้วหรอ”

ยังไม่ตอบแต่มีสีหน้าอีกักเป็นคำยืนยันอย่างดี เริงวุฒิสติแตก ทั้งตบทั้งถีบร่าง ลูกน้องจนต้องลงลานหนีตาย เริงวุฒิโกรธมากตะโกนไล่หลัง

“ไป! ถ้ากูไม่เรียกมึงกลับมามึงอย่ามาให้กูเห็นหน้าไอ้จระเข้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายระหว่างเริงวุฒิกับลูกน้องคนสนิท เมื่อเริงวุฒิทราบข่าวการตายของนวลทิพย์ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธเคืองลูกน้องที่ทำงานพลาด จนทำให้ผู้หญิงที่รักต้องตาย

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 8** ธนิดาโมโหที่จับได้ว่าพิชิต และมานพ้ายักยอกเงินค่าพลอยของทิพย์พิดมาน กว้านซื้อทุกสิ่งทุกอย่างที่อยากได้ เธอโกรธ กลับมาบ้านโวยวายทันทีที่เจอพิชิตกับมานพ้าฐานยักยอกเงินค่าพลอย พิชิตทำท่ากลบเกลื่อน สวนกับอย่างรำคาญ ดังบทสนทนาว่า

...“โวยวายให้มันได้อะไรขึ้นมละนิด เสียหายไปแล้วก็ช่างมัน คราวหน้าก็รอบคอบ ให้มันมากกว่านี้”

ธนิดาโมโหมาก ยิ่งได้ยินเสียงหัวเราะเย้ยหยันของมานพ้ากับจันยิ่งหัวเสีย แหวไล่หลัง

“ขี้โกง หน้าด้าน ลักวันกรรมจะตามสนองพวกแก!”

ท่าทางเกรี้ยวกราดของธนิดาทำให้อึดใจไม่ดีต้องคว้าตัวมากอด...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างธนิศาที่กำลังโมโหโกรธจัดที่พืชิตกับมานพ้ายกยอกเงินบริษัท แล้วแสดงท่าทางไม่สนใจใยดีต่อบริษัท

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 7 ขณะที่ครอบครัวผู้การประเสริฐ กำลังเตรียมทานอาหารอยู่นั้น เบญจรงค์เดินหน้าเครียด ผ่องพรรณถามเบญจรงค์เรื่องถูกจ้างงานที่ให้ไปถามพระ เบญจรงค์ตอบด้วยความหงุดหงิด ดังบทสนทนาดังนี้

...“ผมว่ามันไม่จำเป็นหรอกครับ”

“ไม่จำเป็นได้ไง” ผู้การเสียงไม่พอใจอ้างทำเนียบไทยจะทำอะไรที่เป็นมงคลก็ต้องมีฤกษ์มียามจึงจะเจริญก้าวหน้า เบญจรงค์ถามว่า

“แค่แต่งงานจะไปถือฤกษ์อะไรกันหนา”

ผ่องพรรณพยายามประนีประนอมบอกว่า

“ไม่เป็นไร แม่จะไปดูฤกษ์เองก็ได้”

เบญจรงค์สวนทันควันว่าไม่จำเป็น ตนจะกำหนดวันเอง ได้วันไหนตนจะมาบอกอีกที ขอตัวแล้วหันเดินออกไปอย่างถือดีและไร้มารยาท...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นสนทนาระหว่างเบญจรงค์ซึ่งรักชอบพอกับนวลพรรณบุตรสาวของผู้การประเสริฐ ซึ่งในบทสนทนาเบญจรงค์รู้สึกไม่พอใจที่ผู้การประเสริฐได้ถามถึงฤกษ์แต่งงาน จึงตอบไปด้วยความโมโหว่าไม่จำเป็นต้องมีฤกษ์

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่องตะกรุดโทน ตอนที่ 8 เนตรทรายดูแลบุญรอดหลังจากที่ได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้กับเสือฝ่าย เนตรทรายเล่าให้บุญรอดฟังอย่างแค้นใจที่ถูกเสือฝ่ายทรยศ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ฉันคิดว่าเสือฝ่ายคงวางแผนอยากจะซุ่มซุ่มเสือแล้วตั้งตัวเป็นใหญ่มานานแล้วละ พ่อรู้ พ่อถึงไม่ได้ให้ทำงานใหญ่ ๆ”

บุญรอดตำหนิตัวเองว่าตนไม่น่าหลงเชื่อพวกมันเลย

“เอาน่า เรื่องมันแล้วไปแล้ว อย่าพูดถึงมันเลย หนทางออกจากที่นี่ดีกว่า อุตส่าห์หนีจากนายภูมาได้ ดันมาเจอพวกนี้อีก”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างเนตรทรายกับบุญรอด เนตรทรายได้เล่าเรื่องเลื้อยฝ้ายที่ทรยศพวกพ้อง และทำร้ายพวกกันเองด้วยความโกรธแค้น

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 11** มะฮาแหวปะทะต่อสู้กับชัย ตอนนั้นชัยได้จับตัวนวลพรรณไว้จึงนำมาต่อรองกับมะฮาแหว นวลพรรณจึงอยู่ในอารมณ์โกรธที่ทราบว่าบิดาผู้การประเสริฐถูกฆ่าตายโดยมะฮาแหว เธอจึงได้ร้องตะโกนด่าทอ มะฮาแหว ดังบทสนทนาดังนี้

...“ไอ้มะฮาแหว ไอ้สารเลว แกฆ่าพ่อฉันทำไม”

“ปล่อยเธอไป”

“ไม่ง่ายไปหน่อยหรือมะฮาแหว” ชัยยียวน (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างนวลพรรณที่ตะโกนด่าทอมะฮาแหวด้วยความโกรธ เกลียดชังที่มะฮาแหวได้ฆ่าบิดาของตน

ตัวอย่างอารมณ์โกรธ ในเรื่อง**ซีรียส์ลูกผู้ชาย ภูผา ตอนที่ 1** ขณะที่แสงกำลังเดือด เรื่องถูกอัครพาลทำลายร้านแผงขายรองเท้าจนบ่นปี ภูผาเข้ามาเห็นยื่นเงินในมือให้ป้า เป็นช่วงเวลาที่พาเด็กหลิมาทวงเงินที่ค้างจ่ายค่าน้ำตาลพอดี จึงหยิบเงินในมือของภูผาไปเป็นค่าค้างจ่ายน้ำตาล เมื่อเด็กหลิไปแล้ว แสงจึงโกรธด่าว่าภูผาที่เข้ามาไม่ดูจังหวะ ทำให้ถูกยึดเงินไปดังตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

แสงจ้องหน้าภูผาแล้วมองเงินในมือ แต่ไม่ทันจะทำอะไร มือของเด็กหลิก็ยื่นเข้ามาคว้าเงินไปบอกว่า

“ยังขาดอีก 10 บาท ลี้อค้างค่าน้ำตาลอ้าวมานาน แล้วนะอาแสง จ่ายมาซะดี ๆ”

แสงพยายามต่อรองขอเอาเงินไปซ่อมร้านก่อน

“พຽ່ນนี้ลี้อต้องมาจ่ายให้อ้าว ไม่งั้นอ้าวจะไม่ขายน้ำตาลให้อ้าว ลี้อจะได้ขายกาแฟจืด ๆ เมียลี้อก็จะได้ขายขนมจืด ๆ แน่”

พอเด็กหลิไป แสงก็ด่าภูผา “ไอ้ตัวช่วย มึงโง่ไม่เห็นไอ้เด็กหลิมันเดินเข้ามาเรอะ ถึงควักเงินออกมา แล้วจะเอาเงินที่ไหนมาซ่อมแก้อี๊ ฮะ!”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างภูผากับอาเล้งผู้เป็นพ่อ อาเล้งโกรธภูผาที่นำเงินมาให้ในขณะที่เด็กกำลังมาทวงเงินพอดี ทำให้ถูกยึดเงินไปหมด อาเล้งจึงด่าว่าภูผาด้วยความโกรธ

2.2 ศฤงคารรส (ความรู้สึกซาบซึ้งในรัก)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์ซาบซึ้งใจในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 7** บุญรอดเนตรทราย มะไฟกับตาขึ้น ช่วยกันแกะรอยสุมภู นั่งพักหารือกันเครียด มะไฟถามว่าเราจะทำยังงี้ดี ตอนนี้กลับชุมเสือไม่ได้แล้ว ตาขึ้นจึงปลอบว่า

...“เรื่อนั้นเ็งไม่ต้องกังวลหรอก เสือลักบาร์มีมาก รอบเขตดงพญาไฟเ็งจะอยู่จะกินที่บ้านไหนก็ได้”

เนตรทรายบอกว่าเราต้องช่วยพ่อ บุญรอดเห็นด้วย บอกว่าเราต้องช่วยลุงเสือออกมาแล้วค่อยไปจัดการเสือฝ่าย มะไฟถามว่าจะช่วยยังงี้คนเราก็กินกันแค่นี้

“คนน้อยแต่สมองเยอะ ฉันทวิธี” บุญรอดมั่นใจ

“ขอบใจนะพี่บุญรอด”

“พรุ่งนี้เราจะบุกโรงพัก” บุญรอดกุมมือเนตรทรายพูดจริงจัง...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการสนทนาระหว่างเนตรทรายกับบุญรอด บุญรอดได้พูดให้กำลังใจแต่เนตรทรายที่กำลังเศร้าใจเป็นทุกข์ที่พ่อเสือลักถูกจับขังไว้ที่คุก ทำให้เนตรทรายซาบซึ้งใจมีกำลังใจ

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์รัก คิดถึง ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 9** นวลพรรณได้รับจดหมายจากมะฮาแว เอาไปนั่งอ่านเงิบ ๆ คนเดียวในสวนนั่งเล่น รู้สึกซาบซึ้งใจในการบอกรักของมะฮาแว ดังบทสนทนาว่า

...“ถึงคุณนวลพรรณ ผมมีปัญหาอาจต้องหายหน้าไปสักหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ผมเป็นห่วงมาก โดยเฉพาะเรื่องที่คุณจะเข้าไปสืบเรื่องคุณพ่อของคุณที่บ้านนายตัน ผมไม่รู้ว่าทำไมผมถึงเป็นห่วงคุณ ผมคิดถึงคุณ อยากพบหน้าคุณ ถ้าผมได้คำตอบแล้ว ผมจะรีบมาพบคุณทันที ขอให้รักษาตัวด้วย คิดถึงเสมอ...มะฮาแว”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากบทสนทนาข้างต้น เป็นบทพรรณนาถึงความห่วงใย คิดถึงของมะฮาแว ที่ได้เขียนถ่ายทอดให้นวลพรรณได้รับรู้ถึงความในใจ

2.3 วีรธ (ความกล้าหาญของผู้กล้าอย่างวีรบุรุษ)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์กล้าหาญในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 6** ชุนแข่งพูดกับ หมวยลีว่า คิดไม่ถึงว่าชะตากรรมจะตกถึงกับบ้านแตก บริษัทล่มจมกลายเป็นผู้ต้องหาหลบหนีคดี หมวยลีถามว่าแล้วจะทำได้

...“ยังงี้ปากก็ต้องสู้ ต้องรับผิดชอบต่อบรรพบุรุษ บริษัทขนส่งสินค้าของเรา สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นอาทิง ตั้งแต่เมืองจีนมาถึงเมืองไทย ถ้ามันจะมาพังเพราะรุ่นป๊ะ ป้ายอมตายซะดีกว่า”

“เราจะสู้ไปด้วยกันป๊ะ”

“ใช่เราจะสู้ไปด้วยกัน”

สองพ่อลูกต่างให้กำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไปจนถึงที่สุด

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างชุนแข่งกับหมวยลีลูกสาว ทั้งสอง ตกเป็นผู้ต้องการคดีชนของเถื่อน ชุนแข่งพูดให้กำลังใจหมวยลีให้สู้ไปด้วยกัน สร้างกำลังใจ ให้เกิดความกล้าหาญที่จะต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาไปด้วยกัน

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์กล้าหาญ ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 12** บัณอาร์มณเฑียรเจ็ดใจพ่อใหญ่คนที่ทำร้ายลูกชายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสแต่ก็ไม่มีหลักฐานไปเอาผิด จึงชวนแสงไปแก้แค้น แสงเกิดความรู้สึกฮึกเหิมไปด้วยกับพ่อใหญ่ป๋น

...“หลานชายเจ้าเกือบตายย่อนน้ำมือมัน คั่นเจ้ายังชี้ตลาดตาขาวบ่คิดเอาคืน สวมสู่นำกันก็ฟ้าวไปโลด บ่ต้องมาเ็นข้อยว่าอายอีก”

แสงหนักใจลั้งเล ขณะที่เซียงตกบ่าแสงให้กำลังใจ

“เอาเว้ยบักแหง ฮอดเวลาที่เฮาต้องประกาศศักดาให้คนชั่วมันรู้ว่ามันต้อง ยานเฮา”

ในที่สุดแสงก็ร่วมมือกับป๋นและเซียงไปดักเล่นงานพ่อใหญ่คน...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างป๋นกับแสง แสงได้แสดงอารมณ์ กล้าหาญตอบรับคำชวนของป๋นที่จะไปแก้แค้นเอาคืนพ่อใหญ่คนที่ทำร้ายทพพล

2.4 พิกัดสรร (ความรู้สึกรังเกียจเปื้อนระอา ชิงชัง)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์เปื้อนระอา ในเรื่อง **แรงเงา 2 ตอนที่ 10** อมร เปื้อนเอือมระอาเนตรนภิศ จึงขู่ขอย่กลางที่สาธารณะ ภายหลังเนตรนภิศกลับมามันแก้ง ลูบไล้กล่อมเป็นมัด ๆ ของสามีก่อนเอ่ยหวานว่า ขอให้คงสภาพความเป็นสามีภรรยา เพราะเธอ รับผิดชอบได้ แต่อมรกลับกล่าวตอบกลับด้วยความเอือมระอาไป ดังบทสนทนาว่า

...“คุณอมรคะ...ที่จริงฉันให้อภัยคุณนะ เพราะถึงคุณจะมีเพศสภาพแบบนี้ แต่คุณก็ให้ความสุขฉันได้...เราจะกลับมาอยู่กันแบบเดิมก็ยังได้นะ ขออย่างเดียว อย่าเอาไอ้กล่อมยัคนั้นเข้าบ้าน อย่ากินกินเอง...โน่นไปกินข้างนอก อย่าให้ฉันรู้เห็น อย่างนี้ฉันรับได้ ขอแต่ยังเป็นสามีเข็ดหน้าชูตาฉันอยู่”

คำขอของภรรยาทำให้อมรพะอืดพะอม ตอกไม้ไว้หน้าว่า

“ผมทำหน้าที่สามีไม่บกพร่องอยู่แล้วแต่กับคนที่ผมรักเท่านั้น สำหรับคุณ... บอกตามตรงแค่อยู่ใกล้ผมก็ขยะแขยงแล้ว”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวเห็นได้ว่า เป็นบทสนทนายาระหว่างเนตรนภิศ กับอมรผู้เป็นสามี ในเนื้อความแสดงให้เห็นความรู้สึกรังเกียจระอาของอมรที่มีต่อภรรยา

2.5 ศานตรส (ความรู้สึกสงบใจ)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์ดีใจ ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 16** ทันทีที่ออกจาก ห้องประชุมภายในกรมตำรวจ แทนกับมะฮะแวต่างสวมกอดคนรักของตนที่รออยู่ สิ้นยืนห่าง ออกมา กำลังฟังข่าวดีจากสยมภู

...“สำหรับนายสิน ถ้าอยากเป็นตำรวจทางเรายินดีรับนะ คดีสิ้นสุดเมื่อไหร่ มาสมัครเป็นพลตำรวจได้ทันที”

“จริงหรือครับ”

“เอาจริงสิ ฉันดีใจด้วยนะ ส่วนฉันก็จะไปเรียนกฎหมายให้จบเพื่อจะได้เป็นอัยการ เป็นผู้พิพากษากับเขาบ้าง” มะฮะแวพูดอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ นวลพรรณยิ้มพอใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างสุมุกับสินได้กล่าวแสดงความยินดีที่กรมตำรวจยินดีรับนายสินเป็นพลตำรวจเมื่อสิ้นสุดคดีความ ทำให้นายสินรู้สึกดีใจเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์ดีใจ ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 16** หลังจากที่ถูกเข้ามาหาแทน หลังจากออกจากกรมตำรวจในมาดอาลัยพร้อมสาวสวยหลายคน พร้อมกับกระซิบข้างหูแทนก่อนจะไป หลายวันถัดมาแทนพาหมวยลีไปที่สำนักสงฆ์บนเขา เอาทองคำในบ่อน้ำขึ้นมาตามที่ถูกบอกไว้

...“กรกระซิบฉันว่าให้เอาไปทำทุนตั้งตัว ไม่นึกว่าจะได้เป็นทองมากมายขนาดนี้ ขอบใจนะเพื่อน”

“เรากลับไปทำบริษัทขนส่งใหม่กันนะ”

“ได้ แต่ต้องเป็นที่ปากน้ำโพนะ”

“ที่ไหนก็ได้ที่มีนาย” หมวยลีตอบแล้วยิ้มหวาน แทนหัวใจพองโตมีความสุขสุด ๆ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างแทนกับหมวยลี ทั้งสองคนสนทนากันด้วยความรู้สึกดีใจและมีความสุขที่ได้ทองคำมากมายเพียงพอสำหรับการตั้งต้นชีวิตใหม่

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์ดีใจในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 11** เสี่ยงไชโยให้ร้องของกองเชียร์ดังเกรียวกราวหลังจากผลคะแนนชี้ชัดว่าทศพลเป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านโคกอีเก้งสมตั้งใจ ทศพลเห็นทุกคนยิ่งมีความสุข เขาดีใจโลดมากอดหอมบ้าง

...“ช่วงนี้ผมไม่สนว่าคุณจะดำ จะทิ้ง จะทุบผมยังงี้ เพราะชีวิตทั้งหมดของผมมอบให้คุณคนเดียว ขอขอบคุณมากครับคุณหนู เพราะมีคุณอยู่เคียงข้างผม ผมถึงได้มีวันนี้... ขอขอบคุณมากครับ”

พูดจบเขาหอมแก้มขวาก็ฟอด จนชโลธรยืนเหวอตั้งตัวไม่ทัน ขณะที่ทุกคนเฮฮาให้ฮิ้วด้วยความสนุกสนานดีใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

2.6 হাস্যরস (ความรู้สึกสนุกสนาน ขบขัน)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์สนุกสนาน ขบขันในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮียินเตอร์**
ตอนที่ 11 เสียงไซโยให้ร้องของกองเชียร์ดังเกรียวกราวหลังจากผลคะแนนชี้ชัดว่าเทศบาล
 เป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านโคกอีเก็งสมตั้งใจ เทศพลเห็นทุกคนยังมีความสุข เขาดีใจชิโรร
 มากอดหอมบ้าง

...“ชั่วโมงนี้ผมไม่สนว่าคุณจะดำ จะทิ้ง จะทุบผมยังงี้ เพราะชีวิตทั้งหมดของผม
 มอบให้คุณคนเดียว ขอขอบคุณมากครับคุณหนู เพราะมีคุณอยู่เคียงข้างผม ผมถึงได้มี
 วันนี้... ขอขอบคุณมากครับ”

พูดจบเขาหอมแก้มขวาก็ฟอด จนชิโรรยืนเหวอตั้งตัวไม่ทัน ขณะที่ทุกคน
 เฮฮาให้ฮิ้วด้วยความสนุกสนานดีใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏหาสรส ความสนุกสนานเกิดขึ้นหลังจากที่ทุกคน
 ดีใจ ที่เทศบาลชนะการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านโคกอีเก็ง จึงร้องเฮฮากันอย่างสนุกสนาน

2.7 กรุณารส (ความรู้สึกทุกข์โศก)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์เสียใจ เศร้าใจ ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 16**
 เหตุการณ์ต่อสู้กันระหว่างเสือสัก สยุมภูกับเสือฝ่าย อาจารย์ไพรวัลย์ เสือสักพลาดท่าโดนลำอาจ
 แทะหลายแผลอาการสาหัส เนตรทรายเป็นพ่อบาดเจ็บตกใจพุ่งไปดูพ่อ เสือสักบาดเจ็บสาหัส
 พุดกระถ่อนกระแท่นฝากเนตรทรายไว้กับสยุมภูแล้วแน่นิ่งไป เนตรทรายร้องไห้หัวใจสลาย
 ขณะที่สยุมภูกับสารวัตรดำเกิงก็แทนกลืนน้ำตาไม่อยู่เหมือนกัน ดังบทสนทนาว่า

...“พ่อ! อย่าเป็นอะไรนะ”

“ขอฉันอยู่กับพ่อเดี๋ยวนะ”... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562,
 สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาระหว่างเนตรทรายที่อยู่ในอารมณ์เสียใจ
 ที่สูญเสียพ่อไป

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์เสียใจ เศร้าใจ ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮียินเตอร์**
ตอนที่ 8 บั๊นวิ่งกลับมาถึงบ้าน เป็นจังหวะที่เสียงกับเสือมาถึงพอดี ทั้งสองคนบอกข่าวร้ายว่า
 เทศพลโดนแทงบาดเจ็บ หนีไปในป่ายังหาตัวไม่พบ ทำให้ป๋องเศร้าเสียใจ พาลไปด่าว่าชิโรร
 ชิโรรจึงตอบกลับไปด้วยบทสนทนาว่า

...“พอได้แล้วค่ะ หนูขอร้อง ย่ามาทะเลาะกันตอนนี้เลยได้มั้ย ถ้าคุณแม่อยากหาคนผิด เชิญลงที่หนูคนเดียวได้เลยค่ะ หนูยอมรับผิดชอบทุกอย่างเอง ตอนนี้หนูขออย่างเดียว ขอให้ยายพลเชารอดกลับมาอีกพอ”

ชโลธรน้ำตาไหลอาบแก้ม ระหว่างนั้นพวกป๋นที่ไปตามหาทศพลพากันกลับมา ป๋นใจเสียที่ไม่เห็นลูกชาย ถามป๋นว่าลูกตนอยู่ไหน...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาของชโลธรที่กล่าวกับป๋นแม่สามี ด้วยความเศร้าเสียใจกับการหายตัวไปของทศพล

2.8 ภายนอก (ความรู้สึกลึกซึ้ง)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์หวาดกลัว ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 4** ม่านฟ้า และพิชิตพาอาจารย์สมิงเข้ามาในบ้านเพื่อให้ปราบผีจนลี้ภัยให้ออกไปจากบ้าน โดยการเข้าไปหาในห้องนอนของเป้งร่าเพื่อขู่และเค้นถามหาผีจนลี้ภัยกับเป้งร่า จนทำให้เป้งร่ารู้สึกหวาดกลัวดังบทสนทนาว่า

...“ผีแม่แกอยู่ไหน บอกมา...ฉันถามไฉนใหม่ ผีแม่แกอยู่ไหน!”

เป้งร่าร้องไห้โฮ สายหน้าไม่รับรู้เรื่องใดทั้งสิ้น ม่านฟ้าปรี๊ดแตกขู่เสียงเข้ม

“หุบปากนังเด็กบ้า! ไม่งั้นฉันจะจับแกโยนไปนอกหน้าต่าง”

คำขู่ของม่านฟ้าทำให้เป้งร่ากลัวตัวสั่น... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาของม่านฟ้าที่กำลังสนทนากับ ตะคอก เค้นเสียง จนทำให้เป้งร่าลูกของนวลทิพย์รู้สึกกลัวจนตัวสั่น

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์หวาดกลัว ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 9** แก้วตาต้องเดินเท้ากลับบ้านคนเดียว เธอเกือบได้พบทศพลตัวเป็น ๆ ที่ข้างทาง ถ้าไม่รู้สึกลึกซึ้งจนลุกชูกับเสียงหมาเห่าหอนเสียก่อน ทำให้เชื่อว่าเป็นผีทศพล จึงวิ่งไปหุบประตูบ้าน บักเลื้อ จนเขาคงใจรีบวิ่งมาเปิดรับในสภาพที่ตัวเองนุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว

...“เกิดอีหยังขึ้นละแก้วตา”

“ผี!! ผีอายพลมาหลอกข้อย”

“หา!! ผีบักพล!!! อยู่ไส...เจ้าพ่อผีบักพลหม่องได้”

เสื่อพุดแล้วทำท่าจะออกไป แต่แก้วตารีบปิดประตูและสั่งห้ามเขาออกไป
อย่างเด็ดขาด ห้ามทิ้งตนไว้คนเดียว

“เฮ้...ขอย่อยากฮู้ว่าแม่นผีปักพลอิหลีจิ เจ้าอาจลิตาผาดไปก็ได้”

“ขอยบได้ตาผาด ได้ยินเทิงเสียง เเทิงเห็นกับตา เป็นผิอ้ายพลคือที่อาแหงเห็นเลย
บ่เอาแล้ว เป็นตายนหลาย เป็นคือชาวบ้านลือกันเลย ครบ 3 มื้อแล้วผิอ้ายพล
เลยเฮียน”...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างแก้วตากับเสื่อ แก้วตาคิดว่าระหว่าง
กลับบ้านเจอผีตลึงจึงเกิดความรู้สึกหวาดกลัว จนมาขออยู่กับเสื่อ

2.9 อัททรส (ความรู้สึกอัศจรรย์ใจ)

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์อัศจรรย์ใจ ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 4** ม่านฟ้าและพิชิต
พาอาจารย์สมิงเข้ามาในบ้านเพื่อให้ปราบผีจนลืมนึกให้ออกไปจากบ้าน แต่ก็ไม่พบวิญญาณ
ของผีจนลืมนึก ซึ่งผีจนลืมนึกอยู่ในตุ๊กตาหยกถึงแปลกใจ พิศวงใจที่อาจารย์สมิงไม่สามารถ
สัมผัสได้ถึงดวงวิญญาณของผีจนลืมนึกที่สิงอยู่ในตุ๊กตาหยกไม่ได้ ดังบทสนทนาว่า

อาจารย์สมิงหลับตาบริกรรมคาถาอีกรอบแต่ผลก็เหมือนเดิม

“ไม่มี...ไม่มีวิญญาณอยู่แถวนี้”

ผีจนลืมนึกได้ยินทุกอย่างก็นิ้วหน้าสงสัย พลันก็คิดได้

“ทำไมมันหาเราไม่เจอ หรือว่า...ตุ๊กตาหยก”

ไม่ใช่แค่ผีจนลืมนึกที่สำเนียงถึงพลังพิเศษของตุ๊กตาหยก อาจารย์สมิง
ก็สัมผัสได้ถึงพลังงานลึกลับแต่ไม่รู้ว่าเป็นพลังงานที่ว่ามันมาจากไหน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏความพิศวงประหลาดใจของผีจนลืมนึกอันเกิดจาก
อาจารย์สมิงไม่สามารถสัมผัสได้ถึงดวงวิญญาณของตนที่หลบซ่อนอยู่ในตุ๊กตาหยก

ตัวอย่างภาษาสื่ออารมณ์อัศจรรย์ใจ ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 7** ม่านฟ้ากับพิชิต
ได้ไปหาอาจารย์สมิงเพื่อขอให้ปลุกเสกของขลังป้องกันผีใหม่ ม่านฟ้าไม่ค่อยเชื่อศรัทธาจารย์
สมิง ซ้ำยังตำหนิว่าร้ายประชดประชันอาจารย์ลับหลัง อาจารย์สมิงจึงส่งกุมารทองมาสำแดงฤทธิ์
ให้ม่านฟ้าตกใจ ดังบทบรรยายว่า

...“สามวัน...นี่ฉันสองคนไม่โดนผีมันบีบคอตายก่อนหรือ”

พิชิตเห็นท่าไม่ดีกลัวซู้รักจะป่วยให้เสียเรื่อง จึงลากตัวกลับ ม่านฟ้าสะบัดตัวออก
ทันทีที่ถึงรถ

“ก็มันน่าโมโหไหมล่ะ เอาแต่เงินแต่ไม่ให้ของเรา”

ขาดคำของม่านฟ้าก็เกิดลมพัดแรงจนเธอล้ม พิชิตจะประคองแต่ม่านฟ้าก็ตาสี
ดาเหลือกถอยหนีเพราะเห็นกุมารทองร่างดำนั่งคร่อมตัวเอง พิชิตเครียดจัดเมื่อเห็น
อาการซู้รัก แต่ไม่ทันร้องขอความช่วยเหลืออาจารย์สมิงก็โผล่มาจัดการกุมารทอง
ให้ในพริบตาพร้อมคาตโทษม่านฟ้า...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏถ้อยคำสี่ออารมณ์อัศจรรย์ใจของม่านฟ้า
จากความพิศวงใจเกิดจากได้ยินได้เห็นสิ่งที่แปลก จนมีอาการตาเหลือก

ตัวอย่างภาษาสี่ออารมณ์อัศจรรย์ใจ ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์**

ตอนที่ 10 ทศพลพาชโลธรมาเที่ยวงานบุญบั้งไฟและรอมบั้งไฟ ทันใดเสียงของประชาชน
ที่ได้เห็นบั้งไฟพญานาคพุ่งขึ้นจากผิวน้ำก็ดังลั่น

...“บั้งไฟขึ้นมาแล้วครับคุณหนู”

ชโลธรตื่นตาตื่นใจที่ได้เห็นบั้งไฟพญานาคกับตาตัวเองครั้งแรก

“ขยับมาดูใกล้ ๆ ตรงนี้ครับ จะได้เห็นชัด ๆ”

ทศพลพูดพร้อมโอบไหล่เธอเข้ามาประชิดตัวแล้วแหงนหน้ามองบั้งไฟพญานาค
ที่พุ่งขึ้นกลางแม่น้ำโขง ครึ่งแล้วครึ่งเล่า

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นความพิศวงประหลาดใจเกิดขึ้นจากที่ชโลธรไม่เคยเห็น
บั้งไฟพญานาค ได้มาเห็นด้วยตาตัวเองทำให้รู้สึกอัศจรรย์ใจมาก

โดยสรุป การศึกษาสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทดังที่กล่าวมา
ในช่วงต้น องค์ประกอบสำคัญของบทละครโทรทัศน์ซึ่งประกอบด้วย ตัวละคร ฉาก บทสนทนา
ศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดการดำเนินเรื่อง
เพื่อให้เรื่องราวน่าสนใจเป็นดังกระຈະທ່ອນภาพเรื่องราวที่เกิดขึ้นสังคมไทย การศึกษา
สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทจึงเป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์

เชื่อมโยงของบทละครกับเรื่องราวชีวิตจริงในสังคม โดยพบ 4 ลักษณะได้แก่ 1) สัมพันธบทตัวละคร 2) สัมพันธบทฉาก 3) สัมพันธบทบทสนทนา และ 4) สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

สัมพันธบทตัวละครเป็นการศึกษาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตัวละครทั้งตัวละครหลักและตัวละครรองในบทละครโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบทบาทของผู้คนในสังคมจริงในด้านต่าง ๆ ผลการศึกษาจำแนกสัมพันธบทตัวละครได้ 2 ลักษณะ คือ ประการแรก สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดีในตัวละครชายและตัวละครหญิง และประการที่สอง สัมพันธบทตัวละครฝ่ายร้ายในตัวละครชายและตัวละครหญิง การศึกษาสัมพันธบทตัวละครจากการสื่อสารของตัวละครเองในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ และการใช้บรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครอันสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของผู้ทำการสื่อสารและการกระทำของตัวละคร ซึ่งพฤติกรรมของตัวละครทั้งฝ่ายดีและฝ่ายร้ายนั้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้คนที่พบเห็นในสังคมจริง

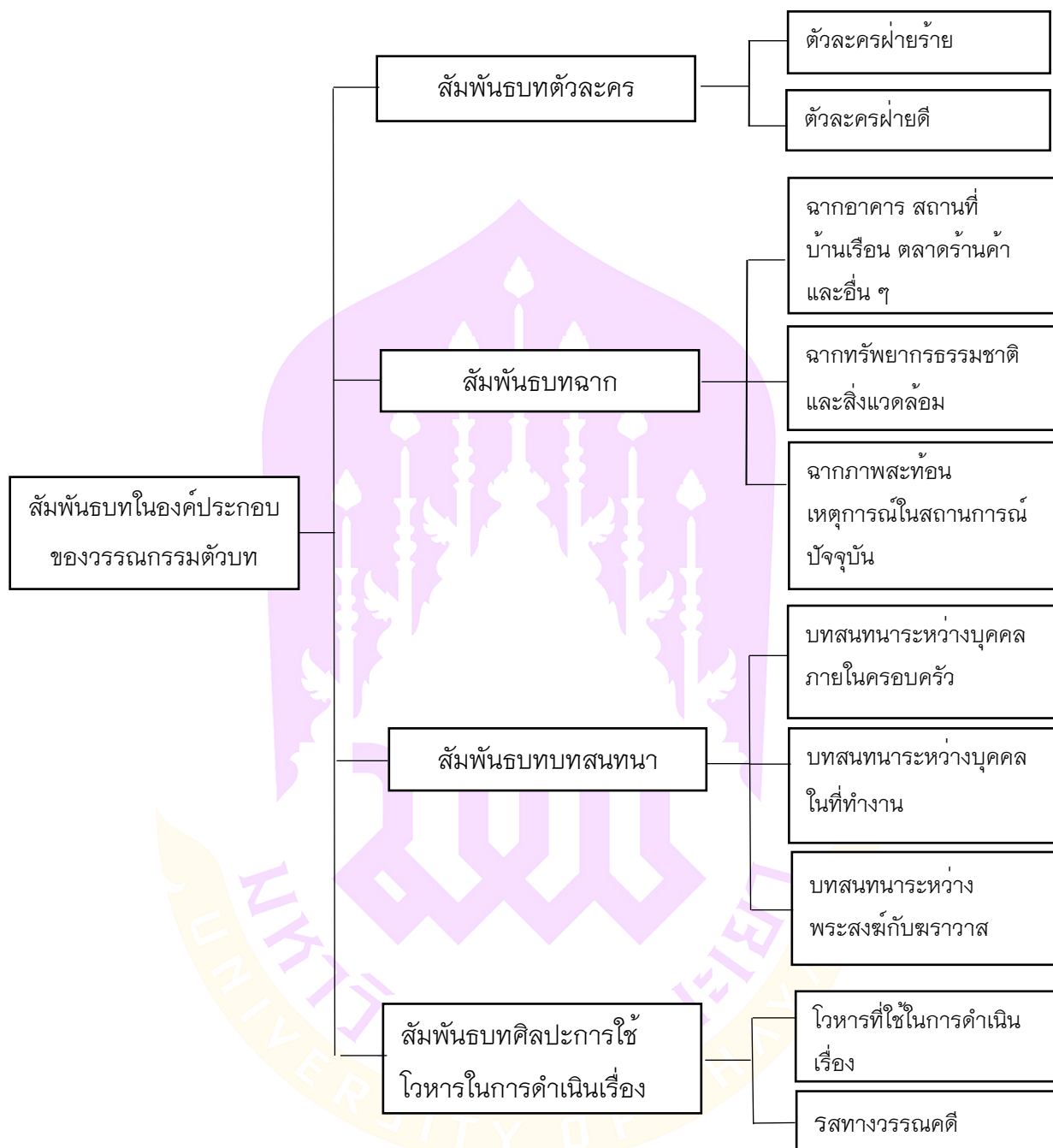
สัมพันธบทฉากเป็นการศึกษาฉากในบทละครโทรทัศน์พบสัมพันธบทฉาก 3 ลักษณะ คือ ประการแรก สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้าและอื่น ๆ ประการที่สอง สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประการที่สาม สัมพันธบทฉากที่ภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ฉากในบทละครโทรทัศน์ประกอบสร้างด้วยการใช้ถ้อยคำบรรยายโวหารของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ ตลอดจนนำเสนอผ่านการสนทนาพูดคุยของตัวละครในเรื่อง การศึกษาสัมพันธบทฉากทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างฉากที่อยู่ในบทละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบรรยากาศและสถานที่ที่พบเห็นได้ในสังคม

สัมพันธบทบทสนทนาเป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์มีลักษณะรูปแบบการสนทนาเช่นเดียวกับการสนทนาของผู้คนในสังคมจริงเพียงใด เพื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครที่ถ่ายทอดออกมาในแต่ละฉาก ผลการศึกษาพบลักษณะบทสนทนาของตัวละครที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของบุคคลทั่วไปที่พบเห็นได้ในสังคมจริง ได้แก่ การสนทนายาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว การสนทนายาระหว่างบุคคลในที่ทำงาน และการสนทนายาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส ลักษณะรูปแบบการสนทนาของตัวละครในแต่ละสถานภาพและบทบาทต่างถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาได้สัมพันธ์กับการสื่อสารของผู้คนในสังคมตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสารต่าง ๆ

สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง เป็นการศึกษาการใช้ถ้อยคำภาษาวรรณศิลป์ของบทละคร พบการใช้ภาษาวรรณศิลป์ที่เห็นชัดเจน 2 ลักษณะ คือ ประการแรก โวหารที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง และ ประการที่สอง รสทางวรรณคดี ศิลปะการใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ โดยการเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหาร ที่มีความไพเราะงดงามสละสลวยตามแบบวิธีของภาษา สามารถสื่อความหมายและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครให้ดำเนินตามบทบาทของเนื้อเรื่อง ซึ่งศิลปะการใช้ภาษาสามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจและคล้อยตามอารมณ์ของตัวละครในเนื้อเรื่องได้

เพื่อให้เห็นข้อสรุปองค์รวมอันเป็นองค์รวมของการศึกษาสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท จึงสรุปผลการวิเคราะห์ในลักษณะแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพ 5 แผนภูมิสรุปองค์รวมสัมพันธในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท
ในบทละครโทรทัศน์

บทที่ 7

สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมในบทละครโทรทัศน์

บทละครโทรทัศน์นอกจากมีบทบาทในการนำเสนอความบันเทิงให้กับผู้ชมแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของสังคม ตั้งแต่เกิดจนตายทั้งด้านความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่ออันเป็นสาระสำคัญของคนในสังคม โดยผ่านการดำเนินเรื่องราวของตัวละคร การดูละครโทรทัศน์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป กล่าวได้ว่าคนยุคปัจจุบันไม่ว่าจะวัยใดก็ตามต่างได้ยืมได้ฟังถ้อยคำภาษาที่ใช้ผ่านสื่อโทรทัศน์ มากกว่าได้ยืมได้ฟังภาษาที่ใช้โดยผู้คนโดยตรง การดูละครโทรทัศน์ไทยทำให้ผู้คนเรียนรู้ซึมซับ รับเอาถ้อยคำภาษาและวัฒนธรรม ค่านิยมจากละครได้อีกทาง นอกจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ละครโทรทัศน์จึงเป็นแหล่งในการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมอีกทางหนึ่งของผู้คนทุกเพศทุกวัย

การศึกษาสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง เพื่อศึกษาด้านเนื้อหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยในบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดวิถีชีวิตไทยของภัทรพร สิริกาญจน, 2562, หน้า 10-11); อุดล วิเชียรเจริญ (2562, หน้า 205); ภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 446-467)

ผลการวิจัยในบทนี้นำเสนอสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมจากการศึกษาตัวบทละครโทรทัศน์ 16 เรื่อง จำแนกองค์ประกอบทางสังคมที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์จากตัวบทได้ 5 ประเด็น ได้แก่

1. สัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย
2. สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย
3. สัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย
4. สัมพันธบทระบบการทำงานในสังคมไทย
5. สัมพันธบทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย

สัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย

วัฒนธรรม (culture) เป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตร่วมกันในกลุ่มสังคม จนกลายเป็นแบบแผนหรือวิถีทางดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมด้านวัตถุ หรือความคิดความเชื่อตลอดจนวิธีปฏิบัติตน และการกำหนดบทบาทของคนแต่ละกลุ่มในสังคม (ดวงมน จิตรจำนงค์ และอาภาพรณ วรณโชติ, 2535, หน้า 6-7) สังคมไทยมี

วัฒนธรรมบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่าหลายประการ ประภาศรี สีหอำไพ (2534, หน้า 49) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็น 4 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี วัฒนธรรมทางศิลปกรรม และวัฒนธรรมทางใจ

ประเพณีในสังคมไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทย ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาถือว่าเป็นสิ่งดีงาม เป็นสิริมงคลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ โดยวัฒนธรรม ประเพณีของไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว และวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องจากศาสนา (เบญจมาศ พลอินทร์, 2524, หน้า 7) การศึกษาการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีในสังคม ทำให้ทราบแบบแผนแนวทางการปฏิบัติตนอยู่ในสังคมสืบทอดกันอย่างไม่ขาดสาย จนเป็นวิถีชีวิตของสังคมก่อให้เกิด ความผาสุกความเจริญในชีวิต

การศึกษาสัมพันธภาพวัฒนธรรมประเพณีในบทธระไทยโทรทัศน์เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่จะทำให้ทราบถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่ในสังคมผ่านตัวละครในบทธระ การเรียนรู้ วัฒนธรรมประเพณีผ่านบทธระจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณี ในสังคมไทยได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวัฒนธรรมประเพณีจากตัวบทเป็นบทธระไทยโทรทัศน์ มีจำนวน 16 เรื่อง คือ สารวัตรใหญ่, พชรมนตรา, ไฟหิมะ, ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮ้อยอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกจันทร์, ตะกรุดโทน, วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา, บ่วงนฤมิต, ตุ๊กตาผี, เพชรกลางไฟ, แรงเงา 2 และกรงกรรม เป็นข้อมูลทางภาษาจากบทธระไทยโทรทัศน์ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมประเพณีในบทธระ ไทยโทรทัศน์ ผลการศึกษาวิจัย จำแนกวัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏตัวบทได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว
2. ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา

1. ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว

วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว หมายถึง ประเพณีที่ถือพื้นฐานปฏิบัติ สืบกันมาตามวาระเหตุการณ์ของการดำรงชีวิตในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวได้เกิดการเรียนรู้ ยึดถือปฏิบัติกันภายในครอบครัว จากการศึกษาบทธระไทยโทรทัศน์พบประเพณีเกี่ยวกับ ครอบครัว 3 ลักษณะได้แก่

- 1.1 การเกิดและการตาย
- 1.2 การบวช
- 1.3 การแต่งงาน

1.1 การเกิดและการตาย การเกิดและการตายเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย คนทั่วไปในสังคมไทยนับถือพุทธศาสนาสามารถยอมรับเกิดกับตายเป็นของคู่กัน และยอมรับความจริงของชีวิตว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายเป็นธรรมดา ทั้งนี้สังคมไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเกิดและตายบนพื้นฐานของแนวคิด และความเชื่อทางพุทธศาสนา จึงมีประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นสอดคล้องกับความเชื่อดังกล่าว เช่น การทำบุญให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ โดยใช้แนวคิดเรื่องการเกิดและการตายของ ภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 10-11) สามารถจำแนกพิธีกรรมและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิดและการตายได้ ดังนี้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของชาวบ้านพุทธศาสนิกชนต่อการเกิด การตาย 4 ประการ รายละเอียดดังนี้

- 1.1.1 ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด
- 1.1.2 ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย
- 1.1.3 ประเพณี พิธีกรรมตามคติความเชื่อกฎแห่งกรรม
- 1.1.4 ประเพณี พิธีกรรมตามคติความเชื่อเรื่องผีสงวิญญาน

1.1.1 ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อว่าการเกิดกับการตายเป็นของคู่กันในช่วงเวลาที่มีชีวิตหนึ่งจึงต้องมีพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับการเกิดและการตาย พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดและการตาย จึงเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมไทยที่สำคัญประการหนึ่งในชีวิต นับตั้งแต่ตั้งครรภ์ ช่วงคลอด หรือหลังคลอด คนไทยต่างมีความเชื่อและแนวทางปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลา จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบประเพณีเกี่ยวกับการเกิด จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด

เป็นประเพณีพิธีกรรมที่แสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพแทนของพิธีกรรม หรือค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดที่พบเห็นในสังคมจริง โดยปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 16** ช่วงปลายปี 2511 นางย้อยได้ติดตามข่าวของเรณูจากกมลที่ยังติดต่อกับเรณูผ่านทางจดหมายบ้าง ผ่านทางหมูนี้อย่าง ทำให้ทราบว่าเรณูได้คลอดลูกชายหนึ่งคน นางย้อยจึงขอให้กมลนำของไปรับขวัญหลาน ดังบทบรรยายนี้

...คราวหน้ากมลก็วันรุ่งขึ้นนั่นเอง นางย้อยให้กมลถือเงินไปสองพันบาท พร้อมถุงแดงใส่สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไลเท้าทองคำอีกชุด โดยมีจดหมายน้อยที่เขียนด้วยลายมือของตัวเองแนบไปด้วยว่า

...“เรณู ฉันดีใจที่รู้ว่าเธอคลอดลูกเป็นผู้ชาย และมีชีวิตสบายดี เงินและทองนี้ ไม่มากไม่น้อย แต่ฉันก็เต็มใจให้รับขวัญหลาน, ของฉัน ตั้งใจเลี้ยงเขาให้ดีนะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา รับขวัญหลาน₁ แสดงให้เห็น สัมพันธบทของพิธีกรรมที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเพณีไทยเกี่ยวกับการเกิดที่พบเห็นได้ในสังคมจริง เมื่อมีการเกิดบุตรหลานของญาติมิตรก็จะมีการรับขวัญหลาน ด้วยทองเพื่อสื่อถึงความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความเจริญส่งผ่านให้ลูกหลาน

1.1.2 ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย ภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 11)

กล่าวว่า พุทธศาสนิกชนชาวไทยส่วนใหญ่ มีแนวความคิดการเกิดและการตายเป็นปรากฏการณ์ ธรรมชาติ ที่ทุกคนต้องยอมรับสภาพ แต่ชาวไทยส่วนมากถือว่าการเกิดและการตายมาจากสาเหตุ และอิทธิพลภายนอกบางประการ ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องเข้าไปควบคุมและเอาชนะเพื่อให้เกิดผล อันประสงค์ ทำให้เกิดพิธีกรรมและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิด และการตาย เช่น การทำบุญ โดยหวังว่าผลจากการทำบุญจะหนุนนำให้ผู้ตายมีความสุขในปรโลก จากการศึกษาบทละครไทย โทรทัศน์ พบพิธีกรรมสืบเนื่องจากการตาย บนพื้นฐานความเชื่อว่าหากบุคคลใกล้ชิดตายจาก ไปแล้ว จะพยายามทุกทางเพื่อให้วิญญาณของผู้ตายไปเกิดในภพภูมิที่ดีและมีความสุข จากการศึกษากิจการงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ สามารถแบ่งเจตนา ของการทำบุญได้ 4 ลักษณะ คือ 1) การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณผู้ล่วงลับ 2) การทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร 3) การทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต และ 4) การทำบุญเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

1) การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณผู้ล่วงลับ

ตามความเชื่อเมื่อบุคคลจะต้องตายจากไป ญาติมิตรก็จะพยายาม ทุกทาง เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายไปเกิดในภพภูมิที่ดีมีความสุข ญาติมิตรจึงมีพิธีกรรม การทำบุญอุทิศกุศลและจัดงานศพ โดยเชื่อว่าผลบุญที่ได้ทำให้ผู้ตายจะส่งผลให้ผู้ตายประสบ ความสุขในปรโลก จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้วิญญาณ ผู้ล่วงลับ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณผู้ล่วงลับ

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้วิญญาณผู้ล่วงลับในบทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นสัมพันธบทเกี่ยวกับพิธีกรรมตามความเชื่อเมื่อมีผู้ล่วงลับไปแล้วซึ่งพบเห็นในสังคม ปัจจุบัน ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องกรงกรรม และตุ๊กตาผี ดังตัวอย่าง

ในเรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 4 เรณูเข้าสวมกอดประนอมและดื่ม ที่หน้าโรงแรม เรณูถามทั้งสองถึงความเป็นมาทำไมถึงมาที่นี่ได้ ต้มบอกว่ามาทำบุญกระดูกให้แม่ ดังบทสนทนาดังนี้

...“คิดถึงจังเลย พี่นอม พี่ต้ม มากันได้อย่างไร”

“นั่งรถไฟมา เพิ่งมาถึงเมื่อตะกี้ ว่าจะเดินไปหาแกที่ร้านอีย้อย แกก็ดันเดินผ่านมาเสียก่อน”

ต้มนั้นเป็นเจ้าถิ่นจึงรู้ที่อยู่ทีกีนรู้จักถนนหนทาง

“มาธุระอะไรกันหรือเปล่า”

“อ้อมมันอยากจะทำบุญกระดูก ให้แม่ของฉัน ส่วนพี่อยากจะทำบุญบั้งก็เลยถือโอกาสตามมันมาเยี่ยมหล่อน เป็นไงสบายดีไหม”

“สบายดี พี่” เรณูตอบไม่เต็มเสียงนัก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ทำบุญกระดูก แสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อเรื่องการทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ผู้ตายได้เกิดในภพที่ดี โดยหวังว่าผลบุญที่กระทำลงไปจะส่งผลให้ผู้ตายประสบความสุขในปรโลก

งานสวดอภิธรรมหน้าศพ

หนึ่งในพิธีกรรมเมื่อมีผู้ล่วงลับไปแล้วคือการทำบุญสวดอภิธรรมหน้าศพ ในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นถึงภาพแทนของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ กรรมกรรม และเพชรกลางไฟ ดังปรากฏในตัวอย่างเรื่องกรรมกรรม ตอนที่ 5 หลังแม่สิ้นลม สายทองซึ่งเป็นพี่สาวคนโตก็ต้องทำหน้าที่น่านอง ๆ จัดงานศพแม่ ทั้งที่แม่ตายในเรือนที่แม่ได้ยกให้น้องชายคนรองจากเรณูครอบครองไปแล้ว เรณูบอกให้วรรณมาช่วยกันจัดงาน ดังบทบรรยายดังนี้

คืนนั้นแม่จะยังไม่มีการสวดอภิธรรมหน้าศพ แต่ญาติมิตร เพื่อนบ้านต่างก็มาช่วยกันต่อโลง อยู่เป็นเพื่อนศพโดยการเล่นการพนันจนแน่นใต้ถุนเรือน หลังชนเครื่องครัวลงไปตั้งครวที่เพิงข้างบ้าน เรณูก็ติดเตาหุงข้าวหม้อใหญ่ ต้มพักมะนาวดอง หลนปลาร้า ตำน้าพริก หาผักหาหญ้าที่พอเก็บได้รอบ ๆ หน้าบ้านมาเตรียมไว้เลี้ยงคนแก่ชัดไปก่อน ส่วนพรุ่งนี้เช้าเรณูบอกกับน้องชายให้เตรียมไปตัดบอนมาแกลงเพื่อทูนค่าใช้จ่ายที่ยังไม่รู้ว่าจะต้องหมดกันถึงเท่าไร...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา งานสวดอภิธรรมหน้าศพ₁ แสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อเรื่องการทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้ผู้ตายได้เกิดในนิมิตที่ดี โดยการจัดงานศพตามพิธีกรรมทางศาสนาที่มีการสวดอภิธรรมหน้าศพ

การนิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญบ้านเมื่อมีผู้ล่วงลับไปแล้ว

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลในอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ การนิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญบ้านเมื่อมีผู้ล่วงลับภายในบ้าน ในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาตามความเชื่อของคนในสังคมไทย ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง ตักตาผี ดังปรากฏในตัวอย่างเรื่อง **ตักตาผี ตอนที่ 16** พิชิตถูกผีธาดาล่องงานจนตาย ส่วนเริงวุฒิที่หอบตักตาหยกหนี่ก็ถูกผีนวลทิพย์ตามไปขัดขวางและใช้พลังบังคับเขาฟาดศีรษะด้วยตักตาหยกจนตาย! เมื่อทุกเรื่องราวจบด้วยดี เหล่าคนชั่วต่างได้รับผลกระทบ ธนิดาและอธิรุจจึงได้นิมนต์หลวงพ่อมารับมาทำบุญด้วยความเชื่อว่าจะส่งผลให้เกิดสิ่งที่ดีในภพภาคหน้าต่อไป ดังบทบรรยายดังนี้

เรื่องราวทุกอย่างจบลงด้วยดี หลวงพ่อบิมนต์มาทำบุญบ้าน₁ นวลทิพย์และพรมน้ำมนต์รอบบ้าน

“กะโหลกเจ็ดป่าช้าหายไปแล้วนะ ต่อไปกิจการของบริษัทก็คงมีแต่ความรุ่งเรือง โยมทั้งสองตายก่อนอายุขัยคงต้องเป็นสัมภเวสีรับใช้กรรมไปสักระยะก่อนนะ ระหว่างนี้ก็ควรทำศพให้ถูกต้องตามประเพณี₂ เสีย”

ผีนวลทิพย์กับผีธาดามารับพรและหายตัวไป ธนิดาบออธิรุจตัดสินใจจะแต่งงานช่วยกันดูแลแบ่งร่ำและบริหารทิพย์พิมานให้เจริญก้าวหน้า จันกับละม่อมต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลประสาท เพราะหลอนจากการถูกพวกผีหลอก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ทำบุญบ้าน₁ ในตำแหน่งที่ 1 และทำศพให้ถูกต้องตามประเพณี₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องมีความเชื่อเรื่องการบุญจะมีอนุภาพในการป้องกันภูติผีปีศาจ และจัดงานศพให้ถูกต้องตามประเพณีจะทำให้ผู้ตายไปสู่ภูมิภพที่ดีมีความสุขซึ่งสัมพันธ์บทให้เห็นภาพของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ยังพบเห็นได้สังคมไทย

การตัดบาตรอุทิศบุญให้ผู้ล่วงลับที่บ้าน

เป็นพิธีกรรมที่ปรากฏในบทละครที่สัมพันธ์กับให้เห็นภาพแทนของ พิธีกรรมการทำบุญให้กับผู้ล่วงลับไปแล้วที่ปรากฏในสังคมจริง ปรากฏใช้ในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 14** ธนิดาไม่ยอมให้มีปัญหาขอร้องไห้แฟนหนุ่มกลับก่อน ส่วนตัวเธอกับ แป้งร่า จะพักผ่อนเตรียมรับมืองานขายสินค้าวันรุ่งขึ้น...โดยก่อนไปทำงานในตอนเช้าเธอได้ทำบุญ อุทิศกุศลให้กับน้าสาว ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ธนิดาเริ่มต้นเช้าวันใหม่ด้วยการทำบุญใส่บาตรให้ผีนวลทิพย์กับผีธาดา หลวงพ่อ มารับบิณฑบาตเหมือนเคย และถือโอกาสเตือนสติผีทั้งสอง

“โยมนวลทิพย์ โยมธาดา...หยุดเสียเถอะ ความแค้นไม่ได้ให้คุณแก่ใครเลย”

หลวงพ่อก็ไม่ยอมให้ผีนวลทิพย์กับผีธาดาทำบาปแต่คงเป็นไปได้อยาก เพราะผีทั้งสองมีหวัง คือ แป้งร่า ธนิดาและทิพย์พิมานบริษัทออกแบบสินค้าส่งออก ที่รวมก่อตั้งกันมากับมือ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อเรื่องประเพณีสืบเนื่อง จากการตาย มีการทำบุญบำเพ็ญกุศลเพื่อให้ผู้ล่วงลับไปแล้วซึ่งสัมพันธ์กับให้เห็นภาพแทนของ พิธีกรรมอันเนื่องมาจากความเชื่อที่สามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง

พิธีกรรมการทำบุญก่อนเผาศพผู้ล่วงลับ

เป็นพิธีกรรมสืบเนื่องจากมีผู้ล่วงลับในบทละครโทรทัศน์แสดงให้เห็น สัมพันธ์กับให้เห็นภาพแทนพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 2** แม่ของบุญสมเสียชีวิต บุญสมซึ่งรู้จักกับจางวางสมเป็นอย่างดี จึงเดินทางมาขอให้จางวางสมไปช่วยงานศพ ดังบทบรรยายดังนี้

บรรยากาศยามเช้าในวัดที่นครสวรรค์ ชาวบ้านช่วยกันเตรียมของถวายเพล และของทำบุญก่อนถึงพิธีเผาศพแม่ของบุญทันตอนเย็น สมัยนั้นยังไม่มีเครื่องแต่งชุดดำ ประเพณีการใส่ชุดดำในงานศพเริ่มขึ้นปลายรัชกาลที่ 6

จางวางสมและหม่อมสรวัยช่วยชาวบ้านจัดดอกไม้ เท่งหยวกกล้วยเพื่อประดับ โลงศพ บุญทันเกรงใจ ชวนทั้งสองพักทานข้าวเช้า พอดีมีเสียงเอะอะขึ้น ชาวบ้านที่กำลังทำครัวแตกฮือไล่ตีคนบ้าออกมาล้มลงกลางลาน จางวางสมเข้าไปห้ามเตือนว่า

ที่นี่เป็นเขตอภัยทาน ชาวบ้าน พ้องว่าคนบ้าเข้ามาขโมยของกินที่เตรียมไว้ถวายพระ พวกเขาก็จึงโมโห หม่อมสรวยเข้าไปนั่งยอง ๆ ดูอาการอย่างสงสาร คนบ้าค่อย ๆ เงยหน้า พอเห็นหน้าเธอก็ตกใจสติแตกกร่อนลั่น...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อเรื่องประเพณีสืบเนื่องจากการตาย มีการทำบุญบำเพ็ญกุศลเพื่อให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยการจัดพิธีทางพุทธศาสนา จัดดอกไม้ ทำบุญถวายเพล โดยหวังให้ผู้ตายไปสู่ภพภูมิที่ดี

2) การทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร

การทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร ตามความเชื่อของพุทธศาสนา เจ้ากรรมนายเวร หมายถึง คน สัตว์หรือวิญญาณ ที่เคยมีความเกี่ยวข้องกันกับเรามาในอดีต แต่แล้วก็มีเหตุการณ์ ๆ หนึ่ง หรือปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต้องมาเกี่ยวพันกัน อาจจะเป็นเรื่องที่ตั้งใจทำ และไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วทำให้เขาเกิดความอาฆาต และยังมีความต้องการให้ต้องชดใช้ ตามคติความเชื่อดังกล่าว นำมาซึ่งพิธีกรรมการทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร เพื่อเป็นการลดบาปกรรมที่เคยทำร่วมกันแต่อดีตชาติ จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบ บทละครที่มีการทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร

เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บ่งให้เห็นภาพของการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับเจ้ากรรมนายเวรตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 2** เสือลักชวณ สยมภูไปทำบุญที่สำนักสงฆ์บนเขา เพื่ออุทิศบุญกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร ดังบทสนทนาและบทบรรยายดังนี้

...เสือลักถามว่าเจอะอะไรบ้าง สยมภูตอบไม่สบตาว่าไม่มีอะไรเสือลักจึงชวนไป

ทำบุญกัน,

ที่บริษัทขุนแซ่ พวกลูกน้องชนสินค้าขึ้นรถเรียบริ้วแล้ว รถคันหนึ่งที่ดูดีกว่า เพื่อนลูกน้องก็ขึ้นกระเป๋ารถเรียบริ้วแล้วเช่นกัน ต้นชวนหมวยสี่ออกเดินทาง โดยต้นนั่งรถคันหน้าและหมวยสี่นั่งคันที่ชนเงิน

ฝ่ายมะฮะแวกับพวกที่ดักปล้นก็เตรียมการกันพร้อมแล้ว มะฮะแวอ้างว่างานนี้เราไม่ฆ่าใคร ได้ของแล้วก็กลับ

พวกเสือกสักเดินทางไปทำบุญที่สำนักสงฆ์ เนตรทรายบอกสยมภู่ว่าข้างบนมีสำนักสงฆ์ มีพระรูปเดียว เป็นพระพุทธรูปผ่านมาแล้วมาตั้งสำนักสงฆ์ แต่มีอีกคนมาขออาศัยด้วย เป็นคนธรรมดาแต่เป็นพวกมีวิชาอาคมบวชเป็นฤาษี และทุกวันพระใหญ่ก็ต้องมาทำบุญถวายสังฆทานอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ทำบุญ ในตำแหน่งที่ 1 และ ทำบุญถวายสังฆทานอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร₂ ในตำแหน่งที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญตามความเชื่อเรื่องบุญบาปที่มีบทบาทต่อชีวิตประจำวัน

การทำบุญอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร

เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับเจ้ากรรมนายเวรตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 6** สยมภูตามเสือกสักและเนตรทรายไปทำบุญที่สำนักสงฆ์บนเขาเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร ดังบทบรรยายดังนี้

...หลังจากทำบุญ₁ แล้ว หลวงพ่อสวด...

“อายุ วรรณโณ สุขัง พะลัง” พวกเสือกสักกรวดน้ำเสร็จพอดี หลวงพ่อมองเสือกสักเหมือนจะรู้อะไรล่วงหน้า บอกให้เอน้ำไปเทที่ต้นไม้ ทักว่า “เสือกสักดูซุบ ๆ ไปนะ”

“ครับ ช่วงนี้เกิดเรื่องมากมาย”

“มันก็เป็นกรรมที่ก่อกันมาต่อ ๆ กันนั่นแหละ ทั้งที่โยมก่อและคนอื่นก่อให้” เสือกสักถามว่าไม่รู้เมื่อไหร่มันจะสิ้นสุดซักที “คงอีกนาน...โยมเองก็รู้อีหลี”

เสือกสักพยักหน้าอย่างเข้าใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ทำบุญ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญตามความเชื่อเรื่องบุญบาปที่มีบทบาทต่อชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญให้เจ้ากรรมนายเวร ซึ่งยังพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

3) การทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต

การทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต เป็นการทำบุญกุศลโดยผู้ทำบุญมีความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาว่า การทำบุญเป็นความพยายามในการเข้าไปควบคุมและเอาชนะปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการทำบุญจึงเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อทางพุทธศาสนาโดยหวังว่าผู้ที่ทำบุญแล้วจะนำความโชคดีมาสู่ชีวิต จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต

เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพของพิธีกรรมตามความเชื่อเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิตซึ่งพบเห็นพิธีกรรมความเชื่อดังกล่าวในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ตุ๊กตาผี ดังปรากฏในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 14** อติรุจและธนิศาร่วมกันจัดทำบุญบริษัท แต่พิชิตไม่พอใจต้องการยับยั้งการจัดงาน ดังมีปากเสียงทะเลาะกัน ดังบทสนทนาดังนี้

...อติรุจมาเริ่มงานวันแรกพร้อมช่วยธนิศาดำเนินการจัดงาน**ทำบุญบริษัท** เหล่าพนักงาน
ร่วมด้วยช่วยกันแข่งขัน พิชิตมาถึงบริษัทพร้อมม่านฟ้าเห็นแล้วหัวเสียมาก โวยวาย

“น้ำบอกแล้วไงว่าไม่มีการ**ทำบุญบริษัท**”

ธนิศาทำเฉย อติรุจเลยได้แทนทวน ๆ “สายไปแล้ว นิมนต์พระเรียบร้อย”

พิชิตโมโหตอกเสียงกร้าว “มาสิ...กูจะไล่พระกลับเอง นรกกูก็ไม่กลัว!”

“นิคเชื่อค่อน้ำพิชิตไม่กลัวนรก”

“เอาซี...กล้าจัดก็ลองดู น้ำประกาศแล้วนะว่าจะไม่มีการ**ทำบุญบริษัท**
ทิพย์พیمان”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา **ทำบุญบริษัท** แสดงให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องมีความเชื่อเรื่องบุญกรรม การทำบุญจะมีส่วนหนุนนำให้เกิดสิ่งที่ดีเกิดขึ้น จึงได้มีการจัดพิธี**ทำบุญ**เลี้ยงพระขึ้นที่บริษัท

การทำบุญเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต

เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นภาพของพิธีกรรมตามความเชื่อเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิตซึ่งพบเห็นพิธีกรรมความเชื่อ

ดังกล่าวในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ตะกรุดโทน ตอนที่ 3** ผู้การประเสริฐจัดงานบุญเลี้ยงพระเพื่อเป็นสิริมงคลในการเปิดธนาคารใหม่ ดังบทบรรยายดังนี้

...สารวัตรดำเกิงที่เตรียมออกมาหาเบาะแสมะสาแหว ไม่มีพื่อใจที่ผู้การประเสริฐ สั่งให้จัดตำรวจไปอารักขางาน**ทำบุญเลี้ยงพระ** เปิดธนาคารสาขาใหม่ของต้น บ่น “ท่านผู้การนี่ยังโง่งนะ ไม่เคยปฏิเสธนายต้นสักครั้ง”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ทำบุญเลี้ยงพระ ในตำแหน่งที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญกุศลเพื่อเสริมสิริมงคลให้กิจการงานมีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นพิธีกรรมการทำบุญกุศลเพื่อเสริมสิริมงคลที่ยังพบเห็นได้ในสังคมจริงปัจจุบัน

4) การทำบุญเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย

การทำบุญเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย ตามคติความเชื่อของคนไทยสิ่งชั่วร้ายเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ อาทิ สิ่งชั่วร้ายจากมีผู้มากระทำ เช่น การถูกไสยศาสตร์ ภูตผีปีศาจ วิญญาณและสิ่งเหนือธรรมชาติ และสิ่งชั่วร้ายเกิดขึ้นจากผลของการกระทำชั่ว เช่น การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตผู้อื่น เป็นต้น การทำบุญเป็นอีกส่วนหนึ่งของความเชื่อว่าหากทำบุญแล้วสามารถขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายที่มากล้นกรายได้ จากการศึกษบทละครไทยโทรทัศน์พบการทำบุญเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การทำบุญเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย

เป็นการทำบุญตามความเชื่อของคนไทยเพื่อขจัดสิ่งที่ชั่วร้ายให้หมดไปจากการดำเนินชีวิตในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของพิธีกรรมประกอบการทำบุญตามความเชื่อที่สัมพันธ์กับพิธีกรรมที่ปรากฏในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัยจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ตู๊กตาผี ดังปรากฏในเรื่อง**ตู๊กตาผี ตอนที่ 16** พิชิตถูกผีธาดาล่อกวนจนตาย ส่วนเรื่องวูฒิที่หอบตู๊กตาหยกหนีก็ถูกผีนวลทิพย์ตามไปขัดขวางและใช้พลังบังคับเขาฟาดศีรษะด้วยตู๊กตาหยกจนตาย! เมื่อทุกเรื่องราวจบด้วยดี เหล่าคนชั่วต่างได้รับผลกระทบ ธนิดาและอติรุจจึงได้นิมนต์หลวงพ่อกุมาทำบุญด้วยความเชื่อความจะส่งผลให้เกิดสิ่งที่ดีในกายภาคหน้าต่อไป ดังบทบรรยายดังนี้

เรื่องราวทุกอย่างจบลงด้วยดี หลวงพ่อรับนิมนต์มา**ทำบุญบ้าน**, นวลทิพย์และ
พรมน้ำมนต์รอบบ้าน

...“กะโหลกเจ็ดป่าช้าหายไปแล้วนะ ต่อไปกิจการของบริษัทก็คงมีแต่ความรุ่งเรือง
โยมทั้งสองตายก่อนอายุขัยคงต้องเป็นสัมภเวสีรับใช้กรรมไปสักระยะก่อนนะ ระหว่างนี้
ก็ควรทำศพให้ถูกต้องตามประเพณีเสีย”

ผีนวลทิพย์กับผีธาดามารับพรและหายตัวไป ธนิตากับบอดิรุจตัดสินใจจะแต่งงาน
ช่วยกันดูแลแบ่งร่ำและบริหารทิพย์พินานให้เจริญก้าวหน้า จันทกับละม่อมต้องรักษาตัว
ในโรงพยาบาลประสาทเพราะหลอนจากการถูกพวกผีหลอก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา **ทำบุญบ้าน**, แสดงให้เห็นว่า
ตัวละครในเรื่องมีความเชื่อเรื่องบุญกรรม การ**ทำบุญ**จะมีส่วนหนุนนำให้เกิดสิ่งที่ดี จึงได้มี
ทำบุญบ้าน พรมน้ำมนต์ เพื่อขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกไปจากบ้าน

1.1.3 ประเพณี พิธีกรรมตามคติความเชื่อกฎแห่งกรรม กฎแห่งกรรม
หมายถึง ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในระหว่างยังมีชีวิตอยู่ หากทำ
สิ่งใดไว้ทั้งดีและชั่วก็จะได้รับสิ่งนั้นตอบแทน เพราะฉะนั้นตามความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
เมื่อมีผู้ล่วงลับไปแล้วจึงมีพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ คือ การ**ทำบุญอุทิศผลบุญ**ให้กับผู้ล่วงลับ
ไปแล้ว หรือแม้แต่สัมภเวสีเมื่อสิ้นบุญก่อนกำหนดก็ต้องบำเพ็ญเพียรเพื่อให้หลุดพ้นจากทุกข์กรรม
ผลการศึกษาบทละครโทรทัศน์ ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมในบทละครโทรทัศน์
จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม ตูกตาผี และตะกรุดโทน พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

คติความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

ความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมนำมาซึ่งการประกอบพิธีกรรมเพื่อช่วยลด
ความรุนแรงของบาปกรรมที่เคยทำไปดังในบทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์ให้เห็นพิธีกรรม
อันเนื่องมาจากความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมที่ยังคงพบเห็นในปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย
เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 7** ตอนที่นางย้อยนึกถึงการกระทำในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ในขณะที่
เป็นลูกสะใภ้ของนางลิ้ม ได้ถูกนางลิ้มโขสชับ ปฏิบัติตนอย่างไร้ความเมตตา ทำให้นางย้อย
พลั้งมือทำให้นางลิ้มเสียชีวิต กลายเป็นตราบาปที่ติดอยู่ในใจนางย้อย เธอจึงกลัวบาปกรรมที่ได้
กระทำไว้กับนางลิ้มจะกลับคืนสนองเมื่อนางย้อยมีสะใภ้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“นางย้อยชนลูกเกรี้ยว นึกถึงนางลัมขึ้นมาแล้วรู้สึกเย็นเยือก นางย้อยคิดตามในใจว่า บุญจากการบวชลูกชายนั้นไม่ได้ทำให้นางลัมลดความอาฆาตพยาบาทเลยรี เพราะมันเป็นตราบาปเดียวที่อยู่ในใจนางย้อย จนรู้สึกหวั่นเกรงลูกสะใภ้แต่ละคนที่กำลังเข้ามาในชีวิต”

“ไม่มีทางแก้เลยรีใจ ฉันเองก็บวชลูกตั้งสองคน ทำบุญก็อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้เขาตลอด และตั้งใจว่าจะบวชอีกสองคนในเร็ว ๆ นี้ บุญกุศลนี้ ผ่าป่า ฉันก็ไม่เคยขาดสักปี”

“บุญก็อยู่ส่วนบุญ บาปมันก็อยู่ส่วนบาป แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญล้างบาป ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หากได้ทำกรรมสิ่งใดไว้ก็จะได้สิ่งนั้นตอบแทน นางย้อยเคยทำบาปกรรมกับนางลัม ย่อมเกรงกลัวบาปจะตามสนองต่อตนในปัจจุบัน จึงได้ให้ลูกชายบวชเพื่อลดบาปกรรมที่เคยทำไว้ซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์ให้เห็นถึงพิธีกรรม และคติความเชื่อเรื่องการบวชของลูกชายที่ยังปรากฏให้เห็นในสังคมจริง

คติความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

คติความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่อยู่ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 3** ครอบครัวของพิชิตพูดจาเหน็บแนมแสบว่า ผีนวลทิพย์จึงไม่พอใจต่อการกระทำของครอบครัวพิชิต จึงได้หลอกหลอนให้ครอบครัวของพิชิตหวาดกลัว สายซึ่งเป็นแม่บ้านที่เห็นเหตุการณ์จึงกล่าวในใจไม่ยากให้ผีนวลทิพย์ก่อเวรกรรมต่อครอบครัวพิชิต ดังบทสนทนาดังนี้

...“เราต้องสู้ค่ะป้าสาย ถ้าเราไม่สู้แป้งร่าจะไม่เหลืออะไรเลย”

“คะ...ป้าจะสู้...สู้เพื่อคุณหนู เพื่อวิญญาณคุณทิพย์ จะได้อยู่อย่างสงบสุข”

สายพูดพาลงवादตามองรอบห้อง ขอร้องวิญญาณนวลทิพย์เสียอ่อน

“คุณทิพย์ขา...ปล่อยให้กรรมทำหน้าที่ของมัน อย่าทำอะไรให้มีบาปติดตัวนะคะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม โดยป้าสายเชื่อว่าครอบครัวของพิชิตกระทำไม่ได้ ซึ่งจะได้รับผลกระทบในไม่ช้า จึงไม่ควรที่ผินวลทิพย์จะไปก่อเวรต่อครอบครัวนี้ให้มีบาปกรรมต่อกันอีก ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวเชื่อมโยงให้เห็นถึงความนึกคิดของผู้คนในสังคมที่ยังมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่

คติความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

คติความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่อยู่ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 6** ผินวลทิพย์ถูกคาถาอาคมของอาจารย์สมิงทำร้ายจนสาบร้อนไปทั่วร่าง จึงได้ไปพึ่งบารมีของหลวงพ่อดำ หลวงพ่อดำเทศนาผินวลทิพย์อย่าได้ไปจองเวรกรรมต่อใครอีก ดังบทสนทนาดังนี้

ผินวลทิพย์เก็บตัวบำเพ็ญภาวนาในตุ๊กตาหยกครบเจ็ดวัน แผลบนใบหน้าหายดี ไม่ทรมานทรมานเหมือนหลายวันก่อน ผีสาวจึงออกจากตุ๊กตาหยกไปกราบหลวงพ่อดำ

“จงหมั่นปฏิบัติเพื่อบารมีให้แก่ตนเองนะ อย่าลืมว่าโยมกับพวกเขาอยู่กันคนละภพภูมิแล้ว”

“แต่พวกเขาคือคนที่โยมรักนะเจ้าคะ”

“กรรมเป็นตัวกำหนดทุกสิ่ง กรรมของใครก็เป็นของคนนั้น โยมคือใครก็ก้าวล่วงกรรมของผู้อื่นไม่ได้ทั้งนั้น”

หลวงพ่อดำจะไปแล้ว ผินวลทิพย์มองตามหลังแล้วพึมพำไล่หลัง

“โยมไม่ยอมให้พวกมันทำร้ายคนที่โยมรักได้หรอกเจ้าคะ โยมยอมรับบาปรับกรรมเจ้าคะ”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในวิถีของศาสนาพุทธ โดยหลวงพ่อดำได้กล่าวถึงกรรมของใครของมัน จะไปทำบาปกรรมต่อบุคคลอื่นไม่ได้ แต่ผินวลทิพย์ยอมที่จะรับกรรมบาป โดยไม่ยอมให้ใครมาทำร้ายคนที่ตนรักได้ ซึ่งแสดงเชื่อมโยงให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนในสังคมปัจจุบันที่ยังมีการทำบาปกรรมเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนรัก

คติความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม

คติความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่อยู่ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง

ตะกรุดโทน ตอนที่ 3 แทนเดินอยู่กับพระธุดงค์ในป่า จู่ ๆ พระก็ทรุดลง แทนจึงเข้าไปประคอง จึงรู้ว่าท่านตัวร้อนมาก แทนกล่าวว่าถ้าออกจากป่าได้จะรีบหาไปหาหมอ แต่พระธุดงค์กล่าวว่าปล่อยให้เป็นไปตามบุญกรรมเถอะ ดังบทสนทนาดังนี้

...“อาตมาไม่เป็นอะไรหรอก ทั้งอาตมาไว้นี้แหละ ปล่อยไปตามบุญกรรมให้โยมไปต่อเถอะ”... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องบุญกรรมของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์มีอาการป่วย แต่ก็ปล่อยวางไม่ไปหาหมอ โดยให้ชีวิตเป็นไปตามบุญกรรมที่ได้ทำมา ซึ่งแสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงคติความเชื่อของผู้คนในสังคมที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

1.1.4 ประเพณีพิธีกรรมตามคติความเชื่อเรื่องผีสงวิญญาน กิ่งแก้ว

อรรถากร และธนรัชต์ ศิริสวัสดิ์ (2558, หน้า 862-863) ได้กล่าวถึงความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนา และเป็นตัวกำหนดพิธีกรรม รวมถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ด้วยพุทธศาสนิกชนคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับความพยายามที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของตนอย่างเร่งรัด ทำให้การนับถือผีสงเวทศาสนาสามารถแทรกซึมเข้ามาในพุทธศาสนาได้โดยง่าย พุทธศาสนาจึงมีลักษณะผสมผสานรวมเอาลัทธิความเชื่อหลากหลาย และการใช้เวทมนต์คาถาแบบไสยศาสตร์ไว้ด้วยความเชื่อแบบวิญญานนิยมจึงทำให้พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ยอมรับว่าภูตผีปีศาจมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งความเชื่อในการดำรงอยู่ของวิญญานหลังความตายทางร่างกาย กล่าวถึงแม้บุคคลจะสิ้นชีวิตเป็นศพไปแล้ววิญญานยังคงอยู่สถิตในที่ต่าง ๆ วนเวียนอยู่ใกล้ญาติมิตรอันเป็นที่รัก ทำให้เกิดความเชื่อประเพณีปฏิบัตินานาประการ เช่น ความเชื่อผีวิญญานที่สิงสถิตอยู่ในที่ต่าง ๆ ประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย พิธีฌาปนกิจ

จากการศึกษาลักษณะความเชื่อเรื่องผีสงวิญญานในบทธะครไทย โทรทัศน์ พบว่า คนไทยในบทธะครไทยโทรทัศน์จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ 2) ความเชื่อเรื่องผีสงวิญญานสามารถให้คุณ และ 3) ความเชื่อเรื่องผีสงวิญญานสามารถให้โทษ กล่าวตามลำดับดังนี้

1) ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ

คนไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประเพณีความเชื่อการนับถือผีบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าเมื่อบรรพบุรุษตายไปจะกลายเป็นผีที่มีความรักความผูกพันต่อลูกหลาน คอยปกป้องรักษาลูกหลานให้อยู่ดีมีสุข และคอยปัดเป่าภัยอันตรายเมื่อยามมีภัย เมื่อหนุ่มสาวจะแต่งงานก็ต้องเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เพื่อให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข จากการศึกษาบทธะครไทยโทรทัศน์พบประเพณีการไหว้ผีบรรพบุรุษในเรื่อง กรงกรรม พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

พิธีกรรมไหว้ผีบรรพบุรุษในงานแต่งงาน

เป็นพิธีกรรมไหว้ผีบรรพบุรุษเนื่องในงานมงคลสมรสในบทธลครโทรทัศน์ แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการเคารพผีบรรพบุรุษปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรรมกรรรม ตอนที่ 7** ในวันแต่งงานญาติฝ่ายเจ้าบ่าวและแขกเหรื่อเริ่มทยอยกันมาที่บ้าน เพียงเพ็ญถูกแม่จับให้แต่งตัวเข้าพิธีงานแต่งที่ตนไม่ค่อยอยากแต่ง นางแรมได้ทำพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ ดังบทบรรยายดังนี้

...หลังจากจุดธูปขอขมากรรมต่อผีบ้านผีเรือนผีบรรพบุรุษแล้ว นางแรมก็ประคองเพียงเพ็ญมายังห้องพระ ส่งไม้ขีดให้หญิงสาวจุดเทียนและธูปขอพรให้อาการแพ้ทั้งงทุเลา แม้จะไม่เลื่อมศรัทธา เชื่อกันว่าเป็นทางที่ทำให้ความเจ็บได้ป่วยอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายนั้นบรรเทาลง แต่เมื่อไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้ เพียงเพ็ญจึงตั้งใจทำจนเสร็จตามความต้องการของนางแรม

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษที่ต้องมีการไหว้ขอขมาต่อผีบรรพบุรุษให้ช่วยคุ้มครองคนในบ้านให้ประกอบกิจกรรมการงานได้อย่างราบรื่น ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อและพิธีกรรมที่ปฏิบัติที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

2) ความเชื่อเรื่องผีสาวิญญูสามารถให้คุณ

คนไทยมีความเชื่อหลังจากร่างกายได้แตกดับไปแล้ว จะยังคงดำรงอยู่ของวิญญาณหลังความตาย และจะสถิตวนเวียนอยู่ใกล้สิ่งที่เป็นที่รัก ดังบทละครเรื่องตุ๊กตาผีปรากฏวิญญาณของธาดานุ่นนักธุรกิจที่เสียชีวิตจากการถูกฆาตกรรม ทำให้วิญญาณยังไม่ไปไหน ยังคงวนเวียนอยู่กับแป้งร่ำ บุตรสาวผู้เป็นที่รักและอยู่ในบริษัทของตนเองดังบทสนทนา ดังนี้

ความเชื่อผีหรือวิญญาณให้คุณ

การจุดธูปบูชาเพื่อขอเลขขอหวยปรากฏในบทธลครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพแทนของความเชื่อของผู้คนในสังคมที่ยังเคารพวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 1** ในบริษัททิพย์พิมานซึ่งเป็นบริษัทของธาดากับนวนลทิพย์ เมื่อธาดาเสียชีวิตไปแล้ว แต่เหล่าพนักงานบริษัททิพย์พิมานก็ยังคงเคารพในความดีที่ธาดาได้เคยทำไว้ เหล่าพนักงานจึงจุดธูปขอเลขหวยตามความเชื่อ ดังบทบรรยายดังนี้

...“แม้ว่าธาดาจะตายไปแล้วแต่เหล่าพนักงานบริษัททิพย์พิมาณก็ไม่เคยลืมคุณงามความดี รวมถึงจุดชูปเลขหอยตามประกาศนียบัตรเรื่องโชคชะตาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์พิชัยไม่ชอบใจนัก คอยเฝ้าทุกครั้งที่เจอแต่ว่าวันนี้ต่างจากทุกวัน เมื่อธนิดาหรือนิด หลานสาวคนสวยของธาดา ซึ่งแะมาหวนวลทิพย์ช่วยแก้ต่างแทนเหล่าพนักงาน”... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทบรรยายถึงพฤติกรรมของเหล่าพนักงานที่มีความเชื่อเรื่องผีสาววิญญาณของธาดาที่สามารถให้เลขหอยแก่เหล่าพนักงานได้ ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีสาววิญญาณสามารถให้คุณเช่น ให้เลข ให้หอยของผู้คนที่พบเห็นได้ในสังคม

3) ความเชื่อเรื่องผีสาววิญญาณให้โทษ

ตามที่คนไทยมีความเชื่อเรื่องวิญญาณ วิญญาณจะสิงสถิตและวนเวียนอยู่ใกล้ที่สิ่งรัก เมื่อมีผู้ใดกระทำการไม่ดี วิญญาณอาจจะแผ่พลังฤทธิ์ให้ทราบ เช่น การอวดงมงายในบทละครเรื่องตุ๊กตาผี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความเชื่อเรื่องผีสาววิญญาณให้โทษ

ความเชื่อเรื่องผีสาววิญญาณให้โทษที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของการประพาดิตนไม่เหมาะสมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนถูกผีวิญญาณตามหลอกหลอนให้กลัว ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องตุ๊กตาผี ตอนที่ 3 ครอบครัวของพิชิตซึ่งเป็นสามีใหม่ของนวลทิพย์ได้ถือโอกาสที่นวลทิพย์ตายแล้ว ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของนวลทิพย์ และแสดงพฤติกรรมที่น่ารังเกียจ ผีนวลทิพย์ที่ยังคงวนเวียนอยู่ในบ้านหลังนี้รู้เห็นเหตุการณ์ทุกอย่าง จึงทนไม่ไหว และได้แสดงหลอกหลอนครอบครัวของพิชิตดังบทบรรยายดังนี้

ธนิดาเอ่ยอย่างมีความหวัง สายและปลามองหน้ากันเครียด ๆ ไม่คิดว่าเป็นเรื่องง่าย เช่นเดียวกับผีนวลทิพย์ที่ไม่อาจทนให้ใครมาข่มเหงลูกสาวคนเดียวได้อีกประกาศกร้าว

“แต่น้ารอไม่ได้นิด... ไม่งั้นแบ่งร่าจะไม่เหลืออะไรเลย”

พฤติกรรมน่ารังเกียจของครอบครัวพิชิตทำให้ผีนวลทิพย์ไม่อาจอยู่เฉย บงการให้เหล่าตุ๊กตาผี คือ ตุ๊กตาข้างพิตกับตุ๊กตาเจ้าสาวไปหลอกจันและพิชัยจนนอนผวาทั้งคืน

พิชิตไม่กล้าโวยวายเพราะตัวเองก็เคยโดนผีธาดาคำ จันกับพิชัยไม่ยอมจะมีเรื่องกับธิดาเพราะเชื่อว่าทั้งหมดเป็นฝีมือตุ๊กตาของแบ่งร่ำ ธิดาหัวเสียมากตอกไม้ไว้หน้า จันจันประกาศจะหาคนใช้ส่วนตัว...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงวิญญาณสามารถแปลงฤทธิ์หลอกหลอนคนที่กระทำการไม่ดีได้ ส่วนฝ่ายที่ถูกวิญญาณแปลงฤทธิ์จึงมีความพยายามห้ามปรามด้วยการหาของวิเศษเพื่อมาปราบวิญญาณ ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อของคนในสังคม ที่ยังคงหาของวิเศษมาปราบปรามวิญญาณที่ทำให้ตนรู้สึกไม่สบายหวาดกลัว

1.2 การบวช การบวช หมายถึงกุลบุตรที่มีอายุถึง 21 ปี เรียกว่ามีอายุครบบวช ถ้าไม่ถูกเกณฑ์ทหารบิดามารดามักเตรียมการให้บุตรได้อุปสมบทในพระศาสนา เพื่อศึกษาพระธรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการครองชีวิตอันชอบธรรม เมื่อบวชเรียนครบตามกำหนด และได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแล้ว ผู้นั้นเมื่อสึกออกมาก็เท่ากับเป็นผู้รู้คนหนึ่ง คือ รู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว (เบญจมาศ พลอินทร์, 2524, หน้า 1125-1126) ในคติความเชื่อของสังคมไทย นิยมให้บุตรชายบวชเมื่อถึงเวลา อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าสามารถได้รับผลบุญกุศลจากการบวชของลูกด้วย ประเพณีการบวชจึงยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษามหะนครไทยโทรทัศน์ปรากฏประเพณีการบวชในเรื่อง กรงกรรม พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

ประเพณีการบวช

ประเพณีการบวชเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติตามความเชื่อว่าเป็นบุญกุศลจากชายผ้าเหลืองดังปรากฏในมหะนครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์บ่งชี้ให้เห็นภาพแทนของประเพณีการบวชของบุตรชายที่พบเห็นในสังคมไทย ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรงกรรม ตอนที่ 1** หลังจากปทุมพาเรณูกลับมาที่บ้านด้วย สร้างความร้อใจให้กับนางย้อยเนื่องจากปทุมมีคู่หมั้นอยู่แล้ว นางย้อยจึงคิดได้เดินไปที่วัดเพื่อไปหาพระประสงค์ บุตรคนที่สองซึ่งกำลังบวชอยู่ เพื่อขอให้ลาสิกขามาแต่งงานกับคู่หมั้นของปทุมแทน ในบทกล่าวถึงการบวช ดังบทบรรยายดังนี้

...“มีเรื่องใหญ่แล้ว พระ” นางย้อยเข้าเรื่องสำคัญทันที
“เรื่องอะไรรี โยม”

หลังจากบวชได้ครบพรรษา พระลูกชายก็ขอยู่ต่ออีกสักพัก ทั้งที่งานในโรงสี และที่ร้านชาดคนช่วยงาน เพราะปฐมิติตทหารนางย้อยก็ไม่ได้บเร้าให้ลาสิกขามา ช่วยกันทำมาหากินอย่างที่แจ็กเซ่งผู้ไม่มีศรัทธาในพระพุทธานุญาตต้องการ นางเป็นคนไทย นางเชื่อว่าบุญกุศลจากการเกาะชายผ้าเหลืองของลูกชายนั่นเป็นบุญใหญ่ จะทำให้บาปกรรมที่เผลอเผลอทำลงไปเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ไม่ส่งผลยามเมื่อหลบลี้ตาละโลก นางปรารถนาความสุข ความเจริญรุ่งเรือง และสวรรค์เช่นคนไทยทั่ว ๆ ไป...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปภาษา เชื่อว่าบุญกุศลจากการเกาะชายผ้าเหลืองของลูกชายนั่นเป็นบุญใหญ่ แสดงให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องมีความเชื่อเรื่องบุญกรรม การทำบุญ จะมีส่วนหนุนนำให้เกิดสิ่งที่ดีมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง

1.3 การแต่งงาน การแต่งงาน หมายถึง พิธีกรรมที่ให้ชายหญิงอยู่กันเป็นผัวเมียตามประเพณี โดยประเพณีแต่งงานของไทยจะเริ่มตั้งแต่การทาบทาม การสู่ขอ การหมั้นหมาย และการแต่งงาน (ราชบัณฑิตสถาน, 2556, หน้า 479) การแต่งงานในอดีตจะเริ่มตั้งแต่พ่อแม่ของฝ่ายชายส่งผู้ใหญ่มากินทาบทามพ่อแม่ของฝ่ายหญิง หากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงไม่ขัดข้องก็จะมี การสู่ขอฝ่ายหญิงอย่างเป็นทางการ หากฝ่ายหญิงยินยอมเรื่องแต่งงานก็จะพูดคุยเรื่องสินสอดทองหมั้น ซึ่งหากฝ่ายชายรับได้ก็จะจัดพิธีแต่งงานในลำดับต่อไป จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน แบ่งออกเป็น 4 พิธี ดังนี้ การทาบทาม 2) การตกลงสินสอด 3) การหาฤกษ์แต่ง 4) พิธีแต่งงาน รายละเอียดตามลำดับดังนี้

1.3.1 การทาบทามดูตัวในอดีต

1.3.2 การตกลงสินสอด

1.3.3 การหาฤกษ์แต่ง

1.3.4 พิธีแต่งงาน

1.3.1 การทาบทามดูตัวในอดีต การทาบทามดูตัว การปฏิบัติเบื้องต้นผู้ใหญ่ฝ่ายชายหรือเถ่าแก่ที่นัดหาไว้จะเดินทางไปพบผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เพื่อพูดคุยและหาวิธีทำที่ของผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงว่าจะยอมยกลูกสาวให้หรือไม่ ซึ่งก่อนที่จะมาทาบทามดูตัวในอากจะมีแม่สื่อเป็นผู้ชักนำพามาเบื้องต้นก่อนหน้าแล้ว จึงมาถึงการนัดหมายดูตัวในลำดับต่อไป จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการทาบทามดูตัวในบทละครเรื่องกรรมกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การทาบทามดูตัวในอดีต

การทาบทามดูตัวฝ่ายหญิงโดยการส่งรูปภาพครอบครัวชายดูก่อน ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ทให้เห็นภาพประเพณีการเลือกคู่ครองให้กับบุตรธิดาในอดีต ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรงกรรม ตอนที่ 6** ขณะที่นางย้อยนั่งอยู่ที่ร้านนางศรีมาจากทางระงั้งพร้อมหลานสาวที่ติดเรือมาด้วย นางศรีมาทวงมาเรื่องที่เคยส่งรูปให้นางย้อยได้ดูรูปของหลานสาว พร้อมทักเรื่องที่อยากได้ลูกชายของนางย้อยเป็นหลานเขยดังบทสนทนาดังนี้

...“แม่ย้อยยังไม่ลืมเรื่องที่ฉันขอแบ่งคนที่สามไปทางระงั้งใช้ไหม”

“ไม่ลืมหรอก รูปของนังหนู ฉันก็ให้อาซาเขาดูแล้ว”

“แล้วเขาวางอย่างไบบ้างละ รู้สึกถูกใจบ้างไหม”

รู้จัก
สักครู่เพียงเพ็ญก็ตามนางศรีมา นางศรีแนะนำเพียงเพ็ญหลานสาวให้นางย้อย

“นี่แม่หนูเพียงเพ็ญ สวยสมคำร่ำลือ”

“นี่แหละเพียงเพ็ญ ส่วนแม่เขาชื่อแม่สมพร พ่อกำนันชื่อศร ฉันละดีใจเหลือเกินที่ได้ชักนำให้มารู้จักกันไว้”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาพูดคุยเพื่อแนะนำตัวให้แต่ละฝ่ายได้รู้จักเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยในเบื้องต้น

การทาบทามดูตัวในอดีต

การทาบทามดูตัวฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวโดยการที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาพบเจอพูดคุยกัน ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ทให้เห็นภาพประเพณีการเลือกคู่ครองให้กับบุตรธิดาตั้งแต่ในอดีต ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**กรงกรรม ตอนที่ 6** นางย้อยเดินออกไปทำธุระที่เกยไชย ให้กมลอยู่ต้อนรับนางศรี นางสมพรและเพียงเพ็ญที่ร้านนางสมพรจึงเอยตามถามกมล ดังบทสนทนาดังนี้

...“อายุเท่าไรล่ะ พ่อ” นางสมพรเป็นฝ่ายชวนคุย
 “สิบแปดอย่างสิบเก้าครับ”
 “ขยันขันแข็งดีนะ ทำมาค้าขายแทนแม่ได้”
 “ครับ” เพราะยังไม่คุ้นกับรู้สึกเกร็ง ๆ เช่น ๆ ด้วยรู้ว่าวันนี้แม่และตัวหญิงสาวนั้น
 มาเพื่อดูตัว เขาจึงรีบคำสั้น ๆ...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาพูดคุยเพื่อแนะนำตัว
 ให้แต่ละฝ่ายได้รู้จักเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยในเบื้องต้น

1.3.2 การตกลงสินสอด สินสอดคือ ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายมอบให้แก่บิดามารดา
 ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองของฝ่ายหญิง เพื่อเป็นการตอบแทนที่ฝ่ายหญิงยอมสมรสด้วย
 กับฝ่ายชาย หากไม่มีการสมรสเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยจากฝ่ายชาย เช่น ฝ่ายชายผิดสัญญา
 ไปแต่งกับคนอื่นก่อน ฝ่ายหญิงก็สามารถเรียกร้องขอความรับผิดชอบจากฝ่ายชายได้ หรือหาก
 ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ก็จะคุยเรื่องการจัดงานแต่งงานต่อไป จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์
 พบการตกลงสินสอด พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การตกลงสินสอด

การตกลงสินสอดยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาแต่ในอดีตปรากฏในบท
 ละครโทรทัศน์อันแสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติการตกลงสินสอด
 กันระหว่างฝ่ายเจ้าบ่าวกับฝ่ายเจ้าสาวซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย
 เช่น ในเรื่อง **กรรมกรรม ตอนที่ 1** หลังจากที่นางย้อยมาพูดคุยกับนางพิกุลแม่ของพิไลเรื่องจะขอ
 เปลี่ยนตัวเจ้าบ่าวที่หมั้นไว้จากปฐมเป็นประสงค์แทน ทำให้พิไลคิดทั้งคืน และสนทนากับแม่
 ดังนี้

พิไลหลังจากที่นอนครุ่นคิดมาทั้งคืน ระหว่างมื้ออาหารเช้าซึ่งเป็นข้าวต้มกับ
 บรรดาพวกผัดผัก ปลาเนื้อขาว หุ้งสาวเอ่ยขึ้นมาว่า

“เรื่องแต่งงานเสียตง หนูตกลง”

“แต่หนูก็ต้องมีข้อแม้กับทางเขาข้อสองข้อนะเตี้ย นะแม่ ข้อแรกหนูขอทองหมั้น
 ใหม่ ขอเท่าเดิมที่เสียให้มา”

“โอหยา แก่แก่งอุทาน เช่นเดียวกับนางพิกุลที่ชะงัก เพราะคิดไม่ถึงว่าพิไลจะ
 มีลูกเล่นนี้”

“มันอาจจะดีมากไป จนเขาอาจจะไม่เล่นด้วย แต่เทียบกับแม่ต้องคิดให้ดี ถึงหนูไม่แต่งกับเฮียตง ทองลิบบาทของเฮียไซ้ มันก็เป็นของหนูอยู่แล้ว จดหมายถอนหมั้นก็มีหลักฐานว่าเขาเป็นคนผิดสัญญา เพราะฉะนั้น ถ้าจะให้หนูแต่งกับคนน้อง หนูต้องได้ทองอีกลิบบาท ถ้าให้ได้หนูก็แต่ง”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาพูดคุยเพื่อเรื่องสินสอด โดยที่ตัวละครฝ่ายหญิงได้มีการพูดถึงกรณีที่เคยถูกถอนหมั้น ทำให้ต้องมีการเรียกร้องสินสอดใหม่

1.3.3 การหาฤกษ์แต่ง ฤกษ์ หมายถึง ช่วงเวลาอันเป็นมงคลในการประกอบกิจกรรมการงานต่าง ๆ ตามความเชื่อ หากเลือกทำตามฤกษ์ที่ดีหรือฤกษ์ที่เหมาะสม ก็จะช่วยอำนวยความสะดวก สำหรับการแต่งงานเองก็เช่นกัน ฤกษ์แต่งงานไม่ว่าจะเป็นพิธีแบบไทยหรือจีนนั้นขึ้นอยู่กับความเคร่ง หรือความเชื่อของแต่ละครอบครัว จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการหาฤกษ์งานแต่ง ในเรื่องกรงกรรม พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

การหาฤกษ์แต่ง

การหาฤกษ์แต่งงานถือเป็นเรื่องสำคัญในลำดับต้น ๆ ของพิธีกรรม การแต่งงาน ซึ่งปรากฏในบทละครโทรทัศน์อันแสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของพิธีกรรมตามความเชื่อ ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องกรงกรรม ตอนที่ 7 นางย้อยกับแจ็กซังปรึกษากัน หลังจากที่ได้พูดคุยกับกำนันเรื่องอยากได้กมลเป็นลูกเขย ทำให้นางย้อยสรุปกับแจ็กซังว่าจะขอไปดูหลักฐานบ้านช่องของกำนันตามที่เขาได้เคยบอกไว้ หากเป็นจริงอย่างที่กำนันบอกก็จะหาฤกษ์แต่ง ดังบทสนทนาดังนี้

...“พรงี้เข้า กินแล้วแกต้องไปประสังกับม้ามกับเตียนะ”

“ไปทำไม ม้า”

“ไปดูหลักฐานบ้านช่องพอกำนันเขาสักหน่อย ถ้าเห็นว่าเป็นจริง ดีจริงอย่างที่ว่าไว้ ก็จะได้ให้คำตอบเขาซะเลย”

“คำตอบอะไร”

“เรื่องแต่งงานของแก ม้าคิดว่าน่าจะหาฤกษ์แต่งในเดือนสิบสองนี้ซะเลย”

“อะไรนะ ม้า ไหนว่าจะรอให้ถึงเดือนหกปีหน้าไง”

“แต่งเดือนสิบสองปีนี้ หรือเดือนหกปีหน้า อย่งไรมันก็ต้องแต่งไม่ใช่รี”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาพูดคุยเรื่องการหาฤกษ์แต่งงาน โดยพ่อแม่จะเป็นผู้จัดการหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมในการแต่งงาน ซึ่งแสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม หากกระทำการใดในช่วงเวลาที่ดีจะส่งผลให้ชีวิตราบรื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเพณีที่ยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

การหาฤกษ์แต่ง

การหาฤกษ์แต่งงานถือเป็นเรื่องสำคัญในลำดับต้น ๆ ของพิธีกรรมการแต่งงาน ซึ่งปรากฏในบทละครโทรทัศน์อันแสดงสัมพันธบทให้เห็นภาพของพิธีกรรมตามความเชื่อ ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 8** นางย้อย เสียเซ่ง และกมลได้มาดูบ้านช่องของกำนัน แต่เพียงเพ็ญคือเจียบไม่ยอมออกมาพบ เมื่อนางย้อยกลับไปแล้ว กำนันเดินขึ้นมาตามประตูด้วยความโกรธที่ลูกสาวไม่ไว้วางใจ ไม่ยอมออกมาพบแขก กำนันจึงถือโอกาสแจ้งฤกษ์แต่งให้เพียงเพ็ญได้ทราบ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เป็นอะไร เมื่อเช้าก็ยังดี ๆ อยู่”

“คลื่นไส้ มวนท้อง พะอืดพะอม ปวดหัว”

ว่าแล้วเพียงเพ็ญก็ทำท่าขย้อนครดในกระเพาะก่อนจะรีบไปหากระโถนที่วางอยู่ที่ข้างเสาเตียง เห็นอาการลูกสาวเป็นดังนั้น ความโกรธก็คลายลง แต่ถึงกระนั้นกำนันศรีก็ยังไม่เชื่อที่สายตาเห็นทั้งหมด หลังจากที่ถูกสาวผินหน้ากลับมาด้วยท่าอ้อนระโยยแรง กำนันศรีก็บอกว่า

“งานแต่งของแกกับพ่อซาได้ฤกษ์แล้วนะ”

“อะไรนะ”

“วันศุกร์ ขึ้นเก้าค่ำ เดือนสิบสองเป็นฤกษ์ดี”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาบอกกล่าวฤกษ์ในการจัดงานแต่ง ซึ่งจะจัดในเดือนสิบสอง

1.3.4 พิธีแต่งงาน พิธีแต่งงาน หมายถึง ประเพณีเนื่องในการแต่งงานบ่าวสาว พิธีแต่งงานจะเกิดขึ้นในงานแต่งงาน ซึ่งพิธีแต่งงานถือเป็นการเริ่มต้นแห่งครอบครัวของหนุ่มมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวเป็นสามีภรรยา อันได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นปกติตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น ชาวไทยจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการแต่งงาน โดยพิธีแต่งงาน จะเริ่มตั้งแต่การทาบทาม ตกลงค่าสินสอดทองหมั้น จะจัดพิธีแต่งงานต่อไป จากการศึกษา

บทละครไทยโทรทัศน์พบพิธีแต่งงาน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) พิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม และ 2) พิธีแต่งงานแบบผสมผสาน

1) พิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม

พิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม เป็นประเพณีที่สำคัญในวิถีชีวิตของคนไทย นับตั้งแต่สมัยอดีตมา เป็นการแสดงให้เห็นว่าชายหญิงได้อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาอย่างถูกต้อง โดยในพิธีกรรมจะมีการเตรียมของมงคลต่าง ๆ และขั้นตอนพิธีกรรมจะเน้นฤกษ์ตามที่เป็นสิริมงคล จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบพิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม ปรากฏในบทละครจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม และมธุรสโลกันตร์ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

พิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม

พิธีกรรมแต่งงานประกอบด้วยลำดับขั้นตอนตั้งแต่เข้ามีดซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาตามบทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์ท่อนเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานที่ยังปรากฏยึดถือปฏิบัติกันในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 8** นางย้อยยกขบวนแห่ขันหมากไปงานแต่งงานที่บ้านระฆัง ฝ่ายเจ้าสาวนางสมพรผู้เป็นแม่ได้จัดรูปขอขมากรรมต่อผีบ้านผีเรือน ผีบรรพบุรุษ แล้วให้เพียงพิณไปแต่งตัวเตรียมเข้าพิธีทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า ดังบทบรรยาย ดังนี้

กมลในชุดสูทกรมท่า เนกไทสีชมพู นั่งพับเพียบหลังตรงรอเจ้าสาวอยู่หน้าพระสงฆ์จำนวนแปดรูปที่เดินเรียงรายมาพร้อมกับวงปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ พอเพลงรับพระจบก็ต่อยด้วยเพลงมหาฤกษ์-มหาชัย โดยระหว่างนั้นมีคนยกก็บอกให้เขาขยับด้วยกาดใส่เหยือกน้ำ-แก้วน้ำ พาน หมากพลู บุหรี่ประเคนให้พระสงฆ์ไปพลางเสร็จกิจพระสงฆ์ เขาก็ถอยมารอเจ้าสาว สักพักเจ้าสาวก็มาในชุดไทยดิพลอย นุ่งผ้าสวมเสื้อแขนกระบอกสีเขียวใบแค ห่มทับด้วยสไบลายฉลุโทน สีเหลืองล้อมประภัสสร หลังทำพิธีสงฆ์เสร็จ พระฉันของหวานเรียบริบร้อยสำหรับเก็บ เจ้าสาวจึงถูกตามตัวให้ออกมาทำพิธีเจิมหน้าผาก ถวายจตุปัจจัยเครื่องไทยธรรม ฟังสัมนิเทศน์จากองค์ประธานสงฆ์ เรื่องราวาวาธรรม หรือธรรมของผู้ครองเรือนสั้น ๆ แล้วก็จับเครื่องกรวดน้ำทองเหลืองด้วยกันอย่างแกน ๆ เหมือนตอนตักบาตร และยกประเคนพระเมื่อก่อนหน้านี้ หลังพระสงฆ์ลงจากเรือน เพลงส่งพระจากวงปี่พาทย์จบลง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทพรรณนาขั้นตอนพิธีกรรมงานแต่งงานตามประเพณีของไทยในสมัยก่อน ที่มีพิธีทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า หลังจากนั้นจึงทำการผูกข้อมือรับซองช่วยงานเพื่อให้บ่าวสาวเก็บไว้ทำทุนตามธรรมเนียม

พิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม

พิธีกรรมแต่งงานประกอบด้วยลำดับขั้นตอนตั้งแต่เข้ามีดซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จากนั้นจึงเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นตามบทละครโทรทัศน์ ซึ่งแสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานที่ยังปรากฏยึดถือปฏิบัติกันในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูล การวิจัย เช่นในเรื่อง **มธุรสโลกันตร์ ตอนที่ 4** เสือผ่นให้ญาติแต่งงานกับเพชรน้ำผึ้งตามประเพณี ภูผารอเจ้าสาวแล้วเพชรน้ำผึ้งก็ปรากฏตัวในชุดเจ้าสาวพื้นเมือง ทั้งสองได้เข้าพิธีแต่งงานกัน ดังบทบรรยายและบทสนทนาดังนี้

ในที่สุดพิธีแต่งงานระหว่างภูผากับเพชรน้ำผึ้งก็เริ่มขึ้น เสือผ่นกับลำเจียกนั่งรอทำพิธีกลางลานหมู่บ้านท่ามกลางพวกชาวบ้านที่เตรียมฉลองเต็มที่ ในที่สุดเพชรน้ำผึ้งก็ปรากฏในชุดเจ้าสาวพื้นเมือง ความสวยของเธอทำให้หลายคนตะลึงไม่เว้นแม้แต่เจ้าบ่าวอย่างภูผา

พิธีดำเนินไปกระทั่งพิธีสำคัญคือผูกข้อมือ ภูผาพาเพชรน้ำผึ้งไปนั่งตรงหน้า เสือผ่นกับลำเจียก

“ฉันขอให้พ่อผูกข้อมือเป็นสิริมงคลชีวิตฉันกับเมียด้วยจะ”

เสือนั่งรับสายสัญญาณจากลำเจียกมาผูกข้อมือ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพิธีแต่งงานของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้ความสำคัญกับการผูกข้อมือเพื่อเป็นการรับขวัญ และอวยพรคู่บ่าวสาวมีความสุข ความเจริญ

2) พิธีแต่งงานแบบผสมผสาน หมายถึง พิธีแต่งงานที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม และมีลำดับขั้นตอนในพิธีที่ผสมผสานพิธีกรรมของศาสนาพุทธและพราหมณ์ จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์ สามารถจำแนกพิธีแต่งงานแบบผสมผสานได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) พิธีแต่งงานแบบผสมผสานพิธีกรรมศาสนาพุทธและพราหมณ์ และ 2) พิธีกรรมแต่งงานแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

2.1) พิธีแต่งงานแบบผสมผสานพิธีกรรมศาสนาพุทธและ

พราหมณ์ เป็นพิธีแต่งงานที่ประกอบด้วยลำดับขั้นตอนทางพระพุทธศาสนา โดยการนิมนต์พระมาเทศนาธรรม และมีพิธีรดน้ำสังข์ของศาสนาพราหมณ์ จากนั้นจึงเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นที่จัดขึ้นตลอดทั้งวันตาม บทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานที่ยังปรากฏยึดถือปฏิบัติกันในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 15** ห้าเดือนผ่านไป อนาคตกับอรวรศิ เข้าพิธีแต่งงานแบบเรียบ ๆ โดยมีเกื้อเป็นญาติฝ่ายอนาคตไปสู้อายุทอง แต่หม่อมสมสวยไม่ค่อยจะดีใจที่อรวรศิได้คู่ครองที่ต่ำศักดิ์กว่า ดังบทบรรยายดังดังนี้

อนาคตเข้าพิธีแต่งงานแบบเรียบง่ายโดยมีเกื้อเป็นญาติฝ่ายชาย ยกขันหมากไปสู้อายุทองท่ามกลางความปลื้มยินดีของจางวางสม ผ่อง และบุญทัน มีเพียงหม่อมสมสวยที่ไม่ยินดีที่ลูกต้องแต่งงานกับคนต่ำศักดิ์กว่า

ในขณะที่ทุกคนรอน้ำอวยพรให้บ่าวสาว พอถึงหม่อมสมสวยกลับทำใจไม่ได้เดินหนีไปดื้อ ๆ เกื้องงว่าเกิดอะไรขึ้น บุญทันกับจางวางสมรีบตามไปคุย จางวางสมตำหนิ เป็นแม่แท้ ๆ กลับไม่ยินดีกับลูก บุญทันเห็นว่าอนาคตดีพร้อมทุกอย่าง แล้วอรวรศิก็ปรับความเข้าใจกับแม่

เมื่อทุกอย่างคลี่คลาย จางวางสมจึงเผยความรู้สึกว่าตนเองก็เสียใจมานานแล้วที่ไม่รู้มาก่อนว่าลูกกับบุญทันรักใคร่ชอบพอกัน จึงยกลูกให้เสียใจ เพราะคิดถึงความสุขสบายของลูก ฉะนั้นไม่อยากให้ท่านหญิงต้องพวักกับคนรักชั่วรอยอีก หม่อมสมสวยจึงกอดลูกน้ำตาไหลพวัก

หม่อมสมสวยรดน้ำสังข์ให้บ่าวสาว อนาคตรับปากต่อหน้าทุกคนว่าจะรักและรักดีต่ออายุตลอดชีวิต หม่อมสมสวยยิ้มบาง ๆ เอ่ยขอให้มีหลานไว ๆ ท่านหญิงชื่นอายทุกคนหัวเราะชอบใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพิธีแต่งงานของฝ่ายหญิงซึ่งเดิมที่มีศักดิ์ที่สูงกว่าฝ่ายหญิง ทำให้แม่ฝ่ายหญิงเสียใจ แต่เมื่อสถานการณ์คลี่คลายก็ดำเนินงานตามพิธีแต่งงานต่อ มีการรดน้ำสังข์ และอวยพรให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวมีความสุข

พิธีแต่งงานแบบผสมผสานพิธีกรรมศาสนาพุทธและ

พราหมณ์ พิธีกรรมแต่งงานประกอบด้วยลำดับขั้นตอนตั้งแต่เช้ามีดซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และมีการรดน้ำสังข์ตามพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ จากนั้นจึงเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นที่จัดขึ้นตลอดทั้งวันตาม บทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานที่ยังปรากฏยึดถือปฏิบัติกันในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนฤมิต ตอนที่ 7** วันแต่งงานของปภาคินกับฉัตรชนกมาถึงแล้ว พิธีจัดอย่างพิธีพิถันและอลังการ ดังบทบรรยายดังนี้

ปภาคินกับฉัตรชนกเดินเข้ามาในห้องพิธีด้วยกัน โดยมีกนกแขกบัวรดดาเป็นเพื่อนเจ้าสาว ศักดินัยเป็นประธานในพิธี มองนวลอนงค์ที่เดินตามปฐมาเข้ามา คล้ายคลึงคล้าคลาว่าเป็นคนที่เจอกันเมื่อวาน รวดาเชิญนวลอนงค์ไปนั่งและแนะนำ แก่ศักดินัยว่าเป็นคุณแม่ของฉัตรฉัตร และแนะนำนวลอนงค์ว่า

“คุณน้าคะ ท่านชายศักดินัยเป็นเพื่อนคุณพ่อ ท่านชายเคยดูแลพี่ใหญ่ตอนไปถึงอังกฤษใหม่ ๆ ค่ะท่านมาเป็นประธานงานวันนี้”

“ขอบพระทัยเพคะ” นวลอนงค์นอบน้อม แต่ลึก ๆ ตื่นตันใจจนน้ำตาแทบไหล แต่ไม่อาจแสดงออกได้

เมื่อถึงเวลารดน้ำ ปฐมาไม่ได้ให้พรหรืออบรมสังฆะอะไรเลย แต่นวลอนงค์อวยพรและอบรมว่า

“ฉัตร...นับแต่วันนี้ต่อไป คุณใหญ่คือทุกสิ่งทุกอย่างของฉัตร ความจงรักภักดี ความจริงใจ ความเอาใจใส่ จะทำให้ความรักของฉัตรยั่งยืน...”

เสร็จจากพิธีรดน้ำแล้ว ปพนกับปฐมาเชิญท่านชายเสด็จที่ห้องเสวย ท่านชายถามว่าพ่อเจ้าสาวไม่มาด้วยหรือ ปฐมาบอกว่าพ่อเจ้าสาวเสียไปตั้งแต่ก่อนที่เขาจะย้ายมาอยู่ที่นั่นแล้ว...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทพรรณนาขั้นตอนพิธีแต่งงานแบบไทย โดยมีผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์สูงมาเป็นประธานในพิธีงานแต่ง โดยเป็นพิธีแต่งงานตามแบบฉบับของคนภาคกลางที่มีพิธีรดน้ำสังข์

2.2) พิธีกรรมแต่งงานแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน พิธี

แต่งงานแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน เป็นการผสมผสานพิธีแต่งงาน 2 ประเพณีเข้าไว้ด้วยกัน อย่างลงตัว ซึ่งเหตุมาจากครอบครัวสองฝ่ายต่างเชื้อสายกัน เมื่อจะจัดพิธีแต่งงานจึง ผสมผสานพิธีกรรมแบบไทยและจีนเข้าไว้ด้วยกัน โดยเริ่มต้นด้วยพิธีไทย คือ มีพิธีสงฆ์ พิธี แห่ขันหมาก พิธีหมั้น พิธีไหว้ฟ้าดิน ยกน้ำชา ส่วนกลางคืนก็กินเลี้ยงโต๊ะจีน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบพิธีแต่งงานแบบไทยจีนในเรื่องกรงกรรม พิจารณาได้จากบทบรรยาย ดังนี้

...งานแต่งของประสงค์นั้นทำพิธีแบบไทยจีน คือ ทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า ยกขันหมากและไหว้ฟ้าดิน ยกน้ำชาให้พ่อแม่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ตอนกลางคืนยังมี กินเลี้ยงฉลองงานมงคลสมรส จัดให้มีโต๊ะจีนในภาคค่ำ มีวงดนตรีคอมโบ้ให้แขก ที่ถูกเชิญมาร่วมงานได้เดินร่ำอย่างสนุกสนานสมฐานะลูกเจ้าแก้วใหญ่จากตำบลทับกฤช และอำเภอยุเมแสงแต่งงานกัน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เป็นบทพรรณนาขั้นตอนพิธีแต่งงานแบบไทยจีน โดยเป็นการผสมผสานพิธีกรรมแบบไทย และพิธีกรรมการไหว้ฟ้าดินและยกน้ำชาแบบจีน

2. ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา

ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี แบบแผนที่เกิดขึ้นจากแรงศรัทธาทางศาสนา และบางประเพณีเกิดขึ้นระหว่างพิธีกรรมทางศาสนา ตามความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบประเพณีเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา คือ ประเพณีบุญบั้งไฟและประเพณีลอยกระทงกาบกล้วย มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟเป็นงานบุญใหญ่ของชาวอีสาน เพราะเวลาทำบุญ

นานติดต่อกันถึงสามเดือน คือ ตั้งแต่เดือนหก ไปถึงเดือนเจ็ดและเดือนแปด ตัวการบุญแท้ ๆ เกี่ยวกับพระศาสนาเป็นสำคัญ วันเริ่มงานโดยปกติจะเป็นวันเพ็ญเดือนหก คือ วันวิสาขบูชา

ส่วนงานบุญบั้งไฟนั้น เบญจมาศ พลอินทร์ (2524, หน้า 131) กล่าวว่า ภายใต้นงานบุญจะมีบั้งไฟเป็นส่วนประกอบสำคัญ ลักษณะของบั้งไฟเป็นกระบอกไม้ไผ่ขนาดใหญ่ที่บรรจุดินปืนมีหลายขนาด ใช้ยิงจากยอดไม้เหมือนจรวดหรือผีพุ่งไต้ มีการประกวดความสวยงามของ

รื้อขบวนแห่ ซึ่งประกอบด้วยบรรดาหญิงสาวท้องถิ่น เพลงดนตรีท้องถิ่น และมีการแห่เอาบั้งไฟมาอยู่ที่นัดหมาย ซึ่งเป้าหมายของงานบุญบั้งไฟ คือการเล่นรื่นเริงภายหลังทำบุญเลี้ยงพระจากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบประเพณีการบุญบั้งไฟ จากบทละครเรื่องผู้บ่าวอินดี ยายยี่อินเตอร์ พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

ประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดหนองคาย

ประเพณีบุญบั้งไฟตามที่กล่าวในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพกิจกรรมภายในงานประเพณีที่ชาวบ้านต่างร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งยังพบเห็นกิจกรรมประเพณีในบางท้องถิ่นในสังคม ในเรื่องผู้บ่าวอินดี ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 9 พวกทศพลมาถนัดกลุ่มใหญ่ มีทั้งชโลธร ทิพย์ อีหล่า แสง แก้วตา และเสื่อ ทุกคนอยู่ในชุดพื้นบ้านสวยงามน่ารัก โดยเฉพาะชโลธรที่นุ่งซิ่นผ้าทอ มวยผมงดงาม ยืนดูรื้อขบวนบั้งไฟ ทศพลอธิบายความเป็นมาของการจัดงานบุญให้ชโลธรได้รับทราบ ดังบทบรรยายดังนี้

ชโลธรแต่งตัวสวยกลมกลืนไปกับนางรำในรื้อขบวนบั้งไฟ ทศพลชื่นชมมองเธอไม่วางตา และคิดว่าวันนี้ช่างเหมาะสมที่สุดที่จะขอเธอแต่งงานด้วยแหวนทองคำขาวประดับเพชรเม็ดเล็กน่ารักที่ใหว่วานบักเสื่อไปจัดการมาทันเวลา

แสงจัดแจงเปิดทางให้ทศพลพาชโลธรเข้าไปไหว้พระในโบสถ์ หญิงสาวเพิ่งเคยเห็นองค์หลวงพ่พระใสเป็นครั้งแรก รู้สึกว่างดงามสมคำร่ำลือและดูน่าเลื่อมใสศรัทธา ทศพลจึงเล่าถึงความเป็นมาของหลวงพ่พระใสให้ชโลธรฟัง

“หลวงพ่พระใสเป็นที่นับถือและศรัทธาของชาวหนองคายมานานแล้ว องค์หลวงพ่ยังมีอีกชื่อว่าหลวงพ่เอวียนหักด้วยนะครับ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงขบวนประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดหนองคายที่มีการเดินขบวนประกอบไปด้วยนางรำที่สวมผ้าพื้นถิ่นอย่างสวยงาม

ประเพณีบุญบั้งไฟ

ความเชื่อเรื่องบั้งไฟพญานาคอยู่คู่กับประเพณีบั้งไฟพญานาคตามท้องเรื่องในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นถึงกิจกรรมการงานประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งยังพบในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่นในเรื่องผู้บ่าวอินดี ยายยี่อินเตอร์ ตอนที่ 10

หลังจากทศพลพาชโลธรไปกราบไหว้หลวงพ่อบุญพระใสที่เป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน ทศพลก็พาชโลธรไปริมฝั่งน้ำโขงเพื่อรอชมบั้งไฟ ดั่งบทสนทนาดังนี้

ทศพลยิ้มกริ่มกริ่ม ทันใดเสียงของประชาชนที่ได้เห็นบั้งไฟพญานาคพุ่งขึ้นจากผิวน้ำก็ดังลั่น

“บั้งไฟขึ้นมาแล้วครับคุณหนู”

ชโลธรตื่นตาตื่นใจที่ได้เห็นบั้งไฟพญานาคกับตาตัวเองครั้งแรก

“ขยับมาดูใกล้ ๆ ตรงนี้สิครับ จะได้เห็นชัด ๆ”

ทศพลพุดพร้อมโอบไหล่เธอเข้ามาประชิดตัวแล้วแหงนหน้ามองบั้งไฟพญานาคที่พุ่งขึ้นกลางแม่น้ำโขง ครึ่งแล้วครึ่งเล่า

อีกด้านหนึ่งริมน้ำที่กลุ่มของแสงขึ้นชมบั้งไฟพญานาคอยู่เช่นกัน ทุกคนตื่นตาตื่นใจ ส่งเสียงโห่ร้องและปรบมือเกรียวกราวไปกับชาวบ้านจำนวนมาก...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบุญบั้งไฟพญานาค อันเป็นความเชื่อของชาวถิ่นภาคอีสานที่พุ่งขึ้นกลางแม่น้ำโขง

ประเพณีลอยกระทงกาบกล้วย

ประเพณีลอยกระทงกาบกล้วยตามท้องเรื่องในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพของกิจกรรมประเพณีตามความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมาของชาวบ้านในถิ่นอีสาน ซึ่งยังพบเห็นได้ในสังคมปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่ตอน ที่ 10** หลังจากชมบั้งไฟพญานาค ชโลธรก็เห็นในแม่น้ำมีกระทงกาบกล้วยไหลมาตามลำน้ำโขง เป็นสายระยิบระยับด้วยแสงเทียนสวยงาม ทศพลจึงมือชโลธรมาหยุดยืนดูและอธิบายความเป็นมา ดั่งบทสนทนาดังนี้

...“พิธีลอยกระทงกาบกล้วยครับคุณหนู เป็นวัฒนธรรมอีสานเก่าแก่ที่มักจะพากันมาลอยกระทงกาบกล้วยหลังจากที่ดูบั้งไฟพญานาคเสร็จแล้ว”

“สวยจัง เหมือนภาพสะท้อนแสงดาวบนฟ้าบนแม่น้ำโขงเลย”

“ครับ มีตำนานเล่าต่อ ๆ กันมาด้วยนะครับว่าเกี่ยวกับความรักของนางอุสาภกับท้าวบารส นางอุสาเคยเป็นเทพธิดาอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วได้มาเกิดเป็นหญิงสาวบนดอกบัวป่าในเมืองพาน นางมีกลิ่นกายหอมและความงามเป็นที่เลื่องลือ แต่ท้าวบารสพ่อของนางอุสาหลงลูกสาวมาก จึงสร้างตำหนักให้อยู่บนเขาสูง วันหนึ่งนางอุสา

ไปเล่นน้ำที่ลำธาร นางได้เก็บดอกไม้มาร้อยเป็นมาลัยรูปหงส์และลอยน้ำไปพร้อม
เสียงทนายหาคว่ พวงมาลัยได้ลอยไปจนถึงเมืองปะโคเวียงจัวที่มีท้าวบารสเป็นโอรสของ
เจ้าเมือง ท้าวบารสเก็บพวงมาลัยได้จึงออกตามหาเจ้าของจนถึงเขตเมืองพาน และได้
กลายเป็นตำนานรักนางอุสา-ท้าวบารสขึ้น”

“ตำนานรักแบบไหนเธอ”

“โคกนาฏกรรมครับ จบแบบไม่สมหวังเท่าไร ว่าแต่คุณหนูอยากไปลอยกระทง
กาบกล้วยด้วยกันมั้ย”

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงประเพณีการลอยกาบกล้วยในแม่น้ำโขง
หลังวันออกพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีโบราณหลังจากที่คู่บ่าวสาวได้บวชไฟพญานาคเสร็จตามคติความเชื่อ
จากบทสนทนาของตัวละครทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงประเพณีความเชื่อที่พบเห็นได้
ในสังคมจริง

กล่าวโดยสรุปวัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบ
วัฒนธรรมประเพณี 2 ลักษณะ ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว และประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม
อันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา โดยวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับครอบครัวเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นในวิถี
ชีวิตของคนในครอบครัวตั้งแต่เกิดจนตาย พิธีกรรมที่จัดขึ้นในระหว่างประเพณีจึงเกิดขึ้นจาก
ความเชื่อของบุคคลในสังคม อันเป็นเครื่องขัดเกลาให้แต่ละบุคคลอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน
ส่วนประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา อย่างเช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ และ
ประเพณีลอยกระทงกาบกล้วย ที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อในทาง
พระพุทธศาสนา อันแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดความเชื่อ และชนบประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา
อย่างยาวนาน

สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2548, หน้า 204-213) กล่าวถึงลักษณะของครอบครัว
และเครือญาติ เป็นระบบของเครือญาติความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสายเลือด
หรือการแต่งงาน การจะนับว่าใครเป็นญาติของเราบ้างนั้นขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม
เนื่องจากระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นระบบความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่สุดในสังคม และม
ีความสำคัญมากในการเข้าใจสังคมไทย ครอบครัวไทยในที่นี้จึงจะเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์
ระหว่างครอบครัวกับสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับสังคมหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งครอบครัว

และเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตชุมชนหมู่บ้าน จากการศึกษาสัมพันธ์ครอบครัวในสังคมไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะครอบครัว 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ครอบครัวดั้งเดิม
2. ครอบครัวผสมผสาน

1. ครอบครัวดั้งเดิม

ครอบครัวดั้งเดิม หมายถึง ระบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสายเลือด หรือการแต่งงาน ลักษณะครอบครัวไทยดั้งเดิมจึงจะเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับสังคมหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งครอบครัวและเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตชุมชนหมู่บ้าน สังคม (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2548, หน้า 204-213) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะความเป็นครอบครัวดั้งเดิม พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบครอบครัวในวิถีไทย ลักษณะครอบครัวในวิถีไทย คนในครอบครัวจะช่วยเหลือจุนเจือซึ่งกันและกันตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ ซึ่งแสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นภาพของความรักความอบอุ่นในครอบครัว คอยช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ ตอนที่ 12** ครอบครัวของทศพลถูกผู้ใหญ่คนจัดฉากว่าเป็นพวกค้ายาเสพติด ทำให้ตำรวจจะจับคนในครอบครัวไปซึ่งคุกทศพลพยายามหาหนทางในการแก้ไขปัญหาให้กับคนในครอบครัว ด้วยความรักครอบครัวมาก ดังบทสนทนาดังนี้

...“ขอยปรึกษาบักห่าแล้ว ทางรอดของเรามีแค่ลียอมอยู่ซื่อ ๆ ให้พวกมันเล่นงาน หรือลิสู้ให้ถึงที่สุดให้มันรู้ว่ามันคิดผิดที่มาแหยมกับครอบครัวลูกหลานนายฮ้อยคือเฮา”

“ขอยเลือกทางสู้จะอ๊แม่ ยามนี้คือเวลาที่ครอบครัวเฮาต้องเข้มแข็ง ฮ่วมกันสู้ อย่าให้อุปสรรคมาขวางความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อลิสั่งสอนให้ซุ่มมันฮู้ว่าครอบครัวเฮาก็หมาพันธุ์ดุได้คือกัน” คำพูดของทศพลทำให้แม่ป่องเกิดแรงฮึดขึ้นมา

“ปาด...เว้าถี่กใจแม่หลายบักห่า แม่เอนำ ตายเป็นตายดีกว่าให้ผู้อื่นมาเหยียบย่ำครอบครัวเฮา”

แต่ชโลธรยังมีสีหน้ากังวล แม่ป่องจึงเข้าไปจับมือเธอและดึงมากอด

“ไม่ต้องย้ายไปเด้ออีเหวี่ยง เจ้าเป็นลูกไก่แม่ เป็นคนในครอบครัวแม่แล้ว แม่ปกป้องเจ้าเปิดชีวิต แต่คันแม่บ่รอดออกไป แม่ก็ขอให้เจ้าเบี่ยงคนในครอบครัวให้แม่ต่อเด้อ”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรัก ความสามัคคีของคนในครอบครัว ตามวิถีไทยที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

1.2 ความรักใคร่กลมเกลียวแบบครอบครัวในวิถีไทย ลักษณะครอบครัวในวิถีไทย มีความรัก ความเอาใจใส่และมีความสนิทสนมกันในหมู่พี่น้องตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพความรัก ความสนิทสนมกันของคนในครอบครัวที่สามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ไฟหิมะ ตอนที่ 1** หลังจากที่หินทะเลาะกับรติที่ไม่เข้าใจในวิธีการทำงานตำรวจของเขา หินจึงกลับมาที่บ้านเพื่อมาพิกใจกับคนในครอบครัว ซึ่งมีแม่และน้องสาวที่รักและดูแลเขาด้วยความจริงใจ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ขอปลาหูทอดตัวนี้ครับแม่ค้า”

เสียงลูกค้าหนุ่มดังทางด้านหลังทำให้สองแม่ลูกหันขวับไปมอง แล้วต้องอึ้งด้วยความดีใจ เพราะเขาคือหินยืนยิ้มแฉ่งทั้งที่ลึก ๆ ในใจแอบเศร้า

หินคือลูกชายคนโตของสุนีย์ เขาชอบกินข้าวคลุกปลาหูเป็นชีวิตจิตใจไม่ต่างจากน้องสาว เพราะตั้งแต่เด็กแม่ทำให้กินมาตลอด จวบจนโตเป็นหนุ่มเป็นสาวก็ยังชอบไม่เปลี่ยน เรียกว่าเป็นอาหารจานโปรดกันเลยทีเดียว

เขานี้สุนีย์แกะเนื้อปลาหูที่เหลือหนึ่งตัวคลุกข้าวสวยร้อน ๆ ให้หินกับน้ำกิน แต่เพราะมีน้อยสองพี่น้องเลยตั้งท่าจะแย่งกัน โดยเฉพาะห้วปลาหูที่สองคนชอบมาก พอแม่แกะเนื้อเสร็จ สองคนก็รีบตะครุบแย่งห้วปลาหูกันทันที แต่หินไวกว่าคว้าไปได้ก่อน

“พี่หินอะ เป็นพี่แย่งน้องได้ไง แถมเป็นผู้ชายต้องเสียสละให้ผู้หญิงสิ”

“สำหรับศึกชิงห้วปลาหูไม่มีคำว่าชายหญิง ไม่มีคำว่าพี่น้อง”

“แม่...ดูพี่หินสิ นิสัย!”...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยและการเอาใจใส่ของคนในครอบครัวเสมอ

1.3 การช่วยเหลือเกื้อกูลตามครอบครัวในวิถีไทย ลักษณะครอบครัวในวิถีไทย จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นถึงความรักของคนในครอบครัว ที่พร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือซึ่งพบเห็นลักษณะครอบครัวในวิถีไทยในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **เพชรกลางไฟ ตอนที่ 1** เย็นวันหนึ่งหม่อมต่วน หม่อมเอกของเสด็จในกรมฯ สั่งบ่าวตัดกิ่งไม้แห้งเอาไปเผาจนออกกำแพง โดยอ้างว่าไม่อยากให้ควันคุ้งเข้ามาในห้องตน แต่แล้วการเผาครั้งนี้ก็ลามไปไหม้เรือนปั้นหย่าอย่างน่าสะพรึงกลัว ลูกหลานจางวางสมผู้เป็นตาของอุรวดี ซึ่งบ้านอยู่ไม่ห่าง มาช่วยกันดับไฟ อุรวดีร้องเรียกแม่ด้วยความเป็นห่วงจะวิ่งเข้าไปช่วยในเรือน จันคนสนิทดึงเธอไว้ไม่ให้เข้าไป จางวางสมห้ามไม่ให้อุรวดีเข้าไปในเรือนที่ไฟกำลังไหม้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“เชื้อตาเถิดท่านหญิง อย่าเสด็จเข้าไปเลยมันอันตรายกระหม่อม” จางวางสม ห่วงหลาน อุรวดีร้องให้เรียกแม่ไม่ขาดปาก ขณะเดียวกัน หม่อมต่วนมองมาจากตำหนัก ยิ้มหยันที่จะได้หมดสิ้นหนามตำใจเสียที ไฟลุกโชนจนน้ำที่ขนก้นมาดับไม่เป็นผล อุรวดีขอรองดาให้ปล่อยตนไปช่วยแม่ แล้วยังหันไปพูดกับจันว่าแม่ของเธอก็ติดอยู่ในนั้นไม่ไหวหรือ จันน้ำตา ร่วงห่วงจับใจแต่ไฟไหม้หนักเกินกว่าจะเข้าไปได้ อุรวดีอาศัยช่วงที่ทั้งสองลังเล สะบัดตัวออกวิ่งฝ่าเข้าไปในเรือน ทั้งจางวางสมและจันตกใจมาก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยของคนในครอบครัวไทย เมื่อคนในครอบครัวได้รับอันตราย บุคคลในครอบครัวก็พร้อมที่จะฝ่าอันตรายเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

1.4 ความรักความห่วงใยตามแบบครอบครัววิถีไทย ลักษณะครอบครัววิถีไทย อย่างหนึ่ง คือ การแสดงความรัก ความห่วงใยเมื่อคนในครอบครัวเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย ดังที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ซึ่งแสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นถึงภาพความรักความห่วงใยของคนในครอบครัว ที่พบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 1** คำแพงได้รับข่าวว่าใหญ่ถูกยิงได้รับบาดเจ็บ จึงรีบไปโรงพยาบาลกับครอบครัวด้วยความเป็นห่วง ดังบทสนทนาดังนี้

...“ขึ้นรถเลยลูก เดี่ยวพ่อไปส่ง...พ่อโทรไปถามหมวดชาติแล้ว พ่อใหญ่
เสียเลือดมากก็เลยช็อกสลบไป ตอนนีพวก ดชด.กำลังแห่ไปบริจาคเลือดให้อยู่”

“รีบไปเถอะพ่อ พังแล้วใจคอไม่ดีเลย” บุญศรีเร่งสามี่

เมื่อไปถึงโรงพยาบาล สามคนพ่อแม่อุ้มเร่งรีบไปทางห้องผ่าตัด พอดีหมอเปิด
ประตูสวนออกมา

“คุณเป็นญาติคนไข้หรือครับ”

“ดิฉันเป็นภรรยาค่ะ แล้วนี่ก็พ่อกับแม่ของดิฉัน”

“ไม่ต้องเป็นห่วงนะครับ ผมผ่าตัดเอากระสุนออกแล้ว คนไข้แข็งแรงดีมาก
ตอนนี้กำลังให้เลือด ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง”

คำตอบของหมอทำให้ทั้งสามคนโล่งใจ โดยเฉพาะคนเป็นภรรยารู้สึกเหมือน
ยกภูเขาออกจากอก...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยเมื่อคนในครอบครัว
ได้รับอันตราย บุคคลในครอบครัวต่างให้ความสำคัญไปเยี่ยมเยียน ติดตามอาการจนสถานการณ์
ดีขึ้น

1.5 การอบรมสั่งสอนของคนในครอบครัววิถีไทย การอบรมสั่งสอนของคน
ในครอบครัวเป็นวิถีไทยอย่างหนึ่งที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ที่แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยง
ให้เห็นลักษณะของการอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานในครอบครัวเป็นคนดีซึ่งพบเห็นพฤติกรรม
ดังกล่าวในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรีย์ลูกผู้ชาย เพชร ตอนที่ 2**
เพชรตามไปแก้แค้นแก๊งทวงหนี้ที่มาทำร้ายย่ากับปู่ เมื่อกลับมาถึงบ้าน ย่าก็โกรธที่เพชรใช้กำลัง
ในการแก้ปัญหา และโทษตนเองที่อบรมสั่งสอนเพชรได้ไม่ได้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“แล้วเอ็งก็ฟังที่มันพูด เอ็งยอมกะกะเกรเป็นนักร้องหัวไม่ตามคำพูดของคนอื่น
มากกว่าจะฟังสิ่งที่ข้าพยายามสอนให้อดทน อดกลั่น และไม่ทำร้ายคนอื่นมาตลอดชีวิต
ของเอ็ง...ข้าเสียใจที่ข้าสอนเอ็งไม่ดีพอ” พูดแล้วย่าเดินเศร้าออกไปอย่าง
เสียใจ เพชรมองตามย่าด้วยความรู้สึกผิดมาก

ยายังโทษตัวเองว่าไม่เคยพุ่มพักเลี้ยงดูใครให้ดีได้เลย ขอโทษเจ้าสร ขอโทษนะ
เจ้าเพชร เพชรถลาเข้าหาย่าอย่างสำนึกผิด ขอโทษย่าและย่าอย่าโทษตัวเองเลย
ย่าไม่ได้ทำผิดอะไร จับมือยามาทูลบโทษตัวเองจนย่ามองเพชรอย่างเวทนา...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงผู้ใหญ่ที่อบรมสั่งสอนของคนในครอบครัว โดยมีความมุ่งหวังในผู้เยาว์ประพฤติตนไปในแนวทางที่ดี

2. ครอบครัวผสมผสาน

ครอบครัวผสมผสาน หมายถึง ครอบครัวคนไทยที่มีเชื้อสายจีน ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไทย โดยมีการปรับประยุกต์ผสมผสานวัฒนธรรมแบบจีนดั้งเดิมให้เข้ากับสังคมไทย เช่น วัฒนธรรมการเป็นกงสี วัฒนธรรมการให้บุตรคนโตเป็นผู้นำครอบครัว ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน จึงมีวัฒนธรรมวิถีการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงปัจจุบัน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะครอบครัวผสมผสาน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ กรงกรรม ซีรีส์ผู้ชาย ภูเขา และตุ๊กตาผี พิจารณาลักษณะของครอบครัวผสมผสานได้จากตัวอย่างดังนี้

2.1 ระบบกงสีในครอบครัว การบริหารงานเงินในครอบครัวแบบกงสีเป็นลักษณะการบริหารงานหรือเศรษฐกิจครอบครัวในแบบวิถีคนจีนตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงลักษณะครอบครัวในวิถีจีน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 2** หลังจากที่พิไลแต่งเข้ามาอยู่บ้านของนางย้อย ทำให้นางย้อยเกิดการเปรียบเทียบระหว่างเรณูกับพิไล นางย้อยสรุปได้ว่าพิไลงกมาก ซึ่งจะทำให้ระบบกงสีของครอบครัวปั่นป่วนจึงเรียกตงมาคุย ดังบทสนทนาดังนี้

...“ตง”

“ครับ”

“ถ้ามาจะพูดอะไรเรื่องพิไลให้แกฟัง ก็ขอให้เกรงไว้ล่ะว่า ม้านั้นพูดเพราะรักแกร่รักลูก ห่วงลูกทุกคนนะ”

“มารู้สึกว่าพิไลอึดื้อ อึดื้อเหลือเกิน มากลัวว่าแต่งงานเข้ามาแล้ว ระบบกงสีของบ้านเราจะปั่นป่วน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีระบบการดูแลเศรษฐกิจภายในครอบครัวแบบกงสี โดยที่คนในครอบครัวเป็นสมาชิกทำงานร่วมกัน รายได้จะจัดเป็นส่วนกลางและแบ่งกระจายตามความเหมาะสม

2.2 ธรรมเนียมปฏิบัติในครอบครัวผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน ธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งในครอบครัวเชื้อสายจีน คือ การยกกิจการให้บุตรคนโตบริการตามที่ปรากฏ

ในบทละครโทรทัศน์ ซึ่งแสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงธรรมเนียมข้อปฏิบัติของครอบครัวในวิถีจีน ซึ่งยังพบได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 2** หลังจากที่นางย้อยได้ไปหาพิกุลเพื่อขอเปลี่ยนตัวเจ้าบ่าว ซึ่งทางพิกุลก็ส่งจดหมายมายินยอม แต่ก็ต้องทำให้นางย้อยทุกข์ใจเพราะพิไลได้ขอส่งแบ่งทรัพย์สินสมบัติที่ควรจะเป็นของลูกชายคนโตไปให้กับลูกชายคนรองแทน ดังบทบรรยายดังนี้

พออ่านจดหมายที่พิกุลฝากคนเรื่อนำมาให้จบ นางย้อยก็ถึงกับกั๊กพันกรอด แม้เนื้อหาจดหมายจะพูดว่ายินดี ยินยอมทำตามความต้องการของนางย้อย แต่ข้อเรียกร้องที่พิไลยื่นเสนอมานั้นมันมากเกินไป

ทองหมั้นน้ำหนัก 10 บาทชุดใหม่ ส่วนของเดิมก็นับเป็นค่าทำขวัญและในอนาคตร้านค้าแห่งนี้จะต้องเป็นของประสงค์ ซึ่งหมายถึงทรัพย์สินสมบัติที่ปทุมพึงมีสิทธิ์ได้ตามธรรมเนียมนั้น จะต้องไปตกอยู่ในมือของน้องชายคนรองเพราะความโง่เขลาเบาปัญญาของตน...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมปฏิบัติของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่ให้ความสำคัญกับบุตรชายคนโตที่จะต้องเป็นผู้สืบทอดดูแลกิจการและดูแลน้อง ๆ ต่อไป

2.3 การยึดมั่นในคำสอนของครอบครัวผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน การยึดมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของลูกหลานของครอบครัวคนจีนในไทย ซึ่งยังพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตุ๊กตาผี ตอนที่ 7** เริงวุฒิโกธรที่ ระวีวรรณไม่เข้าข้างตน จึงพาระวีวรรณไปดูรูปอาภัพพร้อมทั้งเล่าถึงความเป็นมาสมบัติของตระกูลที่อาภัพยากให้ช่วยรักษา ดังบทสนทนาดังนี้

คำว่ำนานแล้วทำให้เริงวุฒิเหลืออดลากตัวระวีวรรณไปห้องเก็บของมีค่าของตระกูล

“อาว์รับปากอาภัพไว้ว่าจะเอาตุ๊กตาหยก...สมบัติของตระกูลเรามาวางไว้ที่นี่ อาทำทุกอย่างแต่ก็ยังไม่สำเร็จ ถ้าคิดว่าวิเป็นหลานอา เป็นลูกหลานของอาภัพ วิก็ต้องช่วยอา”

“วิคงทำไม่ได้หรอก”

“ทำได้...ถ้าเราจะทำ...รับปากกับอาทงสิว่า จะ

ไม่ทรยศอา...พุดสิวิ...พุด!”

น้ำเสียงดุตันของอาทงสิทำให้ระวีวรรณจำใจรับปาก

“คะ...เราจะไม่ทรยศต่อคุณอา”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในคำสอนของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่ต้องปฏิบัติตาม

2.4 ประเพณีงานแต่งงานแบบครอบครัวผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน

บรรยากาศในงานพิธีแต่งงานตามที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอน และการประกอบพิธีในงานแต่งงานแบบครอบครัวผสมผสานวัฒนธรรมไทยจีน ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง ในเรื่อง **กรรมกรรม ตอนที่ 4** เข้าวันนั้นบรรยากาศในตลาดเจียบกว่าปกติ เพราะมีงานแต่งของพี่ไต่กับประสงค์ ในฉากมีการบรรยายถึงพิธีกรรมงานแต่งงานวัฒนธรรมของไทยจีน ดังบทบรรยายดังนี้

งานแต่งของพี่ไต่กับประสงค์นั้นทำพิธีแบบไทยผสมจีน คือ ตอนเช้าทำบุญเลี้ยงพระ ยกขันหมาก ผู้ข้อมือ ยกน้ำชา และตอนเย็นก็พากันมาเลี้ยงฉลองมงคลสมรสที่ศาลาประชาคม มีวงดนตรีครื้นเครง ประกาศว่าคนทั้งชุมชนยินดีต้อนรับสะใภ้จีน... (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีการจัดงานแต่งงานของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน

กล่าวโดยสรุปการศึกษาครอบครัวในวิถีไทยจากบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะครอบครัวไทยดั้งเดิม และครอบครัวคนไทยผสมผสาน ซึ่งทั้งครอบครัวดั้งเดิมและครอบครัวผสมผสาน ต่างมีแนวทางการปฏิบัติให้อยู่ในครรลองครองธรรมเป็นแบบฉบับของตน จากการศึกษาไม่ว่าจะครอบครัวไทยดั้งเดิมหรือครอบครัวผสมผสาน ต่างมีแนวทางการปฏิบัติทางพิธีกรรมหรือวัฒนธรรมที่ต่างกันบ้าง แต่ท้ายที่สุดแล้วทุกครอบครัวในสังคมต่างให้ความรักและความหวังดีต่อกันในครอบครัว มีการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อให้เป็นคนดี อยู่ในกรอบของศีลธรรม

สัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย

การศึกษาเป็นเครื่องชักจูงใจให้เกิดความฉลาด ให้รู้จักประพฤติดีให้สามารถในศิลปวิชาการหาเลี้ยงชีพ จึงแนวคิดพื้นฐานที่มุ่งก่อให้เกิดความคิด ความประพฤติ และความสามารถในด้านการประกอบอาชีพ อันจะเกิดผลสำเร็จได้ด้วยการเรียนหนังสือ ซึ่งแนวคิดระบบการศึกษาสมัยเริ่มระบบโรงเรียนของไทย เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยเกิดความเชื่อว่าการศึกษามีบ่อเกิดของความฉลาด ซึ่งความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนจะเป็นมรดกที่มีค่าสูงกว่ามรดกที่เป็นเงินทอง (ประยูร ศรีประสาธน์, 2562, หน้า 456) จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบระบบการศึกษา 2 ลักษณะที่สัมพันธ์กับระบบการศึกษาของคนในสังคมไทย ได้แก่

1. การศึกษาศูนย์สมัยก่อน
2. การศึกษาศูนย์สมัยปัจจุบัน

1. ระบบการศึกษาศูนย์สมัยก่อน

ยุคแรกเริ่มของการศึกษาไทย ก้าวแรก (พ.ศ. 2435–2475) การจัดการศึกษาเป็นรูปแบบที่ชัดเจนคือ “โรงเรียน” และกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่จัดการศึกษา ประกอบกับมีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับสำหรับราษฎรทุกคนทุกพื้นที่ มุ่งจัดการศึกษาเพื่อรับราชการ และการประกอบอาชีพตามที่ตนถนัด เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบสู่รูปแบบที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ต่อมาระหว่างปี (พ.ศ. 2475–2503) การจัดการศึกษาเป็นการขยายการศึกษาภาคบังคับออกให้กว้างขวางขึ้น ประเทศตกอยู่ในภาวะสงคราม ภายหลังได้มีการเร่งรัดปรับปรุงการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน ไปสู่การพัฒนาประเทศที่มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2503–2520 ได้ขยายการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ได้รับความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีโครงสร้างชั้นเรียนของไทยตามแผนการศึกษา 2503–2520 คือ ป.7 เทียบเท่า ม.1 ในปัจจุบัน ส่วน ม.ศ.1–ม.ศ.5 เทียบเท่า ม.2–ม.6 ในปัจจุบัน ม.1–ม.2 ในแบบแรก เทียบเท่า ป.5–ป.6 ในปัจจุบัน และ ม.3–ม.8 ในแบบแรก เทียบเท่า ม.1–ม.6 ในปัจจุบัน จากการศึกษาระบบการศึกษาจากบทละครไทยโทรทัศน์ในยุคสมัยก่อน พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

1.1 โครงสร้างชั้นเรียนของการศึกษายุคสมัยก่อน โครงสร้างชั้นเรียนตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงการแบ่งระดับชั้นของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ปรากฏในสมัยก่อน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **บ่วงนภมิต** ตอนที่ 3 กนกขมาบอกว่าชอบบอณาต่อหน้าฉัตร ฉัตรจึงบอกว่าความรักเป็นสิ่งสวยงาม แต่ควรเรียนให้จบก่อน ดังบทสนทนาดังนี้

...“แซ่ ความรักเป็นสิ่งดีงาม เมื่อมันถูกกาลเทศะถูกต้องตามครรลอง ก่อนจะนึกถึงความรัก แซ่เรียนให้จบชั้น 8 ก่อนเถอะ”

“ไม่ต้องห่วงหรอกจ้ะ ฉันไม่ยอมแพ้เธอแน่

เธอจบชั้น 8 ได้คนเดียวหรือ ไม่มีทาง ฉันจะจบชั้น 8 ให้ได้เหมือนเธอ”
ฉัตรชนกดีใจที่ได้ยินอย่างนั้น...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากการตัวอย่างข้างต้น ปรากฏระบบการศึกษาของสังคมไทยในอดีตเป็นการศึกษาตามโครงสร้างชั้นเรียนของไทยตามแผนการศึกษา 2503

1.2 ระบบชั้นเรียนของการศึกษายุคสมัยก่อน ระบบการจัดการศึกษาตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นถึงการแบ่งระดับชั้นของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ปรากฏในสมัยก่อน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ชีรียลผู้ชาญฉลาด ตอนที่ 4** เวหาเป็นเด็กหัวดี เรียนเก่งสอบได้ที่ 1 มาตลอด ครูองค์จึงให้เวหาช่วยตรวจการบ้านนักเรียนให้ หลังจากนั้นเวหา ก็ไปหาทอรัที่ชั้นปี ซึ่งเป็นชั้น ม. 8 ดังบทบรรยายดังนี้

เวหาตรวจไปถึง ม.8 ห้อง ข. ก็เจอสมุดของทอรั พัทธ์กิจ วิชาคณิตศาสตร์ เวหาใจเต้นแรง คิดถึงเจ้าของสมุด ตรวจไปยิ้มไป เพียงข้อแรกก็ผิดแล้ว เวหาไม่กากบาท แต่กลับเขียน

“ยังไม่ถูกครับ” แทน แล้วเขียนวิธีทำที่ถูกต้องลงไปในสมุด เสร็จแล้วปิดสมุด นั่งยิ้มอยู่คนเดียวพลันก็ได้ยินเสียง

“พี่ทอรั...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากการตัวอย่างข้างต้น ปรากฏระบบการศึกษาของสังคมไทยในอดีตเป็นศึกษาตามโครงสร้างชั้นเรียนของไทยตามแผนการศึกษา 2503

2. ระบบการศึกษาสมัยปัจจุบัน

การจัดการศึกษาในสมัยปัจจุบัน หมายถึง การจัดการศึกษาตามบริบทของการจัดการศึกษา อันเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติปัจจุบัน คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579 โดยมุ่งพัฒนาคน พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาลังคม ในหลายรูปแบบในลักษณะแบบองค์รวม

ทั้งส่วนขององค์กรภาครัฐและเอกชน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบระบบการจัดการศึกษาสมัยปัจจุบันในบทละครเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

ระบบการศึกษาสมัยปัจจุบัน

แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนตามสมรรถนะของผู้เรียนตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์ให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการศึกษาของไทยที่พบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 2 กรผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนให้ครูพรณี ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โดยกรต้องการแจ้งเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ให้พรณีทราบ แต่พรณีไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ดังบทสนทนาดังนี้

กรเข้ามานั่งที่โต๊ะ ครุ่น้อยยืนใกล้ ๆ ส่วนพรณียืนตรงข้ามกับกรอยู่หน้าโต๊ะ
ถามหน้านั่งเสียงมีพลังว่า

“โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน! ผอ.คิดจะทำอะไรคะ?” พลาวงวางเอกสารบนโต๊ะ

ปัญหาระหว่างพรณี รอง ผอ.กับกร ผอ.โรงเรียน คือ พรณีเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ที่มีความมุ่งมั่นในการสอนและยึดติดกับการวัดผลด้วยคะแนน เพราะถ้าไม่มีคะแนนเป็นเครื่องชี้วัดจะรู้ได้อย่างไรว่าการสอนสำเร็จหรือไม่

แต่ ชวนกร ผู้อำนวยการโรงเรียน มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อลดความกดดันของนักเรียน เปลี่ยนจากการเรียนเพื่อคะแนนมาเป็นการเรียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง แต่แนวคิดนี้ถูกต่อต้านจากทั้งครูและผู้บริหารหลายคน จึงต่อสู้กันอย่างหนักระหว่างการยึดติดในแบบเก่าที่ใช้คะแนนเป็นเครื่องวัดผล กับการสอนที่ลดความกดดันนักเรียนมาเป็นการเรียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากการตัวอย่างข้างต้น ปรากฏระบบการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยสรุปการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์จะเห็นถึงระบบการศึกษาทั้งในอดีตที่มีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 เป็นการศึกษาตามโครงสร้างแผนการศึกษาของชาติในอดีตตามช่วงเวลาการดำเนินเรื่องของบทละคร จากการศึกษาทำให้เห็นว่านับตั้งแต่มีระบบการศึกษาภาคบังคับ สังคมไทยเปิดกว้างให้ผู้ใหญ่สามารถมาศึกษาได้เช่นเดียวกับผู้ชาย การศึกษาจึงมีความเสมอภาค

ทำให้เห็นค่านิยมที่ผู้ใหญ่จำเป็นต้องมีการศึกษาหาความรู้ ส่วนระบบการศึกษาในปัจจุบัน จากผลการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ ตั้งข้อสังเกตได้ว่า การศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นพัฒนา ศักยภาพของตัวผู้เรียนให้มีสมรรถนะความรู้ และมีสภาวะทางอารมณ์ที่สมบูรณ์ด้วย

สัมพันธบทระบบการทำงานในสังคมไทย

การทำงานหมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่บุคคลทำอย่างเอาใจใส่รับผิดชอบ เพราะเป็น หน้าที่ของตนเองในการเลี้ยงชีพ คนไทยส่วนมากนับถือพุทธศาสนาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จึงมีอิทธิพลต่อแนวคิดในเรื่องการเลือกการเลือกงานทำ จากหลักธรรมคำสอนเรื่อง สัมมาอาชีวะ ทำให้คนไทยมีแนวคิดในการทำงานจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับงานอาชญากรรม เช่น การรับจ้างฆ่าคน ฆ่าสัตว์ การปองร้าย การทำร้ายผู้อื่น การลักขโมย ปล้น แย่งชิง การทำผิดทางเพศ การโจรกรรม การข่มขืน หลวกหลวง การค้าของมีนเมา เป็นต้น คนไทยจึงมักประกอบอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม คนไทยในปัจจุบันมีค่านิยมการทำงานที่เปลี่ยนไปประกอบกับสภาพ เศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีความต้องการมากยิ่งขึ้น แนวคิดในการทำงานในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม คือ เริ่มนิยมทำงานมีอาชีพที่มีรายได้ดีและไม่ผิดกฎหมาย

จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบระบบการทำงานในสังคมไทยแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่

1. การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม
2. การทำงานที่เล็งผลปฏิบัติส่วนตัว

1. การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม

การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การทำงานที่เน้นความถูกต้องตาม วิชาชีพ ไม่เบียดเบียนอาชีพหรือผู้อื่น เป็นการทำงานเพื่อให้บุคคลส่วนรวมได้รับผลประโยชน์ จากการงานนั้น ๆ ด้วย จากการศึกษามติบทละครไทยโทรทัศน์พบลักษณะการทำงานที่มุ่งเน้น ประโยชน์ส่วนรวม พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

1.1 การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม หลักการทำงานที่ยึดผลประโยชน์ ส่วนรวมของหน่วยงานราชการตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็น ภาพของการทำงานที่สุจริต ยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 16** หลังจากที่กลุ่มผู้มีอิทธิพล กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดถูกจับไปแล้ว สถานการณ์ในอำเภอพระลานดีขึ้น ใหญ่ได้กลับมาทำงาน ที่พระลานอีกครั้ง ด้วยหวังสร้างความสุขให้กับประชาชน ดังบทสนทนาดังนี้

ใหญ่กับคำแพ่งกัมลงกราบหลวงพ่อบุญ โดยมีชาวบ้านรุ่มล้อมถ่ายรูปกันอย่างคึกคัก รวมทั้งนายอำเภอที่ยิ้มแย้มเป็นมิตรกับทุกคน

“กลับมาคราวนี้ท่านไม่ได้กลับมาในตำแหน่งสารวัตร แต่มาในตำแหน่งผู้กำกับจังหวัดเชียวรีคุณใหญ่”

“ตำแหน่งมันก็แค่หัวโขนครับหลวงพ่อบุญ ตัวตนของผมไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งไหน มันก็เป็นเหมือนเดิม”

“ต่อจากนี้ไปทั้งผู้กำกับกับคุณนายก็คงไม่ได้พัฒนาเฉพาะอำเภอพระลานเท่านั้น แต่จะพัฒนาจังหวัดของเราทั้งจังหวัดเลย”

“ท่านผู้ว่าฯ คนเก่าก็โดนคำสั่งย้ายไปช่วยราชการแล้ว ตอนนี้มีผู้ว่าฯ คนใหม่มาแทนที่ ได้ยินว่าท่านเป็นคนดีเหมือนกันครับหลวงพ่อบุญ” นายอำเภอบอกกล่าว

“ดีจริง ๆ จังหวัดเราจะได้มีแต่คนดี ๆ มาช่วยกันดูแลทุกข์สุขของประชาชน...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงแนวคิด อุดมการณ์ ในการทำงานของข้าราชการตำรวจที่จะดูแลทุกข์สุขของประชาชน โดยถือว่าเป็นค่านิยมในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.2 การไม่รับสินบน หลักการทำงานที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานราชการตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพของการทำงานที่สุจริต ยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมไม่รับของกำนัลหรือสินบน ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 4** เลื่อนยศคิดติดสินบนสารวัตรใหญ่ ด้วยการมอบสิ่งของให้แก่สารวัตรใหญ่ปฏิบัติไม่รับของกำนัลดังบทสนทนาดังนี้

“พอดีเลื่อนยศก็จะขอบริจาคกระบะมาไว้ให้สารวัตรใช้ส่วนตัว เลยใช้ให้ผมเอารถมาส่งก่อน แล้วเดี๋ยวยังงี้เลื่อนยศเขาจะมาเยี่ยมสารวัตรอีกที นี่ครับบุญแก่”

“เดี๋ยวครับ ถ้าสารวัตรไม่ชอบกระบะ งั้นเดี๋ยวผมเปลี่ยนเป็นรถเก๋งรุ่นใหม่ให้ก็ได้ นะครับ คุณนายจะได้มีรถใช้ไงครับ”

“ฉันมีรถใช้แล้ว อย่าลำบากเลยคะ”

“แต่ว่า...”

“หยุดเถอะครับ ไม่ต้องเอาอะไรมาให้ผมอีกทั้งนั้น ผมเป็นข้าราชการ กินอยู่แค่พอกินพอใช้ ไม่ต้องการของกำนัลพวกนี้” ใหญ่เริ่มเสียงแข็งแล้วพาคำแพงเข้าบ้านทิ้งให้ธำรงยืนอ้าปากค้าง เจนี่เดินเข้ามาบนเบา ๆ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการกระทำเป็นคนที่สุจริต ซื่อตรงในการปฏิบัติงาน ด้วยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตน

1.3 การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม หลักการทำงานที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานราชการตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นภาพของการทำงานที่สุจริต ยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ตะกรุดโทน ตอนที่ 16** เมื่อผลการพิจารณาคดีความสิ้นสุด มะฮาวและสินต่างดีใจที่หลุดพ้นจากคดีพร้อม และดีใจที่จะได้ทำงานเพื่อทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังบทสนทนาดังนี้

สินยืนห่างออกมา กำลังฟังข่าวดีจากสุมภู

“สำหรับนายสิน ถ้าอยากเป็นตำรวจทางเรายินดีต้อนรับนะ คดีสิ้นสุดเมื่อไร มาสมัครเป็นพลตำรวจได้ทันที”

“จริงหรือครับ” สินดีใจ

“เอาสิสิน ฉันดีใจด้วยนะ ส่วนฉันก็จะไปเรียนกฎหมายให้จบเพื่อจะได้เป็นอัยการเป็นผู้พิพากษากับเขาบ้าง”

มะฮาวพูดอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ นวลพรรณยิ้มพอใจ...

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความคิดของคนในสังคม หากได้ทำงานรับใช้ราชการ เช่น ตำรวจหรือผู้พิพากษา ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้

1.4 การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ในเรื่อง **ชีรัยลูกผู้ชายภุมมา ตอนที่ 9** ภายหลังจากที่เวหาเย็นไปลาออกจากโรงพยาบาลเมื่อถูกจับได้ว่าวางยานอนหลับทอรู้เพื่อหวังทำมิดีมิร้าย ทำให้ต้องลาออก เวหาก็ก้านึกในความผิดกลับตัวเป็นคนดี และเป็นหมอที่ทำคุณประโยชน์ให้กับคนอื่น ดังบทสนทนาดังนี้

เวหาไปหาหมอนลินีให้ช่วยตนด้วยเพราะตอนนี้ตนลำบากมาก หมอนลินีบอกว่าไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ไหนเขาก็ยังเป็นหมอ ตราบใดที่ยังไม่ถูกถอนใบประกอบวิชาชีพก็ยังมีโอกาสแก้ตัว...หมอนลินีให้กำลังใจว่าอย่ากลัวความลำบากและความอดอยากเพราะมันไม่เคยทำให้ใครตาย อย่าทิ้งวิชาชีพที่อุตส่าห์ร่ำเรียนมา ให้กำลังใจว่า

“พี่เชื่อว่าเธอทำได้ พี่เชื่อว่าเธอจะเป็นหมอที่ดีได้ พี่เป็นกำลังใจให้เธอ”

เวหาได้กำลังใจเขาไปเป็นหมอที่จังหวัดตากตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่หมอนลินีให้สติและกำลังใจจนเป็นที่รักของประชาชน เขายังเขียนจดหมายมาขอโทษทางบ้านฝากขอโทษญาติด้วย สัญญาว่าต่อไปนี่ตนจะเป็นคนดี...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากการตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการทำนกอชีพหมอเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำให้คุณประโยชน์เพื่อคนส่วนรวม

2. การทำงานที่เล็งผลปฏิบัติส่วนตน

สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อนเป็นสังคมเกษตรกรรม คนในสังคมมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เข้าสู่สังคมสมัยใหม่ที่กลายเป็นสังคมเมือง ทำให้เงื่อนไขต่อแนวคิดการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่นเดียวกับการทำงานที่ทำงานเพื่อเล็งผลปฏิบัติทำงานโดยหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการทำนกอชีพมากขึ้น จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการทำงานที่เล็งผลปฏิบัติในบทละครโทรทัศน์ จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ สารวัตรใหญ่, ไฟไหม้, ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, พรายพิฆาต, มธุรสโลกันตร์, ตะกรุดโทน, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ปัทม์, ซีรีย่ลูกผู้ชาย เพชร, ซีรีย่ลูกผู้ชาย ภูผา, ตักดาผี, เพชรกลางไฟ และ แรงเงา 2 พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

2.1 การทำงานที่เล็งผลปฏิบัติงาน การทำงานที่เล็งผลปฏิบัติงาน คือ การทำงานขององค์กรที่ยึดถือแต่ผลประโยชน์ส่วนตนตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นภาพของการทำงานในบางองค์กรที่ทำงานเล็งผลปฏิบัติงานเฉพาะองค์กรโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อหน่วยงานอื่น ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมจริง หลักการทำงานที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานราชการตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์บทเชื่อมโยงให้เห็นภาพของการทำงานที่สุจริต ยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **พรายพิฆาต ตอนที่ 1** เปิดฉากด้วยการบรรยายถึงการทำงานขององค์กรอาชญากรรม “พรายดำ” ที่ทำงานเพื่อผลประโยชน์เฉพาะส่วนองค์กร ดังบทบรรยายดังนี้

องค์กรอาชญากรรม “พรายดำ” มีวังเพยหลงเป็นหัวหน้าใหญ่ ทำงานผิดกฎหมาย มาตลอดหลายสิบปี โดยไม่มีใครล่วงรู้ว่ามีวังเพยหลงเป็นใคร แม้แต่ในองค์กรพรายดำเอง เขาก็เป็นบุคคลลึกลับ ซึ่งบงการทุกอย่างผ่านทางแจ๊สมิน ซุง สาวสวยผู้ไม่ต่างจากร่างทรงของเขา

องค์กรพรายดำมีศูนย์กลางอยู่ในเมืองไทย แต่มีเครือข่ายกระจายไปทั่วโลก เป้าหมายของวังเพยหลง คือ ควบคุมทุกอย่างในโลกนี้โดยการเจาะระบบไอทีของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาองค์กรพรายดำได้ก่ออาชญากรรมไซเบอร์ใหญ่ ๆ มาหลายครั้งแล้ว แต่นั่นเป็นเพียงการชิมลางเท่านั้น

แผนการสำคัญของวังเพยหลง คือ การเจาะระบบไอทีของหน่วยงานสำคัญทั่วโลก แบบเบ็ดเสร็จในคราวเดียว...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการทำงานของบางองค์กรที่ทำงานเพื่อเล็งผลปฏิบัติ หรือผลประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่สนใจความถูกต้องของกฎหมาย

2.2 การเปิดเผยความลับราชการ การเปิดเผยความลับราชการ คือ การนำเรื่องราวที่เป็นความลับเปิดเผยไม่ได้ของหน่วยงานภาครัฐ ไปบอกกล่าวแก่บุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วม การปฏิบัติงานของพนักงานบางคนตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงลักษณะของการทำงานเฉพาะบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งพบเห็นได้ในสังคม ปรากฏพบข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **สารวัตรใหญ่ ตอนที่ 6** สารวัตรใหญ่วางแผนกับตำรวจเรื่องการบุกทำลายบ่อน การพนันรายใหญ่ในอำเภอ แต่หมู่ปรกาการซึ่งเป็นสายให้เหล่าผู้มีอิทธิพลกลับไปรายงานข่าวให้ทราบก่อน ทำให้การบุกไปทำลายบ่อนไม่สำเร็จ ดังบทบรรยายดังนี้

ภารกิจสำคัญ คือ บุกทำลายบ่อนใหญ่ในเขตตลาด แต่หลังจากประชุมวางแผนกันติดต่อก่อนลงมือ หมู่ปรกาการแอบโทรบอกคนของเสียน้อย ทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจไม่ประสบผลสำเร็จเพราะพวกมันเตรียมรับมือ แต่กระนั้นก็ได้ของกลางไว้จำนวนหนึ่ง สารวัตรจึงให้ลูกน้องควบคุมตัวสมุนของเสียไปโรงพัก... (สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้แต่ในหน่วยงานราชการ เช่น ตำรวจ ก็จะมีพวกที่ทำงานแบบเล็งผลปฏิบัติเข้าหาตนเอง โดยการเป็นสายรายงานความเคลื่อนไหวของตำรวจให้ฝั่งผู้มีอิทธิพลได้ทราบก่อนเสมอ

2.3 การให้ร้ายหน่วยงานอื่นที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจ การทำงานที่เล็งผลปฏิบัติ ส่วนตนเมื่อไม่ได้รับผลประโยชน์จึงคิดทำลายล้างตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดง สัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นลักษณะของการทำงานบางหน่วยงานที่ให้ร้ายหน่วยงานหรือองค์กร ที่เป็นคู่แข่งซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง**ผู้บ่าวอินดี้ ยายหิอินเตอร์ ตอนที่ 13** พ่อใหญ่คุมแค้นทศพลที่เป็นคนเปิดเบิ่งตนว่าเป็นกลุ่มค้ายาเสพติด จึงอยากหาพรรคพวกมากำจัดทศพลกับพวกพ้อง ดังบทสนทนาดังนี้

...“พ่อใหญ่ ขอยหาพรรคพวกฝีมือดีให้ไปเก็บงานบ้านบักพลตามที่พ่อใหญ่สั่งไว้ได้แล้ว”

“หาได้แล้วก็ให้ฟ้าวไปจัดการ...ไม่ต้องมาบอกเฮ็ดหยังวะ”

“มีปัญหานิดหน่อยจะพ่อใหญ่ ตกลงเรื่องราคาบได้ พวกมันคงเห็นว่าตอนนี พ่อใหญ่กำลังหนีตำรวจเลยโก่งราคา พ่อใหญ่อยากไปคุยเองบ”

“ได้...เดี๋ยวกูไปคุยเอง”

พ่อใหญ่คุมออกไปพร้อมเข้มแล้ว จำปูนที่แอบใต้โต๊ะริบคลานออกมาแล้วมุ่งหน้า กลับบ้านพักอีกหลังของตัวเองเพื่อบอกให้จำปารู้ว่าพ่อของเราค้ายาเสพติดและกำลัง ถูกตำรวจตามล่า ไม่ได้พาเรามาเที่ยวอย่างที่พูดไว้...

(สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการทำงานเพื่อหวังผลประโยชน์ต่อ พรรคพวกตนเอง คือ การค้ายาเสพติดจะต้องถูกตำรวจไล่ล่าตามจับตัว

จากการศึกษาการทำงานระบบการทำงานในสังคมไทยจากบทละครโทรทัศน์พบ ลักษณะการทำงาน 2 ลักษณะ คือ 1) การทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ 2) การทำงาน เพื่อเล็งผลปฏิบัติ ทุกสังคมนับแต่อดีตมาทุกหน่วยงานจะมีผู้ที่ทำงานทั้งเพื่อส่วนรวมและส่วนตน ในบทละครโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกันที่มีการแสดงบทบาทของผู้ร้าย หรือตัวละครตัวร้ายที่มักจะ ทำงานไม่สุจริตหรือทำงานเพื่อเล็งผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เป็นปมปัญหาความขัดแย้งของตัวละคร ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยในชีวิตจริงได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามการที่ตัวละคร มีพฤติกรรมที่ทำงานเพื่อเล็งเห็นผลประโยชน์บางประการของตนเอง ทำให้เกิดสับสนในท้องเรื่อง ทำให้เรื่องสนุก ชวนติดตาม

สัมพันธบทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย

วัฒนธรรมความบันเทิงมีวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสังคมทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และรสนิยมด้านความบันเทิง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยและแตกต่างกันไปตามสถานะของคนในสังคมแต่ละภูมิภาค โดยความบันเทิงในวิถีชีวิตไทยที่พบเห็นในปัจจุบันปรากฏในรูปแบบการเล่นต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน จากการว่างเว้นจากกิจกรรมการงาน จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย 3 ประเด็น คือ

1. ความบันเทิงจากการแสดงต่าง ๆ
2. ความบันเทิงจากดนตรี
3. ความบันเทิงจากกีฬา

1. ความบันเทิงจากการแสดงต่าง ๆ

ความบันเทิงจากการแสดง หมายถึง การหาความสนุกสนานจากกิจกรรมนันทนาการของคนในสังคมไทย เช่น ร้อง รำ เพลง ลิเก จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบความบันเทิงในวิถีชีวิตจากการแสดง พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

1.1 การแสดงลิเก การแสดงลิเกปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงกิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงของผู้คนในสังคมซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 4** หนุ่ยนี้คุยกับจันทาเรื่องที่อาซาหรือกมลชวนไปดูหนัง ดูลิเก ด้วยที่อาซารู้สึกชอบจันทา จึงได้ชวนผ่านหนุ่ยนี้ ดังบทสนทนาดังนี้

...“ก็แจ้ดูออกว่าอาซามันชอบเธอ ก็ให้มันเอาเก็บไปผับบ้าง เพื่อมันจะมีแรงฮึดสู้กับม้าขึ้นมา อยากแก่งมันเล่น ๆ นะ ไป ๆ อาบน้ำแต่งตัวเดี๋ยววันนี้ไปดูลิเกกัน แจ้ใช้ไอ้จุกมันถือจดหมายน้อยไปให้คุณปลัดที่บ้านพักเขาแล้ว คืนนี้เขาต้องมาแน่ ๆ”

“ไม่ไปได้ไหม หนูไม่อยากดูลิเก”

“ใครว่าจะไปแค่ดูลิเก ละ แจ้จะพาเธอไปให้อาซามันเห็นว่า ถ้ามันไม่เอาก็มีคนอื่นเขาอยากได้”

หนุ่ยนี้กระซิบบอกจันทาเบา ๆ จันทาฟังแล้วยิ้มช้า...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาษา ลิเก ในตำแหน่งที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการหาความบันเทิงของคนในสังคมด้วยการดูการแสดงลิเก

1.2 การดูหนังหรือภาพยนตร์ การดูหนังหรือภาพยนตร์ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงกิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงของผู้คนในสังคมซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **กรงกรรม ตอนที่ 5** หลังจากพิธีแต่งงานของประสงค์กับพิไล มงคลเอารูปงานแต่งของพี่ชายไปให้ที่บ้าน ที่ร้านถ่ายรูปมงคลได้เจอกับวรรณ ซึ่งวรรณได้มาเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าที่นี่ มงคลซึ่งรู้สึกชอบวรรณจึงบอกคิดถึงอยากชวนวรรณไปดูหนัง ดังบทสนทนาดังนี้

วรรณนั้นอยากเห็นรูปที่เขาว่า สวยกว่าตัวจริง เป็นอย่างมาก แต่เมื่อเขายักทำวรรณจึงบอกว่า

“ไหนละ เอามาสิ”

“คำนี้ไปดูหนัง, ด้วยกันได้ไหม”

“ไม่ได้หรอก ไม่เคยออกจากร้านไปไหนตอนกลางคํากลางคืน”...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปภาพ ดูหนังในตำแหน่งที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการหาความบันเทิงของคนในสังคมด้วยการดูหนัง

2. ความบันเทิงจากการเล่นดนตรี

ความบันเทิงจากดนตรีเพลง เป็นการสร้างความเพลิดเพลินบันเทิงใจด้วยการร้องเล่นดนตรี หรือฟังเพลงเป็นการหาความบันเทิงรูปแบบหนึ่งที่พบเห็นในสังคมไทย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์พบการแสดงดนตรี เพื่อความบันเทิง พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

2.1 การแสดงหมอลำ การแสดงหมอลำหรือตั้งวงดนตรีร้องเพลงหมอลำ ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงกิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงของผู้คนในสังคมซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่อง **ผู้บ่าวอินดี๋ ยายฮีนเตอร์ ตอนที่ 5** หลังจากที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน คะแนนเสียงของเทศบาลนำพ่อใหญ่คม ทำให้ชาวบ้านต่างดีใจร้องเฮฮาด้วยความสนุกสนาน ดังบทสนทนาดังนี้

ผู้ใหญ่บ้านคนต่อไป เพื่อขอใช้ความเป็นลูกโคกอีเก็งเฮ็ดหน้าที่ปกป้องหมู่บ้านให้ปลอดภัย และพัฒนาบ้านเฮาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเด้อ” ชาวบ้านทุกคนปรบมือด้วยความดีใจ เชียง เสือ และแสง ตั้งวงดนตรีเล่นเพลงหมอลำจังหวะสนุกสนาน ทำให้ชาวบ้านอดใจไม่ไหว เช็งรำกันไปด้วยความสนุกสนาน... (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น ปรากฏรูปประโยค ตั้งวงดนตรีเล่นเพลงหมอลำจังหวัดสุพรรณบุรี แสดงให้เห็นถึงความบันเทิงในวิถีชีวิตของคนในภาคอีสาน เมื่อมีความยินดีเกิดขึ้นก็จะร้องเพลงพื้นเมืองประจำถิ่นสร้างความสนุกสนานครื้นเครง

2.2 การเล่นดนตรีไทย การเล่นดนตรีไทยปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงกิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงของผู้คนในสังคมซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องเพชรกลางไฟ ตอนที่ 5 อนลมาเรียนดนตรีที่เรือนจางวางสม ระหว่างนั้นท่านหญิงอุรวิศมาเยี่ยมยายที่เรือน อนลจึงอาสาเล่นดนตรีให้ท่านหญิงฟัง ดังบทสนทนาดังนี้

อุรวิศประคองแสงออกจากห้องเพื่อมารับประทานอาหาร จางวางสมเห็นสายตาหลาน ก็รู้วากำลังเคือง คงรู้เรื่องหมดแล้ว จึงหาทางเอาใจ

“ตาทราบว่าคุณอนลเคยเล่นจะเข้ถวายท่านหญิง วันนี้คุณอนลมาเรียนพอดี ตาเลยให้वानให้เล่นถวายท่านหญิงอีกกระท่อม”

อุรวิศเกรงใจ ขณะนั้นอนลเดินขึ้นมาบนเรือนพอดีกล่าว

“มิได้เลยกระท่อม กระท่อมเต็มใจและถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูงเสียด้วยซ้ำ”

ทั้งสองสบตากันนิ่งชั่วครู่ อนลค้อมหัวเป็นการให้เกียรติ ลงนั่งฟังตรงข้ามท่านหญิง เล่นเพลงกราวในสองชั้นอย่างไพเราะกินใจ แสงฟังแล้วชื่นชม จางวางสมเองก็ยิ้มปลื้มกล่าวพูดเต็มปากว่าคนนี้เป็นศิษย์เอก...

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, ลีออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการเล่นดนตรีให้ฟังเป็นรูปแบบในการหาความบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งในสังคมไทย

3. ความบันเทิงจากการเล่นเกมกีฬา

การเล่นกีฬาถือกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งเพื่อการสร้างควมบันเทิง ความสนุกสนาน ความผ่อนคลายให้กับผู้เล่น เพื่อลดความรุนแรงด้วยการใช้กำลังออกกำลังกายเล่นกีฬาที่ชื่นชอบในทางเดียวกัน บางครั้งการเล่นเก้ก็ถือเป็นการทำงานการประกอบอาชีพได้เล่นเดียวกัน เช่น การเล่นเกมส์สปอร์ต เป็นต้น จากการพิจารณาบทละครไทยโทรทัศน์พบมีการเล่นเกมเพื่อความบันเทิง พิจารณาได้จากตัวอย่างดังนี้

กีฬาอีสปอร์ต กิจกรรมเกมกีฬาอีสปอร์ตปรากฏในบทละครโทรทัศน์แสดงสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงกิจกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิงของผู้คนซึ่งพบเห็นได้ในสังคมจริง

ปรากฏพบในข้อมูลการวิจัย เช่น ในเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 ตอนที่ 8 วันนี้บุคคลนั่งอ่านหนังสือและเปิดทีวีทิ้งไว้ บุคคลเสียชีวิตจากหนังสือเมื่อเสียงผู้ประกาศรายงานว่า ดงบพสนทนาดังนี้

...“จากเด็กติดเกมสู่นักกีฬาอีสปอร์ต ระดับโลก วันนี้เราจะมาสัมภาษณ์เส้นทางสู่การเป็นนักกีฬาของ ‘แม็กกี้’ เกมเมอร์อันดับหนึ่งของเมืองไทย”

บุคคลวางหนังสือฟังแม็กกี้อย่างสนใจ

“ผมชอบเล่นเกมตั้งแต่เด็ก ๆ มีเวลาก็จะไปชุกอยู่ในร้านเกมกับเพื่อน ๆ อยู่ได้ทั้งวัน... ตอนนั้นผู้ใหญ่เรียก ‘ไอ้เด็กติดเกม’ แล้วก็โดนเตือนโดนว่ามาตลอดให้เลิกเล่นเกมได้แล้ว ไปทำอย่างอื่นที่สร้างสรรค์บ้าง วัน ๆ เอาแต่เล่นเกม โตขึ้นไปจะทำมาหากินอะไร แล้ววันนี้ผมก็พิสูจน์แล้วว่า เด็กติดเกมอย่างผมก็หาเงินได้...”

(สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3, 2562, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเล่นเกมนอกจากสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้เล่นแล้ว เกมยังสามารถเล่นเป็นอาชีพได้ด้วย

โดยสรุปแล้วความบันเทิงในวิถีชีวิตเป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ในทุกช่วงชีวิตของคนไทย ความบันเทิงมีความเกี่ยวเนื่องกับการทำงาน ประเพณี ของคนในชนบทเมื่อว่างเว้นจากกิจกรรมการงานก็จะหาความสนุกสนานผ่อนคลาย เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงจะสังเกตเห็นว่ารูปแบบการสร้างควมบันเทิงในสังคมไทยก็จะเปลี่ยนไปตามวิถีด้วย เช่น ในอดีตการใช้เทคโนโลยียังไม่แพร่หลายกิจกรรมสร้างควมบันเทิงจึงอยู่ในรูปแบบของการแสดง ร้อง รำ ลิเก แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปรูปแบบกิจกรรมการสร้างควมบันเทิงก็เปลี่ยนไป เช่น การหาควมบันเทิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ การเล่นเกม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การศึกษาสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคม ผลการศึกษาพบวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต คติความเชื่อของผู้คนในสังคมจริง ตั้งแต่เกิดถึงตาย จะปรากฏทัศนคติในเรื่องเกิดและตาย โดยผู้คนในบทละครไทยโทรทัศน์ต่างเห็นว่าทุกคนเกิดมาแล้วต้องตายเป็นธรรมดา ทำให้เป็นเครื่องเตือนสติให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาทและไม่หวาดกลัวความตายจนเกิดเหตุ โดยถือว่าเกิดและตายเป็นเรื่องกฎแห่งกรรม มีผลให้ในยุคปัจจุบันที่เชื่อแนวทางดังกล่าวพยายามทำความดีและสร้างบุญกุศล เพื่อให้เกิดในภพภูมิที่ดีและตายตามอายุขัย อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องผีสงววิญญาณที่ยังคงวนเวียนอยู่เนื่องจากมีจิตห่วงหายึดติดกับสิ่งอันเป็นที่รัก จึงปรากฏวิญญาณในบทละครโทรทัศน์

การพึ่งพาไสยศาสตร์เวทมนตร์คาถา ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงพบเห็นพิธีกรรมเกี่ยวกับไสยศาสตร์เวทมนตร์คาถาจึงอยู่ในวิถีชีวิตทั่วไปของคนในสังคม นอกจากวิถีการเกิดการตายแล้ว วัฒนธรรมประเพณียังเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีจะมีความเป็นเอกลักษณ์ตามท้องถิ่น เชื้อชาติ ประเพณีของสังคมไทยในแต่ละถิ่นอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี ถือเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติตนของคนในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

เพื่อให้เห็นข้อสรุปอันเป็นองค์ความรู้ของวิถีชีวิตไทยในบทธศวรรษที่ ๒๕๖๓
จึงขอสรุปผลวิเคราะห์ ในลักษณะแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 6 แผนภูมิสรุปองค์รวมสัมพันธภาพในองค์ประกอบทางสังคมในบทละครโทรทัศน์

บทที่ 8

บทสรุป

วิทยานิพนธ์เรื่องความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 8 บท คือ 1) บทนำ 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) วิธีดำเนินการวิจัย 4) ความหลากหลายของภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ 5) สัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ 6) สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์ 7) สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมในบทละครโทรทัศน์ 8) บทสรุป สำหรับการนำเสนอในบทสรุปนี้ ผู้วิจัยแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ และ 2) เพื่อศึกษาสัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยใช้ข้อมูล 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์ในช่วงปี 2562 ถือว่าเป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันมากที่สุด โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 16 เรื่อง เป็นละครไทยโทรทัศน์ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ 1) กรงกรรม 2) มธุรสโลกันตร์ 3) ตึกตาผี 4) วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2 5) ตะกรุดโทน 6) สารวัตรใหญ่ 7) พชรมนตรา 8) ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ 9) ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ปัทม์ 10) ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย เพชร 11) ซีรี่ย์ลูกผู้ชาย ภูผา 12) บ่วงนฤมิต 13) เพชรกลางไฟ 14) แรงเงา 2 15) พรายพิฆาต 16) ไฟหิมะ และข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลบทละครไทยโทรทัศน์ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้คำและถ้อยคำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิต และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับละครไทยโทรทัศน์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยโดยสรุปมี 2 ประการหลัก ได้แก่ 1) ความหลากหลายของภาษาในตัวละครไทยโทรทัศน์ และ 2) สัมพันธบทในตัวละครไทยโทรทัศน์ ดังนี้

1. ความหลากหลายของภาษาในตัวละครไทยโทรทัศน์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของภาษาในตัวละครไทยโทรทัศน์ ทั้ง 16 เรื่อง โดยใช้แนวคิดภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ภาษาถิ่นไทย ภาษาเฉพาะกลุ่ม ภาษาเก่าและภาษาใหม่นำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย การวิเคราะห์ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ภาษาถิ่นไทย ภาษาเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งภาษาเฉพาะกลุ่ม

การวิเคราะห์ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ผลการศึกษาประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ประกอบด้วย ภาษาเพศ ภาษาอายุ ภาษาชนชั้นสังคม ภาษาอาชีพ ภาษาสื่อสัมพันธ์ โดยภาษาเพศ พบความหลากหลายของการใช้ภาษาเพศแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มภาษาเพศหญิง กลุ่มภาษาเพศชาย กลุ่มภาษาเพศพิเศษ 1) ภาษาเพศหญิงพบว่าคำและถ้อยคำภาษาที่ใช้แสดงเพศหญิง จำแนกได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยบุรุษ สรรพนาม คำลงท้ายเพศหญิง คำซ้ำเน้นความเข้มข้น คำอุทาน และคำบริภาษเพศหญิง 2) กลุ่มภาษาเพศชาย ผลการศึกษาภาษาเพศชาย พบว่า คำและถ้อยคำภาษาที่ใช้แสดงเพศชาย จำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยบุรุษสรรพนาม คำลงท้ายเพศชาย คำอุทาน และคำบริภาษเพศชาย และ 3) กลุ่มภาษาเพศพิเศษ สามารถจำแนกผลการศึกษาได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาสมณเพศ และภาษาเลสเบี้ยน

ภาษาอายุ พบว่า ความหลากหลายของการใช้ภาษาอายุ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาเด็กและเยาวชน ซึ่งมักใช้คำเรียกว่า คุณหนู หนู ไ้หนู หรือเด็กหญิง เด็กชาย เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นจึงเปลี่ยนสรรพนามเรียกแทนตัวเองว่า ฉัน หรือ ชัน และผม 2) ภาษาผู้ใหญ่วัยทำงาน พบลักษณะสื่อสารเกี่ยวข้องกับการงานอาชีพที่รับผิดชอบ จึงใช้รูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ การใช้หน่วยบุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดหรือผู้ฟังของกลุ่มดังกล่าวจึงเปลี่ยนเป็นภาษาทางการว่า ดิฉัน ฉัน ผม คุณ พวกคุณ และ 3) ภาษาวัยชรา พบว่า ใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้พูด ผู้ฟัง และบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ย่า อาม่า ตา ยาย และอ้าว

ภาษาชนชั้นสังคม พบว่า ความแตกต่างทางชั้นทางสังคมเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาชนชั้นสังคม การศึกษาความหลากหลายของภาษาชนชั้นสังคมสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาของบุคคลชั้นสูง พบการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลที่สืบเชื้อสายราชวงศ์พระมหากษัตริย์ เจ้าฟ้า พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า และหม่อม พบว่า ใช้คำสรรพนามว่า หม่อมฉัน คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ว่า คุณชาย คุณหญิง หม่อมหลวงและเสด็จพ่อ และใช้คำลงท้ายว่า เพคะ 2) ภาษาของบุคคลชนชั้นสามัญชน พบว่า การใช้ภาษาของบุคคลชนชั้นสามัญชน

มีลักษณะการใช้รูปภาษาตามปกติ โดยการสื่อสารขึ้นอยู่กับกาลเทศะและบุคคลที่ทำการสื่อสาร หากเป็นบุคคลที่อาวุโสกว่าจะมีการระมัดระวังในการสื่อสาร

ภาษาอาชีพ พบว่าสามารถแบ่งความหลากหลายของภาษาอาชีพ 3 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาของอาชีพผู้ประกอบการวิชาชีพ ภาษาของอาชีพกึ่งวิชาชีพ และภาษาของอาชีพไม่ใช่วิชาชีพ โดยลักษณะภาษาของอาชีพผู้ประกอบการวิชาชีพจากบทละครไทยโทรทัศน์ พบ 6 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาในงานอาชีพแพทย์ พยาบาล ภาษาในงานอาชีพนักการศึกษา ภาษาในงานอาชีพผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย ภาษาในงานอาชีพนายความ ภาษาในงานอาชีพนักวิทยาศาสตร์ และภาษาในงานอาชีพตำรวจ ส่วนลักษณะภาษาของอาชีพกึ่งวิชาชีพพบความหลากหลายการใช้ภาษาอาชีพโมเดลลิง ภาษาในงานอาชีพผู้จัดการกองถ่าย และภาษาในงานอาชีพเซลล์ขายประกัน และลักษณะภาษาของอาชีพไม่ใช่วิชาชีพ พบภาษาในงานอาชีพแม่บ้านและสาวใช้

ภาษาสื่อสัมพันธ์ พบว่าลักษณะภาษาสื่อสัมพันธ์มีสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาแสดงการทักทาย และภาษาแสดงไมตรีจิต โดยภาษาแสดงการทักทายมีลักษณะการใช้คำอย่างหลากหลายเพื่อแสดงการทักทายสร้างความสนิทสนม ได้แก่ การใช้หน่วยภาษาเรียกชื่อเล่น หน่วยภาษาคำเรียกญาติ คำขึ้นต้นและลงท้ายเพื่อแสดงความสุภาพ และคำลงท้ายไม่สุภาพแบบเป็นกันเอง ส่วนภาษาแสดงไมตรีจิต พบลักษณะการใช้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาแสดงไมตรีจิตตามมารยาททางสังคม และภาษาแสดงไมตรีจิตตามโอกาสต่าง ๆ

ภาษาถิ่นไทย พบว่า ตัวละครในบทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องมีพื้นเพภูมิลำเนากระจายอยู่ทั้งในภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นตามความแตกต่างตามสภาพทางภูมิศาสตร์ โดยจากการศึกษาสามารถแบ่งภาษาไทยถิ่นที่ตัวละครใช้พูดสนทนา ได้เป็น 2 ตระกูล ได้แก่ 1) ภาษาตระกูลไท-กะได ซึ่งเป็นภาษาสาขาไทเรียกว่า ภาษาไทยถิ่น ซึ่งมีผู้พูดกระจายทั่วทุกภูมิภาคของไทย ผลการศึกษาพบว่าความหลากหลายของการใช้ภาษาส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้ ตามลำดับจากมากไปน้อย 2) ภาษาตระกูลอื่น การศึกษาพบว่าภาษาตระกูลภาษาจีน-ทิเบตอยู่ในบทละครโทรทัศน์ที่มีตัวละครอาศัยอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ตัวละครที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวสนทนาคำด้วยคำภาษาจีนในบริบทภาษาไทย

ภาษาเฉพาะกลุ่ม พบว่า ความหลากหลายของการใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง จากผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของภาษาเฉพาะกลุ่ม จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาสื่อสารทั่วไป ภาษาเชิงธุรกิจ และภาษาเชิงวิชาการ โดยภาษาสื่อสารทั่วไปพบลักษณะการใช้ภาษาในการสื่อสารด้วยภาษาทางการ การใช้ภาษา

สื่อมวลชน และการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์ ส่วนภาษาเชิงธุรกิจ พบว่าคำและถ้อยคำที่ใช้สื่อสารเฉพาะกลุ่ม จำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ คำศัพท์ภาษาไทยเชิงธุรกิจ และคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ ในส่วนภาษาเชิงวิชาการ พบว่า ลักษณะการใช้ภาษาเชิงวิชาการสามารถจำแนกความหลากหลายได้ 3 ลักษณะ คือ ภาษาเชิงวิชาการในแวดวงการศึกษา ภาษาเชิงวิชาการ ในแวดวงวิทยาศาสตร์ และภาษาเชิงวิชาการทางกฎหมาย

ภาษาเก่าและภาษาใหม่ การศึกษาภาษาเก่าและภาษาใหม่ผู้วิจัย พบว่า การใช้ภาษาเก่าและภาษาใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยช่วงอายุของผู้ใช้ภาษา สามารถจำแนกลักษณะการใช้ภาษาเก่าและภาษาใหม่ ได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ภาษาเก่าและภาษาใหม่ โดยลักษณะการใช้ภาษาเก่าพบทั้งคำศัพท์ สำนวนภาษาที่เลิกใช้ในปัจจุบันแล้ว และภาษาเก่าที่ยังมีการใช้อยู่บ้างในปัจจุบัน ทั้งนี้พบว่า คำศัพท์ภาษาเก่าจะใช้สื่อสารในบทละครไทยโทรทัศน์ที่น่าเสนอเรื่องราวย้อนยุค และภาษาใหม่พบความหลากหลายของการใช้ภาษาใหม่ 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มภาษาใหม่ที่เป็นคำไทย และกลุ่มภาษาใหม่ที่เป็นกลุ่มคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

2. สัมพันธบทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์

ผลการศึกษาสัมพันธบทของภาษากับวิถีชีวิตไทยจากละครไทยโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง โดยใช้แนวคิดสัมพันธบทโดยกลไกของภาษา สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท และสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมนำเสนอ สามารถสรุปสาระสำคัญของสัมพันธบทในตัวบทละครโทรทัศน์ได้ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ สัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท และสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคม

สัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์ พบ 6 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึง การซ้ำ การละ การแทนที่ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม โดยการอ้างถึงนั้น ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการอ้างถึงในการสื่อสารจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ และการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ โดยการอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม ผู้วิจัยพบว่า การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม ที่ตัวละครในบทละครโทรทัศน์ใช้ทั้งสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ในส่วนการใช้หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม พบการใช้คำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม 6 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยเรียกฉายานาม และหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ และการอ้างถึงบ่งชี้ เป็นการใช้นำบ่งชี้หรือคำชี้เฉพาะ เช่น นี่ นี่นั่น โน่น โน่น นั่น และนั่น มาใช้เป็นหน่วยภาษาแสดงการเชื่อมโยงความโดยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ ในส่วนการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ พบว่า เป็นการใช้อุปมาอุปไมยแสดงสัมพันธบท

ด้วยการอ้างถึงหน่วยภาษาหนึ่ง ซึ่งมีนัยทางความหมายในเชิงเปรียบเทียบ โดยมีการใช้คำเชื่อมสัมพันธ์ รวบรวม เป็น เหมือน อย่าง ในการเชื่อมโยงอ้างถึงเปรียบเทียบ

การซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า เป็นการซ้ำทั้งรูปภาษาและความหมาย สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำรูปภาษา การซ้ำโครงสร้างภาษา และการซ้ำความหมาย โดยการซ้ำรูปภาษาพบการซ้ำหน่วยคำกับหน่วยวลี ส่วนการซ้ำโครงสร้างภาษา พบว่ามีลักษณะการซ้ำที่เกิดกับโครงสร้างภาษาที่เหมือนกัน ซึ่งอาจเป็นการซ้ำวลีหรือประโยคในการสื่อสาร และการซ้ำความหมายพบลักษณะการซ้ำความหมายระดับคำและกลุ่มคำ โดยความหมายที่ซ้ำมีการใช้รูปภาษาใหม่ แต่มีความหมายคงเดิม หรือใกล้เคียงกับรูปภาษาเดิมที่กล่าวไปแล้ว

การละ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการละในละครโทรทัศน์ จำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การละรูปหน่วยนามวลี และการละรูปหน่วยกริยาวลี โดยการละรูปหน่วยนามวลีในการสื่อสาร เป็นการละหน่วยนามวลีในประโยคที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน และหน่วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม ส่วนการละรูปหน่วยกริยาวลี พบการละหน่วยกริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของข้อความในการสื่อสาร ซึ่งอาจจะละรูปหน่วยกริยาได้เช่นเดียวกับหน่วยนามวลี แต่ความหมายและหน้าที่ของหน่วยกริยายังคงอยู่เสมอ

การแทน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการแทนเป็นการใช้รูปหน่วยภาษาขนาดสั้นเป็นคำเดียวหรือกลุ่มคำขนาดสั้น แทนรูปหน่วยภาษาอีกหน่วยหนึ่งซึ่งเป็นอาจเป็นกลุ่มคำขนาดยาว ในประโยคการสื่อสารที่กล่าวไปแล้วหรือกำลังกล่าวถึงในการสนทนาสื่อสาร โดยพบว่ามีการใช้รูปแบบการแทนที่ด้วยหน่วยกำหนดเฉพาะ ซึ่งเป็นกลุ่มคำที่บ่งเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ทำนองนั้น สิ่งนั้น กล่าวไปแล้ว ทางด้านนี้ ซึ่งรูปหน่วยภาษาที่ใช้แทนที่อาจตามด้วยส่วนขยาย ที่เป็นวลีหรืออนุประโยคได้

การใช้ศัพท์ ผลการศึกษาพบการใช้ศัพท์ 1 ลักษณะ คือ การใช้ศัพท์คำลูกกลุ่ม โดยลักษณะการใช้คำลูกกลุ่ม พบว่า ใช้ในประโยคการสนทนาของตัวละคร และใช้ในประโยคการบรรยายของการดำเนินเรื่องในบทละครโทรทัศน์ ซึ่งลักษณะการใช้คำลูกกลุ่มเป็นการใช้คำที่มีความหมายถึงสิ่งต่าง ๆ อันเป็นสมาชิกของคำจากกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นคำที่คุณสมบัติร่วมของคำที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน

การใช้คำเชื่อม ผลการศึกษาพบว่าลักษณะการใช้คำเชื่อม จำแนกได้ 14 ลักษณะ ได้แก่ คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแสดงเหตุ คำเชื่อมแสดงผล คำเชื่อมขยายความ คำเชื่อมแจกแจง คำเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมให้เลือก คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คำเชื่อมแสดงเวลา คำเชื่อมแสดง

จุดเริ่มต้น คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด และคำเชื่อมแสดงการอ้างถึงคำพูด โดยลักษณะของการใช้คำเชื่อมในบทละครโทรทัศน์ พบใช้คำเชื่อมในประโยคสื่อสาร เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับเหตุการณ์

สัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์

สรุปผลการศึกษา 4 ลักษณะ ได้แก่ สัมพันธบทตัวละคร สัมพันธบทฉาก สัมพันธบทบทสนทนา และสัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง โดยสัมพันธบทตัวละคร ผลการวิจัยการใช้ภาษาสัมพันธบทตัวละคร พบว่า ลักษณะสัมพันธบทตัวละครในบทละครโทรทัศน์มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตัวละคร ทั้งตัวละครหลักและตัวละครรองในบทละครโทรทัศน์ ทำให้เห็นถึงภาพแทนของพฤติกรรมของผู้คนในสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกสัมพันธบทตัวละครได้ 2 ลักษณะ คือ สัมพันธบทตัวละครฝ่ายดี และสัมพันธบทตัวละครฝ่ายร้าย โดยลักษณะสัมพันธบทตัวละครฝ่ายดีทั้งชายและหญิง พบจากการสื่อสารของตัวละครเอง ในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ และจากการบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์อันสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของผู้ทำการสื่อสารและการกระทำของตัวละคร โดยพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นตัวละครฝ่ายดีทั้งเพศชายและหญิงที่เห็นได้เด่นชัด ได้แก่ ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา กรุณา มีความอดทน อดกลั้น มีทัศนคติเชิงบวก และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายร้ายที่แสดงสัมพันธบทให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคม ได้แก่ ขาดคุณธรรม มีความอิจฉาผู้อื่น มีความคิดมุ่งร้ายผู้อื่น พุดจาโลร้ายคนอื่น ขาดศีลธรรมอันดีงาม และเจ้าคิดเจ้าแค้น การใช้ภาษาสัมพันธบท ตัวละครจึงทำให้เห็นลักษณะพฤติกรรมบุคลิกภาพของตัวละครทั้งด้านดีและด้านร้าย จนทำให้ตัวละครมีความสมจริงในบทบาทและสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลาย

สัมพันธบทฉาก ผลการวิจัยพบว่าลักษณะสัมพันธบทฉากในบทละครโทรทัศน์ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ประการแรก สัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้า และอื่น ๆ สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสัมพันธบทฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยลักษณะสัมพันธบทฉากอาคาร สถานที่ บ้านเรือน และตลาดร้านค้า และอื่น ๆ พบว่า การใช้ถ้อยคำในการบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และการใช้ถ้อยคำของตัวละครแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถานที่ ตลาด ร้านอาหาร บ้าน คลินิก สถานบันเทิงยามค่ำคืน ซึ่งปรากฏในละครโทรทัศน์ ประการที่สอง สัมพันธบทฉากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นภาพของธรรมชาติ ป่าเขา ลำธาร และหาดชาย ประการที่สามสัมพันธบทฉากภาพสะท้อนเหตุการณ์

ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า ลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นภาพของสถานที่เมืองหลวง ท้องถนนชนบท หมู่บ้าน โรงเรียน และบริษัทเอกชน กล่าวโดยสรุปการใช้ภาษาแสดงสัมพันธ์บทฉากในบทละครโทรทัศน์ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทละครมีลักษณะเช่นเดียวกับบรรยากาศ สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

สัมพันธ์บทสนทนา พบว่า ลักษณะสัมพันธ์บทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ มีลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสื่อสารของบุคคลต่าง ๆ ที่พบได้ในสังคมจริง โดยปัจจัยในการกำหนดรูปแบบการบทสนทนาของตัวละคร คือ สถานภาพและบทบาทของตัวละคร หากอยู่สถานภาพและบทบาทที่แตกต่างกัน จึงทำให้รูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน โดยผลการวิเคราะห์สัมพันธ์บทสนทนา ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ บทสนทนาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว บทสนทนาระหว่างบุคคลในที่ทำงาน และบทสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส โดยรูปแบบบทสนทนาระหว่างบุคคลภายในครอบครัว พบว่า มีลักษณะการใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงบทสนทนาระหว่างพี่กับน้อง บทสนทนาระหว่างแม่กับลูก และการสนทนาระหว่างสามีกับภรรยา ส่วนบทสนทนาระหว่างบุคคลในที่ทำงานเป็นการสนทนาเพื่อสื่อสารเกี่ยวกับการทำงานในองค์กรต่าง ๆ และการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส พบว่า เป็นบทสนทนาในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การทักทาย ปราศรัย การเตือนสติ และการอบรมสั่งสอน กล่าวได้ว่าการใช้ภาษาสื่อสารของตัวละครมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นถึงลักษณะของตัวละครทั้งบุคลิกภาพ การแสดงออกทางความคิด อารมณ์ความรู้สึก อุปนิสัย ตลอดจนความสามารถของตัวละครทำให้ตัวละครมีความหลากหลายทางพฤติกรรมทั้งพฤติกรรมด้านดีและด้านร้าย ซึ่งทำให้ตัวละครมีชีวิตจิตใจเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในสังคม

สัมพันธ์บทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง พบว่า ศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ โวหารในการดำเนินเรื่องและรสนทางวรรณคดี โดยผลการศึกษาระบุว่า ลักษณะสัมพันธ์บทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง พบว่า มีศิลปะการใช้โวหารเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นการดำเนินเรื่อง 4 ลักษณะ ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทคนิควิหาร และอุปมาโวหาร ส่วนรสนทางวรรณคดีผลการศึกษาระบุว่า มีรสนทางวรรณคดีที่เชื่อมโยงสื่อความหมายและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครให้ดำเนินตามบทบาทของเนื้อเรื่อง แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจและคล้อยตามอารมณ์ของตัวละครในเนื้อเรื่องได้ โดยพบลักษณะรสนทางวรรณคดี 9 รส ได้แก่ เราทรรส ศฤงคารรส วีรรส พิภัสสรรส ศานตรส หาสยรส กรุณารส ภายนกรส และอัฏฐรส

สัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมในบทละครโทรทัศน์ ผลการศึกษาโดยสรุป พบ 5 ลักษณะ ได้แก่ สัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย สัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย สัมพันธบทระบบการทำงานในสังคมไทย และสัมพันธบทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย โดยสัมพันธบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคม พบว่า ลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์สามารถแสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึง วัฒนธรรมประเพณีที่พบได้สังคมจริง 2 ประการ ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว และประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา โดยวัฒนธรรมประเพณีในบทละครโทรทัศน์ สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดและการตาย การบวช การแต่งงาน ส่วนประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา พบว่า การใช้ถ้อยคำภาษาจากบทละครโทรทัศน์สามารถแสดงสัมพันธบทเชื่อมโยงให้เห็นถึงประเพณีบุญบั้งไฟ และประเพณีลอยกาบกล้วยในจังหวัดหนองคาย กล่าวได้ว่าการใช้ภาษาในบทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินเรื่องราวของตัวละครในสังคมที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ สามารถถ่ายทอดภาพแทนของวัฒนธรรมประเพณีของคนในสังคมให้ผู้อ่าน ผู้ชม ได้เข้าใจสภาพสังคมจริงทั้งในอดีตและปัจจุบัน

สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย จากการศึกษาสัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย จากบทละครไทยโทรทัศน์ พบลักษณะครอบครัว 2 ลักษณะ ได้แก่ ครอบครัวดั้งเดิม และครอบครัวผสมผสาน โดยครอบครัวดั้งเดิมสะท้อนผ่านการดำเนินชีวิตของครอบครัวตัวละครในบทละครโทรทัศน์ทำให้เห็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวผ่านสายตาผู้อ่าน ได้เข้าใจบริบทสภาพครอบครัวในวิถีไทยแบบดั้งเดิม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความรักใคร่กลมเกลียว ความห่วงใย การอบรมสั่งสอนของคนในครอบครัว และจากการศึกษาครอบครัวผสมผสาน ซึ่งเป็นการผสมผสานครอบครัวไทยและครอบครัวจีนที่ดำเนินชีวิตอยู่ในบริบทสังคมไทย ตามที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์พบในบทละครโทรทัศน์เรื่อง **กรงกรรม** และ **ตุ๊กตาผี** สัมพันธบทของครอบครัวผสมผสาน ทำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และวิถีชีวิตของตัวละครที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งสะท้อนภาพให้ผู้อ่านเห็นเข้าใจและรับทราบลักษณะวิถีชีวิตครอบครัวไทยแบบผสมผสานระหว่างไทยจีน ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันในด้านระบบกสิในครอบครัว ธรรมเนียมปฏิบัติในครอบครัว เช่น การให้ลูกชายคนโตสืบทอดกิจการของครอบครัว การยึดมั่นในคำสอนของครอบครัว และวัฒนธรรมประเพณีงานแต่งงาน

สัมพันธบทการศึกษาในสังคมไทย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่า ระบบการศึกษาจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การศึกษาสมัยก่อนและการศึกษาสมัยปัจจุบัน โดยระบบการศึกษาของไทยในสมัยก่อนปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง **บ่วงนฤมิต** และ **ซีรีย**

ลูกผู้ชาย ภูผา ลักษณะสัมพันธ์ทวิในบทละครโทรทัศน์สามารถแสดงให้เห็นระบบการศึกษาในสมัยก่อน นำเสนอผ่านการสนทนาของตัวละคร และการบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ ทำให้มองเห็นภาพระบบการศึกษาของไทยในอดีตตามแผนการศึกษา 2503-2520 ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 8 (ม.8) ซึ่งเทียบเท่าระดับการศึกษา ม.1-ม.6 ในปัจจุบัน ส่วนสัมพันธ์ทางการศึกษาสมัยปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่อง **วัยแสบสาแหรกขาด โครงการ 2**

สัมพันธ์ระบบการทำงานในสังคมไทย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่าระบบการทำงานในสังคมไทยแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ การทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม และการทำงานที่เล็งผลปฏิบัติส่วนตัว โดยลักษณะการทำงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม พบพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงสัมพันธ์ให้เห็นภาพแทนของตำรวจในอุดมคติ จากบทละครโทรทัศน์ เรื่อง **สารวัตรใหญ่** ได้แก่ การไม่รับสินบน การทำงานที่ซื่อสัตย์สุจริต และมุ่งเน้นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ในขณะเดียวกันละครโทรทัศน์ก็แสดงสัมพันธ์ให้เห็นถึงพฤติกรรมการทำงานที่เล็งผลปฏิบัติส่วนตัวของตัวละครฝ่ายร้าย อันสะท้อนให้เห็นภาพของพฤติกรรมการทำงานของผู้คนในสังคมจริงที่ยึดประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานของบางองค์กรที่ทำงานผิดกฎหมาย การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่แอบแจ้งข้อมูลทางราชการให้องค์กรที่ทำผิดกฎหมาย การใส่ร้ายหรือทำลายคู่แข่งทางธุรกิจ

สัมพันธ์บทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย จากการศึกษาบทละครไทยโทรทัศน์ พบว่าความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความบันเทิงจากการแสดงต่าง ๆ ความบันเทิงจากดนตรี และความบันเทิงจากกีฬา โดยสัมพันธ์บทความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย นำเสนอผ่านการสนทนาของตัวละคร ห้วงคำนึกคิดของตัวละครและการบรรยายของผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับบทความบันเทิงในวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยความบันเทิงจากการแสดงที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ ได้แก่ การดูลิเก และดูหนังภาพยนตร์ ความบันเทิงจากดนตรี ได้แก่ การแสดงหมอลำหรือตั้งวงดนตรีร้องเพลงหมอลำ และการเล่นดนตรีไทย ส่วนความบันเทิงจากกีฬาที่พบในปัจจุบัน ได้แก่ การเล่นเกมอีสปอร์ต กล่าวได้ว่า ความบันเทิงในวิถีชีวิตของตัวละครในบทละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นภาพรวมของการหาความบันเทิงของผู้คนในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความบันเทิงต่าง ๆ ที่พบในบทละครโทรทัศน์ต่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการหาความบันเทิงของผู้คนที่พบเห็นได้ในสังคมจริง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการมาปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ใน 2 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบท ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการ มาใช้เพื่อพิจารณาความหลากหลายที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์ ดังนี้ แนวคิดภาษาย่อยตามปัจจัยสังคมของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 1-9) เป็นแนวคิดในการพิจารณาความหลากหลายของภาษาย่อยตามเพศ และภาษาชนชั้น ที่กล่าวว่า เพศเป็นลักษณะทางสังคมอีกประการหนึ่ง มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา ผู้พูดภาษาเพศชายย่อมใช้ภาษาต่างจากผู้พูดเพศหญิง โดยความหลากหลายทางเพศจะเห็นได้จากคำสรรพนามที่ใช้เรียกตนเองและผู้อื่น ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากตัวละครเพศหญิง เพศชาย และเพศพิเศษ ปรากฏลักษณะการใช้ถ้อยคำเรียกแทนตัวเองและผู้อื่นที่แตกต่างกันทั้งถ้อยคำการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 คำลงท้าย คำแสดงความเข้มข้นทางภาษา คำอุทาน และคำบริภาษต่างก็ใช้คำศัพท์อย่างหลากหลาย และแนวคิดในการพิจารณาภาษาชนชั้น ที่กล่าวว่า ความแตกต่างทางชั้นทางสังคมเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา โดยในสังคมไทยยังใช้เกณฑ์ชาติตระกูล การศึกษาและอาชีพในการแบ่งชั้นทางสังคม ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากตัวละครที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์บางเรื่อง ประกอบด้วย ตัวละครที่เป็นคนชั้นสูงในสังคม และเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ จึงทำให้ปรากฏการใช้ถ้อยคำภาษาชนชั้นสูงและภาษาชนชั้นสามัญชนทั่วไป

นอกจากนี้ แนวคิดภาษาอายุ และภาษาอาชีพของ สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล และเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2563, หน้า 1-26) ที่กล่าวว่า อายุของผู้ใช้ภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่เน้นความสำคัญของอายุ ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากตัวละครที่ใช้ภาษาสื่อสารสิ่งเดียวกัน เมื่อมีความแตกต่างกันด้านอายุจึงมีรูปแบบที่สื่อสารไม่เหมือนกัน เช่นเดียวกับภาษาอาชีพ ที่กล่าวว่าอาชีพของผู้ใช้ภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การใช้ภาษาต่างกัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษา ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดอาชีพดังกล่าว การใช้ภาษาจึงแปรไปตามการประกอบอาชีพของผู้ใช้ภาษา ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจาก

ในบทละครโทรทัศน์พบอาชีพที่หลากหลาย ทั้งนี้ทุกอาชีพจะมีคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะอาชีพนั้น ในระหว่างการสื่อสาร

ส่วนแนวคิดภาษาสื่อสัมพันธ์ของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2549, หน้า 83-84) เป็นแนวคิดในการพิจารณาความหลากหลายของภาษาสื่อสัมพันธ์ ที่กล่าววามมนุษย์มีการเลือกใช้ ถ้อยคำภาษา เพื่อแสดงเห็นถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างกัน ซึ่งผลการศึกษาที่มีความ สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากถ้อยคำภาษาในการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างตัวละคร ประกอบด้วย ภาษาแสดงการทักทาย และภาษาแสดงไมตรีจิต ซึ่งมีรูปภาพ ในการสื่อสารที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ แนวคิดด้านภาษาถิ่นไทยของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2565, หน้า 53-57) 3) แนวคิดด้านภาษา เฉพาะกลุ่มของ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518, หน้า 52) แนวคิดด้านภาษาเก่า และภาษาใหม่ของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2565, หน้า 32) เมื่อผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมา หลอมรวมแล้วจึงได้แนวทางในการศึกษาความหลากหลายของภาษาในตัวละครไทยโทรทัศน์ ดังปรากฏในงานวิจัย

1.2 แนวคิดในการศึกษาสัมพันธ์บทในตัวละครไทยโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ แนวคิดในการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ศึกษาสัมพันธ์บทโดยกลไก ทางภาษา ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการเชื่อมโยงความ หรือวจนะสัมพันธ์ของ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, หน้า 118-136); วิจิตรน ภาณุพงศ์ และคณะ (2552, หน้า 117-144); วรวรรณ์ ศรียาภัย (2563, หน้า 6-58) เป็นแนวทางในการศึกษาสัมพันธ์บทโดยกลไกทางภาษาของบท ละครไทยโทรทัศน์เมื่อผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาหลอมรวมแล้วจึงได้แนวทางในการศึกษา ความหลากหลายของสัมพันธ์บทโดยกลไกทางภาษาในบทละครไทยโทรทัศน์ 6 ประเด็น ได้แก่ สัมพันธ์บทโดยการอ้างถึง สัมพันธ์บทโดยการซ้ำ สัมพันธ์บทด้วยการละ สัมพันธ์บทด้วย การแทนที่ สัมพันธ์บทการใช้ศัพท์ และสัมพันธ์บทการใช้คำเชื่อม ให้งานวิจัยนี้มีผลการวิจัย ที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นแนวในการศึกษาวิเคราะห์ เช่น ผลการศึกษาของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2552) ซึ่งศึกษาเรื่อง**รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดี ร้อยกรองไทย** จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย พบว่า การใช้สัมพันธ์บทการอ้างถึง การซ้ำ การละ และการใช้คำเชื่อมในบทละครไทยโทรทัศน์มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยดังกล่าว คือ กลไกของ ภาษาดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันทั้งบทบรรยายและบทสนทนา ของตัวละครมีส่วนสำคัญทำให้เข้าใจความนึกคิดและเหตุการณ์ในเรื่อง โดยพบกลไกสัมพันธ์บท การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนามจำนวนมาก เนื่องด้วยตัวละครในบทละครโทรทัศน์ มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง จึงพบการใช้กลไกการอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม

ทั้งในการบรรยายและการสนทนาของตัวละคร ทำให้เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานมีการสื่อสารคล้ายกับบุคคลในชีวิตจริง

แนวคิดในศึกษาสัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีของ กาญจนา แก้วเทพ (2552, หน้า 263–286) เรื่องการวิเคราะห์รายการละครโทรทัศน์ ได้กล่าวว่า ละครโทรทัศน์มิได้เป็นเพียงความบันเทิงชั่วคราวช่วยยามเท่านั้น หากทว่ายังมีหน้าที่ส่งเสริมระบบคุณค่าบางอย่างของสังคม เป็นตัวกำหนดหน้าที่และจำกัดบทบาทของพฤติกรรมของคนในสังคม วิถีคิด วิถีมองโลกของผู้คนในสังคม จากการศึกษาสัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท พบว่า องค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท มีสัมพันธ์กับสังคมจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยนำเสนอภาพแทนบางประการทางสังคมร่วมกัน เช่น อุดมคติในการทำงานของราชการตำรวจ สภาพจากบ้านเมืองในบทละครโทรทัศน์ที่นำบรรยากาศ สถานที่จริง ค่านิยม ประเพณีที่มีอยู่จริงมานำเสนอในละครโทรทัศน์

นอกจากนี้แนวคิดด้านศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่องของ กุสุมา รักษมณี (2549, หน้า 124–129) และวรวรรณ ศรียาภัย (2565, หน้า 113) เป็นแนวทางในการศึกษาสัมพันธ์บทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยพบว่า ลักษณะศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง เน้นศิลปะในการถ่ายทอดอารมณ์เป็นหลัก ซึ่งพบลักษณะการใช้โวหารต่าง ๆ อันเป็นความงดงามด้านความวรรณศิลป์ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบทละครล้วนเกิดจากการกระทำ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ ศิลปะในการใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านโวหาร และรสทางวรรณคดีต่าง ๆ จึงแสดงให้เห็นผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวความเป็นมาของตัวละคร บรรยากาศ ภูมิหลัง บริบท และความคิด ความรู้สึกของตัวละครในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แจ่มแจ้งชัดเจนในความรู้สึกยิ่งขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของ ภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 10–11); อุดล วิเชียรเจริญ (2562, หน้า 205) และภัทรพร สิริกาญจน (2562, หน้า 446–467) ที่กล่าวว่าบทละครโทรทัศน์ นอกจากมีบทบาทในการนำเสนอความบันเทิงให้กับผู้ชมแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของสังคม ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งด้านความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่อ อันเป็นสาระสำคัญของคนในสังคม โดยผ่านการดำเนินเรื่องราวของตัวละคร การดูละครโทรทัศน์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากในบทละครโทรทัศน์ พบว่า วิถีชีวิตของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต คติความเชื่อของผู้คนในสังคมจริงตั้งแต่เกิดถึงตาย จากการศึกษา

ทำให้งานวิจัยนี้มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นแนวในการศึกษาวิเคราะห์ เช่น เพาวิภา ภมรสกิต (2528); รัชญา กัลยาณมิตร (2554); พนิดา หันสวัสดิ์ (2544); อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547)

2. ความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 ประการ คือ 1) วัฒนธรรมภาษาจากบทละครโทรทัศน์ ไม่แตกต่างจากวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน เพราะวัฒนธรรมภาษาในละครโทรทัศน์มีความหลากหลาย สามารถสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้เสมือนสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) สัมพันธบทของภาษาที่ประกอบสร้างขึ้นจากตัวบทละครโทรทัศน์สามารถบอกความเชื่อมโยงบริบททางภาษาตลอดจนวัฒนธรรมทางภาษาในสังคมได้

ผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ 2 ข้อทุกประการ ทั้งนี้ในสมมติฐานข้อแรก กล่าวคือ มิติความหลากหลายของภาษาในบทละครโทรทัศน์ จำนวน 16 เรื่อง ทำให้การเกิดความหลากหลายการใช้ถ้อยคำภาษาของตัวละครตามปัจจัยทางสังคม ภูมิสำเนา หน้าที่อาชีพการงาน และลักษณะในการนำเสนอเนื้อเรื่องในบทละคร เช่น ละครย้อนยุค และละครสมัยปัจจุบัน ความสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่สองนั้น กล่าวคือ ละครโทรทัศน์สะท้อนสัมพันธบทระหว่างบริบทสังคมในบทละครกับสถานการณ์ในสังคมจริงในด้านวัฒนธรรม ประเพณีลักษณะครอบครัว การศึกษา ระบบการทำงาน และความบันเทิงที่ปรากฏในบริบทสังคมไทยได้ และยังพบว่า สัมพันธบทในด้านค่านิยมความเชื่อบางเรื่องในสังคมไทยในอดีต เช่น ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง จากละครบางเรื่องปรากฏน้อย และพบเฉพาะพื้นที่เท่านั้นในสังคมปัจจุบัน

3. ข้อค้นพบใหม่

3.1 ข้อค้นพบใหม่ จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ พบว่า งานวิจัยการศึกษาความหลากหลายของภาษาในบทละครโทรทัศน์ แบ่งออก 2 ประเด็น คือ 1) กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษาและภาษาศาสตร์ และ 2) กลุ่มศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางภาษาและภาษาศาสตร์ พบผลงานการศึกษาของ รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (2557); จักรสุรภย์ จันทรวงศ์ (2549); ปัญจพร สีสาวีลสิทธิ์ (2549) การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาละครไทยโทรทัศน์ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม แบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยในสังคมจากละครโทรทัศน์ และการศึกษาสังคมวัฒนธรรม คุณค่าจากละครโทรทัศน์ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อน

วิธีชีวิตไทยในสังคมจากละครโทรทัศน์ พบผลงานการศึกษาของ จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ (2535); พนิดา หันสวัสดิ์ (2544); อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547); ปานรัตน์ นิ่มตลุง (2549) ผลงานการศึกษาด้านสังคม วัฒนธรรม วิธีชีวิตไทย และคุณค่าจากละครโทรทัศน์ พบผลงานการศึกษาของ เพาวิภา ภมรสถิต (2528); บงกช เศรษฐามร์ (2533); กรรณิการ์ เวียงเพิ่ม (2539); รัชญา กัลยาณมิตร (2554); Jinghong Xu (2558) จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถใช้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นแนวทางในการศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์

จากการศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบใหม่ คือ ความหลากหลายของภาษาในตัวบทละครไทยโทรทัศน์แต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน โดยบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทสะท้อนภาพสังคม และบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทเหนือธรรมชาติจะพบความหลากหลายในภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม ได้แก่ ภาษาเพศ ภาษาอายุ ภาษาอาชีพ และภาษาสื่อสัมพันธ์จำนวนมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทสะท้อนภาพสังคมและเหนือธรรมชาติ ผู้ประพันธ์ดำเนินเรื่องโดยเน้นการกระทำ และการสื่อสารสนทนาของตัวละครเป็นหลัก ทำให้ปรากฏภาษาเพศ ภาษาบ่งบอกช่วงอายุ ภาษาบ่งบอกอาชีพ และภาษาที่ใช้สื่อสัมพันธ์เพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดโลกทัศน์ของตัวละคร อันเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินเรื่อง ส่วนบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทอิงประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า มีศิลปะการใช้ถ้อยคำโวหารสื่ออารมณ์มากกว่าบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการปัจจัยด้านผู้ประพันธ์ โดยผู้ประพันธ์มีความสามารถในการใช้ภาษาวรรณศิลป์ สามารถเลือกสรรถ้อยคำภาษาในบทละครได้อย่างหลากหลาย ทำให้เนื้อความบทละครไทยโทรทัศน์มีลักษณะเป็นเชิงบทบรรยาย ทำให้เห็นภาพสะท้อนของบรรยากาศ สภาพบ้านเมือง ค่านิยมของผู้คนในท้องเรื่องบทละครได้อย่างละเอียด

นอกจากนี้ยังค้นพบใหม่ในประเด็นสัมพันธ์บทในตัวบทละครไทยโทรทัศน์ โดยบทละครไทยโทรทัศน์ประเภทอิงประวัติศาสตร์ สามารถแสดงสัมพันธ์บทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบท และสัมพันธ์บทในองค์ประกอบทางสังคมให้ผู้ชมสามารถเห็นภาพเชื่อมโยงเหตุการณ์ในยุคสมัยก่อนที่ได้บรรยายไว้ในบทละครได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการใช้ถ้อยคำภาษาของผู้ประพันธ์บทละคร สามารถแสดงความเชื่อมโยงให้เห็นสภาพเหตุการณ์ บ้านเมือง บรรยายภาพผู้คน สังคมด้านวัฒนธรรม ประเพณี สภาพครอบครัว การศึกษา รวมถึง ความบันเทิงที่ปรากฏในสมัยนั้นได้

บทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องยังให้ความสัมพันธ์กับวิธีชีวิตของคนในครอบครัว และตัวละครในบทละครยังคงปฏิบัติตามแบบแผนจารีตประเพณีของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้ปรากฏการใช้คำศัพท์ต่างประเทศในกลุ่มเยาวชน และคนวัยทำงาน แต่ถึงอย่างไรก็ตามตัวละครในบทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องผู้ประพันธ์ก็ยังคงเขียนจุดจบของเรื่องให้เป็นไปตามกฎแห่งกรรมเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา “ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์” โดยศึกษาความหลากหลายของภาษาตัวบท และศึกษาสัมพันธ์ของภาษากับวิถีชีวิตไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยทำให้เข้าใจวัฒนธรรมทางภาษาที่มีความหลากหลายในสังคมที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์ การวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหลากหลายของวัฒนธรรมทางภาษาในสังคมและประยุกต์ใช้ได้อย่างเห็นคุณค่า

1.2 การวิจัยทำให้เข้าใจภาษาของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม เมื่อเข้าใจลักษณะของภาษาของคนแต่ละกลุ่มในสังคม เมื่อเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาของผู้คนในสังคม จึงส่งผลทำให้มองเห็นเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม การวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างบทละครประเภทบันเทิงคดี ให้เป็นงานที่ทรงคุณค่าได้

1.3 การวิจัยทำให้เข้าใจภาษาเชิงวรรณศิลป์ที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ ทำให้มองเห็นภาพความงดงามทางภาษาที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ ซึ่งนำไปสู่การประจักษ์ในคุณค่าของงานบทละครโทรทัศน์ การวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ตัวบทละครโทรทัศน์ ให้เป็นงานที่มีความน่าสนใจและเป็นงานที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ความหลากหลายของภาษาในตัวบทเป็นการศึกษาการใช้ภาษาทุกตัวละคร ตลอดจนการใช้ภาษาในบทบรรยายเรื่อง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าตัวละครที่มีบทบาทเด่นอย่างตัวละครเอกทั้งเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งรับบทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ศึกษาการพิจารณาศึกษาความหลากหลายของการใช้ภาษาในตัวละครเอกในเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และลักษณะที่แตกต่างของการใช้ภาษา

2.2 ควรศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาจากวิถีชีวิตในบทละครโทรทัศน์ ข้ออื่น ๆ ว่ามีลักษณะการใช้ภาษาอย่างไร

2.3 ควรศึกษาสัมพันธบทในการสื่อสารของตัวละครเอกเปรียบเทียบกับตัวละครรอง เพื่อศึกษาความแตกต่างของการใช้ภาษาสัมพันธบทของบทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องเพื่อให้เห็นภาพรวมของความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาโดยภาพรวมในบทละครโทรทัศน์

บรรณานุกรม

- กมลชนก หงษ์ทอง. (2561). **หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์
อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กึ่งแก้ว อัดถากร และธนรัชฏ์ ศิริสวัสดิ์. (2558). **ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย ในเอกสาร
การสอนชุดวิชา ไทยศึกษา :อารยธรรม เล่ม 2**. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กรรณิการ์ เวียงเพิ่ม. (2539). **การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์แบบ Situation Comedy เรื่องคู่
ขึ้นขลุมน**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). **สื่อมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: โครงพิมพ์ศาลาแดง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา นาคสกุล. (2520). **ระบบเสียงภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล. (2556). **ระบบเสียงภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2545). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 1:ระบบเสียง อักษรไทย
การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ**. กรุงเทพฯ: ศรุสภาลาตปร้าว.
- กำชัย ทองหล่อ. (2543). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2542). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2562). **แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7-15**
(พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เกตุวลี บัวตูม. (2554). **วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง
พ.ศ. 2545-2552**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ. (2535). **อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จักรสุรภัย จันทรวงศ์. (2549). **การดัดแปลงเรื่องอิเหนาเป็นบทละครโทรทัศน์**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2530). **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2558). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เฉลิม จันปฐมพงศ์. (2520). **หลักภาษาไทย**. นนทบุรี: ชัยศิริ.

ชื่นจิตต์ อธิวรกุล. (2553). **การเชื่อมโยงความและเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนา
ในการสนทนาแบบเป็นกันเองระหว่างเพศชายและเพศหญิง**.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ., กรุงเทพฯ.

ชมพูนุท ธารีเชียร. (2552). **กระบวนการสร้างคำกริยาประสมในภาษาถิ่นอีสานจังหวัด
อุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ชัชวดี ศรลัมพ์ (2561). **ภาษากับความหมาย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2549). **ภูมิปัญญาที่อยู่ในภาษาไทย: รายงานการสัมมนาเรื่อง
ภูมิปัญญาไทยในภาษาและวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์
แห่งชาติ และมหาวิทยาลัยสยาม.

दनัยธัญ พงษ์พัชรารท. (2555). **ความนิยมของผู้บริโภคชาวไทยที่มีต่อภาพยนตร์ไทย
และละครโทรทัศน์ไทย**. เชียงใหม่: สถาบันนโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงมน จิตรจำนงค์ และอาภาพรณ วรณโชติ. (2535). **ลักษณะสำคัญของภาษาไทย**
(พิมพ์ครั้งที่ 2). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ต้นข้าว ปาณินท์ และคณะ. (2548). **คติความเชื่อและระบบสังคมซึ่งสัมพันธ์กับเรือน
และการอยู่**. กรุงเทพฯ: สถาบันดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยลัยศิลปากร.

เต็มสิริ บุญยสิงห์. (2562). **แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-6**
(พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เทพี จรัสจรัสเกียรติ. (2543). **หน่วยเชื่อมโยงปริจเฉทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย
จนถึงปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธนพร แดงขาว. (2548). **การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารีกล้านนา**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ธนาวัฒน์ วายาจุต. (2550). **รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการคิดในช่วงเวลา
ไพรม์ไทม์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธรรมยุทธ ปัญญาโสภณ. (2554). ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนกับการพัฒนาสังคมไทย.

Executive Journal, 31(4), 15–19.

นิยะดา สาริกฤติ. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครภาระตะ.

กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.

นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). วัฒนธรรมและศาสนา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นภาพรณ อัจฉริยะกุลและพิไลพรรณ ปุกหุด. (2539). การจัดรายการโทรทัศน์

ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1–7 (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นภาพรณ สุวรรณธาดา. (2536). สำนวนโวหารในการสื่อสาร ในเอกสารการสอนชุดวิชา

หน่วยที่ 1–7 ภาษาเพื่อการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นภัสกร อาธิ์พรหม. (2552). กลไกการเชื่อมโยงความในการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้น

ในเวลาเดียวกัน กรณีศึกษาในเว็บไซต์ hi5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นวรรณ พันธุเมธา. (2525). ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์น.

นวรรณ พันธุเมธา. (2553). คลังคำ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

นัทธชนัน เยาวพัฒน์. (2551). พัฒนาการของพหูพจน์ที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย.

วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นันทพร อติเรกโชติกุล และเนตรชนก คงทน. (2545). พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ไทย

และการใช้ประโยชน์ในการนำไปพัฒนาตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ

นครราชสีมา. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

นันทริยา ลำเจียกเทศ. (2539). คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะ

และส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

กรุงเทพฯ.

นันทสิทธิ์ แก้วทิพย์เนตร. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์

ของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

บกข เศวตามร์. (2533). **การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย**

กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะเปี่ยงเบน ปีพ.ศ. 2528–2530. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บรรจบ พันธุเมธา. (2523). **ลักษณะและการใช้ภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2523). **ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม.** กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็ก
ที่มีต่อรายการโทรทัศน์. **วารสารมณฑลพิษณุโลก**, 28(2), 106–123.

ปมข ศุภสารและพิไลพรรณ ปุกหุด. (2539). **การจัดรายการโทรทัศน์ ในเอกสารการสอน
ชุดวิชา หน่วยที่ 1–7** (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปัจจุพร ลีลาชีวลี. (2549). **การวิเคราะห์ปริจเฉทรายการโทรทัศน์ “หัวหมอกจ้อขาว”.**
วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ประคอง นิมนานเหมินท์และคณะ. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4: วัฒนธรรมการใช้
ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ประยุทธ กุศลสาร. (2527). **ภาษาไทยเชิงภาษาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู.

ประยูร ศรีประสาธน์. (2562). **แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7–15**
(พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประกาศรี สีสอไฟ. (2534). **วัฒนธรรมทางภาษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2516). **การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์.**
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ปานรัตน์ นิมตลุง. (2549). **ละครโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี.**
วิทยานิพนธ์ สส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2517). **พื้นฐานของการใช้ภาษา.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

เปลื้อง น นคร. (2544). **ระดับภาษา ในเอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 6 (การเขียน
สำหรับครู) หน่วยที่ 1–8.** กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

พองพันธุ์ มณีรัตน์. (2561). **แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7–15**
(พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ผออบ โปษกฤษณะ. (2544). **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.

พจณี ศิริอักษรสาสน์. (2536). **ที่มาและวิวัฒนาการของคำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย กระ- และ กะ- ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พนิดา หันสวัสดิ์. (2544). **ผู้หญิงในภาพยนตร์ : กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย**. เชียงใหม่: ธนบรรณ.

พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2511). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2514). **หลักภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พัชนี โชติกลเสถียร. (2544). **ภาษาไทย 3 ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-6** (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์. (2543). **ความหมาย ในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-15** (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพ็ญ ศรีดุก และคณะ. (2530). **วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพาวิภา ภมรสถิตย์. (2528). **ศึกษาความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในช่วง พ.ศ. 2498-2516**. วิทยานิพนธ์ สด.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภัทรพร สิริกาญจน. (2562). **แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-6** (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภัทรวดี อุทธา. (2555). **การเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่อง ขูลุนางอ้ว**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภิรมพลีษฐ์ เตชะราชันย์. (2554). **กระบวนการกลายเป็คำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง การ และ ความในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). **ภาษากับการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. (2552). **คำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย C(r)a ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เมทินี ทองศรีเกตุ. (2552). **พฤติกรรมการดูละครโทรทัศน์ของวัยรุ่นในเขต**

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

รพีพรรณ เพชรอนันต์กุล. (2558). **บทละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ ศึกษาการใช้ภาษา**

และคุณค่าที่มีต่อสังคม. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

รัชฎา กัลยาณมิตร. (2554). ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมไทยจากบทประพันธ์ที่นำเสนอ

ทางละครโทรทัศน์. **วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย**, 5(10), 70-83.

ราตรี รัตนพันธ์. (2543). **คำสอนในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดพัทลุง.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,

มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊ค.

ลินดา วิชาดากุล. (2528). **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์ อ.ม.,

มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2544). **การเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์

ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2549). **ลักษณะภาษาไทยเชิงมานุษยวิทยา. มนุษยปริทรรศน์**

ฉบับมฤตารำลึก, 5(5), 82-88.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2552). **รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองไทย.**

วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2556). **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: สัมปชัญญะ.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2559). **เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่**

8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณ บัวเกิด และคณะ. (2537). **การพัฒนาทักษะทางภาษา.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณ ปูบึง. (2546). **ศึกษาวลีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชจากบทหนังตะลุง.** วิทยานิพนธ์

ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

วัลยา ช่างขวัญเย็น และคณะ. (2553). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำ**

และการยืมคำ. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

วิจิตร ภาณุพงศ์. (2543). **โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์** (พิมพ์ครั้งที่ 15).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิจิตร ภาณุพงศ์. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 ชนิดของคำ วลี ประโยค**

และสัมพันธสาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2519). **ภาษาและภาษาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2537). **ลักษณะภาษาไทยที่ใช้ผ่านสื่อมวลชนโทรทัศน์.**

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วุฒิชัย พิษิตวงศ์. (2543). **วิธีการแบ่งเสียงตัวสะกดพยางค์เดี่ยวในภาษาไทยโดยใช้**

คุณสมบัติเสียงสระและการแปลงเวฟเล็ดแพก เกตส์. วิทยานิพนธ์ วศ.ม.,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.

ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2546). **การเชื่อมโยงความและเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนา**

ในการสนทนาแบบเป็นกันเองระหว่างเพศชายและเพศหญิงความต่อเนื่องของ
ปฏิสัมพันธ์ในห้องสนทนาไทย: การส่งผลต่อกันระหว่างการเชื่อมโยงความ
การมอบผลัดและความเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนา. วิทยานิพนธ์ อ.ด.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศิริภา พรหมคำ. (2535). **การศึกษารูปแบบการใช้ภาษาพูดในละครโทรทัศน์:**

การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์สังคม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพฯ.

ศรณีย์ สรรคบุรานุรักษ์. (2542). **เรื่องการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบัน**

ของผู้พูดต่างวัย. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศักดิ์สิทธิ์ ลิ้มกุลาคมน์. (2534). **กลวิธีการใช้คำในภาษาโฆษณาภาษาไทยทางโทรทัศน์และ**

นิตยสารไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล และเจษฎา ศรีวัฒนเมธากุล (2563). **ลักษณะภาษาไทยในเอกสาร**

การสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย สำเนียงงาม. (2545). **ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อ**

เกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- สมพร สุทัศน์ีย์. (2544). **มนุษยสัมพันธ์** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวณิต ยมาภัย. (2543). **การใช้ภาษาไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1** (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สืบพงศ์ ธรรมชาติ. (2539). **วิถีชีวิตชาวไทยภาคใต้จากเพลงกล่อมเด็ก อำเภอลำทับสัน**
จังหวัดพัทลุง. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุกัลยา สุรินทร์โพบูลย์. (2528). **ระบบพยางค์หนักเบาของคำหลายพยางค์ในภาษาไทย**.
วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุนันท์ อัญชลีสกุล. (2520). **การสร้างคำและการใช้คำไทยในมหาชาติคำหลวง**.
วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุนันท์ อัญชลีสกุล. (2562). **ระบบคำภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ สีลาพรพินิจ. (2547). **ลักษณะการเชื่อมโยงความในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง**
(หน). วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุภาพร งามประดิษฐ์ (2540). **การเชื่อมโยงความในรายงานข่าวทางโทรทัศน์: ข่าวอ่านกับ**
ข่าวสดแบบไม่มีบท. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุรัตน์ ศรีราชภูริ และคณะ. (2542). **การใช้ภาษาไทย 1** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ. (2555). **พัฒนาการของคำว่า “เป็น” ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์
อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์. (2562). **สำรวจพฤติกรรม**
และแนวโน้มการรับชมสื่อภาพเคลื่อนไหวของคนไทย ปี 2562. สืบค้นเมื่อ
25 มกราคม 2563, จาก, <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/621100000002.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). **สรุปผล**
ที่สำคัญการมีอุปกรณ์รับชมรายการโทรทัศน์ในครัวเรือน พ.ศ. 2562.
สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2563. จาก,
https://www.nso.go.th/sites/2014/2562/TV_62.pdf

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2557). **การศึกษาวิถีชีวิตพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อิงปราง บุญยเกตุ. (2548). **เกณฑ์ในการคัดเลือกเรื่องเพื่อผลิตเป็นละครโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ ว.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). **กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ: สามลดา.

อนันต์ อ่วมศาสตร์. (2520). **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช.

อนงค์ รุ่งแจ้ง. (2529). นามกับกริยา: ความสัมพันธ์ในคำกริยาที่เป็นคำประสม.

วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 5(2), 120–131.

อนงค์ รุ่งแจ้ง. (2525). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อริยานุวัฒน์ สมชายกุล และวรวรรณ ศรียาภัย. (2560). กลวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเพื่อเชิงอำนาจ. **มนุษยสังคมสาร**, 15(2), 75–82.

อลิษา อินจันทร์. (2557). **คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อภิรัตน์ รัตนานนท์. (2547). **กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อมรสิริ บุญญสิทธิ. (2548). **คำชมและการตอบคำชมในภาษาไทยที่ใช้โดยเพศชายเพศหญิงและเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). **ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย : ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร**. กรุงเทพฯ: องค์การคำของ สกสค.

อัมมรพล ส่งแสง. (2545). **ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นระหว่างพุทธศักราช 2538–2542**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อัมพร จิรัฐติกร. (2559). **ละครไทยกับผู้อ่านอาเซียน วัฒนธรรมศึกษาของสื่อข้ามพรมแดนในอาเซียน**. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อารียา หุตินทะ. (2539). **ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัยระหว่าง พุทธศักราช 2534–2536**. หญิง. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อุดมลักษณ์ ระพีแสง. (2550). การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงสุนทราภรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2482 – 2524. **วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย**, 1(1), 135–152.
- เอกพล อนุสุเรนทร์. (2541). **การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์และสระในพยางค์เปิดภาษาไทยโดยใช้หน่วยเสียงอนุภาค**. วิทยานิพนธ์ วศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เอี่ยมพร รถทอง. (2542). **การแปลงคำในคำซ้อน 2 พยางค์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- Jinghong Xu. (2558). **การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านละครโทรทัศน์ไทยของนักศึกษาจีน กรณีศึกษานักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Nguyen Thi Thuy Chau. (2560). **การใช้คำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึกข้อมูลภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม

แบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษาในตำบลละครไทยโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธละครตอนที่	
บทธละครทางช่อง	
ภาษาย่อยตามปัจจัยสังคม	
ภาษาเพศ	
ภาษาอายุ	
ภาษาชนชั้นสังคม	
ภาษาอาชีพ	
ภาษาสื่อสัมพันธ์	

2. แบบบันทึกข้อมูลภาษาถิ่นไทย

แบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษาในตำบลพะเยาไทยโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บพละครตอนที่	
บพละครทางช่อง	
ภาษาถิ่นไทย	
ภาษาตระกูลไทย-กะได	
ภาษาตระกูลอื่น	

3. แบบบันทึกข้อมูลภาษาเฉพาะกลุ่ม

แบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษาในตำบลพะเยาไทยโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บพละครตอนที่	
บพละครทางช่อง	
ภาษาเฉพาะกลุ่ม	
ภาษาสื่อสารทั่วไป	
ภาษาเชิงธุรกิจ	
ภาษาเชิงวิชาการ	

4. แบบบันทึกข้อมูลภาษาเก่าและภาษาใหม่

แบบบันทึกข้อมูลความหลากหลายของภาษาในตำบลพะเยาไทยโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บพละครตอนที่	
บพละครทางช่อง	
ภาษาเก่าและภาษาใหม่	
ภาษาเก่า	
ภาษาใหม่	

5. แบบบันทึกข้อมูลการอ้างอิง

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบทธครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธครตอนท	
บทธครทางช่อง	
การอ้างอิง	
การอ้างอิงด้วย หน่วยสรพนาม และนาม	
การอ้างอิงเชิงบงชี้	
การอ้างอิง เชิงเปรียบเทียบ	

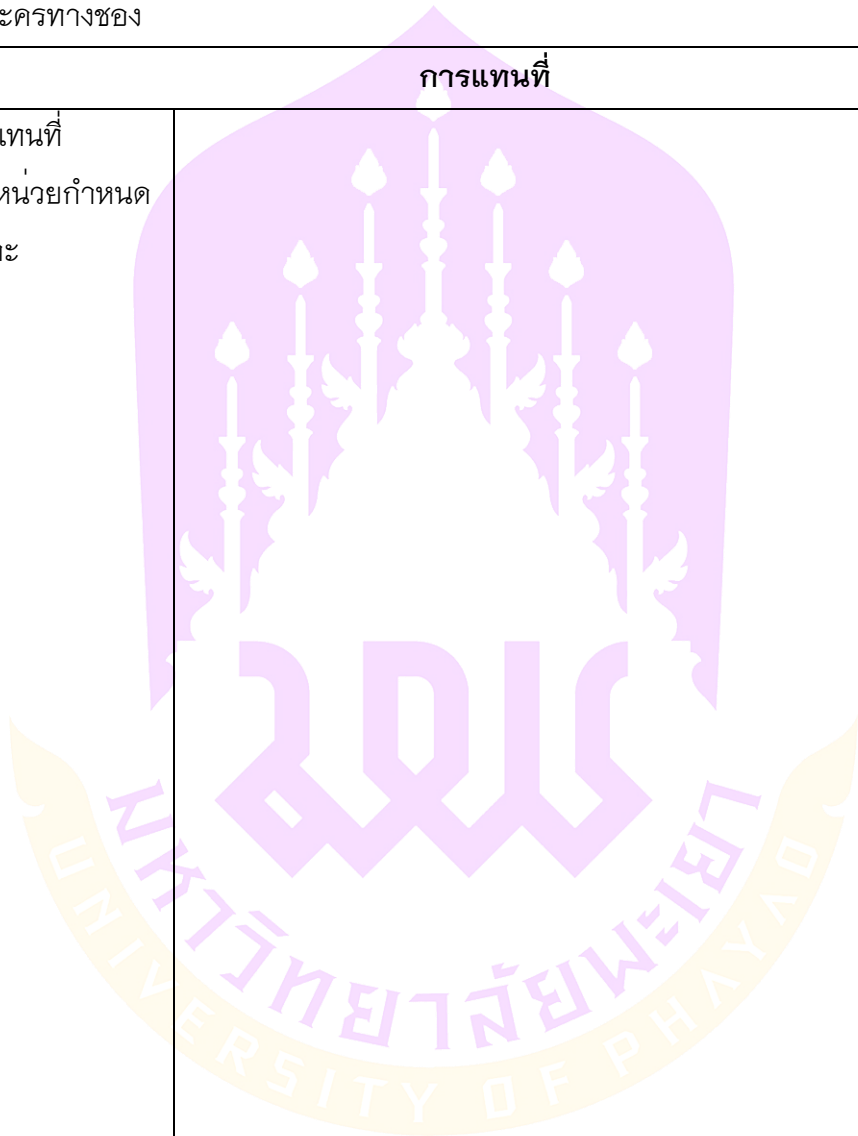
6. แบบบันทึกข้อมูลการซ้ำ

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบทธครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธครตอนท	
บทธครทางช่อง	
การซ้ำ	
การซ้ำรูปภาษา	
การซ้ำโครงสร้างภาษา	
การซ้ำความหมาย	

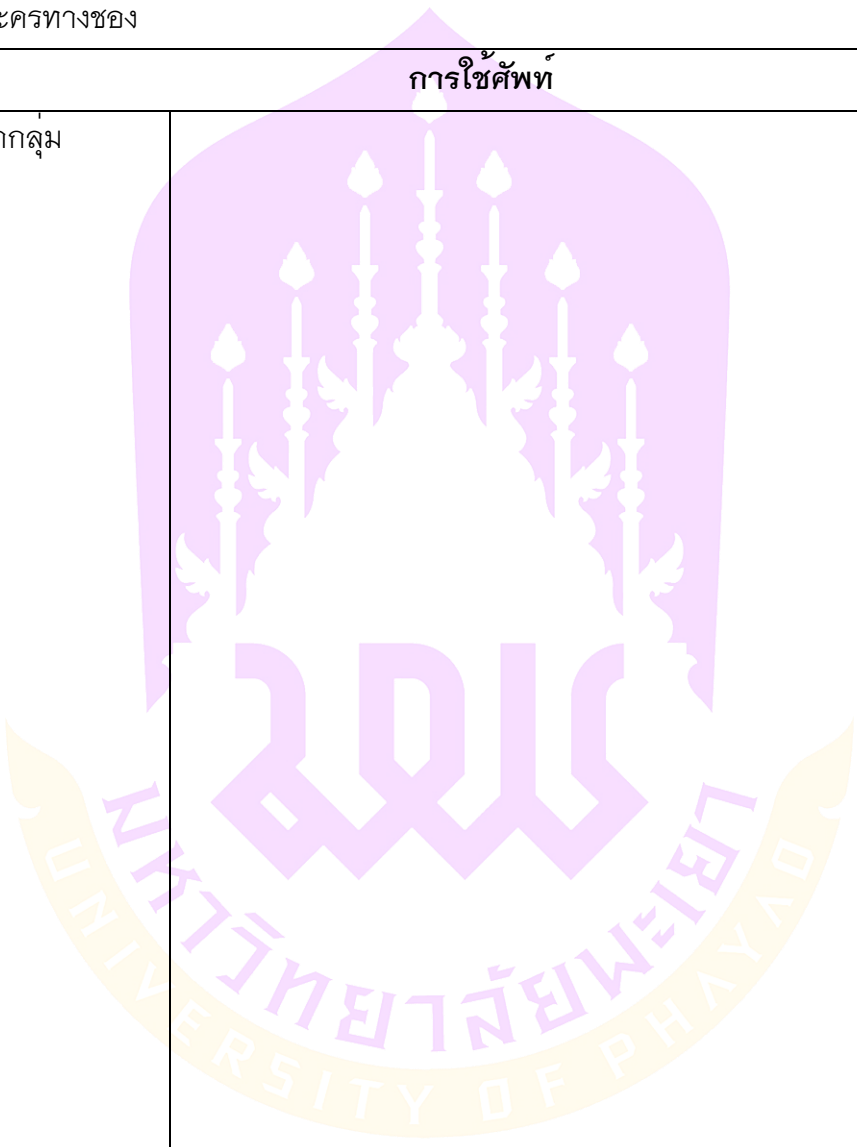
7. แบบบันทึกข้อมูลการละ

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบทธครโทรทัศน	
ชื่อเรื่อง	
บทธครตอนท	
บทธครทางช่อง	
การละ	
การละรูป หน่วยนามวลี	
การละรูป หน่วยกริยาวลี	

8. แบบบันทึกข้อมูลการแทนที่

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บละครตอนที่	
บละครทางช่อง	
การแทนที่	
การแทนที่ ด้วยหน่วยกำหนด เฉพาะ	

9. แบบบันทึกข้อมูลการใช้ศัพท์

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
การใช้ศัพท์	
คำลูกกลุ่ม	

10. แบบบันทึกข้อมูลการใช้คำเชื่อม

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
การใช้คำเชื่อม	
คำเชื่อมแสดง ความคล้อยตาม	
คำเชื่อมแสดง ความขัดแย้ง	
คำเชื่อมแสดง เงื่อนไข	
คำเชื่อมแสดงเหตุ	
คำเชื่อมแสดงผล	
คำเชื่อม ขยายความ	
คำเชื่อมแจกแจง	

10. แบบบันทึกข้อมูลการใช้คำเชื่อม (ต่อ)

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธทโดยกลไกของภาษาในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
การใช้คำเชื่อม	
คำเชื่อมแบบตัด ตอนหรือแยกส่วน	
คำเชื่อมให้เลือก	
คำเชื่อม แสดงตัวอย่าง	
คำเชื่อม แสดงเวลา	
คำเชื่อม แสดงจุดเริ่มต้น	
คำเชื่อม แสดงจุดสิ้นสุด	
คำเชื่อมแสดง การอ้างถึงคำพูด	

11. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทตัวละคร

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
สัมพันธบทตัวละคร	
สัมพันธบท ตัวละครฝ่ายดี	
สัมพันธบท ตัวละครฝ่ายร้าย	

12. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพ

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
สัมพันธภาพ	
สัมพันธภาพ อาคาร สถานที่ บ้านเรือน ตลาด ร้านค้า และอื่น ๆ	
สัมพันธภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	
สัมพันธภาพ ภาพสะท้อน เหตุการณ์ใน สถานการณ์ ปัจจุบัน	

13. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทสนทนา

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
สัมพันธบทสนทนา	
บทสนทนา ระหว่างบุคคล ภายในครอบครัว	
บทสนทนา ระหว่างบุคคล ในที่ทำงาน	
บทสนทนา ระหว่างพระสงฆ์ กับฆราวาส	

14. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบของวรรณกรรมตัวบทในบทละครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
สัมพันธบทศิลปะการใช้โวหารในการดำเนินเรื่อง	
โวหาร ในการดำเนินเรื่อง	
รสทางวรรณคดี	

15. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพในองค์ประกอบทางสังคมในบทธะครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธะครตอนที่	
บทธะครทางช่อง	
สัมพันธภาพวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย	
ประเพณีเกี่ยวกับ ครอบครัว	
ประเพณีเกี่ยวกับ ส่วนรวม อันเกี่ยวเนื่องด้วย ศาสนา	

16. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธบทในองค์ประกอบทางสังคมในบทธะครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธะครตอนที่	
บทธะครทางช่อง	
สัมพันธบทครอบครัวในสังคมไทย	
ครอบครัวดั้งเดิม	
ครอบครัวผสมผสาน	

17. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพทางการศึกษาในสังคมไทย

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพในองค์ประกอบทางสังคมในบทธะครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธะครตอนที่	
บทธะครทางช่อง	
สัมพันธภาพการศึกษาในสังคมไทย	
การศึกษา สมัยก่อน	
การศึกษา สมัยปัจจุบัน	

18. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธระบบการทำงานในสังคมไทย

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธระบบการทำงานในสังคมไทย	
ชื่อเรื่อง	
บทละครตอนที่	
บทละครทางช่อง	
สัมพันธระบบการทำงานในสังคมไทย	
การทำงาน ที่มุ่งเน้นประโยชน์ ส่วนรวม	
การทำงาน ที่เล็งผลปฏิบัติ ส่วนตัว	

19. แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย

แบบบันทึกข้อมูลสัมพันธภาพในองค์ประกอบทางสังคมในบทธะครโทรทัศน์	
ชื่อเรื่อง	
บทธะครตอนที่	
บทธะครทางช่อง	
สัมพันธภาพความบันเทิงในวิถีชีวิตไทย	
ความบันเทิงจากการแสดงต่าง ๆ	
ความบันเทิงจากดนตรี	
ความบันเทิงจากกีฬา	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อรทัย ชันโท
วัน เดือน ปี เกิด	5 กรกฎาคม 2528
สถานที่เกิด	เชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2558 ศศ.ม. (การสอนภาษาไทย), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	พ.ศ. 2552 ค.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย 498 หมู่ 2 ดิอิ้มเพรส ตำบลบ้านคู้ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด เชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	อรทัย ชันโท, วรวรรณ ศรียาภัย, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี และบุญยงค์ เกศเทศ. (2564). การเชื่อมโยงความในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย ประเภทประชานิยม พ.ศ. 2562. วารสารวิจิตรวรรณสาร, 5(3), 25-43. อรทัย ชันโท, วรวรรณ ศรียาภัย, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี และบุญยงค์ เกศเทศ. (2565). การศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทาง สังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทยประชานิยม ปี พ.ศ. 2562. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22(3), 13-27.
รางวัลที่ได้รับ	-